KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA
B. 47.

Or-Hajaschar

479
50
740
69

ספר

אור הישר

תזל אמרתו כטל לישראל יפרח כשושנה · וכאור
בקר יזרח להולכי חשכים ואין נוגה להם וכחשם
בפניהם יענה · כולו בקיום הגט וכולו בתקנות
חכמים אשר שקדו להתיר העגונה ·
ודברי נרגן הרוצה לענן על מגן מגן
שוי' ואין קונה :

באמשטרדם

על ידי המדפיס גירארד יוהן יאנסון ובבית
הבחור ישראל מונדווי

ונגמר מלאכתו מלאכת שמים בחדש שניתנה בו
תורה לישראל

נשנת **לאות לבני** מרי לפ"ק

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

זה ספר אור הישר

יישר הדורים ויפרע כל עצת נמהרים : בריחי ברזל יגדע ודלתי נחושה נשברים : מגלה עמוקות מני אוצרות חשך ומטמוני מסתרים : **אור** הפשוט לפשוט עקמומית שבלב המתקדשים והמטהרים : **אור** החוזר דאנהיר עילא ותתא ולכל סטרין משלהב שלהובין ותלהט סביב צרים : אשר המה היו במורדי אור המאור שבו יחזירם למוטב וימתקו המים המרים : **אור** המקיף היקפי ט״רוניא ומסלק לכל הערעורים : **אור** צח בצחצחות ישביע נפש שוקקה ואור נערב כי כולו משקה קונדיטון שהגוף ונשמה נהנין ממנו לקבוע הלכה לדורות ולחזק במסמרים : **אור** קדמון במחשבה ואחור למעשה מקשה קרחה דלית בר נש מתני אינקי דידיה אלא בשעת רווחיה אז ידבר וירוח לו וישיב אמרים : **אור** מתוק מרפא לנפש וקילורין לעינים המאיר ובא לפקוח עיני עברים : **אור** לישנא מעליא נקיט ואייתי מתניתא בידיה שהלכה כחכמים ולא כאחרים : **אור** אכסדרה דבי רב ונפיש נחוריה טובא מגריר גריר כי יפתח וכי יקרא איש באור הישר לא יזוז מחבבתו וכיון שפותחים שוב אין סוגרים : **אור** על כנפות הארץ תחת כל השמים יישרוהו כל הולך בתומו תומת ישרים : **אור** יקרות וקפאון בו

ידוו

ירוו כל צמאון והיה כל מבקש ה׳ ילך לאורו שלשה פרסאות יאותו לאורו יאכלו ענוים וישבעו מלחם אבירים: **אור** אבוקה ביד חסידים ואנשי מעשה אנו לויח וליה עינינו הם שונים ואומרים: פועלי אמת פו״עלין לאור הנר היפה לבדוק בסדקים ובחורים: המה הגבורים חשואגים ממעונות אריות מהדרי נמרים להציל את הכבשה ולהוציא ממסגר אסירים: ואתה הקורא חביב שים עינך בראשית מאמר פתוח הפוך בו ובו תחזי טעם קריאת שם הספר ועל מה אדניו הטבעו בכללים ופרטים שרשים ועיקרים:

והנה לא רציתי להמציא הסכמות מחכמי הדור להיותו משנה שאינה צריכה. ואטרוחי בי דינא בכדי למה לי. כי כבר הסכימו על ידי בפסקים וכתבים שלהם ולי אתיהב רשו לפרסומי מלתא בדפוס. ויש מהם שהיה בלבם עלי שאחרתי עד עתה. אמנם לכל יש עת וזמן לכל חפץ. וחפץ ה׳ בידי יצלח:

פתיחה

הלא ידעתם ומעתם כי זה שמתים הרעש בקרב הארץ בענין הגט שסידר הרב הגאון מוהר"ר ישראל יפסין נר"ו אב"ד דק"ק קליווה והמדינה. עליו יאמנו כפירים של המולה של ר"מי הקומה ירעשו הור"ים בגאותם הלא המה דייני ק"ן פ"פ ד"מ יח"ע ותרגז הארץ ותהי לחרדת אלהים. ויגועו חמות ספיס מקול הקורא לחר קורא בחיל כרוזות תכופות וגזירות רצופות לא שמע חיכם קל לוגיה מקל כרוזיה נרדפתי על לוחרי בכ"ר. שמחו למס שטות בחי"מה כנגד העס. כל שים בו שנא"ה חייב להכרין תוכן רצוף חי"בה. וכל עצמן לא נתכוונו אלא להלבין דבה. אמרו בכ"פילא ולא אמרו בטעמא. קשרו אבל בה. ועזרה אלון את היצנה שחרית וסדרו לוחו בעזרה כדי להרגיש כל [illegible] שמו ומא שלשו ומימיהם לא הגיעו לחה"בתי כי מס ביסותייהו קוה דקא מזוו לחסוני ריתחא. תלתא ברמות רוחא. קול נתנו בדבית ה' כיס מועד וכמעשה הראשונה כך מעשה הסניי' והשליחית וכן מעשה כולם יצא הרוח. מפה נבועה תלויה בו נבעו של זה כנבעו של זה כולה אחת גזירה היא וכולה נזיקין אחת מסכתא היא ולא נצרכה אלא לתוספת עיטורי. דסברי ליסוי לי' נערה כי היכי דליסדר גבן. וכיון דעבדי תרי ותלתא זימני אורחייהו הוא וכוונתם להזיק. תלו לה תניא בדלא תניא ללמוד סתום מן הסתום ולא אמרו אלא בזרוע רמה. ורבה מסתמה קול הרועה מלהמה. קול ענות חרופין וגדופין ותמיד כל היום שמי מנוצץ ונרדם נתן ריח. וכל מי שהיה חומר וכותי יורד תגבתי עולה ותפילו שמעו מעוף הפורח. היו מניעין לגדר הזכות מכליעין וחוזרין למדתם אחורי. עקרו הסימנים של חומה היסרלית ויעשו לחם כדגי היס דרברבי בלעי לזוטרי. ולף דקא מצערי לי טובא ממש לא מינה דחיקום בדבר כי נהגו בי מנהג הפקר ושפכו דמי כמים מוגריס במר"ד ויתרסקים בו תוך עזרת ישראל על נחיח שלא המחלוקת לבלתי הכשות. וכל כך למה כדי להעלות חימה ונקמה נקם ונורא דמ"מיר דליק ביה. וכל יום קללתו מרובה מחבירו וי' נת"ן חומר לחם ניחון בכל שעה. כ"ן תיחי לי שקיימתי בעצמי דברי חכמים וחלוחם מוציא דשמע לחדים חלפוה ביסתיה מלה ולעולם יהא חדם מן הגרדפין ולא מן הרודפין.

פתיחה

[illegible] ואתיקורי לגת בזילותא דידהו לית ניחא לי · ובריגי
[illegible] כיהיסם כאבן שתין לו הופכין והייתי כנבר אין ליל וסבותי אני
[illegible] מוסב שיכנס האן בי · ולא יתחלל שם שמים על ידי ·
וגדרתי גדר בעדי · לבלתי תת בהם שמלה ודופי · זאותי
כל יעבר פי :

והנה מתחלה בהיותם לפניו פקדוני בי וסונעים בי ומולחים
אותי יפן · הנה הניחם כלפי מעלת הרב הגאון המסדר
נר"ו ופתחו בקלקלה · וכו ישימו כלם · מבע"יתין וחוזרין ומבע"תין
כדי להבעית את יסר"אל · וברחותם מגתן ה' ליסר"אל מוסיע · כי
גם אנכי ילחתי לשטן להם ולקלקלי הור[illegible] קרחתי למחבי
חוכני ה' ותורתו התם רבותינו שבדרוש דחולי מסורת דימוכת · וכי
היו גזרי גזירתא מודעינא להו לרבנן ומבילי לגזירותייהו · וכך אמרו
מלתא בלא טעמא ואסרוה · אמרו ליהוו מלתא בטעמא ושריוה ·
וכי חזינא לבת ישראל דיהבי עלה עיניהו מסרינא נפשי ומצילנא לה ·
וכל היכא דהוו מתי הוה מסי ר' שמ"עון · לו אמרו כמנו וגמרו הכא
בתחכמה למוסיעו של יסר"אל ויצא הגורל הבני לשמ"עון · והפכו
פניהם פנים של זעם כנגדי עקמו את הדרך לביתי דרך עקלתון דברו
אדוני הר"ם לחי קשות · מסיקין מבפנים ומסיקין מבחוץ ופתן
מתעפשות · מזהמין את הכטיעות שהיום משובחות וכרכושו בזנב הלטון
לשלם קלטון ליפנה תליתאי · אגרו בי גירי ומחיין בהסקוטלא
תפותאי · חברו עלי כתרנגולים של בית בופיה · וקיימי עלי כי
כסלי לאוגיה · ואני בחומי הלכתי לדרוש את ה' לבית הדרשן של חכמי
הדור להמליץ מזור ותרופה למכתי התעופה · ולמתבע עולבנא דקודשא
בריך הוא וחורתו הקדושה · קראתי לי רופא מוקום למקים על ה'
ועליהם הסלכתי יהבי · וכאשר יצאו הרופאים לחבי ופנעי בי ·
משכתים לבית המדרש בחבלי חדם ותריבה את הסנגיה ואמרתי כי
בית המדרש יוכיחו בין שניהו · וכשבא דבר אלל חכמים אמרו כי
הייתו נוהגים כן מימיהו · ולא חזינן להו לרבנן קשיתי מכן דעבדי הכי
לפרון גדרן של רשעים · ולעבור בזדון על תקנות וחרם קדמונים
ולרון

AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

פתיחה

ולדון לחדש בעל כרחו דיני נפשות כדייני דמגזמת בלי הרשאה אף
אם לעיוק יניעק קודם גזר דין ולאחר גזר דין ולא למפנה בי׳ ׳ והתחזקתי
כיד ה׳ אלהי עלי ואקבצם מיארצל רחצים לעלות עמי אר״ב לא ידעתי
לחקרהו ׳ יגעתי ולמנלהו ׳ הטיבו לרחות הטיבו לדבח ברוך שבחר
בהם ובמשכתם ׳ וכמה יגיעות יגעו ועדרו ׳ לא שקטו ולא נחו ׳
בלע כסף לא לקחו ׳ ברוך ה׳ אשר רב את ריב הרפתי ׳ מאותן
בני אדם העומדים עלי ויתנכלו אותי להמיתני ׳ ואף כי בעלי ריבי
הכוני פגעוני נשאו את ידידי מעלי שומרי החי״מות ׳ דפגמי ושדרי
פגמי ושדרי וקרילו בשמותם עלי אדמות ׳ חכמי הזמן חכים עבדו יתי
וגולתא דדהבא פרסו עלי והטיבו את כל המעלות אשר ירדה ומלאת כי
אדרשנו בכתבי קדשם אותיות מודיעות ואותיות מתבימות ׳ ומעין
מביח ה׳ יגאל והשקה את כל פני האדמה ׳ והטיפו ההו״ריס עשים
ונהר יגאל מעדן החכמה ׃

הן אמת שבחלקי הלכתי מר בחמת רוחי ולא ערב לבי לגשת הנשם
למלחמה ׳ כי ירחתי כי אמרתי עם שהדין עמי אלכי היום
דך והמתנים החלה בני ארו״יה קדוש ממני ומרי נפש המה ׳ ולא
מלחני לבי לכתוב כפי המצטרך לגאולני זמן בכתב הנשתוון ׳ כ״ש
לקובעו בדפוס ולעשותו כיון ׳ אבל אחרי עמדי על תופיין וברחתי
מעשה ידם אשר כתבו להגאולים המפורסמים ׳ שבקשו להטעות את
חכמים ׳ ולהקטין שם משמ״עון לבלתי השחיר לי שם ושאר ולהבחידני
מן הארץ ׳ וגם רחיתי כי מאס העם הזה את מי השלוח השולכים
לאט והפרו ברית מאסו הו״ריס לא תשבו לאום עזבו מקור מים חיים
את ה׳ לרבות ח״ת שבדור אשר קרלו להם בלשון חבה ׳ והמה חזקו
פניהם מסלע ומאנו לשוב פנו להם עורף וקרשו סדין של בו״ן ביום
לבין חכמי הזמן לא רלו ללמוד על מעשה שכתב וסתמו מה רוח הלוחה
א ׳ עד שכתבו להם חכמי הדור תוכחת מוסר ודרך הקרחה ולא
הועילו חכמים כלום בתקנתם ׳ מכדי גמרת הוא השלחו להו ולא תבו
לשחותם ׳ רגזו ושחקו ואין נחת והיינו דאמרי אנשי כבי לי׳ למר
ולא ידע לחוכי למר ולא ידע ׳ והזירה גזרו וקשה הקקו בלי טעם ׳

פתיחה

ויבדלו כל חכמי ישראל בזעם · כי הגדילו לעשות בת"ח יותר מכולם ויהיו מלעיבים במלאכי אלהים ובוזים את דבריהם · ואוחזים מעשה עו"ותיהם בידיהם · חשבו כי טל יהיה על גו"עם לבד ועל כל הארץ חורב · ויחפשו דבריה אשר לא כן לנהוג את בנות ישראל כשבועת תרב · להיות לרורות עד יום מותן · ולכבות את גחלתן · ואם היו תהיה נטולה מן היהודים ר' כ"תן לומר לא יפר וכולא תנוי לידהו בנזיקין דילפי מקלקלתא · ובמבוי דידהו לא תנו תקנתא :

אן החל רוח ה' לפעמי ורוחי נדון בקרבי אם לשתוק אם לדבר דלכתחית לי חדא ואמינא אנא לנפשאי אם גבירה לוקה שפחה לא כ"ש · ומה לך כי תזעק · הטוב טוב לתה קנה רנון מעמודי שיח אשר כל בית ישראל נשען עליהם · גם אמרתי בלבי חבי כמעט רגע עד דחלפי מיס הרעים ועד אם כלו לם"דות זיהרייהו · ואנא הוח דיהיבנא להו תרכא דלמא הדרי בהו · וחשבתי דרכי כמה דכייף לישנא דעתיה טפי מעלי · ואף כי לא יתנבלו עלי טוב ועלי חשבו מחשבות בשחיתה עץ בלחמו · לי אמר לבי הוי פקח ושתוק ואם ידממו הרוחות יעמד חי הקנה במקומו :

אמנם אחקוף לי טובא על שאמרו כי משחיתים אנחנו ותלו הגדולה בעצמן ונמנע כל העולם כולו ככיסוי קדירה לגבייהו · דאשבועתי משבתי נפשייהו דאחסר עלמא בידייהו · וכאלו הניח הקב"ה את העולם והסדרה שכינתו על הפי קטיעי ליצנא · ובפירוש אחמר שמסם תנא תורה · ואם אין כח בב"ד ע"ה מסייעין אותן · וגלוי לפניהם רבים בחלקלקות עשאוהו גם קרח שקשריו מרובין · וכיון דאיכא לשום רב"ל תו לא הדרי מינאקו לשום לא"ה · ויעמד ה' את עיניהם לבלתי שמוע אל דברי עמודי סטירתה כל עץ טוב הפילו וכל מעיני מים אתמו · ויסיומי כמטרה לחץ הרגילו אותי בפי כולם לדבר בי · וממש אין לך חלם ותלם שלח העמידו בו כרוזיהם והנם נטועים

פתיחה

בסוסים על פני הארץ . גם לרבות בעלי מומין למחלוקת ויצעקו מכל חוגר חגורה ומעלה ממעלה עקרביס זעבר ס"נאה ויסי לך ילח ילח יים מגונדח דידהו מקיר העיר וחוצה לו הלך בדרך מרחוק כר"ר הכ"תב לקח בידו . יפיעו כי ימצאו ג"כך המחמין לכל דבר והסולך לחר דבריהם דברי הפתי כעכם לל מוסר לויל עד יפלח חן כבדו . לבד מלבני התרים ומסחר הרוכלים משלחי רגל . הקיפו העולם וסביב יתהלכון כגלגל . שמו עצמן כצפרדע ופיהם דומה למגל . ויקחו מצידם ליד הרמתי הן הנה כרוזים הגלוזים . לחלקס לפילו לתיעוקת כקליות וגוזים . ולאשר אין בהם דעת לשאול מה העבודה הזאת לכם שהולאתם לת עלמיכם מן הכלל גאוני הדור רבותיכם החדירים . ולמה במחבך מעשיכם להרוג נקי במסתרים :

לואת אמרתי הן עת לדבר . הפכתי הג"ערה על פיהם ברתתי דברי בשמלה חדשה . כל היום וכל הלילה תמיד לא לחשה . ואחתי תלבנה לגורות כחבים מלחים זיו ומפיקים טוגה כאור תהים א"ור הי"שר ויסיו דברי עם חכמי ישראל ולא כפי כחי כי מזגתי בפוסרין ונתקררה דעתי במקלת ומאחר בטלתי בלבי ודיו לעבד להיות כרבו . ואמרתי פה תהא שביחת קולמסי . וקולי לא ישמע עוד לא בכתבי ולא בדפוסי . מלחת בלבי נטרת לתת חרב אל נדנה : ובגלוס את פי בשעת מריבה וה' הפגיע בי עוני להיות מוכה אלהים ומעונה :

אבל מה לעשה לחי וביח לחו חלי בטענה ובפיהם מענה למה תחריש לבולעך החובבים טעינה ושוללים פריקה . ומה זו שתיקה . למה תהיה כאיש נדהם מלהשיב חורפיך דבר לאשר מפיהם יצא עתק . חמסיגו עליך שחתה שומע בזיונך ושותק . מדוע תחפה על בני לדם שבאו לעקור כבודך ובכוד בית לביך . קום כבר"ק בן לב"י גו"עס ושבה שביך . פן נהיה לבוז לדורות הבחים . מל"שבת האשחים . הלא לנשי מלחמתיך יצאו נלבים נגדך בחרופין וגדופין

פתיחה

וכרו"ז הזלזלים גדלו בדפוס כמין בריה ועשתוס דפין דפין · למה תסמון ידיך בללחת כעכל · עשה זאת תיפוח והעכל · כתוב זאת וברון בספר ותסקבו על מזבח הדפוס פתח פיך ויאירו דבריך · וחזקת והיית לחיים והיה שדי בעזריך · ה' תלמיס יתן לך לשון למודים · ופירותיך מודיעים פרי מגדים · קוס ריב את הסריס לימח מלך וזיין זייף עלך · וקטפת מלילות הכרוזים בידך כי טל אור"ות טלך · כי ירחו חכמים ולמען ידעו דור לחרון כי בנך החי ובנס המת מעיקרת · ובמוסב זקניס יהללוך ויחתרו דין הכיין לן יתבון לת הכיין לן והיה להס לזרת · מקולס לת תחת ומהמונס לת תענה · ובלחלחות תשביע נפש פעניס · לת בכח יגבר איש ולת בהעס ה' ואחר האש קול דממה דקס ההולך קדמת תשו"ת · דמחבר טעריך תקיפין ומגביה את הכמוך והיה העקוב למישור · הן תלה קלות דרכי קרובי ואוהבי והן הן חזרוני ממחשבתי · לעזוב את מדת הסבלנות לאחר להבתי :

אי לזאת מלאתי לבי היודע מרת נפשי · ואעיפי יאיבוני בעבור חוסי · לעמוד על נפשי ונפש בית אבי · אי משוס יקרת דחיי ואי משוס יקרת דאבי · יאבדו ויערב שנתס · ואל תרחה ברעתס · תיקון סופריס הוא זה להריס כסופר קולי · ולהעלות על מזבח הדפוס את העשוי בכדון הגע ודעת שפתי יבררו מלולי :

והעולה על כולנה תפילו אני מבקש לשחוק דינה של ריבה ונעקתה הבאה אלי כתיב היטו מניח אותי לשחוק · והיא מר לה ותלך הלוך ובעקה מאין הפוגות · עד שנשבע לה שמע"ן בישיבה להגון לה לאחר שיפורסס ההיתר מחכמי ישראל בדפוס :

ואברתי תקוותה בלבאי משטרת חדש ובכיה תקיעת בלבאי משטרת אחרת בחמרי אוי לי אמי כי ילדתני איש ריב ואיש מדון לכל הארץ · מעורף לזה אין לך אחד בישראל שאין לו גו"עליס :

ירחיבו

פתיחה

ירחיבו עלי פיהם זה יאמר שנזדקק בי מדת גאוה להיות נמנה עם חובר
חבור ורב פעלים . וזה יכביר עלי מליס . יאמר כי נתתי עיני בממון
למען הרבות זו"ז בחיבורי הזה . יעמי"קו וידברו ברע ויחשבו בחר"פ
חמדה וכל המלחכה במח"ס ונמבזה . כלעג לשון חין ביניה וכת"ב נחשם
יקרלו לי על זה היה דוה לבי לבי על חילו"ליהם ומשמ"עון בשרו ירזה .
נחמן עלי הדיין כי בשחים לח עלתה להם ת"ל חל תבוחני רגל גחוה
ומשלני דרך מכרעתי לח בעינה . ידעתי בנפשתי דלח תכימתה לחת
ולח חוזקה לחת ולח יקידתה לחת חלח גמרנה וסדרנה לחת . וכן מורן
בבי מדרשה כוותי . גם לח על עסקי ממון בחתי . יודע כל טעם
בת עמי שחיני להוט לחחר הממון לח בגבורת הזו"ז לחפון ולחית לי שערי
בבלה ביתה דהחות גברה מיברך ומיומן לברכה ומדת הסשתפקות והבטחון
בעשה חללי טבע . ונשכח כל המותרות והשבע . לחכנס דעתי לשמים
להחיר העגונה מכבליה ולנתק העו"תים חשר חסרוה בהם דייני ק"ק
פ"פ בעל כרחה כחשר יתק פיהל הגעורת בהריחו חם . חנה עבידנה
לחריסותי ומחי דהחבי למחרי דפרדסה למיפד יעביד . וחוסמת היח
חת העו"בדים על חרס ר"ת וסיעתו וגזירת חכמי הדור לבל יתנו חת
פיהם לחטיח חת בשרם להוליח עוד דבה ח"ן ולו להרהר לחחר מעשה
הגע לחשר חנו עסוקים בו . השומע ישמע בלדק כל לחמרי פי נחוכי
הזמן הם חמת ותורתם חמת יהגה חכם ממתקים בדבריהם המלודקים .
וכל דפריהם . היו גברת לה בעי חיי . והיה כל הנשוך מחרם הכרוזים
יביט חל דברי המלורות הגדולים וחי בהם . כי המה ירדו ולנו בעומקה
של הלכה בררו ולבנו ונרפו בלירוף לחחר לירוף והיתה לבת"ר הסיחר
של העלובה הנרדפת הנם בלח מלות כוונה . ולחשר הריחו ה' בריח
תורה וביות חדם לו בקרלו שחים ושלם דלחות לחת הנה ולחת הנה .
ישחומם כשעה חדת יענה ויחמר חס לח רחיתי לח ת"מנתי שיטעו
ויפשעו ב"ד של הדיוטות כמו שטעו חנשי ריבי דייני ק"ק פ"פ העו מן
השק"ר שגו ברוחה פקו פלילים . וירב בבת יהוד"י תלניים וחניים :

ולהיות שטרודתי עלמו משערות רחשי יחתרנו עלו על צוחרי
דקת טרדי לי במילי דשמיח ולעלמח וכחשר עוד חדבר
מזה

פתיחה

מזה נהגיתי למקום הרחוי: והמלאכה לא ליום אחד ולא לשנים: זאת היתה לי סבה לילך אחר הקולרים על כל היותר הפשרי: ועל כל פנים ופרק שחקק עלמי לדבר את לויבי בלעדי: תבליט בנעימות מה שבחק הפשרי להבליט: ובמלין זעירין מפשפי לאור עמים תרגיע: ואחי מלא קומלא דידי ודתי עשרת מלפי ככרי כת"בי כרוזים ופסק וערעורים דידכו: כי אם אתרתי הספרה ואערכה את כל העסוקים אשר נעשו בענין הזה יהיה מזבח הדפוס קצן מהכיל את העו"לה: הן ה' ידעת כולה: וזה שמו אשר יקראו לו אור ה' ישר להיותו אור זרוע לצדיקים ולישרי לב וגם שמי אהרן שמעון עולה למנין הזה תופשנת דדין כחופשנת דדין:

ובאתי מן המודיעים ולחוץ שאני מדפים ועולה תשובות חכמי הדור קמח קמח דמסו לידי ולא כפי קדימת המעלה: כי תכלי נפעד מדעת ואם אין דיעה מכין ההבדלה: ובר מן דין הלא כה דבריהם כי"ם לחד חבריה וכל לחד רמה דבדי חבירו ומקדימו ומחבבו יותר מדברי עלמו הולכים וסובבים תגודים לחודים למודים ומשולבים תוך העיגול ומרכז החמת עד שהגיעו לפרק ההשה נקנית שקנתה את עלמה בגט כשר: ופניהם חיש הל לחיו להשפיע כלמור רצון משפעת יפעת תורתם זה לזה כתור החוזר ותור היסר: מחזיקים על לחייהם לדיריהם ודחים בחלה ובשבועה ללכת בחורת החלמים מפורש ושוש שכל: לבדך חוכל מחוך חוכל: ואם כן למה זה תלכי קורח עם לאמר זה יצא במעלה רחשונה: למנם סדרתי הדברים בכתבם וכזמנם בכל שנה ושנה: ולא שניתי סדרי ברחשית מאמר של כל לחד ולחד הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל להיות ממלדיקי הרבים ישתו בלמו את דברי רבותיו שבגולה: פריש למתכל ועליהם לתרופה ואין בהם דבר לחד לבטלה: דלתיין מביגייהו הלכות מרווחות: ולשונם תמהר לדבר נאות: יקרים למולאי דעת וכולם למבין נכוחות: ותועלתו מרובה ללמד דעת את העם שלא יהא לחד עומד על דבריו ושלא יתגילו היחידים לחלוק על רבים ודבם דכל כי היי לא מסהייעא מלתא: כ"ש שלא לבלות תלבע ודבר חון לעשות שופטי חרץ כעו"עים ולהבזות בעלי

פתיחה

תורה רודפי לדק מבקשי שלום בעיני המון בדבור ובמעשה למיחז
למי כאפקירותא · ואפילו שיחה קלה שביני לבין לחבי ריבי בחשך לחבר
לחם משפט ועשה לתוכח · יניע ממנו תועלת דוק ותשכח · ובחרתי
לשון ערומים · לשון תורה ולשון חכמים · חבלים נפלו לי בנעימים ·
הלא מצער היה מעט לרי ומעט דבש · להרחות שעדיין הלחלוחית
קיימת ונהר לא יחרב וייבש · ולזמכין בחפרקסתא דעניא תשכח מרגניתא
ובחינון ריקנין יפכח גבר זגין דדהבא · ואף כי בעלי דבבי חשבו דלא
הויא חלא כחילנא יבשתא לחא רעננא כוותא וכגנתא רטיבא :

גם חזני תשמעה דבר מחא"ורי הפרנוד כי לרי ואויבי לי ילכו
ויפתבחו בעיר לחר לא כן עשו שחזרו חכמי ישראל והודו לדבריהם
והדור בהו רבנן משמעתייהו · והקול נשמע גם במקומות לחרים
לחר המה מעבירים · ע"י חנשים כערכם · כי ללחה דרכם · ודידהו
נלח ומזקינו הדברים · וידי חכמי הדור חסורים · ח"ו לח תהח כזחת
ביישראל · כל זחת בחתני לזרזני בזריזת דק"נה · כמנוף ועומד בד"ת
כחיב עכה · ועתה ה' חלהים שלחני ורוחו והגיע העת לעקור נטוע
לחר יזמו לנטוע וליסד חר"ם בלב כותל עקש ופתלתול · לך נח
רחה לת שלימות חכמי ישראל שלח חסו על כבוד עלמם ולח חשו לכל
הרדיפות וזוונות וגיזומים ויומים · זיל קרי פסקי כלליים וכתבי
הקדש לחר ממקום קדשם יהללו לפניכו בחת ובתמים · חומה היו
עליכו · ולח נתנוכו להרע עמכו · וקמו להו בהימנותייהו בהדי ישר"ל
לף לחחר שעיניהם רחו לת פרשת כתב הכרוזים · לחר יגלו מפי
חויבי הם המדברים בלה"ק ובלעג ובלע"ז ללועזים · חדרבה הוסיפו
לת כח וגבורה לפטרת דקדושה ומזגו כסת דפורענותת וכסת דלוטת
ושתו ולעו המערערין להלי גיטת ומפקפקין בהיתר החסה · ולהמחמיכים
ומיימינים בדבריהם יברכו בברכה המשולשה :

ויריע ליהוי בכל מקום לחר תדרוך קס"תי ותשיחה במר רוחי ·
ולבעלי דבבי חשתמע חנב חורקי · הדברים תויעים לפשת
הקנח"יס

פתיחה

הקונ"ס סיונים נגדי המה דייני ק"ק פ"פ ולא עלתה על דעתי לדבר דבר או תלי דבר או לרמז רמוזי בחיבור הזה הפוגע ומוגע בכבוד מעלת הגאון והחסיד החב"ר דק"ק הכ"ל זצ"ל ח"ו . מלן המח תבא דרחמנותא כחב"רסס . אבל סס הפכו מדתו הגדולה . מסטרא דימינא לסטרא דשמאלא . וגס נגד כבוד מעלת סניס עסר כסיחים מנהיגי ק"ק פ"פ יח"ע אשר תמכו בידס לא אדבר אחס קשות ואל יהא לי עסק עמסס . ובפניס התרכתי מזה קחנו מסס :

ואתה יריד ה' קורא משכיל תן לבך ועיניך לכל הדברים האלה הכתובים בספר היסר ואל ידעלא דדידי אח . ואס יגזור ה' החייס בעדי . תוסיף שנית ידי . ואערוך מערכה שנית' מד"ס החביבים וה' אלהים יעזר לי על דבר כבוד שמו ויגמור בעדי לטובה . אל יעזבני ואל יטשני גס עד זקנה ושיבה . הוא יפפות שלוס לנו ויתן בלב תויבי חכס ויקרבוני . וכחותס על לבס ישימוני . כ"ע ספרח בנירח

קסילח ועירית אהרן שמעון ב"ר יעקב אברהם זלה"ה מק"ק

קאפנהגן בירבתי צפון קרית מלך רב סופר ונאמן

רמדינת קלוניא יא"ע חתן הגאון האמתי

מוהר"ר יודא מֵיר זצוק"ל :

עובדיה הוה בחד בר נש ר' יוסף שמו בן כ' ליזר נייבורג במנהיים מתן נפש יעקב. הוה הנכבד הקנין ר' יוסף נוטנהויזן בכונה. ובמו בקאבריס. והוה כתתן ילף מתיב"מו זה פעמים מתכניים לבונה לרות דודים ולהתעלם בחפצים עם מחוכני והכלה. והיה לך שמח ושוש לב מבין וברית חולם. ובהגיע תור הנפרה לעשות תשובה ביום שבדבר בה מ' לחול חקבו"ל בק"ק מנהיים. נסעו מזה היו וחביב ושמח ומשחרי קדושים ומחי המחבר. ובא יעקב שלם עם לירופיו למנהיים בע"ק ג' לחול בחצות היום וקבלו חותנו בשמחה והקדימו מנחים לקראת חנעים ובנים לקראת בעיס. ויבוא לב"ב ליעקב והחתן הוליך לימינו את הכלה החדרה. ומחרי כן ילף וקבל לכל אחד מהחתן היום היום לפי מדריגתו בסדר נכון. ויהי בבוקר ותפעם רוחו. וכר מעלין כתו. ובכל מותן הימים בד החתונה ועד בכלל ערבם מאכו כל שמחה וכהפכה למוגה. וזה היה הולך ומוזר בחים מוסקא בכור הלחמה. ובערב בשיר שכיבה בת חביו תן לשמו וכבוד יוסף החתן מחדרה ליקן. והכלה להיותה נעוצה. הוסבת פניה. ולא רצתה לעכבו להיות חלכה. ויהי בבוקר והנה היה לח"ה מקרה אותו ופיה פתחה בחכמה ותחמר לו. הבידה נא לי שלשה נפשי למה נשפלו פניך ותדוע אתה בכה לל בן בדומה למלך פתח פיך ויאירו דבריך הם מלחמת בי עול לו ממן דופי. כי תמת יופ"י. הרחק מעלי דרכיך והם בעל נפש אתה פרום ממני ואתה תבחר ולא אני ונם לרבות הבחים מחריב. חביב ושמח למלחות דבריך. לו יפיב חמרים להם וכה דבריו. אני הם"ביעני במרורים. ראו הביא לנו הים הרופא ומשתו אחותי היה וכתן לוהחדרים המעולים שבבית לדירתו ואני אנכה אני בת עם יונתי תמתי. והילדים אסר יתנו אלקי אותי. לר לי המקום גורם את כל הצער הזה. ומשתן בשרי יראה. דברו נא בהאזני אני ביומור מולח שפתיו אסר הבעיתני שקודם מתוכחתי כלה גרם יגרם אותם מביתו. כדי שלא יאמר ועכדו ועכו אותי קיים בי ואחרי כן יגלו לא קיים בי ובמעשם אחריכי כעתו. אחרהן את לדבר ואין את לחשות וידברו על לב אביו רכלת וקשות על שקשן ובשבע אחדיעים לא כביר יכריח לחתנו הרופא ולדשמיכין עליהי לזוז מהביח ובזה כתקררה דעתם. ביום מחונתו נסב על השלחן בתוך הקרואים ונם דומם דרם ולא הפיק לבמור כי נכנסו לתוך דבריו וכפי הנימים ע"פ הרוב במדינות הללו. והגיכו אותו ליתן ובעל בעילת מצוה ופירס. בליל שבת שעבר ויין הכבו עמו לב"כ. ולעת החוכל נם הלום אלהשלחן ויצד על מוסבו בפעם בפעם. וביום הרופא מנא אחרו המחכל בחמרו שנתקלקל האשטומנה מתוך החולי אסר אלה בו ויהי כמלחק בעיניו. ורחו לאחד מהיועציהו שהי ומה ממולו סיועיהו לו מכל מין ומין בהכנע ובן עשה ושקטו זה עם זה. הבוקר אור יחמת קם ממשתו ולבם אל בפדיון כסדר ולקח מבנדן שהיתה מוכחת תוך מרגז אחר אסר מכב מס"ד קרלין בדרך ויהי דרך אחר בעיר ולא הגיד כי אחת הוא. וכאחר נודע הדבר. שלחו אחריו בסוסים וברכב רץ לקראת רץ ויבקשו הרודפים בכל הדרך ולא מצאו כי הוא כחבה אל הכלים בבית כפרי אחד בכפר שערביים. ביום מ' י"ב לחול בא אחיו מבאר ואומר שלום בבית יהודי בכפר הנ"ל. ובאחר באו לשם מלגזותו מוכן על המטה לפי שהי יראי ושום לבבות מעט מעשה מסיס. ושכרנו לו פניס ומלגזותו. ממון מלבית לגיך ומחיך היכן הוא. והשיב בעוד מעט ודעת. אחרי מלכם לפניכם ל"ד קרלין בדרך אחר לקחתי. ולא נפקד מהם כי אם הני קרלין שנתתי לכפרי במקום אחר פסחרתי אם ביום במעשה. ובאחת במלא מכלדברין בן הוא. ולא

אור הישר

מסר בי פֿס מלי קרלין כשחזרנו למנהיים ואספנוהו הביתה • נתכרכמו פניו מפני הבושה ויתעלף והשיבו את נפשו במים המריחים וכל דברינו היו בהשכל וידוע • וחקרנוהו מה רואה על ככה ומה הגיע אליו שהביא עליו מעשה גדולה • ויגיחותו עשה רושם בנפשותינו שהילל את השבת • ענה וכן אמר בשמיכות רות • שכל היברין היו מזועזעים ורימות מות כפלו עליו • והוא לא ידע ואשם קריכן בי' • ויהי ממחרת ביום כ"ג לחלו • שמה יסבו כספות למספר בבית הוועד עלמס • כדי להשביעו כפי נימוסיהם • פיהי' נאמן רוח להתוכיחם • שהוכח אהדיר יר"ה ואחר השבועה • אמר לזוגתו בדרך הלצה • נשבעתי לשקר • אמרה לו כל דבריך אינן אלא מן המתמיהין • פרוש דבריך • ויען ויאמר בפנים שוחקות ומשכירות • נשבעתי אלא לרמאות לשום אדם • ולא נקיתי משבועתי זאת בהסר שכבר רמיתיך רעיתי • ואותיות כתבה בכתב ידו ממש כתב מגילה וכתוב בספר והחום הזה ואבדו מחתיו במועלות ודעת • וזהו נוסחו לות בלות בלי תוספת לו מגרעת

אויב צוואהרן בהחנאים שבשעת החופה זוא וואול אלש בשטר מיוחר פר מעלדט איזט • שחמי הקציו כהר"י ג"ה מבון השחעבד א"ע לשלם לכל א' משני ילדים הראשונים אשר יולדו להזוג כשיהיו ז"ק ב' מאות חדש צרפת ר"ט זוא טוהן אבר מאהלן היר מיט ערקלעהרן • דש עש כמו שנזכר בכחב ידי לעיל • זיין פר בלייבן האט • דש נעמליך • עד לכל א' משני ילדים הנ"ל ניכט מעהר אלש נור מאה חדש צרפת ר"ט צו צלן שולדיג איזט • כי כך הותנה בינינו מתחלה • לראי' החמחי מנהיים יום כ' י"ג אלול חקכו"ל • הקטן אליעזר בן כמוה"רר יצחק זעליגמן נ"ב זצ"ל • הקטן איצק בן כ"ה ליזר נייאבורג :

ואחרי כן נתעורר קטטה בין המחותנים • ומלחמי ספר דבר ביניהם • ככל בכחב מיד ה' עלי השכיל • ומחמחו המחותנים חור ליום ב' דנגחי ליום ג' י"ד הכ"ל • והותנה שבשקר השכם לחקן עוד כחב ח' זה כדי שיהי' מלוי ביד כל ח' מהם לרחי' • ויהי בבוקר בבריתי את ידי לכחוב • בח מלי החדרש הקלין ר' ליזר כ"ב וחקף את הכחב חסר חחום שמו ושם מחיתנו עליו מחחת ידי • בחמרו שיעים עוד עינו עליו • ובינו ביני ישלח לקנות בשטעמפלט פחיר כי כן יסד המלך • ונחעלם מן העין עד לערך שתי שעות חזר לביתו ומסר הכחב לידי והלכתי בו וחזיק בגייז לחחימה דידי' ויבני' כיפלי • וחחזק המלחמה בין המחותנים • וירב יע"קב בלב"ב • עד שקודם חלות היום הכ"ל נעשה על ידי פשרה מדשה ביניהם • בבית ובמעמד יועץ ושר גדול וזה חמרו :

וויר צו ענדם אונטר שריבנה האבן אונש נאך רייפליכר איבר ליגונג אין דער גיהטי פר איין באהרט אונד דא הין פר שטאנדן • דש נעמבליך הנדונית השייבים לחזוג כ"ה יצחק ומרת לאה

לאה צור זיכרהיים אין אונזרי האנדן בלייבן זאלי אונד נעמט איינר זוא פיל אלש דער אנדרר דא פון אין פר וואהרוג . וואו איבר איין יעדר פון אונש איין שיין אויז שטעלן והרווחים א ה' למאה להזוג באניפיצירן מוז . אונד האבן ווירר ווירקלך . דא מיט קיין דישפוט צו רוק בלייבט . גרעכנט אונד בפונדן דש איך אליעזר בן מוה"ר זעליגמן נ"ב שני מאות וחמשים שטוק קרלין בידי האבי . אונד איך יעקב ב"ר אהרן מדרכי האבי בידי שני מאות ושבעים שטוק קרלין . ווייר פר שפרעכן אונד פר בינדן אונש בידר זייטש אויף דש קרעפטיגשטי דש זוא באלד הזוג הנ"ל מיט אנדר אין עהליכן שמאנט אלש קאפאבלי הויז האלטן וועדן . זאלן ווייר שולדיג אונד גהאלטן זיין אהני איניגה עקסעפציאן זא פארט איהנן דש קאפיטאל זאמבט עטווא רוקשטיהנדי אינטרעסן אן גדייאן צו לאזן . צו מעהרר בקרעפטיגונג . זיין צווייא גלייך לויטנדי דוקומענטר אויז גפערטיגט אונד פון אונש בידר זייפש אייגן העגריג אונטר שריבן וואהרן . גשעהן אין בהויזונג בייא זיינש אונד הוהי געגן וארט איהרי הויך ווירדיגי גנארן הערן אוברשטן פרייא הערץ פון בעלדרבוש . מנהיים יום ג' י"ד אלול תקכו"ל . אין זה לקט אלא שכחה . הוחנה בינינו דש איך יעקב בר אהרן מרדכי כל המחנות אונד איין וואהרְ מיט נעמן אונד דא פון איין רשימה געבן אונד צור אוב גדאכט גהעריגר צייט להזוג צו שטעלן . מנהיים יום הנ"ל הק' יאקב גונצין הויזן מבון

הקטן אליעזר בן כמוהרר יצחק זעליגמן זצ"ל ;

ויקץ כשמוע יעקב את דברי בניו מיד יסיס לדרך פעמיו אחתו לבוא להבו פניו ויאורו עיניו מרוב שמחה . וכמה פעמים שהל אותי למה הסתירות והכפסקו' משמעות ולמתי כלך . וערס יעלנו משם . חזרו וכפבו המחותנים כרוכל המחזיר בעיירות . להמליץ דירה נאה להזוג אשר יסורו שמה בחזירתם למנהיים . ויוסב ב' י"ד הנ"ל בחילפה מזליהן וחילפה אחיהן יום ד' ט"ו אב"ל לעת ערב לוויים"ניה שמח ונראה לק"ק מעגן . ויהי כאשר באו אל המלון . הלכנו יחד לביה יהודי לאכול שם . והנשים יזבו סביבות האח אשר על האש . ויבא גם הוא בתוכם להתיצב . ותשלה אשה בעלת הבית לפי תומה הזה קולים מדברים בשבח שעטנז ועיין . הדבר יצא מפי האשה ויתעצב אל לבו . מניד בריאים ומוכיל ומייתי בידיה . ספק על ירך והכה כף אל כף ואמר מוי לי כי נדמיתי . לאחז עלי לעירים . ונשים בחום מלירות אותי . אשה מוליך את מרפאי . מו"סר הייתי לאחי ואחיותי ובית לבי למשנא בקמיטם . ואף כי דברו על לבו וכחמנוהו בכפלים . נוחם יסתר מעיניו . בסתר כליתם פניו . ובאו עמו החדרה ויזבו לאכול מגולה ממולם במעגה רך . ויפתר יעלם לדבר יהם . ובאו עמו החדרה ויזבו לאכול

סוף דבר בתכו לתחזו תפלתיו ק"ק בונ"ק בע"ק טו"ב תלוי סמוך לפתח • ובשבת הלך ר' חיקק לב"כ • עלה לתורה ומה לה"ט לעשות מי שבירך כפי הרגיל וכדר מתנות לפי כבודו בשמחה ובעין יפה • במוצאי ש"ק נקרא נקראתי לבת הללו בבית חמיו • ואחר שחזר הוציאו כל מיני מעלי אמר לי ביחידות תהזכי ר' שמעון מה יש לי לעשות תן לי עצה טובה • שתלמיהו לעניין מה תיעצך • ויש"ב יל"ח זוהתיתי הסיבה עיני מנגדי ומותסת לבי ובלתו הכי הריני בסכנה גדולה אם לעכב עוד במדינות הללו כי ידעתי את מכאובי ואין לי הלב ליסע ולברח ק כדול ולבי דוי שתעתר תפתי עצוכה • ואני כאשר שמעתי דברין הלה • רעדוכל תברי והייתי לזעזוה • ונפשכו מיס על סוקי והיה לבי רפה כשעוה • ואמרתי לו יבאו דבריך אלי בבירור מלין • ענה ואמר לי • אהובי ר' שמעון הל תחקור אחרי עוד • אמרתי די והותר עזור נח לי ולנפשתי והסיבותי אותו דבר שבעת אתר הבת הללו • ובין כך ובזה מה יש בחוני סעיפי ומה לעשות בדינו • וכיון שיפתתי אתו • שנעתי בשתיו ושתתי לו כל אותו התורע • ביום ברהטון לבוקר י"ט הלול בחזירתי הללו • אמרתי שבשתתו ממני מעינות החכמה והעצה בדבר הזה • אז אמר בפה מלא אני רואה לתת גט כריתות לאשתי • ואם לא יסייע לי אר לזה להוציא הדבר אתו הל הפועל • תשב עד שתלבין רגשה • וכל דברינו היו בנחת בשמעים ובדעת ותבונה ידבר • והודעתיו שתין לגרש בע"כ ושתשלה את פי האשה החשת פניו לדבר הזה • והרציתי הדברי להאשה בשעתה הביא ואמה • ואמה בוכים שבתו לבלי מדה אז • ועיני לא"ה רכות ודמעתה על לחיה מתין הסופות וע"כ בחרה הרע בעיניהו ובחרית לכך • ושלחתי לר' חיקק להיות שתין לבו בעת הב"ד בכן יגלה לי דעתו הל היזה מקום אשר יהיה שמה רוחו ללכת ולשכר הגע • ואמר הואיל וכך עלתה בשתשבה לפני ליסע דרך מדינת הולאכך למדינת ענגילאכך בכן דרך הילוכי אני קרב לרחק בקליווה או בנייאשטעגן אבל לא בדיסלדארף בשאר שהוא תחת ממשלת הדוכס הגדיך מפפלץ יר"ה • ונעניתי לו רחקי • ונסעתי מזה עמו ושם הלשה מ' לילה ואחיקה ובן דודה ביום ח' י"ט הלול לאחר חצות היום דרך מניה • ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר בהגיעו לק"ק קליווה • ויאיר פני מבקש רעתי ממני לזרז להגיע בב"ר ו' בשבת ויתים מעשהו • ובעזרת העוזר הגמתי נגמר הדבר בכי טוב בו ביום ע"י הגמון הרב דק"ק הנ"ל וב"ד מומחה ומעמד שלשים וכן רבים בתורה בחכמה וביראה • ואחר כתיבת הגט • התפללנו תפלת מנחה בתוהו חדר אחד הרב בר"ו ברב עם • והמגרש גילה על הדרך ערס בהגיעו לקליווה שבת הנימה תשכח גדולה הכופלת עליו מאז ומקדם לבן דודה של האשה • והוא לא ניחר להגיד לי כלום ימת לטעינתי • והחריכות בזה לך למוחר • ואין בזה סוס נפקותא לדיעה • יהי' הסבה שמת אל תסקר • וכדבעינן למימר נקמן ברוחב ואור"ך בזמנו יבא • ובאלו אמרו לא מקדימין ולא מאחרין • גם דיבר עם הערכי על הרחוב לחת לו פלס ופלטר יעיד שערכי ע"ז דלא מרעי נפשי • עוד זאת ראיתי להזכיר שהזיר עלמו מן היין בכל ימי חייו • באמרו את חטאי אני מזכיר ולריך אני כפרה • ובהגיעי למחוז חפצי ללובלין שלשה לעשות עוד לתיקון נפשתי • וביום ד' כ"ב הלול נסעתי מק"ק קליווה לאחר חצות • והפלגתי בו עד בום סיסע לחבו לבו"ה ויבד לחתו סס כל ימי החג • ולא רצה אלהיך יסבבנו על הטובה • בח האשה ליטול רשות מהמשרתת • והיה מהדרה לי בבה ולא רלתה להסתכל בפניו • והוא סחק ואמר לה בלשון תסכנו • למה פניך רעים אנכי לא כן עמדי • שיבה כי ייטיב ה' עמדי • לחן מחנות להבניס תבר יולדו לך

מתים

קָצִים אַחֵר • עַד כָּאן חָזִיתִי וְהִסְתַּכַּרְתִּי • עֵינִי רָאוּ וְלֹא כְּ"ר מֵהִסְתַּנְּקוּתִי מִמֶּנּוּ • וְדֶרֶךְ כְּלָל לְכִי תֹּאמַר וְהֵרִיקִי נִסְתַּכֵּל בְּחִי הָעוֹלָם • כִּי מֵעֵת זְמַן הֵיוֹתוֹ לְתַמּוּ עַל הַדֶּרֶךְ מִמַּכְרִיסִ לְבוּכוֹת וּמְבוּכוֹת לְקַלְיוֹת וּבְיוֹם כְּתִיבַת זֹכְתִיבַת הַכַּעַס לְמַחֲרָתוֹ • אַחַר מַמָּשׁ לֹא זָזָה יָדוֹ מִתּוֹךְ יָדִי • הָיָה בְּרִיא וְחַלִּים וְסִפּוּי בְּדַעְתּוֹ • וְלֹא רָאִיתִי וְלֹא הִרְגַּשְׁתִּי בּוֹ סוּם סְמָן מַגְעוֹן מִן סְטוּת וּמֵרַע סְמוּרָה • כְּאִלּוּ עָלַי הַדַּיָּן הַיּוֹדֵעַ וְעַד סַכָּל דְּבָרִי מְיוֹסָדִים עַל אַדְנֵי הָאֱמֶת • וְאֶלְיָהּ כִּי עִמִּי מַעֲשֶׂה בְּ"ד הַנַּעֲשֶׂה בְּקַ"ק קְלִיוָה • וְירַדְנוּ עִם הַמַּרְצֶ לְמַסְגוֹן מְדֻקְדָּק • כִּי יְדַעְנוּ אֶת מַדֵּי הַמַּרְצֶ וְאֶת פִּיהוּ סְכוּת חוּס הַטַּבַּע וְיוֹצֵא לְרִיב מֵהֶר כֵּן יֹאמַר שֶׁבַּחְנוּ בְּעִקְּיוֹן וְבַטְרוֹנְיָא עַד כְּנוֹ וְלִקַּחְנוּ אֶת הַכֹּל מִיְּדוֹ בְּחֶזְקָה •

וז"ל הַמְּחַבֵּר

בְּמוֹתָב הִלְכְתָּ כִּי דִּינָא כְּחַד הוֹרְגָא בְּשַׁלְיָבִי בְּשַׁבָּת ח' וְעֶשְׂרִים יוֹם לְחֹדֶשׁ אֱלוּל שְׁנַת הַמַּסְתָּם אֶלְפִּים וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ לִפְ"ק לְמִנְיַן סְרִיגִּ פְּנִין כָּאן עִיר קְלִיוָה • לִיד שְׁנַת לִפְנֵינוּ הַלְּיוֹף הַחוּרְנִי הַקְּנִין הַר"ר יִצְחָק הַהַקְּנִין הַר"ר קְלִיוָה מ"ק מְנַסְיֵס וְעֶטֶר לְתַתּוֹ הֵיקָרָא מ' לְתַתּוֹ נְתַ הַק' הַמְנוּחָ הַר"ר יִצְחָק נ"ם מַק' בּוֹג"ח נְתַ כֶּסֶר וּבְדַעַת עֶלְיוֹנָה וּמְיוּסֶדֶת וְנִכְפָּף תַּפְלָה • לְאַחַר שֶׁהֶעֱלִיעַ דְּבָרִיו לִפְנֵינוּ בְּחָמְרוּ מִמֶּנּוּ שֶׁדַּעְתִּי מוּכְלֶטֶת לְהַרְמִיךְ כְּדוּד בְּכַבְּרִתִּי מַחְמַת כֹּבֶד הַמּוּדָעוֹת לִי וְלֹא לְזוּלָתִי • וְהִכְרַחְתִּי לְהַקְלִיעַ הַסְּפִיקִים מֵעֶבֶר לִיס וְהִנֵּה דַּעַת קוֹנִי יִם בִּי וְאֵת הַחֶלְקִי' אֲנִי יָרֵא וְחָלִילָה לִי לַעֲשׂוֹת כְּזֹאת לְעֵגֶן לְמַעַן רְכֹשׁ כְּסָפִים כְּזֹה • לְהִיוֹת שֶׁבַּלְתִּי לְהַפְסִיק אֲפִלּוּ אֶת הַמַּעֲשֶׂה בְּכ"ל לְפִי יָמִים מוּעָטִים • וְגִיקֵם מַחְתֹּנוֹ ב"ר הַח"מ לְהִזְדַּקֵּק לוֹ וְלִפְטוֹר בְּכִנּוּיוֹ אֶת הַמַּעֲשֶׂה בְּכ"ל כְּדִין וְדַת תּוֹרָתֵינוּ הַקְּדוֹשָׁה • וּבְזֶה לִפְנֵינוּ הַזּוֹג הַכ"ל וְכִתְרְצוּ לְהַדְלִי בִּירוּשִׁין גְּמוּרִי' בְּלִי עִיּוּר • וְגִזְדַּקְּקוּ לְנַתְּנוֹ ב"ר הַח"מ לְקַיֵּים דְּבָרֵיהֶם עַל הַזּוֹג הַכ"ל • וְהַר"י הַכ"ל נִתֵּן לְהַמַּעֲשֶׂה הַכ"ל נְתַ פְּטוּרִין וְסִבּוּקִין כֶּסֶר לִפְנֵינוּ • וְהַמַּעֲשֶׂה הַכ"ל בְּכָל פְּרָטֵיהֶם וְגַם בְּדִיעָה עֶלְיוֹנָה וּמְיוּסֶדֶת הָיוּ יוֹם הַכ"ל • וְקוֹדֶם מַעֲשֶׂה גַּם הַכ"ל בְּאוֹתוֹ הַגַּם הַכ"ד הַח"מ בְּפִרְטֵי בֵּינֵיהֶם בְּ"דִּים בֵּינֵיהֶם וּבֵרְאוֹתָם הַטּוֹב בְּעֵינֵי יִתְבָּאֵר לְהַבָּא בְּסֵפֶר זֶה • רִאשִׁית סְהַר"ר יִצְחָק הַכ"ל מְחוּיָב לְהַחְזִיר לְהַמַּעֲשֶׂה מ' לְתַתּוֹ הַכ"ל קוֹדֶם מַעֲשֶׂה גַּם נְדוֹנְיָתָהּ כְּמַכְנִיסָה לוֹ עִם סַךְ הַכְּסוּפָה הָעוֹלֶה לְסַךְ אַרְבַּע מֵאוֹת ר"ט וְזַ"מ סְלָה בְּלִי עִיּוּרִי וְגַם מַתָּנוֹת וְסִבְלוֹנוֹת וְדוּרוֹנוֹת שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ בְּלִי עִיּוּר • וְגַם הוּטַל עַל הַר"י הַכ"ל לְפַלֵּס כָּל הוֹצָאוֹת בַּגַּם הַכ"ל וְהוֹצָאוֹת הַכְּנִיעָה דְּהַזּוֹג הַכ"ל וְסִיעָתָם לְהַבָּא וְהוֹצָאוֹת דְּהַמַּעֲשֶׂה הַכ"ל לְחַזְרָתָהּ לְבֵיתָהּ מִכָּאן • וּמִלְּאִנּוּ ע"פ הוֹדְאַתָּם דְּהַזּוֹג הַכ"ל בְּפִנְיוֹנוֹ סְעוֹלִים הַהוֹצָאוֹ' הַכ"ל כּוּלָּם לְסַךְ רִי"ח זְהוּבִי' רַיְינִשׁ וּמֵאָז' זְהַב רַיְינִשׁ • נִגְזְרָה מְקוּבֶּלֶת הַמַּעֲשֶׂה הַכ"ל לְהַחְזִיר לְהַר"י הַכ"ל כָּל הַמַּתָּנוֹ' וְסִבְלוֹנוֹת וְדוּרוֹנוֹת שֶׁקִּבְּלָה הַמַּעֲשֶׂה הַכ"ל בֵּימֵינוּ וּמִבֵּית חָבֵיו מִן מַטְ"ק • וְהִנֵּה מִלְּאִנּוּ ע"פ הוֹדְאַתָּם דְּהַזּוֹג הַכ"ל לְפִנְיוֹנוֹ שֶׁכְּדוּתָהּ וְכָל כ"מ וּמַתָּנוֹתֶי' וְסִבְלוֹנוֹתֶי' וְדוּרוֹנוֹתֶי' שֶׁכְּנִיסָה לוֹ הַן בְּעֵת הַנִּשּׂוּאִין וְהַן מִקּוֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין מוּנָחִים קַיָּם בְּרְשׁוּת הַמַּעֲשֶׂה הַכ"ל וְכָל מַתָּנוֹתֶי וְסִבְלוֹנוֹתֶי וְדוּרוֹנוֹתֶי שֶׁל הַר"י הַכ"ל הָעוֹלִים יַחַד ע"פ הוֹדְאַתָּם דְּהַזּוֹג הַכ"ל וְסִיעָתָם בְּפִנְיוֹנוֹ לְסַךְ תַּתַּקְ"ח זְהוּ"ן רַיְי"נִשׁ כּוּלָּם יִהְיוּ נְכָסִים תַּחַת יַד הַמַּעֲשֶׂה הַכ"ל וּמוּנָחִים תַּחַת רְשׁוּתָהּ • לְכֵן כְּתַפְסְרוּ זוֹג הַכ"ל בְּפִנְיוֹנוֹ קוֹדֶם הַגַּם שֶׁכָּל הַמַּתָּנוֹת וְהַסִּבְלוֹנוֹת וְהַדּוּרוֹנוֹת שֶׁל הַר"י הַכ"ל הָעוֹלִים לְסַךְ הַכ"ל מַה שֶּׁהַכְּנִיס הוּא יִחְלְטוּ לְהַמַּעֲשֶׂה הַכ"ל לְאַחַר סִיּוּכוֹ מִהַסַּךְ סַךְ רִי"ח זְהוּ' רַיְינִשׁ וְחֵלְקִי וְהַכ"ל וְגַם כָּל תַּתְּסִים הַגְּרִיִּים אֵין מַפְקִיעִ וְגַם שֶׁבַע קְרָנִין וְחֵלְקִי קְרָנִין שֶׁבְּהֶנֵּה הַמַּעֲשֶׂה הַכ"ל לְהַר"י הַכ"ל בְּפִנְיוֹנוֹ בְּמִזּוֹמָנִים • וְהִנֵּה בְּסֵפֶר עֵרְיִין עוֹד נִיד הַמַּעֲשֶׂה הַכ"ל מִסַּךְ בְּשׁוּמַת תַּתְּקִ"ח זְהוּבִים כ"ל • סַךְ פְּלָאִים וְעֶשְׂרִים

ומסה וכו' רייכ • תחפסי הסמה הכ"ל בידה על דמי כתובתה מסך מרגע מלות פ"ע הכ"ל ומה דתפסה תפסה ולה מפקינן מינה • והמותר עד תגלום דמי סך כתובתה המרגע מלות ר"ט הכ"ל • על הר' הכ"ל רמי לסולמי עד פרושה לחרוכה • ולהסמה הכ"ל מסמע הקדימה לגבוה המותר הכ"ל מנכסי הר' הכ"ל בכל מקום ובכל זמן סחמלי הסמה הכ"ל וי"ל וכ"כ לגבות • וזולתי כל הכ"ל • אין להסדרים זע"ח כלום • ולים רמי על כל הדברים הכ"ל בסכו על התחום היום יום הכ"ל פה ק' הכ"ל הק' יסדרל בהרב ה"ה מ"ז לליעזר ולו"ל ליפסין הח"סק קליוות והמדינה יע"ח:

ח"ק נפתלי הירץ בלא"א מהו"ר פייביש כ"ץ מהנובר זצ"ל סופר ונאמן דמדינות קליווא יע"א:

הק' יוסף בן כהר"ר בנימן כ"ץ עלקוש מבדלין:

וליתר תוקף ועוז בא הר"ר יצחק בהקציץ הר"ר אליעזר ממנהיים על ההחום אחר שקרא ושנה היטב כל המבואר לעיל היום יום הנ"ל הק' הנ"ל הקטן איצק בן כ"ה אליעזר ממנהיים:

והנה ניקס יעקב ובתו ליסב בסלוה • למנס מרחוק יריחו מלחמה רעם סרים ותרועה • ולת הלח לפניהם מבוערת • ויצא הסחזון ויציחתו עסרוסס הוח הרב המפורסס מוה"ר טעבלי הצעם כ"ע לאב"ד דק"ק מכהיים • הוח פתח לת לוזרו ויצא לת כלי זעמו • ויעזרו סחריו ומלאו לת ידיו תסצה לנסיס מסקלויז ויסלמו מן המסבה על יד לים עתי כתב מרורות לק"ק פ"פ וזה לסומו:

ב"ה מנחיים ד' תשרי תקכ"ול:

אם למרכו נסבחה סיחנו וידינו לחור להסיבה • נפסינו מלוד לחבה • מחסס הטלת וחובה • לתיסוק מני' תורבה • להתיר ח"ח לעלמת נגד דין ודת תורתינו הקדושה וחביבה • ע"י גע מוטעה סבעשה בפני הסב"ד דק"ק קליווא • ועס היות סברב הבוח לפי הנסמע הוח בחזקת כשרות ובקי בהוראה • ניכרין המעשים סהרבו עליו דעים להטעותו • רחסון מה שלח הלכו ליתן נט לרב הקרוב יותר לק"ק בוכח לשל הרב דק"ק קאבלענץ • ובפרט לשל הרב דק"ק דיסלדארף • לשר נודע לרבים כי הוח זקן סקנה חכמה ויושב על כסח הורחה יותר מנ"ן סכיס • ונלינ בדח נוסח לעובדה • שכאן נמלח קנין ח' ושמו ר' ליזר נייסבורג סיס לו בן שנסחתך עס בת פקנין פ"ע ר' יחקב נינליהויזן מק"ק בוכח ויהיו ה' נ' חלול הסמוך כאן המסותנייס וסיעתס ועשו סחסוכה כרחוי בהבה ותחוב ביום ג' ד' ז' ח' חלול הנ"ל • ונס כשלוה להחתן בעילת מלוה • וכי ניניהסס רק שלו' ושלוה • חכן ביום ש"ק הנקרח שענק ווין בהשכמה בשלות הסשר השכיס בחתן וברח מניחו ולח נודע מקומו חיה • וכתבתי שהיה נעיר כמה שעות עד שהוכרכו לשלות סחריו כמה שלוחים נימולים וח"כ וע"י הולחות מרובים נמלח סיזה שעות מכאן ביום ג' בבית ח"כ ח' • ויקס ממנו שיליכוהו למדינת ענגלינד • וביום ח' לאחר כמה טרחות ויגיעות • הוחזר לבית מבוי הקנין הנ"ל • ולמחרתו לחרו המחותנים לאבי החתן הנ"ל לשלות עמהם בנו הנ"ל לבו"ח שיוכל להיות שיבוח שמה לבריאות נופו • ומחמת רוב טערי ומכאובו הי' נתרפה לכל מה שסשלו מלחו • ולח עלה על דעתו סיס חון בלבנסס • ודברי מרמה יחשיכון • וכך עפו

עשו ולקחו המתן עמהם לק"ק בונ"ח. ובזאת הי' ביום עש"ק טו"ב חלול חנוכה. ולא הניחו להם לטהר לבעלה. רק מיד אחר הסעודת הרחמן הלכו לק"ק קליוות לסדר הגט הנעשה ביום ג' כ"ח חלול כנראה מתוך ההעתק המונח. ועתה כל מי שבונע ירחק מלקרי' בלבנו. יתפלח מחול. היתכן למסרני ע"י גט כזה ח"ח לעלמח ח"ו. ומה מאד ניכרין הדברים שגט זה מוטעה כי מה שאמר לפני אב"ד שהוכרח להרחיק כדוד הוח כפי הנשמע עיקר מעשה שטות שלו מחמת פחד ומרה שחורה. וח"כ הוח יש לומר הדעת שפתו אותו ומיימו עליו שיאמר לפני האב"ד שלא רוצה לענן אחתו. וכמה הזהירו רז"ל להיות מתון בגט לפי' במקום שרחוי לגרש כמבואר בח"ע סי' ע"ז. וגם בימי מהר"ל הוערך למגרש לילך ל"ב קהלות ולהביא משם מעבעות ידועות כדי שלא למהר בעניין הגט. וח"כ מה מהירות הגדול הזה אין זה רק עצת היצה"ר להוציא מעלליה. ומה גם אין רחוי לסמוך בזמן קצר כזה שמזר לבריאותו ודעתו צלולה. ובכלל פוטרים יחסב. כמ"ש הרמב"ם ז"ל הובא בח"מ סי' ל"ה. ועוד כתב שם שצריך להתיחס בעדות הנכפים הרבה יע"ש. גם מתוך מעשה ב"ד המונח כיכר שנעשו שאמר מעצמם בפום לחו דלא להרחיק שאינו יכול להיות עם אחתו. ובכל זה לא פירש סיבתו על מה ולמה. ומי הרעפו. רק שתם הדברים ושתמן כפירושן. שכל אלו הדברים מחמת שנעון. והדרכה זו היא עיקר שעותו כנ"ל. הדור לחם רחו הנשמע כזה בימיכם. חו הנרחה מכח להו' יניחה לכוותה בנבולים. וגדול המכשול לפוקה. עד דלא ע"ילה לפקה. ומעתה הרי ישראל לליכם המלה והתורה עומי גוזו חוזו להפרים מחיסורה. ולדעתינו אין תקנה רק שנפיכון תשתו וכרייכון תתנו. לקבוע עילנה ולעיינה במלתא לסורה דנה. ואם כבר הדבר בעיניכם שלו לכרוז בב"ה הכ שסם שסם חלם לח יסח לסה זו עד שיזוב הים לביתו ויבי' זמן מה בבית אחר עם אחד מהובני' עמו לרחות סם דעתו בלולה ואם חז יחזור ויגרש תשתרי לעלמא. ובאחר שעכשיו הוח יומח דקוקא שמה יתפרסם הדבר מאד. וגם מנכו נלך בעקבותיהם בקבלתינו פה. ודבר זה הי' לח לבד לחסרונו מחיסורה חלח לח למיגדר מילתא שסום חלם לח יזדקק לגט. רק אחר עיון היטב. ודבר זה נפתח בקטנים כמונו ויסתיים בגדולים כי"ב. והי' לנו להאריך עוד. רק אמרנו למהר מעשינו שלא לשהות חפי' שעה אחת. בעוד שאנשי ירוד ממקומות אחרים מניין שם. ויתפרסם הדבר בעולם. וזה נקבר בחמרים. וה' יברך תתכם בברכות הוריט. ושלותכם יסגא לדור דורים. כחות נפשיכם הרמה ונפשו' הד"ש ומלפים לתשובתם הנעימה כאם:

הק' טעבלי"ם הע"ם ר"מ בב"ה המ החונה פה ק"ק מנהיים יע"א:
ונא"ו הק' שמואל זנוויל בה"ר אליעזר כ"ץ זצ"ל דרמשטאם
הק' יהודא אינספרוק מהמבורג
הק' אברהם משה מצילץ
הק' יהודא לימא ג"ב
הק' שמואל כהן שאטין מפ"פ
הק' איצק ר"ב ממנהיים
חק' קלמן בן החורני מהו"ר אלי' אשר זצ"ל ממנהיים
הק' והצעיר לעמלי ר"ב ממנהיים
הק' משה ר"ב ממנהיים

ובהגיע

אור הישר

ובהגיע דברי הפתרת האלה לק"ק פ"ס פרינו רחמים וסמכו לקרותו ויקבלו הקהלות מלידם ואת פי הרב המסדר לנו שלנו • והבטיח הרב הגה"כ והחסיד דק"ק פ"ס נר"ו להרב המנהיים זצ"ל בשמו וכפס הב"ד שהוסכם אתנו ומב"ד שלנו שגם זה לא יועיל ולא יתיר • הדבר הזה יגלה מפורש מפי הרב זצ"ל הנ"ל ומפי כתבו מפ"ה הם סכנות תקנו"ל להגאון מוה"ר הירש לנ"ד דמדינת פ"פלץ נר"ו • עליהם הש"ה שהחתם מעיד עליה • ועל מקומו יבא פתשגן כתב הלז חות בחות • וזכר מלתי לחורש בהקדמתי כי סדר זמנים לחי מוכח והולך • ור"ם הוא לחמר בעינן כסדרן • והן עתה הריני פותח הפתרת בדמותו כלמן • לחתר כתבו לייכה ק"ק פ"ס להגאון המסדר לקליות ועיכי רחו גלמו:

הפותח שאלת יום ה' ח"ת תשרי תקכ"ז לפ"ק דמיין:

לפותחי פתחו בתשובה • ומרפא מפוכה • הוא יפתח לו פערי תשובה • ועל"ז להש"ה הרב המח"בג ומופלג כפ"ת כמוה"ר ישראל נר"ן:

הנה את לחצות ולמעט בדיבור • והכי יומי דקגרמי שלי לפפר להרבות בשלילה וחין ערך לפבר • רק מה שהוא לצורך עבודה וירחה • לי לפפר לחשתמטי • ותמיד ולעולם מחויבים ליקח מועד ואת לדבר ואהיי' לפורה • ובפרט לפפרופי מהיפורת בחלחת כי הלי היפורת דק"ק • לזה כדרפנו לחתר שלנו • ש"ה הגה"כ דק"ק מנהיים בלירוף ב"ד יגו' כפי ההעתק המוכח בזה • ומלחתו עלמיכו מחויבים כדבר לכתוב למעלתו חת כל וכוכחת • והיינו בחתר שנתפרסם ב"כ כחן בקהלתיכו יע"ח קלח ללח פפיק על הלים המגרש הלוה הנזכר בתוך מעשה ב"ד של מעלתו • ה"ה כפ"ת • יעקב בן כ"ה ליזר כייגורג מק"ק מנהיים שלית דעתו נכונה ומיושבת עליו מזמן חתנותו ולילך שהי' בק"ק מנהיים עם בת ה"ה כפ"ת יקבב בונליהיוין מק"ק בון יום ד' ח' לגלו הסמוך העבר • ולח שלה שפי' שבת רחשונה • כי ביום ב"ק כרחשון שחר החתונה קודם התפלה בהשכמה • רק מדעתו לברוח תוך לעיר וחוץ לחתום • ויגח יצ"ח לגזוח בשלש חתת שחר הלילות • והוח בשגעון • נהג לעבור על תחומין ומעביר מרבע לחות בשבת • ונעלם מעיני כל עד לחר השבת מדרשו לחריו היטב • ולחר החקירה נמלח שליכו נימול לחר שסעודו הנישוח בחמרו לו שגעון שלו פיולינהו למדינת עגגולנגל • ולחר כמה טרחות ויגיעות וחולות מרובות החזיר חותו ליד קרובותיו ומשפחתו חער חיפגו לחריו • ומזי נתפרסם שמחזיקים חותו בחזקת פוטה וחסר דיעה ר"ל • וכמו פירחה מעלתו הכל בכתב המוכח בזה שנשחלת לנו מק"ק מנהיים ועכשיו עבר קול וגם בחכתב מר' יצחק הנ"ל גירש לת לשמחו הנ"ל בגט פיטורים • ותיכוף לחרי' יגיחה תוך שני שבועות לשחר החתונה • כישמע לו יירחה כדבר הזה בקרב יפר"ח הלה"ל • וכהשתק המוכח כה מבוחר שמעלתן הוח בי' המסדר לחותו • ותמי' גדולה על מעלתו • שנתפתה לדברי הנשי להמיין שים לו טעם כמום שריך להרחיק נדוד • בו פתח בקלקלה תחלה • ועליין בחלה תלחת מיסרך שריך שטיח • והיינו שעותו לידי' המפורסים לרבים • שמכת חסרון דעתו ר"ל ודמיון מרה שמורה שמחבנרת עליו מדבר כדברים הללה • ובשר מילי ג"כ לינו מיוסד בדעתו • והכרח קנין עכשיו בו • ולילך עלה על דעת מעלתו להודקק לשערי ק"ק פ"ס לשלמת ע"י גט כפ"ב ולמי שיודע בעיב גיטין וקדושין ודחי חסור

להודקק

להזדקק לזה להיות לו עסק בגירושין כי הך • אך עדיין יש ללמוד זכות על מעלתו • בחסר שלח ידע ובעלם ממנו גופא דעובדא דק"ק מנהייש הכ"ל • נתן מקום לחמתלא הכ"ל • והנה לי נזה לדון אותו לכף זכות על מה שנעשה כבר • עכ"פ מעכשיו אנו מחזיקים את מעלתו שלח יעשה שנגרון לדבריו להסזיק ולעמוד בדעתו • ועל העתיד אנו דנין • שמוטל על מעלתו לעגן את חסת ר' יצחק הכ"ל תיכוף ומיד בלי שום שהייה ולהטיל עליו גזירה דרבנן בגירוש הק"כה ושכיחתי שלח חזלזל בחסנרי וחומרות ק"ק דאורייתא לסמיך עצמה על גט פעורים הכ"ל • גם מחזיקים אנו במעלתו שיעשה כזאת תיכוף עם רחות כחב הלז ולהכריז בפומבי בב"כב דשמה ולבלות את"כ הכרוז לחסת ר' יצחק הכ"ל • ויכתוב לנו מה רשה על כך ומה שגיע עליו בנוסף דעובדא של גירושין הללו • ובכל הסניפים והלדים שבתהום שה • ובכתייס כך איתתא בחזקת ק"ק קיימת • ואסורה לק"ע כהקדם בלי שום לד נדבוד ספק או ספק ספיקא שבעולם • והשומע לדברינו יסכון בשה ושלחן שבן וערבן • והי' זה שלו מה"ב ומחתנו :

נא"ו הק' אברם הואברהם בא"א מ"ו הרב ה"ה מוהר"רצ הירש זצ"ל
ה"ה ח"ו פה פ"פ דמיין יע"א
הק' נתן פולדא נייטרק
הק' נתן בלא"א כ"ה שלמה מאז זצ"ל
הק' מאיר שווארץ שילד
הק' יעקב בלא"א המנוח כ' ישראל דוד טעבלי שמש זצ"ל
הק' זנוויל בהמנוח הר"ר משה טראך ז"ל
הקטן אנשיל בן לא"א הר"ר הירץ צונץ זצ"ל

אני טרם אחלה לדבר אחת מטפע של ויבוח ודברי דברים • אתילבה פה תקנות הקדמונים אמזו שער הלח המה רחמי הלכי ישראל מכמי הדור ומופטיו אשר נועדו יחדיו למטפע קרנו ואחזיון לק"ק וורמייזא בשנת ש"ב לפ"ק וקיימו וקבלו עליהם ועל זרעם את אשר הי' כבר לעולמים מקדם קדמתה • וזזרו ויסדום בק"ק פ"פ בשנת שמ"ב ובשנת תמח"ל וכל החקנות הללו כתבום לדורות בחמרו לכתוב זלקרות בפנקס הקהל דק"ק פ"פ דמיין וזה פרים :

מה שהי' הוא שיהי' רחה זה חדש הוא כבר הי' לעולמים הלח המה דורות הרחקונים כל חכמי לב בשתו לבן הכינו ותקנו ואמרו וגזרו שכל דב ומורה רבים אל יחילים לח יגזרו ולח יחרימו חון לב"ד של ב"ד אשר בחר ולח שהרחיקו עצמם עד גבול החחרון מלעטוק הבריות בקול הלה וקרמות כהאי לבאי לבעי דחימנו מנגדה ולח חימנו אסתחא • לח גם זאת גזרו בגזירה חמורה ובגזירת נחש שכל החרמות והעוכסין שיבואו חון לב"ד של ב"ד אשר • שיהיו דברי המעכסין הכם בטלים כאלם כאסר וכאין נחשב • ולח יהי לאותו חיש אשר המה בקשו לעשות שום עוכם או הבדל מעדת קדושים • כי שיטת ע"פ חכמי בי דינא אשר הוא יושב בתוכם • וכל הכתב של ב"ד אשר • יפסל בחתשבת חון למקומו וחון לזחנו פגול הוא לח ירצה ולח ישמע • ובחקנה זו חלו חכמי דורות הרחקונים זיעיכם : גבורי כח לעשות בקול דבריהם • שים על דגלו לחותות נקודים בשמותם לתולדותם :

ואחי"כ בשנת ס"ב לפק בהתאסף רפתי עם יחד חכמי ופרנסי מסכתן לתקן בדקי מדיעות מסכתן בק"ק וירמייזא מזרו וחדשו הדבר הזה כי טוב בעיניהם תקנות הקדמונים · הלא נקובי' בשמותם בתו על החתום בדתם הלוף כמוה"ר שמואל מיזיא ז"ל · והלוף כמוהר"ר ליכן · והלוף מוה"ר זעליגמן רייגנך בשם ק"ק פ"פ וכמוה"ר יצחק וחד דעמי' בשם ק"ק ווירמייזא · והלל ס"ט מוה"ר משה הופפהיים בשם ק"ק לנדא · ושאר גאוני ארץ כולם בשמות יקרות תאר מנוחתם בכבוד יסכנו בעולם שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים :

ומה רתו על ככה ומה הגיע לליהם כל הטורח הזה · אם לא שרתו דור בתרת דור דור ודורשיו ומכיריו שכתמעטו לבבות ופסו תמוכים · תולי יכוונו ליזה רבני' לכבוד עלמם לטובתם ולהנאותם יפסיעו פסיעה גסה על עם קודם ולהתרומם על עם ה' יתברך · ויאמרו ידינו רמה לדון את הבריות כפי רצוניו ולמרמה עיניהם יעפעו בלי שמיעת התנלות החים ההוא ושענותיו ודבריו ואף שתורתינו הקדושה הזהירנו מזה בלשון תסה שמע פוה · גם בסיבה זאת ס"ו ס"ם מתחלל וירבו מקלוקל בישראל בין החכמים אשר לא כתה תורתינו הקדושה והרמה שכל נתיבותיה שלום ועל זאת נתעוררו ג"כ קדמוני וקדמוני דקדמוני בפסקי קולין פורס קס"ג ובס"ת מהר"ריוויל סי' קכ"ט כתבו מה שכתבו · אשר מבקשהו ודורשהו ימלאנו טס · גם בעור ח"מ סי' ג' היכח דרוקה חד לגייית דיכח לפני ד"ד שלו פתין לטוס מורם לדון לותם בע"כ וח"כ הוא בדיני ממונות כ"ם שתל ידין חים או מיסים הרבה לדון לותם לפגום בכבודם להענישם או להורידם · בשאר ים בושה כמלקרות חרב :

ואם דורות הראשונים עשו ככה ק"ו וכן בנו של ק"ו דורי בתרתי דשתרתי יתמי דיתמי תלמידי תלמידיהן אשר בחמעטו הדורות מדי יום ויום · ולותה הס מבקשים לחום ולדחוק פן יבולו תלמידים הבאים לחריבם ויבחו מים הרעים מים המתוקים · יתבשלו ויתבערו על ידם או מפסקה לותבדע יבאו בשת בדד ילכו בת לזה חכמים תון מגדר שגדרו הקדמונים · ירימו ידיהם וירגליהם לכתוב על תוך ד"ך אשר בלתי שמיעת טענות והתנלות של הכתבע רק על פי שמיעת דברי מהנגדו לבדו ואולי ג"כ יבא בשהלת שלהבת חכמינו ז"ל הכ"ל בלתי ידיעה לפניהם ולאחריהם והעלם בתים · כי לא שמו על לבבם תקנות ועונשין של החכמים הקם · מלורף לזה ירבה ויתגבר ריב ומלה בין חכמי הדור ההוא ומחלל ס"ם מתחלל על ידינו מיתמרו המון עם המדברים שמעו שמוע ורתו הם החכמים אשר בדורותינו בעלי מבלאי קרנה ולותמים במלחמה של תורה :

בכן נחנו לעירי הלשון הלזה הלכנו נפשוף ככפסנו ונער בעיניהם תקנות הקדמונים ז"ל · ועשינו לזכרון כפרכסת לשמוע על כל דבריהם ועשינו לותם כליונגמא מדשה לחכמו בני יסיבה יע"פ בעירוף והסכמה כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' יתברך · וברתם וברתנו בהסכמת התלוף הכולל ר"מ כמוה"ר אברהם נפתלי הלוי"ו' סמהיוס והלתה כל חרמי ותיסורי תו בזירה הבאה הנה עשוס תכס תו תכמים רבים תו יחידים הבאים וכתבים ועשים מחזק לעירנו תל תוך בית דיכינו · תן יחיל תו רבים · בין שהוא דרך בזירה תו דרך פסק דין תו שבקשו להוריד תים תו תיסים מגדולתו בזיזה תופן סיבו' · שכל דברי החכס ההוא תו החכמים ההמה שכל תקיס שהס בין במדינות שבשנו תו בשתרי מדינות · כולהן יהון דבריהם מבוטלין לת

פרירין

סרירין ולא קיימין ויהיו בטלים ברוב הגרוע לעיניהם. ואחת דתו על זותו כתב להסיר זותו בשם בשומעי לעין כל לאור השמש יוציאו בעיניו הרב פה ובני גבעי הקהל יצ"ו אמר יהי' בימים ההם. ויפרשנו בחלר בס"כ ויעמוד הרב ההוא בבני העמוד ויבטל דברי המעניתים זו פסקיהם בביטול גמור. עוד הסכמנו בשם מ"ו ירים סוס ליים את רגלו ויעיד פניו לקרות קריאת חבירו חון לנ"ד לפני העם לפרסם קלון מבי רו להתכבד בו. הלים ההוא אמר החליף פניו לעשות כדבר הרע הזה בלתי רשות הרב ובגבי הקהל יצ"ו יפח עוזו. ודינו יהי' מרון ויפרם מעדת ישראל לבל יקראנו לם"ת ולהבדילו לרעה מכל שבטי ישראל בכל מיני פרישות והבדלות הפסרים. ואם לים נכרי הוא לא יוהן לו מלון לורחים. ולהכריזו בב"כ ולפרסם הטלו ומעלו אמר מעל בגזירתינו ובתקנתינו ובתקנות הקדמונים בלתי סוס נטילת פנים. אבן אם יש לסוס בר בם דינא הן עם יקיד לו רבים מלחתנו הן מיהי' התובע חון לבית דינינו לו בתוך עמינו ובית דינינו הוא יוצב. לל המלקי' יבואו דברי ריבותם ועטנותיהם. להיינו בפני בני יסיבה יצ"ו מפה לו בפני הקהל יצ"ו כאמר ת"ל גם בב גם ימים בנו כמונו כמוהם יודעי דת ודין לדון בין לים לחבירו ולאת לאים כפרי מעללי"ו ע"פ דת תורתינו הקדושה והרמה. הן כל הלה אמרנו ועניכו והסכמנו היום יום ג' ב' שבט שמג"ל בקשר לתין וחזק יתד בל יטוט לעולם מפני החתת והפלו'. וה' יתברך יאיר עיניכו במאור תורתו שכל כתיבותיה שלו' ויזכנו בב ברכה המסיימת בשלו' וברכות לרוש ת"ח המרביץ שלו ומייש מרוכים לנח ולהון עד עולם. נאם אמר בר שמעון הבהן החותם במלות קהלה קדישא פה יצ"ו:

העתק מהכרוז שהוכרז בק"ק פ"פ בב"הכ ביום הכניסה ב' ד' מנחם חמח"ל:

הערת לו רבותי. מאחר דם זיך בפיכד תוך פנקס הקהל יצ"ו אלא מיין חיקון יבן כוסן לייטב לספר לפני למה מלות שבה הער לייטב. ובשנת ס"ב בק"ק ווירמייזא ווידר ע"י חכמי ופרנסי תסכנו ווידר מחודש ומחדש בהסכמות כמש בלוחי ארן. לוכד הלבן גזר גוועזן בגזירה חמורה ובגזירת כת"ם דם אלי חרמות ועוכסין זוא חון לנ"ד לל תוך ב"ד אחר קומן. זאלן אלי בטלי' ומבוטלים זיין וכלל ניקש נאסר ווערדן. ויפסלו מחפצת חון למקומו ואון לזמנו פגול הוא לא יראה ולא יאמע. ובשנת שמ"ב ווידר זולכם פה פראנקפורט ע"י הסכמת כל הקהל. ובדחסם הלב"ד וחכמי יסיבה שהיו בימים ההם מחודש ומחוזק ומחדש. דם כל החרמות ואיסורין וגזירות דיה לבלן קומן מסוס אכם רבים או יחידים הנכתבים ונעשים ממון לקהילותינו תוך קהילותינו ובית דינינו הן על יחיד או על רבים. בין סהוא דרך גזירה או דרך פסק דין. או שבקשו להוריד אים או חיטים מגדולתם. בחיהו חוסן מיהי' בל דברי החכם ההוא או החכמים ההמה בכל מקום מיהי' במדינות מסכנו או שרי מדינות. כולם יהיו בטלים ומבוטלין לא סרירין ולא קיימין. ואחת דתו על זותו כתב לסרוף זותו בשם בשומעי לעין כל לאור השמש יוציאו בעיניו הרב פה ובני גבעי הקהל יצ"ו אמר יהי' בימים ההם ויפרשנו בחלר בס"כ. ויעמוד הרב ההוא בבני העמוד ויבטל דברי המעניתים זו פסקיהם בביטול גמור. הלבן ג"כ הרבה עוכסים מחקן גוועזן על העובדי' ושעמם וגימוקם עמהם. כדי כמה חילול השם ומחלוקת ותקלות גדולות ומוכרח זוא זיך ח"ו ע"י עניכים כאלו קענטין מתילד זיין. לא נסטעלש

פר בלייבין • ווין חלם בחריכות תוך פנקס הקהל בייח סעיט • גם בספת ספ"ח זולכם ווידר מסודם ווחרדן • זה כון דורות הרחסוכים בימיהם הטובים זולכם גוט בסונדין חפילו במלכות פ' מכ"ך לכ"ך תחר מתקן גוועזן כנ"ל כדי לגדור גדר בפני הפרצות עח"כו בדורות הללו שבכל יום ויום מתגבר פירוד הלבבות והמחלוקת והקנאה וסספקה יותר עהרחוי • ויוש מהרחוי לפוש על לב זולכי תקנות תב זו סטעלן • וחדסיס מקרוב בחו חלם מן חיזהו פעמים מחרן מרחקים חפילו גר מדחינות פולין לחוש חרמות וגזירות קומן • ויש לחוש עם מעכט מעגבר מחמת הסרון ידיעה של תקנות קדמוניהו חרסדלותן תקנות וגזירות זיין • וח"ו בכשל זיין בגזירת וחרמות של קדמוניהו חכמי וגדולי הרלות הללו • בכן עלתה הסכמת הקהל יע"ו בצירוף הלייבים וסחר חסובים לומדים וקריחי עדה יע"ו לפרסס ברבים לותן תקנות וגזירות וחרמות יחכות כדי שלו כל ים יירח חת דבר ה' זעלביהי ין מכט נעמין וכלל לוין לכדרי חרמות וגזירות הבחים מב"ד מחר ומכ"ם מהרלות מחרי' כיקם גיבש • ובזה כל ים על מקומו ינח בשלו :

הנה הכתתי כל התקנות והכרוזים הללה לעיני כל ישרחל למען דעת כמה הפריזו חכמי ק"ק פ"פ דמיין על המדה • למיעקר תקנתת דתקינו רבנון קמחי בכל קהלות ערי מגכנו לגבולותיה שלין כח ביד חכמי עיר לחת לפסוק יד ולהוליא חוץ למחיצתו בסוס פסק דין וכ"פ לפח בדרך גזירה על מי שלינו בדעותם ובדר גדול בדרו חכמי קדס בדבר שפס המלח ימלח כתב כזה הרי הוח פסול ביולח ובלח יפרף מבל הס מרלו הגדר תהלה ושלמו לפוכח להרב המסדר חגר מעולם לח סר למסמעתם בלטון מדברת גדילות ומרו ועלבו חת רוח חכמתו ודבריס חגר לח כתבו לכתוב חפי' לח' מקטני חרן כחגר הפרס סיחתי חי"ה בהגיעי לפרק ומסדר תילי תילין על כל ק"ן ו"קון שהטילו בעיני הרב הנ"ל ועיני הקורח תחזינה מבריס ולפנו יבין שלין זה חלח כל קבול רוח יחירה דבקיטו ליטול עטרה לעלמן וכן לח יעשה :

והנה הרב המסדר כר"ו שכל חת ידיו ופרע חת סובותיו • כי המרו חת רוחו וינטח בספתיו • דחכסוהו לע"פ שלין חדם נתפס עליו • לין גר"מ שברותתין קלקלו וברותתין כילוהו • וזהו נוסח הכתב •

קליף יום ג' כ"ו חשרי חקכו"ל :

שר התורה נזר ועטרה לבה פזורה בגבורה בוליכת דנהורה כו' הוח כיהו מר רב חביבי הגחון הגדול כו' התייר הגדול לפי גדלו • הולל כו' כק"ש מפחרים מוה"רך חברהם כ"י לעד ולבית דיהו הלדק כו' במ"ה הג דנהירין להו שבילי דתלמודה כולה כשבילי דנהר דיהא כו' לכל לדיק ולדיק מדור לפי כבודו הרמה והמנוסלה :

אחרי מבוח הקידה כו' שחלה פניהם לבל יתעימוני בחסם הניחק לרחי' בכתב נבחר ולבון יפה וברה כרחי' לכמ"ש • כי רחתי ולבי בל עמי ומכחתי בבדה לקול המועה שממעתי ע"פ מכתבם דכ"חר ותוכה רלוף היב"ה מלים רב ריבי כו' ולירופיו הבחה חלי ביום שמחת חורה • ועדבה שמחתי חסר לי רחי' לשמוח כי בהבחה חשגה תמיד כו' ומכה דרך קס"תו כחויב כו' ועל מדותיו הפריז להטיל מוס ודופי בקדסים קדסי גבוה • ולבטל נט כסר ולעגן בת ישרחל הרכה והעטוגה כו'

בדברי

בדברי כו' לפי ראין להם סוף ועקף: רק סברות הבעל: וכל מילי מילי דלומדכות ועוסק בתוכים כו' ולהרוקן החמת כמטחוי הקשת כו': כי לולי כן טרם הי' לו לבעל במכתב אלי להתיר לו ספקותיו: ואז מי לא הוה כיחא לי': להטיע דבריו ודברי לפני הגדולים ודאי לא הי' לי עליו תלונה: ולא כן עשה ביפרשל אלא הלך במסתרים יחרוג מליכות כו' כדי להיות לדיק רמעון בריבו: וכדי להוציא אל הפועל כמה דנטיל בלבי' כו' שנכנסו דברים בתוכיהם טרם שעשוני וגזרו ואמרו הלאל"כ: וגם תפלה פתחו בתשובה: הוא יפתח לו שערי תשובה: ושאלי דברי קבטור שכתבו מעלתם כאלו מ"ו ליכי יודע בטיב גטין וקידושין: וח"ל יש"ם חברתי חיבור גדול על ס"ע ש"ה כולה: ועם כי הסכמות מגדולי ארץ: וגם מהגאון החמתי מ"ו מסה רשף זצוק"ל: זולת שאחר חיבורים שחיברתי על סיעות הפוסקים וסוגיות הש"ם שעדיין לא יצאו לאורה: שכתבו כי אותי במלחמה לבאר אחירה בסוגיות הש"ם אל פוסקים אם לא לחטיב תוך ה' או ו' ימים: לכן בהכרחי לבטל קלף ביצה דהוציאו עלי הדוברים עתה: ותפלה לחטיא לפני כת"ר המעשה שהי' בבדון הזה: גופא דעובדא הכי הוה כ"ש שלול העבר שחרית בעודי בב"ש נקראתי לבא לביתי: ובבואי שם מצאתי קרובי הנשמה המתגרשת ולא הי' בשפטר לדבר אתם: כי בהכרחי הי' לדבר עם מנהיג ש' ממדינתינו שבא ג"כ: ובתוך הדברים בא ג"כ עול אחד ש' מהנכבדי בוכ"ש עם ר' יצחק בר"ל כ"ב המגרש: ושיחקו פני להזדקק ולסדר הגט: ושאלתי אותם למה הטריחו מ"ע לבא לכאן: ולמה לא באו למקומות הקרובים יותר: אע"פי שלא לעורך היתה השאלה והשיבו לי טעם נכון: ויצאו שלי אח"כ כמו ג' או ד' שעות ודברנו מעסק הגט ומאר דברים: וגם ר"י הכ"ל דיבר ולא רחיתי בו: פוס שמץ מהשטות: רק כל דבריו כמו שאר אינשי בעלי שכל והמדע: ומתוך דבריהם שמעתי שהשטרות של ר"י הכ"ל אי' במניחים מזמן קדוש: שלא זאת לא נתגלה לי העסק שבאותו הש: וסבור הייתי שמפני שמצא בה שמץ דופי כתבו לגירושין: וכשנסתי לחקור אחר זה שלחתי לר"י הכ"ל: ושאלתיו על מה ולמה רוצה לגרשה: הוא לא בה ערות דבר: והשיב ח"ו: שלא מפני שנלחתי אפשרו להשאר שלה ובהכרחו להרוקן נדוד מעבר ליש: ובעודי במסיבתי וחפרוץ מופתי נלטערתי עלי' לענין שני' זו הרבה בשניים: וביקש מאתי להזדקק להגע קמח קמח דמעט כי כעת אחר דעתו ליסע לניימעגן: וגם אז ביקש ממני לבל יודע ויתפרסם שמו כאן מפני הבזיון דהגע: כי אחר שמעת שדרים כאן מכבדי מכבדים: ואמרתי לו אם יהי' שלום לאלפא: והשיב לי שגם הוא כאן והוא תקבלי הגע: ואח"כ בשעת כתיבת הגט: הלכתי עם הר"י הכ"ל ביחוד לאיזה מהחדר שכתבו בו הגט ואמרתי לו בני טער לי עליך יען שעשיר אתה לימים ומלאת תן בעיני שתלומד אתה ומוסלם: כי כך הנכתי דך: ולמה אתה רוצה להרוקן נדוד מעבר ליש: וגם למה לא תזכור טער אביך ואמך שתלך מאתם בלתי ידיעתם: והשיב לי בזה"ל מיין ליבר ר' וואס זאל איך טאן: קוס איך כאך מכחיים בין איך מיין בן מות ושלחתי למה: והשיב גטוב איך זאל אייך וועז איך קוס לאם בין איך מיין בן מות: והלכתי מאתו ושלחתי לה' מלכבי בוכ"ש מהכחיים עמהם והוא בר שמכת לפחות לי מ"ש הר"י הכ"ל: ואמר לי שיודע השיבה ואמר לי השיבה שבאמת לפי דעתי הוא שבנת מות: ולא די לי' שלא גם לזולתו: ולי בזו: והלא מעלתם יכולים למקור אחר זאת בבו"פ אל תכל אחי המתגרשת ובנו: וכמדומה שגם הרבני ס' שמעון

מעון ק"ה יתי לי' ידיעה מזה כפי מה שהבנתי ולא הזכרתי זאת במעשה כ"ל מכמה טעמים • ובפרט שיד הכל מושמטין בה • ידעו נאמנה שהי' ר"י הכ"ל גבאי כל היום דכתיבת הגט וגם בלילה שלאחריה עד חצות הלילה ושמעו יחד קרובי החתן ואיש ק' מבונה ור"י הכ"ל בפני ובקדק הר"י הכ"ל בחשבונו כרצונו לאיש מפקיד • דרך כלל לס רציתי בבר"י הכ"ל תוך זמן הכ"ל לפי' שעות קטן ולו הבנתי בו שמץ מבנה • תבה עלי ק"ו כל החלות שבת"כ ושבשאנה תורה • שבל שם שברי הכ"ל כניס ומתניס • תבה עלי כל הברכות שבתורה • וגם הוא מלתא דעבידא לגלויי • כי מלבד הכ"ל ועדים וסופר • הי' בחדר שניתן בו הגט מלא מלבושים ולא רצו בו שום שעות • ותקוה שהמוקלים דבה עלי במיוד וגם על הגט שעתידין ליתן את הדין • ות"כ ליפול לף שלנים על הפת הרב המנהיים ולירופין שהי' פושה מפני שערק ממנהיים • ועשה מה שעשה • הה לע"פ הי' חלים גמור כל זמן סדור הגט ויותר כל זמן שהי' גבאי • והה לפי' בעדות הנכפים כתב הרמ"בם פ"ע מה"ע ובעת שהוה בריח בשר וכן פ"כט מה"ל מכירה כתב מי שהי' פושה ועת שפוי • בעת שפוי כו' • והוא בם"ע סי' ר"לה • והב"י סי' קכ"ח בא"ה כתב והש הי' עתים חלים פו' ומשמע מהכא שמי שדעתו לילה כו' קידושיו וגירושיו גמורים • וכ"כ ב"י ע"ש הרמ"בא והוה בתשו' סי' תס"ה • על הא לחמר עתים חלים כו' • ומסתברא לפי' חלים בעלמא סלוכשפוי לגמרי כו' וכ"כ רי"ו בכ"ב ח"ה ע"ש הרמה וכן הוכיח בם"ע סי' קכ"ח • ומי מילים יגבר לסתור דברי רבותיו הכ"ל • ותו קשמיה • דילפי מה שכתב הרב המנהיים • מעולם לא התחזק פושה הר"י הכ"ל דהכה הרמ"בם פ"ע מה"ע כתב והובא בא"ה סי' ל"ה הפושה כו' ונמלאת דעתו מסובכת תמיד כו' • וכתב הכ"מ ונתברר שם בדעביד להו דרך שעות ואין הכוונה שבפעם ח' שיעשה מלוי דרך שעות אלא שכשדרכו בכך • והוו שחמר רבינו ונמלאת דעתו מסובכת תמיד • וכ"כ הפרישה סי' ל"ה • וכם"מע שם כתב • תמיד לאפוקי בחקרתי בעלמא • וכ"ל דהה דכתב הרמ"בם תמיד • למד כן מהסוגיא דר"פק דמגילה • דמתרן שם לעולם דקעביד דרך שעות ואפ"ה לא התחזק לר"ה פושה בחלת מהכך ג' • דהיינא יחידי בלילה לימור בגדריפוס לחדי' והלן כו' שבל כי עבדינהו לכולהו דהו"ל כמי שבנתה כו' ושם מבואר לרי דקיי"ל כוותי' וכ"מם הרמ"בם והר"ם רפ"ק דחולין ור"ן ככ"ב ושאר פוסקים • וכ"פ הש"ע • לפי' לריכה לתימר לימור • אפ"ה התחזק לפושה בכל מילי • וע"כ התחזק תלתא זימני בהכי • כמו מועד • דאי בחלא זימנא כמי התחזק לפושה בחלת מהכך ג' • קשה למה נחזיקנו לפושה • הה אפשר למימלי בהיינא יחידי בלילה דגבדריפוס לחדי' וכן בלילך • ותו דם"ע ליהוי פלוגתא דשוקה בין ר"ה לר"י • וזו אין סברת • ול"ל דר"י כסברתו בכך תירוי • והיינו דע"כפ עביד תלתא זימני דהתחזק בכך והוי כמו תמיד אלא דר"ה סבר דאפ"ה לא התחזק בזה לכל מילי לפושה עד דעביד ג' גווני כדרך ג' בניחות ב"ג מינו • וד"ל סבר לפי' תלתא זימני בדבר ל' כמי התחזק בזה לפושה לכל מילי • וזהו כמי כוונת התו' שם ד"ה דרך פושה בכוונת המקשה שם • וה"כ בב"ד אלא עביד פושה זה דערק אלא פעם ל' • עדיין לא התחזק בזה לפושה • וכ"ם בדאפשר למימלי דעביד הכי מחמת היזה סיבה • וגם לרצא במה דערק בפחת אלא מפוש דעבד כמה מיני עבירות ועיין ח"ה סי' קכ"ג ובפרט שם • ותו כ"ל דאפי' דערק בפ"ב תלתא זימני • אפ"ה לא התחזק בזה לפושה • דדוקא בדאפשר למימלי דעביד דרך פשוט כמו דאפשר למימלי אלא

עביד דרך שטות אלא לאיזה סיבה בהא פליגי ר"ה ור"י • אלא צמקום דאיכא הוכחה דעביד הכי לאיזה סיבה • כ"ע מודים אפי' דעביד כמה מיני שטות לא אתחזק לשוטה • וכ"ש בדשמעינן מכי' דעביד הכי משום איזו סיבה דאפשר דקושטא קאמר עד דידעינן בודאי דלאו הכי הוא • וכ"ש בכ"ד דשמעינן מכי' • וגם הוכיח סופו על תחלתו כאן • וגם אין לכוללו אפי' אז כשברח בכלל הפתאים שכתב הרמב"ם פ"ט מה"ע הפתאים בישראל כו' • כתב מהר"יט הובא בכנ"ג הג"מ סי' ל"ה אות י"ח וגם פשוט ס"ה סי' קכ"ח אות י"ב מי שהכיר הדברים שסותרים אלו לאלו כו' • וכתב הג"פ שם עוד ע"ש • עוד כתב ועוד ברוקה הוה גם גמור • וס"ל אפי' שגירסה בכ"ד אז בשעת ערוקה הוה גם גמור :

והן עתה אפשר פני להעיד כו' בכתבו מהכתיים • מ"ש דתיפוק מכי' מורבח כו' • ואני אומר דיפכא מסתברא • הוה רולה דתיפוק מכי' מורבח לענין את הרבה בשנים בתסקופי מילין • והרבה אצלו אז"ל לענותה דתתה כו' • ומה שכתב גם מועצה שבעצה כו' הוא מושעה כו' והולה קלקולו בי • ומ"ש הרבו רעים להטעותו כו' אם לי לזרעה דאמת • כל המכירים ויודעים אותי יעידון ויגידון עלי דאפי' דליכא אלא חד אסורה • אלא דאיכא לחד דהעדר כפול התורה • אפי' דיבאו לי כל אלני דעלמא אינו נוטל כדי לעבור על כפול התורה ים להתברר ככה מאיבני המכירים אותי • ובפרט מאבני דין והמדינות שבשביבותיה שבתגוררתי ביניהם יותר מכ"ב שנין יעידון כי איננו מהשל"לקף מענ"טל המגזים בכפול התורה אפי' אפשר זה ג' • אינו אם לא מהמתם • כ"ש וכ"ש אינו ח"ו לפי דעתו בתמורה • ומה שהביא ראי' על כך על אלא הלכו להרבנים שמוכים יותר מכאן אם יבא לפניו כדין • ודאי לא יעשה אלא • ואע"פ הנה אלתי תורה כבר אמורה לעיל בחמת ולקל וכה אזכה לשנות חיים אחריכים • וילילו מהדורים עלי עתק • ומ"ש ונגיע כו' • כבר אלתי אמורה לעיל בהתנצלותי ומ"ש תו ומה אחד יכריס הדברים עד ומ"ש • הסתירה לראי' זו אבואר לעיל בדברי דהי' לו לפחד • ומ"ש תו ומ"ש יש לומר דהעת כו' • מה רב גוברי למיזל בתר לומדה אלא מוכח לענין הרבה בשנים ובתי' בכללי אינו כו' • ומ"ש וכמה הזהירו רבותינו הוו מחוכים בגט כו' • כמבואר בח"מ סי' ע"ז • יפה היתה שתקיתו מדיבורו • ולי בזה ומ"ש ומה מהירות הגדול הזה • יפלא להזות הכ"ל על כך ולפאר המגדלים אחר אחמתם • ומ"ש אין זה רק עלת נפתולי הנה מוזר ובא כו' בלומדה • ומ"ש ומה גם אין ראוי לסמוך בזמן קצר כזה אדבר לבריאותו וכן פסיק ומני שבכלל שוטים יחשב • הנה הרגיש בדין דעתים אלים ועתים שוטה • אלא דאפר דמ"ל למיהדר ולהיות אלים בזמן קצר • אבל אכח מה שנאמר היה ה' תקצר וכי אי אפשר שם אלא לזמים מהר רפואה שלימה • והנה מוזר ובא בלומדה • וכדי לענין ולהטיל בי אמן דופי ומ"ש תו שנאריך להתיישב בעדות הנכפים הרבה • הנה לא די לו שעשה לר"י הנ"ל לשוטה ובעל מרה שחורה אלא שעשאו כמי בעל נפשה • והברוקה שהוא רופא מומחה ומכיר הטבעים • והנה עוד ל' שכח מ"ש הרמ"שם הפתאים ביותר • ומ"ש גם הוא אפי' • וגם מ"ש תו גם מתוך מעשה ג"ש המוכח ניכר שגעונו וכו' • שוב לא בטענות לומדנו וכל דבריו יפי הרוח • וכבר כתבתי לעיל בהתנצלותי שאמר הטעם אלא שהעלמתי מדאגה בדבר • ולי זה • ולבטל הלומדנות דידי' אגיע והברר טעותו מכלל דברי להבא • ולא אסיר עביד לחזיל בתר לומדה דידי'

כו'

כו' דהכא מע"ג דמלינו בס"ם דחזלינן בתר חומרא דמוכח דחמרינן כמה פעמים בס"ם . תדעתך דהכי נמי עביד מהן סהדי . ונדולה מזו הא דקי"ל בר"ם בן מבסיה בכתרת גבי מיסהי' בנו בתי"ה . כו' . נס מלינו בפ' הגוזל גבי הא דכתן בסף כו' ופריך תלמ' מעתה כו' תדעתך דהכי לא תפרסה . יבמה מכפלה לפני מוכת שחין תיפוק ליה מליקה תדעתך דהכי לא קדשה עלמה כו' . הרי דחפי' לגבי תיסורת חזלינן בתר חומרא דמוכח ולא חמרינן דהו"ל דברים שבלב וכן גבי כהר ושבועה בפ' מרובה . מעשה בחמה תחת כו' . ומזה למד הרמ"ה דמי שנשבע לחת בתו לפ' לחשה לזמן פ' וחק"כ קלקל המשודך בו' דפעור הלה משבועתו מעשה חומרא דמוכח הע"ג הלא פירש . הניחו הב"י בי"ד סי' רפ"ח . וכן מלינו עוד בס"ם ופוסקים . כתשר הכתר להבא קנתס . אך נראה דים לחלק בין חומרא לחומרא הע"ג דמוכח . דמתן תכים בחמדנות . ותין לנו לחומר בדעתיהו . וכמ"ש הרמ"ה בס פ"ד מ"ל סנהדרין יש לנו לדון דיני ממונות כו' וסיים אבל מצרפו בתי דינין שתיהם מהוגנים כו' והא ירין הדיין בסמיכות דעתו והא בידיעותו והר"ח בכלל ס"ת דהי' חומרא דמוכח וחפ"ה לא חסמך לבו עליהם . וכ"כ הרי"ף בס סי' טל"ב ונ"ל . אבל כתבו התחרונים שתין לב"ד כח בזה אח"כהוח ב"ד מחזק ומוחזק כו' ומצרפו דיינים שתיהם מומחים יש לחוש להם אלא יהא כלה פורן נדר לעלמו . ואם הרמ"ה והר"ח והרי"ף מקו לומחיהם . ח"כ כ"ם בזמנינו . וח"כ כל אלה פי' דעתו בפירוש ואם בפרט בחומרא דמוכח יש לנו לחוש לחומר דעתיהו כי פן וחולי טועים בחומרא בכח המחמה בדמין כזה . הנם דהוה חומרא דמוכח . מחחר דים ג"כ לומר בשום לד דבר מה שבנגד החומרא . דחז לח חמרינן חומרא חס לח שמפורש בחלמוד :

והנה מלחתי בתה"ריק סורס קכ"ט דהקשה למלי דפסקו הר"ף והרמ"ם וס"מג דלית הלכתא כרב אחא אלא כרבנן כו' המ"ש . ולפי' בחומרא רבה כתה הר"ם בן סעח דחמר לרשה בנחמה כו' ולפי' בד"ח בכ"ג לא חמרינן חומרא . ח"כ קשיח הא דרח"בש ס' הע"פי דכ"ה דלא כתב אלא ע"מ לכוכסה . וקי"ל כוותי' וכן קי"ל בר"ם ב"מ בשרת כו' . וכן בפ' אלמנה ניזוקת גבי זבין ולא אלריכו לי זוזי . וכן גבי שכ"מ שכתב כל נכסיו כו' דמוזר . וכן גבי תיסורת דמסוכן וחמר כתבו נע לחתי דפסקינן בכולן חומרא . וח"ת דוקא להחזיק ולא להוליח . הא בפ' הע"פ מייתי הא דח"ל גבי מתנת שכ"מ דחרבני' חתרי ריבני וקחמר טעמא משום חומרא וכן גבי מסוכן דתיסורת דעדיף . ותירץ שם וז"ל דוקאי כל היכא שהמעשה מבורר אלל הדיינים אלא שחמו מסופקים בדעת הנותן או המוכר או המקבל . חזלינן בתר חומרא . אבל היכא דלא שתברר בו גוף המעשה אלל הדיינים . כי הא דאמר האומר כו' דחין ידוע לנו אם נאמו כו' אלא מתוך האומר . בהאי ודאי אלינו רבנן עלי' דרב אחא וקי"ל כותייהו עפ"י מהר"ק . הכה לח זכיתי להבין ד"ק דמהר"ק . דהכה בהא דר"ח מבורר המעשה דכתב לה בכתובה מתירוסין . ואם לאו החומרא . חזלינן בתר המעשה ים לה כתובה . אלא אכת חומרא דחמרינן דלית לה כתובה . וחזלינן בתר חומרא המנגד להמעשה . וכן הא דר"ם ב"מ דאי חזלינן בתר המבורר אלאו להוא המעשה המתנה קיימת כו' ואי חזיל בתר חומרא . המתנה

בטלה

בטלה. וכן נבי זבין כו'. דאי מזלינן בתר המעשה. המכירה קיים. ואי מזלינן בתר הומדנא. בטלה המכירה. וכן בם"ע סתמר כתבו כו' דאי מזלינן בתר המעשה לא הוי גיטא. ואי מזלינן בתר הומדנא הגע בעצמך. וה"ר הומדנא המנגד למעשה. והמעשה מנגד להומדנא. מאי נגעל החומר. וכן הא דר"ם בן שטח דליכא מעשה. דנתמר דהומדנא מנגד למעשה. ה"ר כלפי לייא. מדרבא מיפסדרא. היכא דליכא מעשה כגד הומדנא לא אמרינן הומדנא. דמזלינן בתר המעשה דהוה המעשה. מם"ס הא דר"ם בן שטח וכן בגעל החומר דליכא מעשה המנגד להומדנא. מזלינן בתר הומדנא. וה"ר לפ"ז כתחזק קושית מהר"ק הנ"ל יותר. ועוד קשה הא דתמר רבא דבקידושין גבי הא דבעי למיסק לח"י דברים שבלב כו' ופי' המפרשים ז"ל דגבי דעתי' קודם המכירה דמ"שה זבין. ולפי דעת מהר"ק הנ"ל ה"ל למיזל גם התם בתר הומדנא. דהא גם התם המעשה מבורר לגליגו. וה"ר הדרה כל קושית מהר"ק ז"ל לדוכתי'. ומעתה המתוור הוא לתרץ קושית מהר"ק ממה שמלאתי לרש"בן בת"ט מ"ח סי' ל"ה וז"ל. הוי יודע שמין לילך אחר הומדן דעתא הלא בדברים שאין לפקפק בהם כלל. שלא הי' כן דעתו של הנותן או הנשבע. ומיהו' הדבר ההוא מפורש מן התחם כהלו פירש. וכל הוזן כו' הן על דרך זו שפי' בע"ד בחולק היכו הומר שלא הי' כן דעתו. שלא הומר בע"פ שכן הי' דעתו כו'. אבל אם אפשר להלק בדעתו כו' אע"פ שיותר נוטה הדעת למה שבלב כו' ה"ל דברים שבלב כו'. והייגו התי דזבין נכסי כו' דאי לא. פסיעה דלאו כל כמיני' כו'. ע"כ וגם המה"ריא מזרחי סי' י"ו כתב וז"ל. וכיון דלא בקיאין בהידנא בשיעור הומדנא כמו שהיו בקיאין חכמי התלמוד דהוו בקיאי טפי בהומר דכל דבר ודבר כו' לא כוכל להוציא ממון מיד המוחזק אלא בהומד. שנזכר בתלמוד בהומדנא דמוכח טובא דליכא למחלי אם אלמא אחריתי' הרי דפליגי כל הני רבוותא בשיעור הומדנא דמוכח. ועיין כתי בהר"ם בספקין בבתרא דק"מח על הא דאמר רבא אר"ב שכ"מ כו' אם עמד כו'. כ' הר"ם דמיישינן מספיקא לחפוקי ממונא וכו'. וכ"כ הר"ם אם גבי מיבעי' דמקדיש נכסיו לתין מעמיו בעלים אלא היכא דברור הומדנא. וכן יש להוכיח מהרי"בם שהובא אם בהר"ם כו' אלא לקלר מהי לריך. וכעת די לנו במה שכתבנו. והרי לפני בהומדנא דמוכח תין לחוש מדעתינו. כ"ם דהינו מוכח. ובן לחנכו נקוה שכבוד מעלתם הרמה יקבלו חסוריתי בהמרים בחמת ועדק ולהחזיקני בימיך לדקם. ונקוה שה' יוליח לחור מספרי בלמר בחר כו' ושרי לי מרי להטיל עלי בזירתו ברמיזה לבטל גיטא מיהא ובית דיני הלדק. כדין ודת תורתיכו. הלא יודע לי' דלאו מני' בקיטנא רשותא כו' יעיין בתשו' מהר"ק שורש קי"ז ענף ג'. ואם לחנת רב קטינא. רוע מזלי דקגריש. בשגם לכבר מלובר בי ככבדות. והיוא במכינא להתקבל בקהלות גדולות. וגם הפריז על המדה בעניו הביטול קודם שהודיע לי. ויעיין בתשו' רש"בן ח"ב סי' קי"ב. אך שאני דן לכ"תר לב"ז שעשה בן ואולי יבא לקירוב כפיבא המגרש לביתו. ולע"ד הי' לא תהי' כי בלתי אפשרי לבא לביתו. ומה שלא נלטערתי עליו זאמרתי אז הלואי שאחר סידר נעו. וגם אין להאמים לקרובי האשה שנתעצמו לגירושין. כי הי' שלא לעגמת בתו ויעיין בתשו' הרמ"ם כלל מ"ב סי' י"ג ובת"ש

ב"ח סי' ק"ח * ובקשתי למחול לי פלטה קולמסי דבר מה נגד כת"ר יען כי כבדה לכתבתי כו' ולסייים כו' :

הכ"ד אוהבם הדש"ת הק' ישראל ליפשיץ ח"ו פה ק"ק קליווא והמדינה והערשכין יע"א:

שוב סניית כתב הגליון המסדר לק"ק פ"פ כ"ו מרחשון תקכ"ו להסיר מעליו כגעש וחגרת ידם * ויהי לפניך תוכן ההגרת הזה בקצרה *

אל הר חמד כו' מוה"ר אברהם נר"ו ולדשמכין לי' בד"ר כו':

אותיותי כו' * ודן מעלמוק"ו כו' ובדמיונותיו יתאמר דיקן בלח * תע"ם שממשה מלות זהו' לבטיל מתכו דממערער לנפרע מלבי המגרש כידוע לכל * וגלל דבר זה כו' והכניס ס"ע לדעתו בספק חרס כו' ולדעתי ודאי לבלתי הלוך אחר הכיקו"ריס כו' * ועל ריב לא לו להתעבר * אלא מתשבתו ניכרת תוך מעטיו כו' לפרש לאחרי כו' מה לי להאריך בדבי * אלא דתוודעה על כת"ר וצ"ל * מאחר שתכף לבא מכתבם מ' אפרי אלי תוך ג' ימים שהי' בחפצי לעסוק בצמיחה ועיונא והשבתי תשובה נכונה וברורה בתופן בכל מה שנעשה בסידור הגט כדין וכדת נעשה * אפי' אחתן מקום לדברי המערער משל"כ * שאחר דהי במהניים בשבעון * בקליף הי' בר שכל יותר ויותר מן הצורך * וח"ל יש לי הרגשה היעב להשתין בין עליתי דעת ואחרי דעת כו' * ותו דהוה תכשים אלא הגט * ואין' מעיל בו דופי ושמן שטות ושבעון * וע"ז קבלתי כל האלות שבתורה הכתובי' * ולא שני לכם בזה * אחי מקבל עלי תו חרם דהרמ"בן הכתוב בכלבו החמור * ויקבל כת"ר בזה הג"ע דכאן * כי מכולם שהיו אלא הגט בלתי אפשר * יען שקלתם אינם מאחבי עירנו אלא מבני המדינה * וקלתם חון לעיר במ"ש וגם הסכר סידור הגט לא הי' יותר מאלו שהי' מ"מ מאחבי מדינתינו כו' * ואחמת אגיד כי אלו ידעתי כמו עתה * הייתי מעיד בקצרה שהי' מגרש שפוי בשעת הגט רק למלות רגוש עשיתי ואחבתי הסיפור מעשה גופא לעובדא היכי הוה * ואחמת מ"ש אלא הי' ידעתי מהמתורע דמהניים לא כתבתי לדיוקא * כי העבודה שאפי' ידעתי * אלו הי' אחר הי' בחופנים אחר שהי' לפניהן * ג"כ סדרתי * ולא עוד אלא אפי' בשעת עריקתו מהניים עבידתי כדין ואמינא מלוה קא עבידנא שלא לעגן את ישראל אחר שבהכרחו הי' להתריק נדוד ממנה * והלא כבר כתבתי לכת"ר וכ"ד לחקור בבונא * והרבני המופלם מוה"ר שמעון ק"ם מבונא הי' ג"כ חג אלי ולא קעיל קני בחגמא הוא * וגם הוא י"ח * ול"ע ידוע להוא גבר בכולא ומופלם וחכם גדול * ומי איכא למימר גבי' לאיבויה בחתרתי אחויבא מורפתי כמאחר רמי ב"ח לרב חסדא * הוא חכם בקליף כמו בבונא * וכי אחבי טוס אים מיסרחל להחיר ח"ח לעלמא * אפי' בספיקא * והבני רמזתי לכם לחקור אלאו * ולמה לא מילתו דברי * ודאי לא הי' להס העדר כבוד בזה * כי מחזיק הוא לעלמו לגבורה רבה כן הוא בחמת * וגלל הדבר שפלטה הקולמס הסופר ב"ד למטפט * לכן לא בא * כי אין זה מטפט * לחקור יאות (בזה רמז המסדר נר"ו למה שגזרו וכתבו לבונא ה' חסון מקכ"ו לעמוד לפניהם למטפט * וכאחר יבוא בעו"ה) יקבל מעלתו הרמה בזה הסיפור מעשה דכתב בכתב ידו אלי * (ר"ל תחלת אחרי פי בלרך בתחלת חבורי עם כי בכתבי להמסדר נר"ו פרשתי בריחות

נכומות

נכונות בתריכות יותר ממה שכתוב כאן) ואחזו מלין יבחן עיונך • ואם ירצו לידע יותר • יחקרו לכל ר"ם הנ"ל • אלא שכת"ר לא לחוד בלתי ב"ד יכתוב לו • כי אי כפסי מ"ש לי תיכף שכנף כתבתי • ולא די לו אלא גם לזולתו • והנה אע"פי שכתבתי לכבודם הרחוי כראוי וכאן • וברתי כשמלה להגיע כפר • ימחלו ע"כ הרמה ללא הגיעו על דברי • דאי הגיעו דקדוק לפו מילי הי' להם להעיר לי • כי ת"ל לאו דב זילתי אלא כו' • כי אדוקים ידבר עבדיכם למה לא יהי' תורה שלנו כשיחה בעילה של מנהיים • ואם כתבו פעמיים לגבות עדות • כו' ואם שהות אב"ד במנהיים ואני בקליף ת"ל הני מסורסס יותר ממנו בכל מילי • גם בפ"פ מכירים אותי • ויכבדו עוזים עלמם כאלו אינם יודעים אותי • ולא ברבנות אלא מלחת אלא בגברא • גם אינו יודע מה מועיל עדות דמנהיים למה דהוה בקליף • גם לא ידענו טעמא מאי כתבו לגופא דאיתתא באיסור ת"ח קיימא • ומאי דכתבו מעלתם הרמה וז"ל • אמנם אכן דאית לן לידעה מעיקרא גופא דעובדא הנ"ל ניכר מתוך תשובת הרב המסדר שבשעת בתינת הגט ועדיין הוה בחזקת חזקה דמעיקרא של ק' מנהיים אדרבה לחזק לן אפי' מתוך כתבו הנ"ל ע"כ • הא עדיין לא ידעינן אם אמת ודאי כדברי המערערים שהי' כהה שעות או כדברי שלבי אומר אפך אמת דאית לי' ודאי למיפחד • אינו אומר כי לפי מה שנודע לי גם מעיקרא הי' אפך אמת דאית לי' ודאי למיפחד • ויתברר אחר החקירה היטב אי"ה אם ימלאו דברי • ולבי אומר לי שגם אם יחקרו היטב במנהיים • ולא ע"י המערער • ימלאו כי זולת מה שכתבתי לי מהות פחדנותו ליכא כמי שאר דברים בגו דאית לי' למיפחד בחמת • וגם לא אמר לי מעצמו אלא מפום שהוכחתיו על פניו על מה ולמה עשה להרחיק כדוד מפשה מלכה ואביו ואמו • ואו אשאל שאלה קטנה • אם כדברי אבי המגרש והמערער למה נתנו לו שתי כתובות ותכשיטין לבו"ב (שעות הוא בידו בא"ם שתי כתובות • שלין בכתובה כי אם כתובה אחת לערך והתכשיטין וכמבואר בכתב הסופר הנעשה במנהיים) דהנ"ל ליסק מדעתי' דאית לו בקורה ועסק בים • ת"ל והחזיק אותו לשלים בעור ודי בזה • לכו נא ונוכיח במקום שהוה להו להפסד בזכותי בכל הספר בדבור קל נגד שבועת המערער לפי דין ודת תורתינו ובדידי בפיך הוא • ולא הקשבתם לדברי הכתובים בחמת ואלך ת"ל מעולם כתגדלתי בעם עיב ו"ם מנעורי ועד זקנה ועד שיבה • ומעלתם הרמה עשאוני כמערה לקן וידו בי ת"ן • ולולי ידעיתון המילול עם גדול שבין ע"ב ונפים וגיגות שותי שכר ותגרתם כו' • ודאי כויתון מתונים בדבר מלך ומסרתיון אותי לת"ו לעת זקנתי להמית אותי ואת שבני ביתי ואת בני בתי"כ כו' • והנה אין קש"ב לחדון זה הוא כיהו מר רבה שבב"ם ק"ק לחדון לחר ומחזיקו שב לבניו שבשמים • לי' נגלה כי מני לדיק בדיני' ומעיקרא מסתייע לי' למר לכתוב לי לחוד ובדרך שלמה • ולכבודו הרמה כשבתי מיד כאשר עשיתי כמלוה עלי • ולא לקדם עלין ברושים עדרי לתן קדשים בתקלות וקדושים ולעשות אותי שיחה בפי כל לפי' למוזרת בלבבה • כי ברבו הדיינים כי' כתרבה הפרסום • כי חברין קברה אית לי • וגם וכי כל כך הוחזקתי ע"י תומדות שכל מעלתם לרבע נמור שכתבתם אלי בכתב הרחמון דהוה לחרון • לבל לעשות סניגורין לדברי • ואו תיהוה קל מזינה דכתב ח' תדברי ופתחתם לי' תשובה ובא אלי יום שמיני עלרת תזמתה כי לולי זאת היתה תשובתי אליהם בין יום"כ לסוכות • וגם יקבל זה העתק של המערער ותשובתי עליו • והוא מ"ם להגהון הב"ד דמדינת פ"פלץ • וידוע ידעון

מעלתם הרמה כי לא להחניף בפיהי כי מה דהוה הוה . וכבר נעתיתי מדרס לפ"ה . פלא לקיים החמת ושלו' ולהעירם לא כמזהיר הלא כמזכיר פלא ליתן מקום עוד לבקבוקדי למען פלא יספה הבהרת בח"ו כו' המותם פק"ק קליווה :

נוסח הגביות עדות שהתגבא בקליווא אשר רצף אותו . הגאון המסדר בבחבו הנ"ל לק"ק פ"פ :

במותב תלתא בי דינא כחדא הויכא . ואתא לקדמתא פלוף הקצין התורכי מוהרר כפתלי הירץ הכהן ספרת ובקמכא דמדיכתיכו יצ"ו ואמר לנו בתורת עדות ובעוכם פלויו"כע בזה"ל . איך בין גוועזן קוסם סידור הגט של ר' איסק בר"ל כ"ב ממנהיים לאסתו בת ר"י ג"ה ובסעת הגט ואחר הגט . תוכד איך פיל מחכל מיט ר' איסק הכ"ל גרעט . תוכד תן איכם כימחלן גאחר קיינה סעות גשפירט . קוכטרארי . כל עת מיט פולין שכל מיט מיר דיסקורירט . כמו שחרי בני חדס בעלי שכל ודעת מיושבת . וגם הטט ער דאך ליתר שחת זיך זעלבסטן על מעשה ב"ד בחתימת ידו ממש גחתמכת . עד כאן לשוכו של ר' הירץ הכ"ל :

שוב בא האלוף הקצין החורני הר"ר ליב בהמנוח הקצין הרבני מוה"רר בער קליווא זצ"ל וסהיד בעונש הנ"ל וז"ל :

איך בין גגאנגן נאך דיא ליבר . האבי איך דעם מגרש"ר איסק הכ"ל גוועזן בייכן עם הבחור ר' מרדכי הילדסהיים ממנהיים שפאלירן אין דיא אלע . האבי איך איכם שלו' גגעבן . תוכד הכ"ל הטט מיר בכהוג מסיב גוועזן כשחרי בני חדס בעלי שכל ולא הרגשתי בו פוס דבר שעות . עכ"ל של ר' ליב הכ"ל :

שוב בא הישיש היקר הר"ר אשר ממענץ . וסהיד בעונש הנ"ל וז"ל :

איך בין גרופן ווארדן אין דם ווירטשהויז בייא דיא ליבר אין דיא שטאט כייא מענץ . הגל ר' איסק הכ"ל וחברותא שלו . האבי לר' איסק וגרופתו וחברי חכמי בונא הבחיס עמהס אן גערחפן . ואכלו יחד . האבי זיא שלוס גגעבן . ור' איסק בכלל . והשיבו לי שלו' . וגם ר' איסק הכ"ל האבי איך גוועזן דם ר' איסק עס חכמיס הכ"ל בהשכל ודעת דיסקורירט וגם אחר זה האבי עסר' איסק כמה פעמיס לבד גרעט . קוסס כסיעתו לבייא מענץ . וגם בחותו פעס בשעת כסיעתו לבייא מענץ פון מיר אך סיר גכומן כדרך שחרי בני חדס בעלי שכל ומדע . דרך כלל לא רחיתי בי' פוס דבר שעות מתחלה ועד סוף עכ"ל של ר' חנר הנ"ל :

שוב בא הבחור כ' יששכר זיסקינד בהמונח הר"ר אלי' ז"ל ממנהיים וסהיד בעונש הנ"ל וזה לשונו :

ווי״א איך בין געטאכט מן ר׳ יעקב זיין טיר כמן. זוא האבי איך נזעהן ב׳ מענטש גיהן. וועלכי לאזוכינו מוריכו ורביכו הגאון מד״ק דקהלתינו היכיין גנאכגן. זוא האבי גפראגט לר׳ אסר מעכן. וואר זיינן דיא מוויא ליוט: האט ער מיר תשובה גגעבן. מיינר פון דיא מוויא מיזט ר״ל כ״ב זיין זוי ממכתיב. ואחר זה האבי איך גזעהן דיא מוויא עם מאסה אחת גיהן. זוא האבי איך ערפאהרן. דם דיא פרויא דיא מגורשת מיזט מר׳ איקב הכ״ל. דאדורף ווילן ער ר׳ איקב מיר בקוכט ליזט. פון עטרה מכים העי. דם איך כתה פעמים בבית האבינו בגעבן. וגם בבית האמיו של ר׳ גבריאל מאיי זיינן מיר כמה פעמים בייא מיינאכדר גוועזן. וויא מיר קיכדר ואהבהן. דא דורך בין איך נו איסם גגאכגן חלפי בקוכט טאפט נו זוכן. בין איך אין זיין ווידעם הויז גגאכגן. האבי מיסם אבר כיט נן גערופן. ואחזירתי לביתי. האבי לר׳ איקב הכ״ל מיט נאך מיינם מדו״נת נן גערופן על הדרך. ואמלתי לו סלו״. והסיב לי סלו״. האבי איסם גפראגט. טויב ער מיר ניט מעהר קענט. איך האבי נאך דעו כבוד גהאבט פר יו״ד מנים איסם נו קענין. זוא פראגט ער מיר ווער איך בין. האבי איך מיר נו ערקענין גגעבן. איך בין זיסקינד בנו של ר׳ חלי׳ מכתיב. ע״ז שאל אותי מיזט ריזכ מיינר מעמה. האבי איך תשובה גגעבן יוא. ושאל אותי ומוכט מיכר היר. והשבתי כן. ואמרתי לו מיזן ליהכבוד מיר נו ספרעכן. זאל מיר זעהר ליב זיין. דאדורף האט מיר תשובה גגעבן. וועו ער הייט נאך היר בלייבט. וועדט ער זיך דעו כבוד נעמן תוך מיר נו ספרעכן. זוא האבי איך נו איסם גזאגט. נאס ער כיט וויל לבתי קומן. זאל ער מיט מיר ניהן למלון זיין גלעזכי יין ערף נו טרינקן. מוז גוטר בקאפד טאפט. והסיב לי ער מיזט קיין ליבהאבר פון יין ערף. מויסר מיין טאס קאפט מודר טע. ואמר זה האבי איך אב מיך מתכו גכומן. תוכה גזאגט. נאס איך דעו כבוד כיט האבין תמכו קענטי מיבה מלי לבתי. מזי מיכסם מיסם מזל וברכה על הדרך סלו. והסיב לי מדיש נאס איך דעו כבוד כיט האבי זעלבי מלי קומן. תוס בטוועדרט מיין גרוס מן מיינר מעמה. דרך כלל איך האב מיט איסם לערך חלי טעה דיסקוירט. תוכל האבי מין גרינגסטן מן איסם ניקט גטפיהרט מיין דבר טעות. מדרבה תזכות גגעבן כטלמי בטלי בכל ומדע. וז״ח מיזט סמחה מנהיי. יעקב גבליבגן מיזט דוזו כאן גוועזן. האט מיר גפראגט טויב אמת ווער דם איקב כ״ב ממכתיב היר גוועזן. תוכל טויב ער מטובת מיזט מיין חכם וויא ער חלי ניט מיזט גוועזן. עכ״ל של הבחור זיסקינד הכ״ל:

שוב בא האלוף החורני הר״ר אהרן חיים מדובנא ש״ץ ונאכין דקהלתינו יצ״ו שהי׳ רבי דק״ק האולעם. ונחגרש ע״י שבט מושל דק״ק האג. וסהיד בעונש הנ״ל וז״ל.

בשכתבתי

אור הישר

בשבחבתי הגע לר"י כ"ב הכ"ל • והי' רוצה לילך ממני • ואמרתי לו ליטול סימן בחיזה חות מן הגע פיודע להסיד כמיפלגו אותו אם זהו הגע שמעי לכתוב וכן עשה • וגם לא רציתי ולא הרגשתי בו שום דבר פטות • שהסיד על הן הן ועל לאו לאו • ולא הבחנתי בו אלא שהוא חכם ונבון • ולא הרגשתי בו שום דבר פטות מתחלת הגע ועד סופו ע"כ על התורני שכופר הגע ר' חיים הכ"ל ס"ן וכאמן דקהלתינו פה :

שוב בא הבחור הר"ר משה מלמד דקהלתינו' ופהיד בעונש הנ"ל וז"ל•

בשעת כתיבת הגע הייתי בחדר שכתב בו הגע עם הבחור התורני הר"ר יוסף עלקים כ"ן מבערלין • הא"ר יוסף הכ"ל היפס גלייך ערקענט לר' חיקל הכ"ל ווילן בפבחות במכהיים אלא אבין חיזו גוועזן • בלומדו אלא הגאון אב"ד מוהר"ר חילמן זצוק"ל • מתחלה האט זיך ר' חיקל חיפס ניט ווילן בו ערקענין געבן • ואחר זה האט ער זיך יוה בו ערקענין נגעבן • לוכד ר' חיקל הכ"ל לר' יוסף הכ"ל ערזיגרט ווען זיא מפלפל האבן גוועזן במכהיים • הכל בשכל ובישוב הדעת מיט זייגהנדר דיסקורירט • כל זמן היות ר' חיקל הכ"ל כאן • בין אלי מאל דא בייא גוועזן • שואל כענין ומשיב כהלכה • ווער דא זאגט דס ער זיין פוסה חיזו • חיזו זאלבשטן זיין פוסה • אלדרבה ער חיזו זיין חכם ונבון עד כאן לשונו של ר' משה הכ"ל :

כל הכ"ל הובאה לפניכם בעונם הכ"ל וכל חיומים • ולרחי' מהימנה בחנו על החתום היום יום ו' כ"ג מרחשון תקכ"ז פה ק"ק קליווה

הק' אליעזר לאוי מקליף
הק' יעקב בן כהר"ר צדוק ז"ל
הק' וואולף הז

לאפושי נגרע קא חתינן • גם אנכי החתום למעלה הייתי במעמד כשהובאה העדות הנ"ל בעשה בדקדוק כדין וכדת • לרחי' כעה"ח היום יום ו' ד"ג מרחשון תקכ"ז בעברי דרך פה ק"ק הנ"ל•

הק' שמעון בהר"ר יואל סג"ל ברנדס ז"ל מפראג

וכראות הרב המערער ז"ל כי לא בעשה עלמו בק"ק פ"פ במנין ההכרזה • לקח את עלמו לבד אחר ואברת כתב להגאון אב"ד דפפאלן נר"ו לעיין בדין זה ולחוות דעתו ודעת אחיו וגיסו הגאונים נר"ו • וז"ל זח"מ ס"ם תקכ"ז :

בחנא דמעללתא למחמי כסף דברכתא וחסני מלא עובדא וכל מילי מעליותא • לקברנטא דספיקתא מדברנן דאומתא בעלמא מבדרן שמעתא ה"ה ידידי כנפשי הגאון הגדול מגדול תוסיפתא חד מבני עלייה כ"י ע"ה פ"ה אב"ד ור"מ כש"ת כמהור"ר הירש יהיר עד יעלו לציון עמא דבמירתא יח"ק :

נפוגתי

נפוגתי ונדכתי עד מאוד בעניין שבליספק כגר שגיע לחזני דמר שמן מנהג בעניין גם מועמף שנעשה מקרוב הלל תב"ד דק"ק קליף כאשר ירחם מהעתק מעשה ב"ד ומאד מפורסם שם"ה הק' ליזר בייאבורג מהי הבעל שנתן גט לא מרחמין לי' בני מתח להסך בזכותו רק שמעתי לחרי גט זה רעש גדול אחי' כל חויבו להכ"ל מי שרק קצת ירחת ה' בלבו הם הרהבוני וחרזוני לפרסם דבר זה ולגלגו מלחת בעמת' לבבדר שיחתי שלח תשתרי ס"ח לעלמת' ורים מילין חומר גופא דעובדא הכי הוי שכאן בעמח ח' בשמו הק' ליזר בייאבורג מהי הבעל והי' לובן ושדך עמו לבת הק' ר' יקבב גוליהויזן מבון' וביום ה' ג' לחול העבר בח לבאן הק' דק"ק בון עם כל סייעתו ונתאספנו בבית החתן' וביום ד' ח' הכ"ל הי' הבחורין בהבבה וחמה' וגם בעבלה הכלה בעילת מלוה מהחתן והי' ביניהם להבבה וחמה עלום ושלוה' אך מיד שבת שאחר החתונה הבקרה שענק ויין נכנסה רוח טהות בהחתן וכמו השאר עלה בדח מביתו ולח נודע מקומו היו ונתבדר שהי' ביער כמה שעות עד שהוכרכו לשלות אחריו כמה שלוחי' נימולים ות"ב' וע"י הולחות מרובים כמלח שבית ח"ב ח' וביקש ממנו שיוליכיהו למדינת ענגיליבד וניכר בו שחימת מות עליו כלגו מוכתב להריגה ח"ו' וביום ח' לאחר יגיעות רבות הוחזר לבית אביו דפה' ולמחרתו אמרו המחותנים לאחי החתן הכ"ל שקרוב הדבר שיניהם שיחזור לאיתנו לכך רוצים לקחת עמהם למקומם ושמה ישמח את חמתו ויעשו לו כל כחת רוח שאפשר' ועי"ז לילח ספיקח שיחזור לבורי' ואחי החתן מרוב צערו ומכאביו לח הרהר אחריהם רק חזר שפיהם ולבם שוים ושתרלה לכל זה וכך עשו ולקחו החתן עמהם ובחו לביתם עש"ק שו"ב לחול ומיד כשבאו לחויב לו שלח הניחו לאחתו לעבר לבעלה רק מיד אחר שבת הרחטון שבאו לביתם הלכו ביחד לק"ק קליף לסדר הגט הכעשה ביום ג' ח"ך לחול ומה מאד פליאה בשכאה מעשה הלז בעיני כל אשר שמע ועש היות שם"כד ההוח לפי הנשמע בחזקת כשרות ובקי בהוראה מ"מ הדברים נכרים מאד שע"י שהרבו עליו רעים להטעותו פתחו גם יכלו דלולי זאת מה להם ליזך מבוכה לקליף והרי הי' יכולים לסדר הגט בשני כרכים הקרובים יותר לבוכה או לקאבלענץ או לדיסולדארף ומה גם שהגש"כ דד"ל יושב על כסא הוראה יותר מכו"ן שניים וי"ח בחמת רצו לסדר הגט לחל הרב ההוח ולח חבה לשמוע להם ואין זה שמצח מקום לפחות רק לחב"ד דקליף ועתה מי שים לב להבין ועיני לראות היחכן בעיני שום בעל הוראה שע"י כח זה תשתרי ס"ח לעלמת שמאד נכרים הדברים שהוח גט מוטעה מכמה טעמים' ראשון משה שאמרו ז"ל בכחובות חזקה אין אדם עורה בסעודה ומפסידה עיין ברש"י פ"ח דליבה למיחוש שמיד לאחר החתונה נכנסה אללו רוח אחרת בפרט בזה שאי' להחתן הולחות מרובי' הופרך לגמרי יותר מלף זהו' כמפורסם פה כדי שיכול להלבים עלמו ולעזר כמבוקשו וע"כ למה נאמן לשמועתו של הבעל לגז שמה שאמר שהוכרח להרחיק כדול ולח רלה לעגן אשתו והזו עיקור שגעון אלו כאשר כבר בעוד היותו פה הי' גלה קלוטו זה ושבה לומנו דעת גדול שחמיו וסייעתו פתו אותו ותימו עליו עד שאמר בפני הרב המסדר הגט וכל הדברים אשר שמו בפיו וכמה שהזהירו חו"ל להיות מתוכי בגט אחי' במקום שרחוי לגרש כמבוא' שה"הע סימן ע"ז גם בימי מהרי"ל הופרך המגרש ליזך לב' קהלות ולהניח מאם מטענות ילועות כדי שלח למאר בעניין הגט'

הגם • וז"כ מהו המחירות הגדול הזה ומיז זה רק עלת נפתלים ברוש מעלים •
ומה גם שיין רחוי לסמוך בזמן קצר כזה שחזר לבריאתו שלח יחשב עדיין בכלל
מוטים לפי' רק בפתאה בדבר לחד בחשב בכלל מוטים בח"ם הרמ"בם הוכח בח"מ סי'
ל"ה וכתב עוד שם שצריך להתייעב הרבה בעדות בכפי' יע"ם וז"כ לחרו לעיין
בזמן הקל מכ"ם בחיסור ח"ח החזור בפרט מתוך ההעתק מעשה ב"ד בניכר בגעיון
שלו כי שם נאמר לין שלמר מהמעשה הכמוס לתו רואה להרחיק נדוד ושלינו יכול
לצוות עם חבתו וכל זה לח פירש מיחתו על מה ולמה ומי הוח הרודפי • רק שחם
הדברים וסתומים כצרופים שכל זה הוח מעשה שבעון כי זה עיקר שעותו כלחור
ועוד היחכן שבן דעת יעשה מעשה כזה בלי לבלות לחזקי חביו לח קודם המעשה ולח
לח"כ • בפרט שלחיו הי' לו טרחות והוללות מרובים שבחר הבידוד ומיום שלחתו
משה לח קבל חביו שום שברת ובלחת כצרלה חביו שלח קיבל שום כתב שלח ח' לשם
לרחות שלומו • לחמכם כבר הי' לחחר מעשה ולחתו שלין הבית העתק מעשה ב"ד •
ולחבשה שלין זה רק שלח הכיחוהו ביחידות לבחוב שום שחרת גם לח הכיחוהו
לדבר עם שום חדם ביחידות לכחוב בשמו לו הסביעהו על כך • ולכך גם
עתה עומד בשתיקותו • ויותר הדבר קרוב בעיני שהוח טעיר ובעלם בבית ח'
מלוכבי תחיו עד כלות ל' יום וחז דעתם שתנבח מיד • ושם חח"כ חפ"ג דשפילקא
נוח שלקא שלדעתם לליח מלן למשנח כי' שיחמרו הכל כיון דנשחת לח תבח • ולפחות
תחשוב לחזור לבעלה הרחשון • גם מתוך המעשה ב"ד נראה כמה ויותר ממוכו
ולחו הי' בדעתו ובדעותו ולחיהי' מתחלן שהם יחחרו כיון שהם בקשו ליפרד ממנו •
ישתה הדור לחם רחו חם עלתה בזו מיתיכם חו חם ספרו לכם חבותיכם יגיחה
דכותי' הלין זה למבטול ולפוקה • דעד לח עייל לפוקה ובחי הכותב שחזרתי על
כל הגלילים שם חוכל למנות שום זכות שיהח גע זה קיים ויצחתי ידי שמים שם
שלחה רק בשב ולח מעשה ויגעתי ולח מלחתי וכבר כתבתי הדברים קלת בקיצור
שם ח' מלבני יריך להגה"כ דק"ק פ"פ וב"ד וחשבתי שבעוד שלכני יריך שם יוכרז
בב"ה כי שם שיחנעו כולי עלמח ליבח חלה זו ע"י גע זה • וערב יום טוב שב
המובל כ' הלחמר לשם והשיב לי דבר בשם הגה"כ שהוסכם ממנו ובית דינו
שגע זה לח יועיל ולח יחיר וכן כתבו להרב דק"ק קלוף שהוח בעלמו יחקן מה
שלקלקל ויכחוב לפ"פ התנללות שלו בחיזו חופן הטעו חותו ולחר שישיב דבר
יוכרז בב"ה כי כראוי חו שם יחרשל עם תשובתו • ולחר בוח תשובת הרב דק"ק
קלוף שיבני דבר בכתבם ולחולי ח"ו יחפתו לחרין ע"י שיעשה סניגורי' לדבריו ויגלה
עפח ויבטח טפחי' תע"ב דשקרח לח קלי למיחום מיהו בעי שע"יז ח"ו יהח חילול ה'
ויהי' כזיון גדול לחורה ולגומיה כחשר כבר נעשה זה לערך שנים שבי' בענין ח'
שלקח שבי' ח' וקלת דבני' השביחו להחיר והי' החילול ה' גדול בעו"ה ומחז כחמעט
מחל כבוד התורה ולהיות שרוב כת"ר קרוב חל החילול כמוני על שניהו מוטל הדבר
ביותר ומה גם שמעט היכרות חו שייכות יש לי עם הרבני' חמכם לכת"ר יש לו
סיוע שים גו ממה מהרבני הקרובים חלין ה"ה גיסו הגה"כ דק"ק פיורדח וחחיו
הגה"כ דק"ק החנגוויל וחל יחמול על חן כי זהו להעתי מלחמת מלוה והוכח
וחין כוי מזה כל מי שיש בידו למחות בדבר זה והבני שולח לו ב' העתקות מבחב
הלו שלם יוכבר בעיניו יכול לשלוח ההעתקו הלו לשני הרבני' הנזכרים שחל יתרשל
כלל

כלל ובמטותי מיכי דמר לפי טעה לא יפרסם הדבר במקומו מטעם הכמוס אתי ואלולי טרחתי למעט בכתיבת הס"מ קייתי מתריך יותר אך מ' שהזמן גרמת קריכנה לקצר מילין • ובפסו בטוב תלין כלוות בפסו הרמה ובפס ידידו ה"כ ולתשובתו הרמה תלפה מיד לויך דעתו נוטה ומה עלי לעשות עוד לפי טעה גם הס ימלא דברי לכתוב למקומות שזכרתי למעלה • ובודאי יחשב לו דבר זה לתפארת ולתהלה •

ויחשוב לו לחן למטה ולמעלה נפ' ה"ק טעבלי העם ר"מ דב"ה החוכה :

פה ק"ק מנהיים יע"ח :

והרב הגאון דמדינת פפאלץ נר"ו נכד מנהג מכמים ולח קדים פומיה לאודניה • רק כתב להגאון המסדר ורלף העתק מלברת הרב המערער זצ"ל הכ"ל תוך כתבו • הוח הדרך חסר לדיקים יכלו בו • וכה דברין • ליימן כ"ק תשרי תקכ"ט :

שלו לאהו' רב רחימי ורב ידידי הוח ניהו כבוד הרב המ"הג כי' פ"ה חב"ד ור"מ כש"ת מוה"ר יסרחל נר"ו :

בזה רלפתי העתק ממ"ש חלי הגח"בד נר"ו מק"ק מנהיים • והלף לחנכ שבגוף הנדון הסבתי לו כהיום בלוחן הדברים שמלחתי לפקפק בהן • עכ"ז ח"ח לי להחליט עד חסר חרחה התנגלותו וימח לי חיזי גופח דעובדח היכי הוה • בדיוור ולח בסתומי' כפי הנחמר במע"ב דר"ה פ"מ הרב נר"ו מן כ"ח חלול העבר חסר חין בהס די בחר וחין די עולה לטלחן מלכי רבנן • בכן ירחה לפרש סיחתו סיחה בחה ומה שמלחה ידו בביטול התלוכה מעליו • וכיון לבי ובטוח שלח יתרחל מלהשיבני מלוח דבר ע"מ למען לח יחשב שתיקותיו כהודחה • ודי בהערה זו • וח"ל חו • ובזה יחבנק על רוב שלום מח"ה וממני ד"ם כל הימים וחסן בטובתו בלב תמים

הק' כפחלי הירם לבית קלנפילנבוגן חו' במדינת פפאלץ יע"ח :

ועז הס"ב הגאון המסדר נר"ו כהוגן להשתלל בהוגן • ורלף לו העתק מתשובתו חסר שלח לדייני ק"ק פ"פ • ועל הרחו' שכתב הרב המערער זצ"ל חזקה דחין חדס עורק כו' • כתב המסדר נר"ו בזה"ל: דחזקה זו לח חמרינן חלח מיד חחר יחוד הרחשון שנתיחד עמה והב"ד ג"כ מלויין לו מיד לו שהעדים מלויין לו מיד שיחמר להס • וכמ"ש מהר"יקש • יעיין בטור וש"ע סי' ס"ח ור"ם דכתובות • חבל כשימלח לו ב"ד ושתק כו' • והייכו כמו מיד שהושלה מהמים שכתב הש"ע ח"ה סי' י"ז סכ"ו : מיד הש"ע סי' קמ"ח סי"ז • וב"ד כמי דמי' חסר זמן כמה ימים לח שייך חזקה זו • ול"ח דלח מלי לחכומי' לפושה בקלף חלח חפי' במהניים במה דערק בשבת שחמר המתוכה שהי' ביום ד' שלפניו • כמי לח מלי לחכומי במה דערק לפעות • חח"כ ערק יום ה' חכף לממרתו ומו לסברתו דהולך חחר חומדנות כו' חף חנו כחמר כו' וזה דרחיכו דעשה פעות בשעה ווייו הוכיח סופו על תחלתו דלח נכנסה בו לז הרוח פעות לח שהי' בו קודם לכן • ומה דערק והוליף על הניסוחין הי' בפעות • וח"כ נס קידושיו לח קידושין לח מד"ת ולח מדרבנן כמ"ש הס"ע סי' מ"ד • וכל זה לחמיכת לסברתו • חבל לקושטח דמלתח • בכ"ה לח חמרינן סופו הוכיח כו' • וכן מבוחר בחולין דל"ט על דרש"ג דחמר חס מעלמו נפל כו' ודחי לשמח כו' • ופירש"י ושיכח קלת הוכחה כו' ויעיין בח"ה סי' רמ"ה • והנה חז"ל חמרו לחידוש יש חחרי דהוח

לאחר זמן. וזה מוסיף לעומה גם מיד לאחר זמן כו'. ומ"ש יש בזה לומדין דעת כו'. הנה סוב זה בח בחומרנא דלא מוכח ולא פהיר להעיל בי דופי ולאחלל הסם ולהבליעבי בדיעבד הנם כו'. והנה חכם ז' מחכימי דרח סרחה המע"ב סלי סחל לותי למה הוצרכתי להמגרם לחתום עלמו על מעשה ב"ד. וגם מה שכתבתי סקרח וזנה. והשבתיו בהימנותא דזה נעשה לבקשת ז' שהי' בחן עם המתגרשת בחמרו סרלה בזה יען שהי המגרש הוא כו' ולולם שלח יבא בתסקופי מלין. וכעין מזינא דספיר קאמר. ע"כ תוכן תשו' הרב המסדר נר"ו:

ומרם הגיע תשו' המסדר ליד הגה"צ דמדינת פפפלאן נר"ו רב יש התלמוד ופוסקי' והרלה את ידו הגדולה וחזקה. להקיפיל ממסגר המסורה בכבלי העיגון הנפלחה וחלך הלוך וזעקה. הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו מאת בעל הגמול שלימו מקפח שכר כל בריה ויחשבה לו לזדקה. ולף שהוא חל מדייני ק"ק פ"פ. לא חש לזה. ולא נשח פנים בתורה. רק כתב ידו לה' ובשם יפר"חל יק"ח קנאת ה' לבאות וכתב תשובתו להיתירא. והח לך נוסח תשובתו שהשיב להרב המעורר זצ"ל:

ויהי דוד לכל דרכיו משכיל כו' אמרותיו הלרופים מדבש ונופת לופים אמרי אמרות יאות אשר כונכו אלבעותיו בחה"מ העבר הגיעני ע"י ה' מ"ח כו' ויען היותי לז טרוד כו' לא יכולתי להשיב כו' ועתה אחזתי בקשת הסופר להשיב אמרות אמת לשולחי כאשר הפלוט הקולמוס בעז"י והחל אמת יאמר צלח לכאשר ה"ה הגאון מ"ו בדבר הלכה למעשה. ורחטון תחלה נאמר שלילולי שהרב ה"ה הגאון"ל בקליף נודע בשערים המלוינים בהלכה שלל תמותו בחזקת כשרות וכקי בהוראה כאשר העיד גם רה"פמ נר"ו בכתבו הי' דין נדיף בושם לברר האם הי' המגרש אלים ושפוי בשעת הגירושין למסברו לי' וסביר ומבין הדברים וגם היתה הקפידה מולחה מקום לנוח אמה שנעשה ברחוק מקום קלת ולא הלכו במקומות הקרובי' יותר לכוונת כגון ר"ל או קובלענץ כאשר בדברי רה"פמ אשר נכתבים ונעשים טרם נודע לי' היטוב מקום מושבו של המגרש והנה פנה עד שכתן מקום להרחר ולחשוב מחשבת פנים שהוח שמיר ונעלם בבית אחד מאוהבי ממיו עד כלות ל' ימי האבלות לך שלשום הודיעני רה"פמ כנ"ל ע"ח אחר שכתבו כתבים מלובדן שהמגרש כעת אמה וגם הודיעני הב"ח הנ"ל שבהכתבים האם כתוב לאמור שהמגרש כשתתף אמה בלובדן עם ז' מקרובין להוליך והלבית סחורות במדינה. וח"ב פיפוח בדרך הילוכו ללובדן המקום ב"ד הרחשון הוא קליף ונתבטלה לגך קפידת. ומתוך תשובו הרב מקליף נר"ו אשר יסיב להגה"צ דפ"פ נר"ו נוכל לבוח על הבירור מהותו של המגרש לין הי' חלים בשעת הגט ואכתוב בל"ל היום לקליף להרב הנ"ל לפרש שיחתו להולילנו מידי ספיקה וקמת קמת דמעי ליד ז' מלחנו תשובת הרב הנ"ל נודיע זה לזה מה דבר בנו כדי לבוח על התקידה ובירור הדברים וחזקת הרב נר"ו שרלוי לסמוך עליו כי הוא מרבני המובהקי' כיודעים היטב בעניני גטין. ושמח מסוב למדבר קדמות ולחבונן ומסתעפא בלמרותיו מ"ש רה"פמ נרו וז"ל ומה גם שלין רלוי' לסמוך שבושמן קלר מזר לברירותו שלא יחשב עדיין בכלל טוטים. לפי' רק כשחשה בדבר לחד כחשב בכלל טוטים כמ"ש הרמ"בם הובח בח"מ סי' ל"ה וכו' עוד שם שלריך להתיישב הרבה בדיני נכפים ע"ש. וח"ב לחמרו לעכין ממון הקל מכ"ש ח"ש החמור עכ"ל לחכם נב"י סי קכ"ח ד"ה גרסינן בפ' חרש ד' קי"ב ע"ח בעי רב חנינו וכו' ומשמע מהכח דמי שלעתו

מדעתו נלוקה ומבין ומסיג הדברי׳ על בוריין מעפ״י סדלה והלוקה קידושין קידושין
גמורין וכן גירושין ואם דעתו מסוכסת מלימנו מסיג סום דבר על בוריו מין קידושין
ולא גירושין כלום עכ״ל וכן קבע במסמרות בפלפלתו הטהור ס״ג דלפי׳ חלים בעלמא
סלימנו שפוי לגמרי ויעיין בכ״מ בה״ע סי׳ כ״ל בפ״ב ב״י אות י״ח וז״ל לכל הפחחים
ביותר סכ׳ הרמ״בם ז״ל בפ״ו מהלכות עדות שאם פסולים לעדות גירושין גירושין
עכ״ל מוכרחנו לומר דס״ל בהיפוך דדוקא לענין עדות לף שנוגע רק לממונא צריך
להיות שפוי גמור אבל לגירושין שני חסרונות כלל בעת סידור הגט חלים דסברו לי׳
וסביר ומבין הדברי׳ ומשמעות ס״ת הרמ״בם שהובא בב״י סי׳ כ״ל והוא בסי׳
תס״ב דלף שעליין סי׳ חלין ניכרין בגופו ולא בתרפה לגמרי הרי הוא כפקח לבעתו ׳
וזו״ת מהר״יט שעליו ניין בכ״ב מוהז״ל בתשובה תינוק תחת ידו לע״ע לעיין בו
בודאי שם ביותר היטב טעמו וניסוקו לבצריך שפוי גמור בעדות לף שהוא רק ממון
ולא בגירושין ועיין בזו״ת ח״ל לרמ״בח סי׳ ער״ה. לבד זה מלחתי רחיתי בזו״ת
מהר״שם בחלק הח״בע סי׳ ל״ג דק״ס ע״ב דלף לרבינו יואל דכשחפק בדין כפי׳
לכפה הינו דוקא בכפה קלמר משום דלפה בכ״ד כיחפ לה וכיון דעתים חלים וגם
כשהוא כפה הינו מתגרה עמו כיחפ לה אבל בשוטה גמור מע״ג דעתים חלים מ״מ
כשהוא שוטה גמור מתגרה עמה ואינה יכולה לסבור כלל ובכי הלי כופין אותה לגרשה
בשהוא חלים כו׳ ואין סתירה לזה ממ״ש הרמ״ם בתשובה כלל מ״ג סי׳ ג׳ הביא הטיר
לף״ע סי׳ קכ״ל בלים המשתטה מידי יום ויום ואומרת לשתו לחני עני הוא ומחמת
דוחקו הסיחני כו׳ וח״ל לקבל כי הוא משורף כו׳ אין כופין אותו לגרש כו׳ אלא תפייסנו
ויגרש או תקבלנה ותיזון מכנסיו. להתם ודאי לאו בשוטה גמור קלמר אלא
בלים כיסון ורגזן ויש לו קלת טירוף ומשתטה לף הינו שוטה גמור וזה שייך תפייסנו
או תקבלנו אבל בשוטה גמור לית שייך פיוס ולא שייך לומר שתקבלנו ואין לסבור כלל
ע״ל ומעתה כלמר דמ״ש עוד רמ״ם ער״ש ומלחוד בכרים הדברים שהוא גט מוטעה
מכמה טעמים רחשון ממ״ש תז״ל בכתובות דף יו״ד ע״ח מזקה שאין לדם עורק בסטודה
ומפסידה יעיין בדמ״י ס״ק ל׳ דליכא למיחוש שמיד לחר החתונה בכבסה תלגרות לחברת
בפרט זה שהי׳ להחתן הוללות מרובות והוצרך ללוות סך יותר מלף זהו כמפורסם פה
בדי שיכול להלבים לת עלמו ולפזר כמבוקשו כו׳ ע״כ ולפי הנ״ל לתי שפיר דבשעת
החתונה לכיון קודם שהירעו שטותו כי׳ דעתו ליסתכן ולקיימה לף לחר שהירעו
המעורע פיסוהו וגירשה ולא מיבעי׳ בשוטה גמור דכופין לגרש לפי׳ בשוטה דמיירי
מיני׳ הר״ם והטור הנ״ל דאין כופין רק תפייסנו שיגרש ׳ גירשה ע״י פיוסים ׳ ות״ם
עוד ות״ל לזה כאמין לעמיתו על הבעל בזה שלמר שהוכרח להרחיק נדוד כו׳ עכ״ל
חוזק ממילא ממה שנתגלה שכשא בחמת לנוכחן כלחר נפשו חוזה מלך לכך וחפשר
שמלך רחותו שתרתו היקפותא כמ״ש רמ״ם ער״ץ שהוצרך ללוות סך יותר מלף
זהו למלבושיו ולפזר כמבוקשו לבו הפיוסו לברוח וליגך על ערך רחוקה מפני בפייהו
ובחר במדינת ענגלאנד להסתחר שם כשחר הרבה עשו כן ועלתה בידם ולף זשם
בחמת אין זה חכלית הנון. לפניו והוסטותו מעיקרא כמ״ש רמ״ם מ״ת אין לפקפק
עוד בזה שלמר הבעל שמוכרח להרחיק כדוד וכ״ה ליכא למודעא שסייעתו חיימו
עליו עד שיאמר בפני הרב המסדר הגט בכל הדברים חשר שמו בפיהם ורק
שפיתוהו ופייסוהו לגרש כדברי הר״ם והטור הנ״ל וכ״ש למהרח״ם דלפילו בכפי׳
הי׳ צריך לגרש בעת חילומו ומ״ש עוד ובזה הזהירו חז״ל להיות מתוכי בגט לפי׳

בשקום סרחוי לגרש כמבו"ר בשה"ע סי' ע"ז והיינו כמה לפסקינן במורדת דגם
אחר ההכרזה והמלכה אין נותנין לה עד יב"ח והוא מגמרת דכתובות ד' ס"ד ע"ב
ותקנה היא נעשית כימי תמורתי הראשונים כשרחו כי גבהו בנות ישראל ובפרי
להן כעם עם בעליהן אחרי לא בעינא ליה והבעל מגרש מיד כיון שפטור מכתובה
ואוב היה הנשים מתחרטות לכך תקנו שתשה' יב"ח ואם יגרשנה תוך יב"ח לא תהא
מחילתה מחילה וילטרך ליתן לה כתובה אולי יתפייסו בתוך הזמנה ולא יבואו לכלל
גט כמ"ש הרא"ש במקומו והביאו ב"י סי' הנ"ל מש"ה בכ"ד שבשם כתבהו
לשונה גמור ואין לכוסו עכ"פ יש לפייסו שיגרש וכנ"ל בדברי הרא"ש והטור ומהר"ח
בודאי כשמפייסו לגרש ג"כ המתנה כלל וגם התם לא אמרינן דאם גירש תוך יב"ח
דלא ספיר עניד רק דצריך ליתן לה כתובה:

ומ"ש עוד גם בימי מהרי"ל הוצרך המגרש ליתן לג' קהלות ולהביא משם
הסכמות ולתת להם מעבעות ידועי'כדי שלא למהר בענין הגט וה"כ
מה מהירות הגדול הזה ואין זה רק עוד כפתלים ברוש מעלליס עכ"ל. הנה
מתחלת דברי הספר ל"ל לכ"ל דהתם עיקור התקנה מעיקרא רק להחמיר על הזוג
להרבות בהוצאות אולי ירע בעיניהם להוליך ויתחרטו ויתפייסו ליחזר יחד דמ"הט
הצריך לשלוח שליח מיוחד להביא ההסכמות מב' קהלות מחרות להסכים עמהן
להכחן הגט כתקנות הנ"ל ולא רצה להקל על הזוג שיסכימו אותם אז במגלגלה מקום
כסף כבודו דמהרי"ל ז"ל מב' הקהלות על הוועד. וה"כ זה לא שייך רק בשתם
זוג ולא בשוטה שהוא בכלל כופין אותו פיוס לגרש אך מה שמסיים שם במהרי"ל דגם
בגט מומר הצריך להמתין על ההסכמות וה"כ גם בשוטה הדין כן. תיבת מדחזינן
דלא מצריכין המילנא ולא בדורות שלפנינו ואין זכרון לרחוקים לנהוג בסידור
גיטין להצריך הסכמות ובמיוחד מעבעות ס"מ דתקנה היא נתבטלה אך רחיתי
להוריעומורי הגאוני' נ"ע וכן דרכתי בעקבותיהם לעכב ולעשות המסכות לגבי למהר
בסידור הגט אף כשבניהם רוצים אולי יתחרטו ע"י המסכות אמנם במקום שהוא
מן הראוי לתת גט וצריך לעשות פירוד כ"ם בגט מומר אז לא המתינו ובודאי ה"ט
דוקא בימי מהרי"ל שהיתה אסור מלד תקנות רבותינו ז"ל אף דעיקור התקנה בעבית
בשתם ב"ח שבייב גבייהו אולי יתפייסו בין כך ויתחרטו עכ"ז החמיר אז להצריך
הסכמות אף במומר לע"ג דלא שייך הך טעמא כי היכי דלא יתיעבד גם
בשתם כ"ש בשיטורא נגד תקנות רז"ל משא"כ עכשו שהתקנה גם בשתם ב"ח להצריך
הסכמת הקהלות נתבטלה רק דנהגינן לעשות המסכות מטעם אולי יתחרטו.
ח"כ ספיר ממהרין במומר וכ"ש היכי דלא שייך ה"ט ול"ל למיעבד עכשיו מטמרת
במומר וכ"ש כדי דלא יתי למיעבד גם בשתם ב"ח מכיון דגם בשתם ב"ח ליכא
לשיטורא מלד התקנה רק דנהגינן הכי וכדלהמרינן ביבמות ד' כ"ק ע"ב דלרבנן דס"ל
דשיטור אחות זקוקה מדרבנן לא גזרינן בהיתר ג' מהן ערוה אחו ב' אחיות דעלמא
דה"ל יתי למשרי ב' אחיות דעלמא ליכא רק לשיטורא דרבנן מש"ה לר"ש דס"ל לשיטור
אחות זקוקה ערוה מדאורייתא יש סברא למיגזר בהיתר ג' מהן ערוה כי היכי דלא
יתו למישרי ליבומי ב' אחיות דעלמא וק"ל ובנוף הגדון בהאי לישנא מבואר בהיש
ושיחו ורה"פ כרו מבפני' דמבני מתא דידי' הוה ויודע מהותו ומיכתו מלפניס מאז
ועד עתה. ועד היכן הגיע פקחותו ושנתחכם להחזיק בשטותו כי לפי מה שנזכר
בדברי רה"פ יש להסתפק טובא התם בכלל שוטה יחזא דאף דקי"ל כהרמ"בס.
ולא

ולא כרבינו מנוגד דור שהביא מהר"ר טוביה ז"ט ורבינו שמחה שמביא ב"י סי' קי"ע דס"ל דדוקא בחותן ד' דנקיט בחגיגה ד' ג' חשבינן לשוטה ולא בשארי דברי' רק' דה"מ בשארי דברים חשבינן לשוטה עכ"ז בכ"ד שכפי הענין הנאמר בדברי רה"פמ כו"ע העיקר מה שמחשבהו לשוטה היינו מה שבשחרית ס"ק ברח מביתו ליער ומלהוהו בבית ס"ל ה' וביקש סיועיהו למדינת ענגלתכד וניכר בו שחיתת מות עליו כשכר מוכתב ח"ו להריגה ואנכי לא ידעתי החיך כתחזק בכך לשוטה חלה לפי' בהבך ד' דנקיט בחגיגה כ' הב"י בח"מ סי' ל"ה וז"ל וכר"י קי"ל כו' ונתבאר שם בדעביד להו דרך שטות וכרתה לי שתין הכוונה שבפשט ה' שעשה ה' מלגו דרך שטות מקרי שוטה אלא כשדרכו בכך וז"ס הרמ"בם ז"ל ומשמע דעתו משובשת תמיד ובהיות שכפי המונן ממוך דבר רה"פמ לא הורגש בו סוס מעשה שטות מקודם מלורע הכ"ל ולאחר המלורע נכסע עם חמיו ה"כ לויפות לא הי' כשיל שוכה בחולתו ובשגם ממה שהיתה לימתה ופחד עליו כשמלאהו לא ניכר מלומה די"ל מחמת נוסיו אחר גר מהם ברח ואחר פגעוהו ומלאהו נרתת ונפחד. ועכ"ז לויעני כותב דברי' אלו רק להיות בתוך ורה"פמ יודעו ומכירו מלז ויודע בחיוז לויפוי' עושה מעשה שטות ובדרך שטות גמור. עכ"ז שם זהו רק פעם הרחשון ולא דרכו בכך לויכנו בכלל שוטה אפי' לענין עדות עכ"ם לענין גירושין והפריש על מידותיו אחר כתב לדייני פ"פ להכריז מיד. ורש"ז מעשה דברי הלב"ד בקליף. שכנגד בטל ושהשה עדיין בחזקת ס"ח וכל הנ"ל כתבתי בהשקפה רחשונה כו' ולאחר טרידה עושה חקור כו' דברי הק' הירש לקל"ב הוא במדינת פפלץ יע"ח:

ותשן הנה זו גם הכתב ערעור מהרב המנהיים זצ"ל שלח הגה"ב לפפלץ נר"ו למר חתין הגה"ב דק"ק האנבוין והמדינה נר"ו ולמר ניסו הגלוז אב"ד ק"ק פירדח נר"ו. וזהו תמו' הגה"ב דק"ק האנבוין והמדינה: ראיתי דברי פ"ם הה"ב מהו' טעבליהעם אב"ד דק"ק מנהיים מה שכ' על ענין הגט שסידר הרב ה"ה מהורר יצחק נר"ו אב"ד דק"ק קליף לאחד מבני ק' מנהיים שנשא אשה מק"ק בון ואחכותו כי' במנהיים כיו' ד' ה' אלול תקכ"ו לפ"ק ומיד בש"ק הסמיך לאחריו לו נכנס בו רוח שטות והי' רץ ונחבא ביער ולאחרי שהפשו לאחריו מלאוהו והחזירוהו למקומו למנהיים והנה חמיו לקח הוהו אתו לבון וביום ג' כ"ח אלול ניתן הגט בק"ק קליף. ואני המברש עומד ולוחש שהי' הכל בהסתר ומחשך מעשיהם. וה"ה הוא שנתן בנו הגט מרלוהו שם לא שהי' עדיין מטורפת דעתו. לו שפתחוהו לבנו לו פיתוהו בערמה והגט מוטעה הוא והרב מנהיים גם בעיניו יפלא ומתרעם על הרב המסדר הגט שהי' לו למנוע ולהרחיק עלמו מן הכיעור ומלזת שפתים ובפרט מהמגרש ומגורשת לינם מרגנות שלו ויסכן שם בסמיך לבון עוד שני רבני' לחריש שהמה סמוכי' יותר לבון. ולא דרשו סמוכי' ובוחו אליו לקליף והחריך הרב למעניתו ושקיל ושרי ע"פ דעת תורה ודעת טוטה מסברא שיש לפקפק בסידור הגט הנ"ל ומדר הרב הנ"ל הך דינא לקדש מר רב חמי גאון מהור"ר הירש נר"ו הב"ד דמדינת פפלץ לעיין בי' וגם לשלוח לידי ויהיו דיני' עניך והדחה פניש מסבירות להלכה ודברי דפ"ח והיטב לרחות ברחיות ברורות וכדרכו ובחוקת בודק בדיקה שנעיין היטב הדק:

ולהיות

ולהיות שהרב המגיד בעי מינ' דמר מחמי הג"ב הג"ל דליסדר הך מלתא גם קמאי דידי לפום עיונ' בי' ולעצות רלונם תפלתי ותף תמכם תחין לי טעת הכובר לנון בעומק הלכה ושיטת הפוסקי' ולעיין בסו"ת קמאי ובתרתי תמכם תלך בדרך קלרה ופסוטה :

על רחם דברי פה חכם הרב המגיד שהקשה על מעשה הרב המסדר הגע • הנה מבואר בתשובת הגאון מה"רש מלובלין בסי' קכ"ג בדברי הגאון מהר"מ בעל הלבושים • בדפ"ד ע"ב בעסק גע מוטעה ז"ל ואפר אמר כו' עובר על הר"ת וכו' טעו' הוא ד'דוכי לא הסרים כו' לכל מי שלא הי' בעיר כו' האיך יסתוק שמא בשמת גע פסול הוא עכ"ל והאריך עוד שם בזה וכ"ה בס"ג סי' • רמ"ג תמכם מ"ש הרב הנ"ל בדרך מומלנות וידים מוכיחות • לא מוכחא מלתא כ"כ בפרט שהרב המסדר הגע ביפרשל נודע שמו ומסתמא לא הי' נכשל בדבר שהכל יודעין מהמשנה דר"פ חרם • כתחרם הוא לו נשתטה היכו מוליאה עולמות ודייק לבני שם ב"ד קי"ג ע"ב דהיינו מדתורייתא וגם מהמשנה ר"פ מי שחזו קורדייקום ואמר כתבו גט לאשתו לא אמר כלום וח"ו לא נחשד יפרשל על כך • ומסתמא בדקוהו יפה יפה ורואה וידע שפיו וחלים בשת שתיכת הגע כדיכו והנה נודע מה שכתב המרדכי ר"פ מי שחזו וז"ל ע"ד הגע הניתן בווירצבורג שנטרפה דעת הבעל ובדקוהו בדיקה מסולפת ונתברר להם כי בלותה שעה חלים הי' וע"ז בעוכי הסיבותי שם לא הוחזק שוטה בדברים החמורים בפ"ק דמגיפה הרי הוא כפקח וא"ל בדיקה • ואם לא כתן מדעת הקהלות זה לא יפסול כי בגט שזמנו בהול לא תקנו חכמי הדור כו' ותחוס על אותה מסובה רביכו מהיגלר הכהן ז"ל הגם שהכ"י בסוף סי' קכ"ח כתב לדעת הרמ"בם לאו דוקא הכי אלא לדוגמת נקשינהו וכן הביאו שם בדברי מהר"ק שורש י"ט דמסתפק על דברי רביכו מהיגלדור הכהן ז"ל הי"ל דל"ד הכי דפ"ק דמגיפה אלא מדברו חכמים בהוה וגם בתשובת מהר"ו סי' כ"ב וז"ל ועוד כשתפקלי לי מתקרי חלומה בכ"הג אע"פי שהסיבה כהוגן וכ' שכן דרך שוטי' לפעמים מסיבי' כשנה ומ"מ שוטים הם • דוחקי הוא דפליגי בפ"ק דמגיפה לימה מקרא שוטה היינו אע"פ אלא רחינו בו שוטת אלא מקרא כשותו וכו' דאטו שם היכו מקרא כשותו וחינו לן בב"הק וחינו יולא יחידי בלילה ובשר כל דרכיו הוא עשה שוטת אלא נקרא שוטה שתמה' ח"ו הא דפליגי היינו אלא רחינו בו שוס שוטת אלא זה ואפ"ה הוה שוטה עכ"ל וה"ה הכיח דברינו בקלרה נסי' קי"ט סק"ד :

אמנם כל זה שם נראה בו בחמת שעשה שוטת הן מהני המזכרים בפ"ק דמגיפה אי דרכי שוטת אחריכא כי אלא גם עניו בלבול הדעת דקודדייקום שהוא מרוח רעה וכפי פי' הרמ"בם בפי' המשנה והובא בב"י וז"ל המולי מתחדש ממילוי חזרי המוח ומבלבל דעתו וכו' וכל זה חינו מהני דמגיפה ואפ"ה קתני לא אמר כלום • אמנם לכי מילי דעתי' אח"כ מבואר שם דיכול לגרש והנה בכדון הזה מסתמא בדקוהו הרב יפה יפה והי' בעת ההיא חלים כדיכו :

ואם נפשם לומר לחפשר אלא סיימוהו קמי' דרב המסדר הגע ולא ידע ממה שהירע במגיפה' ולכן לא הוי' והיד דעתי' • למידקי' אלא ככה אמר שהמ"ש ונם בדרך כשהכל הולך לבו חסר ואמר לכל שכל הוא • ומסתמא לא הי' נראה בו סי' שוטת • וגם אלא"ה אלא שהי' ואשתכי בין חים המגרש שנשתטה ובין האשה המחגרשת שנשתטית וכמבואר לעכין עתים חלים ועתים שוטה בס"ע סי' קי"ט ס"ו ובסי' קכ"ח

ס"ג וכמ"ש סס בחלקת מחוקק בס"ק ס' ובב"ש ס' ומבואר סס בס"עוקבי' חלוס בעלמא סחינו שפוי לגמרי' וכמ"ש בב"י סס בסס סחוכות הרס"בא ע"ש וברמה דכן משמע מהדין דהתם המשתטה מידי יום וביום וכו' שפסק הר"ם והובא בטור סי' קכ"ל סחפייסנו לגרס' חלמא דס"ל להיות שפוי וחלים לגמרי' וגס הלא במרדכי כתב בגע מזמנו בהול כו' כמ"ש לק וחפשר שברב המגיד המסדר הגע משב בדעתו סגס בכדון זה הי' זמנו בהול בהס שסיימוהו קמי' לין שהי' בשתטה במבחיים מיד אחר חתנותו הי' חס עתידות למו שקע"פי שחזר ונשתפה כן פחוזס שוב לכשלו ויערוך לעלמא כמו שערך כבר והי' נשמן בינר לילך לחרן רחוקה ויקבדזכרו וכמוהו כמה משמות דלינה למיחום ותשאר הפשה שכולה וגלמוד' וחגודה בכבלי הציגון ומ"כם חס לא סיימוהו קמי' בלא"ה לק"מ :

והנה הרב הכ"ל הזכיר מהשעתקות מעשה ב"ד שמונה שלשו ואני לא רציתי לותו העתק לך יש להבין מתוך הדברים שהזכיר הרב הכ"ל לין שלמר המגרש לפני הרב דקליף שרוצה לילך למרחקי ואינו יכול להיות בעמותי עם חשתו ואינו רוצה לעגן לותה וגס וויתר ממון בהפשרה שלו וכ' הרב הכ"ל וז"ל ממה שלמרו חז"ל בכתובות חזקה אין לדם טורח בשעודה ומפסידה עיין ברש"ם ד"ה לילכה למיחם שמיד לאחר חתנותו נכנסה חלו רוח לאחרת בפרט בזה שהי' להחתן הוללות מרובות והולרך ללוות וכו' וא"כ למה נאמין לשמועה וזה עיקר שגעון שלו בהפר כבר בהיותו בחנייס גלה קלונו בזה ויש בזה לומדן דעת שחמיו וסייעתו פיתו לותו ואיימו עליו עד שלמר כו' עכ"ל . וא"ם חזקה לאין לדם טורח בשעודה ומפסידה מפיר"י שמפרש שהס הי' שוכח לותה מתקלה כו' והס מזה רוצה הרב הכ"ל להוכיח דמה שלמר המגרש לפני הרב דקליף שרוצה לילך למרחקים ושאינו יכול להיות עמה בלוות' המה דברי שגעון והיה שטי' בחדא מלתא לא סריך לילך למרחקים לו שחמיו וסייעתו שמו כך בפיו דהס הית' לאין הלו דברי שטות ושגעון לו ע"פ הפיתוי והליום . רק דבאמת כך דעתו לילך למרחקים . הלא מלד הסברא לא יתכן שמיד לחר החתונה נכנס בלבו רוח לחרת כזאת . כמו דלא לאמרינן התם דמיד לחר הנשוליו התחיל לנשוחה וכ"ל שכבר הי' לו דיעה זו ושקה הלא לין לדם טורח בשעודה ומפסידה דמיר"י שמפרש שהס הי' שוכח לותה מתקלה כו' והס מזה רוצה הרב הכ"ל להוכיח דמה שלמר המגרש לפני הרב דקליף שרוצה לילך למרחקים ושאינו יכול להיות עמה בלוות' המה דברי שגעון והיה שטי' בחדא מלתא לא סריך לילך למרחקים לו שחמיו וסייעתו שמו כך בפיו דהס הית' לאין הלו דברי שטות ושגעון לו ע"פ הפיתוי והליום . רק דבאמת כך דעתו לילך למרחקים . הלא מלד הסברא לא יתכן שמיד לחר החתונה נכנס בלבו רוח לחרת כזאת . כמו דלא לאמרינן התם דמיד לחר הנשוליו התחיל לנשוחה וכ"ל שכבר הי' לו דיעה זו ושקה הלא לין לדם טורח בשעודה ומפסידה מפ

קידושין גמורין ואם הי' לעתים וכו' הרי זה ספק וכמ"ש הב"י בסי' מ"ד בשם רי"ו והביאו המ"מ :

וגם בלח"ה בחיים המשתטה הי' מלד הסברא דהוה מוס גדול שים לבופי לגרש רק הרמ"ם כתב בתשובה כלל מ"ב סי' ג' שאין להוסיף על מה שאמרו חז"ל והובא בטור ומ"ע סימן קכ"ד . אך הרחם הוסיף וכ' ועוד שביארו החים שבלדו בו מומין אין בופין אותו להוליא וכו' עד תפייסהו שיגרש וכו' עכ"ל ובנדון זה אם הי' בו מוס זה מעיקרא משתני דינו וגם כ' הרחם בלל הב"ל והובא בם"ע בסי' ע"ז ס"ג בהג"ה אם אמת הי' הקידושין ברמאות ובתחבולות כופין אותו לגרש אך אין מביאין ראי' מן הסוגי' דפתחים ומבואר הדם"מע בסי' ל"ה ס"ק כ"ח וכ"ב מפרש החילוקו' שבניהם רק נאמר על היה דעתו מטורפת מעיקרא והי' קידושיו קידושין :

ובשבת הרחם נכנס בו רוח טעות בשת ג' ומה שדיב ועשה אז הי' בשגעון וברך טעות . ואמנם אלה הדברים שדיבר לפני הרב דקליף י"ל שהי' בדעת שלימה ואין מביאין ראי' מהעבר על ההוה . והנה נאמן עלינו הרב המסדר הגט . וגם עדיו עמו והדייקי' מלישך אלין שהי' אליס ושפוי ובס"ע קבע להלכה בעתים אליס דגטו גט אפי' אליס בעלמא ואינו שפוי לגמרי וכתבתי לעיל לכן מסתמא לחים המשתטה מידי יום ביום וכו' בטור סימן קכ"ד :

ומ"ש על מה שהלכו לקליף ולא הלכו אלא מ' משתי הקהלות היותר סמוכי' לבון הח"ל וכי חיובא הוא למלוך ולילך אל העיר הקרובה כמו בעלמה ערופה ואברבא אלא בענין המקום שביאו בפ"ו דגיטין ד' כ"ב ע"ח ובס"ע סי' קל"ה ס' מ"ה דאיכא קפיל' ואלא תלי' בעיר הקרובה . ומ"ש שם' מן הרבנים הסמוכי' י"ח אלא רבה להיות לו עסק בו לו יהא כן אלו גברא אגברא ממילין . ומ"ש על מה שלא גילה המגרש מחלה לאזני מביאו אין הכרע מזה שהי' מ' טעות או חוכם דלמא הוה יודע שאביו לא יסכי' וימחה בידו ואיהו יהיב דעתו לגרשה . ואמר בלבו להסתר מעם אביו ובבואו אליו יכול לחרן עלמו שהי' אנוס ע"פ הדבור :

ומ"ש על מה שויתר לה בדמים ושהי' יכול לבופיו מעות מדידהו . הנה מטענת דמים אלו מסוס כך לא יתפשהו בכלל טוען המאבד מה שמחכין לו . ועיין בפרישה בי"ד סי' ל"ס ק"כ ו' אם עושה דרך טעות לאפוקי כו' מאבד שלא מדעת דשוטה קרי שמשליך מידיו ע"ש :

שוב מה שכתב ואפי' רק בשתטה בדבר א' נחשב בכלל שוטים כמ"ש בח"מ סי' ל"ה ואם כך תמרו בממון הקל ק"ו בחיסור ח"ש החמור עכ"ל . כבר השיב בהלכה ע"ז מר מחאי הגאון נר"ו דמי פרך הפי' ק"ו דגבי גירושין קילא מדין עדות ואפי' כשהוא חלים דמסברא לי' וסביר ומבין הדברים אף שעדיין סי' חלין ניכרין בגופו והביא ראי' והוכחה לזה מדברי הכל"ה דמחני' דין עדות מגירושין וגם הביא דעת מהרח"ש דבשוטה גמור כופין אותו לגרש . ואפי' בשוטה המשתטה שדיברו בו הרחם והטור יכולין לפייסו ובנדון זה לא מוכח מלתא דגירש בחוכם ובחיוב וכפי' רק אפשר בפשוט וסיום ועוד האריך . ובכלל דבריו הנה מקלת דברי הכ"ל ודבריו לפח"מ . ואלא מבתרי' לטפוי מחנת דלדברי הגח"ב בד הכ"ל דק"ו הוא מעדות ממון הקל . ג"כ תקשי לי' דברי הטור מהדדי דב"ד סי' ו' נבי שחיטה שהוא דבר לחיסור כ' שחני שוטה כדאי' בפ"ק דחגיגה ולא הביא דעת הרמ"בס . ובח"מ סי' ל"ה

ל"ה הביא ג"כ דעת הרמ"בס. בסלמ"ח על הס"ע י"ל דמחברו הוא הב"י וסמך עצמו על מ"ש בב"י בגדל על הטור קסה תלמח דמהני לעכין עדות:

אבן הרמ"בס עצמו ודאי סובר כן בכל הדינים שבתורה שהרי כ' בפ"ע מהלכות עדות הסוטה פסול לעדות לפי שחינו בן מלות וכ' הכ"מ וכ"ע היכי חית' טעם זה. ולפי מ"ש ניחח דבחגיגה ד' ב' ע"ב קחמר וסוטה וקטן פטורים חף מן הסמחה הוחיל ופטורין מכל המלות ורש"י פי' ד"ג ע"ב חיזהו סוטה החמור בב"מ שפטור מן המלות וכו' והחוספ' כ' שם בד"ה דרך טעות לפי' בחד כמי וכת' דלח הוי מועד וכו' דהכח כיון שהוח סוטה בח' ודחי יש להחזיקו בחזקת סוטה לכל דבר עכ"ל. וח"כ ח"ל דה"ט דהרמ"בס לחי' מטעם דלעיל מסוכסת. מפ"ה חין לסמוך על עדותו קסה כיון דעל שתרי עכיני' פקח הוח יכי' כלמן לעדות בשחר עכינים לכך כ' הטעם משום שחינו בר מלות לפי' בח' שם עביד דרך טעות והוי מוחזק לכל דבר ופטור מכל המלות ומש"ה פסול לעדות וח"כ ה"ה לכל העכינים' ודיבי' שבתורה לחמכם לפי' לדברי הרמ"בס לח קחמר חלח בכמלח דעתו מסוכסת חמיד בדבר מן הדברים וכמ"ש על ומ"כ כשרוחין בחזר ובסתפה ודחי חייב בכל המלות וכשר לעדות. ומ"ש הרב בר"ו וכמה הזהירו חז"ל להיות מתוני' בגט וכו' וגם בימי מהרי"ל היתה תקנה כו' ומה זה מיהרו וכו' הנה כבר הבחתי לעיל התשובה דרביט חביבדור שכהן דכשזמנו בהיל לח תקנו. וגם מ"ש שכיכר הטעמון שחמר מטעם הכחוב לחת רוטה להרחיק כדוב וחינו יכול לעות עם חשתו ולח פירש על מה ולמה ומי הוח הרודפו וכו' ע"ל. הנה הלח מלינו בכמה מקומות שחמר מי שרוטה לילך למדה"י וחמר כ' גט לחשתי וכי היה לריך לפרש למה הולך למדה"י חדרבה מי שהוח פקח מעלים הטעם. דמ"מ שם הוח מחמת בושה וכלימה רוטה לכסות קלונו. ושם הוח על מו"מ חינו רוטה להשביע עלמו. וחין על הרב המעתר הגט מוטל לחקור טעמו. וע"כ ממ"ש שם סיימוהו קמי' המעשה דמכחיים ס"ל כי' מחשבו לזמנו בהול חן יסוד לכסלו ושתרי חשתות כמ"ש ושם לח סיימוהו קמי'. ג"כ בשומעו שרוטה לילך למדה"י וחמר כ' גט לחשתי ולח רלה בו כי' טעות שמעכב דין כתיבת הגט ורלה ושמע שבחזיק ע"ז לילך למדה"י חיטב הדבר בזמנו בהול וחין להחריך עוד:

ובכן לדעתי לח נכון להרטים ולהוסיף לעז על הגט ובמה יחסדוני שהלח לפי המגרש הוח מיודעי ומכירי ולח לפי המגורשת לח ידעפ לי'. והרב מוהר"ט מוהבי כחמ"ל הוח לך כוונתו לשם שמים על הדין והחמת וסלו' ועכ"ז שם דעת הגדולים גלוני הזמן חיכו כן מזו לבטל חת דעתי הכ"ל ביום ב' י"ח מרחשון תקכ"ל כח' סלימן זעירא לק"ה חוכה בק"ק האבנוי' והמדיבה יע"ח:

ובשלשה הכי נכבד הוח הגחון הגדול מוהר"ר יוסף סטיינהרט נר"ו חב"ד ור"מ דק"ק פיורדח יח"ע לחסר בח לחבריהם למלחות חת דבריהם.

וזאת תסובתו:

שאלה חיש לחד נקרח ר' לוקק מנהיים בשח קסה מבון ובעשה התשובה במנהיים. ובשבת הרחשון שלחר התשובה בח לל היער וחפשוהו ומלחוהו לח"ב בבית ס"ב לחד מרלה לבוחרו להוליכו למדינת ענגילנד. ובי' מירחת ומתפחד כחלו כי' מוכתב להרינה והביחוהו לבית חבין. ולמחרתו לקחוהו חמיו ושמחו לחם עמם לבוחה בחמרם כי שם יסמקוהו ויוכח לו' וח"כ הלכו עמו לקליף ושם פיתוהו ליתן גט לחשתו וכן עשה. והגח"ב דשם סיידר הגט. והגח"ב דק"ק מנהיים

מעריר על מעשה הגט והחזיק את ר' חיים המגרש הכ"ל לעשות על בריחתו ליער ועל שוויתר לגרושתו כך רב מבלי הכרת ועל סלח דרשו סמוכין והלכו לקליף לסדר הגט שם והרב מקליף עודנו מחזיק בתומתו שהגט כשר וכאן הבן שוחל על מי מקדושים נפנה :

תשובה

גרסינן במ' מגיגה דף ג' ע"ב ת"ר חיזה שוטה כו' עד תיקו וידוע דהלכתא כר' יוחנן דאמר התם דאפי' בחתי מהן מקרי שוטה וכן כתבו כל הפוסקי' רשאונה ואחרונים . אים לא נעדר בכרתה מדברי הר"ם בפ"ח מחולין ודברי הטור וש"ע בי"ד סי' ח' וכב"י בהא"ע סי' קי"ט וקכ"ח ובספר גט פשוט שם . רק זה מחולקי' הפוסקי' אי הני דוקא בעינן למיחזי לשוטה או דלמא דהני לדוגמת נקיט . וה"ה להוחזק בשאר דבר מן הדברים של מיני מעשה שטות . הרב רבינו מגיגדור בה"ר אלי' הכהן סבר דהך דוקא והובא במרדכי פ' שתחזו ובס"ת מהר"ק שורש י"ט וכב"י שם ס"ע קכ"ח ובגט פשוט שם וכן דעת רבינו שמחה משפירא הובא בב"י סי' קי"ט וקכ"ח הכ"ל ומהר"ק בשורש י"ט כתב דמסתפק בזה ע"ש . ומכש הרמ"בס זצ"ל בהלכות עדות פ"ט הלכה ט' הובא בעור ח"מ וב"י וס"ע סי' ל"ה כ' וז"ל שוטה פסול ולא שוטה שהולך ערום כו' אלא כל מי כו' אעפ"י שהוא מדבר ושוחל כיוצא בשאר דברים הרי זה פסול וכלל שוטי' יחסב עכ"ל וכ' הב"י סי' קכ"ח הכ"ל דמלכתא דעתו משוטטת תמיד בדבר מהדברים וכו' משמע דס"ל דהך דמגיגה לאו דוקא אלא דה"ה לשאר דברים של שטות ניולה בהן וכ"כ בס"מע בח"מ סי' ל"ה ס"ק כ"ח וכן הוא דעת מהר"ין בחשובתו סי' כ"ב הובא בס"ד סי' קי"ט ס"ד וז"ל שם ועוד נשתפק לי אי מתקרי חלומה בכ"הג אעפ"י שהשיבה כהוגן כו' מהכך כן דרך השוטי' שלפעמים משיבי' נכונה ומ"מ שוטים הם דודאי הא דפליגי ר' יוחנן ור' יונתן וכו' הייגו אעפ"י אלא דאינו בו שטות אלא מקרא כשותו כו' דאטו אם אינו מקרא כשותו כו' ובשאר כל דהכי הוא עושה שטות אלא נקרא שוטה אחמה ח"ו כו' עכ"ל . והנה רבינו הב"י הוכיח בשי' קכ"ח כדעת הרמ"בס הכ"ל דמדלא נקיט בבריית' רשאונה אך דמאבד מה שנותנין לו ובבריית' השני' הכך ג' דקמיית' ס"מ דלדוגמת נקטי הכך וה"ה כיולא בהן וזהו לכאורה קושי' גדולה לדעת גאוני הכ"ל :

ונ"ל לתרץ קושי' הב"י הכ"ל לדעת ר"ח ורבינו שמחה וסייעתו הכ"ל ע"פ מה שהביא הב"י בשם ר' שמחה סי' קי"ט וז"ל ור"ש משפירא כ' דלא מחזיקינן לי' בחזקת שוטה לגרש עד שירגילו סימני המפורשים במ"ש מגיגה כו' ועיקר סימן זה המאבד מה שנותנין לו דומי' שטותא יתירא אא בי' דהוה מסתרר עבדים ונעוד שלא רגילו סי' זה לפילו בדיקה לא קרינ' והרי הוא בחזקת פקח עכ"ל . והנה לכאורה דברי' תמוהין מאד וכי ס"ד אם רגילו בו שטותא ח' מהכך תלתא מפורשי' בבריית' רשאונה דרך שטות שלא יהי' בכלל השוטים הרי קי"ל כר"י ואפי' בח' מהן נקרא שוטה ולמה כ' ר"ש ונעוד כו' הרי הוא בחזקת פקח ח"ו כ"ל דר"ש בח לתרץ לשיטת קושי' הב"י הכ"ל דלמאי לא קא מסיק כל הך דברים בכל ח' משתי הבריית' וע"כ הוכרח לתרץ דודאי מאבד מה שנותנין לו הוא שטות' יתירת' וגריע טפי מהכך ג' דבקמייתא דבהכך תלתא לא מקרי שוטה עד סיחזיק בכך ג' פעמים או יותר כמ"ש הב"י בס'

סי' ל"ה והובא בסמ' י"ד סי' ס' ס"ק כ"ג מש"כ מלבד מה שכותבין לו כיון דהוי
שטות'. יתירתא לפי' כהלכה זימכא בעי בדיקה לחרון. וע"כ לא נקיט בברייתא'
רחטוכה רק הכך ג' מטוס דבהכך ג' בענין שיתחזק כנ"ל וכל זמן שלא יתחזק לפי'
בדיקה לא בעי משה"כ מלבד כו' ולכך נקיט לי' בלפי נפשי'. ס"ב י"ל דבהכך ג'
בענין למילע דוקא דעביד להו דרך שטות כלתלמידין בש"ס דמגיהה בהדי' וכל
עוד שלא נתברר לנו דעביד להו דרך שטות לא מהזיקי' לי' בחזקת שוטה ולפי'
בדיקה לא בעי משה"כ במלבד כו' דהוי שטות יתירתא לתלמידין משתמע דרך שטות
הוא עושה. וכדמשמע מכך דמייתי הר"ם וז"ל דומי' כשטות יתירת' וכו' פי'
שלא קלקר בש"ס משתמע עביד לה דרך שטות וצריך בדיקה לחרון ולפ"ז חוזרת לי
הוכ' הב"י הנ"ל:

אך כשכדקדק בש"ס דמגיהה קא חזינן דלי לפשר לומר כלל כנ"ל מדקלקר רב
פפא החם לי שמיע לי לרב הונא דלתי' ליזה שוטה וכו' דבריה טפי כנ"ל ולעולם הכך
מייתי ממלבד מה שכותבין לו לימא דקלקר מלבד וכו' דבריה טפי כנ"ל ולעולם הכך
תלתא דברייתא' קמייתא בענין דוקא עד שיהי' כולם כך' וכרב הונא. ועי"כ דס"ל
לרב פפא דלין לחלק בין סימני הנ"ל לכלל. ס"כ דס"ל דקורא בגדיו הייכו נמי מלבד
מה שכותבין לו וכדמשמע מש"ס שם בהדי' וכלן שכן אין לחלק כלל בין הכך תרי
ובין קורא בהייכו מלבד כו' כיון דנקיט בברייתא רחטוכה קורא בהייכו מלבד בהדי
יולא יחידי בלילה ולן בב"ק מסתמא שדיכם שוה וליכא לחלק ביניהם כלל כנ"ל והדר'
קושי' לדוחכי וכדוחק י"ל דס"ל נמי לנהוני הנ"ל דקורא ומלבד ס' הן וכפשטות
הש"ס ותע"ג דנקיט לי' בקמיית' עם לן בב"ק ויולא כו' מ"מ אין שוויס לגמרי ויש
חילק הנ"ל ביניהם ולכך נקיט בברייתא' שכי' מלבד להוד משום דלא בעי למיערבי'
ולמחני עם לן ויולא שחלוקי' הם. והואיל שלפי שטת הרמב"ם ומהר"ו וסייעתו
מתיישבת ברווחה קושי' הב"י הנ"ל דהוי לי' למינקט כולהו ד' סימני בכל ברייתא'
מהשתי ברייתות ולסייעת הנחוני מתיישבת בדוחק. מן הרחוי שלא לסור מדברי
הרמ"ם זלל וסייעתו:

אמנם גם לפי הוכחי' הב"י הנ"ל קשי' לי' דמאי קא מבעי' לי' לש"ס מקורא
הוא דהדר בי' דרמי' לי כו' תפשוט ליה דמכולהו הדר בי' דהל"ת
למאי נקיט בברייתא רחטוכה כולהו סימני' ובמני' לא נקיט הלא מלבד וע"כ
דלדוגמא נקטינהו. וכיון שכן איך לפשר לומר דביענן יולא יחידי בלילה ולן
בב"ק יפד ולדוגמא. דמאי דוגמא היא זו דמי יפקול כפלס שכלו מיני שטות
לעלות המה מהכל יחד במאזני' עם יולא זכו' ולן וכו' ולביעי עד שיעשה שניס
מהן כחתת. הו עם מלבד כו' שיעשה שוטה בל' מהן הע"כ דמכולהו הדר בי
ולדוגמא נקטינהו. ודוחק לומר דלפילגו רב הונא ור"י נמי בשה. דר"ה ס' הני
לוקא ורי"ם דלדוגמא נקטינהו:

וי"ל דס"ל לעולם לדוגמא נקטינהו ובעינן שיהא יולא כו' ולן כו' כחתת וה"ה
לשחרי כל מיני שטות שבעולם בעינן עד דעביד תרי מנייהו כחתת וזולת
זה לא מחזיקינן לי' בחזקת שוטה חון מלבד מה שכותבין לו בלחוד כיון דהוי שטות
יתירתא כדלמרינן בפ' מי שמת וכמ"ש ס"ם בכ"ל וכ"מ בירושלמי שבבי' תוס' בפ'
חגיגה שם בד"ה דרך שטות כו' ע"ם דמיחסב שוטה לפי' הוא לקח בשחרי דבריו רק
מלבד כו' דרך שטות. רק דקשי' לי כיון דע"כ הולך ערוס ומשבר כלים וזורק

אור הישר

לכנים מוחזק לסוטה וגריע טפי ממחזק מה שכותן לו כדמסתע מדברי הרמ"כס פ"ט מהלכות עדות והוה מלוה נקוט רבותי' טפי ולוה סוטה מחזק מלוה כו' ולוה יפי' כו' כמו שמכתוב גם לקמן. ומ"ש הדרך קצי' לדוכתי' לפי מה דס"ל תלוי' דר"ה מרתי בעינן יוכח ולן לית שייך למינקטיניהו לדוגמ' ככ"ל דהה יש לומר דבכל מיני סטות בעינן תרתי חוץ ממחזק שהרי הולך ערום כו' גרע ממחזק. ואפשר לומר דלעולם מחזק גרוע מכל שארי מעשה סטות שבעולם. והרי שכ' הרמ"כס ולוה סוטה כו' יש הפירוש הולך ערום או מספר כליס או זורק לכנים. לוה ה"פ ולוה סוטה שהולך ערום ומספר כליס וזורק לכנים פי' שמתחזק בב' לו השלשה דברי' יחד. וה"ל כשנתן שור תמור גמל דבש"ס דשלשה הלו ביחד ולתי גריע טפי ממחזק מה שכותנין לו. ויש לחלק בענין זה בין עדות לגירושין ולומר שלוה כ' הרמ"כס כן רק לענין עדות וכמ"ש בסו"ת מהר"יט חלק לוה"ע סי' ט"ז וז"ל שם ויעוי' גרולה ללוה לומר כן. פי' הרמ"כס שכ' בפ"ט מה"ע דין ו"ד הפחתים ביותר כו': שלוה לענין עדות שריך להעיד על מה שעבר כבר ויש לחוש שמא כדמה לו בחותו שעה שהדבר כן ויהיו. ושתלוה לו דבר בזולתו כו' אבל בשאלו בחין לקיים דבר עמו במקח וממכר או בנפטין וקידושין ומשברי לי' וסביר כו' כגון זה לוה סוטה הוא והרי הוא כפקח לכל מה שעושה בדעת שפוי לפכיכו ולמי' להקיש לפרק מי שמת בו' דמסיק משברי לי' וסביר זביני זביני וה"ה לענין נטין וקידושין ולליכא עכ"ל דכלל"ע שמת כבן ובדור לוה כ' המהר"יט כן שלוה תעובדא דהוי בפכיו שהי' החולן פתי ולוה הי' מבין היטב דבריס הסותרים וה שת זה כו' לאמכם לוה הוחזק בסוס מעשה וסי' סטות ובקשי קלת מן החכמי' לדמותו לסך שכ' הרמ"כס בהלכה יו"ד הכ"ל הסתמי' ביותר כו' וכ' הוא דכ"ל שלוה לאמר הרמ"כס כן רק לענין עדות וכ"ל מש"כ מה ש"כ הרמ"כס שם הלכה טי"ת בענין הסוטי' לוה שלה על דעת מהר"יט וגם לוה יעלה על דעת סוס מסכיל שלוה כ' כן רק לענין עדות. דבודאי לענין כל מילי קאמר דהוי סוטה בעשותו לדבר מן הדברים של סטות ופפי' מדבר ומוסל בענין בספרי דברים מפתח ה' טוכחות ככוחו:

ברורות ויסרות:

א' מדלא פרים הרמ"כס מהות ותיכות הסוטה בסוס מקום לוה בהלכות גירושין וקידושין ולוה בהלכות שחיטה ובזולתם מן מקומות רבות שהזכיר דין הסוטה. ס"מ דסמוך בכל המקומות על מה שפי' וכ' בה' עדות פ' ט' הלכה ע' הכ"ל:

ב' ממה שסיים שם והרי זה פסול וכללו הסוטי' יחד ול"ל לך סיומא כיון שכ' כבר הרי זה פסול לענ"ד דה"ק וכללו סוטי' יחד בכל מקום שהוזכר סוטה בש"ס ופוסקי':

ג מדנקיט שם הטעם מפני שהיו בן מלוה ולוה כ' טעם מהר"יט הנ"ל דחייסינן שמא יחלוף ובדמה לו דבר בזולתו ס"מ דלענין מקום וניטן וקידושין כמי הוי סוטה בעושה ס' מן הדברים שהזכיר הרמ"כס שם שם. ופטור מן המלות כדאי' בש"ס דמגיהב הנ"ל. ובהא ניחא לי' קושי' הלחם משנה שם דל"ל להרמ"כס לכתוב הטעם מקום דלאו בן מלות הוא תיפוק לי' דלאו בן דעה הוא יע"ש ולפי הנ"ל ש"ש מקום שם ס"ל להרמ"כס דמש"ב שהוא מדבר ומוסל בענין בספרי דברי' ויוצא ליפה ולייתן בענין הטעות כפקח גמור וה"ב הוי לענין זה בן דעת.

מ"מ

מ"מ כיון שמלתו בו לחד מסימני טומטה שהזכרו בס"ם לחגיגה ודוגמתם שארי דברי טעות ושכוח הרי זה פסול לעדות והיינו מ"ש הרמ"כ ס"ס ס"ס. וכללו טומטים יחשב. פי' לענין שארי דברי ומלות והוסיל והיו בן מלות לעפ"י שהוא מדבר ושומל ומשיב כענין בשארי דברים ובענייני העדות הרי זה פסול לעדות וזה כ"מ:

ד ועוד נראה רבי' מוכרחת ותשובה נלחת מ"ש הרמ"כ ס"ס ו"ל ולא טומטה שהולך ערום כו' ולא כ' ולא טומטה שמלכד כו' ויולא יחידי כו' ולן בס"ק כו' ולא לחפי' כו' ולא ע"כ ס"ל להלך ערום כו' גריע טפי מהכך דמפורשים בחגיגה. ואע"כ ע"כ הכך דכס"ם ס"ל ולדוגמת בקטיעה שארי חיכה כמי הולך ערום כו' ולכוותי' דגריע מניהו. ומוכח דיין לענין מלות כמו בס"ם חגיגה ודין לענין עדות שארי דברים כל הטומה דבר מן הדברים דרך טעות הרי זה בחזקת טומה ולפי' מסיב ושומל כענין בשארי דברים או בדבר שעסוקין עמו כגון עדות וגטין וקידושין ומקח דמכר לטומה יחשבו ואין במעשיו כלום:

ה' גם הרבי' דמייתי' מהמר"ם מכך למי שמתי ד' קכ"ה ע"ב נבי הך דמסברי לי' וסביר לה סייד כלל לענין טומה דאלו טומה חמס חכמי לה הוחזק כלל לטומה בסום ענין שבעולם רק מה דחכיל תמרי ושדי קסייחת בי' רבה ואלו מלם חמר שהי' בחזקת פקח לח יתחזק זה לטומה לח מיבעי לטיעת ר"ח ור"ם וסייעתם דבעינן הד מהכך שמפורשי' בחגיגה חלה לפי' לדעת הרמ"כ ס"ל וסייעתי' לח הוחזק כך דהח בעינן דוקה שיהח דרכו ורגיל בך תמיד. ועוד דבעינן דוקה למידע דעביד להו דרך טעות ורבה הרי לח ידע לי עביד לי' דרך טעות או משום תוספת כדמסיק בכסף. ק"ו מהכי החם דחכמי לח פלו בן עשרים ולח הגיע לפלגות בן רחובן ועדיין לח היה בחזקת פקח. וע"כ כשרחה רבה שדי קסייחת החזיקו כי עדיין לח הגיע לחכלית דעת שלימות תנועות ומקחו בטל וכחזחו חח"כ דמסברי לי' וסביר החזיקו כשארי בני מ"י שני הבקיחין ויודעין בטיב מו"מ. והח דשדי קסייחת משום תוספת בעלמח עביד. חלח שם כרחה לו לחד מסימני טעות ודרכו בך תמיד לח מהני הח דמסברי לי' וסביר כלל כחשר הוכחתי לעיל ורחייח מהר"ש חינה רק לגידון דידי' וכיוצה בו דהיינו היכ שוגה ופתי חינו מבין הדברים כדרך שיבינו שארי המון עם חלמה חינו טומה שום מעשה זר ושטות כשוטים הכ"ל ולכך חינו מבינה הב"י רבי' לטיעת הרמ"כ משך שובדה דרבה שחשב לשוטה לפך דאכל תמרי כו' משום דס"ה כ"ל וזה פשוט לפ"ד. וג"ל להביח רבי' דגם הטור ס"ל כטיעת הרמ"כ הכ"ל ממ"ש בי"ד סי' ח' וז"ל טומה והוח שהולך יחידי בלילה או בלן כו' ולפי' בחשת מלנו לח טומה דרך טעות כו' עכ"ל. וקשה מפי' חפי' הרי כבר קדם לכתוב חו בלן כו' חו שקורע כו' וכמ"ש הב"ח והפריסה והט"ז סכ' ס"ס. ומה שתירלו הב"ח והס"ק ס"ק ל"ד שם הוח דהוק לפע"כ לכחוב שהרי חין זה בכח המחתר כלל ללא משמע ללא שהם חין טומה דרך טעות חינו קרוי טומה בח' מהן. ומכ"ל למידק שפי' הוח טומה כולן ללא דרך טעות ללא יחשב לטומה ועל תירן הפריסה שהוח בתינת טעם למה סכ' הטור מקדמת דנה חו כו' קשה הס"ל לכתוב שפי' בחשת מלנו כו' ולפי' ט"ז וקשה המלטון"ר שהובח בס"י סי' קי"ט. משמע דחדרבה מחשב כו' גרע טפי מחינך. ומעתה חלו הוי כ' הטור שם טשה לותו כו' לינ נוכל לטעות ולומר ללא קלי רק מחשב כו' הטתה גבי מחשב כו' דהוי טעותה יתירתה בטיען

דרך

דרך טעות היכך מיבעי' מלת דלזה י"ל דס"ל כהירושלמי שהביאו התוס' בפס' מציגה כד"ה דרך טעות דמסתמא שם דמלמד כו' לת גריע מילת אחי מטום י"ל קוביקוס הוא. וכ"ל מטעון קוביסטוס דבכתובות דף כ"ז ב"ב וקדושין חולין ד' ל"ח ע"ב ובכור' ד' ה' ע"ח ודוכתה טובא:

אלא דלכתי קשי' דס"ל לכתוב בזה הלשון אם עושה מ' מהן דרך טעות והוי מתקן הכל. וע"כ ג"ל דהטור הק' תפי' בח' מהלו המפורשי' לעיל אם עושה חותן דרך טעות מיקרי טועה פי' לת מיבעי' אם עושה שארי דברי טעות אלא תפילו כגון שהלך ערום ומצער כלים וזורק חבנים שהזכיר הרמ"ם אם בהלכות עדות או שארי מעשים זרים דרך טעות פטיעה לחויל יחצב ומקרי טועה אלא תפי' אם תינו עושה ל"ש. דק מ' שארי אלו מ"ב דתיכה למימר בהאי גוונא דפריפים תהיה' או רוצה להסרית עליו רוח טומאה או בעל מחשבות הוא כדאמרינן בפ"ם והפ"ה מקרי טועה בהאי. והיינו כדעת הרמ"ם וסייעתו כנ"ל ואין לדקדק מדברי הר"ח בתוס' כלל מ"ג פי' ג' הובא בהה"ע פי' קנ"ד גבי עובדת לאחי לקמיי. בחים מחתנג מטורף עד שבי' מכל ובועט וזורק ונופל בשבי' מנזימים לו. ובקשה לחתמו לכפותו לגרשה ופסק הר"ח שם שאין לכופו ורק שתפייסנו לגרשה ע"ש. דגם טועה או מטונג נותן גט אם אין לו מן הסימני המפורשי' בחגיגה. דס"ה שכבר הי' מטורף כן בשבשה וקידש אותה כמו שאמר' שם אבי הבחני לזה מפני דוחקא כו' ע"ש וכשם שכנס מוציא וכמ"ש הפוסקי' ועיין בפ"ם פי' קנ"ח בח"ש ס"י ק"ט ועוד דבאחי התם שלא הוחזק לטועה במעשים של טעות שלא שלח לו אבי בעיר העולם ולא הי' מכה ובועט כ"ח בטעות כעסו בשמזימוס לו וכדמסתמא שם מדברי מורגא החים הכוח ע"ש ודמי לאותן הפתחים ביותר כו' ס"ל הרמ"ם בהלכות עדות הלכה י"ד בטור וכפ"ע ח"מ ל"ה ס' י"ח וכתבוב' המהר"ט שהבחתי לעיל לחלק בין עדות לגירסין יע"ש:

ומעתה שהוכחנו כדעת הרמ"ם ז"ל בין לענין עדות בין לענין גיטין ושארי דברים נלון ונאמר בכ"ר שהדין פשוט שאם היתה דעת המגרש מסובבת תמיד בהמשך זמן מה קודם כתיבת הגט וטני' בחדת מלחת סריך ורגיל תמיד בדבר היולה לגדר היקם שכל התנועות הטבעי תזי לת הי' מועיל מהשעשה המגרש בדעת שלימה ומיושבת. ושדיבר בנחת בפקח גמור בפני הרב המסדר. דק אחר יציאה ברורה שבשתפה לגמרי וחזר לפיתנו הראשון. למנם כיון דלפי הסתם לת הוחזק לטועה כלל. ורק הפ"ב דמנהיים רולה להחמיבו ולדוכו לטועה מפלת מהשבתו הכירת מחוך מעשיו שברח בשבת הראשון של אחר חתונתו של היער ובשפשפוהו מלאוהו בבית ה"ב אחד שבי' רולה לטוברו להוליכו למדינת ענגיליהכד וכי' מירתת כאלו הוא מוכתב להריגה ואי משום הת לת אחרי' למלן דעביד הכי דרך טעות ושימת דגנדריסום אחרי' וכדפיר"ש אי שם בחגיגה שהוא חולי מחמת דאגה. וה"ל מכני שבי' עליו נוסים הרבה כמ"ש הפ"ד דמנהיים בכתבו שלוה אלף זהו' לגרך מחותנו. וע"כ הי' רולה ללכת לארץ אחרת למרחוק מפני הבושה מאבי וחמיו ומבלי הגיד לאיש כי בורח הוא. וגם זולת זה י"ל הולי מוס בשאר דאם כו' או מ' דבר שאר אבר לת רצה לגלות בחר בגריחה ודי' ומ"ם הרב הנ"ל מהא דאמר רבא בחם' כתובות דף י"ד ע"ח חזקה אין אדם טורח בשעודה ומפסידה ומחה שבי' רבי' לנסי מטיבותי' תמיד שלא תהי' מלחת הדין כלל לעגינת דהחם דאלו החם היכת חרי חזקות לבעל דהייגו חזקת חמון וחזקה דרבא ולהבי דחי' חזקת הגוף דבהולה וכמ"ש

וכמ"ש הב"י בח"מ סי' ס"ח בשם הר"ן והרשב"א ס"ל דלא אתי מזקה דרבה ודמי מזקת הגוף דהוי קמי עד החדש בחזקת פקח • חדש • ועוד קאמינא דמ"ה דאיכא למימר הם אמרו והם אמרו וכמשמעות פשטות מימר' דר"נ אמר שמואל חכמי' תקנו וכו' והם התנהגו כו' והיינו משום דאין חדש טורח וכו' משמ"כ למ"ד כתובה דאורייתא לא אתריתא דעתו משכבת תמיד נוכל לומר דכי היכי דנשתפה והי' לפ"ד פתחום ה"נ חזר ונשתפה תוך זמן לא כבר ודמי' למי שהחזו קורדייקום ולמחן דחדר בגדריפום ועדיף טפי מעתים פשוט ועתים חליש ומה שהרחיקו בדוד לסדר הגט בקליף ולא במקומות הסמוכים למגרש ומגורשת לפסר שמפני הפושה הלכו למקום שאין מכירין אותו הכל להח עבידי אינשי דמגרשי בעכעה כדאמרינן בכתובות • ומ"ש מהח פוייחר המגרש לגרושתו ממון הרבה מבלי לורך והכרח כו' לזה י"ל שמא קוביקום הוא שנזכר בתו' חגיגה הל"ל בשם הירושלמי יע"ש • וכי לא מלאנו ורחיצו כמה בני חדש מפרשי הוכם וממוכם מבלי לורך ומתנדבים במקומם לכל המחניף להם ומפיירי' ומפייסי' כדי יתרצו חליהם ברילוי כסף וכלל זאת המה חכמים מחוכמים בשערי עניני' ויקי גם המגרש הזה הל' מהם • שהפסר מקמת נקיטתו לדרכן ורב כוספו להפטר מאשתו וחמין עם גודל הפערתם ורוב פיוסי' הוהו החרטו חליהם ולא ה' הכסף נחשב בעיניו למחומה נגד חשוקתו להיות חפצי מהם:

ועל שארי רחיות של הגה"ד מחנהיים ותומהוכות בלתי מוכיחות להחזיק את המגרש לשוטה ולהנהג"ד דקליף לטוטה ת"ו אינו לריך להשיב עליהם • וגם כבר השיבו כהוגן הני תרי אתי ומרחמי הגמון הג"ד דהתגבויה וגיסי הגה"ד דמדינת פולין בשוב טעם ודעת והנני מסכי' לכל דבריהם ולא רציתי לכפול ענין במלות טוהות • ואין ספק בעיני כלל כי הגה"ד דק"ק קליף לפס שמים נתכוון מדהגה בדבר אחרי רחוהו מהמגרש נמון לדרכו למדינת היס היס פן ואולי תלטרך לפתחו לפנת שכולה וגלמודה ותתענן ותשב עד שתלכין רחמה • ע"כ מיהר וחס מעשהו לפסר הגט וכך נהה ויפה לעשותו מפני תקנות עגונות שלא תתעגנו בנות ישראל והעושה כן יהיהו לו ברכות

על רחשו:

כללו של דבר לא רציתי עמל בישראל ובפרט אחרי רחות העתק מג"ע הנעשה בק"ק קליף ביום ו' כ"ג מרחשון העבר שפה אנשים שלימים ונאמני' ושם מבואר היטיב איך שהמגרש ר' יצחק הל"ל בי' פקח גמור וחכם ונבון כמאז ומקדם ושאין דבר לא נשמע בו אשר יאמר עליו כי הוא זה דבר פשוט ופי כסיל מחיתה לו • והדרדה הוא מפתחי בלשון חכמה בשערי קודש כחיכת הגט וגם הח"כ נראה לי לפע"ד פשוט • וברור שהגט כשר ושרי אחתיה לא לזה בת ר' יצחק מבוכה לחיחתרכית מבעלה ר' יצחק הל"ל למהך ולהחנשבח לכל גבר דיתבייניין • והמעיין מהיום והלאה על סידור זה עתיד ליתן את הדין מפני מילוי ה' ומילוי תורתו הקדושה שלא תשכח מ"ו כשתי תורות בפני המון מלבד יחלוי כבוד הרב המסדר הל"ל ולמוש לעצמו שלא יכבד ויתפש ברשת

ברכת חרס על ר"ת וסייעתו בקירוף מהרי רבניס זה' ונילנו מסגיחות ויעקה עמנו לטובה חות' וירחנו במהרה בקן הפלחות ובכן סלוס על דייני יסרחל' עד ניחת הגואל כח' הק' יוסף מסטייכסרט חו' פ"ק פיורדא ותגפי':

ואף שגמרתי בדעתי לסמור סדרי זמניס' מ"מ נכון שידבר לפני בהגיעי לתעו' חכם ח' מחכמי הזמן כפי סדר הזמן להגיד לי ניונים' לחניח על הסדר גם כתבינו לחר כתגלו לי עם שכבר קדמוהו בניני בניני סדרי גחוניס' לח מסגיח ע"ז כדי להוניח כלי למעשהו ולסדר הדברים לחר כיחנו מרועה לחד בזה לחר זה שכולם מתחימות בחותיות מחכימות ומה שקסר זה גילה זה ולניגה כח עמי חת כל תוקף דברי בהגרת מלוחקת והיח כפורחת פרח טוען עדות ליסר"ל לא לחר כתב הגחון הח"ד דק"ק פירדא נר"ו הכ"ל להגחון המסיר הח"ד דק"ק פ"פ נרו' ולהב"ד וכמה הלכתח גברוחתא ליכח למשמע מני' על פין יסק מסיב דברים נכוחים למניניס:

ברוך חגרס הוח לחברהם לעליון וכו' כס"ת כמהור לחברהם נר"ו עם בית דינו הצדק וכו'. ועם כל המסחופפי' בצלם חיים וברכה עד העולם:

המכסה לני מחוסנני כי זה לערך לרגעה חדעים. נודע לי ענין סידור הגט הגחון הח"ד נר"ו דק"ק קליוות לחים לחד ממכניים. לגרוסתו לחה חדשה לחר לקח מכונה. כי גיסי הגחון הח"ד נר"ו דמדינה פפלנ סלח לני העתק מכתב הגחון הב"ד דק"ק מנכייס לחר סס מכונחר ברוסה להחסיבו כסוטה על בריחתו מן העיר בין' דק' הרחסון לחר לחחר חתונתו. וכשחסוהו ומלחוהו בבית ח"כ ח' לי' מירחת ומתפחד כמו כתב להבריגה ורחיותי' על זה וגם סלח לי ניסי נר"ו לז שתי תסוכות בדבר ממנו ומחמי הגח"בד נר"ו דק"ק הגבנויז ושתיהם עולין בסגנון לחד להכסיר לת הגט ובקש ממני לחוות גם לני לת דעתי בזה. וכן מסמעות מכתב הגח"בד ממכניים הכ"ל לבקש כזלת ממני. ולני לח מכחד לעשות לז כדבריהם והשבתי כי עוד חזון למועד במוסדי פן ולולי בתוך כך ימוצא לי יותר למיתית ענין מהות ולניכות המגרש ולופן הכהגתו מלז על פעת הגיכוסין ושבועות שתים שהן ברבע לחר זה היגיעני טוב סניח כתב מן גיסי כ"י הכ"ל. ומן עוד גדול לחד זולתו עבור ענין זה עם הגבינות עדות הנעשה בקלף שדבריהם מכוונין היות המגרש פקח גמור ולכם כמקדם גם טרם נתינת הגט נס לחר זה והרבני הכ"ל הפצירו בי עד בוש למלחות בקשתם ולח יכול יוסף להתחפק לעשות כרלונם. וכן שמתי עין עיוני לעיין בענין זה ולחר העיון העליתי דגט זה כשר ע"פ טעמו וניסוקי עמי עם שתירת רלי' הגח"בד ממכניים להחזיקו לכוטה. ובפרט הרלוי' מהר לחמר ר"ב בתי' כתובות מין חדם טורח בסעודה ומפסידה לחר בגה יכול דבריו עליו מטיבותי' לתיכת דלח דמי כלל ולז שמרתי לבוזה במגילת סער כתב לני בתשובה קלת שבלחתי ליד גיסי כ"י ושם הוכחתי להעיקור כדעת הרמ"בם בפ"ע מה"ע ובחרתי שתין חילוק בין ברות לגטין וקדושין ושחר מלות בענין זה ושגם המסר"יע דעתו כן וכתבתי שם כי לפע"ד המולית לעז על גט זה יהום לכשהו כן יכלד ח"ו בתלות חרס על ר"ת והרבני כותי כפס זע"ל. ותמהתי לז מלוד על הגח"בד נ"י ממכניים לית עלה על לבו לערער על גט שסידרו רב מובהק ומומחה לרבים זקן ויושב על כסא הוראה זה לערך שלשים שנה וכפי הנשמע הוח

הוא היום קדוש ונהוג והפליג ללמוד תורה בהתמדה מתוך לער עונג ודוחק והוא בקי בכל מדרי תורה ומפליא לעשות חיבור נאה וחידושים על ס"ע ה"ע ולא חשם הרב הנ"ל ליקרא לחיריית ויקרא דגברא רבא הדין ולא לכבודן של הרמבונים הגאונים ר"ת וסיעתו הרבני' ומוה"ריק ום"ות הר"מ והפוסקי' לא התירו אלא במלחמת מצוה קלת ולא כעין עובדא דכד"ד ומאחר שגם הגש"ב הר"ן המכריח הוא זקן ויושב בישיבה ומומחה לרבים הוי לי' לעיין מעיקרא שפיר כי אז כי' נתברר לו לדיוק שום סברא ועשם כלל לאפוקי את המגרש מחזקתו דמעיקרא דהוי פקח וחכם להרע ולמיחר דעכשיו נכנם בו רוח שעות מפלת שכותו את טעמו לגרוש מביתו מעירו ביום ס"ק הנ"ל להיוצא ירידי בלילה תני' ולא ביום ואפי' בלילה דוקא בדעבד דרך שעות ואתחזק בהכי עכ"פ תלתא זימנא כדאי' בהדי' בתוס' דחגיגה . וגרע"כ הנ"ל ופוסקים שהיתה לעתו מזומנת תמיד כי' ומאי דהוי תירוצא ומתפקר בסמ"ק ואין רצי' כלל כי חולי עדום יערים למעבד הכי מטום כפופא ומפקר בקי' עליו נוסים הרבה וירה לנפשו פן יחפשהו ויתנהו במאסר בקש להמלט על נפשו ולהרחיק נדוד מטם ס"ב מדלגה בדבר עשה זאת מירתתו פן וחולי נבעה מלעיגים ואפר שם בסתר עם מערתת בלימה בשמה ואפי' רוצה להמיר זה פעמים כפי הנשמע ממנו . ס"ב אם בספר מזי בחיתת' לו כודע לו שכבר נתגלה לחמיו ולחשתו מעשיו המכוערים . והרכיו המקולקלי' ומטום כפופא עריק ואזיל לעלמא כדלמרינן בתם' יבמות דף קט"ז גבי הניח לחתלי נורח בגנוי' בשלקי הלולי' . ס"ב הא דמנשת י"ל דלמא חלמא חזי דזקפוהו וכו"ב ס"ב ס"ב דהיכו לא חזי מזלי חזי כדלמרינן בתגילה וכפי אפר שמעתי דבתר הכי כדאזי הרב חולבת כתבו הרחשון ושתין דבריו מספיקין לאחזוקי למגרש לבושה הוסיף לגבות עמות עליו ואתודע לי להוי אמר בחפי הכך אבבי לחשכוחהו בבית ס"ב הנ"ל שהוא בסכנת נפשו וכך הוגיד גם אחר זה בפני אנשים אחרים וגם לפני הרב המסדר וזה רצה להוכיח למטום שעותי' אמר הכי ושתי' בחלה מלתא הוי סריך מעיקרא עד בתר גירושין ואי מטום הא לא אתי' וכמדומה לי שכלל בימים אחרים והעלה שרם בידו לכל זה היינו מספיק . וכדי להוליא את המגרש מחזקתו חזקת פקחית דמעיקרי' דמתן ליתא לן דמטום שעשות שבלבי' הוא לאמר הכי ליתא אלא לקבוצת קאמר והלכ יודע מרת בפשו והוא בנפשו יודע האמת ולא גלה לאחרים סודו וגם לאמת רמאי הוא ועריס יערים הנ"ל ועילה זו יצא והגיד גם אחר זה בפני כל מוכיחים הגש"ב הר"ן קלויות . כדי להסיר מעליו מסוה הבושה על כי כסוף נכשף להרחיק נדוד מביתו ס"ה ופחד למען הנ"ל דמיחסב סותה אחר לקה ואף אם נודע שמפני חולת קטורה בלבו ס"ה ופחד למען הנ"ל דמיחסב סותה אחר בהכי בלי שום מעשה זר היוצא חון לגדר היתר שכל שבע המצוות שעשה לכל הפחות ג' פעמים . ולא קאמר הרמ"ב גם בפ"ע מ"ב ה"ו ועור ום"ע ס"מ סי' ל"ה הפחיתים ביותר כו' בכלל הסותי כו' אלא בחותן סותי' אחר פיסח דוברי' סום ותוכי' ותרבים הבל אור חותן מחוסרי דעת כמלו כבושות כדמו שלין מביני' דברים הסותרין . משל"ב המגרש הזה שהי' פקח מנעוריו ועודנו פיקח בפניכו במדיבות ענבלתך ומפי ועד עתה לא נשמע עליו שעשה מעשה הכסילי' ומדבר תפיכות חון מהבל והרי לא מחבב לשטי' בהבי ואפ"פי שנתגרש אלא לכתוב להם שום תורניות . כי מה חדע חתר לית ידעינ"מ מתרתי לכתוב להם רחי'

זו דמסכה סליחה סכיכו בחס' גיטין דף ס"ו הבריח סחמר כתבו גבו לחסתי כו' עד חס מעלמו נפל הרי זה גט · ע"כ והיינו ע"כ מעשה דסופו הוכיח על תחלתו וקסי' דחמתי ליהוי גיטא כיון דפקיט בליבי להפיל ח"ע מן הגג וודאי נטרפה דעתו כמ"ש הרמ"כם בפ"ית מהל' סנהדרין הלכה ו"ו ותע"ב דחיכא למימר נמי כמ"ש הרמ"כם עוד שם דחמת הוח מן העמילין מרי נפש כו' המסליכי' ח"ע מן הגג מ"מ מידי ספיקא לח יפלמו כיון דבין הכי ובין הכי נרייכין מהו לספוקי מחזקתי' הבחה מכח רובא דחתרי חיכסי מכחי ובוחרן בחייס ואיך נרייכין יבחה לבוק מספיקא ולפי הר"ן וסיעתו ח"ח לעלמא ח"ן קי"ל הע"ב דחיכא למימר סדעתו מסובבת בדבר אחד מ"מ כיון דלא חזינן לי' סעושה בשביל זה מעשה זר ג' פעמי' לו סדעתו מסובבת תמיד גם בדברים אחרים של טעות והבל לא אחזיקינן לי' לטובה כללי' ב' ואלמלא הדבר כן כל אותו שאמרו חז"ל שכופין אותו להוליח לי' יכולין להעיד לעשות כמעשה המגרש הזה כיון דלי' לי פסידא בהכי ובתר הכי יתן גט לאשתו ולא יודיע למסדרו דעביד הכי דלפפר להכך חיכסי דאמר הכי בתכסייהו לאו דיוקא נמירי לגלות הדבר של הרב המסדר ולא לאחר כתיבת הגט יאמר כן בפני אנשים שאחפקד מפני ס"ב כי היכי דלצערפי' קאמי ובתרתי לאסהודי עלין לאחזוקי לבר טעי' ח"ן הוא הדבר שאין לו שחר כלל לומר בושה על איש פיקח אשר העלה ליבו עיקר בענין אחד של דבר טעות ובשאלי מעשיו ועניניו הוא יתנהג בחכמה ודבריו בהשכל יבלבלם בשפטם יותר משאלי המון עם הארץ כמו המגרש הזה · וכפי הנשמע הוא הכיוס שפי בעניני דרך ארץ היתך יעלה על דעת איש נבון לאחזוקי לטעי' ואיך יתקבלו שני הפכים בנושא אחד · וע"כ תמהתי על הרב הנ"ל מי התיר לו לגבות עדות על המגרש אחר סידור הגט כדי לעורר ספיקות ום"ם לפסול הגט ע"פ אמונות איזון מוכיחות וב"ש בתר ב"ל לח דייקי ואע"פ שפי' הדבר קשה בעיני הרשתי ושפתי ידי למופי כי אמרתי מה לי להכנים ח"ע בספק המלוקת ולהתעבר על ריב לח לי וכה דרכי כל ימי והייתי שפל בעיני להיות ככבש לכל אחד מן האנשים אשר להם הריב כדי לעשות שלו' בין החכמי' כאשר ת"ל עשיתי לפתקא שלו' בין הגלון הב"ד דק"ק פראג ובין מחו' הגלון הב"ד דק"ק המבורג שפי' מחולקי' ג"כ בעניו גט ח' פסידר רב ח' בחדינת פולין והדברים עתיקים אחיכם ביום ג' העבר שוב קבלתי שני כתבי הבחי' כח' מפני רבני' גדולי הדור ועוד בהם שליפי' מן הגלון הב"ד דק"ק קליף ושלשתם הודיע לי' כי גם מעכ"ת מסכימים עם הב"ד מחנחיים · וכבר שוו להכריע בשמעי דאיתחת לח אסורה ותתענן ותחוכ עדי תותר מהם · וגם כתבו הרבני' הנ"ל שהגלון הב"ד ח' שאלה לחתום ח"ע לולי שדחקהו ושלחהו לכך ושאלי דבריס כהנה אשר לח רציתי להאריך בהם · ואמרתי שלפי שפק נתברר להם ע"פ ג"ע בפניהם דבר ברור על חהות המגרש יותר מהנ"ל אשר הוא עדיין הבעלם ממני · ע"כ עתה בחתי לכבודם הרמה למען ילא להסיר חורפם דבר ע"י מסובתם הרמה עלי ויודיעוני במ"כה אמיתית הדבר והיותם על מרכז האמת וקושב היטר ועל מה אניהם הוטבועה והעתק העדויות אשר יסמוכו עליהם מה הלו על ככה ומה הגיע אליהם ומה זו יסמיכה ומה זו יסתיקה ומדוע יסתירו ויעלימו הענין מאשר רבני' אשר חותה בפשם לדעת ולא כן עשה הר"מו הגלון בעל שם יעקב ושאלי קדמוניו ז"ל רק שקלקו מכבודם גם לרבני' וולתם והוציא לפניהם ענין כזה כלורתו והבויתו והברחה בעיניהם

בעיניהם עם טעמים ונימוקי' עמם מפוס והייתם נקיי' כו' כדאמר ר' פפא ב"מ דף ס"ט ריש ע"ב ורב נמ' סבת דף ע"ה ריש ע"ב וכן בדוכתא טובא למען ישמעו הגם דעת זולתם ומוטב שיתמוך הדין בית' מבי' ואל יסתדוני כי למען כפפי דברתי כי גבה לבי בגדולי' לו ח"ו לקנטרם ולמעט כבודם כי ת"ל לא כן תכבי עמדי לת לתקף גדולים כלה ולהרבות בתי להרבות בגודם ולהסיר מהם עקפות פה ולהרחיק לזות שפתי מלהיסם ועל כולם כוונתי ע"ם רצויה ותורתו הקדושה לבל תתחלל ותעמה כפתי תורות בעיני ההמון ועל מסמרתי לעמודה ולתיצבה לבל יסובבו במרוצת תוחלת נכזבה ורק יתחלו להודיעיני לת בל ובוכחות • ויהי' לי לבחת ומה טוב אם יסלחו השתק לתיתי מב"ע הנעשה בפניהם גם למיזה רבנים זולתי למען נדע ביניהו מה טוב ולהוליה לת הדין לתתיתו ויהי לו טוב לתהי' הדבר מרמתיתו וכן יהי' רפ"ת הגה"ד כ"י וכסלו נקי וכבון לפני ה' עד עולם סלה לסם תפארת ולתהלה וסלם על דייני ישראל עדי יבוא לעיון גואל ויבא לבבת ישראל כ"ד להו' הק' יוסף מפשייכהרט ק"פ ק' הכ"ל והנפיה :

עוד הוסיף הגאון הכ"ל בכתב ידו לה' וכתב להגה"ד דק"ק פ"ם נר"ו :

שלמא נפיעת • לגברת קדישת • מסידת ופריסה • ה"ה הרב הגאון הגדול כב"ת כמהו' מהרהם כ"י יהיר יע"ק

ג"ה על ב"ל ה"ר לכבוד הגיעני ואחר עד עתה מלהשיב מפני הכבוד בפיבת טרדות המרובות מפלת עבודת הציבור ועול התלמידי' מבקשי תפקידם מלבד טלה עמוקה על דבר עגונה אחת במקום רחוק והוכרתני לעיון עגור זה בשמעתות דמ"ב דאורגיל היהו קטנה ביבמות דף קע"ו אמנם עתה בחתי להשיבכם על האגון האגון ולאפוקי מלעתם מדקת חזיבת דקאפיל מר וקשידנת בעיניכו דלהיפלוג קאתיבת ח"ו וסהדי במרומים כי מעולם לת עלה על לבבי מהסבת פגול כאשר הסבתם ורק האמת כשמעות פסוקות דבריה בכתבן לעשות שלום בין החכמים ואני שלום וכי אדבר אמה למלחמה • וכי זו מדת השלימי' כתב ר"ת ז"ל ומ"ם וכבר נוי לבהגיה כי' מאחר שידעתי שהכרוז כבר נשלח פה אם לחתם בכך היהו מן הצורך לחזור ולשלחו לידו ומשם ירחה ר"ת ויבין שיש מוה יכול להזדקק לדין זה כו' עכ"ל המגיד לו כן כיוצ בו ושקר ענה בי בקיי הכותב עדיין לת רחיתי הכרוז ולת העתקה ממנו ואם נשתלח לזולת פה עכ"פ עיכי לת רחתה אך לשמע אין שמעתי ותקח לאוכי שתק מכהו תוכתב מר ז"ל ומשלחו לת עיין כל הצורך בתשובת הרמ"ם כו' עכ"ל לבבי ולבתי ידעין כי ת"ל לת בעלם ממבי דבר כאשר עיכיו מחזיבה מבריס בתשובה שבלתתי לו אז המסוגע בסידר לו הגע הדיין ברומסווייליר כו' עד בעבור שהמגרש היי בחזקתו' וסמך על חלמותיו ועל דברי המגרש לפניו בעניו ומ"ם ר"ת ז"ל וזכור לזופרנו וכו' ברומסווייליר כו' עד בעבור שהמגרש היה בחזקת פוטה עכ"ל אין מביאין ראי' מן הפוטי' על הפקדי' דאותו הפוטה הי' מפורסם בכל המדינה לפתי ולמסוגע והי' ניכר לכל מתוך רוב מעשיו המקולקלים שהוא פוטה לפני נתינת הגט ואחרין וס"ל כתבדר הורתתי כי היה שבועות לאחר סידור הגט הלך לרומסווייליר מקום המסדר ולן שם ובלילה קם ממטתו ונטל סכין וכרת עמו הברית ועשה ס"ע כרות שפכה ובכלבו ופעותו שריק ואזל למקסימיבטר והמו מעשטף בדרך מרלתו ובמליעות נמות למקרוני נפשי

לנהרה דמסכת תמן וכסבת למאס מילסער סס כפל סידיד ומסרו הרופאים כי לולי רסק
במים לת בשרו היו מית בלל"ה ועסקי ברפואתו ובתוך ימים לל כביר חס"ז מת בלותו
מכה מז למרתי מע"פי סכתבתי בתשובתי סלינו כריתות עכשיו צריך לכי להודה
סלוה בר כריתות למכם ללו כרות גיטה בלה כרות גידה מס"לכ המגרם דכ"דד
סבי' ע"כ מוחזק לפקח בשעת הקדושין וגם כי' בחזקת פקח בקליף לפני סידור
הגט וח"ח ועודנו פקח לפנינו בלובדן כי' קשה עלי להוליאו מחזקתו מפלת
בריאותו ודבורו המקולקל לבד בלתי ברור סוס מעשה שעשה מ' שנות ג' פעמים
ועוד מה ענין הערעור רב תדינה על גט שסדרו דיין ממוכה תחת קבלת רשותו מכל
ערעור רב לחד על גט מסודר מן רב זולתו כמדינה לחרת ועוד קשה מן הכל מה זה
שכתב סבי' מז מבחוץ והרי כתבתי בתשובתי הכל בלר היטב מפורש וגוס שכל ז'
כייתי תשוב בשניהו כמתשתהו ושקר ולון תחת לשונו ח"ו כדי להטעותנו ובפרט בתלת
דעבידי לגלוי כו' ולח יעשה כן ביזראל תופשי תר וזק"ל חמכס מכבי לח רלינו
להזדקק בעבור שלח הייתי בפנים בחותו מעשה עכ"ל הממת לגיל כי גם מז
כפלתי שלח חסס לכבדני נגד זקני עמיכתר עשה הגת"כ כך ז"ל דק"ק מין והרי הי'
יוכל לכתוב לי שלינו רולה להזדקק לזה כנ"ל • ולע"פ שסכבתי מז בעיר קטנה מ"מ
הייתי רב שתי מדינות וגם לח מקומו של תרס מכבדו כו' • והנה תרב מוה' ישראל כ"י
לעפ"י שלין מקומו מכבדו • מ"מ לחרי שומעי שמו היטב נודע בשערים הי' לר לי על
בזות כבודו בפומבי בפני עם הלרן זרק שלינני מחויב להכניס ח"ע במחלוקת עבורו
ובפרט סס הי' כ"ל שסגר בהוראה ולח מפני שלני מטיל דופי ח"ו בהגה"כך דק"ק
מנהיים כי ידעתי גם ידעתי שסדס גדול הוח • שלח שרי' קשה עלי כתורתם על
שכתן עינו בתו"מן המגרם להוליאו מחזקתו והעלימו מן שמני פקחתו • ומה
שתמה עלי"ר מ"ע על שהסבתי לשולחי דבר שהגע בשר טרס עומדי על החקירה כו'
תמה תמה לקרא הלה כתבתי שלינו שנשתלח לי בעתק מכתב הרב מהנהיים לחבר סס
הוח מזכיר כל הסיבות והעשמי' לחר בעבורם לשוחל יחסב בעיניו • ושלו הי'
מפורסם סס חו במקומו' לחר בדרך הליכתו לקליף למזוגע ע"פ מעשה שנות
זולת הנזכרים סס בודלי הי' פורסם להגדיל העניו • ומ"מ התפקתי ותחרתי עד בח
לידי הב"ע שנעשה בקליף ולח הוסבתי כלחר הורוני מן הסמים וכי לין מן
הרלוי לרב מכתו יכה להסיב כהלכה לשוחל כעניו ע"פ הלעת דברים
כהוייתן מן השוחל גם בלתי הקלמות סוס תקירה ודרישה שבעולם לשל"כ בחו
ונגלית על רבותינו נוחי נפש ז"ל קמתי דקתני שהשיבו כמה שלחות בחות שליהם
מלרן מרחק בלתי תקירה ברחמנה ורק כי הממינו לקול ויברי השוחל מסתמת
הלינ לת הענין לפניו כלורתו וכהויתו וגופל דעובדה כיכי הוי ותפשר סס הייתי קרוב
לל המעשה כמוה' הייתי ג"כ מקור מההלה טרס לשיב ותינכי מחרעם ח"ו על זה
כלל ולח נפלחת ולח רחוקה הי' ממני שלו הי' נודע לי היפך סברתי לומר
דברים מהמרתי לפניכם טעות הס בידי ברס כך חמרו ונתברר לי עי"ז סתירת
דברי הלרה לל דבר לח ידעתי סוס מקום במכתבי ממלהה הקפידה לנוח סס
חולהתלונן עלי ולי"ש לרוף שלום ובכן שלום מלכם נאו' הק' יוסף מסטייכברג
מ"פק הנ"ל ונגפי' :

דברות הלה • מפלתה מעיני נעד הרבנים הנ"ל נאו ליד הרב המערער
ז"ל • ועיניכם למוכת יביטו שלח כתחקש סוס דבר של טעם
כעיקר

כעיקר דהוריית בהגהת שכתב הרב ז"ל הכ"ל להגהון מהר"ר דפפמלן נר"ו יותר ממ"ם לק"ק פ"פ כי אם במה שטרח בסעודה והפסידה ע"י תפו' הרב העלוב והנרדף המסדר נר"ו ותפו' שלשת מבירי הרועים הנ"ל. ועפעפיכם יישירו לנגדיכם שבערב שבות שם המויכל כתב הערעור לפ"פ והסיב דבר להמערער ז"ל בפס הגהון מהר"ר נר"ו לריך שהוסכם ממנו ומלית דינו שגע זה לא יועיל ולא יתיר. ועדיין לא שמעו ולא רלו דברי הרב המסדר נר"ו ולא הוגבה פוס עדות. לזאת יחרד לבי ויחר ממקומו מה רבו מעשיך ה' יש לך ברית גדולות מזו דמורמי ודייני ומסיבים דבר טרס ישמעו ור' נתן לטעמי' דסמעינן לי' דאמר סומעין דבריו של זה היום וכפיבא מבירו למחר סומעין דבריו. ולית הלכתא כוותי'. היולמן כי יסופר דבריס כאלו הזריס ומריס וקפים כגידין שתין בהס בכותן טעס לפבח על מה שמכו רפפס ומתין הרגליס לתחזי לן בחלמא סיועא לבטל גיטא. ואכתי הוה לנבייהו מלתא דלא פסיקא. דלמי ערעור בעלמא לסור ולרי הוא דרביע עלי' מר"ת דת עקא. אבו תין לבו לדון אתי המגרש אלא לפי מקומו ושעתו בשער הוא שם בשעת כתיבת הגט. ואין לבו לדרוש מה לפניס ומה לאחור. ומאי חזי דאזלי בתר סומדנות שאינן מוכיחות וכבר הוכיחו הרב המסדר נר"ו ושלשה גאוני הנ"ל דערוקי' במקריס לא מסתייס להחזיקו לשוטה. ומה יש לי להאריך עוד בזה יותר ממה שדברו גאוני הזמן בשער יבואר אתת לשתת בסוכה ונשת דמשו להו מלה עוכלי בעולמא. כאלו בהו ורמו בהו אלא. ולא השאירו להס שורש וענף. כי לא לפניהס יבא חנף:

ויהי כשער הרגישו דייני ק"ק פ"פ במעשה שקרו וגבורתו של הגהון המסדר נר"ו כי רלו כי שכמת אלקי' בקרבו לעשות משפט וכחורה יעשה. וכל חזו דלא יהיב דעתיה למיהדר עובדא. קפלא להו מרעא פסעו פסיעה גסה בשר דרומה הבליעו כל התחומין ימדדו שלא מן המומחה. ומקלוות חזרו לשחוריהס כמה מסעו' ובחו עד הלוס בגבולי. וגזרו עלי לבא אלפס בשלי ובתרמילי. ואגרות שלחו לירחני כיוס המוכן לפורענות וכה דבריהס אפי' עס עשיותיהו בלי גרעון והוספה. כי ידברו בלעגי שפה:

למחוקקי שלת יום ד' ה' מרחשון תקכ"ו לפ"ק פ"ה פפ"ר:
ישראל. רשעי גולת מרשל. המלופים פרנסים מנהיגים. קלינים וגבירים. הס העומדים על הפקודים. לגדור גדריס ולעשות סייגים. יהי שלו בחילס ושלוה בהרמנותם ולא יהי' פרץ ושוחה ברחובותם. בימיהס תושע יהודה וישראל לשכון לבטח בהאריהס ובשירותס:

הנה עבר עליכו קלא דלא פסיק. וגס במכתב מהגאב"ד דק"ק מנהיים בשירוף תשעה מנהיי מנהי פפ"מ דשס. פס"ה כה' יאמר אילק בן ה"ה כה' ליזר נ"ב מק"ק מנהיים אשר נשא אשה מקהלתכם את ה"ה כה' יאמר גוכניהיזין. והמתונה הי' בק"ק מנהיים יום ג' ד' זי"ן לחלל העבר. שעבר עליו רוח רעה אח"כ והוא בסנעון יבוא עלמו. ועבד עובדא בנפשי' בק"ק מנהיים. והייכו בס"ק שעגק וויין. ברח מקיר העיר ומוכה בהעלמה וכבושת נגב להרחיק נדוד. עד שע"י טרחות והוללות שמלו אוחו גחבה במסחרים בבית כפרי. החזירו אותו לק"ק מנהיים. ויקחהו לבקם לו תרופה ולא עלתה בידם. וכ"א

מחזיקים לותו מאוד בחזקת חסר דעה ומרה סחורה שמתגבר עליו ר"ל. ולמחרתו אמרו המקומנים לאחד החתן הכ"ל לפלוח עמהם בנו כה' חילק הכ"ל לבונה בחולי ימלאו לו שם עזר וחרופה ורפואות תעלה שם. ואחי החתן הכ"ל בהיות שבדעתו כי' שבמחותים הכ"ל לא נמלא עולה בשפתם ולא חון במחשבותם. בחרבה לזה. למנם סופו מוכיח על תחלתו שבמרמה דברו וזה כדי להתפתה לותו ולהחזיק את פעותו סיפה מרחיק נדוד. ועי"כ יתרבה לגרש את חשתו. ומורבי חון עמל קצרוהו. ועלתה מהשבותם בידם ועמד וגירש את חשתו הכ"ל בגט פטורים בק"ק קליוות לפני הרב המ"ג הגאון ז"ל בשנת ג' כ"ח חלול העבר. ואחתו כחשר במענו ותרגז בעיניהו והלא"כ כי קשר דעה כי הפי אין יוכל לגרש. כתבנו להרב המסדר הגט הכ"ל. ומתוך תשובתו הבאה אליהו רחינו שלא היו לו ידיעה לגמרי מהפי עובדת שבתחונה בק"ק מנהייהם. וברחה בעליל שגם כל חותן החנשים שהלכו מק"ק בונה לק"ק קליוות בלותה להפי גברת ואחתו הג"ל להשתדל עם גירושין הכ"ל. העלימו ולא הגידו להרב הכ"ל שום דבר מהפי עובדת ומה שמחזיקים לותו בחזקת חסר דעה ר"ל מדבריו ומחעשיו שבתחונו בק"ק מנהיים וחשר עדיין מסריך סריך בהו לפני הרב המסדר הכ"ל. אך הוא בחשר שלא ידע מגופת דעובדת הכ"ל ולא הרגיש בו מתוך חסרון דעת הוא מדבר כלבבים הללה. והחזיק לותו בחזקת ברי לבב. והאמין לדבריו. שפריך להרחיק נדוד מפני פחלנותו שמתפחר ממנו. למנם מכן לחית לן ידיעה מעיקרא מגופת דעובדת הכ"ל. ניכר מתוך תשובת הרב המסדר הכ"ל. שבשעת כתיבת הגט עדיין הוא בלותו חזקה דמעיקרא על ק"ק מנהיים הכ"ל. ולחרבה לחתחזק לן שפי מתוך כתבו הכ"ל. בכן בוודאי להפי גברת לותו בר הכי הוא לחושבו בכלל בני חדם בני דעת שיכולים ליתן גט פטורים. ואשתו הכ"ל עדיין בחזקת חיסור עומדת ומפני גודל חומר ח"ו שלא יכשלו בו בני חדם. מלחנו עלמינו מחויב בדבר לכתוב למעלחכם הרמה. בחשר שחתם יושבים רשתונה קרוב אל מקום החילול. מקום מושב בת ה"ה כה' יחקב הכ"ל שחת כה' יפחק הכ"ל שמושל עליכם לפרסם שם ברבים שהפי חיישחת חסורה עדיין ליכשל לגבר חוחרן עד שכל חותן החנשים ההולכים בלותה להפי גברת ואחתה הכ"ל מק"ק בונה לק"ק קליוות בפניו עוסקים בלותו ענין דגיטה הכ"ל יבואו ויעמדו לפניהן כאן למשפט ועד שיתברר הכל היטב. ובנתייס כך שחתה בחזקת ח"ח קיימת. ומונטחים חנחנו במעלחכם שתהיו מן המזריזים ומקדימים לדבר מלוה רבתי ולאפרושי מאיסורא חמירתא כי הפי. ובזכות זה תזכו לחזות פנימה רועים ונסיכי' עמנו. ויהי' חלקיכם בתוך בני עליה היושבים רשתונה. לקבל פני שכינה. ושלו' מלחקי סוכן מעוכה ומחתנו כאן. נ

הקטן אברהם הוא אברהם באאמ"ו ה"ה מוהר"ר צבי הירש זצ"ל מה פ"פ דמיין יע"א:

הקטן נתן פולדא נייאמרק:

הקטן נתן בלא"א כ"ה שלמה מאז זצ"ל:

הקטן מאיר שווארץ שילר:

הקטן יעקב בא"א מוהר"ר ישראל דוד טעבלי שמש זצ"ל:

הקטן זנוויל בן המנוח ה' משה טראר:

הקטן אנשיל בן א"א ה' הירץ צוזץ זצ"ל:

וחן

והן עתה הל עלי חובת ביאור סתום דלטעמיך עבידא לפנים ותימוכו קשה • ואני הכף נתתי בדברי זה פעמים כי לית על הרב הנחום והסיד דק"ק פ"פ נר"ן תלמותי ולית נקיטנא בלבאי עליו • ממקה לחומו לדיק מלחותו עון ונסלח לו • וכל דברי ויכוחי לסר המיחה במר רוחי כובב הולך הל מול פני הדייניס להם סיח להם מדנים • יעברו נא דבריהם לפני ימלאו תשובתם בלדם • כי מעה ידם • כתבו וז"ל וכ"ע מחזיקים חותו מלר בחזקת כו' • לעו כ"ע דיבא גמירי כי לית ידעו מי הוא זה לסר בכלל טועים יחשב • ולדידהו הוה חום קבוע במה דערך ולא יסור חולתו מעגו • והל תתמה על החפן • סהרי בדבר זה נכשלו גם דייני ק"ק פ"פ לחושבו דעתו מחושבת תמיד בדבר לחד ומסס יפרד והיה לחרבעה רחטים להחזיקו למחבוע • טועה חסר דעה • ומרה סמורה מסעת עריקתו על לחר כתיבת הגט ר"ל מהאי דעתא • ולהמחותנים החזיקו לחנסי מרמה בחמרם בחמרמה דברו זאת כדי להתפתה לחומו • והנה בחיבת להתפתה לית ידענא מה לידון בה • וילחו כל המדקדקים למלחו לורת הפתח ולוכר לחיבה זו והיא מלה מורכבת מרובבי חתובות לחורות יושבי על מדין, והולכי על דרך סיח"ה קל"ה כמות סהיח וחיכם מרחוקים מ"ע מדבר קקר וחומדים לת עיבי הבריות במה שכתבו והמליצו בעד הרב המסדר בחסר בלא ידע מגופת דעובדא ולא הרגיש כו' והחזין לדבריו סלריך לפרחיק נדוד • לחיבת להו ספילו לסיפא • וחיבו מודה ר' שמעון בפסיק ריסא מסיפא • הלא כה דברי הנחום המסדר לחחר שהביא בכתבו מן כ"ז תברי תקכ"ז לפני דייני פ"פ גופא דעובדא היכי הוה וז"ל : וה"ב היפוח לף שהיח על הכתת הרב המכהיים וחירופיו שהי' טועה מפני שערק ממכהיים ועשה מה שעשה הא לעה"ב הי' חליש גמור כל זמן סדור הגט ויותר כל זמן שהי' גבאי כו' וחו קחמיבא דלפי מ"ם הרב ממכהיים • מפולם לא לחמוק לטועה הר"י הכ"ל כו' וחו ב"ל דחפי' דערק בכ"ב חלחת זיבנא חפ"ה לא לחחזק בזה לטועה • דדוקא כו' דחפסר דקושטא קאמר על דידעינן בודחי דלמו הכי הוה כו' וה"ב חפי' סגירסה בה"ר חז בשעת עריקה הוה גע גמור כו' • ובכתבו הסניח כחבי וז"ל • ובאמת מה שכתבתי שלא ידעתי מהמורא דמכהיים לא כתבתי לדייקא • כי העבודה מפני ידעתי • חלו הי' כחסר הי' בחופנים כחסר הי' לפניהו ג"כ סדרתי • ולא עוד אלא חפי' בשעת עריקתו ממכהיים עבידנא כדין ודאינא מלוה קא עבידנא שלא לעגן בת ישראל כו' וכי תסיל סוס חיח מישראל להתיר ח"ח כו' כי לממיך הוא לעלמו גברת רבא קהות נאמת כו' יקבל מעלתו הרמה בזה הסיפור מעשה דכתב בכתב ידו חלי כו' עכ"ל כפי הלריך לעניהו כעת :

הנך רואה בעיניך דברי המסדר נר"ו בכתבו הרחטון גם הסני ולא מרחש בסתר דיבר לף שמעשה עמי"ר ממכהיים לית נקרא ולא נתרגש לפניו • לא קם לזה כל עיקר וחפי' הם רחה וידע הכל גם ממכהיים גופא בשעת עריקתו לא הי' חושך ח"ע מן סידור הגט בסתר דמלוה קא עביד • וח"כ לדמקמי לבו פריסא • תסייע לבו מסיפא • הלא זה הדבר חשר דברתי ללא קוו לן וכוחה ומחלקה בעלילה בחו בכתבם להרב המסדר נר"ו ועברו על תרתי גבוה ועל גוירות עלמן וחזרו וחכלו סוס הדיינים והלכו להתרחה פניה על

על זמם כאן . ור' נתן תומר כל היסוד כולו תחת כוכב ת' יוסד מכל מין זה מן היסוד . ולא תהא תורה סלימה של הגאון המסדר נר"ו תחר דבר ה' זו הלכה פרורה בפיו למת תפסי' להאי גברא רבא' כשיחה בעלה של המערערים . ובכתבו הרחמן כתב וז"ל . דרך כלל אם רחיתי בהר"י הג"ל תוך זמן הכ"ל לפי שעות קטן לו הכתבתי בו סתן מכתבו תבא עלי ח"ו כל המלות שבת"כ ובמתכוה תורה . מכל מה דברי הכ"ל כנים ומתחייס תבא עלי כל הברכות שבתורה ותקוה מהמולסים דבף עלי בחזיר וגם על הגע . שעתירין ליתן את הדין ע"כ . וכבר נפקחו עיניהם בתשו' הגאונים אחר נזכרו בבר ואחר יזכרו עוד דאין בזה טום נפקותא לדינא בין אם סיימוה עובדא דמכחיים קמי' דהמסדר נר"ו לבין לא סיימוהו קמיה . קחנו ועיניך טים עליו . וא"כ גלו דעתייהו דלאו כל כמיני' להמסדר נר"ו ודעמי' אפי' בשבועה חמורה היכך התזקה שתרו רז"ל תתוקי תינקי ברשיעי לא מחזיקינן . ומשמע אפי' לאיבא דעלמא ובלא שבועה כ"ם לגברא רבא דכוותי בשבועה אחר מלא רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת והריחו ביראת ה' ולסיעת מרחמובי שהיו בתותו פרק בתותה אחד כל התעביד פריסה . אחר מ"ל כודע בשערים מעשיהם וכסרון פעליהם . שלא ישלחו בעולתם ידיהם . וכ"ע מסתבח"י בהו בתור הלחם המעלה בחלות תרומיות תורכית וכימוסית שהורגלו בהם וכעטו טבע וטבען ומוכיטון שלהם יצא בעולם שכולו טוב . אמנם דורבי רעה דכוותייהו אזלי בתר לייפוי לבוש שפלים למרום ומן הרוח אחר עליהם יתגילו . ולויטב על גרם המעלות ומדות שמנו חכמים יאמרו לך דר והגבוה יפפילו . ולא עוד אלא אמה כמנכבי דברים המורים בהצבע לחובה פותחים בנגות ומסיימים בנגות וגלוגי גנבי למה לבו . אחשלם ויודיעוני למה לא שלחו הנה העתק מכל תוקף דברי התגרת של הרב המסדר נר"ו כאן שעלחו בל דבורי המערער הרחמן לקלקולו כדי להוציא כלי למעשהו ומי מיזכה יבחין ויכיר בין תכלת ללבן . ומאי דהכי לבו לרמאי ברמאותי' . אלא סוף סוף לחגלי בהחייהו . וכי עלתה על דעתם שלעולם לחרים לחתפק לא כח לחכים כחי . ולויהו דלפסידו מכפייהו אלא לוכל עפר במלין ויהן מעצר לרומי כי אם קדחו בפפי' והלידוני כחן לעטרה ועטלוני ככברה . ויקריבו אם זרה . אחר לא נזה ה' במערכה כשולה (והעבירו) כרוז אחר כרוז לפלינגי ערוס בלא תורה ובלא מלות וכלי אין תפץ בו . מי רפא אלו יוצאים בחרב שלופה ויורו המורים שלפת החצים ליסנה חליתאי להמיתני מיחת עולם . ולא לעמוד על נפשי לפגיב חרב אל נדבה ולקרא בקול גדול ולומר הנה החצי ממני והלאה וחכם מיד ימיכם לפיל מופת להאי' קושה כל ימי ולא להי' רצע טעה לחת לפני חתקוס ב"ה ולפני הברות . עוד הוסיפו לרם במה שכתבו בהגרת מרד הכ"ל וז"ל . ביכר מחוך תשובת הרב המסדר הכ"ל שבמעת כתיבת הגע עדיין הוה בחותו חזקה דמעיקרא שם ק"ק מכהיים ה"ל כו' ע"כ : לית דידע ליכתב ביתא כוותייהו . ועבידי רבנן דמתני בדיבורייהו . למתו לפוסם דבר סקר . ואין מסגיחין בכף מחזקי לדק כל עיקר . יורוני ויסתם לבי היכא רמיזא דבר זה לו תתן מכהו בהגרת המסדר נר"ו שבמעת כתיבת הגע עדיין בחזקה דמעיקרא ועוד שתי מכאן חזקה כי מעולם לא לחתחזק ע"פ הדין לשוטה לו תשוטא לו תבר ליעה ומרה תחורה כדסלקא

AHADA KUMAR TARA

כדמלקח מדעתייהו לעשותו כחופן החיות מרובעי פנים • על רבעים לבושי תח
תז דמסקרי תפי׳ במלחמ דעבידתא לגלגלויי ותין להם בושת • ובלתו כל
הרופאים להמליץ להם מזור ותחבושת • לאחר תמרו לרופאים לח תרפו ולמוזים לח
מחזו לכו בכוחות דברו לכו חלקות חזו מהתלות • והתחפשו ובחו במלחמה יחפשו
עולות • כי תם נסקה בי״עקב וגם חף עלה ביער״חל ולאחסור חת סמע״ן
לעיניהם בחיסור עולם ובין מייתח למהבלתח לזולח ברחח דעלובתח׳ ומחי חזו
ללבוש סק״ריס ולהתפעפע סק״ריס ולילך בהם במקום סמכירים ומרגיעים
בעקיבותם עקילת עקרבא וזיבורתח • ותם על כבודינו לח תסו לאחה לח תסו
על כבוד שמים ועל כבוד הרבה והעבונה • אחר דלפה כפפה מתוכה • וזחת
חומרת חוי לי כי כדמיתי מה פעני ומה חטחתי • כי דלקתם אחרי • כלולה
היתה החבית ותתם הייתם בעוכרי • תנו עיניכם ולבבכם למחמר רז״ל בשם׳
כתובות דלמח לח קיש לי׳ בנחוח דמלחח שפיר ולחו לוחך חרעח לזלזולי בבבות
יפרחל לי יש יד להכעיר ותין יד לעומתה לי יש עדי סתירה ועדי כנ״חה
לדבריכם • ותין לכם על מה להסתען וכנגד עדים כל נדקותיכם • תנח גופתי
דייקת ומיכסנת גיעת כד הוה דעתי בלילה ובריחי • מתרכתח תנח ותיכי
נשולה תן היהודים הם למדברה • עשרת לפומייהו דתו״בי דמפקו עלי קלח
ביעה כי היכי דלימנעו ולח נסבו לי ולח תהכי עונדייהו • כי רחה ה׳ בעניי
ולהורות נתן בלב כל חכם לב נחוני הזמן לעמוד לימין נדקי • ולהגילני מיד
עושקי • הן חלם קלות דרכיה ודבריה בעוב טעמה • וכל השומע קולה

בוכה עמה :

ולא כתקררה דעתם עד שהעירו תת כפפם לומר שכל חותן התכסים כו׳
יבוחו ויעמדו לפניהו כתן למשפט • כל השומע ישחק להם ומי חלים
כמייהו להזמין חכשים חחר מקום דירתם הרחק מחד מהעיר חחר מלא ער״תן ח״י
פרסחות (משלחי בלימת דחיבתי ומכלית קרבת) תנח דיבת בחירבת • מש״ע
ח״מ סי׳ י״ד ומתב״ד סי׳ ש״ה ומסר״ק סורס כ״ם ותש״ן רמ״ח סי׳ י״ו דלח
יהות למיעבד הכי • חף תי דייניכן להו לב״ד הגדול כחחר לפי הלחת תיכו תן
מלד עלמותן ומהותן והן חליבת דתיבת דתין לדון בז״הו דין ב״ד הגדול והלח בין
פ״פ לבוחה יש כמה וכמה בתי חבות ובתי דינין כבון ק״ק מעכן • ביבבת
סנהיוערט • קחבלעגן כולם לח נפלו מהם • גם ק״ק דיסלדחרף תיכו רחוק מבוכ״ח
כי תם שמה פרסחות ושם רב מובהק ובחון מפורסם זקנה יש כתן ותכמה תן
כתן ומדוע נטלו עטרה לעלמן בתיבה הולמתן תן מלד הדיוט והן מלד תקנות
הגחוני׳ כ״ע ותקנות עלמן • ולמה לח שלמו להרבנים הסמוכי׳ וביחוד לל
הגחון היסים מב״ד דק״ק ד״ל והמדינה שהוח יוסד בעבור החרן בין קליות לבוחה
חת תקירותיהם דרך בקשה ולח דרך גזירה לשמוע מה ידבר הרב המסדר כך״ע
ומה יחמרו חנשי בוחה • והחרון הכבוד • מדוע דחקו וככבשו שלח בר ובלח
הומנה לתחומין שלנו • ומפני מה תם מסקלין מרשות שלהם לרשות בתיבת
שלהם • הלח ת״ל תין הבירה בלח מכהיב וכי יש לי רב הוח הגחון מוהר״ר
חלחנן נר״ו והוח מרומיס יסכון בק״ק דנציג והמדינה חחר בחקבל לרב ומורה
במדינתינו תמוז תקכ״ל • והכתבים מביעים מפ״פ לשם חוך שמנה ימים לערך
והי׳ להם לעשר חת פניו שהוח יבזור חומר להעמיד החשה בחזקת ח״ח ולחפרוש׳

מחיסורה לפי דעתם ושוב מצינם שם היו כותבים לכתן דרך ריצוי ופיוס סיומיבו ב"ד ויקחורו מה מיקחורו . המגלי תין גב"ריס בקהלתיכו . ולף שם היה עיר קטנה ומכנסים בה מעט היה גדולה למלכי' בגוו בחכמה ובעושר . וכל העם אשר רציתי בתוכה תכבי תדות טובות תמימי דרך היתה : ויש בם תכבי חיל ירתי מלחי' טוכתי בעט לעשות מהם שני בתי דינין כמותם (הון מכבוד הרב החסיד והענין נר"ו) הקטר קטרה יד שכלם להשיג מה מיסיגו המה . ואין המקום גורם ומקום הברי לא קתציב . תמנם כן כל קבל די רוח יתירה דחית בהון סברי דחית להו רשותה לסגויי תכולה עלמה ולבשועי בהו בחשר בחתם טוכיה במיטור סופן על תחלתן - עוד יש רשה חולה בתוך כתב מרירי הנ"ל שכתבו בסתם עד שכל תותן התכנסים ההולכים כו' . ועפו ס"ע כחלו לא ידעו כי תכי הוא שהייתי בתותו מעמד העבודה שבי' להם ידיעה מזה מטעה רחטונה מהכח וגם כתבו בהגליון המסדר נר"ו חסד בא לידם טרם כתבו לכתן יורה יורה ויוכיח על זה . אין זה כי אם להקטין שם משמ"עון ומוסגים להשכיח את עמי שמי בחלומותם אשר יספרו ולהכחידני מן התרץ . ומבליעים תותי ברוק הגרחה לדיינים להשוות את מדתי עם מדת התכנסים אשר היו אתי עמי וכאשר הדבר עוד מזה בהגיעי על כרוזיהם במקומותם למוסדותם יקבלו חסודתם ולא תיכפת להו בזילותא דילי ומתכבדים בקלוני' ולולי פני יקפי שבסתים תכי כוסא ואותו תכי יהא מנעורי . תמינא ומחוינא להון דאית חילא בידי (לעשות בסכנל תריסייהו) ולאפקיכו מכולא מחוזה דהכא ודקליוהי . תמנם ליח דין רפש מדנית אבא להגזים כזה אף דעביד תיכף דגוים ולא עביד כ"ם להריס יד בקורת מרע"ה . מלורף לזה לאמרתי יעבור עלי מה בדי שלא תבער אם בעדתי"ח"ן . ודלא לשתרבוב ליסתרבוב ה' חטון מהתם להכח כבוד לתים שבח מריב . ולמינא נחלת כמה דשביק לה מעמיה עמיה ואזלה דין גרמה מחמתם תימה עזה שוחה רוחי ומינא תבוא שבעד רלוף רלפך אף דהיה לאו שבח לאולפנא . אף תכי לא אמרתי להזכיר את עוכש כשהפרסם פה כתבם - דק אמרתי בזה הלשון בכחה . בגט הוא גיטא מעליא ואפי' כל הרוחות שבעולם בחות ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו מקום חבוב ואכי אין רגוני לעלות ולרחות פני דייכי ס"ס דלא בעינא להו ולא כייפינא להו . ולאחר המיוחל שבעבר אמרתי בחום לבבי בקרב ביתו מסתפינא כי לא יהי' תפארתם על הדרך אשר הם עומדים עליו עוד להם אם יסובו מדרכם ובחזקתם אל יגבה לבם כי לא לעולם חוסן . טרם יכריחוני בע"כ שלא בטובתי להנהיגם ולהביאם אל בית אמי זה סיני ועוקרי הרים בחוג ורסן :

ובאו החלה המסחת לעלות מן העיר פ"ם ורחיתי מעלה עשן כבגדי קול המולה כקול מחנה אז יעלוכי מחי סודי . מפה לאחון גם בחכתב לאמר מפ"ם ומסחר מקומות וכה דבריהם . הלח ידעכו ובאזכיכו שמעכו כי בשלך הסער הגדול הזה . והיה הולך וסוער דלו מיח ועכירי הם אמרו ונאכו ונמרו שלא לחוז לפילו זיז כל שהוח מגזירותיהם עד אשר תשח לכך את רגליך ובאת אל המקום פ"ם בלירוף חותן התכנסים מבוא"ח אשר היו ג"כ בשעת סילוק הגט בקליוות . ואם אמרם את פיהם קרוב הדבר מאד שיעבירו קול במחנה לא תפיקו הלי לימתא מחוקת ח"ח ויבא כר"ו שפכה מימה בקהל ה' .

וכן

ובין חייתא למחבלתא תיזול ברתא דעלובתא קום מה לך נרדם ויסתוק היס
מעליך מקמי לליפוס מרון חפס כי עז · ומס לא יועיל לא יזיק ומרומי מרי
בעלמא הוא · ולף אם תמנם לבבי לא כן ידמה והביכותי דבר לחכמי סלומי
דלדידי לא סגירא לי וזילף וככיפא לי מלחא טובא לעלות ולירחות לפניהס ·
ומסתגר בקמייתא כי מרחם דבריהס ניכר סוף מעשיהם מעשה לסתור · וידענא
בהו דלא מקבלנו מכי ומי חזו דקא מסיכנא בזוזתא דסמגורתא כפי החמת · כ"ס
דתיהוי להו תיבה · וירדפו אותי עד מובה · עכ"ג ברחותי כי היתה לגלי פני
המלחמה פנים ואחור ושביעו לסרי את אחר דקרו בחרבות שבלבונס לומר אין
הדבר תלוי אלא בך והחשמה ברחתך · גם כל הכתבים אחר כתבתי לפ"פ
לחים בריתי כי דבר ידבר הוא על לב הדיינים לבל יעשו בדברי סקר והסתה ·
לא עשו פרי קוה לפלו' ומין טוב לצת מרפא והכה בעתה · ובעלתי רעוני
מפני רעון מחרים · ואמרתי אעלה כי כדי להוליא מלבן של לדיקים הללו ·
והנה זעקתי בלבעא ולא נעניתי בזיתי את עלמי בפרהסיא ברחובה של עיר פ"פ
כדי שתשקע הסם במקומו · ובבואי שמה בימי הנוכח תקנ"ל עס התכתים אחר
היו עמי אחר ראו את מרחק הפנ · הלכתי להקבולי אפי רבני דהרב הגאון
והקסיד נר"ו ודברתי עמו קלרות ותוכחות · ושתלחיהו לכל מי מקהושים לפנה ·
והסיבני דבר שלחך לכל הדיינים והלכתי לביה הרב"ד ר' כתן מאז הוחיל וממינו גבוה
מכולן וכאשר דברתי אתו משפט למה הרגזתני להעלות אותי ביומי דסיתוה דרך רחוק
כזה שמה עשר פרסאות · וידבר אתי טובות והעבודה דטופסרא דלביה בהכניה שכיח ·
גם לכל חברי הנושאים אתו בדומין לו הלכתי · ולא מלאתי מענה בפיהם ועמו על
שפס כולס כי בכל פסד הרב"ד עליהם · תיהוי שתקו ותיהוי מקרקר ולא נח רוגזיה ·
כללא דמלתא כתעבבו שס שלשה שבועות · ולא קרסוני לבא לפניהם כי אם תיזה
פעמים · ולף שהמה התאספו ממס דבר יום ביומו · שס לא עשו אלא לפניהם כדי
להגדיל העניין ומומר הנוטה בעיני ההמון וכשים ולקנות להס שס בחריפות · וכל
התקירות הקריבים לעניין זה · היו יכולים לחקור ביום שהוא ביומים · כי כל
הדברים מגיעים סובבים והולכים מה הי' המגרש בחומן הימים בקליות ·
החכם הו שכל ומה לעשות לימים הרחשונים במכהיים · בשלמא מה לחחור
להי אלא לפניהם מאי דהוה הוה · כתרומני שלשה קרסה מאז על בוחינו
שנה ויחתרו היבשה ולא יכולו · כי לא מלאו בפיהו מה שבקשו · ובשלחתי
בפעם השלישית לפניהם בתמרמר הרב"ד המחקר ר"ב מאז (ורקב) בנגדי (כי
חיורה כדבלתיה והוו ביה סורייקי סומקי) ברחוהו לרת בפשו כי לא יכול לי ניגע
בכף ירך יוצאי יעק"ב · ועתון בי קפיי"ת במילי מולייתא · והכה לטעון ·
ואני הייתי מפרק בלאחר יד במקום לערת בנחה ובמלין זעירין · לחזיקה ביה
ביתות דהיהו סביר למיעבד לקבל תפיה לאסתחרא · על כן היו דברי מעטים
וכלאתי את שעיר · פרשתי כפי אל ה' לרחית ידי בללו ונתתי הודתה וברכה
לאל ההודות אחר הוליאני בשלו' מן הכרך הנורא הזה · והתכתים אחר הלכו
אתי עכו אחרי אמן רבתא בכל כחס · כי כאשכה את אל רוחס · וכשלשתי
מכס · אמרו לי שעדיין היכס יכולים לבלות דעתס ועדיין לריכים למועדא רבא
לחקור ולדרוש ולתור בעניו הזה מאחר מקומות והנה אם בחתי לבחוב
פלולותיהם וחקירותיהם כאחר תויתי לי לזכרון בספר · יהי' כחוכח ותשלולת

ולא יאמין כי יסופר • והקורא בחביבי יעיין וילמד על דברי הגאונים בתשובותיהם וביאור בדברי הגאון המפורסם הרב ר"ק מיורדא נר"ו כי הוא גילה כל הסתורין שלהם בגלל אל הי' ויודע כל חקירותיהם וגבייתי עדות שלהם וכאלו לחורי תרעא הוי קמי קורא לכי עליו סוד ה' ליראיו • לין בבוקר וחכם כמוהו על פיו יסק • ושמוכי מטרפא למה לי • והיכי דעייל ירקא ליעייל בסרא וכוורא הן הכא דברי בשוכי הזמן אשר מימיהם הנו עותים בלעג וממילא רווחא במעתתא :

וכאשר חזרתי לביתי לשלו' • אדחלא אכרעתי • בא לגרת מסובסכת אחת מפ"ם להקליפים פ"ו הקבלה כאן • והוא נוסחו בלי תוספת ומגרעת ואפי' עם טעויותיו • וגמגום לשונותיו :

לשרי עם סגולה • יתנהו ה' לעם ולתהלה • בכל קלוי ארץ סלה • ויתרומם כבודם למעלה למעלה • ה"ה הלולופים קליפים פרנסים גדיליס נכבדי ארץ • יסמרם ה' מכל כליון וחרון • לק"ק קהל בונה יפ"ו :

אחר ד"ם כמשפט לבחירי עם ה' נבונו לחלרות קדסיכם להיות לכם לידיעה לאחרי סכבר כתבנו לרוס מעלתכם ה' מרחטון העבר חודות את הה"ק כ"ה יוקב גונלהויזן מקהלתכם שהיתה כיסתת לכ"ה ליקק בן כ"ה ליזר כ"ב מק"ק מנהייס וכ"ה ליקק הכ"ל פטר חומה בגט כריתות בק"ק קליוות לפני הרב המח"בג מג"ד דסס • ולאח"כ בא אלינו במכתב מהגאון מג"ד דק"ק מנהייס בלירוף תשעה לחגי בה"מ דסס • להיות מערערים על הגט ההוא ולבטל הגירושין ולומר שהיתם כ"ה ליקק הכ"ל לא היה בלל בחזקת בר דעת • לך הי' מחזיקים לוחו לחזקת שוטה וחסר דעה ר"ל ואינו יכול לגרש ע"פ הדין • וכבר כתבנו לרוס מעלתכם הכל בהריכות • וממילא דבריכו כתבנו סס שעלתה במוסכם מחתנו ה"ה לדוכינו מוריכו ורביכו הגאב"ד נר"ו בלירוף שני בתי דיניס שהחזה בת כ"ה יוקב ג"ה הכ"ל עדיין בחזקת היסור עומדת ואסורה להינשא לגבר לאחרין עד שכל אותן החכמים ההולכים בשתה דהתי בגרת ואיתתא בכ"ל מק"ק בונא לק"ק קליוות כמה' עוסקי' בחותו ענין דגיעת הכ"ל יבואו ויעמדו כאן לפני העדה למשפט עד שיתברר הכל היטיב • גם כתבנו לרוס מעלתכם שעליכם מוטל הדבר להפרסי מיסורה ולפרסם דבר זה בדבים • והנה לחרי סרוס מעלתכם נתנו מקום לדבריכו ומילאו את רצון לבינו שבשמים ופירסמו הדבר הזה להוהיר את העם שלח יכשלו בני חדס • הומרים לחכמו המצוות חן על שפליהו עשה והגדילו חוסיה לעשות סמוכין לתוריית שלח יהי' דברי תורתינו ומצותינו הקדושים שלנו לבוח להתעולל בו בני חדס • ומגלגלין זכות ע"י זכאי סגי" פירסם סרוס מעלתכם מז ההברה ה' לחותן לחנים מקהלתכם לסר הלנו בעותה דהתי בגרת ואיתתא בכ"ל למלחות דבריכו ולבותו לכתן לפני העדה למשפט בכ"ל ולחרי סכבר בתן בבנוינו לערך זה יותר מסלשה שבועות • וגם לחנתו על מסמרתינו עמדנו זה שבועת ימים שבוקקנו יקר ה"ה חדוכינו מוריכו ורביכו הגאב"ד נר"ו בלירוף שני בתי דיניס לידרוש ולחקור לחנני קהלתכם הכ"ל הבחים מסס לכתן בדריסות וחקירות הרבה בעבנו ומהותו של הי' בגרת

כ"ה

ב"ה מיום כיבורג הכ"ל וגם מהמעשים אשר נתהוו עם כ"ה מיום הכ"ל ובכל עסקיו בדריסות וחקירות קרכה מלוד • וגם בנביות עדות ע"י כמה אנשים מקהלתינו יח"ע • ממש ליליה כיום האיר לנו שלח נחנו ולח שקטנו עד שנגמר הדבר מה שהוכרכנו לפני שעה בדריסות וחקירות מהנסי קהלתכם הכ"ל שהי' מוכרח להיות מפה לאוזן ולח מפי כתבם לך בחשר שלפי קונטרס הטענות ופרוטיקול הנכתב לפנינו בחריכות • מלחנו שמן הנחוך לירוש ולחקור עוד ממקומות אחרים • נכן לח נחנו עדיין לנחות לעיין בעומקא דדינא הדין בדבר האי מגורסת של כ"ה חיוק המגרש הכ"ל שם הגרוסין הי' כדין או לאו • ומלחנה שבדבר הזה יתעכב עוד זמן מה ויהי' הדבר לעול ולטורח יתר מכדי לרכו לחנשי קהלתכם הכ"ל הנחים משם לכאן • נכן נתנו להם רשות וברמנה מחתנו ה"ה מדוענו מוריגו ורביגו הגחב"ד נר"ו בעירוף שני בתי דינים שבעיר"ה בירם שלח ירלו יחזירו לביתם לך בפה מלח חמרנו להחלוף והתורני ר"ש ק"ק חפר הי' חחד מחותן הנחים משם לכחן שהשה המגורסת את כ"ה יוקב ג"ה הכ"ל עדיין בחזקת ספק מגורסת עומדת כל זמן שלח יבחו מתחת יד חיתתה הכ"ל כתב היתר מחתנו ה"ה מדוענו מוריגו ורביגו הגחב"ד נר"ו בעירוף שני בתי דינים הכ"ל שהגע שניתן לה הוח גע כשר • חבל כל זמן שחינה מוניחה מתחת ידה כתב היתר ככ"ל הרי היח בחזקת ספק מגורסת ואסורה להינשח לגבר חוחרן • נכן חנחנו עמיגו ג"כ מחויב בדבר להודיע בזחת לרוש מעלתכם • ועליכם מוטל הדבר לפרסם ג"כ ברבים ככ"ל שכל זמן שלח יבח להחי חיתתה את כ"ה יוקב ג"ה הכ"ל כתב היתר בחתימת ידינו מדוענו מוריגו ורביגו הגחב"ד נר"ו בעירוף שני בתי דינים • שהיח ספק מגורסת ואסורה להינשח לגבר חוחרן • ממנם לזחת יהי' לב של חיתתה את כ"ה יוקב ג"ה הכ"ל בעוד שמחרית יתרחל לח יעשו עוולה וחלילה לנו לענן את יתרחל חנם לחרי שהרשה חשו חז"ל על הקנות עגונות • שחנחנו ג"כ יהיו מזרזים ומהחר לעשות מלחכתינו מלחכת שמים לעשות כל הצטדקות כדי שנצווח יחד למשפט לחחר שקבלנו כל הדרישות וחקירות חשר לנחנו מנשים שיצווי ממקומות אחרים לעיין בדינא דגירושין דהאי חיתתה ולחסוקי שמעתתה שלינא להלכתה ולברר שם הגע כזה הוח כשר בדין חו לאו • ולכתוב שח"כ לרוש מעלתכם פיסקא דדינא מה שינא מחתנו בעזרת ה' כדי שלא להניחה לשה הכ"ל לחותלת ממוסכה • ושם שרי הקדש עליכם מוטל להעמיד עדת יתרחל בקדושתם ולמלחות דבריגו ככ"ל • ובזכות זה תזכו לרחות בקדושת בית תפחרתיגו מקום קדושת חלקיגו • חשר לזה לנחנו מחכים כל ימיגו • הכ"ד חלה מחתנו ק"מ שרי דייגי דקהלתינו יע"ה הכותבים והחותמים בפקודת מדוענו מוריגו ורביגו הגחב"ד נר"ו בעירוף שני בתי דיגים

הקטן זנוויל בלא"א המנוח הר"ר כושה שראן :
הקטן אנשי"ל בן לא"א הר"ר הירץ צונץ ז"ל :

ואני לא נחתי בדבריהם כעת לסתור מה לבנות • כי אם לכתוב על הספר בדיו דברי חכמים וחדותם • כפי סדר הזמן ככתבם וכלשונם לשון הזהב לשון חכמים ולשון תורה • ומה שכתבים ותזכרת ותשובות גדולי הדור

אור הישר

חכמי מסכתן ומולין • תפר בתו ליד הגרון המסדר נר"ו ולידי • ורחמון לניה"ן יעמד מי לעין הקורח את הכתבים שכתחלתו מלחמתי מפ"פ להגרון החמיתי המפורסם מופת הדור מוהר"ר שמואל בחיר ה' נר"ו ותב"ד דק"ק ומסטרדם • ותשובתן בנדו מה שמשיב הגרון הנ"ל להם :

פה

שילת יום ה' ר"ח שבט תקכ"זין לפ"ק נפפ"ד

מפיק מרגליות • דורש כתרי לותיות • קל תלפיות • ה"ה הגרון הגדול המפורסם • מוכתר בכימוסים • וכו' •

אחרי

דברי בריח והשלו' נבונו לאמרות קדשו לו מן המודיעים ולפניים מהמעשה רע ומכוער שנעשה תחת השמש ולספר לו בקיצור דבריס כהוותיתן למען לא יכשל בו רפ"מ נר"ו להיות גם הוא כמועצה ח"ו • ושנים יולה מסלולותיהו כמבואר • בתפר שתתודע שכבר מודע לרפ"מ נר"ו מרבות המהומה ושערורי' שתחוה כאן • לולות גט כריתות שכתן כ"ה חיקק בן הר"ר ליזר כ"ב מתכסיס לתפתו לתה בת כ"ה יקקב ג"ה מבוכת בק"ק קליווש ע"י המסדר הרב החב"ד מפס • ועל הגט הנ"ל בת חלינו הוך עשרת ימי התשובה העוברים כתב מהרב דק"ק מנהיים בגירוף תשעה תכתי בהמ"ל דפס • וסיפרו חלינו מחיך כתפס חיך שנודע בשער בת רבים שבי' כל הפולס מחזיקים את המגרש הנ"ל למשונע • בתפר שבי' ס"ק הרחמון שתפר התתוכה בהשמתה ברש יברה מקיר העיר ומוסף • ולא הי' יולעים לתך ברת • וע"י ערחות והולאות רבות מלאו לותו ביום שלאחרין בבית חינו כימול לתך לערך ד' שעות מתכסיס • ומאז תמיד שיחתו בפיו שבריך להרחיק כדול מחשת שבמדינה זו הוא בן מות • סיף דבר הרב החב"ד מק"ק מנהיים בגירוף ט' התכסיס הנ"ל כתבו לנו בתריכות לתך שיבהב עלמו בשיגעון מחותו יום ולילך • וכ"ע הי' מחזיקים לותו כשוטה • ואבי המגרש כ"ה ליזר הנ"ל עם מחותנו כ"ה יקקב הנ"ל מבוכת פטרו עלמם לפני הסדרה יר"ה דפס • ותוכן הפטרה הי' שכ"ה ליזר הנ"ל יקח לעלמו מה שכתן הוא לבדן בנו • וכ"ה יקקב הנ"ל יקח לעלמו מה שכתן הוא לבדן בתו • ושילך עמו חתנו לבוכה • לולי ע"י שיבוה הפירה ימלא לו תועלה ותרופה • וכן עשה והלך עמו לבוכה וסמך ימיתה להוני' שתכף ומיד ג' ימים תתר שיחותו לבוכה • הולכים עמו לקליף ופס נעשה הגט • וכן הי' מערעריס הרב הנ"ל בגירוף ט' התכסיס הנ"ל שהגט הוא בטל ומבוטל • בתפר שלח הי' בחזקת בר דעת • ותנחמו בנות כתב עירעור הנ"ל לפניהו עשדנו מרעיד ומשתומם בתפר שבלח"ם הקול מסיגעון מכ"ה חיקק הנ"ל בשמע בגבולינו קודם שנתחודע לנו מהגט • ובשביל זה כתבנו להרב דק"ק קליווש בחודם תפרי העבר • ולהוכיח לותו על פניו מה רתה על ככה ומה הגיע חלינו לסדר גט כזה • לסמוך כ"ב יקיתה להוני' דכותי' והנה הרב המסדר הנ"ל השיב לנו ומתכלל חלינו • שתכתי בוכח הנ"ל ת

וכתב עוד וזה לשונו • וכמדומה לי סר' סמעון ק"ה חיים לי' ג"כ ידיעה מזה • והנה כד נח חליגו לגרות בת מחלת מהרב המסדר הכ"ל בלהות יבעתונו וקיל ורעדה לחזחבו • וענינו ולמרנו סמימות פלגם בגבעה לח כעסה דבר מכוער כזה ליתן גט מחדש לחד סמינו בר דעת ולסלוח לותו מעבר ליס בלי מבהיג • ועין בעין נראה סבסביל כך הטלימו לחכמי בונח להרב המסדר לת כל המעשה מסיגעון סנתהווה בק"ק מנהיים • כי לולח זאת בודלי לח הי' ממהר הרב המסדר בגירושין הללו • ובסביל זה לכבוד הקב"ה ולכבוד תורתו כדי סלח להרבות ממזרים ביסרחל • מזהרנו לת עלמינו כשבר לת חלגינו וכתבנו בכל תוקף להחלוטים קלינים פרנסי מק"ק בונח • ומסרנו לת לחת כ"ה חיוק הכ"ל להיות לבבר לחוחרן על כל לותן החבשים ההולכים בלותה דהלי גברת ולימתה הכ"ל מק"ק בונח לק"ק קליוה בסהי' עוסקים בענין דגיעת הכ"ל יבולו ויעמדו כלן לפנינו למספט על סימבדר הכל היטב • ובכתיים סלח לנו לחב"ד דק"ק מנהיים • עוד גביות עדות מכמה חבשים מכמה מעשים מסוגעון לחר דיבר המגרש לחר בריחתו ממנהיים בס"ק הכ"ל • והנה לחר שבגיע בכתבנו להפ"ו דק"ק בונח התלמנו לחבני בונח הכ"ל ע"י בלוחים מליגים כדי לחזור מדבריגו בחמרם די לדרוש ולחקור הדבר ע"י כתב • גם הרב מקליף כתב לליגו ע"פ ומכנים ס"ע בדבר סלח כדין סלח הי' לו מן הלורך ורולה להעמוד על דעתו להכסיר הגט • לבל לנחנו בעזר החוכן לחלם דעת בחסר סהוכרנו דברי נבלה ומכוער שעשו לבני בונח הכ"ל בגירושין הללו עמדנו על דעתינו ולח הסגבתנו על דבריהם וגם על דברי הרב המסדר • בחסר שמחוד הוכרנו שהוח מועלה בעשות גדול מבני בונח ורולה להחזיק מעותו • בכן לח היינו זזים מתוך דבריגו עד שבהכרח היינו כופים לת בני בונח הכ"ל למלחות דבריגו כפי חסר כתבנו לקבל בונח והיה בידתם על בונח הכ"ל לכתן בימי חנוכת העוברים • והי' כתן לערך ג' סבועות • וב' סבועות מהם היינו יוסבים יחד ה"ה לחדוגו מוריגו ורבינו הגחב"ד נר"ו בגירוף שני בתי דינים ערב ולהרים לילה כיום הלחר לגו בדריסות וחקירות מבני בונח ובגביות עדות מבני בחמים מקבלתינו כחסר מוכח לפנינו הטעמת והתסובות בפרטיקל הכל בכתב בחריכות וכחסר רלינו ושמעגו התסובות על החקירות שחקרנו לבני בונח הכ"ל היינו מודים ומסבחים קדם מלכת עילאה חסר הנחנו בדרך חמת • ובמעגלי לדק סהיינו עומדים על דעתינו שהוכרנו לבוחו לכתן לבני בונח הכ"ל להיות הדריסות והחקירות מפה לחוץ ולח מפי כתבם בחסר ברלינו שבגיעת עדות הן מס שבסלח לגו מק"ק מנהיים הן מה שבגבה כתן בב"ד מבני קהלתינו יע"ץ הם מבחינים לת דברי התסובות לבני בונח הכ"ל הכתב לגו בפרטיקל • ולבתנו העמדנו העדים נגד בני בונח הכ"ל פנים לפנים • ושמה העיון פניהם בעזות מלח לכפור בעדותן סוף דבר לח תהי' נבלה זאת ביסרחל • ומחוד הרבינו להודת ולבבח השם הכבוד שהי' מוליך חותנו במעגלי לדק שלח לדרוש החקירות בכהב רק מפה לחוץ כדי לבלות נבלתם לעיני העמים שלח יוכלו להטעות חותנו גם לולח זאת חסבר שהי' יוכל להטעות שרי רבנים וחכמי הדור • אבל כעת לי חסבר להטעות חותן עוד • בחסר שרי רבנים וחכמי הדור לח יוכלו לדבר בזה דבר גדול חו קטן • בחסר שהם לח יהיו מהחקירות והדריסות מפרטיקל והעדות המוכחים לפנינו בחריכות • יותר מעשה דפין ובפרט מהגביות

מהגבירות עדות מק"ק מנהיים ומחנכי קהלתינו יע"א אשר המה מכתיבים את דברי לחכמי בונה הכ"ל וגם מתוך דברי תשובותיהם בעלמם ניכר המעשה מכוער מתלעות עול סלפן ולוזולתם · ולולי שחנתנו חסכו על כבוד תורתינו הקדושה ולכבל יתחלל שם הגדול בפני עם הארץ סיינו מפרסמים ברבים ובפרט לנמוכים וחכמי הדור בזמינו ממעשים מכוערים שנעשה בגע זה · לך כבוד ה' הסתיר דבר עכ"פ לאחר גמר הדריסות והחקירות אשר הי' לריכים לחכמנו לפי שעה · ניתנו לחכמי בונה הכ"ל רשות והרמנא שם ירלו שיחזירם לביתם · לך בפה מלא אמרנו לר' שמעון ק"ה הכ"ל אשר הי' אחד מאותן הבחים מבונה לכאן בשאר שחנתנו לריכין עוד בחקירות למקומות אחרים בכן עדיין לא נתתנו לעומק הדין על המגורשת הכ"ל ומ"מ בנתים השמה המגורשת בת כ"ה יהקב ג"ה הכ"ל עדיין בחזקת ספק מגורשת עומדת כל זמן שלא יצא מתחת יד שמה הכ"ל כתב היתר מחנתנו ה"ה שלוניכו מוריכו ורביכו כר"ו בלירוף ב' בתי דיניו · ואעפ"כ לא סמכנו ע"ז ושפסנו שנית ידינו יום ב' כ' שבת העבר וכתבנו לקהל בונה כדברים האלה שהשמה הכ"ל עדיין בחזקת ספק מגורשת עומדת כל זמן שלא יצא מתחת ידה כתיב היתר הכ"ל :

ועתה בחנו לשאר פני רפ"מ כר"ו בחשר שכתוודע שפר"מ כר"ו כתב לחב"ד דק"ק לובלין דבספ"כ המבורב מהור"ר זלמן כר"ו תורות ענייכת דגיטת הכ"ל ונתוודע לבו ג"כ שהרב חב"ד מהור"ר זלמן הכ"ל חסף שליו שני דייניס להיות בב"ד יחד לשמוע דיבורו ומילולו בפיו של המגרש בעת והש"בד הכ"ל שלח לרפ"מ הכל בכתב בכן בחשר שכבר כתבנו שמוש ב"ד לא יוכל לדבר ולדון בזה העסק הן דבר גדול או קטן בחשר שהחקירות ותשובותיהן של חכמי בונה הכ"ל עם גביות עדות המכתיבים הכל מונח לפניהן בחריכות גדול בכן יצלח לבו ר"פמ כר"ו מה שבשלח שליו מהרב חב"ד מהור"ר זלמן הכ"ל · מה היו דבורו ומלולו בפיו של המגרש הכ"ל כדי להתבונן בו עם פרשעיקאל של חכמי בונה הכ"ל המונח לפניהן בחריכות · ואח"כ בסייעתא דשמיא לדין דין אמת לאמתו · הגם שכתבנו זה לערך שלשה שבועות לחב"ד ק"ק לובלין מהור"ר טעבלי סיף כר"ו אשר הי' אז מדייני קהלתינו יע"א לדרוש ולחקור את המגרש הכ"ל אם הוא שם מה דיבורו ומלולי בפיו · וגם קבלנו תשובה מאתו שהמגרש הכ"ל הוא כעת בדעתו ובשופי גמור · והמגרש בעלמו אומר שכל מעשיו הי' הכל בשגגה יבהגו ולאחר שהי' מגיע למקום שרוויעש הי' משחנה דעתו וחזר לבריאותו ושכלו · ומעורער על הגט ורולה לחזור לביתו זו אמתו זו הסיב לבו הרב חב"ד כר"ו מהור"ר טעבלי הכ"ל בדרך קלרה · ועתליין ידו כטויה להסיב לבו בחריכות · בכל זאת טובים שנייס מן אחד · בכן שחרמו עוד פעם לר"פמ כר"ו לבלות לבו מה שבשלח לו מהרב חב"ד מהור"ר זלמן כר"ו · ומה הי' דבורו ומלולו בפיו של המגרש הכ"ל שנשבת ע"פ ב"ד כדי שגם אותן הדברים יהי' מונח לפניהן בעת שבזדקקו לדון על עסק גיטת הכ"ל · ובזה לבחנו מסיימים כעת את דבריהן · ר"פמ יחלח בזה מסלותיהן וה' יתן לנו ברכה וסלוס בגבולינו בחין פרן ומוחה ברחובותיהן כ"ד הכותב והחותם בפקודת הגאב"ד כר"ו וביניהן בתי דיניו הקטן זנוויל בלח"ם המנוח הר"ר משח זירוח למן חברוי' דבי דיוח רבה דשה

תשובת הגה"צ הנ"ל על כתב מרירי הנ"ל

אמסטרדם יום ג' ו' שנת תקכ"ל

ביום שלשום נתן לידי על הבי דוקר כתב מאיר נכתב ונחתם בשם הגה"צ נר"ו וב"ב הנדק · ואע"פ שאין בו אלא חותם אחד הוכיר לפני ושמחתי בו ובשלומם ואנו תורתם מיסגא לעלם :

ועם היותי עדוד מאוד בטרדות שונות פניתי לבני לעיין בו מפני כבודם כי רב הוא · וכאשר קריתי את המגילה אכתובה בלבי על הגט עסידר הרב מקליוה לנשים אחד ושמו ר' יחיקל כ' ליזר ב"ב ממכריהם שגירש את אשתו בת ר' יחקב ג"ה מבוכח · ובאמת כבר נודע לי ענין זה מפי כתבו של הרב הנ"ל · לכן מאשכתי ידי כלרבי מאז לאפוקי נפשי מפלוגתא כל זמן שאין בו צורך גדול אמנם החמת שפלתי לדעת מה שיבוו של היש זה וכתבתי ללונדן לב"ד הרב המובהק מוהרר זלמן נר"ו והוסיף ב"ד ג"כ · והשיבני כמו שכתב הרב מוהרר שעבלי סיף נר"ו למעלתם הרמה ממש לדבר אחד כתכונתו שכשבעל הוח שפוי ופקח אבל הוח מערער על הגט בהאמרו שלח ידבר דעת בעת כתיבת הגט רק במקום הרוויחם להפך לגמרי אחר והרי הוח פקח ככל אדם וגודאי דברי הבעל לח מעלין ולח מורידין דמי אתי ומערער לח מצמאו די אמנם לח אחריב הדיבור בענין זה יען לפי דברי האגרת הכתובה בשם מעלתם הרמה נשאלו שערי התשובה בדין זה לפני כל חכמי הדור זולת לפני קול מעלתם הרמה · אבל הוח גופא קשי לי' טובא למה שגרו השער לבלתי תת יולח ובא בדברי תורה מפני אריכות הדברים בעדיות שגבו שלח ביד בעלי הריב לשלם שכר העתקה לסופרים ולשלחם ע"פ חותם ויכתבו כהנו מימי קדם וכל ספרי תו"ת מלאים מדברים כיולא בזולו · ועוד פליאה דעת ממני מה לריך לדרוש לפנים ולאחור מאי דהוה בגדין זה לכאורה נראה דהכל תלוי בדעת הבעל האיך הי' בשעת כתיבת ונתינת הגט האכא הי' או בכל דאפשי' תימא שפי' שוטה קודם לזה אם הי' פיקח בשעת הגט הא חניא עתיש חלים ועתיש שוטה כשהוח חלים הרי הוא כפקח לכל דבריו · והכל מבואר בש"ע לפנינו וא"כ לענין הגט בעלמא אם הוא כשר או פסול כפי הנראה לענ"ד לכאורה אין הכרח לכל החקירות והדרישות שאפי' אם לא עמד אבוי בהוגא כהוגן כמה שהסתדלו למהר ב"ב בנתינת הגט אפי' את"ל הכי· מ"מ אין זה מגרע כח הגט בעלמא אי אזה קיש לן לפקפק הי' בשעת מעשה ולדעתי הוא טעמו של הרב מקליוה דנכי הי' צריך להתגלות על המיורות והחיפזון בסידר גט זה ולא הסתדל לקרב כמו שרלו לעשות בכל מה דאפשר· כמ"ש הר"ל קשיס גירושין וכנודע ועל זה הסיב אמרים · אבל בגופו של גט והכשרו לפום מאי דקיים לי' להרב הנ"ל שהבעל פיקח הי' כאחד האם בכל דבר היטב חרם לי על המערער לפע"ד · ולכן אנקם מפעלת תפארת גדולתם תשובה נכונה מבוארת על כל אלה· כי אם הרב הנ"ל יקרא לגדולי הדור ויעמוהו ויקרא גם אותי גם לא אוכל עמוד בתוליו כפי אשר יורני מן השמים · ומגודל הטרדה ותמהילות הפתגם לקצר אבי צריך ועמותם תרבני לי קצרה ידי מלהאריך לפי כבודם יקר תפארת תורתם ואסיים בשלום עליש רב לאר ולתורתו ולב"ד רבה כ"ח לפי מעלתו כנפשם וכנפש אמו' :

אור הישר

חלק דברי חכמי מנהגי מפ"ס החתרוניס בכתם להגאון המפורסם הכ"ל

סילת יום ח' יח' סבט תקכ"ל ב"ה פ"ס דמיין

מכלל יופי • טעמן בדבש וכופת כופי פריו למתוק ועלהו לתרופה פ"ה כבוד הרב הגאון הגדול המפורסם כש"ת וכו'

אר"ש כמצפט לאוהבי ה' כודיע מכתבו הנכתב ביו"ג הכ"ל קבלנו לנכון • והנאתו הדברים מסכימים בדיבור אחד כאמרו דיבורת של המגרש להרב מהו' זלמן נר"ו וביות דינו • עם מה בדיבור המגרש להרב מהו' טעבלי פיף נר"ע • כפי מה שהשיב לנו כבר • וכבר סדרנו אותן הדברים סילא מפי המגרש הגל הפרטקול וגביות עדות שלנו • כדי לעת מצוא בעת מיזדקקנו לגמר הדין אזות הגט הלז לעמוד על בירור הדברים ולעסוק הלכה כדינא של תורה בע"ה • ובכתיים כבר פסקנו לפי הפרטקול וגביות עדות המוכחים לפנינו שאשת המגרש כ"ה אילק ב"ב את ה"ש כ"ה יחקב ג"ה מק"ק בונא היא ספק מגורשת ואסורה להינשא לגבר אוחרן :

אמנם חמיהת בתר תמיהת קא חזינן בכתב של רפ"מ נר"ו • ראשון מה שכתב שקבי' לי' עובדא וז"ל למה סגרו הספר לבלתי תת יוצא יבא בדברי תורה • הם מפני אריכות הדברים בעדות שבנו הלה ביד בעלי הריב לבלם שכר העתקה לסופרים ובלאחם על פני מוצות כאשר נהגו מימי קדם וכו' עכ"ל • גברת קא חזינן ותיובתא לא חזינן כי מי יכריחנו לכך לכתוב שלוות ותשובות בדין זה • ת"ל גם שב גם יעים בנו • לא נופל אנחנו ה"ה אלוכינו מוריכו ורביכו הגה"צ נר"ו בגירוף שני בתי דינים מאחר חכמי דוריכו • ות"ל אנחנו יושבים ועסוקים בגירוף במשא ומתן בדין וכותים אנחנו זה לזה בהלכה • וב"ה מאין אנחנו צריכין לזולתינו רק בע"ה לירופינו יחד יכולים לברר וללבן שמעתתא אליבא דהילכתא בלי שום מיוע מאחר חכמים שנזמנינו • ואין אנו צריכי' לשלח דבריכו ע"פ חוצה רק כי כאשר כבר עלתה בהסכמותינו לפי הפרטיקול וגביות עדות אחר מוכח לפניכו שאשת המגרש כ"ה אילק הנ"ל היא בחזקת ספק מגורשת כה יהי' וכה יקום כל זמן שלא יצא מתחת • ידה כתב היתר מאתנו ב"ד • וכבר היינו מפרסמים ג"כ דבר זה כאן ברבים והברית חברת אית לי' להיות הבירוסו נודע ג"כ במקומות אחרים • למען שלא יבואו בני ישראל לבשת אל הקדם ולחלל קדושת ישראל • וח"ע סיעלה על דעת שום אדם ולהרהר ליעא אותה לאסה • כי כל בעילות יהי' ר"ו הכל ספק בעילות אשת איש • ובניהם ספק ממזרים • ואין אנו צריכין לשום אחד מכל חכמי הדור להגיד טעם הדברים אחר עלתה בהסכמותינו • הלא מאז קבלותינו כלילות יופי משום לכל הארץ ומשם תצא תורה • ובשלחנו הזה שבכל מריכין אגרת לנו • שבל ב"ה מאין אנחנו בגירופינו צריכין לשאול הלכה לשום אחד מחכמי הדור • והנה אנחנו רואים שהרב המסדר בקליות גם הוא רוצה להטעות אותנו בחלקות דברי, בדבר פקר • וכמו שהי' רוצה להטעות גם אותנו אשר ידענו כי מתחלה בחום וסופי ברגון • שמתחלה החעו אותו אנשי בונא והעלימו ממנו כל הסיבעון שעשה המגרש כמו שכתבנו לר"פמ נר"ו ובכתביהו הקודם • עי"ז סידור הגט ואח"כ שכתוודע לו הדבר מאתנו • עבר עליו רוח עועים • ורוצה להחזיק טעותו • וגם אחר שכתבנו

שכתבנו בפשט הרמזון ה' תקון העבר לקבל בונה להעמיד המסה הכ"ל נחזקת ספק מגורעת • המיב הרב המסדר הכ"ל ידופשט שנית להחזיק טעתו ולהטעות מותנו בדבר שוב כתגלה ע"י פרטיקלא של מנחי בונה הכ"ל • עד סר' שמעון ק"ס בעלמי הוכרח להודות שמקר דיבר הרב הכ"ל וגם ע"י פרטיקלא כתגלה לנו בעליל שעיקר יסודו של הרב המסדר הנ"ל שהי' מחזיק תותו לשופי בעת כתיבת הגט הוא מקר וכוב ודברים הם מוכחשים בכתב הסכית אשר כתב לנו בדבר גלוי ומפורסם • ובשביל זה כתבנו כבר לרפ"מ נר"ו בכתבינו הקודם • ויעיין רפ"מ נר"ו עוד בדבריו שם אשר הכל נאמרים בתום וביושר • ושלחנו חשבנו על כבוד התורה שלא לפרסמו הדבר בפני עם הארץ • וחשבנו על כבוד הרב המסדר הכ"ל גם בכתבינו לקבל בונה יע"ו שמנם שם יעדיין לא נכה ולא שקטה דבר הבלי של הרב המסדר הכ"ל • ולהחזיק טעותו • ולקרוא לעזרתו חכמי הדור • אולי לעת מצוא יגיע עת וזמן ותפץ שבמקום חילול השם אין חולקין כבוד לרב ושלחנו מפרסמים הדברים של המסדר הכ"ל על פני חומת מבדול המבשלה שהי' יכול לנפות מתחת ידו • ובוודאי יהי' לשמלה בקמיו ויהי' לו לבושת נצול • ומי יודע מה יגיעלו באחרית הימים • וכל זאת יהי' התשובה מאתנו לחכמי הדור שתומים ותתומים הדברים • רק נכתוב שתמה כפי שדעתינו עכשו שהשפע בחזקת ספק מגורעת עומדת כפי הפרטיקלא וג"ע המונח לפנינו • ומה מאוד תמהנו על זה על רפ"מ נר"ו שכתב ז"ל שם הרב הנ"ל יקרא לגדולי הדור ויעצותו ויקרא גם אותי לא אוכל לעמוד במילין עכ"ל • הלא כבר כתבנו מלין שפוס שלם לא יכול לדון כזה • אחרי שאין בידם הפרטיקלא וג"ע וח"ו שיגא תקלה מתחת ידו לעשות קטיגוריא בת"ח ולוסוד ועיקר הדבר הוא ללא יועיל :

לבן זאת העצה היעולה מאתנו לרפ"מ נר"ו שיכתוב להרב דק"ק קליוות שיהא שקוט ושאנן וללא יגא לריב עמנו אלא חכמי הדור כי אנחנו אינם בלא בעלי דברים שלו • ואין לנו מכניסים עצמינו לריב עמו לפוס לאחד מחכמי דוריגו להגיד טעמים הדברי' ומחיזה טעם אנחנו דנין להיתר לו לאיסור • רק דיו אם נאמר שהדין כן הוא לפי גביות עדות ופרטיקלא שלפנינו • ואין אנו צריכין לכתוב עו"ת ולהרחות לחכמי הדור שהפסק שלנו כדין הי' • והי' אם שמע ישמע הרב המסדר הכ"ל לדברינו הוי אף שהקילמו מר הוא אלא לטוף יהי' מתוק • אף אם יגא גמר הדבר מאתנו לאמור כמו שפסקנו כן לפי פשוטו • אפ"ה גם אלחנו מוכנים לתום על כבודו ולומר שאין תשמיש ברשו • אך שלנחי בונה הכ"ל השמו לותו • זאת העצה היעולה מאתנו שאין טובה היותנו • שיכול רפ"מ נר"ו לכתוב להרב המסדר הכ"ל • כי אנחנו נחזיק בדבריו שאין כותבין לפוס לאחד מחכמי הדור הפרטיקלא וג"ע שלפנינו • רק כאן התקום גורם להוציא לאור מפסטס • ודבר זה כבר היינו מפרסמים ברבים בקהלותינו יע"א ועדיין ידינו נעוים לפרסם יותר ויותר מה שיעלה בהסכמותינו כדי להריס המבשל מבני עמינו • ופוס שלם לא יכול לדון בדבר זה כן ליתין לו לשמעל :

ואחרון הכביד על אחר רפ"מ נר"ו רוצה לתקוע עלמו בדבר הלכה לאחר שאנחנו המה מבפנים והוא מבחוץ ואנו יודעין בעצמינו כי בולת שהוכרחנו לכך על אחר רחינו גודל פרצת המבשלה ותחלעות עול מה שהי' בדעת הכמי בונה הכ"ל כשנתודע לנו המעשה בגט כריתות מהמגרש כ"ה ליסך הכ"ל

אור הישר

הכ"ל ע"י התחלות קול ורעש שהי' כבר בח לכתן מהסיגעון של המגרש ואחריו ביותר מכתב עירער מהצ"ד דק"ק מהייס בלירוף תשעה לומדים מתכני בהמ"ד דשם . ומאז נזדקקנו יחד ה"ה אדוכינו מוריגו ורבינו הגאב"ד כר"ן בלירוף שני דיגים שם מחוייבים להכנים את עצמינו בזה . ועלתה בהסכמותיכו בחותם פשם שתין בידנו לסלק עצמינו מחמת גודל חיסור חמור אשת איש ושלח תהי' עדת בני ישראל כלתן בלי רועה וכעיר פרוצה אין חומה וכל אחד בהפקירת ניחת לי' וחלקה ומפסול יהי' ח"ו לכל עדת בני ישראל . ומאז שהתכנו הי' מגיגים מתוך כתב הרב המסדר הכ"ל שעליון בעת כתיבת הגט הי' עומד בסיגעון שלו וכתב הכ"ל מחזיק אותו ביותר להסיגעון לא נחנו ולא שקטינו עד שספק ה' בידינו מלגיח . והיינו כופיים להתנו בוגת הכ"ל סיבותו לכתן . והכרנו לו בדבורם מפה לאוזן כל מחשבות שמל ותרמות שלהם . ומ"ש אין ראיה למה הכנים עצמו ר"פמ נר"ו להכנים בזה שלא כדין . ואם בסבילו כבוד הרב המסדר הכ"ל . הלא גם אתתו ראיכו מבני עולה לעבות סוס אדם . רק כל שפלינו להצדיק את מי שהוא צדיק בדינו וכו' ולהקיים מפעמי הדת על תילה . וכדי שלא להרבות מחלוקת בישראל . ובזה נסיים ותנוח דעתו הרמה וידי' שלו' בחילו שלוה ושקט ושתכן בהיכלו . כבוד לומר כולו . כ"ל הכותב והחותם בפקודת אדוכינו מוריגו ורבינו הגאב"ד נר"ו ובלירוף שני דיגים בני ישראל הקטן זנוויל בלמ"ח המנוח הר"ר משה זצירל"ה דמן חברי' דבי דינא רבא דפ"ה :

וזאת שניה ליבר עמהם הגאון הכ"ל נר"ו . סליחת לא ליבר עמהם . כי עמדו ולא ענו עוד על כתב הסכי הזה :

על המאורות הגדולים המפליגים בגבורתה על תורה ומסיבי מלחמה שערה שער התוך שמחתכין בו הלכה ברורה ושער ב"ד למפט ולגבורה שבי ב"ד בעו"ב ק"ק פפ"ת יצ"ע . ועל רחשם כעין הקרח בחיתן החזרח ה"ה הגאון המפורסם מופת הדור והדרו כ"ש ע"ה פ"ה ר"מ ור"ג בק"ק מוסר"ר אברהם נר"ו :

אחר קדימת ברכת טוב ברכות לרוש לדיק וכל החוכים סביבותיו לכל מר כדאית לי' מעין ברכותיו יקבל את המלה על כל גדותיו מלת הטובר מסך לטובר בריתו ועדותיו ים על מחכהו ואים על דגלן בחותותיו יורה ידין את חקיו ואת תורותיו כס"ו . הבה מזו בחה תגרת הסגית הכחובה וחתומה בשם הפארת הוד מעלתכם הרמה ושם נאמר ונסבה כמה שעמים שהכריחו והזקיקו לחכמי ק"ק בוכת לשלוח את העדים ואת החכמים שהלכו עם המגרש והמה יבואו ויעמדו לפני ב"ד רבה דמעלתכם הרמה מתוך הדברים הללו הבגתי דחכמי ק"ק בוכת מיקף כייפי להו מצד חק הרבגות וסרים למשמעתם . לחרתי ח"כ תיפוק מה תושיל כי תפגע ותוסיף להקשות עוד ולשחול את פי חכמתם לחרי רוחי שלא בחו לפרש שלח לשתוס . ומי יסיבם אם הם כאחד ובמקום שידם ורשותם תגעת למשול ממשל רב כרצוכם לבן ידי למופי שמתי והסיבותי לחור ימיני ממנוח חפץ ודבר דבר בכדון זה . לך עתה מקרוב בחה אלי ואקח לבי המגורת הק' ר"י ג"ה מבוכת במרר יתן קולו על גרת בתו והוח שוחל ומבקש

מחכמי

מכמי הדור כולם יתנו לב לעיין בדבר ולהוסיף כאשר מצפה להיותר לו לחיסור ע"פ אשר יורו גדולי המורים כן יקוים כדת של תורה שאמרו לחברי רבים וגו' כי מעולם לא נכנסו לחצי ק"ק בזכות בעול הרבנות דק"ק ספ"ת להיות להם יד יתירה בק"ק הנ"ל יותר מאשר גדולי הקהלות. לכן הוא מוכן לקבל עליו ועל בתו דברי המרובים ולא דברי היחידים גם לותי קרח. ואע"פ שחיבו כדחי מ"מ לא חוכל להתעלם מן הדבר הגדול הזה שהוא תמוה לרבים ואמרתי עול הפעם אלכה לי אל הגדולים ואשאלה מכם מענה לשון מה ראו על ככה לפשוט ידיים למקום שאילה מגעת ולגזור גזירות בפרץ לא להם וכי בירושלים יתניתו דכתב בי' וקמת ועלית. ואין להאריך בענין שעל כיוצא בזה כבר כתב הגאון מהור"ר שמואל בכרך זקיבו של בעל חות יאיר לחכם אחד בדורו ככתוב בס' שו"ת חוט השני סי' כ"ו וכחוב השני שפתותיו נוטפת מור עובר בלוט נכוחים ויברים למודעי דעת ואי מפוש דב"ד הסמוך ניכוו. הא ליכא ב"ד דק"ק מגענגא וק"ק ד"ד דרבון קשבי וסמיכי נגהו. ואם ע"י כפיית אמון הכריתו מעלתם לחבני ק"ק בונא לעשות רצונם. אחר המחילה מכבוד תורתם כראה שאינו מן הדין. ול"ל למנהג שנהגו לעקל כו' דהתם אם לא יעקל התובע ממון הנתבע ילטרך לרדוף אחריו כו' אבל בכאן"ז יכול להודיע לגדולי המורים ואם ימלאו ע"פ התורה דאיתתא אסורה לעלמא לא מצית שריא נפשה. ואף גם זאת דשמיהו רבנן למלתייהו כהלכתא בלי טעמא ולאחרים מקה וכי כך הוא דרכה של תורה שכבזהו רבותינו קמאי ובאחרוני אפי' אם הי' הדבר תחת ממשלתם ורצונם הי' לפם ליתלך ברבנים אחרים דלאו מלתא זוערתא היא להוציא לעז על גיטין עאכ"ו במקום זה דלאו ברשותייהו קאי דליבטלו גיטא ולא עוד שרואיי בשעתא מכרוז הפני שכוברו בב"הכ וגם השתא פס"ד בפם מע"כת דמן הדין אפי' ריח הגט אין בו והכך מילי מרפסן ליבאי אטו מי לא חיכא רבינו שמשה ורבינו אביגדור דס"ל הנך ג' דוקא ומהרי"ק הביא את דעתם כמבואר בב"י. ועוד הרבה טענות וסברות ברורות דעכ"פ לא הוי הגט בטל. ואי משום דבעי שאומר עכשיו לא אחתין על גדולי ישראל במושם שיעמידו אפי' כמלא קוצה של יוד על דבריו של זה אם לא שיבאו לפסול את עדי הגט ואת הרב המסדר אז"ל לא יעשה כן בישראל ואתם מורי ורבותי אל תשיבוני ריקם עוד בדברים סתומים. להודיעוני על מה נזרחם וחרמתם המעפת הקשה על הפשה הזאת. וכתבו לי מלוזה טעם מפרש יאות למען דעת על מה הוטבעו אלבי ההורמה הזאת ואם יש לבבות אז לסתור לטעת או לעקר ויתברר האמת לאמתו כי לא תפארתם להתחזק ולעמוד על דעתם כי אם לקבל האמת. ואם נראה הדברים מכוונים נודה ולא נבוש ומכלל הן כו' שכה רוב גדולי הדור כתבו ומאחר שכבר נפתח הדבר בגדולים גם אני הקטן נעשה סניף להם ואיני יכול לפרוק העול מעל מתני אך אקוה ואטען על מדת ענוחנוחם שלא ידחוני עול ויסיבוני מחוכה שלימה ויבא שלום על נכון ומפני טרדת עס"ק אסיים וכו':

אור הישר

הפתק מכתב קובלנה נמסר מלך מבי המגורשת ה"ה ר' יעקב ג"ה לגדולי הדור :

שיר נצח ישראל העומד לנגח עמים • חלילו ידרושו וחליו ימצאו כל העדרים
עדרי לחן קדושים קדושת הגוף וקדושת תמים • ירוש ונצח וגבה מחוד
מעוטר בהדר והוד רקם לנבונים וחד לחכמים • כל דברי מלכות שמים כתתכים
על פיו וכל דבריו מאירים ומצלימים כתורים ותומים • פ"ה אמ"ן הגאון הגדול
המפורסם רבן של כל בני הגולה נ"י פ"ה ע"ה אב"ד ור"מ קס"ת נר"ו יאיר עד
אחרית הימים :

כוי אבכי נבזה וחדל ימים • ירחתי לגבות אל קדם הקדמים • קדמי גבוה
מעל גבוה ולנפוק על פתחי • גאוני הדור מכמי מרחים • ומלכם
ברחמם הוא ניהו אמ"ן נר"ו לי' יהב רבו ומלטן כי האתרר גם האתרר יסור על
מכמים • והקול קול יעקב אסר כחיב קול ענות אלמים • אמכם ההכרת לא
יגונה להודיע לערי ויגוני ומכאובי לרבים בתורה ותפוץ סיחי אמר רומי ילולי
יליל ונסך גזמי חזעוק מר וירדתי אל ההוריס ואכבה על פסו"לי בתי העלובה
והעזובה ועלובת רוח קראה ה' היא האמה אסר הוכיח ה' בתוכחות על עון
האנושה בניסוחיה לעים אסר אלה לו כ"מ שנאמר אלה פוסל וירח ה' כי לכ"ועה
לפ"ה ויפתח את רחמיו רחמי מעים המרוגים ובחמלת ה' עליה המליץ לה עזר
ותרופה וכתן בלב בעלה לפוטרה בגט כפר בכ"ח אלול תקכו"ל לפני הגאב"ד
דק"ק קליף וב"ד הצדק במעמד שלשים וכן רבים בתורה ובמעמד כל אנשי
המקום אסר כולם יחכו עיניהם שהמגרש הי' • שפוי בדעתו ופומי' החכים והסכיל
עליו שהי' בריא לוחש וחלים כל שעת כתיבת וכתיבת הגט וכל לותן מבי ימים
שהי' שמה וכל מעשיו ותנועותיו ועסקותיו הי' בהשכל ויין בספ"תיו כוחל •
והנה קף לס הי' קשה עלי הדבר מאד מצבתי דרכי ותשיבה לחריש לי טוב לבחור
הרע במיעוטו • כי ירחתי כי לחרתי שמא היום או מחר לאחר זמן יחזור לסורו
ויבקוט תוכפ ולי' טרדין חן לחפש עד די שבעה עדנין יחלפון עלוחי וילך בדרך
מוקש דרך פרחים ופתחים • והייתי לכי ובתי חטחים • ותשב עד שתלבין
רחמה מבלתי יכולת להמליץ מחר לנפשה • ולחרתי לו יבוח לי ויבקש יע"קב
ליעב בשלוה ולא עלתה בידי • וכבר נשמע בין החיים את כל התלחות אסר
מלאתני וכל תולדותי וקורותי וגלגולי שבחם בדרך תרוכה מארץ מדחם • מי
שמע כזאת לו מי ראה כאלה שחכמי עיר ומדינה לחרת יבטלו מעשה רב מובהק
וגאון מפורסם טרם שמוע דבריו וגם עלי עבר כוס התרעלה • ותחת ידם
המכשלה שחכמי ק"ק פ"פ גזרו עלי מה שגזרו לף דלא כייפינא להו כפעם בפעם
ועדיין לא נח היום מזעפו ולא עבר הזעם • ולא נתקררה דעתם עד שכרוזא
קרא בחיל כידוע • והאחרון הכבוד שלא נתו ולא שקטו והרינו לגרותיהם ללוכדן
וגזרו בגזירת עירין פתגמין שיבא המגרש לפ"ה לפניהם לחשפט • ודרכם ללחה
ותכף כבואו למכריים כי סם ניתן לחקלח לחרעי' כתב המערער הרשמון הוא
הדב המכריים לפ"ע להרב והדיינים התומכים בידיו ועוזרי ר"ב הנ"ל שבא המגרש
שלם בגופו ובדעתו ושהוח בטוב רוחי ובמדע יוקר כמקדם • והנני רוקף בזה

מה שגזרו עלי ועל בתי תי' ושם כאמר שיפסקו הדין ע"פ הפרעזיקאל כי' ובודאי
כפי אשר נפסק מאתמו כה יהי' וכה יקום עכ"ל :

הדור אתם ראו כמה רב גובריינו להתרים ולמרות עין כבוד כל גאוני
וחכמי הדור אשר כבר התרו בהם שיגרפו עמהם גדולי הדור וכאשר
הודו בעצמם בהכרזת אשר שלמו לקצוי ארץ ויש רחוקים ונהנו כי ובבתי תי' מנהג
הפקר ונעלו לפניהו שערי העז"רה . מה לי ולהם ולפרעזיקוקול שלהם מני הר"ל מסמעתם
ואני ובתי תי' לא קבלנום עליהו לדיינים . ומעולם לא נקבלם לדין . ופסולי לן לדיינו'
כי מחחלה בעלילה בלו עלינו והעבירו עליהו את הדרך אשר נדרכו' ילכו בו ולא
זו בלבד שדבריהם סותרים ד"ת אלא אף זו שסותרי' דברי עצמם וכל מבונן
נגלה לפניו כל המעיין בעיונא בעלמא בתכריכי כתבי שלהם . ואף שה"ם
מוהר"ם ק"ם ושארי החכמים שהי' במעמד הגט נכתבו לפ"ע . אולם מטום דמרחמי
להו וכייפי להו ולא לקבולינהו לדיינים כ"א להעדות המחלוקת שתשקת החג במקומו
כי אם נפקה בית"ק וגם אף עלה ביתר"ל ולהיות נקי מה' ומיתרל' . דינם לא
בעינא ומספטם נעלה בפני לא אמם ולא אחם ולא מהמומ ילכדו בגאוכם .
ואנה דינא בעינא אמ"ו נר"ו בגירוף שארי גאוני ונדולי הדור לני לבי לחוקקי
ישראל להוציאינו בדינא דבתי ולהגיל את הכתבה מהארית הסומנים לשרף ולשלשה
בכבלי העיגון ולעדות עליהו גודל רבת אלא יעדו בפיהם לגמור הדין בין לזכות
בין לחובה . מבלי שיגרפו עליהם גדולי הדור ודורשי לטובה . ועלי ועל בתי
לקיים מה שיגזרו עלינו גאוני הזמן . מבל תיכי מה לפסקי פ"ע וגזירותיהם לא
שמיע לי ולא סבירא לי פסקיהם כח יכמרו רחמי' עלי ועל בתי להחלץ חושים
לאשר לא יחמעו לקול מלחשים וקיימי עלי כי בסלי לאוני' ומהנים עיניהם
בחמוני וכל מגמתם לפסול את הגט ולהכריחה ג"ש ושארי מוכרח לרצותו ברצו'
בכף על סיכלו שפחותיו מלומר די ומי שאמר כו' יאמר לפרחינו די כ"ע ת"ת
המתחנך בעפר רגליו ומשפה ליטועה הקטן יאקב גוגליהויזן מבוכ"ח :

תשובת הגאון מוה"ר יוחל מוסטרלין נר"ו דיין ומ"ץ דק"ק בערלין . ה'
שנת תקכ"ל :

אמרתי שלא להיות תורה עניה במקום זה לא אוכל לעלור במילון . והי'
לי לעד בדול בשבילו על המערער עליו על הגט שלין מני רוחה
זה תמי' רבה שתמה הרב המערער . ואח"ל שוב פעול לבטל הגט כתבתי שכי'
ושלם דלחות שתירה לדבריו מה שחזיתי בהשקפה ראשונה . טרם אכנים לתקוף
עמקי לדבר הלכה לבנות ולשתור כחותב ומפרק ולהתרחה פנים לכל נד אגדודי
אגדוד ולבדר כל הדברים ולחוקי תדינא ולמסיק שמעתתא לדיני' דהלכתא . ברוך
אני להבין ולהשכיל דברי הרב המערער על כתיבת הגט כאשר ראיתי מהעתקת
דברים שנשלח ליניהו בכלעקתו הבאה אלינו מה לוחו בבית מדרשו והגמנומים
שנמלא בהגט . ושם רחוי להרעיש הארץ . ומה החרחה הגדולה הזאת ושם
שומעין לו לאחר מעשה רב הם לא :

הלא זהו הדבר נוגע לחרם קדמונים סלח נכוה מ"ו בנחלתן תסגל במעני לשוני ולחדון לפניו בקרקע · ומ"ם הי' זה המגרש קודם נסותין סלו במנהגיים בגדר הסותים המרבעה במניינם הנזכרים בברייתא פ"ק דמגילה דף ג' · ע"ב מ"כ לא הי' רשוי לקדש ומ"ם וקדש בסטותו מ"כ מוליח גם בסטותו כמו החרם סמולין גם נרמיזה · מ"כ בודאי שתין לפקפק על כתיבת גט הלזה · ומ"ם היה נראה לבעל המסדר קדושין שכי' בכלל עתים חלים ועתים סותים וקידושין הי' בעת חלימתו פסיעה שתין לערער על הגירושין שכי' ג"כ בעת חלימתו · כפי דברי הרב המסדר הגט שכי' חלים ובדיעבד מקודם ולאחר הכתיבה בעיניו ובעיני הב"ד אלו ובעיני כמה מחכמים מתוספי ק"ק קליזוך שרשו את המעשה · ומזה אין מן הספק שתין להורות אחר הרב הגדול המפורסם שלם הי' שום ספק אם רואה והרגיש שמץ מכחו בעיניו המגרש ותנועתיו ולחי מעך ידו מזה לפי' אם הי' קטן שנקטנים ובעלי הוראה · וכ"ש גדול הדור כמ"ש בחכמה ובינה · מ"כ אף אם אמר המערער בדמדומין מכח חומרן דעתו כפי אחר לפרש כל חשש ופקפוק שבראה בעיניו עכ"פ אינו יוכל מגדר ספק לפקפק ולא לפשר לומר דבר ולחי וברור הוא בעיניו :

ועם זה תמה אקרא למה לא מצא הרב המערער על חרם ר"ת ז"ל וסיעתו סלח להוכיח על הגט על אחר הנתיבה וז"ל בסדר הגט שלנו · ומיהו כשהיינו נראה שלח ספק פשוט לא יוכיח לענ לומר ולחי שהוא ולחי פשוט והוכח בשו"ת מהרי"ק ז"ל בשיחה חופן ועל מה העיל החרם שורש ל"ו ענף ב' ז"ל והמכם לפיע"כ לא תיקן הגאון ר"ת שלח בדרך הוכחת לענ"ד שלח פסיקא חוא שבח לקנטר ולכעוס · מ"כ והו ולחי שלח דלא פסיקא ומ"כ יפה היה שתיקתו והי' מקבל שכר על השתיקה וא"ל לנזות ת"ח ברבים · ומ"ם קודם הקדושין לא הי' בכלל שוטה רק שנתקלקל אחר הקידושין מפני שערק אחר הנשואין ליער ומ"כ יפה בנית מ"כ לילך מסס לאדיבת ע"ל · וכי בשביל זה יקרא לו שוטה · הלא הלן בב"ק אמרו בגמ' לימת כדי שתשרה עליו רה"ש ולא נקרא שוטה בשביל זה לחוד · וכ"ש כאן שיש כמה וכמה שתחלות שערק ליער · ובודאי לפי הנראה נכפך לחויב על אשתו מיד · תמריכן בגמר' על האי מעשה נימת שלא והקפיד וכמדומה יש כמה דברים כיוצא בו שמוכל לדמותו · הלא דומה לזה הוכח פו"ח הר"ם ז"ל בכלל מ"ג דין ב' וז"ל · ומה שהיה טועים שבעלה מטורף ושפסת מחוסכת עליו מדי יום יום ושלחת שיגרשנה טרם יטרוף ותהא עגונה לעולם · וגם שמא תלך בניס ולא יוכל לחזור · ואביה הוא עני · ומ' דוחקו הסיחה לו וכשטורה היתה שתוכל לקבל ואינה יכולה לקבל כי מטורף הוא לגמרי וירחה פן יהרגנו בכעסו כי כאשר מרגיזים אותו זורק ובועט ונוסף ורחוקן הסיב הכרתי בו מקודם לכן · וסברות וקבלות גם אינו מטורף רק שאינו בקי בטיב העולם ולא יגרשך · לך אם תחזיר הספרים או כסף ערכם הוא יגרשך · אינו רואה מתוך טענותם דברים שיהא ראוי לכופן עליהם לגרש · כי אין להוסיף על מה שכתב חז"ל בפ' המדיר כו' לך תפיסנו שיגרשה כו' עכ"ל הרמ"ם והוכח בטור ובש"ע סי' קנ"ו בקיצור · מ"כ במטורף הזה פסק הרמ"ם לגרש ולא חשש הרמ"ם לגט שוטה כיון שהוא חלים ליתן גט כמבואר סי' קכ"ח בטור וב"י בדין עתים חלים ועתים שוטה כשר ליתן בעת חלימתו חזי כפקח לכל דבר :

וראי

וראי מפי' לפ' בח"מ גבי עדות אין לדמות כד"ל זה כלל לף שהוא רק לענין ממון וזה חמור כיתר יהיה החלוק שמתחלק הובח בפ' גט פשוט פי' קכ"ח בפסח מהר"י וז"ל : ועוד דלא אמר הרמ"פ כן אלא לענין עדות שצריך להעיד על מה שנעשה כבר ויש לחוש שמא נדמה לו כיוצא שעה שהדבר כן ואינו נכחלף לו דבר בזולתו מאחר שלפעמים אין מכירין דברים פשוטים זש"ה ואיך יעיד עכשיו על מה שראה בתחלה : אבל כשאנו בחיים לקיים דבר כמו במקח וממכר לו נגיעין ומסבירי לי' וסביר ליה שהבין הדברים כגון זה לזה פשוט והרי הוא כפקח לכל מה שהוא פשוט בדעת לפניהם כו' עכ"ל הרי לפנינו שאין רמי' ולא דמיון מעלות כלל כחלוק מהר"י ז"ל :

ובל"אה אין פשוט דמיון לפחמים ופשוטים שהובא סי' ל"ה ועיין בדברי הס"מע פס שהיגו דומה כל"ד לזלו כיוצא לדבר : ואין להקשות מהרב ז"ל שנתן טעם לדברי הרמ"פ שם דפסק הל"ד"הלו"ד דבריס נקרא פשוט ה"פ אמר דבריס ולדברי הוכחתי מכח אלו שני הבריתות מדלא חזיב בבריתא רחשובה גם מלבד כו' ובבריתא חזיב מדלא חזיב גם אלו : ת"ל דלא בא להורות דוקא אלו רק לדוגמא ואלו לאו דוקא : תחלה אני אומר שאין הרב ז"ל מחליט דעת הרמ"פ שהביא לפשוט לדברי ר"פ דלא פסק כהרמ"פ שם יע"ש : עוד שנית אין אני מבין כלל דברי רבינו ז"ל לפהמתו ולפ"ד מפי' לי' להרמ"פ שם על שתי הבריתות על הבריתא רחשובה ודלא ק"מ ליחזב מחבר לפי כוף לוקימתא מן מקדש כפשוטו הוי הדר דמי' למחבר ס"כ ס"ל למיחזב מחבר דכלל קדש כפות הוא :

ועל הבריתא שניה שם שמ"ל דל"קמ דליחזב הני תלתא בהדי מחבר' בבריתא רוצה לומר דחבר גמי סבר זהו פשוט ס"ל מכ"ל להוכיח מזה דל"ד הכי הרבינו : גם תהלה דברי' המהר"י דומין שהביה הדברים שפותרין אלו להלו על כן ועל לזה אלא שים בו שפעות דברים שלבו חפץ כמו פתן תרם יקטוש חזון : והוא מכלל הספיקים שקבי לב לישב בכלל הפתחים שהזכיר הרמ"פ ורמי' מכתובות דף י' מהא דאמר רבא חזקה ס"ה טורח בשעודה וכו' ובותב עיין ברש"י שם דליכא למיפוש שיחזור מיד לאחר הגזוזין כך הוא בכתב לשון המערער רומז על לשון אין לחוש שיטעון אלא כך הן דברי רש"י שם : ולדעתי ראייתו לאחור דמשם מוכח דמלתיכן לו שעשה פ"ש משום שטרח בשעודה ס"כ ס"ד כיון דמשמין לו שעוכרת לעריך למדיבה אחרת מ' שכנה כמ"ש ולמה לנו להוכיח מזה שהוא פשוט :

עוד כתב שהוא גט מוטעה לפ' ידעתי פרושו מי שהם הטעו ול"ז שהשה בודאי קבלה הגט מרלונה : כאשר שביה שעה כל שלקחות ליך לקלף בשביל הגט והבעל המברש גם חפץ מאוד כמ"ש שלא לעגנה ליך למדיבת ע"ל ובפלאתי למה לא קרא המערער לשלום אחלה לשלל להרב דק"ק קליוה בעלמו ולשלחי' לו לעורר מדנים לשאר רבני' שליו כלל אין אני רואה בל"ד שום דבר בענין הפוטים להחזב : ואחרתי שלא להאריך בשתיו : ע"ז נאמר לל תהא פוטה בחרוזים והחתיקה והקלוזים גם לזול מחרים שכם יחזב : הנה אל שלא להרהר אחר הרב הגדול דק"ק קליוה שבי' שגם אלילה בקלת לשאר הבריות ח"ש לעלמת שלא אפי' מפוה קלעציך שבהלבל על ידו שלא לעגן בנות ישראל אלילה אם ערק

אור חדשים

לחיי היים • וכמה הגדו הכמים לתקנת עגונות וגלות על דייני ישראל בלא ליתי לתכלויי' ת"ח מרבים שלום בעולם הכ"ד ושירת דמן מבריית החותם לכבוד התורה ולומדיה הק' יואל ב"מ יקותיאל זנ"ל מגלוגא דיין ומ"ץ דק"ק ברלין יע"א :

ב"ה ברלין יו' ב' ה' שבט תקכז"ל

ישראל אסר בו אתפאר לדקתו מהררי הל דייק וגרים תני ושייר הלכה ברורה מבאר ומבאר דין מיני ומיני ואוקי באחרי דמרת תלה זייני • סייפי וספרת וכפרי חמרי גמרת ואמרי סברת מגן ומחסה לבני דורו הה' יגיד נפלי הרב המח"ג המפור' מה"ר וכ' מ' ישראל נר"ו וכו' :

אד"ש וטובו לודיע שקבלנו אגרת גדולות מדברת בגדון שלוש הגיע שנעשה לפניו לפ' ממכריים וקפון אחד מן המנויים לתוכו לתלות בו בוקי סריקי • ושאל מעלתו מינן ליתן עיונו ע"ז להציל כבשמן התורי לערוך מלחמה של תורה • והואיל דהכי תנריי' עורלין בחבילי עורלין ועלינו מוטל טרחת לכבוד מרבים ליחד וידידי בקש ממני לבדי להסיב לו עד שיהי' גם חברי פנויין גלל כן יקבל מעלתו דבריט הללו עד שיהי' זמן להרהיב הדיבור בהרחבות בתר וכדי שלא להוציא חלק כתבתי לפוס רהיטה ושלא לחשות ועת לדבר • ויאחל מעלתו הרמה להודיע לי גמר העניין ואיך נפל הדבר ונזרקה מפי החבורה אצל הגאון אב"ד דק"ק ספ"ד שלפי דברי המערער כתבו לפ"ד והגאון יעשה לעבד • ומרוב הטרדה אתן קצני למלין בברכה מרובה חלי הלין כחפן נפש רחימו המשומר פקודתו לעולם :

הק' יואל במוהרר יקותיאל זנ"ל מגלוגא דיין ומ"ץ דק' ברלין יע"א

והלה דברי הגאון החתני מוהר"ר יעקב ישראל מכוכה יע"בן נר"ו להגאון המסדר נר"ו :

ב"ה בר"ח אדר תקכז"ל שלטוכה

וישראל עושה חיל תמכון לתורייתה עביד טירנת תקיפה • רמח דיקלא וזקפה דיקלא דפריק למרי סרגת רבת לילנא עפייה ספיר פרין למיכל יעלהו לתרופה • טעם עלי וסריו סויים מתן תנת פירה קטפת • ויש לו סס בשעתו כזית הנטופה • ריח לו כלבנון קנמין וקלופה וסכינא חריפה בכחא דהתירת עדיפת • ה"ה הה'כנפתי' תיתי לי לחביב עלי כנופתי • הרב המובהק כ"ו הגאון כמהור"ר ישראל נר"ו • יה'ויגיה חורו לא יקטף קטופת :

אותותיו לוחות עליונות מובטחות לי בשעה זו שבני אדם מוכנים הקילותי ואראה והנה מגלה עפה ברה כחמה יפה למראה כרופה. עוגת רפפה • ואוכלה ותהי בפי למתוק נפש היפה חיה קורפה • אלכי' בכרסף מה דחייתי בכפת • רמז חורו עיני כי טעמתי הדבש הזה נופת צופים • ומחתי לרחות ולידע מלבו הטוב כי מזר למקום כבודו ולתיקנו הרחמון (לא כחסר סמעתי

KÖNIGLICHE TARA

סמעתי משובחי תורה דעקר סיכה ומסכנה ותקע להלן במ"ח) לכתתון חדש וחדש תסקפני' ותהי לי חזות הכל כלבני ספר ה' חזון • תלי נחמה ותלי זעם הי' לו דבר ה' לחרפה • כי רחיתי בעו"ה קטיגוריא בת"ח (כדור שב"ד בה לכל לה לכך לחי מחק) ע"כ תפוג תורה על זאת מלאה מתני הלחלה מלחתי יגון ותכתה סוגרת גופי מחנה וחלפה לת כסף תסקי סם לי לחרדה • כי רחיתי מעכ"ת רוצה להכנים רחשי בין ההרים תריפי דפו"ס בדי"ת ממלני הברכין כחבימי ועיפה • ומה יחמרו הבריות זוכות מפרכסו' זת"ו • לי לזאת הי' רחוי לסלק עלמי מסלע המחלוקת • היולחת הזאת ממלה בסלע מסחוקה בתרין לף לחכמים הוח יפה • הו לעגות בסף דפה • לין ולחו ורפיח ולח ביד תקיפה • מיכרח תיהה קמוינה הכח כבוד ת"ח עדיפח • ואם מפני' העומדים מפני נומדיה ועומה לכ"ם מחוכה גדולה היח עליהו לפשוט בגדי עלות ולחגור מתנים לרוץ ולרדוף סלום ולבקשו בכח"ה המפסרי כי היכי ללעבדו רבנן פייסח ויהח רעוח לחתחכול הלי תו"ה לפעמח לח והב בסופה • מה גם כי חנו חז"ל הרבה להקנות עגונות • לף כי ילדה רבה סלח לבחיבה כספקה חרופה שמוה לקלפה • ההם לין לרי למכתה חמוקה מוסר מסוה וגדופה • חלילה לין בנות ישרחל ברעון חים ולים לכה תוליך לת הרפתה ולית לן למיחם לפגם מספקה ולזילותה דב"ד וכיוסף • ר"ל מחמוני לפה • והנה בתחילת ההסקפה ועמדתי מרעיד בקרלי סנים סלפה ללחות (ג' בוגין מלחים וגדופים) קריחה חלופה ורגיעה כמס" לפיסת הסנלי בפעה חדה לכ"ה בחופן סלח היח מספיק לפי' לעיונה בעלמח כ"ם סלח יכולתי להעמיק הדבר חל"ל סלח לפחות ספר שלין דנין מחתי לפפר • ולין טעת הדחק רלי' לפעת הכומר כי היום הולך הפלפט ומלוה הבחה לילי לומרתי לח לחמיכנה • הפעה לריכה לכך להטיל סלום ביניהם בערס התגלע הריב ולח לחת פ"פ לרדות ולעשות תורה כפתי תורות חלילה ויפיחו יובני פער יפיחו קריה הממחים ללך יפעירו בספה יניעו רחם על בעלי תורה בהתעורר המקרקע פסכתר בפה לנזוחם לחרפם ולגדפם בין כחמת בין בחלופה • לכן במעוחת מיכי' דמר דקחזינא לוריתך מרחקה לי' יעביד דינא לנפשי וקבי עלייהו קהוויתך תמוך הספה • ואם המכם לף חלי כמוהו המפתי בריש כל מרלין לנח ת"ם שלינו חריף לרחות בכת"ב סיגים על חר"ם מלופה וחם לי' לורעא דחבח מדבר שקר ותקופה • בודלי חרי תמיהי מדבר דכירי לכפי • חדח מה כח ב"ד יפה לגזור על חרץ לחרת כיום הזה שלין לנו ב"ד הגדול כימים הרלשונים • בכבוד ה' עליהו הופה • וחו תימהה רבתה על הרב ההוח שלח לו סם חסיד לפחות • והלי מלן דבעי למהוי מסילה לקייס מלי דחבות הרחם ומלי דנזקין שלח לגרוס רעה לעלמו ח"ו ולדעת ערכו ועד היכן כחו מגיע לגזור חומר ויקס ולח להיות גרעת בנזקין לחבריהו כמי • ויסבב למרות עיני כבודו ולהקל רחם כגדו • ולומר מלן נבר מלן גבר שבח לרדותינו בתוך ביתנו • ובמקום שהב לחברים בהפיסה מספק מי ישמע לו • ותו לף להכך לייבי גברי דרבני ניכהו לח קטלו קני ח"י מיהו שויה כהלכתה בלח טעמח • וכל דבריהם חינן בלח גזירות (הם טומעת לכם תבני בונח) ולח מידחי גברח בגילח לחיטתח חטו לח טעמח בעי • ובר מכל דין חבתי סקלי' מעלמח • ודבר כזה חין המקום גורס • לח המקום מכבד חת הלדם • ולח בידם כתבה סחרן • לף

שם הזהר יתום • זקנה וחכמה יש כאן ברב המסדר לכלו כמרובה שהיו כפוף
להם כשגם לא יפסר העולם חכמי הדור דורשין המצויים ומביניים דבר ויעזרו
זה"ל להיות מהנים בדין הפקעת גט דחמור טובא ולהמליך עם גדולי דורינו
הלא יש למלכים עוסקים זקנים חכמים וכנוכים בערים יגלו כתב הדת וחוכל כמה
כפסות מיערמל • ועילא מכמן נפרש רבה בר סמכא מרת דעובדא בור סיד
שהיו מחכר שפה ה"ם קני' טובא על הני גברי ואמלי דברבי רחימי דכפסחי •
מאי חזי דלזלא בתר מיכלא • נפרש קחזיכא קומי' ופרוקא לא חזיכא מאי חזית
דסמכות על דברי המערער מלין יבויר בפטומי מלי בעלמא מדי מפסח לית
בהו לא תלי' להו כיפה • וגדולה מזו מלאנו בספרים הלא נודע בספרים יתר
הרבה בפרט הגט דפ"מ בפו"ת מהר"ל קרוב לכתון הלז • שהסבו הרב ועשם
הלזה לגט מוטעה ומרומה שפתו לתת נער קטן ורך בשנים והשטו בו • והרבו
בתשובת הבילות על הרב המסדר שלא עשה כהוגן לדעתו וגם ה"ל כח וגבורה
כמתיר וכח גדול בדורו ומר בשתרי' בק"ק לבו"ב שפס נהי' הדבר ההוא והרשה
עושם ידו כאו וגבורתו בתוהה תשובה בטענות גדולות לכאורה לף מצא לו ערים
בכורות ומסייע שים בו ממש וסלמים וכן רבים הין בעוזרין • עכ"ו לא הסגיהו
בו ובמסייעין' כעך ככרוכרת ולית דמשגח בי' ודבר המסדר עמד ויתקיים ואין
לומר הסיב • כ"ם בנדון הלז שלא רציתי כל תמוכה לות ומופת ורמז' ושעשה
שתהא רשויה להכתב ולהסיב עליה מעשה לשפוקי גברא מחזקה קמייתא דמיהת
מודה המערער דאיעקרא בדעת גמור הוא שהי מגרש ולא הרגישו בו פוס
מסרון דעת גם בימי הכפולין • וע"ו הוליאו הולאות מרובות הלא והמחזיק
אבי הכלב פסיעה ושפיר דלא שדי זוזי בכדי בתר דשרת שרייה לריסיה ועיקר
לסיכי' ומסכיים ורהיטו ועשה מחוכם בפוזר מעות הרבה • ואין אדם עושה
מעותיו חנפרות ולא חפסו לתקבת בתו לף מתנו הרשתון דרשמו לי' טובא • ה"כ
מדויל ידיה מסתלים המערער • ולף פס עודינו במסבו כתן ריחו בברמו ליער •
אבי יומר שמא בשמת בהפך לילים אחר בעת ההוא • ואי יודע ה"ל רבה לשנות
טעמו וריחו הלל לותו שפחבא אללי • ודלמא קושטא קאמר דבורא מ' מרדון •
שלא יהא בן מות בגופו ובפשו ח"ו וה"ל כי רגליס לדבר • והרחי' שעודנו עומד
בדיבורו ושטי' בחד מלתא לא סריך • וכל זה לא בפרכה אלא להעיד עה כי
לעיקר הדין אין לנו לריכין לכך דאע"ג דגדריפוס או קורדיקוס אקדי' משום
הכא לא אתחזק טוטא גמור • וכיון דאזהו דדייק בחשבון ומסבר ליה וסבר ולית
דחש ליה לא הב"ד מסדרי הגט בהוה שעתא לא חזו לי' שטותא לגמרי מי
האומר לסתור מעשה רב כזה אלילה לא תהא כזאת בישראל ומה מאוד נפלאתי
גם על מעכ"ת שהורך להתחבט כל כך (והתריך בפקום שהקלור מספיק וכמעט
שכתן מקום בתריכותו לתפוס בדבריו) והדבר פשוט בפשיטת בכותחא • הלא
אפי' מדברי המערער עלמו יש להסיבו שבעתים אל חיקו מה רחה על ככה ומה
הגיע אליהם לאפוקי גברא רבה וחך גברא המגרש מחזקייהו • ועל מה דהה
מהחלפה • ומה לו למעכ"ת אל לדרך הם"ור הייה לפרוס בים לבקש עדים
על דעתה קליטתה או אלימתה • ואפי' עדים גמורים בנד אסתן להכחישו מאי
מהני כל כמה דלא אתו (ואפי' אתו ומכחשי ודאי לא מהני כמי) ליכא הסלקי
אדעתייהו דתיתסר כך חיתתה בכלי • הא ודאי כיון שהיתירה מעכ"ת וב"ד

לא

לפי תלמיד מהסכמה הרחמן מלין ספון מלין רקי לבטל הקדוש ומומחה לרבים דפקיע • הלכה זה בדבר ח"ל שמר ולפי חבר בהקר"ה • ולפלפה לין עוסקין מהם כבודם הרב ביתיבתו ומקומו במ"ש בד"ח בכל ומן ובכל דור תקדוש בב"ד של מעלה כל מלה הורע חזקתו • ובדולה מזו הן ידענו ח' הרב בהקוש תלמידו החבר היכו רשאי להורות נגד סברתו כדאי' פכ"ג עיין בח"ע בסי' ט"ו מכ"ש ב"ד בתר ב"ד לפי דייקי ולפי מיישבין לב"ד טועין • חזקה על חבר שלפיכו מוכיח מתי' דבר שלין מתוקן ולין עדים מוסמין לפי בגדול בר דעת • ליתי דין לריך בשם לפכל ים כלן לבית מיחוח לבמה תורבות טובה דתיפוק מהך הוראה לתיסורת מוסדין ללעז ב"ל ומו לפו כי מקבלא הך לישתא קדושין מלחר • מי שפקעי לה מדעי כתי כללו של דבר דתתיבה עובה לישא הכי לפי"כ בקשתי סטוחה לפכי כבודו שלפי לפתח לריב מבר • בודאי היא בסגנה ביוצא מלפכי הבליטים לגב שטפת • וכשביל כך לפי נסתר מעשה רב • מה שעשה מעכ"ת עשוי בלי ספק ודבר כנע לין להסיב :

ע"כ בשיח לפי שיסמע לעצתי ויתן מקום לבלום לף לם נגעו בכבודו שלפי כדין • יעבור על מידותיו וימלא לן בעיני אלהים ואדם • שלפי סוף סוף קושטא קלי ויפתח מע"כת בבלום ומענה רך לף ומיתה כופו • וכמדומני גם הרב ההוא יהתרט ויודה על האמת ויבקש ממו מיני' דמר כחוכתו של חסיד וכפירושו וק"ל וירחק לכל לדקתו והו מה שעלתה במלודתי היום לפום ריהטת כחסר יפיר המהירות בלי עיעור עכ"ז לחשוב שהוא סולת שקלט בנפה • ולם יעורך הדבר (נגד מה שלקוה מזה) להרחיב הדבור בבל פרט כסדר ולהעמיק העיון יפה יפה • ידעתוני והבני הבני בבל כוחי ולוני להסבת האמת ולכבוד קוני בלי משא פנים בחורה בחסר הייתי לחיה נחמן לה' ואדם ולהרבות שלום בעולם בימוד בין ת"ח מרבים שלו' ושלום על דייבי ישרלל המוסים מלהבה • בחתן מברתם לחסבם בדבה בהבנע לעבודתם בנפש בפופה • יעקב ישרלל מבוכה יעבן בחמני כות"ב :

בקשתי מלד מלה לחלה חן בעיניו לבלום לי העתק מכתו וכתן מתעודתי זאת כי לא היה הדבר לפעדי בעולם להעתיקה • ומחבר סבייתי זריז למלה רלוני לקוה שיגמלני הגמולה קוחת לידע לם כבון הדבר שילה מת"י בבתילה :

הח לבם העתק מתעודת הבחון הב"ד דק"ק דעסא נר"ו וזהו מרומים יסבון בעת בג"ק תה"ו יע"ה

אחר הבבח תפלה לדוד שלה יהי' דברי דומי' למרוביס ובעתרי' בחין לומר ולין דברי' • לבן יהי' כמלקט בדשני לחריס • כי תורה היא ולמוד ח"ל ולעולם ילמוד בלשון קדושה • ורק כמלקט בדשני סוריס • וכדרשתי לחבר שלמוני מבעלי זחטוט למחוק דעתי פוסה בעבון הדין ביטה שניתן בק"ק קליף בירח חלול שבת תקכו"ל חבר החעורר עליו הרב מהר"ש ליפר סהוה גם מושעה ודעתו מסבלת למיחב שן דו מלמיחב מתרבחת ויהיו' ביסי מר ריב לחתי הבחון מהר"ם נר"ו בקירוב לחתי מע' הבחון מהר"ל נר"ו בחתי מתלמודים ומכיהם כת' עובי' בסגנון

ת' מתכבדי' ודברי מר קטיעת כבר לקיעת ודברי מר ינוקת מבעתים מזוקקה
וכפתו דהתירת דרכו מניס למערה וכלח ע"ד יפה הליכו בעד ה"ה הרב חכ"ד מקליוות
ונתבקשתי לחשוף מסיפה חס למכס מלח נלרכן לדידי מלח להעדפה :

א' ויען מקדו מכמים על תקנות ענוכה לחקה דעתי קלוסת וקטינת בהדין
גרמידת הבת בחתרוגה . וזה יפה רחשוקה . מ"ם הרב מהר"ש

וח"כ למה נחתין לזמועתו של הבעל כו' שתמר לפני הב"ד שמטעם כמוס מריך
להרחיק נדוד ולהפליג בספיכה ותין רלוכו לענין לת תקתו וזהו עיקר וכו' ומה גם שתין
רחוי לסמוך בזמן קלר כזה שפזר לברירותו של יחבני עדיין בגלל עוטי' תפי'
רק בפתיפה בדבר לחד דהיינו שתיכף לחר חתכותו ברח מביתו ושי' בקבל ביער
וח"כ חלל נכרי ח' על שתפנו לחרון והביחוהו לביתו והתנגלותו הי' שרלה להרחיק
כדוד וניסע מעבר ליס וניכר בו שתיתת מות נפלו עליו וכתילו מוכתב להריגה וכו'
במ"ם הרמ"בם הובא בח"מ סי' ל"ד וח"כ תמרו לענין ממון הקל מכ"ם בחיסור ח"מ
החמור . בפרט מתוך הטעתק מע"בד כו' ניכר שגענן שלו שתומר מטעם כמוס
שתו רולה להרחיק נדוד וכו' וכל זה לח פירש טיסתו על מה ולמה ומי הוח
כהודפו רק סתם דבריס וסחומין כפירושין שכל זהו מ' טיענון שלו כי זהו
עיקר טעותו כתמור עכ"ל :

ב' הנה נראה שהרב הנ"ל מרחיק העניו ולח כזומר המלות דהרי שלשה
פעמים מכנה בשם שנענון וב' פעמים בשם סוטה . ובחמת לפי
מה שכתב הס"מע בח"מ סי' ל"ד ס"ק כ"חים חילוק גדול בין סוטה למסוגע לעניו
דינה ע"ש . ובחופן שגם חזנוחו הרב הנ"ל למסוגע תקשה עליו לילך כתב וח"כ
לעניו ממון הקל כ"ם בחיסור ח"מ התמור כו' הח וודחי זה ליתח מלח מלינו הן
דינה דסתתי' וכו' ומי שנסתנע ביותר כו' רק לעניו עדות בח"מ סי' הנ"ל ולח
בח"ט לעניו נטין ועשתח דמלתח כלי"ע . ועי"ג לפי מ"ם הס"מע הנ"ל דהפתי'
ומסוגעים ביותר כו' היינו דתינס מבינים סוס דבר כדרך שמביני' שתרי בני חדם .
והזוטה מקרי תפי' חס הוח תכס בכל הדברים כשתרי ב"ח רק שנסתעס בדבר
מ' . וח"כ לכחורה קשה למה יהי' נט סוטה פסול . וגט מסוגע חו הפתי
ביותר כשר ומ"מ י"ל משום דלמי' ר"י בנטין דף כ"ב בתוס' ד"ה והח למו בני דיעה
כו' ע"ש . ח"כ לדיון דקי"ל דבעי שלית לכתיב' וכתינת הגט דמ"מט פסלינן
מס"ו ועבד לכתוב גט כדתי' בהר"מם דף כ"ב הנ"ל ועי' בסי' קמ"ח סל"ח לכך
סוטה דלמו כר מיעבד שליח הוח חס כתבו וגתנו גט על פיו פסול . ועיין בה"ן
ם' שתקבל מ"ם בשם הרמ"בן הביחו ב"י בסי' ק"כ בד"ה לח יכתבנו הסופר כו' ח"כ
י"ל לפי מ"ם הרב"בם פ"ב מה"ע וז"ל הסוטה פסול לעדות מן התורה לפי שהיכו
בזמנות כו' ח"כ פסול למיהב גיטה לפ"מ ר"ע הנ"ל . דכמילי דבעי שליחות
בעי נמי בני כריתות דוקח מ"מ פתי לו המסוגע ביותר דבר מיעבד שליח הוח
גם הוח בן מנות מה"ת בפסל נטו הכתוב ונכתם ע"י סופר ועדי הפיקתי' ופתי'
בגט הכתוב ע"י עכתם נמי יש לחלק בכ"הנ וליע להלריך . ומ"ה גט זו חס
המברם סוטה פסול ומסוגע ופתי כשר . מ"מ"כ לענין מדוח בעינן דוקח מי
שרלו לשמוע ולהבין הדיינים והיוטם שתלייתין עליו וכמ"ם הרמ"בם שם ה"ל י"ח
וז"ל ח' שומע וח"מ . לו מדבר וח"ם חע"פ שדעתו ריחי' מעולה ודעתו נכוכה
ד"ל ופניר קרינן בי' והוח רחה לו ודע שפ"ה פסול לעדות מסוס דהעד צריך לסעיר

בפיו או סיכוי רמוי לפמוע הדיוטים והחיוס סמפיימין עליו עכ"ל • מ"כ קרוב לפמוע מזהו כמי מטעמת להר"ף וסייעתו דהפתי ביותר פסול לעדות דבעינן סיכוי רמוי לפמוע הדיוטים והחיוס כו' וזה לע"כ מדקדק הרמ"כס בלפמוע ויכוי רמוי לפמוע כו' ולח כתב סיכוי פומע כו' דסח בהלכה זו קחי על המדבר ומ"ם • מ"ו דכוותה למיכב כמי טעמת על מ"ם בהל' מלפניו על הפתי' ביותר :

ג' ועי"ל על מ"ם דלהרמ"כס טעמת דפוטה פסול בגט משום דלמו בן כריתות הוח • מ"כ למה הכו הכל כפרים לכתוב לח הגט חפי' מק"ו • די"ל דס"ל להרמ"כס ז"ל דזה כוונת המקפה והח לחו בכי דעה כינהו סיינו כלומר מחמר למחו בכי דיעה מ"כ פטורין מן המלות מ"כ למחו בכי כריתות כינהו • ומפני ר"ם בפגדול עכ"ג ובהחות שעמת שפיר הוי ב"כ ולח גרע מת"ם הו' הוחיל ומס גדול והקטן וכמתפה והפוטה כו' וכנכרי כמי לי מלעדי' דיפרחל הוי עבד לח הוו פסלינן לי' משום דזמת ב"כ הוח • ובזה מ"ש להך מכחבו המג' סס • ונרחה דלח סייך למפסל כל' סס מ"כ להך סוגי' חמי' חליבת דמ"ד דלח בעי חליח לגיטן לכל לדידן דקיי"ל דבעי חליח לגיטן פסלינן פשיר חפי' מס כתבו חת"ו מס לח כפגדול עכ"ג למיטת הרמ"כס הביחו ב"י סי' קכ"ג ונפזור לעניו הכ"ל בחות ג' יפה כתב ניסי מר דב לחחי הגחון נר"ו וזה לחמכס בב"י סי' קכ"ח כו' ויעיין בכנ"הג מ"ה כו' וז"ל • לבל הפחחים ביותר מכתב הרמ"כס בפ"ט מה"ע גירושין גירושין עכ"ל מוכרחני לומר דס"ל להיפוך דדוקח לעניו עדות חף מגוגע רק לממונח וכ"ל ספו גמור • לבל לגירושין סגי בפפי' בכל מעות סיבר הגט חלים דמסברי לי' וסביר ומבין הדברים כו' דחפסר דכיון לפ' הכ"ל לע"כ ועיין לקמן :

ד' אך לכאורה מת"ם הרב בפי' קכ"ח ד"ה גרסי' בפ' חרס כו' מהכח כו' ומס דעתו לו מסוגעת סחין מסיג סוס דבר על בורי' חין קידושין ולח גירושין כלום כו' מ' לכאורה דלמו כדעת בכה"ג הכ"ל דהח לפי הס"מע בת"ת הכ"ל הלי מי שחין מסיג סוס דבר על בורי' כו' הוח פי' על פתי ביותר כו' ומ"ל חיפה לכאורה דברי ניסי מר"ח הגחון כר"ו דמביח לך דהר"ב הכ"ל ודברי כנ"ה הכ"ל לפסור דבר הרב מהרש"ך יפלח בעיני • ובפלמח לולי דברי קדפוה"ח דחין דברי הר"ב הכ"ל סוחרים לדעת הכה"ג דהח יש להקפות עוד על הכה"ג מפביך מלחת דקידושין ולח כתב חלח גירושין גירושין חלח דחיירי בפי' כך קודם הקידושין ובזה ספיר לפריכן דגירושין גירושין דכניפתו כך יציחתו וכמ"ש הס"מע סי' ל"ה ס"ק ד' • וק"מל דלח קיימינן לעתים חלים ולעתים פוטה לבל מס כפהבם לחר הקידושין חין גירושין גירושין לבל הר"ב הק"ת דמ"פ לח קידושין קידושין לכבר נפחבם דעתו חין קידושין קידושין ויכול לגרש ומס פירש לו חחר הקידושין חין גירושין גירושין • וק"ע הב"י וכה"ג ולח סחרי מהדדי לבל מ"כ הוי רמי' ולח סחירה להרב מהר"פה לבל כפעייכתי בפפרים כתיב כ"ב ק"ה סב' בז"ה לל וכו' הר"מה פי' חרס מי פדעתו לגולה ומסיג הדברי' על בורי' מע"ם פהיח דלה וחלופה קידושין גירושין וכן גירושין • ומס דעתו מסוגעת סחינו מסיג סוס דבר על בורי' ה"ג בחוקת פוטה וחין קידושין קידושין גמורין ומס קדם כפהוח בריח וגירש כפהוח מ"ל כפחינו בריח חין גירושין גירושין עכ"ל • ומ"כ י"ל דדוקח חרס דהיינו המדבר ומ"ם מס דעתו

מסובסת כו' ה"ו בחזקת סוטה דמתוך דעתו המסובסת חיגלתי מלתא דנתחרט מ'
סוטת וכמ"ש הדריסה בח"מ סי' רל"ה קות י"ט גבי נסתתק לדעת הטור סם ע"ם .
ודברי הרב"י לקוחי' מר' ירוחם הל"ל ע"ם . אבל בכנ"ג לא מיירי בחרט
ולכן לא"פי מחינו מציג סום דבר כו' לא מחזיקינן לי בחזקת שוטה בסביל
זה וכנ"ל :

ה' ואולם לא ירדתי לסוף דעת הגאונים' דל"ל למהר"ם להרחיק עדותו
ולהביא רמי' מדין עדות לדין ניקן וכ"ל דם"ל לא"ב דממינו
דממון חמיר מיסורא דהא קיי"ן דחין הולכים בממון אחר הרוב מ"מ י"ל היינו מסום
לחוקי ממונא בחזקת מחרי' מטעם דממ"ש ח"ב דם"ל כ"ם התו' דב"מ ד' ד' ד"ה
ממונא מיסורא כו' וכן מה שמציג עליו ניסי מר"ח הגאון נר"ו להוכיח מהכנ"ג
דנטין קיל בזה מעדות . דלע"ד אך מלתא דקילא והומרא חלי' בסבי תירוצים
מהו' דב"מ הנ"ל . ותליא כמי בחסלי רבדבו דלהרב ב"י בח"מ סי' רל"ה מסתע
דיש סברה לומר דנטיעון הקילו מסום עיגון טפי מלענין ממון וכן מסתע מדריסה
סס' הנ"ל וז"ל מדברי ר' נחמן מסתע דגט קיל טפי וכו' . אבל בב"ח סם חות
י"ט מסתע דנטיעון החמירו ע"ם (ועפ"י דדריסה הנ"ל אפשר לומר בדרך הלכי דלכך
בב"מ דף ך' ס"ל רבה לר"נ תרדא וכו' פיר"י מסעומס דרוסה להעמין בר"מז
דמעומים יוכיח דממון פסקינן לעדות ולענין נישומכמיריו) אבל לפ"ע ק"ק על
פלפולים כזה הא לחמלן דעתו של מהר"ם בעל כ"ך בכלל סוטי' יחסב כדמסיים
כי זהו עיקר סטותו . ומסום זה מציג רבי' מהרח"ם לחפי' נסחסה בדבר ס'
וכו' וס"ב הא בנטין גופא קיי"ל הכי . וכדמסתע מהרב ב"י סי' קכ"ח ד"ה סימני
סוטה כו' וכן בב"ם סק"ט ע"ם וס"ב גם מהכנ"ג דמיירי פחיים סבניה מר"ח הגאון
נר"ו אין סתירה . ובלומן לפ"ה שסברת מכרעת דאין לחלינו לבעל כ"ך בכלל
סוטים וכמ"ם ניסי מה"רח נר"ו בד"ה ומ"ם עד וס"ב למה נחמין וכו' ובד"ה ונגוף
הנדון כו' ובדברי רבינו מחו' הגאון מהר"ל בד"ה ומצד לומן סדברים כו' עליין
נסמר מקום לבע"ך לחלוק ולומר דדעת מהר"ם לחמותו ליוסף יחידי דהוא ס' מן ג'
דברים הנסבי' בדבריהם . וס"ל דבח' מלחי הדברי' כגי כפיהי' דרכו בכך והייכו
בכ"ך לפי לחמלן דעתו של המר"ם הנ"ל לפ"ה בסעת העמידתו לפני הב"ח בסעת הגט
כי' דעתו מסובסת על פלח פי' פיחתו ונחקייס בו ונסחס ואין רוקף והייתי מסוגע
ממראה עיניך וכו' ופחדת לילה ויומס ולח תחמין בחייך ס' יהפוך הקללות לברכות
והח דכתב הרמ"ם ונמלח דעתו מסובסת חמיד וכו' דלדעת הב"מ פ"ט מה"ע
לך דעתו מסובסת חמיד הוח פי' על מה לחמרינן בס"ם והוח סדרכו בכך וח"כ
להרמ"ם נס בעינן סיבה דעתו מסובסת חמיד מ"מ י"ל דוקח בדבר מן הדברים
סלח נזכרו בהדי' בברייתח וזה חפשר להסוות דעת הפוסקי' ולומר דגם רבי
חביגדור ור' סמחה וסייעתם ולח פליגי חרמ"ם רק לומר ס' חדח ותח"ח ול"פ
וכ"ע מודים דלח לחכם נקט הברייתח חלח הדברים דוקח חלח מסום דכ"ח מלו
הדברים לח בעי חמיד רק כסדרכו בכך כסמכה כסיל בחולחו ב' חו ג' פעמים
מחזיקינן לי בסוטה יהח דקלמר בם"ם והוח לעניד ד"ם ובדבר ס' מן סחרי
דברי בעי דוקח סיבי' דעתו מסובסת בכך חמיד מבלי הפסק . וח"כ מה דלח
נזכר בברייתח בעינן דוקח חמיד מ"מ בכ"ך חלחי יש מקום לקפידח לגיח ובפרט
מהקושטי' סיח עלי מלוח יבולין לפרש דעתו של הרב בדרך ויכוח . לפע"ב דהס"מ

מפרש והוא לעניד ד"ם דנעני, ויהי' דרכו בכך תמיד היינו כל זמן פלוי גלוי סעותו לכן בעל כ"ד דעלה הטעם לפנים למה נסתר ביום המעשה והיה כדמה להרב הכ"ל דזהו שגגות ושעות וכרדו נתן ריחו בהגלותו לבד לשאר תשת כשורים בעוד שהמלך במסיבו י"ל דבכלל שגגי' יתפש אפי' דלא הוי תמיד :

ז' ואולם כנגיש לב לדקדק בלשון הרמ"כס בפ"ע מה"ע וז"ל הטושה פסול לעדות מן התורה לפי שהיינו בן מלות ולא טושה המלך ערום ומטבר כליס וארק תבניס בלבר אלא כל מי שנטרפה דעתו ונמלא דעתו מטופשת תמיד בדבר מן הדברי' אע"פי שטוחל ומשיב כענין בס"ד בכלל טוטי' יפשב עכ"ד ז"ל ולכאורה קשה וכי נימא דמי שטוחל ומשיב כענין כו' ואכט הוא בכל אחרי דברי' כמ"ש הסמ"ע הכ"ל ויהי' פטור מן המלות ועוד למה נקט הרמ"כס אלו ג' לבריאת ונבון מה לחי' בבריאתו והכי הכ"ל ולא מי שלן ושלא זכה אלא כל מי שנמלאת דעתו מטופשת תמיד כו' לכן נלפע"ד דס"ל דהך המקרא כסותו לחי' בס"ם אין ר"ל דע"י נקרא טושה כמוחזק דהא י"ל דקורא בשביל אלילות אז טוס לער אז בחמתו עסי' ס"ת אלא דהכוונה הא המקרא כסותו והולך ערום ולזה קאמר הרמ"כס דלא טושה המהלך ערום דהיינו מה שנזכר בבריאתו המקרא כסותו אז דעושה מעשה טפות נמור לחותר לכל שכל הוא דהיינו מפער וכו' דבהאי מחויקינן לי' לטושה אם דרכו בכך אלא כל מי שנטרפה דעתו אפי' ידוע ומפורסם לכל שמוך מעשיו שנטרפה דעתו אפי' אם אח"כ נתפשה בכל הדברי' דלא נסתר בו אלא שעדיין נאלמת דעתו מטופשת בדבר מן הדברים ר"ל שנסתר בו רוסם בדבר מ' מן אותן הדברים מה שהי' עושה בעת שנטרפה דעתו ממש . ועי"ז תיגלתי מלתא שעדיין לא נתפשה לגמרי רק בחזקתו דמסוכה הוא מדעתו נסתר מטורפת ולכך היינו בן מלות ופסול לעדות מדוקדק מזה מ"ש בדבר מן הדברים ול"ק מ' מן הדברים אז בדבר מ' וכו' ומזה יש להשות דעת הפוסקי' די"ל דגם ר"ם ור"ת מודים בכה"ג להרמ"כס אמי שנטרפה דעתו מעיקרא זה"כ שנשעל נ"ל אלא שנטרפה דעתו מעיקרא מה"ת מחזיקה לטושה בשביל דבר מ' אפי' אם שבה בו פעמי' ושלם וחכמי היינו מובחר דעשה ד"ם כ"ל מסיבה אחרת והפסר דגם ר"ם ור"ן במגיבה לא פליגי רק שם בבריאתה דר"ם לא רצה לפרש דחיירי אמי שנטרפה דעתו מעיקרא ופתותו הפעם מפחמת כל מה דעשה מללו דברים הי' עושה ד"ם ובכגוי שנסתר בו רוסם בדבר מן אותו הדברי' ניכר בו שעדיין דעתו מטורפת וכנ"ל :

ז' ובזה נתייסב קלת מה שהביא מרן בכ"מ בפ"ע מה' הרמ"כס הכ"ל וז"ל ע"ש היכי אי' הטעם שהוא פסול לפי שהיינו בן מלות כו' ולפכ"ל ניחת לי"ל דקיי"ל להרמ"כס ז"ל דלעיתת די"ן דאפי' בדבר מ' מן הדברי' מקרי טושה ואיך ממעטי ומשווין לי דומי' דהרב וקשן דלאו בני דעה הם הטושה הוא אכט בכל הדברים ושפיר טושע דברי הריבי' והאיתם לכן מפרש הרמ"כס דאיירי אמי שנטרפה דעתו מאוזלך כ"ז אלא נתרפה לגמרי עדיין היינו בן מלות ועמ"ש בחות ב' וג' הכ"ל ומפשר דהכ"מ דלא ניחא לי' לפרש הא דקאמר הש"ם והוא עניד ד"ם דהיינו אמי שנטרפה דעתו כשכבר וכנ"ל וכלי דלא תקשה דאלת"ה אמאי נוהג דעניד ד"ם היאך להיוצא יחידי ובפרט שלן בבה"ק וכן המקרא יש התגלות עיין ברכות דף י"ח לכן הניח הכ"מ סס בשמוך הך דמגיבה ומפרש

כפרושו דהא דקאמר והוא דעביד ר"ם הוינו סדרנו כך • וע"פ דרכו מפרש נמי כוונת הרמב"ם בזמ"ם ונמלאת דעתו מסוכמת תמיד בתוקף דל"ע דילי' במ"ע מצל אנלע"ד כתבתי ולהנ"ל י"ל כמו כ"ע שהניח בעל ל"מ סם די"ל דכוונת הרמ"בם בה"ל סלוחין לכך לזו בני מיעבד סלוחין בינהו משום דחין להם דעת ושוטה ואע"פי שהוא מכם בסאר דברים מ"מ הואיל שעדיין בחזקת דעת מטורפת הוא לזו בני מצות ניכהו וממעוטינן לי מתם גם אתם כמו שממעיטין מי שהיכו ב"ב ולענין עדות לא הוי טעמי' לפסלו ס"ל משום דחיכו ב"מ וכ"ל :

ח' ואשובה ואחרתה מסת"מ הגאון מהר"ל נר"ו ולדעת כו' עכ"ז חינו רק בכלל פתחים ומובהלי כו' וקי"ל דרק לענין עדות ודייני פסולין ולא לגירושין וכמ"ם ודברי הרשב"ח וב"י ובש"ע לפי' חלים בעלמא שהיכו שפוי לגמרי וכו' ולזה רמ"ז גם הגאון מר"ם נר"ו בד"ה אמנם בב"י כו' ולענ"ד לזו רחי' היא לכ"ל דלדבכה הרב"י בד"ה ואם הוא עתים חלים כו' אחר שהניח דברי ר' ירוחם בשם הרמ"ה סיים ועי' בתשובת הרשב"ח שכתבתי לעיל כו' ואחרתה בעליל דכוונתו דגם הרם"בן ס"ל כהר"מה • רק דהרם"בן מיירי כשנודע לו טעות חלימתו וכדמסיים שם שפ"ה בטעות חלימתו ה"ה כפקח לטעתו עכ"ל ס"ב בטעל כ"ד לפי אחמן דעת של מהרש"ם יש לאוקם לעתים חלים ולעתים שוטה :

ט' ועוד קשה לעב"ד דכריסא כ' הגאון מהר"ל דבעל כ"ד חינו רק בכלל פתחים וכו' ס"ב מחביבהו אחי שהינו מבין שום דבר על בוריו' וכמ"ם הסמ"ע בח"מ סי' ל"ה הב"ל ובסיפא כתב וכמ"ש בל מלבדי הרם"בן כו' וחינו חייבי אחי שמניא כל הלבדי' על בוריון רק לדעתו חלושה וקלושה וחיך אלכבי' אחרי רכשה וכו' :

י' ועוד ק"ק על ס"ם בד"ה חיברת כו' וס"ב בוודאי בדקו כדינו כו' הא הרב"י כ' בסי' קכ"ח בד"ה ובעה"ע בתב וכו' ועוד שוטה בבדיקה אי יהיב גיטא וס"ב אי אפי בדיקה לחעדן דעת של הרב ? הר"עה וחע"ב דהרב"י סיים שם שכל שבדקוהו ואחלו דעתו מיושבת אין לא מספקינן לי' בשוטה כו' והלא חשובתו בדרו דסיים שם דאם אינה ד"ח שעות בשחוק להחיתה דעתו מיושבת בשום שעה כו' וס"ב לאחמן דעתו של הגאון הב"ל דבעל כ"ד הוי טעית בחלה אלחשוגם בטעת סידור הגט הי' דעתו מסוכמת בשר דרוצה להרחיק בדוק ולכוס אבלי רוצף אבת לא בשחה הבדיקה בחורה וחוקה :

י"א לבן בלע"ד להחמים הגאוני' דקדקו בלשון הרב מהרש"ם על שהליף מזכרתו בחתם אינם דפעמים בכוהו בשם שוטה בפגע ופעמי' בשם מסוגע ס"ם לאחי' לסנה הדין אחני לי שטותית דבעל כ"ד לאיהו גופא מספקא לי דמי בהחכם הכם חרשים לירד לסוף חסרי דעת הטפשים ולבך מספקא לי' בשוטה • ולכן יפה בתבו החמים הגאוני' דע"פי הבדיקה אמו דבי' דאבלאי מילחא למפרע דמה שעשה לאו דרך שטות עשה • ואפשר נמי דגילה הטעם שכמוס להב"ד או למפסחת אחתו ואין לרש יודע מעמוקי' של חבירו ואין הב"ד אחרחין לבוקו לגלות מסחורין כי לב יודע מרת נפשו והבירו בו דיודע בי בנפשו קוח בפרט בעיד מר"ח הגאון נר"ו שבחדרי אחרי בסוגיא מחשבתו של הפועל ולמקו' יפה נרח ואבלאי מלחא עוצח השני' בחדא מלחא לא שריך ואין מן הצורך בדברים

בדברים כאלו להחריך כי כל מי שאין דעתו להתעקש יודה שבכל שברות המתדמי' אל ההקש אין בהן נפתל ועקש :

י"ב ואחר אחרון אחרי בח והנני יוסף ולא כמותם כתוהב לפרוק ולא לטעון על מה שכתבתם הגאון מהר"ל דלמה לא ידע הב"ד דק"ק קליווץ מהמאורע אשר הגיעוהו ורדפוהו עד חוכה ולפשר דלא נתנו דעתם לבדוק כראוי ע"ז אמינא דלעב"ד קליפת וקטינא ברמ"ז עשו הטעמה דמתוך מעשיהם הנכונה נדע בידיעה בתמנה שבדקוהו לפני מסורת דריבה . והיינו דוודאי לא לחנם הכיתוהו לחתום את הבעל בחתימת ידו על התחתונה תחת שב"ד בהאי ליבעי וליתר תוקף ועוד בח פ"פ על התחום אחר שקרא ושנה הק' פ"פ כו' אלא להודיע לכל יודע דת ודיבה שדעתו נכונה עיין מ"ש הרב כ"י סי' ק"כ בד"ה ואף אם מיסיקין וכו' אבל לכתוב בכתב ידו ח"כ דעין שהי בו דעת לכתוב כן וודאי פקח הוא כו' ואף"ה שפיר שמעינ' ממתני' דהלם ס"כ בכתבו כותבים כו' וא"כ בדיקה כו' וברלה מזהו היה סיעת הרמ"כם כו' ע"ם ולכאורה שרחיי' זו ממתני' דר"ע מ"ש כו' מלמה תהי רבותא טפי והכי הל"ל ח"ל בכתב כו' וכתב כתבו וחנו בודקין אותו כו' אלא ע"כ דאם כתב ח"ל בדיקה וכמ"ש רש"י בהדיא בהא מילתא דרב כהנא ח"ר בדף ע"ג ע"ם ותע"ג דלקמן דף ע"ט . ה"קולו לתפוקי הא דר"ב מ"מ מדברי מרן הב"י הכו למדין דחפי' לפי המסקנא קיימ"ן הך סברא ולא ממעטינ' אלא חרם גמור תע"ג דיכול לדבר מתוך הכתב לא מסכינן לי' כלבור ממם וכמ"ש הרב"י כמי בריש ד"ה ואף כו' הל"ל ואם תפילו בהלם אלו לנמתק דלרש"י ולרמ"כם יש למום לחולי של סנעון וכמ"ם הרב"י בסי' קכ"ח ד"ה ובעי כו' מכ"ם בבעל כ"ד לכתב ידו מהני דח"ל בדיקה :

י"ג ואל דהא לכתב הב"י הך סברא דמתוך כתי' כיכר שהוא פקח כו' הייכו דוקא לפום הך סברא לכתב הרב"י לעיל מיכי' וז"ל ולא"כ הרמ"כם . המדבר וה"ם מסום כו' ויותר כ"ל בכל שמדברים דיכו כפקח נמור שברי מתוך דיבור כיכר אם הוא בן דעת כו' ע"ם ולכך שפיר י"ל הואיל דר"כ ח"ר ס"ל לכתב הוי כדבור ממש תע"ג דלא קיי"ל כוותי' לענין חרם גמור מ"מ לענין סברא זו לא מציכן דפלגינן עלי' דנוכל למימר דכ"ע מודים שהדעת מכרע' תע"י דיבור כיכר שהוא פקח כך נוכל לידע מתוך כתבו ע"ד שאמר המלין הלשון קולמוס הלך אבל לפי מה שמסיק הרב"י לקמן בד"ה הנ"ל וז"ל מ"ש לענין מדבר . ומ"ם שכתבתי בשמוך שפשיעת דלא בעי בדיקה כלל תע"ם שבטור ח"מ סי' רל"ה כתב שכך כ"ל הרמ"כם ז"ל בפ' הנזכר לל"ל בפ' כ"ט מה"מ לא ס"ל הכי שפשו הדין מדבר ומ"ם לדין ח"ם ומ"מ עכ"ל ויש כאן מקום עיון שהנאון בעל משנה למלך בפ"ב ה"ל י"ז כתב וז"ל ואני תמי' בדברים של הכ"מ מיך שכתב דברי דב"י בפ' כ"ט מה"מ להשוה דין חרם גמור למדבר ומ"ם וחילקו מדין הלם עכ"ל והן הכם ממם דברי הרב"י הנ"ל ח"כ לאחר חזרתו של הרב"י דהרמ"כם ס"ל דגם במדבר ומ"ם צריך בדיקה לחפילו ע"י דיבורו דיכו כיכר כו' וכ"ל כמ"ש הרב"י לעיל ולא כתב הרמ"כם דין המדבר ומ"ם מסום דמכלל שלמוד שכיכו שאיכו חרם גמור דיכו כדין הלם עכ"ל ותע"ג דבפ' כ"ט מה"מ מסום הרמ"כם המדבר ומ"ם לחרם גמור דיכו כמ"ש הר"ן בכ"מ ובב"י סי' רל"ה דלייק הרמ"כם דבפ' כ"ט מה"מ מי שאיכו שומע כלום וס"ל דזה בח לו פחחת שתות וחסרון ח' מחמשה חושיו וכעין שברה זו כתב

סדריפה בח"מ סי' רל"ב לות י"ט ס"ב כ"מ הוא דכתב ידו ליכו רחי' על פקחתו :

י"ד אמנם לחר העיון קלת בסוגי . דבעין קף ע"ח כלע"ד דסוגי דשמעתי' מסיק שליבא דהלכתא דע"י כתב ידו הוי כבדיקה ממש דהא הך סוגי' לתרוצי עבידא ע"ב בקר דה"ה ח"ר מקמ"ל כו' חי' לרי' כו' ותירוצי' אין מרוח לכל המעיין אפוט בלרך דהא י"ל דהך דמי' בופא קמ"ל דב ועוד הא ולאי טוני' קמ"ל אע"ג דחרם לאו בר מסוני שליח הוא ואפן קי"ל דבעי הרחוי' עם לוחות עסי' קמ"ח סל"ו יעמ"ש הר"ן בפ' התקבל בסס הרמ"ן הביאו הב"י בסי' ק"כ בד"ה לא יכתבנו הסופר כו' קמ"ל דכיכול לדבר מתוך שכתב הוי . כפקח ועוד וכי לא ידע ר' יוסף מפתני' דתרומה פ"ח מ"ב חרם שדברו בו חכמים וחיך מרמה בפתקח לחרם גמור . ועוד מה שמקשה הרשב"א בסי' ק"כ וז"ל ומי' חיכח למימר דחר"י אמקמ"ל תניכח בפתקח כו' שדבפה ה"ל לאחוזו מפתני' דמלריך בדיקה ג"כ כו' והרן לח מלריך בדיקה ומי' דלהדרי לי וכו' וז"ו ה"ה כפקחי' כו' קרי בפקח . לח בעי בדיקה ובפתקח בעי בדיקה כו' ומה שחי' בסי' הרב"א ז"ל ור"ב חתי לאסמיעיכין דין הרבבת הרחם ע"י שמיחה דלח סייך לאח בחרם גמור דסח ס"ם ע"ם ק"ק לעב"ד הא מכתי ה"ל למתני בחרם בכתב בכתב נע כו' והרבין ברחבו כו' ע' תו' הב"ל ועוד לבון ר"ו דקחמר חלם קלחת חלם שחי כו' היכו מדקדק דלמה מביח לבון המשנה בפתקח ונקט לבון חלם ועוד דהכי הל"ל הב"ע בחרם גמור ועוד ל"ל להביח חתי' מברייתא הלא משנה ערוכה הוא בתרומה חרם שדברו בו חכמים בב"מ שהיכו לא שומע ולא מדבר אבל שוא"ת אז מ' ונ"ם אין לו דין חרם :

טיו ולבן נלע"ד דבאמת ידע ר' יוסף די"ל דרב חיירי בחרם גמור וקמ"ל דכתב הוי כדבור מהו דתנן בתרומות דמי שא"ם וש"ם הוא חרם גמור הייכו מי שהיכו יודע לכתוב ומע"ג דמחכית סתמא קתני י"ל דסתם כעיקולו והיינו ע"פי שב' הרמ"בס שם בפ' המשנה וז"ל חרם בלשוניהו הוא שא"ם וזו"ל קורבס ג"כ לחלם חרם לפי שסבת החלמות הי' מ' חרשות כו' יתחרם בעובר בעודו בבטן אמו ולא ישמע מה שמדבריס לו . וקורחים לחלם בסבת החלמות חרם וכו' . וא"כ משמע מי שבולד חרש ולא ישמע מה שמדבריס לו ש"מ ללמוד מעשה הכתוב ושפיר קמ"ל רב דמי שיודע לכתוב רק דבחרם ובחלם אח"כ שוי כאלו מדבר וש"מ דאין לו דין חרם גמור ומ"ש עוד שם וז"ל ודע כיבסבולד בפלס החרשות אחר שסמע או בשחוק אחר שהי' מדבר מחר לו לחרוס עכ"ל אע"ג לקמן גיחח בהדי הקול וכמ"ש שם וז"ל חלם שסומע ומבין ואין יכול להבר מ' חולי מידע לאחרי הקול כו' ולבך לא יחרוס לכחחלה משום דאין לבדוק דאע"ג דק"ו"ל הרחוי כדבור דמי עיין ברכות ובש"ם סי' ס"ב מ"ח הוי כמו שהיכו רחי לגילה דגילה מעבבת בו אבל כאן חיירי הרמ"בס דבפתקח אחר שהי' מדבר א"כ יש לו אחרי קול רק בפתקח משבח אחרת שפיר י"ל דהרחוי כדבור דמי והוי כמו הרחוי לגילה כו' ואין להאריך רק דקאי' לי לר"י אחר קאמר הב שם דיבח דוקא לעניין ביטין וחמיהי' אחר בפסי ה"ל להעמיד דברין על מבני' הברחות הב"ל והכי הל"ל אין החם חרם שדברו בו חכמי' בב"מ שהיכו לש"ם ולא מ' אר"כ ה"ל בפ"ש לכתוב אבל כעיולע לכתוב כתבו כדיבורו דמי ופ"ל דרך מילחח לגב

מורחת קמ"ל לעניין גיטין דכתב ידו מ"מ בדיקה · ומשמע מהילת דלוקח בהרכנו' צריך בדיקה אבל בכתיבה מ"מ דאל"כ לתשמישיהן רבותא טפי כשתתק וה"ל כו' · וכתב כתבו והנו כו' בוקעין אותו כו' · ונזו כמי כווכת הב"י בח"מ משתמע שפיר דה"ל מתני' ל"ל מאתני' דלהרכנת הרמב"ן הוא דצריך בדיקה · אבל לכתוב ידו מ"מ בדיקה כו' וה"ב הדרת קושי' לדוכתי' דה"ל לרב להעמיד דברין על מתני' דתרומות כנ"ל :

ט"ז אך די"ל דלמא מי מאתני' ס"ס אפי' בפ"פ צריך בדיקה והא דנקט גווכא דהרכנת י"ל דלגווני' אצטריך דה"ת כשתתק מ' חולי על סגנון ויציאי' דהן הן נקיט ואפי' בדיקה אח"כ בחד הן ואחרי לאו אחד לאו ואחרי הן ה"ת דלא מהני מסוס דלמא עתים חלים ועתים סוטי כו' לעיל לף ע"ז ע"ב ובסי' קכ"ח כב"י ד"ה ובהע"ט כו' קמ"ל דספיר מהני מסוס דכי הך סיפי לא נקטי' וכפי' רמ"י סס מו דלא מספקא לי' בעתי' סוטי ועתי' חלים :

י"ן וצ"ל דר' יוסף ס"ל כשתתק לא גרע מחלם ולא מספקא לי' בספק סוטה כלל ובדעת בפה"ט עי' בב"י ד"ה ובפה"ט בו' :

י"ח ועיין קאמר ר"י חלם קאמרת ר"ל דאתה רואה להשוות כשתתק לחלם אבל קאמינא לך חלם מאני מכשתתק ודאי מצריתא דתני' כו' סומא וה"מ זהו חלם וו"ן ה"ה כפקפי' ח"כ מזיקין דחלם הוא כפקפ ממש דאפי' בדיקה ח"ל והרי גבי כשתתק תנן בהדי' דצריך בדיקה ע"כ ל"ל דכשתתק גרע מחלם והיינו כדעת רש"י ורמ"ם דכשתתק מספקא לי' כסוטה · וה"ת דאם רק הרכין בראשו הן לא מהני אח"כ אפי' בבדיקה דאד מסן ואתי לאו כו' מסוס דמיישינן דילמא עתים חלים ועתי' פי' כפה"ט קמ"ל כתי' הרב"י סס וא"כ ליכת לדייק מזה דכתיבה ח"ל בדיקה · קמ"ל רק דבכתיבה ס"ל בדיקה :

י"ט ולבתר דברה מתוך סוגי' הכ"ל דכולהו אמוראי ס"ל הך סברה דכתב ידו הוי כלאו בדקוהו י"ל כמי לף דמזר הרב"י מהאי דכתב הרמ"בם ס"ל דבדיעבד ח"ל בדיקה ומ"מ מהאי סברה דב"י הוי פבדיקה לא הדר בי' וכד"מ כמי בלאומו ומיהו לעניין מדבר וה"ם כ' דאפשר כמי דסטור בח"מ סי' רל"ה דמחלוט סברה זו דמדבר וה"ם ח"ל בדיקה ס"ל דאם אפי' ע"י כ"ש ניכר שהוא פקח מכ"ם ע"י דבור ממש ורמ"בם ס"ל דאפי' אם נימח דע"י היפורש היינו ניכר מ"מ ע"י מעשה כתב שיכול לכוון שפיר ניכר שהוא פקח וה"ל דהכ"ל דמפרשי' הברייתא זו ה"ה כפקפי' כי' הייכו כפקפון ממש דח"ל בדיקה לחומרא מאחר דשפיר ס"ל לרמ"בם וכן כתב הטור דמדבר וה"ם ח"ל בדיקה אבל לקמיתי' אלא דלמא בסומא וה"מ יצטרך בדיקה דה"ל דברית' תיירי בידיעה דלמא נמי רק מסריהו בכלי הדבור ולכך מביא הב"ם סס רפי' מקרא ובחלם לא יפתח עין ר"ל דלמא הוא מגד שאינו יכול לפתוח ולנענע לחברי פקוח · אבל הפוסקים תיירי מסתם חלם אז כשתתק מ' חולי דיש לחוש דמסוס סטות בא לו · וכמ"ש הדריפה בסי' רל"ה אות י"ט לכן שפיר בפי בדיקה · דע"י בדיקה כודע דלא נהוה לו סיבה זו מסטות · וזה נחייבם קו' הל"מ בפ' כ"ט מכ"מ מסוס דבמדבר וה"ם כלום ע"כ לאו מבשו אמו הי' מרם דאם יכיל לדבר ע"ן בפרק המפנה בסס תרומות פ"ח סי' כ' הכ"ל אבל בשתתק אח"כ ושפיר מיישינן דלמא מ' חולי על סטות נשתתק וכנ"ל ואפשר דזהו כמי כווכת הב"ם דמיירי מקרא ואכני

ואנכי כתרם לא שמעתי ר"ל דתרעות הוא רק דיכנו שומע לכל מ' חולי של פעות . כ"ל תרכין רחמו לרחמי המעות . אם אחמם מיליעתי קצרה ודעתי מסרה להכריעה מסברת בדעת נבערה תמכתי יתידותי מאחרי רבים להטות בהטי' לטוחה ולתקות עגוכה הבערה ולהסכי' עם המכסירי' לקבל טהרה והיופר תורה רוח טהרה עלינו ענערה יערה . עד שנזכה לתורה תור חדש על ציון יאירה :

ביתינו כמהרה הכ"ר מי שכפני בכפני קטורה דמן תברים זעירא :

דוד הקטן בהגאון הגדול במהור"ר **ליב** זצ"ל ק"ו פ"ק דעסאלי והמדינה ומגפי :

וזהו נוסח הכתב שכתב הגאון מוהר"י **הלוי** זצ"ל ס"בד דק"ק אה"ו יע"א :

בס"ד יום ו' י"ב ח"ם תקכו"ל :

שלום לכבוד אחובי הרב המח"בג המופלא והמופלג מאור דבריו כשלג כ"י פ"ה כש"ת מוהר"ר **ישראל** נר"ו אב"ד דק"ק קליווא יצ"ו :

הנה קבלתי גי"ם ומפני שהייתי טרוד בשבוע זו שהיתה בכלן בדירת הכתרים למנוי פו"מ פה ק"ק יצ"ו לא הי' הפנתי מסבוים עתי גם עתה לא שעה להיות הסופר מתריך ותפזתי מועט שלריך הדבר להיות מתון על יהי' לי יריעה התשוכה למח"ו הגאון מפרשא ותו כדא בשעה היעופ סיהי' בינינו ריך ומה לעשות לבבד גבורי כח לבבד מעלתו ודברו בגאות בלי טעם וריח לפסול הגט מסידר מע"ל ויקבל ההעתק מתכתב שכתבתי בתשו' לפ"פד על ערעור שרתיתי מתכתיים מה שכתבתי בתשובה מה שרתיתי ח"ל עיון בשלמה בכידון זה ומתחת טרחת לכבוד הסבת הסמוך לסייס והי' זה שלו' מנתי להו' הערוך הקטן **יצחק** הלוי חיים הורוויץ :

צרקת תמים תיסר דרכו זה **יצחק** בח מבוח בחר לחי רוחי לחר לחי העולמים שרחה בשלבונה של תורה . ס"ה הגאון הגדול מוהר"ר **יצחק** לבית לוי לוית חן ועטרת תפארת ביד ה' מנוחתו כבוד בעלמא דקסוט סב"ד ור"מ דק"ק ח"ו יע"א חסר החזיק במדתו מדת גבורה . ושלח לחרתו לחר"ל יהי במעבה רך מזיב חימה עזה לפ"פ ויעתר **יצחק** הרבה והפציר בתפילה להסיב מלחמה טערה . ויקו לאור ואין כי ברי"ם עברו בחלים וקם יסימו לפיסם ודחוהו בקנה רצון בחמרם כי עתם תמות חכמה ואפס מחוחם מהם תלח תורה ומסם בחרה . ונוסף עליהם דברים רבים בהבה וכהבה המורים בחלבב שבחכוונו לעשות להם סם על פני כל הארץ ומי כמוהם מורה . ויהי מרת רוח **ליצחק** וסלדיק הזה לא בהבה מן הרחוי' ולא מן הטעם לפנם ויעש כמעיל קנאה לחרי גמדו על דירור הדברים שהרי זה גם ואתתה לא ברית ויסד **יצחק** ויחפור את בחרות המים בחר חפרוה בריס בממוקק במשענותיו ואחר יהות ברכתי סחוש ועמדו פחות לשיליה עילוייה וזה לך האות בתשובתו היקרה בקצרה :

אדיש עתה בחתי על סלפק לי בפתח בתשובה מכרב המח"ב מו' **ישראל** אב"ד דק"ק קליווא נרון הגט מסידר לפ' מפכסיים לחר החתונה תיקף וכפי ההעתק שלפנינו מנב"ע מהרב דק"ק מנכסיים ובדופיו שלח לקבלתכם

לקהלתכם ערער על הגע וע"פ זה יצא מבד"ץ דקהלתכם לבעל הגיתין ממרתי
הגם מידעתי שעמם ספר מלחמות בנויי כמגדלים תעפ"כ תם לא שעמם כמוס
והם מכסים עפת כו' מעמם יהי' הסליחה מהדין עם הרב הג"ל להכשיר הגע
ובלא לפוסק חלק תבח' קנת בתריכות וכח לבל יהי' למעלתכ' לעורת הכף תסובב
הרב עומד על העיקר שהי' שפוי כ"ז שהי' חלקו בשעה שלה לכתבו ובכל זמן עד
גמר כתיבה וכחתר שלם לי בב"ע וידוע מה דהי' ברשב"ם הובח בפ"ע סי' קך"ח
דלפי' בעתם חלים ועתם כו' ובשעת חלימתו היו שפוי לגמרי יכול לגרש בעת
חלימתו • ותמוה מאוד על שעמע מרש"בח דהפסק להסומל שם מירושלמי דה"ר
לכשיתפה ובחמת מפורש בהדיח שם לכשיתפה היינו בעת חלימתו כדמייתי
שם מעובדא דשמואל יע"ש ותבחר מה שכ"ל ביסוד קושיח עצומה שמלחת בסי'
קכמי ספרדיים דכ"ח לכ"ך להח דבב"י כתב על הח' דהי' בתום' בשב"ח דלריך ליהר
שלא יחלקל ויפתה בין כתיבה לנתינה דדברי תום' הינם כמשמעותם מהח דמי
שתחזו קורדייק' דמוכח מיכי לחין מזיק לפילו לדברי הרשבוני' שם' כתבו גע לפסק
שם בשתפה בשעת כתיבה ונתינה לפי' לר' יוחנן כו' ולין לחלק דמי שתחזו כו' דבמיח
בירן כו' לח מלינו בהכי וכתב בתוס' הב"ל דהב"י סותר ד"ע בסימן הב"ל מה
שתמה על הרמ"בם שכתב דמי שתחזו רוח רעה לח זולת קורדייקוס להגע פסול
ולח בעל ורח ר"ל דר"י לח מלינו לר"ל דמי שתחזו שיהי' הגע בעל שלה פסול מ"מ
היינו דוקח בסמח בירן יע"ש הרי דמדברי מוכח דלח לפי דקיי"ל כר' יוחנן יש
לחלק בין סמח בירן לחין סמח בירן ודבריו סותרים מהדדי ולפנע"ד יש לייסב
בהקדים מה דקשיח לי על הר"ן פ"ב דגיטין הובח בב"י סימן ק"ך דמהכי הקטנות
לבעל בגט שלא תסה בין כתיבה לנתינה כיון שלח מחוסר מעשה בגופו כמו קלילה
דפסול בין כתיבה לנתינה דכתיב וכתב ונתן כו' עכ"ל ויקשיח לי מנמ' ערוכה
בנמ' חולין דמקשה בגמ' מהח דכיסוי הדם הינו נוהג בחוקדשים חי בקדשי ב"ה
וליפרקינהו ולכסוי' ותשני חמר קרא ושפך וכיסה יצח זה שמחוסר מעשה בגופו כמו קלילה
הח פרי' לח מחוסר מעשה בגופו כמו חקלחה בגע כו' וים לייסב דבחמת זה
כוונת הגמ' שם דחמר בסתם דחתת לחכי פי' רשי' דדרשינן כה"ג לפי' תיתח
בקדשי מזבח ושפך וכיסה יצח זה שמחוסר מעשה גרידה וכיסוי וי"ל דהכי
קחמר להסתם דדרשינן כה"ג מועט לדרוש זה שמחוסר מעשה גרידה בקדשי מזבח
דמחוסר מעשה בגופו שבל פרי' לח מחוסר מעשה בגופו חך לפ"ז חי' תיתח על
הרמ"בם דפסק בפ"ב פיסוי הדם הינו נוהג לח בקדשי מזבח ולח בקדשי ב"ה
ולפי התרי' הנ"ל דוקח בקדשי מזבח קח ולפי מסקנת הגמ' שם דתר' רב לפי
דלכהי הין נוהג בקדשים דמקשינן עוף לחי' מה חי' כו' ב"ב מוכח דדוקח בקדשי
מזבח כו' נוהג בקדשי ב"ה יש נמי בחי' כמו בעוף ותי"ל דטעם דרמ"בם דבשינן
לפרי' העומדה והערוכה הח הרמ"בם פסק בפ"ב מהלכי' עירובין שחט בו שניים או
רוב שניים והיח מפרכסת הרי היח כחי' יפולין חותה ופ"ע ועתה חצח לבינוך
הקושיח הנ"ל על ב"י דכוונת הב"י דליכח למימר דחי' בשחטה בין כתיבה לנתינה
ובכתיבה הי' שפוי הוה כמחוסר מעשה בגוף הגע דמ"ב במי שתחזו קורדייקוס
במי יהי' פסול משום דכתיב וכתב ונתן ואם משום דסמיח בירן אין לחלק
לענין זה דמה מועיל בבירן רפואתו הלח במחוסר הגע קלילה או בכיסה דם
במחוסר גרירה במי בירן לקללו מבל בגוף הדין שם הגע בעל לגמרי קם

הי'

הי' בטעת הנחיצה לומר שפיי יש לחלק דלמ"ד בטל' לפי לר"י מצוה דעומד בדין לרפותו והגע רק פטול ולא בטל אבל בין כתיבה לנתיבה יש הי' פטול היכא דאין סמך בידן מחמת שמחוסר מעשה אין לחלק דגם יש סמך בידן פטול דאכתי מחוסר הוא הרמוזה זד"וק ולפ"ז נכ"ד דהמגרש כי שפיי בשעה שאוה לכתוב והטיל על השלוח שמוכנין לשהות להמגרש כאמן על הן הן כי אין למוד לנמוך בשעה בשעת כתיבה הף דמסיק נב"י שהם בשעה בשעת כתיבה הף להחפקה בשעת כתיבה פטול היינו דזוקא בידוע בודאי שבשעה בשעת כתיבה אבל מן הסתם אם בשעה שוה לכתבו הוה פיקח ס"ל להרמ"בס דהף שאין הסמך בידן אין למוש כדאי' נב"ם סי' קך"ח וו"ל הרמ"בס ס"ל בסכי' בדעתו בעת שמה לכתוב מן התורה כשר אפי' בשעתה בשעת כתיבה וכתיבה אפי' אין סמך בידן ולכך אין צריך לבדוק בשעתה בו רוב סמכי' אם רמז לכתוב בו ולא מיירינן בשעת בשעת כתיבה ונתנה בשעתה מטום דאיכו אלא מדרבנן עכ"ל ואין להקשות הסברת ב"ם מהא דבעל בעיפור מדייק דע"כ בשעתה לא מהזקינן בשעתה דא"כ כי בדקינן לו בשעה זימנן מאי הוה לעמ פקח בשעת בדיקה ובשעתה הוא אמ"כ קודם בתיבה והב"י מדמה לבשעתה שבדקו ומצאו פיקח לא מספיקינן שהיה מחמת שטות אבל היכא דיש לספק שמא יהי' בשעתה משעת דפסול בדיעבד וכדמסיק בסוף הסימן מהט' בשם מהרייתו דיש לספק בעיתם טוטה לא מהני בדיקה ולכאורה הב"י מסתייע לסברת זו מלשון רש"י בחולין דמי שחחזו בד"ה בשחתק פי' לא אמי שחחזו קורדקים קאי אלא כו' דיש לדקדק מה הוה קשיח לן אי לא קאי נמי אמי שחחזו אלא ע"כ כיון דשחם מי שחחזו כו' הוה עתם חליש עתם טוטה לא מהני בדיקה מחמת ספק דשמא בשעת בתיבה הו נתיבה יהי' עת טוטתו לכך פי' רש"י דלמו חזי שחחזו קא אלא בשחם בני חדם שבשחתק דשחמת אי בדקינן לי' ואמר הן כו' בודאי טיגלייה מלחה למפרע דבשחתק למו מחמת טוטתו ולכך מהני בדיקה כדמוכח בב"י דהף דדייק בעל הטיטור ודוק • אבל בעפ"ל אין לדחות בזה דעת הב"ם דכיון דספק דרבנן הוה יש להקל דברמ"בס בפי' המשניות משמע דלא בפי' רש"י מדפי' במתני' שחהרין כו' ואמר להם כתובו וז"ל כי' אמרו לו אין ר"ע אמי שחחזו כו' אלא לחיזה להם עכ"ל ולא כי' כן חבשחתק כדפי' ס"ת דס"ל דבשחתק בחמת י"ל דקא נמי אמי שחחזו ודוק • וכל זה כי' לן לדין אם זה המגרש כי' מוחזק לטוטה ואם בדיעבד בשד בלף דף י"ל דהוה להרב המסדר מלחה דלא רמיה כו' ולא בדיק ספיר בדאי' ני"ד ס"ל ח"ל לעכין פגימה זה לא סייך כלן דאי' בספר פרי מוהר אפי' בפגימה אם יש עדים שלא שחט בסכין בחקוס פגימה אף דלא ידע אפי' אם פגימה בשר ובכ"ד שברב המסדר ופ"ד רמה שהי' פיקח והטיל בהוגן בחשר מיעד בשמיעה ובכל החרמות שפי' פיקחנמיר אף אי בשר הוא החזק לטוטה יש להחיר בדיעבד אך בדין זה אף לכחחילה לפעב"ד כי' מוהר לגרש לפסיעת דבפעם ג' לא מחזק לטוטה כמו דמפורש בב"י סי' ל"ה אחה דטוטה פכול להעיד בדעביד לי' דרך טוטת ול"ל שאין הכוונה שבפעם ג' שבעשה דרך טוטת מקרי טוטה אלא כשדרכו בכך וז"ם הרמ"בס ובמלחמ דעחו חסוכשת תמיד עכ"ל הב"י וכן מבואר בחוס' בחגיגה ד"ה דרך טוטת כו' דמוכח שם דבהא לא פליגי ר"ה ור"י דבעינן להחזק למעד עכ"פ במלחמ חדא יע"ש גם מוכח בירושלמי ממניחים חו' שם דהיכא דניכר להגדדינפוס לחדי' מודה ר"י דלא מחזיקינן לי' לטוטה אף

במועד ג"פ וכו' לגדריכפוס כי' ופ"י מחמת דלמה יצא יחידי בלילה וכפי' על
הירושלמי מפרש בהלה ומעמוס ובגב"ע מה שכתב ה"ה הרב המח"ם דק"ק
מכריים לי' בזה הלשון כיצד בו ביום שעליו נפל וביקש להוליכו לעבר להכל
זה רציתי בהעתקה שכשלה לי מה שכתב הרב הנ"ל לברב מו' דזירישן וה"כ
היינו גדריכפוס מבואר בכה"ג ובגע פסוע בשם תשו' מהר"יט מי שמכיר דברים
שסותרים וה"י הלא שים בו טפשות בדברים שלכו חפץ כמו פתן מרם כו' והוא
מכלל הטפשים קפי לב היינו בכלל פתאים עכ"ל וגם מבואר שם בר"ם דהה דכתוב
הרמ"כם דצריך להתייצב בעדות הנכפים וכיוצא בו היינו הלא לעניין עדות שצריך
להעיד על מה שעבד כבר כו' אבל כשלנו בחמו לקיים דבר כמו במו"מ או בגיטין
וקידושין ומסנרי לי' וסבר והנו מכירים שהנין הדברים כגון זה לאו פושה הוא
עכ"ל הרי מבואר דשפיה משתברת ממה שכתב הרב ממנחיים הנ"ל לרחי' לכ"ד
מסי' ל"ה שצריך להתייצב בעדות נכפים ושם אמרו לעניין ממון הקל ומב"ש כו'
עכ"ל וחינו כן כדמוכח בד' הנ"ל ולפענ"ד רחי' לזה מהא דחי' בם"ע סי' קכ"ל
בחים דנכפה שם כופין אותו לגרש אבל לא מספקא לי' שם יכול לגרש גם מבואר
שם חים המשתטה מדי יום יום כו' ואי אפשר לקבל כי הוא מעורף לפעמים ורוח
אחי כן יהרגוני אין כופין לגרש עכ"ל מוכח שם רופה אי' יכול לגרש אף דלעניין
עדות נראה דפסול גם נראה לפענ"ד דים לדון מהא דממון אין הולכין אחר
הרוב ובאיסור הולכין אחר רוב דממון יש להחמיר יותר ואף דכתוס' פ' הבע"י
מקשה על האי מהאי דר' ס"ל דמתחזק בתרי זימני לעניין איסור וממונא צריך
להתחזק ג"פ לריעותא טילא מהרוב ועיין בב"ם דכתב בסי' י"ד בהא"ע דחירן
טעם דרבי לעניין כתובה בקטלנית לא קשה קושי' הכ"ל יע"ש אך לכאורה קשיא
עלי הא התוס' מקשים מהא דע"כ מודה רבי לעניין ממון דבב"ם דוקא הוה חזקה
מצוי המועד דמקרא ילפינן דבעינן ג"פ לייעד הורגא אך דיש לדקדק מהא
דמייתא לר' רחי' דמודה לעניין ממון מצוי המועד דמ"כ לפי דקיי"ל דלב"ע כופר
מצוי כפרה ומאי לא יהי' מכלס כופר במועד שהוחזק בג' נגיחות לאדם דהא
בגמ' רצה לדחות לזה לחלוטין ותשמות דאין ממכנין אותם וה"כ לעניין איסור נמי
אמאי לא ילפינן מכם הלא ע"כ דר' לא ס"ל לחלק בין ממון לאיסור הלא בצור
המועד ס"ל לגזירת הכתוב הוא ואמרתי הרבה זה הלא הלא מעריה במה הלא
כ"מ לכאורה זה עכ"פ אין קיי"ל כרבב"ע דבעינן לחזקה ג"פ אם לא לעניין שכשה
והכא לא לחזקה לשפר שפחי' פעם א' רק שהימה כפל עליו וכב"ל ומה שכתב
הרב ממנחיים הנ"ל דים לומדנה ממעשה הגט גופי' חזקה שאין טורת בשעודה
ומפשיטה אם לומר זה הלילה לדון מיכי' להלא דים מחזקתו ומרוב בני אדם
דבגמ' גבי פ"ק דכתמן עיקור הטעם משום דכתובה דרבנן הם אמרו ואם תאמרו
כדאי' בגמ' אך דמקשה בגמ' מה הועילו חכמים בתקנתן שתיקנו לה כתובה חזקה
כו' מוכח דהם כי' כתובה דאורייתא לא הוי מפקינן הכתובה מחמת חזקה זו ומכ"ש
בנידון דידן לדון מחמת לומדנה זו שהוא פושה ורחי' קלת מהא דחי' בגמ'
ופוסקים בחי שמועלך בצור ואמר כתבו גט לאשתי כו' דמקשה בגמ' דלמא בד הוא
ולא אמרינן דלמא אחזו קורדייקי הא רחי' שהי' מוכך בצור במקום שאין בני אדם
דמיירי בשאם שאין לנו יודעין הסיבה ואף דאמר כתבו גט כו' דלמא חזר וכשחשב
קודם הנתינה הלא דאין מחזיקין זה לפושה בשביל לומדנה כנ"ל ושם בכפי הבי

שטיח הוי לומדנא שמכר כל נכסיו ולח מהזיקינן לי' שהוא שוטה כו' ועפ"ם הפנתי להחריך יותר ובפרט לפני גדולים כי"ב הכל גלוי לך לחי מאשם שיש לדברים בגו בגלל כן בקשתי שימחול לי עכ"פ להשיבני דבר שלח יחרבה ס"ו מחלוקת בישראל וח"ה גדול בפני המון כ"ך ח"ה הד"ם ומחח לשמוע דברי חכמי' בכחת שתכוה דעתי הקטן והלעיר לבית לוי המוכה פק"ק מה"ו הקטן יצחק הלוי חיס הורוין :

ואחריו בח הגאון הגדול מוהר"ר מהרי' **ליב** נר"ו מב"ד זר"מ דק"ק מינ יה"ע בעל המחבר שאלת מרי' שלוג יצחג כתרי והתורה בתכתי ריבי טיולישוחו דרכם ושעמם וניסוקם . והמה כדרכם השיבו מענה ובלו בחזקה בלי טענה והשיבו פניו ריקם ובאשר יראה עיון הקורח בשיום תשובת הרב הגאון הנ"ל . אז נחב ידו לה' ותשובת דבר שלח בכל הגולה מה מתוק מדבש ומה עז מאריי . הוכיח מומם על פניהם ואי לא חזי לכון לריח לחתון מזון לרבעותיה . והרי לך תשובתו :

ראיתי הברי"ם רועשים ואחר הרעש אש המחלוקת ההולך והגדל בתוכנה העברים . מלכי רבנן הלו עם הלו מדיינים הללו חוסרים והללו מתירים . יעלו שמים וירדו תהומות יש שהלמוד צלליס בתים מדידים . כל איש לברכו פנה מזה אחד לבעל את המקפים ואת המשפדים . ומזה אחד מוחרים מתירה להזק דבריהם עושים סניגורים . ולא זזו משם עד שרחו כל הגולה לפניהם במהורת אם זלפידים בוערים . ע"ד הנע שנסדר ויהן ע"י אחד מן המורים . ושמו מודע בשערים שמיתיו דגל התורה ברים . ולא יצח מתחת ידו דבר שיהיו מתוקן כאחד מן המבדים . והן עתה הלעיגו עליו כולנו כפל ברברבתא ונח לכלל טעותא . להתיר ח"ח אסר לח כדחת לפי שבעלה המגרש ככנס בו רוח טעותא . אחר הבטוחין בשבת שעבר עויין בעודו עם אשתו בחשבה וחיבא יתירתא . ערב מביחו ליער ואשתהי המם כמה טעותא . ואחר שובו לביתו בכמה יביעות ושרחו רבתא . לקח אותו חמיו בדברים כאלו לבו עמו בשלימותא . והוליכהו לק"ק בונח ואשם לק"ק קליוות אל הגאון הנ"ל ורחם מתיבתא בשמו כבוד מוהר"ר "ישראל" נר"ו לשעות סידוד בין הדבקים . ובאשר שהרב לח ידע כלום מכל המאורע אח רגון הבעל לח אחר ואח דברין הקיש . וביום שלאחר כתיבות הגט המגרש הרחוק בדוד והלך אל ארץ מרחקים . וע"י עידערו על הרב המסדר ונתנו עליו בקולם לדפוק על פתחי שערי ליון המלונים בהלכה . לרדוף אחריו מלח אחל מכמי ונאוני הזמן קוראים עליו מגר מה רחה על כיכה שלח הלך ודרך בזה כדרך המורים המובהקים . ועשה הדבר בחפזון שלח כמשפט וחקים . תורתינו הקדושה . להיות מחונים בדין ואף בדבר הקטה . וחיהו בתר חיפכא חזל . ובמומר ח"ח הקיל והזל . ויתר על כן השתח דאחינא להכח . שבבר נעשה מעשה כפי דברי המסדר בדת והלכה . בכל אות לח הוכח להם ועוד ידם נטויה . להוליח לעז על גט שבבר כיתן בכח חומדו דעתם הבנויה . שהבעל המגרש בשעת בתיבות הגט הי' בחזקת שוטה . כי מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו מעשה בם"ק ומחותה מחשבה לח סר ולח נטה . ועל היסוד הזה המה סובבים והולכים ובנו דיוק וסופכים סוללם להעליך מסתים חרן תשרחת ישרחל ועזר כבודו לחללה . והרב המסדר עמד על נפשו

נפשו כי לא נפל הוא מהם • ויצא לקראת נסך לסתור דבריהם כי ה' נתן לו לשון לימודים • וכן ממקיים וכולו מסמדים : והנה זה ימים גם לאכי נקראתי • לחוות את דעתי • העתק שמלה • או הנשה למעלה • אם יצרו דברי הרב המסדר או עובדא למהדר • אכל בחלה לא מקנתי • וידי בגלאת טמנתי • כדרכי מעודי בלי להכנס רחבי בשלע המחלוקת להגדיל המדורה • כי אם לתוך הסלם בין חכמי דרת • חמכם עתה ברחותי כי תוחלתי נכזבה • והשלהבת עולה מחליה ואין מכבה • וקטיגורא בין ח"ח מתגבר • וכל אחד על ריב לא לו מתעבר לחמרתי את לעשות לה' לשום עין עיוני בדברי החוסרים והמתירים על מה תדכיהם הועבעו • ויתדמם ומסמרותם כטעו • ואת אשר ישים אלקי' בפי אותו אדבר • אם להפריד אם לחבר • לחוק בו ולא אדפנו ולא לחוש לכבוד איש והדר בגלוני • ואם כי יהי' מכורתי בריתי • והחבת עולם אותו החבתי • אכל מה לעשה אבי שבשמים גזר עלי שלא אסח פניט • אף אם גנבו כארזים ומסון הוא כחלונים • ומעתה אגוז לדון בהלכה • וזה אחלי • בעזרת צורי וגואלי :

בפ"ק דחגיגה (דף ג') ת"ר חיזקו שוטה היוצא ביחידי בלילה והלן בב"ק והמקרע את כסותו • והיתמר ר"ב אמר עד שיהי' כולן בב"ח ור"י אמר לפילו באחד מהן • והלכה כר"י : ודעת ר"ח כהן וה"ם מפיקרא דדוקא באחד מהלו שלשה הוי סימני שוטה • וה"ה למאכד מה שנותנין לו • אכל בד"ח על שטות לא כתב הב"י בשו"ע סי' ק"ט וקכ"ח • אכל הרמ"בס כתב בפ"ט מהל' עדות השוטה פסול להעיד מה"ת לפי שאינו בן מאות ולא שוטה שהוא מהלך ערום ומעבר כלים וחרק לאבנים לבד • אלא כל מי שנטרפה דעתו ונתמעטת דעתו מעט מעט תמיד כדבר מן הדברים שע"פי שהוא מדבר ושוחל כענין בשאר דברים ה"ז פסול וכלל שוטה יתבר מסתע דל"ד הכי • והניחתא על הטור והתחרוני' דבשו"ת סי' ל"ה לענין עדות השתוקו דברי הרמ"בס • ובי"ד סי' ח' לענין שחיטה דקי"ל שחיטת שוטה פסולה • כתבו לסי' שוטה הנ"ל בפ"ק דחגיגה ומדברי הרא"ש רפ"ק דחולין העתיקו זאת ומשמע דבריהם משמע דבהני דוקא תלי • סימני שוטה ולא בדבר אחר • ודעת רש"י לא כתבר לי היטב דבפ"ה דנדה דף מ"ה תנן בת י"ח שנה ויום אחד כדרי' כבדקים בת י"ב שנה ויום אחד כדרי' קיימי' ובודקים כל י"ב מן י"ב וכו' • לאחר הזמן הזה שע"פי שאמרו אין אנו יודעים לפס מי כדרכו לפס מי הקלקבו כדרך כדר והקדמן הקדם • ופי' רש"י שע"פי שאמרו כו' גדולי' פס וכלל שוטה נמי לא מחזקינן להו דסומו לבוה לכלל דעת ואין שוטה אלא המקרע את כסותו והלן בבית הקברות והוצא יחידי וכו' • ומשמע דברי משמע דדוקא הכי הוי סי' שוטה ולא ד"ת מדפירש ואין שוטה אלא המקרע וכו' משמע דבהני תלתא תלי סי' שוטה • ומתחילת דבריו דפירש ובכלל שוטה נמי לא מחזקינן דסומו לבוה לכלל דעת משמע הא לאו הכי אין בכלל שוטה • הוחיל ואינם יודעין לפס מי כדר והקדים שע"פ שאין זה מסימני שוטה דפ"ק דחגיגה • ובראיה דברי רש"י כסותרין זא"ז תחלתן לסופן • ומשמר לומר דה"ק ובכלל שוטה לא מחזקינן לי' דכיון דה"י לפס מי כדר והקדם יה"ל כדעתו מסוכסת תמיד בדבר ו' שעפ"כ שהוא מדבר ושוחל כענין בשאר דברים • מ"מ יתבר בכלל שוטה וכדברי הרמ"בס • הא ליתא דשאני הכא דסומו לבוה לכלל דעת • ולפ"ז דעת רש"י כדעת הרמ"בס ואינה

למימר דלדעת רמ"י דהני דוקא הוי סימני סוטה ולא ד"ל מ"מ אם הוא סוטה לר"ח הוי הכי דפרק דהגיגה אע"ג דלא חזיב כסוט' לכל הדברים • מ"מ לאותו דבר יחסב סוטה • וז"כ ה"נ פשו כיון שמינו יודע לסם מי כדר והקדים יהא כסוטה לדבר זה ואמתי כדרו כדר והקדמו הקדם • אם"ה פי' דכיון דסופו בא לכלל דעת לא חסיב כסוטה תפילו לאותו דבר ואין סוטה אלא המקרא כו' כלומר דומי' דהני דחזיבין להו סוטה לכל דבר הין סופן לבא לכלל דעת • הה"כ סוטה ל"ח לא חזיב סוטה תפילו לאותו דבר הא"כ הין סופו לבא לכלל דעת לפסוקי הא כיון דסופו לבא לכלל דעת תפילו לאותו דבר לא חסיב סוטה לפיכך כדרו כדר והקדמו הקדם :

מיהו לדעת הרמ"בם דהני דפר"ק דחגיגה אלו דוקא • צריך לומר הא"כ למה נקט בברייתא להני תלתא • ע"ל דנקט להו לרבותא מסוס דפריך התם תדר"ה ה"ל מי דעביד להו דרך סטות תפילו בחדא נמי מי אלא עביד להו ד"ם תפילו כולי נמי לא • ומסבי לעולם דע"ל ד"ם והלן בק"ק תימר כדי שתסרה עליו ר"ט הוא דקא עביד • והיינו יחידי בלילה תימור בנדריפום תמידי' והמקרא את כסותו תימור בעל מחסבות הוא כיון דעבדינהו לכולהו ה"ל כמי שנגח שור תמור וגמל ובעשה מועד לכל והשתא לר"ה נקט להני דדוקא בהני חלתא בעינן עד דעביד לכולהון דלא בחדא מהן תיכא למימלי בכל הני תימור דקאמר הגמרא ואע"ג דעביד לי' ד"ם לא סגי עד דעביד לכולהו ד"ם • אבל בשאר מיני סטות אפי' בחדא מי עביד לי' ד"ם סני' • ולר"י דאמר להני דבחדא מהן סגי נקט הני לרבות' לא מיבעי' בשאר מילי סטות דסוטה יחסב מי עביד להו ד"ם דהא ליכא למימלי במידי דלא תפילו בהני דתיכא למימלי בהני תימור דקאמר הגמ' לפ"ה בדעביד להו ד"ם סוטה יחסב • וה"ל הא דתני' התם תיזהו סוטה זה המחבר מה שנותנין לו וי"ל כמי לרבותא נקט להו אע"ג דתיכא למימלי תימור קוביקום הוא כדאי' בירושלמי • אפ"ה מי עביד לי' ד"ם סוטה יחסב ובהא תפילו ר"ה מודה לגמרא דילן כדאר"פ התם מי שמיע לי' לר"ה הא כו' הוי הדר בי' ותפילו להירושלמי דס"ק דתרומות דתני התם הני ד' בחדא בברייתא אחת ואמר עלה ר"ה סם והוא שיהי' כולן כו' פי' כל הני ד' לדברים ביחד • הא אפרש התם בכל חדא וחדא דתיכא למימלי בכל הני תימור לחמרן • והשתא תיכא למימר תדר"ה דירושלמי כדאי' תר"ם בגמרא דילן • דדוקא בהני דתיכא למימלי כו' וכמ"ש • מ"מ אחתי קשה לי ע"ד הרמב"ם ה"כ המקשה דאחתי לא אסיק אדעתי' כל הני תימור דמפרש ואזיל אמאי קשה לי' תדר"ה לאוקי מי דעביד לי' ד"ם כו' ה"ל למפרך תדר"י נמי מי דע"ל ד"ם מאי תרי' הני תלתא דקתניב בברייתא תפילו מאחרי ד"ם נמי מי עביד להו ד"ם סוטה יחסב ואי דלא עביד לי' ד"ם הני נמי לא • וכ"ל דוודאי להמקשה דאחתי לא אסיק אדעתי' בל הני תימור דמפ' ואזיל בע"כ לא תלי סי' סוטה אלא בהני חלתא דאוקי דקתניב ואזיל דאי כל מילי סטות מי ג"ל נמי סוטה יחסב מאי תרי' הני דקתניב להו יותר מאחרי • והשתא ל"ק לר"י מידי • אבל לבתר דמסבי דבכל הני תלתא תיכא למימלי בר"ח בכל הני תימור • מהשתא תיכא למימר דע"י כל מילי סטות סוטה יחסב ונקט הני לרבותא ול"מ קאמר ל"מ ע"י באחרי מילי סטות דסוטה יחסב בדע"ל ד"ם דהא ליכא למימלי

במידי'

במידי. אלא לפילו הכי דהיכא למיתלי בהני תימור' וסד"ח דהפילא ע"ל דרך סעות לאו סוטה יחסב קמ"ל דלא :

והב"י בהה"ע סי' קכ"ח הביא רמי' לדברי הרמ"כס מדתני' התם בברייתא תחרית . תיזהו סוטה זה המאבד כל מה שכותבין לו ומדחזינן דבקמייתא מכי הכי תלתא ולא חני מאבד' ובבתרייתא חני מאבד ולא חני תיכף תלתא . ותס תימא דהכי ד' דוקא דמתי לא חני מאבד בקמייתא ותיכף לא חני להכי תלתא . אלא וודאי לדוגמא נקטינהו . והך ברייתא נקט הכי לדוגמא ותיכף נקט הך . ולפ"ז י"ל דלק"מ דמתי לא פריך כמי אדר"י מי דע"ל ד"ם תפילו כל מילי כמי . דהה"נ כל מילי כמי' והכי לדוגמא נקטינהו . אבל אין זה כלום דהה המקשה דאכתי לא תסיק אדעתי' לכל הכי תימור די"ל לרבותא נקט להכי . מ"מ תקשה תקמיית' דמתי נקט תלתא מי נקט להו לדוגמא בחדא סגי אדר"י דתמר תפילו בא' מהם וכמו שבאמת לא נקט בבתרייתא אלא חדא לדוגמא לפ"ד הכ"ת . אלא וודאי גם לפי דעת הכ"ת נ"ל כמי כספריסות דלהמקשה למתי דס"ד בע"כ הכי תלתא דברייתא בדווקא ניתנו ואין זולתם סי' סוטה . מיהו י"ל דגם המקשה ס"ל דהכי דקתניב להו דוקא והה אלא מקשה כמי אדר"י מסוס דהקשי לר"ה סלקא יותר בספיעות מיכי' וכי' ולכך סבר לר"י ומקשה לר"ה . וכעין זה מלינו בחום' בקידושין . דגם לפי המסקנא דר"י הב"י תינו רמי' דתע"ג אתי"ל לדוגמא נקט להכי תלת ונקט לסלסתן לרבותא תע"ב דהיכא למימר בכל חד מהן תימור דמסוס ד"ח עביר לי' תפ"ה סוטה יחסב מ"מ מכתי תקשה לקמייתא דאי בעי למינקט תלתא לדוגמא מסוס רבותא אלא תלינן להו בהני תימור ס"ב ה"ל למינקט כמי לרבותא הכיון דבתרייתא מאבד מה שכותבין לו ולא אמרינן תימור קניקום הוא כדמ"ש בירושלמי וכמ"ש התוס' . ותע"ב דבירושלמי מייתי לי לסרבעתן ביחד בחדא גרייתא מ"מ בגמרת דידן אלא מייתי בקמייתא אלא ג' מהני בבתרייתא מאבד . הה וודאי מקשה :

והה ליכא למימר דגמר' דידן לי' לי' הפי טעמא דתימור קניקום הוא . ולפ"ז אין כאן סוס רבותא במאבד מסוס הכי לא תסיב לי' בקמייתא . והה דתסיב לי' בבתרייתא מסוס דהכיון לא כתית לסוס רבותא תדע מדלא נקט הכי ג' דקמייתא ולא נקט מאבד אלא לדוגמא . הה וודאי ליתא . ותס תימא דגמרת דידן ליתא לה הפי טעמא דתימור קניקום הוא גבי מאבד . ס"ב הקשה להא דתר"ם התם אי סמיע לי' לר"ה הא דתני' תיזהו סוטה זה המאבד כל מה שכותבין לו דס"מ דבחדא סגי' הוי הדר בי' מכ"ל דלמא סמיעי לי' ולפ"ה לא הדר בי' דאתי מאבד דליכא למימלי בדבר אחר . אלא וודאי מסוס סטות עביד לי' מטה"כ דהכי תלתא דברייתא קמייתא דליכא למימלי בכל חדא וחדא בכל הכי תימור מס"ה לא סגי אלא עד דעביד למילן בב"ח . ואפילו למאי דבעי למימר דמקרא לאחר הדר בי' מ"מ הה לא דמי מקרא למאבד דליכא למימלי בסוס דבר מסה"כ מקרא דאפי' לגמרת דידן דליכא למימלי בעל מחסבות הוא ומכ"ל לר"פ דאי סמיע לי' אפי' ממקרא הוי הדר בי' הה לא דמי להדדי אלא וודאי גמרת דידן כמי ס"ל להאי טעמא גבי מאבד דתימור קניקום הוא ואפ"ה סמעת ליה מבתרייתא דנהה למוד סגי' ואע"ב דליכא למימלי בקניקום לא תלינן בי' הה"ב עכ"פ לפקות מקרא דמתי לי' לא תלינן

לי'

לי' בדעל מחשבות הוא ובהא לחוד סגי' להחשב סוטה. וכיון שכן לחלי לא נקט נמי מחשב בקמייתא. ואי משום דלחלי למקרע להא מש"ה לר"פ אי שמיע לי' להכי דמחשב הוי הדר בי' ממקרע משום דלחלי מקרע לא גרע ממחשב. לחלי תקשי דה"ב ס"ם דלא הוי לי למיתני כלל למקרע בקמייתא ומכח כ"ם לכן ויזקא יחידי שמעת לי' דהא מחשב גרע מניהו דהא חפילו לחלי דר"פ אי שמיע לי' להלי דמחשב הוי הדר בי' לישבעי' לן דלחלי ממקרע לחוד הוי הדר בי' לבל מלן ויזקא לא הדר ס"ת מגרע גריעי מיניהו. ומפילו לחלי דבעו למימר דמכולהו הוי הדר בי'. לאו למימרא דסקולים הם למקרעי' דהא וודאי לא דמי להדדי מלא כדפיר' התוס' מי למרינן כיון דמקרע דלחלי הדר בי' גם כיון דלישך דמקריב בהדי מקרע הדר בי' מ"מ הא וודאי דמקרע גרע טפי וה"ב מקרע במב"ם לחלי מניהו ולמה לי' לחשיב לי'. מלא וודאי דחש"ג דחמ"ל דלא נקט להו מלא לדחמת חמ"ה נקט לכולהו אי משום רבותא דלא למרינן לימור דלישך בכל לחד מהן וחש"ג דמחשב לחלי במב"ם חפ"ה כיון דלימור דידי' לא לישך בהני משה"ה מכי לי' ס"ב לחלי לישך למחשב דהא לימור דידי' ומקרע לא דמי דבזה י"ל קביקום ובזה בעל מחשבות. מלא וודאי בע"ב ס"ל דלא לישך החם למיתני כולן דלישך בהו למילחי בד"ה בהני לימור דקחמר הגמ'. משחחא חפילו חח"ל דלין סי' סוטה מלא דוקא הני ג' דקחייתא והל דבחרייתא חמ"ה לא לישך הני חנחי למיקנינהו לכולהו ונקט נקט ג' ולישך הל

בו מהות מדבר ושואל כעין במאמר דברים מן בד"ת לבד הוא לבערפה דעתו מס"ב ע"י דבר זה היכו נמצא לשוטה לכל סדברים שמדבר ושואל בהן כעין הת"כ דעתו מסובבת תמיד בתוכו ענין • אבל מי שנערפה דעתו מתמת ח"ב בד"ת אבל אין לנו יודעים מה הוא מדבר ושואל כענין במאמר דברים שפילו בפעם אחד שוטה יחשב: גם מהת דפי' התום' שם שהת דקאמר כיון דעביד להו לכולהו ה"ל כמי שנגח כו' ואחד בשלשה זימנין לא מתחזק דתליגן בהך דקאמר הש"ס לימור בעל מחשבות הוא ליכך • ולפי לימירת דבעי מתחזק דוקא כל היכי דסגי לי' בחלת שהת ליתת חלת הכי דקאמרי התום' דלמת ס"ל לר"ת דבחדת מהכי תלתת לא סגי דבכל חד וחד תליגן בהאי לימור דסיך כי' עד דעביד לשלשתן בב"ח • ח"כ כימת כמי דסגי בדעביד חד ג"פ דמ"ם ג' דברים כל ח' פעם ח' דמתחזק לשוטה גב' פעמים דבר ח' הלת סגי הת לת זהו חמת היה וכמו בדעביד להו לכולהו מדמיקן לי לנגח שור וכו' דכשה מועד לכל ה"ב דעביד לי ה"ח ב"פ כמי לי' לנגח ב"פ מין מחד דכשה מועד עכ"פ לשוטו מין • ומע"ב הכהת היכו מועד לשוטו היכו ובנגח שור חמור גמל כשה מועד לכל • אפ"ה לגבי שוטה אין סברת לחלק בין מתחזק ע"י ג' דברים ממולקים כל דבר פעם ח' לדבר ח' ב"פ וכמ"ש התום' שם שהת דפריך תפילו בחד וכ"ת הלת לי' מועד לשטות רק לאותו דבר ובעינן תלתת כדי להחזיקו לשוטה לכל מילי כמו בנגח שור חמור וגמל כשה מועד לכל לת דמי להכת בין שהת שוטה בדבר אחד ודאי יש להחזיקו בחזקת שוטה לכל הדברים • וע"ז פי' הלת דמי חד תלת זימנת לתלתת כל ח' פעם ח' דהתם תליגן בהך דקאמר הש"ם כו' אבל תלתת כל ח' פעם לת תליגן להו הלת בשטות דכשה כו' וע"ל פי"ט • אבל כל היכי דעביד לי' דבר אחד כל שטות בעינן דליכא למיתלי בדבר אחר הלת מפוס שטות עביד לי' • ליכא למימר דלת בעינן עד דתתחזק ובפעם אחד סגי להחזק לשוטה:

ומסתבר לי דבעינן דתתחזק דוקא מפוס דקשה לי אהת דאר"פ התם לי שמיע לי' לר"ת הת דתניא ליהו שוטה זה המאבד מה שנוחין לו הוי הדר בי' ומבעי לן כי הוי הדר בי' ממקרא כשותו הוא דהדר בי' דרמיה לי לו לילמת מכולהו הוי הדר בי' וקיימת בתיקו • ואיכא למידק מאי קמבעי לי' לי מכולהו הוי הדר בי' • ובאמת מניהו סגי הת כיון דהדר בי' ממקרא ח"כ לת כשמייר עוד מפימהו שוטה דבריתת זו הלת תרי לבד לן ויופא יתידי • והת לר"ת הלת סגי לי בחלת בדע"ל ד"ם הייהו טעמת מפוס דתליגן לי' בכל היכי לימור דקאמר הש"ם אבל בדעביד לכולהו פעמים כמי שנגח שור כו' ולת בעינן עד שיהת מועד בג' בכל מין ומין דהוחיל והועד בג' גגיחות בג' מינים אין זה מקפיד על מין אחר אף כאן לת נהו ג' דברים לידו בב"ת הלת כולן מפוס שטות וכיון שכן בלן ויופא יתידי לחוד לת סגי לר"ת להוכיח דעביד להו מפוס שטות • ואכתי יש להסתפק בכל היכי לימור דהת לת דמי להנגח שור כו' דשתי התם דכיון דהועד בג' גגיחות בג' מינים הללו מפ"ה נעשה מועד לכל חפ"ה כאן דליכא הלת תרתי

עדיין ליכא הוכחה דעביד להו מפוס שטות:

וכ"ת דלמתי דרלה לומר דמקרא לקוד הדר בי' ברייתת זו כרבי שתי' דס"ל בתרי זימנת הוי חזקה • ואע"ג דר' מוחה דלעיל דעביד בעינן ב"פ להת

דהא קרא בהדי כתוב וכדפי' התו' התם ה"מ לקמן סור המועד כרמב"ן ורבי
לא פליג לקרא לגמ' כלומר התם מתקיימי' דברי רמב"ן דלא לתחזק לגמ' בתלתא
זימני • ה"מ לענין קבלומין נזק סלם בעינן ג' פעמים כדכתיב • אבל לענין
נעשה מועד לכל בתרי מיני וסלסה כניחות סגי' והיכי דמי דנגח מין אחד תרי
זימני ועוד מין אחד חד זימנא כגון דנגח סבי שוורים וגמל או קמור ח' נעשה מועד
לכל לסלם נזק סלם • דהא מיכא ב' כניחות כדין מועד דקרן' וגם לתחזק בתרי מיני
לרבי הו למרינן מין זה מקפיד על מין אחר • ה"ג בנגח תחלה מין אחד חד
זימנא ועוד מין אחר חה"כ תרי זימנא כגון כרתנוכה נגח חמור או גמל חד זימני
וחה"כ נגח שוורים וחפילו למאי דמנבי לן בפ"ד דב"ק (דף ל"ח) בנגח ג' שוורים
בתחלה וחה"כ חמור וגמל • ה"ג חתור וגמל בתחלה וחה"כ ג' שוורים אי הוי שור
קטן או בתרת בתר חמור וגמל סדינן לי ומייעד לי • לכולי מיני או לגמל בתר
שוורי' סדינן לי' ואכתי לשוורים הוי דמייעד לשתרי מיני לא ולא מיספטי בעיין •
וה"ב הב"ע תלמיד דרבי לא פסיקא לן דנגח מין אחד תרי זימני והכי חד זימני
בין קדים הא להא או מיכא דנעשה מועד לכל • דהא מיכא למימר כניחה ב'
דאותו מין ה"ג כניחה דאחוכה באותו מין שנגח תרי זימני בתרי' סדינן לי' ואכתי
לאותו מין הוי דמייעד ולא לכל מיני • ת"ש מכ"ל בנגח שור וחמור או גמל ושור
דע"כ לא מצבי לי' התם הלא בסלסה כניחות של מין ח' רשופים או בתחלה או
בסוף אבל בהפסק כניחו' מין ג' בין תלתא כניחות דמין ח' פסיקא לן דמדרף
לשאר מיני ולא סדינן לי' בתר מיני ונעשה מועד לכל בב' מיני חלוקים לרמב"ן •
ולרבי בשני מיני וסלסה כניחות כגון דנגח שור חמור או גמל ושור וכיון דלרבי
בכניחות ב' מיני נעשה מועד לכל ולא בעינן ג' כניחות הלא לסלם נזק סלם
מגזירת הכתוב • וה"ב הכא להמסב כשוטה ולא לתלות בהני חימור נעביד ב' מיני
שטות חלוקי' סני' לרבי דס"ל בתרי זימני הוי חזקה כמו דסני לרמב"ן תלתא •
ואחתא אפילו חח"ל דלא הדר בי' ר"ה הלא אמקרע לחוד כיחא דבלן ויוצא יחידי
בעי עד דעביד להו בב"ח ולה"ב תלינן בכל הני חימור דקאמר הם"ם חכל מקרע
לחוד סני :

הא ליתא

דהא לענין ממון אפי' רבי מודה דלא הוי חזקה בכל דיני ממונות עד תלת זימני דהכי תני' פ"ו • דיבמות (דף ס"ה)
גיסת לרשטון ולא היה לה בנים לבני ולא היה לה בנים לבניה לא תכנס הלא למי
שיש לו בנים נשואות למי שאין לו בנים תנא בלא כתובה • וכתבו התוס' מסתע דמן
הבני יש לה כתובה כו' ותימה לר"י לחתני יש לה כתובה מן הבני הא כיון דחסירה
על הב' וסבר דבתרי זימני הוי חזקה כו' ואו"ר לענין ממון מודה רבי ולא הוי
חזקה עד לחתחזק בג' זימנא כדאסבחן בשור המועד • דבשור המועד לא פליג • והא
ברייתא זו לרישהו סוטה כללא אחילו לענין דיני ממונות לחין מקחו מקח ולחין ממכרו
ממכר ועבלה לר"ה עד שיהא כולן בב"ח • והסחא לת"ל מתקרע לחוד הדר בי' אבל לן
ויוצא יחידי בעינן בב"ח הדרת קאי לדוכתי' לי בחל מניהו לא סני מסוס דחילין בה
הני חימור כי עביד סניהם בב"ח מאי הוי אכתי חיכא למיחלי בכל חד מהן
בחימור לסייך גבי' • ואכתי חמאי חסבינן לי' לסוטה לענין ממון דחין מקחו מקחו וממכרו
ממכר בח אכתי ליכא סוכחה לענין ממון עד חלתא זימני' ולא דמי לנגח שור חמור וגמל

דס"ל ג' מינים חלוקי' לגבל כמן ליכא חלת ב' מיני עטות חלוקי' ואפילו למאי דסי"
תוס' דפילו לרבי חינו נעשה מועד לכל חלת בנגח ג' מינים חלוקי' וחלת בב' מינים
וג' בניחות ועל דרך שפירשתי לעיל. חלת וודאי ס"מ חלת מסיב לעטות לרבי עד
דאתחזק ב' פעמים ולרשב"ג בב' פעמים. והשתח נוכח לחוקמי לבריימא זו ברשב"ג
דבתלתח זימני הוי מוקה. וקשתח אתי שפיר דאפילו אח"ל דממקרא הוח דהכי
בי' ואפח לחוד סבי דומי' דמגבל דבריימא בחריימא ה"מ בדעביד לי' ג"פ הח
דמגבל חו דמקרא דאתחזק. גבל ג"פ דאכתי לרשב"ג לח אתחזק לח סבי'.
ובריימא קמייתא חירי בדעביד לי' לגן ויוצח ומקרא בפ"ח כל ח' פעם ח' דע"י
לירוף שלשתן יחד אתחזק לעטות. ונם לח תליגן להכי תרתי לגן ויוצח בר"ש ובכרי כפ
דנעשה כמי שנגח בו'. חף כחן לח נחו ג' דבריס לירו בב"ח חלח כולן מסוס עטות.
וחלח מינני מקרא לגיכח למימלי בתיתי חלת עטות לאוד חלת אפילו גן ויוצח לאיכא
למימלי בד"ח בהכי קיימי דקאמר הכ"ם. מ"מ מלרף מקרא עמסס לאתחזק
בחזקת סוטה ולח תליגן להו בד"ח. ואכתי לח אמריגן דמסוס מקרא לאוד יאכל בוסה
דהח לע"ל חלח פעם אחת ואין זה חזקה חלח דה"ל כמי שנגח שור בו'. וב"ח הח
מינח לר"ה אבל לר"י דקי"ל כוותי' אכתי ליכא למימר דאחד זימני סבי להאחז
סוטה. הח ליכח דאי"ס דאיכח למימר לר"י אחד זימני אע"ג דלח אתחזק סבי'
מאי מקשה אדר"ה לי דבעביד לי' דרך עטות אפילו בחלח כמי דלמח לעולם בדעביד
לי' ד"ס. חלח לח עביד לכל ח' מהלחח אלו דבריימח חלח פעם ח' לכל ח' וכי עביד
לכולן בב"ח אתחזק בח לאח זימנא וברה"ג בב' זימנין ג"פ לחזקה. ואפ"ח להכי פריך
לי דעביד לי' ד"ס אפי' בחלח כמי כי' מאי דוקי' דר"ה לאוקמח לבריימח דמיירי
בלח עביד לכל ח' מהני חלח פ"ח ומס"ה בעי להאחזק ע"י כולן בב"ח. לוקמי
לבריימח דמיירי בדעביד לאחר מהני ג"פ ובריימח אי אי קאמר מ"מ לבחר דסבי
אדר"ה לח סבי בדעביד לח' מהני ג"פ דאכתי לא נוכח לומר בהכי חימיר דמפרש ואזיל עד
דעביד לכולהו בנעשה כמי שנגח כו' אמאי אר"ה אימא לר"ה אימא דמגבל הוי
הדר בי' למה לי לפוקי לר"ה הדרינן לאמאי אמיע לי' הכיא דמגבל דבהא לחוד וס"ה
למקרא דאמרי' לי' בלחוד סבי' מיהו ס"מ בדעביד לי' לא' מהני ג"פ דכה"ג בע"כ
מיירי בריימא בתריימא דמגבל אדר"ה דבעי ג"פ להאחזקו לעטות וכדפי' לגבל קמייתא
דאוקי לי' ר"ה על כיחה כולן בב"ח מיירי בלח עביד כל ח' מסס חלח פעם ח' ומס"ה
בעינן כולן בב"ח להאחזקו בג"פ. והח לח אוקמי בדעביד לי' לכל אחד ג' פעמים
הח אמאי דר"ל ממקרא לאוד אדר בי' בע"כ ח"ח לאוקמי לקמייתא דאו אי קאמר
ובאחד מסס בג"פ סבי' דהח בגן ויוצח בח' מסס ג"פ לח סבי' דהח ליכח למימר להכי
חימור דסייך בהו ואפילו בכניסס ביחד ג"פ אמי לח סבי' לרס"ב בב דאוקמ בב' דבריס
חלוקים אמרינן נעשה כמי שנגח בו' ולח סבי' בב' דבריס חלוקי' בג"פ כל חיכח
דליכח למימר בכל אחד מסס חימור דסייך בי'. והשתח אפילו אמאי דבעי למימר
דמכולהו אדר בי' וכיון דמקרא לאוד סבי ה"ה גן ויוצח אבתי ליכח למימר אדר"ה
הכי. והאי חלח חוקי בדעביד לי' כל אחד ג"פ ואו אי קאמר מסוס דהח דבעי
למימר מכולהו אדר בי' לאו מסוס דאמי גן ויוצח יחידי למגבל ומקרא וכיון
דהכי לאוד בב"פ סבי ה"ה להכי דכמו אלח תליגן להכי בחימור דסייך בהו וה"ב בהכי
דחימח מהשתח כיון דבע"כ כל אח ואח בב"פ סבי מהשתח אי אמיע לי לר"ה הח
מאי דוקי' לאוקמי בכולן בב"ח ג"פ ה"ל לאוקמי בחאח בב"פ ואו אי קאמר דה"ל

דבותה מפי הש' בהמ"ג פ"ק סגי ולא תלינן בהימור דסייך בי' מע"ב דבתחד ג"פ ליכא למימר ה"ל כמי שנגע כ"פ בכולן בב"ח די"ל הוי לי כמי שנגעתי בה וודאי ליתה בהא למימר מע"ב דמקרא הו מקבל בג"פ סגי ולא תלינן בהימור דיתבו בהימור דלמן ויוצא יחידי דעדיף וודאי תלינן ולא וודאי בה דבעי למימר מכולהו הדר בי' הייבו טעמא כדפי' המחבר מסוס דמיבא למימר כיון דמקרא דדמי להאי הדר בי' נמ לחיך דחסיב בהדי מקרא הדר בי' אלמא הא דמקרא סגי' לחודי' הוא דגרם להגמ' למימר דחסיר הדר בי' ומה דהכי נמי לקולייהו סגי' והדר ברור דהייבו טעמא דדוחק לאוקמי ברייתא בחרי גווני דבלן ויוצא יחידי בב"ח בעינן ומקרא הו מ"ק אלא ניחא יותר לימר הו כל שלשתן בכלל חסר קמאר הוכולן בהו"א קמאר' מהשתא ההדר קבי' להוכחי' דלמא שמיע לי' לר"ה דהיה דמהדר ואיבא למיפך מיבי למקרא כמי דסגי' בג"פ בחד מהן ופ"ה לן ויוצא יחידי אלא סגי בג"פ בכל חד מהן. מטוס דבדידהו אייבא למימר הימור דידהן דעדיפא ופ"ה ברייתא דבעדיף לי' בב"ח שלשתן מיירי ואע"ג דמקרא לחוד סגי ה"מ בדבעדיף לי' ג"פ והברייתא מיירי אלא בעדיף אלא ב"ח לכל ב' מהן הלכך לא סגי להתחזק עד דבעדיף לי' אלשתן בב"ח ורבותא קמ"ל דברייתא הא ג"ב דבהני תרתי דלן ויוצא"ל הימור דסייך בהו ולא סגי בדבעדיף לי' ג"פ מ"מ מצטרפין עם מקרא להחזיקו לפוטה ה"ל כמי שנגע וכ"ש מקרא לחוד דסגי לי' בג"פ כיון דלא סייך גבי לתלותן בטוס הימור אלא וודאי מטוס דפסיעה לי' להגמ' דליכא למ"ד דבמ"ח יחסב פוטה אלא עד דלחתחזק בג"פ והשתא ר"ס דקאמר עד סיפי' כולן בב"ח הייבו דוקא לתפוטי דאלא בעדיף כל אחד מהן אלא פ"ח. ת"ל ר"ש דפליג עליה ואמר לפילו בח' מכם הייבו לחילולא עדיף לאחד מהן אלא פ"ח מטוס פוטה יחסב ואמאי הא לא לחתחזק ג"פ אע"ב ר"א דאמר לפי' בחחד מהן בע"ב בדבעדיף לי' ג"פ לחתחזק. מכלל דלר"ה כמי לא מקריב ג"פ עד דלחתחזק בג"ד ממולקים דבריית בב"ח בע"ב לא שמיע לי' הך דבריית דמהדר דס"מ במהדר לחוד בג"פ סגי וה"ה למקרא. וכה"ג מצינו בפ"ע דפסחי' (דף ל"ו) והא מדקתר"י עלה לין הפסח קדש שלמים אלא שבמצה לאחר פוטה מכן קודם פוטה אלא אלמא פוטה קבע מכלל דשתיהל שבר חלות קבעי. וה"ג פרה' ויוקן כשמע לרב הונא וכפי'. ושמע מינה לבולי עלמא לא סגי להחזיק כפוטה עד דלחתחזק מכל בפ"ח לא סגי. ומסתברה דהלכה כרשב"ג דבעינן ג"פ לחזקה ולא כרבי:

עוד יש לדון מי שלשתה ודאי והוחזק לפוטה ולח"כ גירש את השתו ואין לכו יודעים אי הי' חלים בפוטה שגירש או פוטה ועכשיו נא לכבינו ורחינו דו פוטה חלים מי נימא דאזלינן בתר הזהה ומחרינן מדהשתא הוא חלים ה"ב בשעת גירושין חלים הי' וגיטו בט או נאמר הש"ג דהשתא הוא חלים אף"ה מייתינן דלמא בשעת גירושין פוטה הי' ואין גיטו בט. וכ"ל להביא ראי' דבתר השתא אזלינן דהכי מחרינן בפ"ב דיבמות (דף ל"ח) ובפ"ב דכתובות (דף ל') דר שמעיה זבין בכסי חתו בי תרי ואמרו בפוטה חלים זבין. ואתו בי תרי ואמרו בפוטה פוטה זבין. אמר רב חסי מוקי תרי לבדי תרי ואוקי בכסי בחזקת בר שמי ובהנו הפוס ולא דמי לבהמה דמחרינן בקידושין (דף ע"ט) וב"ב (דף כ"ג) פס בריה הוא עליו להביא ראי' שם"ח הי' ואפס"מ הוא כו' דהכא כיון דדרכו להיות עתים חלים ועתים פוטה לא סייך להעמידו בחזקה כמו פוטה עתה. ולפ"ז אמי אלא נתחזק להיות דרכן חלים לעתים

ולכאורה קשה דמ"ש לעשותן כלי וודאי בתר הסתת חזלינן ואם חלים הוא הסתת מע"פ שהוחזק כבר לעשות הלכה פסין ידוע לנו בהאי סעמא דזלין לנכסי אי חלים הוי לו שעשה בתר הסתת חזלינן וכיון דחלים הוא · ומרינן דבהאי סעמא נמי חלים הוי וזבוני' זביני ומוציאים הנכסים מחזקתו ולא מרינן העמד ממון על חזקתו · ס"ל בתר הסתת חזלינן לענין ליסורת וכיון דלא מתחזיק להיות דרכו לעתים חלים ולעתים עושה אי הסתת חלים הוא מרינן דבסעת גירושין נמי חלים הוי וגיטו גט · ולא מיתת ליסורת ממוכח לא יליפנן · ליתא דהא בפ"ד דקדושין גם מדעתי ליכורת להא גבי קידשה לבי' בדרך וקידשה בעיר והרי היא בוגרת דרך אמר הרי בוגרת לפניכו · ומשמע אמר מוסיפין לקידושי סניהם · והלא הכא לומר דרך אמר כרב נתן דהם בריה הוא וכו' · ואע"ג דמרינן הסם ומשמע ס"ל עד כאן לא אמר ר"ל הסם חלה דס"ע בחזקת בריאים קיימי מלן דקא מפיק נפשי · מיהו עליו להביא ראי' לכל הכא אי קא מפיק נפשי' מחזקה דקמה והס"ע לא שייך הלא היכי דלא נודע לנו אלא היי סס"ם בסעת המתנה ויוכל לחזור בו מע"ה אלא ברייה הוא הסתת בתר הסתת חזלינן · ועליו להביא ראי' ואע"ג דחזקת ממון מסייע לי' מיהו קא מפיק נפשי' מחזקה · דס"ע בחזקת בריאים קיימי וס"ל מזקה נגד חזקה מע"ה חזלינן בתר הסתת לכל הכא מע"ג דהוה חלים הסתת לא חזלינן בתר הסתת נגד חזקות ס"ת להקל דהא אי חזקות לא מחזקת ס"ת ומרינן דלמא עושה הי בסעת גירושין ל"ל למפקות לי' מחזקת דס"ע בחזקת בריאי' ופקחים קיימן הא האי גברא כבר איתרע חזקתו ואלא מחזקה דס"ע דהא חזינן די' שנסתפה בבר · הא ליתא דהא לפסק הסם הילכתא כרב דהרי בוגרת לפניכו הלמה חזלינן בתר הסתת דחלים הוא מע"ג דלא מפיק נפשה מחזקה אי מרינן הסתת הוא דבגרה ס"ל חזלינן בתר הסתת דחלום הוא מע"ג דלא מפיק נפשי' מחזקה הפילו אי מרינן הסתת היה דחלים לא מרינן בסעת גירושין נמי חלים הוי ונעשה :

וב"ת אכתי לא דמי' דהתם גבי בוגרת מס"ה חזלינן בתר הסתת דנכי דלא מפיק נפשה מחזקה אי לא מרינן הסתת הוא דבגרה מ"מ אין כאן חזקה לנגדה דל"ל חזקתה על חזקתה · ובחזקת נערה היא ביומא דמיטלס שפה מרובים שכן נערות לבוגרת מיירי והוה יומא אין להחזקת נערות דהא ההוא יומא עומדת להתחזות כדפי' רש"ותום' התם וגם חזקת פנוי' ליכא דמ"מ מקדושת היא אי מסוס קידושי סביה או מסוס קידושי עלמה דהא מס"ה קא מבלגי רב ושמואל בכס"ג בקידשה סביה בדרך וקידשה עלמה בעירו"ל בקידשה סביה גרידא מסוס דבהא מודה שמואל דליכא מקודשת מסוס להעמד אותה בחזקת פנוי' וחזלינן בתר הסתת כמ"ש התום' שם · ומיניי' ללמוד כמי מקל"ס בקידשה עלמה גרידא דלרב מקודשת ודלמי · ואם בא מהר וקידשה מה"ב אין מוסיפין לקדושין ולשמואל מוסיפין לקידושי סניהם מסוס דבהא מפילו רב מודה דלא חזלינן בתר הסתת ולא מרינן הרי בוגרת לפניכו אלא מעמידין אותה בחזקת פנויה ומרינן הסתת הוא דבגרה · ומפילוס יתעקר המתעקר ברמי' זו מ"מ הא מרינן הסם בבגרה תוך סמה מדסוס מודה רב דלא מרינן מהסתת בוגרת בסעת קידושין נמי בוגרו' היתה ולא חזלינן בתר הסתת וכע"ב כיון מעמת מסוס דחיכא חזקת כערו' בתוך סמה וה"ל חיכא חזקת ס"ת מסוס הכי אין לילך בתר הסתת ומדהסתת מפילו לרב בקי"ל כותי' הא לאוקי ר"ל בתר הסתת בסם בריה הוא מע"ג דחיכא חזקת ממון בקנדו היינו טעמת מסוס דכ"ע בחזקת בריאים הוא דעומד כגל

חזקת ממון לגבי הבא בכחן דידן בחזקת ג"ח קיימא ואין סוס חזקה עומדת לנגדה דמרע לחזקת ג"ח כ"ע מודו דלא חזלינן בתר הסתא אלא חייבינן לגמרי בשעת גירושין סוסה ה' ואין נעזו נט ונוקי למגורשת בחזקת ג"ח כמו שהיתה :

הא ליתא דוודאי אי הוי מספקא לן בשעת גירושין אי ברייה הוי או סוסה ולא אי' סוס עדיים כלל לא לגד זה ולא לגד זה ה"ל הכי • גבי בכהן זה שכ"כ עומדי' ומוחזק מתחלה ועד סוף שהי' הבעל ברייה וחליש בשעת גירושין לפי' שהיי' עדיים כנגדם המעידים שהי' סוסה ולזה בשעת גירושין ליתתא זו יצאת כבר מחזקת ג"ח וחזרנו לדיננו למיזל בתר הסתא למאי דקי"ל כרב דהרי בוגרי לפנינו ה"ג הרי חליש לפנינו • שהרי כתבו התוס' ריש פ' י"ל דיבמות (דף פ"ח) גבי הא דתנן שכי' לחרשים מת וכנים לומרים לא מת שכנים לומרים כמגרשה וכנים לומרים לא כמגרשה ה"ז לא תנשא ואם נישאת לא תצא דע"ג דלסקינן בפ' ר' יהי' דתרי ותרי ספיקא דרבנן ומוקמי לה לחזקה לחמי נקט לסם תלוי לפי' חטאת ליכא למיזל לחזקת ג"ח • וע"ק מלי קא מסני כנישת לא' מעדיה היכי סבקינן לי' הא מחייב ליתת ג"ח לחזקה לחזקה וה' ר' דמה שהאשה דייקא ומכשני מרעה לה לחזקה וכנים לומרים כמגרשה דבסמוך כמי דייקי לפי סירתה סיבורו עדים ויזמו עדיה לו יפסלו לותם בגזלנותה ולהכי לא מוקמינן לה לחזקה • וה"ג מרעי לחזקה הא לאשה דייקי ומכשני • ותע"ג דהחם לחמרינן דלא חנשא לכתחלה וגם הא לאם נישאת לא תצא הייני דוקא בנישאת לא' מעדיה הא אם נישאת לא' מעלמא תצא • הייני משום דהחם תע"ג דמרע לחזקת ג"ח לאשה דייקא ומכשני מ"מ תרי ותרי ניתנו וה"ל ספיקא לחוורייתא • אבל הכא כיון לחזקת ג"ח הורע מעתה רחי' לן למיזל בתר הסתא כדמ"ר ה"ל גבי בוגרו וכמו דהחם תיבמה לכתחלה ה"ל לחי' לכתחלה תיבמה וגם לעלמא לחי' אלא לאחר מעדיה כיון דהסתא ברייה הוא חזלינן בתר הסתא כדמ"ר גבי בוגרת והסתא לא מצעי לחרם"נם ותום' שפסקו בפ"ט דנ"ב כר"נ דאם ברייה הוא עליו להביא ראי' לחפילו נגד חזקת ממון חזלינן בתר הסתא כ"ם דחזלינן בתר הסתא בכל"ד לפי' מי מספקא לן אי' ברייה הי' חוסוסה ע"פ תרי ותרי דהא אין כאן חזקת איסור כלל • אלא לפילו לאותן פוסקי' שפסקו כר' יעקב דאמר הוא מוקי מילם בלא ראי' ואלא חזלינן בתר הסתא בע"כ הייני טעמא משום דהעמד ממון על חזקתו לא חזלינן בתר הסתא • דאל"ה קשי' הלכתא אהלכתא דהא בהדי' דפסקי' הלכתא כרב בוגר לפנינו אלמא חזלינן בתר הסתא אפילו לקולא ואיך פסקו כר' יעקב דאע"ג דברייה הוא אם"ה הוא מוקי מידו אלא ראי' אלמא לא חזלינן בתר הסתא • אלא ודאי הייני טעמא משום דבבא דר' יעקב עומד חזקת ממון נגד חזקה של הסתא אם"ה חזלינן בתר חזקת ממון ולא חזלינן בתר הסתא • אבל בהיא דבוגרו לפנינו אין סוס חזקה עומדת נגד בוגרו לפנינו אם"ה חזלינן בתר הסתא • ה"נ בנד"ד כיון דהורע חזקת ג"ח אם"ט דאשה דייקא ומכשני אפי' אי הוי תרי ותרי בתר הסתא חזלינן וכיון דעכשיו הוא ברייה אמרינן בשעת גירושין נמי ברייה הוי ואתתא תרי' לכל גבר דתנכיין :

וב"ת ה"ל למה לי' התום' דלא נמי להביא דאמרינן בכתובות בו' כיון דעתי' מלים ועתי' סוסה בו' דמשמע דאם לא הי' עתי' מלים בתר הסתא חזלינן אם

סס הוא"ם הסתת זכיכי' וזכיכי ולא לחזלינן בתר ממונא י"ל דהתום' פי' הכי לגיב"
דרבה סס פ"ע דכ"ב דאמר הרי את והרי קברו מוכיח עלין ואמריגן עלה כמתן לזולת
מאי שמעתי' דרבה כר' נתן דלחזלינן בתר הסתת ומכי פסקו התום' והרא"ש סס הלמת
לפילו להוליא מחזקת ממון ס"ל דלחזלינן בתר הסתת • והיה סוגי' כליג לסוגי'
זו דפ"ל דקידושין כמ"ש התום' סס בסס ר"י וזה ברור למבין • וכ"כ לפי' התום'
והרא"ש סס דיקא הדבר להתיר בנדון שלנו ול"ל אם"כ בסס התום' דפ"י דיבמות • והנה
דברים הללו עמוקים ועקביים ויורדים עד התהום • ואלמלא הי' ענין לנדון
שלפנינו הייתי מתריך בהם לבאר הדברים על בוריין ע"פ סיעות הש"ס ופוסקים
במקומות הרבה הסייך לזה אלא שאין ענין לנדון שלפנינו כלל רק מפני שמלחכת סתים
היא כתבתי כל זה לעורר את הכמי להסכנו וגהוני רבני עלי' ולהיות חספא :

ועוד בר מן דין לפילו אמ"ל שמי' כדאי בגביות עדות דסס ק"ק פ"ע לאסרה
להסת מפני שהבעל הי' בושה בפעת הגירושין • אפ"ה הא קי"ל
אין מקבלין עדות שלא בפני הבעל דין כדאי' בפי' בב"ק (דף ק"י) ודעת ר"פ
דלפילו בדעבד אם קבלו שלא בפני בע"ד אין עדותן עדות • וגדולה מזו כתב
בתשובת רמ"ח סי' י"ב דלאסור אשה לבעלה כדיני נפשות דמי לענין דריסה
ומקירה כמ"ש הר"ם בתשובה ה"ה לענין קבלת עדות שלא בפני בע"ד נמי לד"ת
דמי • ובד"ב ל"פ דלפילו בדעבד לא מהני עדות שלא בפני בע"ד • ומביא
דאי' מפ"ב דסנהדרין דעבדת דיינאי מלכת קטל נפסי דסלחו לי תא אמת נמי דלכתה
והועד בבעליו אמר התורה וכו' • ואי הוי עדות שלא בפניו כשר בדעבד בד"ת לא
הוי אמרו ליכאי תא אמת דהא ליכא עשה דאם תאמר עליך מלך ומה"ט דקדק ר"יבן
מעדות שלא בפניו כשר בדיעבד מדכשר לכתחילה במקום שמקבלים שלא בפניו היכי
דאמי עדיו חולים או הולכים למל"ה כדאי' בפ' הגוזל • וא"כ מדסלחו אחר יכאי
בוודאי ס"מ דאפ"ה כל עדות בעי בפניו ולפילו בדעבד פסול • ואין לתמוה על
דאי' זו מהא דתנן ריש פ"ד דשבועות (דף ל"ו) גבי שבועות העדות ואינו נותב
שלא ברשותו להעיד ואמריגן לאפוקי מאי אר"פ לאפוקי מלך דאב"י אמר לאפוקי מפחק
בקוביא למ"ד מפחק בקוביא כ"ש מלך פי' דס"י דמלתורייתא לא מזי דכתי' שום תשום
עליך מלך שתהא חומתו עליך והכא להעיד לריך לעמוד לפני הדיין כדאמריגן לעיל
ודרך בזיון הוא לו שלמת שהכליכה להעיד לפני הב"ד הא למוד אין זה בזיון למלך דהא
תלי' דס"י הא דרך בזיון הוי למלך אם מעיד מפני שלריך להעיד מעומד אבל מפני
הליכתו לפני הב"ד ולהעיד לא :

אומר אני דהא ודאי הכליכה גופא הוי נמי דרך בזיון • ומלבד מצרף
לאי ס"ד דהכליכה עלמה אינו דרך בזיון כי אם העמידה • מאי
פסקא דמתעט מלך מקרבן שבועה הא אמריגן שהם ת"ח מעיד מיוסד לכתחלה כעובד'
דאתי לקמי' דמעיד שהם משום דהאי עשה והאי עשה עשה דכבוד תורה עדיף •
ול"ל אם מלך ת"ח הוא דמעיד מיוסד לכתחלה יהי' שבועת העדות נוהג בו • וב"ב
דהוריות (דף ח') תנן ר' עקיבא אומר הכשיח חייב בכולם חון מממיעת הקול •
שהמלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד ולא מעדים אותו אמו פסקא למילתא שהמלך מן
הסתם ע"ה הוא ואינו ראוי להעיד מפני שלריך להעיד מעומד • והא מסכחת לה
ממיעות

סמיעות הקול במלך נמי שם הוה ת"ם • דמעיד לכתחילה מיוסב :

ועוד קשה לי הא התוס' הקשו שם אהניה עובדא דעבדה דינאי מלכה קטל נפשה דאמרינן שם אתא ויתיב אמר לי' סמעון בר שטח עמוד על רגליך וישיבו בך בו' שנאמר ועמדו שני האנשים האמרי לפניו המלך לעמוד הוה ת"ח מעיד לכתחלה מיוסב ומלך עדיף מכשם דמלך שסחל על כבודו חין כבודו מקול אבל הכא כבודו מקול • ואי' דסתמי ד"ב דאמרי : מסתמא אבל בר"מ מעיד לכתחלה מיוסב מק"ו דת"ח ת"ב לאמרי חינו נוהג שבועות העדות במלך • הא כל עצמו של שבועת העדות חינו נוהג אלא בדבר שבממון כ"ע • וכדאמרי' בפ"ד דשבועות (דף ל"ג) מנין שאין שכחוב מדבר אלא בתביעת ממון כו' • ור"ע נופל קאמר התם שנשבו ממון חייב ד"א פשור והתם קאמ' ר"ע כשיש פשור מתביעת הקול מגיס במלך לא מעיד • ואי טעמא דמלך לא מעיד מסום זילותא דעדותה הא כיון דתביעת הקול חינו נוהג אלא בתביעת ממון והא בעדות ממון מלך מעיד מיוסב לכתחלה מק"ו מת"ח ת"ב יהא שבועו' הקרבן נוהג במלך :

מיהו הא יש לתרץ דרש"י ס"ל כתירוץ ה' של התוס' דשמקום דחיוכת"ח מוהל ע"ב חמיר כבודו מכבוד מלך ומה שיכול למחול מסום התורה דילי' היא : ולפ"ז לא קשה מידי דאפילו את"ל דזילותא דעדות פוי מפני העמידה אפ"ה מלך חינו מעיד דאין כאן עשה דועמדו מפני כבוד המלך אע"פי שבאמה מפני החכם דכבוד תורה חמיר מכבוד המלך • מ"מ קושי' רחזוקא על רש"י במקומה עומדת • ותירוץ זה נראה עיקר מסום דתירוץ הא' קשה לי מהניה דפ"ב דוכמים (דף י"ן) דבעי רב מסרשיה למילף דאר ואוכן סעבדו חילוי מק"ו מיוסב שאוכל ושם עבד חילל ואריך מה ליוסב שכן פסול לעדות מיוסב ת"ח מה לשם יוסב שפסול לעדות שם יוסב לא אריך • ואי כפי' התוס' הא אמרינן דמלך וכ"ם ת"ח בר"ג מעידים דוקא מעומד • דאילו אי שם יוסב לא אריך אפ"ה חיכא למיפרך מה ליוסב שכן בר"ג דאפילו ת"ח פסול לעדות תאמר בזר ואוכן שכשירי' לעדות אפילו בר"ג אלא ע"כ ס"ת דאפילו בר"ג כמי ת"ח מעיד מיוסב • ובע"כ אי' ת' עיקר • ומה תימה על התוס' שם דפ"ב דוכמים פתירצו כמי כן למלך כין ד"א לר"ג בעדות ת"ח דכ"ש מלך ות"ח מעידים מעומד דוקא הא תברת מלתה דר"ב אמי קאמר שם יוסב לא אריך וכמ"ש :

ועוד קשה לי ע"פ דרש"י מהניה דפ"ב דסנהדרין (דף י"ח) דתנן גבי כה"ג מעיד ומעידים אותו • ואריך מעיד והתניא והעלמת' פעמים שאתה מתעלם הא כילד כהן והוא בן ק' זקן ואינו לפי כבודו וכו' לכך נאמר והתעלמת • והסתם אי כל עצמו של בזיון דגבי עדות אינו אלא מסום שאריך להעיד מעומד מאי קא קאי לי' אמאי כ"ג מעיד ומלמי לזקן ואינו לפי כבודו • דלמא מיירי בכ"ג חכם • ועוד כל עצמו של כה"ג מצוחו שיהא ת"ח כדאמרינן מהכהן הגדול שאחיו מיתי' גדול מאחיו בכח ובחכמה • ובפ"ק דיומא (דף י"ח) אמרי' דתנן סתם קרן אתה בפיך סמא סכתת או סמא לא למדת :

ופריך ומי מוקמינן כה"ג · והתני הכהן הגדול מתפלל שיהי' נדול כו' וכיון שהות ת"ח ת"כ רש"י להעיד ואין כאן מקום בזיון כ"ג דהא ת"ח מעיד לבהמלה מיומב · וגם כל הסובי' דהתם פ"ב דסנהדרין לא [illegible] רש"י דהא מצי התם למהוי קופי' דמעיד והתני והתעלמת ומצי מעיד למלך או מעיד לבן מלך או מעיד בפני המלך ואי בזיון גבי עדות הוי מקום לדריך להעיד מעומד אין כל זה מלילו ומגין על בזיונו של הכה"ג דאטו מקום מעיד למלך או לבנו או בפניו אין לנו זילותא בזה שעומד על רגליו להעיד · תלמ' ודלמי מירי שמעיד מיושב · ובת"ח מירי דסתם כה"ג ת"ח הוה ואין כאן זילותא דעמודה · אבל זילותא דהליכה לב"ד כדי להעיד ועל דרך דאמרינן רפ"ד דסנהדרין הני מילי דבמקום שהוא מרכזן דידע בסהדותא וזילא בי' מלתא למיזל לגבי ב"ד דזוטר מיני' לאסהודי קמא לא ליזל · ומייתי רתי' מהכיא דזקן וחיכו לפי כבודו דוהתלמות · תלמ' דהליכה לב"ד גופא כדי להעיד כיון דזוטר מיני' הוי בזיון לת"ח · דתלמ' פפני העמידה הוא ת"ח מעיד מיושב · וא"כ היינו טעמא דמלך וכ"ב דאיכא מעידים מקום דכל ב"ד דעלמא לגביהו הוי זוטר מיניהו · לפיכך במלך לא מיחזו לאסהודי מיעיד לגמרי · וכ"ב מיחזו לאסהודי בהאי גוונא דמפרש התם במסקנא בפני המלך דכיון דהמלך בב"ד דעליה מיבעי' אין כאן זילותא דלמא זוטר מיני' אזיל תלמ' לדרכה מיני' כדתנן מלך קודם לכ"ג בשלמי מס' הוריות · והייט דנקט נמי בפ"ב דסנהדרין מהתעלמת כמו התם גבי מורכן מרכזן למיזל לגבי ב"ד דזוטר מיני' דלמא חד טעמא ניכוו והיינו טעמא דמלך דאיכא רתוי לעזות מקום בזיון דליכא לב"ד נגעו בה · דכולהו ב"ד דעלמא לגבי' מלך זוטר ניכוו · ורש"י גופא בפ"ב דסנהדרין פי' גבי כה"ג ה"ג זילותא הוא גבי כ"ג למיתי גבי ב"ד וכן פי' התוס' שם רפ"ב דזבחים :

בי"מ רמיית רמ"ח לימי מכיר דתפילו אתי"ל דבד"כ גמי בדיעבד אם נתקבל עדות אלא בפני בע"ד כשר תפ"ה אין כבוד המלך דוחה לאוהו · כיון דלכתחלה אסיתת מלתו לקבל עדות בפני בע"ד · ותדע דהא התם גבי הכית עובדת העבודה דיכולי מלכא דקטל נפשא למרו לתחת ויתיב ת"ל שם"ם · יכולי המלך עמוד על רגליך ויעידו דך כו' שנאמר ועמדו שני האנשים אשר להם הריב · והרי התוס' שם רפ"ב דזבחים כתבו גבי מה ליושב שכן פסול לעדות קריך ליזהר אלא לזון נפ"י עדות דמיושב · ובנט אלא קריך ליזהר יותר · ומתם בדיעבד אין לחוש דאמרינן בירושלמי פ"ד דמ"ק גבי מברך את הכהן והלויים עומדים על רגליהם מכאן לדיינים שקבלו עדות מעומד שקבלן ע"פ עדותן · ומשמע התם דכי היכי דאין שיכובה בעמידת הע"פ שים להם לעמוד מן התורה · וא"כ אף אנו נאמר דכמו דאין שיכובה בישיבת הדיינים ועמידת העדים אפילו בד"כ דהא הירושלמי בד"נ קאי דמברך ה' בסקילה הכ"נ לליכא שיכובה בעמידת בע"ד אף בד"כ דהא עמידת העדים ועמידת בע"ד תרוייהו מחד קראי נפקא לן מועמדו שני האנשים בריש"ד דסנהדרין (דף ל"ו) ועוד אמרינן התם מחלוקת פי' דת"ק קאמר ועמדו שני האנשים מלמד בעע"ד שיעמדו · ור"י סמעתי שתם רגו להוסיף את שניהם מושיבין בסעת סעה ומתן אחד בסעת גמר דין ד"ה דיינים בישיבה ובע"ד בעמידה דהא עדים כגמר דין דמי וכתיב בהו ועמדו שני האנשים תלמ' אמרינן עמידת בע"ד מעמידת העדים · ומיני' דכמו דליכא

עיכובא בעמידת העדים אף בד"כ כדאמרכן גבי מסית • וכדברי התוס' ה"ב ליכא עיכובא בעמידת הבע"ד אף בד"נ • ואפ"ה אמרו ליכאי למלך לעמוד וכ"מ מ"ש דליכא עיכובא בעמידת בע"ד בדעבד אף בד"כ • אפ"ה כיון דלכתחלה מצותן בעמידה הוי נדחה מפני כבוד המלך וה"נ אפי' מימת דליכא עיכובא בקבלת עדות מלה בפני בע"ד אפי' בד"נ • אפ"ה כיון דמצות ק"ש לכתחלה בפני בע"ד הוי נדחה מפני כבוד המלך מ"ש מלתו ליכאי למלך אח"כ אבל בפני בע"ד והועד בבעלין אמרה תורה וכיון דמצות קבלת עדות בפני בע"ד מן התורה לכתחלה הוי כבוד המלך דוחה לותו מ"ש • דבדיעבד ליתי לן בה :

כלל העולה מכל המקובץ

דלעת רבינו מביגדור כהן ור"ם מסכירה דוקא בדעביד לאחר מעלמא סימני סטות דבריית קמייתא לו בדעביד לאותו מלה דבריקא בתרייתא בפני מהזיקין לי' בחוקת סוטה אבל לא בדעביד סוס דבר אחר של סטות • ואפילו לדעת הרמ"כ אלו דוקא כגי דקתניא בפ"ק דסנהדרין בתרי בריית אלא כל מי שנטרפה דעתו ומלתת דעתו מסוכסת תמוד בת' מן הדברים כו' • מ"מ בעינן דתתחזק דוקא שלשה פעמים באותו דבר • ואי לא תתחזק ג' פעמי' לא מהזיקין לי' לסוטה • ולא מיבעי' לר"ה אלא אפילו לר"י דקי"ל כווחי' דס"ל דאפילו בחד סני • ע"כ בדעביד לי' לאותו חד ג' פעמים דתתחזק דוקא בעינן • ואפילו לדעת הרמ"כ אם נתחזק ג' פעמים בדבר מן הדברים ומדבר ושוב בעינן בשאר דברים אפ"ה הינו נמסך לסוטה באותו דבר שנטרפה דעתו בו • אח"כ דעתו מסוכסת תמיד באותו ענין • ואפילו מי שנשתעה ונדמי בתחלה מן הדברים כדעת הרמ"כ וגם נתחזק בו ודעתו מסוכסת תמיד באותו ענין • ואח"כ נירם לת תשתו ואין אנו יודעים מי הוי אלים בשעה שנירם לו סוטה ועכשיו נא לפנינו ורואין בו שהוא אלים מזלזלין בתר השתא ואמרינן מדהשתא הוא אלים בשעת נירוסין נמי אלים הוי וגמו גם היכי דליכא עדים דאלים הוי בשעת הגט אפילו אי ליכא עדים לאחריני דמשתעי להו ואמרי דסוטה הוי בשעת נ"הג • ובבד"ד הנעל המגרש עבר דרך עליהן ושתאן העכברו אותו שלשה ימים בכיון ומצאוהו שהוא מסופי בסכלו והוא אלים בסתר ב"ש • ודאי בתר השתא אזלינן ומדהשתא הוא אלים בשעת נתינות הגט אמי אלים הוי אפילו הוי ברירת לן שפי' סוטה ודאי קודם נתינת הגט • ואפילו אם נתלה שנשנה עדות ועדותן מכוונת בלי סוס שהשתה ובלי סוס הזמה ואמה מעידים שהנעל המגרש הי' סוטה ודאי בשעת נתינת הגט • וגם עדיין היינו ספוי בדעתו דל"ל ליזל בתר השתא • רק הב"ע הי' שלא בפני בע"ד • אפילו בדיעבד לית מהני ובעל עדותן ע"פ דעת הר"מ בתשובה :

ומהשתא

בנד"ד דלא נתלתו בהנעל המגרש קודם נתינות הגט אפילו לאחר מהרהבעה סימני סטות הנזכרי' בפ"ק דסנהדרין רק דבר אחד נתלה בו בדבר מן הדברים שים לתלות שנטרפה דעתו בו אבל לא לתחזק בו ג"פ • וגם הוא מדבר ושוב בעינן בשאר דברים • ועכשיו גם לפנינו ורואינו בו שהוא אלים ושופי בשאר בני אדם • וגם הרב המסדר וב"ד ועדים בלעדם מעידים עליו שפי' שופי ואלים בשעת נתינות הגט וגם להלכה הגט וגם שעמד עם בק"ק

קלוזנבורג

קליות • והג"ע מק"ק ספ"ד כגבה סלח כדין סלח כפני הב"עד • מעתה מתן ספין ומתן רקיע להוליח לסהז מחזקת היתר לעלמח • ולפי ערחיתי חכמי דייני עיר ואם ביערחל ק"ק ספרי"מ יע"ח סהפריזו על המדה ומדדו במדה כפוסה לעורר על גט הלזומו חת הרב המסדר וב"ד לעוועים וכהריזו כרוז בב"ה שלסם מרמה סהחסה הלז עומדת בחזקת ספק ח"ח בחסר סים להם עדים סהנעל בי' פושה בדרך מיו' נסיעתו מביתו עד בואו לביח סמיו לבוכה • ואף שכמה רבנים גדולים דמדינות חסכנו כתבו להם בדברי סלום לכחוב טעמו של דבר מה ראו על ככה ומה הביא עליהם לחסוך חת הרב המסדר וב"ד לעוועים ואף גם לרבעים ח"ו כנרחה מדברי המערער הרחמן חסר נטו חמרי דבריו ולכולם הסיבו בסנגון ח' מעתהם דבר מספט זה והם חדוני בדבר ואין מסגוחי' על דבריהם כלל :

והנה כבר הזכרתי בפתיחת דברי שמלח בי' קשה עלי להזדקק בענין זה • לולי שהדבר נוגע לתקנות קהל יערחל חסר הרבה משוחכמים על זה סלח תסחר עגונה שכולה וגלמודה • ואף לכבוד שמים וכבוד התורה • סלח לחלוק להלות בוקי סריקי בהמסדר הרב המורה • ודיעי חבי סדיח לח מזגיבח • על דבזמחי' דייבי מהפכינה • ולזחת גם חנכי קרחתי למחהבי דייבי וחכמי ק"ק הב"ל להודיעני דרכם טעמם ונימוקם שבמו ליבי מדה זו להעיל מוס בקהלים קדוש יערחל • וגם להיו' גרמח בעיגון בת יערחל • חבל חפושים בזה בדברי ספר המחום כולה מקו' ריחח סלח בטעמח וממסח • לכח בעי מבייהו מלחח לבריבי טעמח רבחח • ובחפושהם לח מיגה ולח מקלחה • דק נשמעו דרמז בדבר המוסיף הבל העתק מהכרוז הנכרי להבהל ולבלבל • וחוכן עביבו שמהם לבדם חלח תורה ודבר ה' זו הלכה • שם להחירה לו גע חסר להבריכה • בלי הסכמת חכם דזוטר ממייהו • ואף לדקדים מבייהו • והמקרח לזה שלל חביך ויגדך בו' ומגדולי החכמים כל הגיע ליון דבר ליסורח • הוי מכבפי בי' עשרה • כי היכי דלמטיי' סיבח מכסורח • ומלוד תמה תמה לקרח • חיך עלה על דעתם הרחבה וגלולה • סברח כזו לסחר לסחירה עלולה • כללו לין כח בחכמי הדור לרפיחת סדר על נקלה • ח"ו לח פסקה טובה מיערחל • ולל יחסר המזג מחכמי יערחל • כלסחר הובטח לבו בחורת יקומיחל • כי לח תשכח מפי זרעו בחיב • היודעים להחיר כחיב • ובביאי הדעת דעת תורה ודעת נוטה • קולע לל הסערה ולח יבטח • מוציחים מזלות יקרות מליסורו' היחרו' • ובעוד חנו מי לח יתן בת יע"קב למפיסה וגלון יער"ל לבוזיס • ואם המה העבירו קול במחכה מהלחם • מי יחום לזה סלח סר למשעתם • ונם המה לח חסידי סיעתלו על דעתם • כי אם לבטות לחרי רבים מחכמי הזמן • כלסחר יורו כלסחר יגלו כל בעמן • ואף בב"ד דלח בריבה בבר ובר בבר להולמן • בהח בתחיבה ובהח סליקבה • לבח בבחי בח זה דהחירה להחיר הך ליחתה מכבלי עגונה להתפסבה לכל בבר להבליען אם יסכימו עמי עוד ג' רבנים ממדינות חבכבו • ובדי להוליח מלב כל עורר ושוען אסר יתברך בלבבו יפחפח בעירו למלוח עילה • לעשות מחקמה קלקלה • לומר הלח עדים בבר אסתן • ובדבר כזה צריך להיות מתון • חולי בין כך יבואו ועירו בב"ד לפבי הב"עד • ויוחזר הלעז לקדמותו וח"ו חבי' מרה בחריחו' • לזחת בחוקה בזירתי שבך ליחתה תמתין מלהבשה לפיס לסר על בלות שלשה חדשים שהיום וזה השלח פליום • וכל עולה תקפן שיה מלהויית

בשפת שפתי מרמה • בשלט כפס ובדוה רמה • להמרות עיני כבודו על הרב המסדר כי יפה דבר ובזמנו דבר • וזרך בזה בדרך הירקים ושלמים להעריך המיבור בתקוים שהבעל רוקח להרחיק נדוד לארץ אחרת ולמיחום מיבעי' שלח תשלח לשתו בלמכתי חיות ערורום • בכן ייטר כחו וחילו לתוריימת • ושם רחשיתו מלער • יגבה מקול בתחריכו כ"ל החותם בשלום וחיי' לפוס רבנן ותלמידיהם • ויהי רעוא דתתקיי' בהם תתוהב בסופה ועולמים ירהו בחייהם • ולפי שבתוך התשובה הלז נתן שם המגרש והמגורשת בהסתר לזאת לפי פורש לותם שהבעל המגרש שמו איצק בן ליזר גייגבורג מק"ק מכהיים ושם אשתו המגורשת לאה בת יאקב גונצהויזן מק"ק בונא לחוש החותם היו"ט רביעי ד' ניסן שריא היא לעלמין לפ"ק הקטן מרי ליב הו' סה ק"ק מין ומגאי יע"א :

בא ורשה מרינות תכבי ריבי ורדיפתם גם ליבתם גם שכחתם • ויתלקעו תליהם תבשים מוסיים בקש"ת לפי תומם בקרב מחניהם • יפלטו כלאן לו"ליהם וכ"תמים נידחיהם • הן הנה הכרוזים שמר כוננו ידיהם ולח לתמונה • ויהי הרחמן תדמו"כ יעשם יפה עיניים ומדעת הדיינים הוח הורג שלח בבוקה • ושליחותא דידהו קח עביד מעשה בידים ושלח הכרוז הרחמן י"ט ח"ש תקכ"ל ליד הגאון המחתי מוה"ר יעקב מכוכה יעבזנר"ו והוח מרומים יסכון בק"ק תלטונה בגירוף כתבו החוזק ומבלבל לח העין בחומה כוסף העניו וכסומכי כפסו שלח יסיב הגאון הכ"ל לבטלו דבר בעבק הזה • והנה ר' יעקב מעשה חזק וליבתו דחוקפ"ית המחורגמן חזק • ולח לחר לעשות עפייה לשמה ולבם גירופין ושסיב מורפי דבר • וזהו תמלת תשובתו והתרחמו :

שלום רב לחהו' י"ג ממו' נחמכי תלמידי הותיק ויית שוסבכי החביב לי כנכי כו' :

דברו העוב מן י"ט הכ"ל היה לי לבסתן כו' • גם לח יכולתי מלט מלגלות לזכו המכסה תכי מחובתי' כי כדרשתי לחשר יסחלוכי מכבתי לדק קרבת הלקי' יחפלון להגיד לחדם ישרי ולבודיע טיבי • וידידי כבר רחה ובחן יוסר לבי • לח הלך לחרי הבלע לטמון עוכי בחוכי • ת"ל יש תלגי דיחוי דדמים לבל תין דיחוי לבל תלות הלמ בסמות הלוטקים חמם ומיד עוסקיהם בח ביחוד דס ת"ח מובהק מזמחה בהורחה כודע בירחה היקר מחד בעיני דחביב עלי כנופתי שלבד סיעתו תכסי לורה לחזוקי חיכסי ברשיעי לח מחזקינן גם ח"ח לחטוס חון מזעקתה על ריבה תקנת עגוכות דסמו להן חו"ל טובה • והבל הכל גלוי וידוע לפני דברי ב"ל כבני חסיפי עזים וקשים • על חדושים כחלו חנו בוחים • והנה לף מהרתי למלט חבין מסוע • ולח לעמוד על דס רע • והלדקתי לת הלדין דמעיקרת לדיכת פירכת גל הנסללים בדבר מכוער וחגוזה לפסול בט ולערער ולפגום חבנים לדיקים בדברים בעלים ומלי דבדי הכלים מהליהם בלים ומטולחים שגגתי לת"ח לגלות בהם • ת"ת חליתי' כני הסוחל בל יגע לריב מהר והפכתי בזכות מחנגדיו בלי טעם • רק שהנה מקלקלת לת הסורה • וכן הודעתיו מהחבנים ההם חבני שלומי וכודעי לת בקשלי כקי ניכהו ובקשתיו שלח יסר לת החמור • והיח שעמדה לי שבהגתי קולמסי

כמתג ורסן עדיו לבלום נגד מנהגי סלף ליסף פניהים בתורה ולא לדם לא תכבה
דרך חרמ"ים לא תקנה · ע"כ בק"ש מזגתי כוסרין · ממרתי לולי תורתי לוכל הועיל
להטיל סלו' בעולם · בפרט בין ת"ח מרבים סלו' · ודבתיה כסנגה סיונה מלפני
הסליט סגיחות מי יבין אין בדיק בח"רם תסר לה יחסה בחפוז במכתב' ובמבטח · ואין
חדם עומד עד"ת ת"ח"כ ככסל בהם מ"מ ת"ת והב בסופה · אף ת"ח לחתי מודהם על
החמת ויהי תהלתו ע"י שמתי רחמי ורוגי · קויתי לאור והנה חפלה לבלו'
והנה חם מתלקחת עולה מהליה הבערה יפלה לחלק לבבות ואין מכבה ואיה חכם
הרוחה את הגולל כי אין דבר טוב יוסף מתוך מריבה · בר לי מחד על הכתים סלמים
הם לתגן סהכניסו עלמם בתגר שהיגו סלהם וכפלו בדברתה ובדולים דחו"ל דכל
כה"ג לא מסתייעת מלתה · וחרה לי על שעשו אהו' ככפסי סליה בזה · ות"ל לטפל
בכרוז הכ"ל סכבר נתפשע · זו קבה מהרחסונה סלא נכון אף בחמין כי כעשו
סיחה בפי הגרוות בחמור מה להם ולגרה · והומרים על המכריז אל תהי פוטה
בכרוזים לא הוי סימן חכמה · כי אם העוה יתירה ב"ר ויחרה · ליעול לעלמם
עערה · סהיכם הולמתם לחליתה בשכוחה כבוחה המקלקלת הסורה · והיה לא
חצלח כי רחיתי חלקי עולים מן הח"רם לקנה לבבותו של ר"ת והבוחר ת"ח בקי בתורתה
ולא לעשות עולם ובנות ישרחל הפקר בעירה בלא מנהיג חליה חליה אף אם יראנו
פלחים גם בעיני יפלא מה רחו פקחים ליעול לעלמם גדולה ולקנות על שכמם המשרה
והרם העערה מעל רחש מזה בן מזה ולעשר חליו מימך מי מערה · ומרחים גדולים
מפסעי ואחלי ביתדות הדרכים ולא יראו מקולים ובדקנים שבמבוחות חפלות וסירים
סבוכים פן תמיה יעשו בחחריתה ולא יתנגפו רגליהם על הרי נשף ולחומי רשף מה להם
כי בזעקו הלואי נשתקע הדבר ולא ישמע קל מסרוקיתה לשבוק סן ולחרוק מרה
ולזרוק · בלא ת"ן מקיר סך כחבי פלסתר תזעק · טפי עדיף לסדויה בדולת
דחברת מסתב סחיב קליה ולא ישמע ולא יראה סחוסף במקום סחין מכריזין ודברים
סחין מכריזין ות"ח מהכדזין לו טוב להם ולעולם · כי אין מחריות זהבים עליהם ·
הגדתי היום והעידותי בהם לסוף תחור ולבטל דעתם מפני דעת הרבים וגדולים
מדבור סחין דעתם מסכמת כלל למעשיהם הם לסתור ואנו לבנות ולבדור גם בלא
להיות גדולים להרבות ממזרים בישרחל · זאת עלתי וככה ייעץ אהו' לותם בסתי
להכחתם ולטותתם לפני התגלע הריב נעוע וימללו ברוחם ויחזרו בהם טוב תסר ושוב
מרי · לתקדיש שמח מגרי · לו יקנו להם עטרת תפחרת ולגרעם הדרת קדימת
לדרי דרי · מי יתן והי לבבם זה סלם ויסר עם ה' ואדם כמוני העני המבקש טובת
העולם בכללי ותקנת בני עמינו · בידוד לא להסדיק מנוחתם ולהסיר מהם כל מרי ·
תנחי תולבת ענקד דובר סלו' לכל זרע ומת ולכל הולך בחומו' יהי' ה' עמו · הנחני
לרחות ד"ם בו' המוסלא בר"ח שמו כשמו חקוה מתחה עלתו כעלתי בימים הסניט וגו'
והזיכה דתכתי חביבותי גבון וכך רחימתין עזיזת ובו' ידוב לו מסל המפירסם לחוב
סיקרחט להוב לפלטעון והחמת מהובה יותר וחקוה לדעת סלא חבה המכסלה הזאת
ת"ר ולא יהיה מהרי רבים לרעות ולא ישמע לקול מלחשים · ויסור למסעת רבים
ובדולים עוסת קהלתם וטובת הכלל בכל לבבם דורשים ·

ויהי כתסר רחה יע"קב כי לא נעשתה עלתו' ושהשליכו מהרי ג"ם התרחתו ·
ויגים יע"קב למלחמת מנוה ומוכה · ויגל תת הת"ן העושים ולא מסבים

אור הישר

פוד בעצוחות התכבה • ויתפק עמס עד עלות כשחר נכון מוצח ההסכמה •
פיו פתח בחכמה • ובה דברין ותורין כי נעמו • ברוך הוא לה' וברוך שמו :

וזאת היא ההסכמה שעלתה בידי בצירוף הרב המנוח הא"בר דג"ק ע"ה :

הלא כתבתי פלפים בענין הגט שכתן ר' חיצק טייכוברג ממכריים לחתתו להה בת ר' יחקב טענליוזין מבונא • ונסדר ע"י הרב המובהק כמהו"ר יסרחל נר"ו תב"ד בק"ק קליוות • ממזרתי על כל הנדפין למען ליזה זכות והתגללות להמערערים המוציאים לעז על הגט ועל הרב הגה"בל הנ"ל המסדרו עם היותו מוחזק (כמ"ש המערערים עצמם) לבעל הורה ות"ח כשר ובעל ירה • יעשתי ולא מלאתי פלא פלים יודעים בעיב הורה כמוני בדברי תשובתי • פתין לתום להם ולמעשיהם • ופל העדויות שבאו הפל אין בהם מועיל כי העידו על עצמם פליהם בקיאים תפי' בבל' קטלת עדות • והרתו העוה יתירה להפלם בתגר פליהו פלהם • ולהתעבר על ריב לא להם • ולא שמעו בקול מורים המתרים בהם שיגלו טענותיהם וילמדו זכות על עצמם מה זה ועל מה זה יערב לבם לגמת הלום לבעל מעשה רב בלי פוס טענה בכוכה • בתין מצען ומעשה • גם תכבי העידות בהם והגילוי בפ"ב חסבו להם לפדם תחרן כתנה • ודי בזה להוכיח פליהם חרפתם להיותם למעל ולכזיבה • לף כי מתפפים ומתפיים לכמה גווים • פעם חומרים מהתם הנזכרת היה בחזקת ח"ת • ופעם מפריזים פליה פפק ח"ת • ושוב תפתני דיבה לח"ת גמורה • וכל זה בלי ב"ט מדעת תורה (ושופט הכרוו שבו רוצים להדיק עצמם • כדמה בעיבי כל בעלי פכל בריה למעשה מצוע) ועפו דבר מכוערת ומר מה פלח יפייר בפכל הדם כל שהו ולא יפוער להכריע כל יסרחל בתורתותיהם העקפים ונלוזים כתלו מפודתם פרוסה פל פל הגולה • ומחויבים לקבל גזירותיהם ורחינו עתה ביותר דלמו בני סמכה ביניהו • בפשרה רב פלה לתם למחתם תטיעה • דלא קז חלא לתחתית דיוטא • ובפדי הוצה לקי פרצה • ולא למיסר יוכה ולמפרי עיברה • בכך בפבטי יסרחל הודעבו בתמנה פחותם המערערים רחויים למוכם בדול ופסילי לכך ודיינין • היתלך לוט פל הטלים כל ל"ת (פתמרו ב"ל בתר ב"ל לף פייקי והקורח לתפירו הטע יורד עמו עד לחייו ות"ח פטתיר לון מפירו רפתיר לתבור • והתי מתן העבד תרחבתן שרי למקרי עבריינת מלבד תרמוז פל ר"ת) ורגליו לה תכויכה • וזלזו פל יסרחל הגה"בל הנ"ל מפדר הגט לפרין כמעייה' והתפס הזתק למה המוברת מוחרת לכל תדם (פר מכהן) כדת משה ויסרחל • הדופם יבח ויקח מיזכה במקומו לפס טמים נחמת ופחמוכה • ומעתה מי פידבר ויוציא לעז עוד פל בית הלז ועל הרב המסדרו לחר המרחה זו לחרוכה עבשו מבוחר פכבר כרתו דהמ"עה פה"ב יברת ה' כל ש"ח לבון מדברת גדולות מוציא לבה הוא כסיל מפטית גפשו הוא יפצאבה • מי להי לחי ביחוד בני ומפפחת ב"ח הרבנים הגדולים זה יקרת גפש יעקב ובפש יסרחל יכבה • ולמען תהיה לי הסורה הזאת לעדה בב"י בתתי עתה לרחיה מהומנת עה"ת פה לחטוכת ר"ח תיר תקכ"ל כחום תולעת יעקב יסרחל מכוכה יענן ס"ט :

הנ"ל. המנוח כמוה"ר יצחק ז"ל ס"ב ד"ק יהוע שהיתה לעתו מסכמת
עמנו

עמנו בענין הכ"ל וכבר היה מוכן להוציא כרוז בכל ב"כ דג"ק לבטל דבר הכרוז המסוכה הנ"ל. אלא שנתרפה לו בפעם. מ"מ בעתו תיכף בעלה ובואים לדיקיס כו':

וכבר הודעתיך בפה הגמון הגדול מוה"ר שאול נר"ו ואב"ד ור"מ דק"ק למסטרדם יח"ש מה שכתבו אלי דייכי פ"ם ומה שהשיב להם אמריס במועלות ודעת והתרחה גמורה ביניהו ויתכו בדבר הלכה זו עמו ועם שאר גאוני הדור הרבנים החדירים. מלבד כל רמזים היה ורצה למוצאם מלחמת ויובנם על"ל שלא מדיו כמדתו לדרוש לחמר השלום כאשר ירדוש הקורא בהריס. ולא השיגה ידו כי אם בשכל מבן ג' שנים גבורים. דבדרי לי מור"ם ואיהו שדר לן מתקא והסכים שסכנבל מבן ג' שנים גבורים. להיתירא עם שאר גדולי המורים. ולגודל עצותותו לא התריך למעכיתו ומזב בפומרים. כי כן יסד המלך מלכו כל פולם ולא כהכהרבכן דייכי ק"ק פ"ם דכיילי לכ"ע בכיילי זועה ולדידהו בכיילי רבה אף אלא כיתה להו למתרייתו הוא הבמון החסיל הרב שלהם לומר הכי לא מלחה ידו כלי גחלת עלמו מהקומרים. והרי לבניך מסוכות הבמון הגדול הנ"ל:

ראיתי חבל בכיתים גדולי המורים הם האדמרים על עסקו בע אחד מסידר הרב המובהק מוה"ר ישראל נרו' חב"ר דק"ק קליוות והמדינה. לחים אחד שמו ר' איצק בן הקנין כהר"ר ליזר נייבורג ממנהיים שבירם את מחתו לאדה בת הקנין כהר"ר יעקב מוכלהויזן מפוכת. וחח"פ במלחו עוררין על הבע הזה בחומרים דהמי בברה לאו בר דעת הוא לפי מעשה. מעשה שוות בסבת רחוקה אחר הכפולין בפחתו חון לחותם כסתן בפיות כפרים שי על המלחתו אחר החיפוח ואין זה לפי מלחי מירוף הדעת שפי' דו. ואע"ג דפתר הכי לא חזי לי' כי הך סיפא. דעת המפרשים למיזל בחר מעיקרא. דמהאי טעמא עלמא בני פחדא לעזוב את אחתו ואת מולדתו וילך לארץ אשר אראך ולכיפחו זו בחתה לו לגדל את אחתו כמלא הכי כעשה בבלי דעת מיוסדת ואין במעשיו כלום כמ"ש הרח"פ פ"ט מה"ל עדות אפי' בפ"ע ח"מ סי' ל"ה דהפילו מי שלעשות מסופקת תמיד בדבר מן הדברים בכלל פוטה הוא"ל אין זה כראיות כך הוא תוכן דבחי המערערים ומעשתם בקלרתי ועליהם החזיקו הגאון חב"ר דק' פפ"ם וכ"ל להסוך בחשבה לעלמא ושאר הפלוגו בזה יותר פחבר יבא לקמן:

אך הרב המסדר וכ"ל יחכו עליהן וילמדקו לא מלומד ומשמוש אלא ע"י הרחים עין בעין בכל זמן היות הלחים הלזה כה' יצחק נייבורג בק"ק קליוות עד אחר שעבר מכנגד פחיהם לא מרחה בו אפי' שמן דבר קל של פעות בשום עניו אלא פיקח גמור הי' כאחד הברירים והפקחים לכל דבריו. כמו שמפורש בחר היעב בכחב העדות שבח מקליוות ואע"פ שהי' כאחד ללבת לארץ אנגלחה. ומחל לומחו הרב המסדר למה שחתרץ והכיב מכפי פחל בכבה והחי הוא שבעין יוסב עליו בביחו ורעבן בהיכלו אי מפוס הא לא חריש לפפסר הי' לו פחד סכנה אלא נודע לרבים. ואח"כ נשחלק בגורם ע"י הביו ולכן חזר לביחו ויוסב בפסקו מלישב טעם אחר בחר לו לפעת בארץ אנגלחה ולאחרבה לגלות טעמו האמיתי לכן ביכר את

טעמו

עעמו לפני הרב המסדר דמהי תיתי לתלות הדבר בטעות כיון שהי' פיקח גמור בכל הדברים כאחד האדם אין להוליך מחזקת פקחת בידים שאין מוכיחות ע"כ הרף דברי הרב המסדר ועיינתי בקונטרס:

ועל ידו החזקו כמה גאוני גדולים רחמי קהלות שנתרץ משכנו והתריכו למעניתם ליש על ידו בתוחות הלא המה הכתובי' על ספר היסר ואני אע"ם שאיני כדאי. לא תוכל להתעלם מלעיין בדברים הללו מפני שהם על הורה וללמוד אני צריך. ומלוה גמי איכא מטום מקנת עגונה דאפשו להו רבנן טובא. לכן הזרתי על כל לדדי כדון זה ולהורות הלכה למעשה ואמוה דעי לפלני כאחד הוריני מן השמים:

ואומר אני דהך מלתא דקאמרי רבנן לאו הוי טועה אלא אי אתחזק תלתא זימני בחד מהנך מילי דטעותא זו אין נריכה לפניה כמ"ש הרמ"בם לעון תמיד וכמ"ש הרב כ"מ. אפי' אע"ג דאתחזק למקוני עתים חלים הא כמי שמעת מינה דאי לא עביד הך טעות אלא חדא זימנא. ואוב לא עשה כן. הוי הוה חלים דהא לא בעינן בעתים חלים בייתרפא לגמרי אלא אלא יעשה מחותן דברי טעות כמ"ש הב"י ה"ט סי' קכ"ח בשם תשובת הרמ"בא ע"ם ולפון הבריתא כמי הכי דקתני המקדש הלן ולא קתני מי שקרא מי שלן כו' כמו שדקדק חכם ה' ואע"פי שאין רואי גמורה לדבר דלורתי' דחנא למתני זימנין הכי וזימנין הכי כדאמרן הכותב לאשתו האומר לאשתו הנולת וכו' ובכיוצא תנן מי שאמר הריני כזיר. זכר לדבר מיהא איכא. ותו דהכא איכא למיטעי ה"ל לפרש בהדיא כמ"ש התוס' בכמה דוכתי' כיוצא בזה. אלא ודאי קושטא הוא דבעינן טיעשה הכל תדיר אבל זה אלא עשה הטעות אלא פעם א' ואוב לא עשה לא מיקרי טועה. וכ"ל דטעמא לאו משום דאי לא אתחזק בג' זימני אלתלות במידי אחריבה בגונדרפוס אחדי. וכיוצא מתוך סברות דפ"ק דחגיגה דמ"כ לא הוי א"ם אלן בדבית הקברות דאי בפעם א' תלינן טיעשה כן כדי להסברות עליו רוח טומאה אלי מכני כי עביד להו זימני טובא. אי איכא למתלי דעביד הכי בכוונה אלא ודאי מיתלי לא תלינן בדבר שאינו מצוי. ופ"ה בחד זימני לא חשיב טועה דאקראי בעלמא הוא וכיון דהסתם לא קא עביד הכי הרי הוא חלים לפניהו ק"ו הוא מעתים חלים ועתים טועה בהתחזק בטעות. ואפי' הם בתותן עתים הידועים שאין עושה בהם טעות הוא כפיקח לכל דבריו. כ"ם מה אלא עשה הטעות אלא פעם א' ואוב לא עשה כן כלל. ודין עתים חלים ועתים טועה וביאורו הוא מפורש בא"ם סי' ס"ד בב"י מ"ם בשם רבינו ירוחם בשם הר"מה והמעיין יראה שדברין לקוחים מהך דאר טעיה דפ"ב דכתובות ד"כ"ו והן הן דבר הוס' שם למבין ומשם יש ללמוד מה שמוגע לכ"ל:

העולה מזה דמשום הך מלתא דטעותא דעביד הוי גברא בטעות אלא משום הטעותין לא התחזק לטועה כל עיקר ולא הורע כח הגט מטעם זה כלל:

[ומצאתי בספר תולדות אדם להרב"ח בסי' ער"ה וז"ל שלא מעשה בחתך שכשהטה בקסו מתנולין בע לתוכו וכשרצו שכשחטה כמנעו

נמכעני ממנו. לימים בלה תשתו וגעה יונה מתחת ירה והבלים ממקום שהוא
רר שם לומדים שכבר הבריח והרי הוא בחזקת ברי. וכשכתב גע זה הי'
בחזקת ברית שם יש לחוש לעדים שלא דקדקו יפה שם לפי תשובה:
כל שהגע יונה מתחת ירה ונתקיים בחותמיו אין מוסבין לו דקי"ל כרים לקיש
דאמר חזקה אין העדים מותמנין מפי"ב נעשה בנדול. וכלל גדול הוא לכל מה
שאין לעדים לעשות וכדאית' בכתובות פרק האשה ובשבועות פ' זה ברור
והלכך כל שהגע יונה מתחת ירה ונתקיים בחותמיו חזקה לא חתמוהו על
שהברית ואפי' רשיכוהו עכשיו שחזר לקלקולו אין מוסבין לו דהוי"ל עתים שוטה
ועתים חלים שבשעה שהוא חלים הרי הוא כפיקח לכל דבריו וכדתני' בר"ה
פרק ראוהו ב"ד עתים שוטה ועתים חלים כשהוא חלים הרי הוא כפיקח
לכל דבריו וכשהוא שוטה הרי הוא כשוטה לכל דבריו וכ"ש זה שאמרת
שעדיין הוא חלוש עכ"ל התשובה. והעתקתי לות בלות לפי שאין הספר מצוי
כל כך:]

ומדברי רבינו הרשב"ם נראה למדנו דאפי' על החזקה דעדים אינו סומכים
המסתמא לא חתמו על הגע לא"כ ידעו בו דלמולתה שעה בריח הי'
עד"כ בגדון דילן דהיכא דר מובהק וב"ד ועדים והבשים הרבה שהיו שם בו בפרק
וכולם פה אחד עוניש בפיקח גמור הי' באחד לפיקחי' והבריחים לכל דבריו משעה
שבדקה להם עד אחר שעבר מנגד פניהם והלך לדרכו לא ראו בו אפי' שמץ דבר
או תנועה של שטות ופגעון כי אם כל עניניו בדעת ובהסכל מלתא דפשיטא היא דאין
הוסבין לו:

ואין לחלק ולומר שאני התם דכבר ידעו בו שהוא שוטה ר"ל בודאי לא חתמו
עד שחקרו ודרשו היטב ונתברר להם שהוא בריח בשעת כתיבה וכתיבה.
אבל כאן דהרב המסדר וב"ד לא עלה על דעתם דיש כאן ספק מחמת חסרון דעת
בעבל ולא דקדקו כל כך לדעות מה טיבו של איש זה אם אין דעתו מסובבת בשום
דבר מן הדברים. הא וודאי ליתא שהרי בכתב מעשה ב"ד והעדות הבא מקליף
מפורש בהר היטב שדקדקו יפה ומלאוהו פיקח בכל ענינו כאחד הפיקחים כמו
שמפורש למעלה. ועוד שהרי גם מאבני בוכא היו שם ובתוכם החכם השלם וסופר
מהיר שמעון יפו וחלילה וחלילה להחזיר לותם שקלה בו אפי' כמלא נימא שאם
עכין שעות והיכיחוהו ליתן גט ולהתיר אפי' ספק ס"ס לעלמא ס"ו לא כחשדו על
כך אפי' בני יפרחל מהמון העם כ"ש חכמים וסופרים מומחין ומוחזקים בכשרות
ובקיאים בדבר הלכה כר' שמעון שכל המדות הללו כמלגו בו וסופר סומעני' מיום
דעתי לותו. ראמנם ליכא מאי דעתא להרהר אחריו אפי' בקלה שבקלות וכ"ש
בחיסור חמור כזה שלמלה הי' לו שוספק וגמגום שם הין דעת הבעל שלימה ומיושבת
בכל דבר כאו שבתוב במעשה ב"ד ובגיטי העדות מקליות וה"ל כל מה שבאחרנו הנה
אמת ככון בלי פקפוק:

אבל מקום לעיר יפול שם הספק הוא מה שהגיד המגרש להרב המסדר על
הליכתו לחרן ענג"ל אחר שמעני הסכנה עושה כן ואי הוי מבלי' מלתא
ובריח

וברייתא כהאורח דלא הוי שום סכנה מעיקרא לזו הי' פ"ש לומר דלאותה תשובה שהשיב להרב המסדר ולזה הליכה שהלך הכל בשבוש וטרוף הדעת הי' והוי דעתו משובשת בדבר מן הדברים שלפני' השיב כהוגן על סדר דברי' בכלל שוטה יקשה לדעת הרמ"בם זהם"ע. והשתא נהי דליכא למימר דהגט בטל לגמרי כיון דרבינו שמחה ורבינו מנוחם הכהן ס"ל דווקא הכך ג' דפ"ק דחגיגה וכן משמע לטון תשובת הרם"בת שהזכרתי למעלה. מי יקל דשם סכנה כנגדם לומר דלפני' ריח הגט אין כן. וגם בלאת אין הדבר ברור דלא הוי לי' שם סכנה בעת הקיש. ול"ש ודאי אי אפשר לומר דהגט בטל לגמרי, לכל מ"מ ניחוש מיהא למיפסל ביטול ולאסור את האשה לעלמא שם לפי הגרסה שהלך לע"נ בגלגל הלוך שם"ע להלוך ולא הי' לו פחד סכנה ס"ל מה שעשה עשה בטעות ובסיבוב כך הי' מקום לומר לכאורה:

אבל אמר העיון ויעוש לומר אחי דאי משום הא נמי לא הוידע כח הגט כלל ועיקר. שכתב הרב ב"י לדעת הרמ"בם הנך ג' דפסיד פ"ק דחגיגה לאו דווקא אלא ה"ה דברים אחרים כיוצא בזה ומוכח לה מדלא פסיד נמי מאכל מה שהוכין לובדתני' בריית'. וע"כ לאו דווקא אלא הכך ודוכותייהו וכ"כ הרב"י הרי מבואר דלא פסיד שוטה אלא"כ בעושה מעשה שטות שהוא דומה לשותן ג' דברים דווקא מ"ש הרמ"בם דבר מן הדברים היינו דווקא כמו הנך ג' וכל מי שיש לו מוח בקדקדו יובל להבין דהליכה זו שהלך לעבדלתך אחרי' את"ל שלא מחכמה עשה כן מ"מ הא וודאי מלתא זוטרתי' היא לגבי הנך ג' שהרי כמה בני אדם בעלי שכל עושים כן לעזוב ארץ מולדתם ובית אביהם והולכי למקום שלבם חפץ לפרקמטי' או לרשות בעוד שהר מדיבות אולרעות את עצמן ומי יודע לב כל אדם אם לעקל או לעקלקלת וא"כ אין זה יוצא מהיקש הכתוב כל כך מדעת הברייתא כמו הנך ג' דפ"ק חגיגה גם מה שאמר כי יראה לפנות בראשו גם זה אינו יוצא כל כך מבדלתק החנוני דלמכאן בכמה דוכתי דמפחד ואינו יודע ממה מפחד. ובפ"ק דמגילה הני מלין דאינעי' או דעיוני על מכתבו שלקו והם הרהיבוהו לכתת כמלת עכ"פ אין ענין זה דומה להנך ג' ולא הוה כיוצא בהם למופתי מתוך כך לפושה שאמרו חכמים. ואיזו דינא מכלל זה ממילא כל מעשיו קיימין ואחר הדין שהשב העשוי כדמ"ו בפני הרב מוכרח בעמדו יעמוד ורעה לא תמצא בו:

וגדולה מזו נראה לפע"ד לפני' אי עדיף חד מהנך ג' דברים או דבר מן הדברי' שכתוב הרמ"בם שם לא תסיד שוטה אלא"כ עשתון ופע"פי שהשיב בשוגן על מה שנשלו אותו הפ"ה נראה בו סיתני בלבול הטירוף. אבל אם לא כרגש לעיני כני אדם בלאותו מעשה שום בלבול בכלל והמעשה שעשה הי' מתוך יפוי הדעת אין בכך כלום והיינו דמקיל ושרי בגמרא אי דקעביד דרך שטות אי לא עדיף דרך שטות כו':

וראי' לזה מהא דתנן פ' המקבל דף פ"ו ומייתי לה נמי פ"ב דחולין מעשה בברייתא אחד שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לגגה חבע וכפל ומת אמר הרם"בם אם מעלמו בשל הדי זה בט וכו' פרש"י דדעתו מתמלה היתה לכך וסופו הוכיח הי"ל במסרם ומסוכן עכ"ל והלכה פסוקה היא ברמ"בם פ"ם מהלכות גירושין. וכם"ע ה"פ

סי' קמ"ח. והרי אין לך סיבוב גדול מזה שיהרוג לאדם את עצמו והוא יותר מהמאבד מה שנותנין לו. וכיון דהמאבד מה שנותנין לו פוטר הוא כ"ש המאבד את גופו. ואי משום דלא אתחזק בג' זימני הא ודאי מסתבר דלא בעינן ג' זימני אלא שיתחזק בכך לפוטרו גמור ואינו יוצא לז מחזקתו עד שיתברר לן דאתחזק בקלקותו. ועכ"פ לעתים יודע הוא דמקרי עתים אליס מבל מה שפוסה בהותו שעה שדעתו מטורפת ואי אין במעשיו כלום. וכדתנן מי שהחזו קורדיקוס כו' ובתב הר"ן דאפי' בדיקה לא מהני [ולא דמתמוה הוא פוסק מלשמעינן דמיירי בהחזק בהכי ג' פעמים] וז"ל כקצה החני מהכי קתני הרי זה גט. הם מעצמו בכל הכי לדיקה למימר הבעל בטל לגמרי משום דאפשר לומר דלאו פוטה הוא אלא ברעות אפשי' לקטלא כפיק. דלישה מיעוט דמיעוטא מבני אדם הבוחרים מות מהיים ומהבדים על זה לדעת מ"מ למיחם מיהת ניחום לאמת מחמת סבום וטירוף הדעת עוסה הן. וניחא דהוי ספק מגורשת ומולאת ולא מתיבמת ומהני מסוי לה ודאי גט למ"ד הוכיח סיבו על החלטו. אלא ע"כ כיון שרואו הוא פיקח גמור ומיושב בדעתו בכל הדברים כאחד הפקחים והבריאים לא הלינן לקד עובדא כלל בסיבוב וטירוף הדעת אלא סזדון לבו הניחו לעשות הדבר הרע הזה קד את עצמו ואחד ורוצה להפקיעה מזיקת יבמין. הרי כל כי הני נוונא אפי' ספיקא לא מסוינן לה וה"ה בנ"ד לדיכא ספקא דרב כרב המובהק המסדר וב"ד וכל העומדים עם דפקח גמור הי' כל זמן היותו עם כאחד הבריאים בכל דבר אפי' אם עשה היזה דבר הנראה זר לא הלינן בסבות אלא סזדון לבו אם לפרוש מבית הדין ולרעות את עצמו בהרץ אחרת. רק את עצמו לא רצה לענין ואפילו ספיקא לא מסוינן לה:

ובי"ת הא דמקילינן התם בספק זה מסום דליכא ספק איסור ח"ו דהא כבר את [ובטרם יומת אפי' אחר גירושין אסורה ליבמה עד ג' יום ולעיני זוה] כמי לא נפקי' דאם זיכתה פעורה בדין בספק בפות לקבל. ואין כאן אלא ספק איסור יבמה לבעל שהוא בלאו. ומצינו למיתר בספק איסור לאו לא אמרו אבל בספק איסור מיתה חומרין. הא ליתא דבבר פסקה רבא בביצות ר"פ הפתה בתרא דקאמר התם מכדי הא דאוריית' והא דאוריית' מה לי איסור כרת מה לי איסור לאו. והכי קאמר מה לי איסור מיתה מה לי איסור לאו. והא דאיתא בפ"ק דקדושין דף י"ב אם הקילו בסדויה נקל בחשת חים כו' כבר פי' התום' שם וב"פ ג' דבתיבות דף כ"ב דעיקר הגירסא בלית ספריס דגרסי אם הקילו בסדויה דמולא בספה בחפי' סבחי ע"ם. ומה שים ליטא וליתן בזה אין כאן מקומו מ"מ מוכחא מלתא מהך מתני' דאם גרשה לעיני כל שהוא בפקח גמור ניטו גט לעפ"י שזר מעשיהו לפי הומד בדעת. וה"ה לכד"ד אפי' הוה קים לן דלאו ספיר עביד פריסה מבית אביו אל מעבר ליס לפ"ה ניטו גט כיון דגראה בעליל שהוא בפקח גמור בחמ העם:

ומיהו בהא ודאי מודינא דאי עביד הד מהכי מילי דסטותא ג' זימנא בבלבו' הדעת ולא נהדרר לן דהדר חליס לז אפי' אם הוא מסיב על סדר הדברים כסובן עדיין לא יצא מחזקתו שהחזק לשוטה. אבל אם לא הוחזק בסטות ג' זימני ע"י טירוף ובלבול הדעת ונראה לעיני כל שהוא בדעת מיושבת בסדר בני אדם בלי שום שנוי לפ"ם זר מעשהו ותמוה בעיני הבריות הוא הסיב ונותן טעם

אור הישר

מבשעת מעשה היינו נרגש שם הוא נותן טעם לפגם או לבטלה כי דבריו נאמרים בהזכל מז נראה דהיין כאן בית מיקום וכדדייקינן מהך ד"פ התקבל ובהופן זה קרובים דברי הגאון הרב מפירדא שיתבאר לקמן לדברי להיות שוין. וגם אין מקום להקשיב על מתשובת מהר"י וויל סי' כ"ב ודוק:

וגם אין מקום להתעקש ולומר דמה שהלך מחמת שכבה דדמי למי שהיתה רוח רעה מבעיתתו שכתב הרמ"בס פ"ב מהל' מאמר כתבו גם לא אמר כלום. דודאי התומר כן לא אמר כלום שהרי אין זה ניכר לו ממתכי' דמי שהחזו קורדייקוס וכבר כיאר הרמ"בס בעצמו בפי' המשנה שהוא מין ממיני חולי הנופל. וא"כ רוח רעה מבעיתתו שכתב בחבורו הייגו בעצין זה דוקא ומאי שייחטי דאין זה הכה בנ"ד וכ"ש לפי פשוטן של דברי הגמרא בפירוש קורדייקוס כפי המובן לכל חכמי ישראל המפרשים הענין כפשוטו ודאי דלא שייך לנ"ד כלל ועיקר:

ואני הנני מודיע כי הרחי' שהבחתי מהך ד"פ התקבל לותה הוכחתי בס"ד בתחילת עיוני על נדון זה והרציתי הדברים לפני רב מובהק אחד בהמלא פה ותיעב בעיניו ובעיני מאר חכמים שהמלו עמי בזותו פרק. ותק"כ רחיתי טופס הגרת לחת מהגאון הרב דק"ק פירדא שהרגיש ברחיה זו לפי דרכו ושמחתי מאוד שכוונתי לדעתו הרמה ומ"מ אין פני בניחים מתבחים בסגנון אחד והנה"ע כתבתי לפי דרכי. ואם יפכימו חכמי וגדולי הדור לכבדתי זאת תקבע בה מסמרות להתלמד במקום אחר:

נקטינן מכל הנך מילי מעליותא דאמרן דאפי' אי הוי קיס לן דלא הו"ל טוס חטם שכבה אפ"ה אין כאן מקום לפטול הגט כ"ש הכא דאיכא ספיקי טובא. חדא דמה בחמת הו"ל טוס חטם שכבה וכשחלק אח"כ ועוד אפשר דמעיקרא לא הוי בהאי גברא טוס שטות רק החטה לא מצאה חן בעיניו. ואכן עינו לגרשה וכדי שתתרצה בגירושין עשה כל המעשים הללו שהרי אחר הגירושין לא נמסר ג"כ ממנו טוס שטות. רק הלך לנוחין ושם נרשה פקח גמור. ע"כ שברה הוא לחילטרופי לשאר ספיקות ולהחלים בת הערעור שילא על הגט. ומה שאומר הבעל עכשיו. כל דבריו לא מעלין ולא מורידין כנודע ומ"ש להתריך בזה:

הלא מעתה אחר הדברים האלה העמוים בחמת ויסר סוד אין אומן לריכין לחקור ולדרוש על העדיות שהובאו בב"ד של הגאון דק"ק פפד"מ דמאי דהוה הוה אנו אין לנו אלא על מה שהי' בשעת כתיבת הגט ועליזה אנו דנין וגם זה גלוי וידוע לחותן מעשה שטות שעשה ממניעים לא עשה עוד. ומ"כ אין עוד מקום לפקפק על גופו של גט זה לפוסלו כמו שביארנו למעלה לכן לפענ"ד הדין נותן כמו שהעלו הרבנים המתיריס החטה לעלמה ואין לענין החטה הזאת בחטם אפי' אי הוי קיס לן לאכפי ק"ק בונא לא עדיו כהובן אין לומר בזה הוא עשתם אלא כהובן כו' עה"כו אלפ"ד אכפי ק"ק בונא יפה עשו. ומ"כ אימוה אין לחדש ומה שהפליגו הגאון הב"ד ק"ק פ"פ ד"מ וב"ד לאסור אישר על החטה הזאת ומ"ש מה שהפריזו על המדה לומר דמהדין הגט בטל ככי תוכס המעתק מהכרוז שני מרתיחיעוויס רבכן למילתייהו כהלכתא

כהלכתא בלא טעמא • ועי"ש שהגאונים גדולי הדור טרחו לחתום להודיעת מה זה ועל מה זה גם אני הצעיר בקשתי מהם למחוק דברי מתן לחמנא קרחתי ואין עונה נגדי רבבי חזינא ותיובתא לא חזינא כי אם פעם אחד כתבו שע"פי חקירות ודריקות שעשו ובכתב הכל בפרטיקולי שלהם גזרו מה שגזרה ותתן העדיו' הם כמוסים מהלם ולחתרים מוקה לבל כבר ביתרנו אתין לנו לריכין לחותן העדיות לענין דינא גם הגאון הרב דק"ק אין שדי נרגא בקבלת עדותן שלא בפני בע"ד כמו שהאריך בתשובתו הרמה וכדי להשתעשע בדבריו אני כותב על הספר מה שבשתי אתתא בהם כעובה דאתי פרקים על מקלת דברים שעיינתי בהם מה שבקשה הגאון הנ"ל על התו' דזבחים דע"ז כבר עמדנו ע"ז כי קליאבא בהא מסכתא ותיובתא לה דמדאוריית' אין להלק בין ד"מ לד"ב דהא עיקר קרא בד"מ משמע ומהי מיהי להחמיר טפי בד"ב מב' מ מדאוריית' • ותו דהא לא קתניא להך מלתא שבין ד"מ לד"ב ול"ל מדאוריית' משמע מהם להם • אבל הבנתנו דלתמוה עפי בד"ב שלא לחלק בין גדול לקטן ומ"ש ליכא למיפרך כך פירכת התם דב"ת קיימינן :

מה שהקשה הגאון הנ"ל על פי' רש"י דשבועות דף ל"ח ע"ב דודאי מודה רש"י דהלכיבה כמי הוה זילותא • שלא דקאי לי' למתי לא משכחינן לי' בר עדות הרי יכולן הב"ד לבוא אללו דבד"מ לא בעינן יציבה בלשכת הגזית • לכך פרש"י מטום דצריך לעמוד • ושה שהקשה מהי קשקא • לא ירדתי לסוף דעתו דהא תלמודא בעי לפרושי מי הוה טריגו רחוי להעיד ומוקי לה במלך כלומר דחוכא מאן דחיגו רחוי להעיד וחייבו מלך טריגו ת"ח חבל מלך ת"ח הוי בכלל רחוי להעיד • ואולי כוונתו על מתני' דהוריות דקתמר רע"ק הכהיה חיגו בסמיעת קול ובסמיעת קתמר הכהיה • ואי מטום הא י"ל דמתני' מילתא אחריתא קתמר דהא מסיים בה שהמלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד וכו' ומשמע דקיימיי במלכי ישראל דהכי אוקימנא לה בפ' כה"ג בסנהדרין ואתם טעמא אחריתא הוא לפע"ד דמטום דלא דנין אותו הוי"ל עדותו עדות מ"מ יכול להזימה דלא מציגן לקיים בו כאחר זמם • מ"ה לזה גר עדות הוא • וכן נלע"ד מלשון הרמב"ם ומשמע נמי הכי מ"ש בה"ל שבועות וה"ל מגגות ע"ש בכ"מ ודוק :

מיהו כך מילתא דרבנן היא מ"ה לא מפרש רש"י כך טעמא בשבועות דהתם קאמר תלמודא דמלך לאו בר עדות הוא מדאוריית' מ"ה מלי' טעמא בהא דצריך לעמוד ולעולם אימא לך דמיירי במלך מיגו ת"ח וכפי מיגות הא' כאידך תירוצא • ותו י"ל דנהי דיכול להמיד מיגד מ"מ כיון דלא מלי מקיים כלל דין ועדי מטום דמלך מחל ע"כ היגו מחול העמידם מעכבת כמו חלם דלא מציג בר עדות אף בכתב • אפי' לפירש"י ור"ת דס"ל מיכול לסלוק עדותו בכתב מטום דכל הראוי לבילה כו' כמ"ש התום' והפוסקים • מ"מ ת"ח דיכול למחול ע"כ ולעמוד היגו העמידם מעכבתו [ילפדר זה העירני מכס לחד] : ועל רמ"ח ס"ל דבלאה אין לתמוה אפי' אח"ל דעיקר הבזיון הוה העמידה ולא ההליכה מ"מ ספיר מייתי רש"י מדלא לי מב"ם שיעת לפני ב"ד ואע"ג דידע מב"ם מילתך לעמוד בשעת קבלת עדות ויעברו על מצות טום תעשה כו' ואפי' לא מבקי' מעיקרא בניחו ויקבל העדות מלא בפניו אי אית' הדעיגב הוי קבלה • מלא ע"כ אילולי דסדר למיתי לא הי' יכול לקבל העדות

ואפי' בדעבד לא הוי מהני וק"ל • ומ"מ מה שהקשה עוד על רמ"א דהא קבלת עדות ביה"ש העדים נמי לא מעכב • עמ"ש התום' בזבחים • וה"ה אם יש"נ בע"ד לא מעכב בדעבד כמו עדים שיש"נ כו' ואפ"ה אמר לו שב"ש שיעמוד כדי לקיים המצוה דבעינן לכתחלה • ק"ס י"ל הא דאמר לי' דליתי לב"ד • היינו כדי לקיים המצוה לכתחלה אבל קופיא היא ובריבה לפניו • אמנם עיני עליו אי"ה לעת מצוא כי כעת לא נתתי רק לכתחי' בכל"ע עד עיקר לדינא • והוחיל ואתא לידן תשובת הגאון הנ"ל אמינא בה מלתא מן הבא בידי לעת הזאת מסוס יגדיל תורה • לית מיהי' ודאי לאו מילתא זוטרתי היא כך קבלת עדות שלא בפני בע"ד שהתעורר עליו הגאון הנ"ל בר"ו ולא ניחא לי לדחות בפשיטות • ועוד יש לדון ולומר כיון דע"פ כפי' כעשה במקום שאין הדין נותן לכוף את הב"ד והעדים שיבואו שמה לפסר לאפי' בדיעבד לא מהני דהא הסתם ליכא סמוכים שלא לשלוחתא דקמאי עבדינן ולכל כי האי גוונא לא חזו קמאי שלוחים ואין דנוכי להחריך בכל פרטי דיניס הללו מאחר שלפע"ד אין בתשות הללו כדי לבטל ואפי' לגרע כהאגוז כמו שבארנו לעיל • ובגון דא ודאי לריכא לאודעי כי לימים שעברו בה אלי נמכתב מהגאון אב"ד דק"ק פפד"מ נר"ו וב"ד שאין סוס רב ומורה יכול להזדקק לדבר זה אלא להם לבדם ניתנה הוראה זו ושאלתי אותם מפי כתבי למה זה סגרו שערים המלוויים בהלכה לפני יודעי דת ודין: ומחוך מה שכתבו בתשובתם שהכריחו את לבי המגורת בכפיה עד שהכרחני העדיס לבוא אל שער בית דיכם והס מקרו ודרשו וכתבו הכל בפנקס שלהם הנקרא פרטיקל ע"פ אותן החקירות עמו מה שעשו ועשתם וכיוצא עמהם סגור וחתום • מחוך הדברים הללו הייתי סבור לתכלי בוכח מיכף כייפי להו מלד חק הרגנות • לכן עלתה על דעתי בעת ההיא להביא לחוך יתיבי ולבלתי הכניסה לרשות לחרת • לכן נודע הדבר עכשיו דמעולם לא ככנסו לבני בוכח בעול ק"ק פ"פ בסוס דבר • ולבי המגורת בוכח בכרוכיא לפני קמני הדור בוכח ואתחכן להוסיפו מגרתו ונרת בתו הממתקת לחוס לגזירת ב"ד דק"ק פ"פ שלא בהסכמת גדולי שאר הקהלות המפורסמות • ומה שהלכו העדים מק"ק בוכח סמה כעשה בע"כ שלא בטובתו • עכ"ל לבי המגורת • וה"ב יש להשוב מה רחה הגאון הנ"ל וז"ל על ככה לפרוש מצוות למקום שיש מבעת וכפר הריך בכיוצא בזה הגאון מוה"ר ברוך זקיני מל הגאון בעל הות יאיר בס"ם בס'חוט השני סי' ד"ז יע"ש ואני מלאתי את ידי וכתבתי להגאון הנ"ל וב"ד בכל החזיון הזה וככל הדברים האלה ויותר מהמה נהגרת מיוחדת לך תשובתם הרמה בשרה מעל • ואפי' מפני הכבוד לא השבוני • בכל זאת אין בלבי עליהם כלום כי כבודי מחול ועדיין חביבותייהו גבאי ויהבי בתוכה לבאי לכל החפץ יותר מהכל ואין מסוה פנים בתורה • לכן הכני והבני עם הגאונים גדולי הדור אחד קדמוני להתיר הסמך הזאת לאה בת ר' יאקב גונצהויזן מבוכח שנחברסה מבעלה ר' איצק בר' ליזר נייבורת מנכיים לחיותה דת ערי' להתכסבח לכל גבר אחנבין בלי סוס גמכוס הב"ע ע"ז אמת כתבתי והי' לאות ולזר יזדהל יגילנו מלר מכסול ומכל סגיחות ויורכו מחורתו בפלחות כ"ל יום ח' ח' תמוז : על פיהם יהיה כלריב לפ"ק

הק' שאול חו' בק"ק למסטרדם יע"א :

אחר שהתרתי פס"ד זה בלי כתכתב מחכם ח' וז"ל :

ווחת

וזאת לדעת שגמלה אתי חד ממסדרי הגט בקליות אחר הי' מוחזק גדול עם זה המגרש וחתן בעוותו סיפר בפה מלא שהוא בעצמו שמל את המגרש בימי לבין עצמו על מה הוא מגרש אשת בעוריו. והשיב לו בבקשה ממך אל תפגע בי להעבירני על דעתי מליתן גט זה. כי אם אגב בניתי עם אשתי לא יהי' לי טוס כאת. כי אהי' בעירום ובחוסר כל מחמת אהי שהבעתיו ליתן לו כל הנדן שלי. ואשתי בלא"ה לא מלאה חן בעיני. ואם לא עכשיו שהיא חפצה לקבל גט מגרשה. הולי אחר זמן לא תאבה בלי ספק זמן רמיס. ואגב גערת דלית לי'. לכן הסכמתי למגרשה עכשיו בשעה שהיא רוצה בכך. וא"תא אהי' ברשות עצמי ללכת למקום שלבי חפץ. והק"בה יעזרני. עד כאן דבריו מועתקים מלשון מסכנו ללשון הקודש. והרי בפני הרב המסדר אמר תשובה אמרת. כי מפני הסכנה הוא ברוח. אבל האמת שלא רצה לגלות טעמו הכמוס עמו. מ"מ הכל הולך אל מקום אחד שהי' שפוי מאד בדעתו וניכרין דברי אמת בתין כוונית מיוסד בגט זה המסודר ע"פ רב מובהק והכל שריר וקיים:

כ"ד הק' **שאול** הנ"ל:

ועתה נפתחו השמים ואראה מראות אלקי' מראה לופן בתוך הלופן כמראה הלפידים אור היוצא בין החרס"ים. הוא ניהו הגאון הגדול מוהר"ר **יהזקאל** סג"ל נר"ו תב"ל ור"מ דק"ק פראג יצ"ע וחרב חכמתו חכמה עילאה יועץ ונשגב פניט ומכס מרומים. הוא הכה בשבט פיו את התימים המטילים חימה יתירה על הבריות במד"בר בער"בה מול צו"ף דבש וחלב תחת לשונו בתחלה בפה רך ממולץ שהוא קודם להוכחות כל עון יסר הכסיל. אשר יגע עתק מפיהם ומפי כתבם ולא ישמעו לקול מלחשים. לא הכית דבר גדול ודבר קטן מפרר וזורה לרוח כרוזיהם ופסקיהם כעור מן תדרי קיט וירד הציט ועמד על קנק"ו מעביר נגעים. וזרועות הטוף יפשטו מלפניו את רחצי יניקותם קטף ויערם ערמים. ותהי הקורת ביום תמוזות הבן בדבריה החלה אחר יגלו מפה קדוש ותמלא דעת קדושים:

צללו חזני לקול זעקת החסה העלובה מ' **לאה** בת כהר"ר **יעקב** נ"ה מק"ק בון אחר בתגרמה מבעלה כ' **איצק** בהר"ר **ליזר** נ"ב מק"ק מנהיים. והמסדר הגט הוא חכם ביסראל. הרב המו"ג המפורסם לטבה זקן ויושב בישיבה מנעוריו ועד עתה מוהר"ר **ישראל** נב"ל ור"מ דק"ק קליף והמדינה בצרוף בית דינו. ועתה הרי אתה מי לא יירא מפעל הארי' מסובבו. עם כדי גורותיו הוא כבוד הרב הגאון המפורסם בתורה ובחסידות מהו' **אברהם** נב"ל ור"מ ק"ק ספ"ד עו"ת ביסראל. ומימינו ומשמאלו שני בתי דינין המפורסמים בכריזו בהקהלתם מתחלה שהשמה הנ"ל בחזקת ספק ח"ש קיימת. ואוב הוסיפו גדרו אומר שהיא ח"ש גמורה לכל דבריה. והגט הנ"ל הוא בטל לגמרי ומחוורת לפילו לכהוכה. אם יחות בעלה המגרש הנ"ל רק בפוס דבריהם כתבו שלאחורת בעלמה הזהיל ויצא עליה קול גירושין לא תינשא לכהן אלו דבריהם בפסק דינם. שפלה הגאון מוהר"ר הנ"ל לירי העתק ממנו. והשמה הנ"ל מועקת גרושה אבי התירוה להנשא. והרב המסדר לועק שכל דבריהם של חכמי ק"ק פפד"מ הוא רק לקנאה ולשנאה ושהוא מעיד שגגע הנ"ל אין בו פוס דופי ונעשה כדת והלכה. וכבר כתעוררו רוב חכמי

חכמי המדינות הללו ובתבו לק"ק ספד"מ לברר דבריהם כשמלה על מה ומהיזה טעם
המה מבטלים הגט הכ"ל שמסרו' הוא גדול בתורה ויפרסו טעמם וכימוקם כדאוי לכל
חכמי ישראל ליקח ולימן בדבר הלכה וחכמי ק"ק הכ"ל מיחכו להשיב סום טעם ורחי'
דק כך עלתה במחשבה לפניהו ואין להו למיכים לפלפל בזה עם סום חכם מחכמי
ישראל ובידינו לברר דבר זה. ומלפניהו לבד מעשה הוה יצא ואין רשות לסום חכם
מיסראל לדבר דבר בעסק זה וכה הכריזו בק"ק שלהם בפי כומס הקהל שמלחו הם
בעלמם לידי. סומו סמים על זאת ומעולם לא שמענו מחכמותיהו וזקניהו כזה. ומדרשם
מעולם כל חכמי ישראל היו מריצים תשובותיהם זה לזה. והגדולי' היו נשמעים לקטנים.
ומיום הוסדה תרן לא נעשה בזיון לכל חכמי הדור כאשר בעשה בזמנינו ובדוריו מאת
ק"ק ספד"מ בכרוז הכ"ל שגזרו לומר על כל חכמי הדור שלא ידברו דבר בלה. וכאלו
כולם תלמידיהם ומחבשים למורה הלכה בפני רבו ואף שם כי' הדבר כן הלא ריש
לקיש תלמידו של ר' יוחנן היה ונחלק עליו בקרבה מקומות ולא הקפיד ר"י עליו
מעולם. וכך היה דרכם של תורה זה מקבל וזה מפרק. והכה עמו עלמם כהחרם
והמסגר. וגם בזה טעון, כי החרם והמסגיר גזרו שיהי' כחרשים שלא מתוך טעמי
תורה שלמרו ממילא לא הי' יודע סום שלם להשיב כי לא הניחו דבר להתגדר בו.
ואף לחי בעות בחכמי ק"ק ספד"מ שלא ירלו לפרסם טעמם וכימוקם בוודאי כניר
תלחה ידם עד שחולי בחמת כל חכמי הדור בעלמם ישימו יד לפה ויהיו כחרשים נגדם.
לכל סהם בעלמם יגזרו לומר על כל חכמי הדור ולסגור דלת בהוראה בפניהם ונמשם
לבד תלת תורה להתיר ולאסור בלי טעם ורחי' זה דרך לא שלוה וכבר כתבתי בעתים
לק"ק הכ"ל להגלון ובית דינו ובכל פעם השיבו בדרך אחד שכך הוא הדין. ואיכם
מנידים לא טעם ורחיה רק שלחו לי נוסח הכרוז וכתבו לי לחכימא ברמיזה. ואיכך
מדבריהם בתשובה הכ"ל טע"כ שמהכרוז לקח ולדע סורם המעשה לחר בעשה
וברחותי שלא מלחתי בחת מדבריהם לחרתי לחדול מלדבר עמם בלום כי יען לינני
מכיר ערכם של הבית דין דשם ולא שמעתי טעמם. ולולי קטנם עבה ממתני
ולימי כדאי לפלפל עמהם ולהוח חוק מכבודם לדבר בי. לחרתי שלכה לי שלגדול שבהם
סורח לחתרח הגלון שכ"ד שבילדותי לימלא לחתרי והי' שלגי והוח מכיר ערכי ואני
מכיר ערכו. ואם כי הוח רב הערך ואני חך מערכו. עם כל זה כדאי אני לפלפל
וליקח וליתן עמו בדבר הלכה. ובקשתי ממנו להשיב טעמו וכימוקו ובמכתב לחר כי'
בהקבה מגולה שהבה רבה והחבת עולם בתבתי ג"כ תובחה מסותרת על הסכימו על
הכרוז הכ"ל לבזות לכל חכמי ישראל. ושחשובה הוח שלחרי שרחו קלת חכמי ישראל
השיבו לשואל דבר שהלשה סורים סקרו מפחם. ולא עבו כמו שעשיתי אני שלא
רציתי להשיב עד שחקרתי מהם. לחר בחמת עליון עד עתה לא השבתי לדיעה בזה.
ומעשה זה הסמו שלא יעה לחד להדברי המחיר עלתה בדעתם להכריז שכל המחירים
המה מבטלין ואינם יודעים מכמה גב"ע ופרלטוקול שלהם. ומעשה זה ג"כ אינם רוצים
לגלות טעם של האיסור כי מבואר שדעתו של חדם עשוי להשתכות בלי כוונת רשע
ח"ו בחשר שכבר כתבו דעתם שבגט כשר וכו'. ומכ"ש סים לחוש שיבחנו דעתם
מחשר שכתו בכלל טעם. ומה שחינם מגלים לי היות מעשם לא שלוב. ע"כ חמי' הבלון
שלי כתיב. ושמעה בגופה קיח זו שחרי מחילת בבודו ואין בדחיות הללו בדלי לדחות
הקטן שבישראל ק"ו לכל חכמי ישראל. ובחשר אני רוחה דק"ק ספד"מ עומדים
על דעתם מה לוסיף לדבר עם. ואחה עיני שלי הסור"ים עתר כל גדולי חכמי ישראל
ומדבריהם

ומדבריה' ותשובתם בעלמא של ק"ק פפד"מ תבוא על מה שבלבבם הטהור לחרי מחילת כבודם וחרי התנצלי לכפות רגלם ולבקש מטו מהם. וח"ו אין מחשבתי פנוי ולקטרם בדברי' או לבטל דבריהם ודעתם. חדרבה הנני עבד פרעא לעבודתם. יורוני ויאמרו קבל מחתנו הוא מלתא בטעמא תשא חוזי כתפרכסת ואומר בתת חמותי רחיתי חור נוגה בדבריהם. אבל עתה מהם מוכיעים טעמי התורה וגריך אני לגרר מספק העלובה. וזו היא מלחמה חובה. ובעזה אני מיתקיי' בנו תת והב בסופה. ולא יוסיפו חכמי ק"ק פפד"מ בדבר זה כי אם להנה:

ואומר אני להגאון דק"ק פפד"מ וב"ד מעוזייהו ומטעמייהו שבבר רגש מקלת חכמי הדור הסכימו לפיתר טרש חקרי מהם. וע"ז היטב חרה להם. ח"כ יאמרו לא מי התיר להם להורות היסוד ולכתוב לק"ק בון קודם שעמדו על דעת המ"ג המפורסם חב"ד ור"מ דק"ק קלף שהוא סידר הגט ומי מבפנים יותר ממנו. ואם בח לאחזם קול שנות מקרובי הבעל מק"ק מנהיים. או מחכמיה היו להם להוליא הלעז הזה להרב המסדר ולשמוע ממנו תשובתו. והם לא עשו ככה אלא מחכו דבר המספק ולהמסדר לא כתבו בדרך תקירה כ"א בדרך גזירה לגזור מספק בזה. ובזה תמילא תשובה על שכתבו שאין טוס מהם מהכמי ישראל שבפנים יותר מהם שקבלי גב"ע בזה. והלא המסדר יותר בקי מהם ואינו דומה שמיעה לראי' וגם יאמרו לפי שהם יודעים בנפשיהו אף שהמסדר הוא גדול בישראל המה עדיפי מני' בחכמה ובמנין ולכן הוחר להם לחקור בזה וגם לחון. ח"כ נימוי לכפשייהו. הלא כל רבני הדור וחכמי הזמן בולהי גדולים יותר מהם במנין. ולמה יעשו דלת ההוראה בפניהם שם לא יאמרו שרק מגדולים המה במנין בחכמה ק"ק פפד"מ גדולים יותר מהם וכל חכמי פאין נגדם. ולכן הכריעו אלא ידברו דבר בזה. ח"כ הוא הדבר אשר דברתי שהכרוע הזה הוא לצורת לכל חכמי ישראל. וגם בגד קען כמוני החמת כפי מחשבתם. אבל לו יהי' כן להכריע כזה אדם על עצמו הוא מנוגה. וח"ו להרהר על גדולי הדור כמותם מחשבה כזאת אבול הוא לא יהיה:

אבל החמת אביר מכדברי הגאון דק"ק פפד"מ בתשובתו אלי מעשתו על אדם מהתנה בלי כונת רשע ומתוך כעס וכו'. דבר זה תירע להם מהתחלה בטעמם אלעז קבלת ר' לחמות שבבם בלבם והתחילו לח"ם. ומתוך שיש בהם לחד מקרובי החים. עלה עצן בי"ש בחפו והגדיל התבערה אבל כולם ובאו לכלל כעס ומחרי מחילת כבודם לא שבידי המה מרועה ישראל הגאון מהר דבינו ע"ה ומתוך כעס בא לכלל טעות. ומה גם כאשר מחוסף הכרוז הזה שים בו קלת יהרה ואחרי מחילת כבודם מי לבו גדול מהלל הזקן ומתוך שנתרברב במחשבתו על חכמי בני בתירת כתעלמה ממנו הלשה ומפו כן אני אומר על הגאון החסיד זה ידידי וזה רעי הח"ב דק"ק פפד"מ ובית דינו גדולי ישראל. דילודת אמו במותייהו אלך ואח"פ אינה להו פירכא:

ויען כי הכם שאומר אין מביאין ראיה להתיר ואיך אבוא אני להתיר מה שאמרו גדולי הדור חכמי ק"ק פפד"מ ואלא זעירא דמן חברייה. אומר אני זה אם אלה ההוראה אבל כאן לא אלה הוראת' בלל. כי לא עמדו שני הפרדים בפניהם

לא

לא קבלוס עליהם • אדרבה הרב המסדר לפניו עמדו מני הלדדים • ומה שמלחו ק"ק
פפד"מ פתקה דהזמנתה לק"ק נון הזמנה כזו לאו מלתא היא לכוף לעמוד דווקא
לפניהם • ומה שכתבו לי חכמי ק"ק פפד"מ לאות ולרמי' כאשר ניקש המדפיס
מזלכנהך מלתם לעמוד בעזרו בדברי ריבות שביניו לבין מדפיסי ממשטרדם לא רמו
להטות אזן השומע וכבר כתבתי אני בחחלה בדבר • אומר אני ירחו חכמי הדור
ויוכיחו מעולם לא כתבתי לגנזר על המדפיסי' מז"ב שיעמוד הנה למשפט • אבל
ההתרחות שכתבתי לא כתבתי כ"א שיעמוד למשפט בזב"לא • לף פהדין שהתובע
יכך לאחר הנתבע • והמדפיס מז"ב הי' נחשב לתובע כי מדפיסי ממשטרדם כבר זכו
מפלחן גדוה מבחוני הדור בזירת שירין על הדפסת הס"ם והמדפיס מז"ב רוצה שיתירו
לו הנזירה מהיזה דין ודברים שים לבעל מדפיסי ממשטרדם • ק"ב הוא כחיב לי' כחיבה
ייזול לבי' אסי' ואשפ"ב אמרתי שידוכו בזב"לא • אבל לא אמרתי שיעמדו לפני •
וכאשר הלך הוא בעקבות לבו • גזרתי וכתבתי הסכמה למדפיסי ממשטרדם וכמבואר
בהסכמתי • וכבה הי' לחכמי ק"ק פפד"מ ובחוכם ברשם לעשות לגזור ולכחוב לק"ק
בון שהחזה תעמוד למשפט בחיזה קהלה מפורסמת לפני בחון מפורסם אבל לגזור
שתעמוד לפניהם בפרט שידעו שים בחוכם אחד שקרוב לבעל • ואם היו קרוב כ"כ
שני' פסול לדון אבל עכ"פ הרחק מן הכיעור כתיב וירחו מה עלתה בידם אמה תשבו
ללכוד החזה ברשתים • ולא נעשתה עלתם ומציב חכמים אחור הוא הציב ג"כ חכמי
ישראל וגדולי הדור כמוחם אחור ויסכל דעתם • והחזה עמדה אחור ולא נחה
לידיהם סותם • ואמה בפרו חק התורה • ועשו שלא כסורה • לקבל עדות שלא בפני
הב"ע • ואיך לא ממו על לב דברי הר"חם בחשובה כלל מ"ו והובא בב"י הל"ע סי'
י"ח וז"ל אחלה אני כותב שלא כהוגן עשו שקבלו עדות שלא בפני החזה וכו' • ורחוי
להעניש לכל מי שני' בחוחו עלה ובלחוחו ועד לקבל עדות של לעז ופגם וכו' שלא בפניהם
עכ"ל ומעחה כל עדות שקבלו חכמי ק"ק פפד"מ בדבר זה כלא נחשב וכאלו חירגא
דיממא • ומ"ם חכמי ק"ק פפד"מ שקרובי החזה עמדו לפניהם • אני אמה וכי יחומה
קטנה היא שהעמידוה לפוטרופוס אחד מקרוביה • ואלא אפי' אם הי' אבי החזה בעצמו
לפניהם לא הי' מועיל כי גדולה היא ואין לחזיה טום רשות כה ק"ו לקרובי' ואיה היפות
החזה מן החזה וכיון שבחבטל הב"ע ק"ו דלא מקרו בי' דיבא כלל בדבר זה • ואין
בהורחה שלחם עיקור לאחר כבר הורה זקן • והרי הוא רק גילוי מלחא בעלמא
מה שנראה להם • ומעחה רשות לכל חכמי ישראל לכחוב מה שנראה בעיניהם • הן
לאיסור והן להיחר • וכיון דלאו בי' דיבא מקרי • ק"ב אם יהי' החזה בין חכמי ק"ק
פפד"מ • ובין אנשי בון • כיון העידו ומה העידו אין חכמי ק"ק פפד"מ נאמנים
יותר מהם • ואדרבה בעד אפי עד הראשון נאמן להכחיש השני • ועכ"פ מיהי
החזה לא נפקו • ולא עוד יאמרו חכמי ק"ק פפד"מ מה שראו שיעידו אנשי בון
לפניהם • ולו יהי' כדבריהם אין בעדותן ממש • כיון שהעידו שלא בפני בע"ד והרי
הוא כמעיד חון לב"ד שאין בו כיון שהגיד וכו' ומה שהמה מעידים בפני החזה יש
בו ממש • ואפי' להחולקי' בח"מ סי' כ"ח וסודריס דבריעבד מהני שלא בפני
בע"ד • מ"מ הייבו שם אין שאר ריעותא אבל כאן שלא מחבדחו ניכרת מסוף
מעשיהם של הב"ד שעילה מצאו ולאסור כוונו ובאו • ועוד דלפסול הגירושין בזה כל"ב •
ועם זאת הרבה פרטי הדברי והארכתי בזה במקומות אחרים • אמנם כאן אין
מהצורך כי לפי הנראה מהכרוז של ק"ק פפד"מ הראשון שאנשי בון לזכות החזה העידו
ולא

AKADEMIA KSIĄŻNICA MARA

ולא למובה . שהרי הכריזו עליהם שהם עזי פנים . והכרוז הזה נגלו מלמוניס . כי מאחר שהעדים הכחשו זה"ו מה מזיק דסמכת אהכי לאחשב כניס . ואינך לקרואתם עזי פנים . ואכי תמהני על חכמים ונבונים . שבכרוז הזה פרסמו לכל שלא אחד הם פונים . ומה שכתבו חכמי ק"ק ספד"מ שמאחר שלפניה' מבואר כל הג"בע מפרטיקול שלהם לכן להם לעד הרשות לדון בזה . ולא לעשר הרבנים . אכי לומר לו לאותה בזה . בדבר שנכתבו ועשו דבר שלית בי' טעמא וממשא . שלא כתורת משה . לבטות העדות שלא בפני הנשבה . עוד עומדים מזה עיקר ושרש . לומר בזה ידינו רמה ולפיכך יבא כל דבר קשה . ולעשר חכמי הדור לא ניתכה תורה מורשה . ושתיקותם יפה מדינורס ובשתקא הדבר והלרעת לא תפשה . ובכל זה ח"ו לא להרהר אחריהם להטיל בהם מום דופי ובשה . כי הם רשמונים לכל דבר שבקדושה אבן הראשה . ולא היו רשויים לאותו מעשה כי אם להורות תשובה כי בודאי יודו על האמת כי הך איתתא מיישה גרושה . ואשרי לדור שהגדולים כמותם נשמעים לקטנים ואז קטנים כמוני יאמרו ק"ו ואשר יבוזו לבריהם כאלן מושה :

ועתה נשים לב מה שנוגע לדינא ואומר אני לפוס ריבעא לא ידעתי מה יש לנו לדון בזה וכיון שהרב המאו"הג המסדר אשר לפי עדותן של רוב חכמי הנשבה הוא גדול בתורה וביראה הוא מעיד וביח דינו עמו מעידים שבעת כתיבת הגט וכתינותו כי' הבעל מליט וכניס ולא כי' בו שום סימן של טעות וכל מעשיו ודרכיו בהשכל ומועלות ודעת . ח"כ מה לנו לדרוש לפנים או לאחור הם כי' מסוגע ושוטה במכהייס או חס כי' בריח בלוכדן . יבי' הלים הזה מסוגע כל ימיו אין לנו עסק עמו והגט כשר לגמרי כי אין לנו אלא מעתו בשעת הגט . והלא אין ביד חכמי ק"ק ספד"מ להכחיש בזה את הרב המסדר מה כי' בשעתו . וח"כ לפוס ריבעא אין כאן שום מיחוש והשבה מותרת להנשא לשוק . ויפה הורה הרב הגאון המפורסם במופלג בתורה וזקנה להתיר השבה הוא הגאון המפורסם מב"ד דק"ק מין :

אבל לכבודן של הגאון המסיד ובית דינו חכמי ק"ק ספד"מ אמרתי להתיישב בזה כי לא דבר רק הוא והתבוננתי על מסובתם הרשמונה על מכתבי הרשמון אשר כתבתי להם בהכנעה ובשפלה גדולה ביותינו טעמא ומפסא בהורשה זו . והם השיבו בדחיות . ח"ש כתבו למען יבי' בתת רוח לפני שאמר ונעשה רצונו הכה יקבל הכרוז וכו' ושלחו לי שה"ש שהיכם סולחים לידי הנב"ע והפרוטיקול שעתק שלהם לפי שהוא בתריכות גדול . אבל די לחכימא פרמיזה מתוך הכרוז הזה . ואמרתי דבר גדול לברו . ואיכא מידי בהורייתא שלהם אשר הורו ללא רמיזי בכרוז הזה . ונתתי לבי לכל דברי הכרוז . ולעיני מים עמוקים עלה אשר בלב גדולי חכמי ק"ק ספד"מ שהם קבלו עדות שהמגרש בעת אחוזתו חכף כשחשף ולאשר כתבו שבשעת סקורין ווייז שעבק ברח ממון לעיר . ועיקר טעותו כי' שאמר שמחירת לנפשו וימת מות עליו שבעת נפשות ומוכרח הוא לברוח ממקומו למרחקים ובק"ק קליף נ"כ אמר להרב שהוא מסוכן ומוכרח לברוח מעבר לים משחת ימת מות . ח"כ עדיין הוא מחזיק בשעותו והריהוא טועה שגירם . ועוד שם כאן גילו דעת שמחמת שמחירת לנפשו

לחיות כאן לכך הוא מגרש. וח"כ כיון שהתגלה שאין כאן שום פחד הגע בטל דומיא דמוכר בית לחבירו שעשתה למיסק לארעא דישראל. זהו הברורה לי מרמזתם וקרינהו סל קמני ק"ק ספד"מ ומזה רמזו במה שכתבו כי די להכימא ברמיזה:

ואומר אני שם הדבר כן מה זו שתיקה. ולמה לא יכתבו טעם בפירוש. לף שמפני כבודה של הכמני ק"ק ספד"מ. הי' לי לעשות למינה לזה לחכמי ק"ק ספד"מ אין אני בא עליהם אלא מתוך תשובתם בעצמם והגאון מרח דאתרייהו הציבני שמה שאינם מבינים לחכמי הדור הוא מפני שכבר גילו דעתם קודם שתקרו מהם. ולף אני שהבאתי עמהם בדרך המוסר. עם כל זה שמא לא פלוג גמרו אלא להציב לשום אדם שבעולם. לף אני אומר מליהם אל תיקח תשוב. לף אני שמא לא פלוג לא לחשה. והיום עושים כן חכמי ק"ק ספד"מ שהמה גדולי ישראל חקרי לב: ולמחר יעשו כן ב"ד הקטן שהם להוציא לעז על גב ויאמר טעמנו עמנו אין אנו צריכין לגלות ולמחר יעשו עוד היותר קטן ממר בין טוב לרע לא יבקר. וח"כ בנות ישראל הפקר. ומה הועיל ר"ת וסייעתו שגזרו חרם אלא להוציא לעז. וכל זקן יאמר דינא קמיתא שהתגרר לי שהגע בטל ולא הבחתי לגזירת ר"ת שוחט ועיקר. וכל אחד יעשה כמרמה ובקר. ושמא לא פלוג לחכמי ק"ק פ"פ ג"כ לא אשתוק ואוציא מזל יקר. אבל מ"ו לא אזלזל בכבודם ואנוס אפו אוקיר. ועוד הלא אתקתי על עתה וכמה אגרת מהרב המסדר ומסיר גדולי הדור הגיעוני ושררוני בקול לאמר מה זו שתיקה ודחיתי וכתבתי לק"ק ספד"מ בדברי תחנוני' ולא רציתי להורות. ואמרתי יכי מה הועיל ולהחמיר אמרו אשתוק ולא אומר בה היתר שמא שהגע בטל אבל עתה שהוכיחו על הרשתות לאמר שהגע בטל והיא מותרת לבעלה. אם אשתוק נפיק מנה תורתא. ולף שמא הרגישו בחולשת דבריהם. וכתבו בסוף דבריהם שמפני קול גירושין לא תיעשה לכאן. הנה ברחו מפני היסור קל ונפלו בהיסור חמור כריחות ומיתת נ"ד. והמה מתירים ערוות גם ח"ו לעשות הגע בעצמך לדבריהם שהגע בטל. מעתה אם יקדשנו אחר אין קדושין תופסין בח"ו והוא מותר באחותה. ואם יאמת בעלה הראשון אפר גירשה. המה מתירים אותה להנשא בלא גט שהשני. הרי מתוך פסקיהם של חכמי ק"ק ספד"מ יצא לנו שקלה להחיר אחות אשה וח"ו לעשות ועל זה וודאי קא בכינא כמה גבר הניצול. אם כה תירע לגדולי ישראל חכמי ק"ק ספד"מ. ומי יזטר מה דכתיב בהו ברבנן. ומה יעשה הום כמוני ואני תפלה סיגילני הק"בה ולא יבוזני לידי גסיון כי כבר רוחה לי בחום מה הניצול גורס:

ואשר אני מתפלא במעשה הזאת שהלא אני אומר על גוף ועיקר עצמו של ק"ק ספד"מ. יש לפקפק שהם מחזיקים לאיש הזה למצוצ בתחילתו על שהי' מחירא ומפחד לנפשו. ולו יהי' כדבריהם שהפחד הזה הי' על מנן ולא הי' שום פחד כלל. ומה בכך כיון שהי' חכם בכל אשר מעשיו ולא עשה שום דבר שלא עשות מוחלת אדרת תביון. ובפ אחר שהחזירו לוחו לביתו. תמיד הי' מפחד והלא בעת שברח לקח כל מעותיו עמו והי' הכל בשלימות בידו לא חיבר מחומה רק מחנה קטנה שנתן לשני שהי' בביתו בעת שברח. ולף שמבואר בפ"ע ח"מ סי' ל"ה סעיף ח' שלא נתנו דעתו על אדם מפוקפק תמיד בדבר מן הדברים

מע"פ שהוא מדבר ושוחל בענין בשאר הדברים הרי זה פסול ובכלל שוטים יחשב הנה זהו בדעתו משובשת תמיד בדבר אחד לגמרי דהיינו שבדבר הזה אינו יודע דבר והיפוכו ואומר בזה אין ולאו . ואינו מרגיש בפשיטות בין הן ללאו ועיין בכנ"ג שכתב בפירוש שרוקח שאינו מרגיש וז"ל בכנ"ג בה"ג לעור אות י"ח אבל מי שהוא מכיר הדברים פשוטים אלו את אלו על הן ועל לאו . אלא שים כו עטשות בדברים שלנו חכן . כמו פתן תרס יחטא מזמו והוא מכלל הטפשים עקבי הלב אינו בכלל הפתאים . שהפיר הרמ"בם עכ"ל . ואם אינו בכלל פתי ק"ו שהוא אינו בכלל שוטה וה"ל בפגיל המורך שבלבבו אינו בחשב שוטה . ובתוכחה כתי' ורדף אחם קל עלה נדף ונפחם ואין רוקף . הכי נימא שבשעת הפורעניות הזה בכלל שוטים הי ובישפס וקידושיה' הין בעלים :

ואם בפגיל שגם בק"ק קלוף אמר להרב שהוא מפחד להשתר בתרלות אלא בפגיל פחד שבלבבו ואינו עושה מעשה בעות אינו שוטה . ולא עוד אלא הרב המסדר ועוד תד דעתי' מעידים שהגיד לפניהם גוף הפחד בשוד . ורחוקים ממש בדבריו שאפי' אכם שבאכמים רחוי לירה מזה ואם מק"ק פפד"מ בעלם זהו הפחד כי אנו בעדותו של הרב המסדר ותד דעתי' . ואם יאמרו ק"ק פפד"מ שאפי' בדבר הנוגע בעדות מה שבעלם מהם אין בידי סוס אכם להכריע . ואם יאמרו שיגלה המסדר מהו הפחד וירחו אסיים ממש בדבריו . אני אומר ק"ו בדברים . אם הם אינם רוצים לגלות טעם שלהם שאוסרים והתורה נתנה בקולי קולות ולא מרחק בשתר וכו' למה יגלה המסדר דבר שהוא סוד אים בו שכנה . ואם המסדר הזה שה גדול הדור פשיטא שהוא נאמן בלא אפי' שכי פחותי' שבישראל רק שאינם פסולים לעדות כדאי הם להכריע בדבר הנוגע בעדות' ושכי נדריים משער בהמעות הכריעו בעדותן כל תכתי ישראל . וה"ל בעל כל הערעור וברית הי' בשעת הגע והגע כשר בלי פקפוק :

ואף שאכשיון רחינו בעינינו שהבעל חזר למקומו . וה"ל אין כאן פחד בכל הזה אין הדבר כדאי להכחיש עדותו של הרב המסדר ותד דעתי' הוא מהו' **שמעון** ק"ה ומה שמור . שולי כעת הוא בכזל ובוטח ומכניס עלמו בסכנה זו אלו שבבר עבר החשם :

והנה בפתאים בעינן שיהא פתי בכל הדברים אבל אם הוא פתי בדבר אחד אינו נחשב שוטה בלל ועיין בק"מ סי' ל"ה בם"מע ם ק"ק ו"ל ובדר בפתי הוא שאינו יודע דבר והיפוכו ואינו מכיר דברים אוסרים זה את זה וכמבואר בם בעור וכ"ע . וה"ל מי שפתי בדבר א' שאינו יודע דבר והיפוכו אין הן ללאו אכם הוא בכל שאר הדברים ק"ו מי שאינו אומר טוב דבר פעות רק שאומר שים עליו אימת מות ופחד שאינו רוצה לגלות ויודע נם בדבר הזה דבר והיפוכו אלא שדעתו נוטה שים לפחד וכפי דעתו שלנו אין אנו מכירים לו טוב פחד . אן אפי' יודעים בודאי שלא הי' טוב פחד ואינו עושה מעשים על פעות אינו מחשב שוטה בלל :

ואפילו אם תאמר שזה שברח בשבת שקורין פעניק ויין תביותו זו אשתו וברח מקון לעיר לבית גוי זה מחשב מעשה של שגעון . מ"מ מה בכך

הלא נהרי, שלריך שיהיה דעתו מסוכסת תמיד • ועיין בסמ"ע ס"ק ך, שהוא לחפוקי בקרקעי בעלמא • ועוד אני תמה לריך מלתו לכתם לומר שהגט בטל לגמרי ואפי' לקולא ושהיא מוחרת לכהן • והלא רבינו שמחה הובא בב"י ואה"ע סי' קי"ט ורבינו ליגבור כהן הובא בסס בב"י סי' קל"ח מולקים נהרי, על הרמ"בס ושניהו כתבו סוטה לכל • כי אם בלונן ד' דבריס המפורשים בגמרא אחר מלרעה אלו הוא סוטה לכל בשאר דבריס אפי' עושה דרך סוטות אינו סוטה כלל ולריך הכריעו בדעתם להקל רוב בדבר ערוה נגד גאונים :

ואין להוכיח מדברי הגמ' כדעת הרמ"בס והוא ברים פ' מי שלחו דף ע' ע"ב דלריך בגמרא וליהוש דלמא קורא לחבי' ח"ל אמה לחבי' וכתבו התו' ד"ה ניחוש וכו' למה לנו לחוששו לסוטה ונאמר שאינו גט וכענן אשתו אשם והכא רחתה עינו של מהרש"ל בכוונת דברי התוס' יותר ממה שרחתה עינו של מהרש"ל והעיקר בדברי התוס' כדברי מהרש"ל שעיקר הקושי' למה נחזיקנו בסוטה ולא נבדקנו יותר הלא יש לחלות קורא לחבי' ונבדקים בדבריס אחרים והמהרש"ל לא עיין בב"י סי' קי"ט שכתב שם לדקדק וכי מסוס הוי חסשא נכתוב הגט ותירן הרשב"ם בסס התו' שלמו דה"ם למה נענן אשתו ולא נבדוק יותר דלמא קורא לחבי' ונבדיקנו בדבריס אחרים הרי שהרש"בא בסס התוס' שלמס כתב כדברי מהרש"ל • והרב מקליף לא דק שהעילו לדבריו שנסמוך על דברי מהרש"ל אין כוונת המהרש"ל להכשיר מספק אלא לזה טעם להכשיר מספק ואי מסוס דמקמינן להחיים על חזקתו שהיה סוטה לדברש העמד אשה על חזקתה שהיא אשת איש • הלא הפי' בדברי מהר"שג שאין בדיקה זו קרובה יותר מבדיקה דמחני' ור"ל מה לנו בדיקה דמשנה מ' לנו בדיקה זו עכ"פ יגא לנו מדברי התוס' שעיקר קושית הגמרא למה לא נבדקנו יותר משמע לפי' שאם אשם קורא לחבי' ניחוש שאין בודקין יותר • ואי כדברי רבינו שמחה ורבינו ליגבור אפי' אם נתברר לנו שהוא סוטה גזה ואם הינו סוטה בשאר עניניס הינו נחשב סוטה ואכתי נבדקנו יותר • ועוד הלא מצני מיני דמצני בפירי : ואכתי קשה נבדקנו אם הוא מכס בשאר הדברים • תומר אני ולדעת הרמ"בס מי ניחוש • והלא בודאי פסק הרמ"בס הוא לפי פסק הלכה דקיימ' לן כר' יוחנן דאמר בחמר מהלו אבל לרב הונא דאמר על דעניך לכולא • ח"ב מה יענה רב הונא לדברי ר' יומעאל דודאי לא עדיף הך בדיקה מחדא מהנך מרבעה הלא מהני לר"ה • וא"כ למה נסמוך כאן ונחזיקנו כסוטה ולא נבדקנו בשאר דבריס הלא ודאי דנשתנה שאני • בפרט נשתנה מתוך בורין • והא ראי' בעיונן בדיקה ובלא בדיקה כלל חייסינן מן הסחס שהוא סוטה • ועוד שהעילו לדעת הרמ"בס עכ"פ בעינן • שיהי' סוטה בדבר גדול שיהי' סוטה גדול כמו הני דחניגה בחניגה • וכמו שכתב הב"י בסס מהרי"ק סי' קכ"ח וז"ל ובתשוב' מהרי"ק שורש י"ט כתב וז"ל ולא ידע מר מה שהשיב ר"ח כהן לר"ת על הודת הגט שניתן בווירצבורג וז"ל • אם לא הוחזק סוטה בדברים החמורים בפ"ק דחניגה הרי הוא כפיקח לכל דבריו • ואם ירחה בעיני כ"ת דלמה דוקא הני דפ"ק דחניגה הלא שדברו חכמים בהוא לך דמחוך לסון ר"ח לא משמע כן • וירחה בעיני מכ"ת שהגיע זה לסטוח גדול כמו הני דפ"ק דחניגה וכו' ע"ש • נמלא שהעילו למי שסובר דלמה הני דחניגה וזהו יגאמו דעת הרמ"בס שכ"פ בעינן סטות גדול כמו הני דחניגה • וא"כ אי' שוקל לסקול סטות על זה

בדעתו

בדעתו לידע מס הוא שטות גדול כמו הכי דחגיגה • עד שיגזור לומר שהגט בטל ובפרט שחכמי ק"ק פ"פ לא רחוקו בעת שטותו ומפי השמועה הם שוקלי' משקלו של שטות זה עד היכן מגיע ומי חכם חלה ויחכונן בדעתו כח שגעון של זה כמו חכמי ק"ק ספד"מ :

ואומר עוד איך מלאו לבם לומר שהגט בטל לפי' לקולא להתירה לכהן והרי לפילו לפס הי' שוטה גמור שפי' עושה כל מרכבה דברי שטות המפורסים בחגיגה והוחזק בהם כמה פעמים לפילו הכי הגט שנותן בב"ד והבית דין מלמדין אותו ככהוג ומסברין לו עניני ביטול מודעות • ובימול התנאים ושיכוון להתירה בגט זה ואין לך גדול עומד על גבי יותר מזה • והנה בשם' גערן קף כ"ב ע"ב מסכה הכל כשרים לכתוב הגט לפילו חש"ו ומוקי לה רב הונא בגמ' בגדול שע"ב הרי שבגדול שע"ג יודע לכתוב לשמה וכתבו התוס' שם בד"ה והא לאוכוי דחליצה חרש וקטן הי' כשר מטום דכל חליצה הוא בב"ד והוה נשע"ג אף לפי שכתבו התו' שם בשם חרש מעשה קריאה וקטן מטום חיש כתוב בפרשה ואף שכתבו התו' שם בשם התוספתה דשוטה לאו בן חליצה הוא אף שב"ד מלמדין אותו מטום דלא מכשירה מלתא דעבידי לשמה כמו בכתיבת הגט שמוכחת מלתא שכותב לשמו ושמה ומיבה דשה"ד שוטה שגירש לא מוכחת מלתא והרי זה דומי' דחליצה • מ"מ מעשה לא מוכחת מלתא ח"ש להכשיר בודאי • אבל אין לפשר לסמוך על זה לקולא שהרי הם הי' לנו מוכחה שעושה לשמה הי' הגט גט גמור שפילו להתירה להנשא ומטום חסרון ההוכחה ח"ש להתיר • אבל ג"כ ח"ש להחליט להיפך שלא עשה לשמה • בשלמא בלא גדול שע"ג רוב מעשה השוטה מקולקלין • אבל בנשע"ג הפוך הוא • ולא עוד אלא שאני אומר גוף הדין שהחליטו התו' מהתוספתא הביא בתוספות שנויה והכי איתא בירושלמי פ"ק דתרומות הלכה ח' ויוכיח מעשה שלו על מחשבתו • ר' שמואל ברבי' • בשם ר' יוחנן וכו' את שכתב בו מחשבה אין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו • ובאן הוחיל וכתב בו מחשבה וכתב לכם וגו' אין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו • תר"י קשיתי קמי שמואל ברי גיטין וכו' עד דמסיק אתי' ג"י דתרומות כר"י בנו של ריב"ג ור"י דגיטין כרבנן • דתנן תם"ד מקדשו אין קידושיהן קידושין • ר"י בנו של ריב"ג אומר בינן לבין עצמן אין קידושיהן קידושין בינן לבין אחרים קידושיהן קידושין • ברי דלר"י דתרומות לאתי' כר' ישמעאל גם בקידושין מועיל לאחרים שע"ג דהייבו בינן לבין אחרים אף לאלו מוכחא מלתא ודמי' ממש לחליצה • וא"כ התוספתא אתי' כרבנן ור"י דמוקי בגיטין אף כ"ג ע"פ כר"מ דתמר עירי מסירה כרתי הייבו ר' יוחנן דתרומות דירושלמי • וא"כ כוונת הגמרא ממש ע"ד הירושלמי וא"כ אין כוונת הגמר' בסיוע מקום התוקף כדמוקי שמואל אלא בנשע"ג וכר' ישמעאל בנו של ריב"ג • ולפי זה גם אם שוטה עצמו מגרש בגדול שע"ג מהני לרב הונא ולר' יוחנן דתרומות ואין אנו צריכין למילוק התו' בין כתיבת הגט לסתר לגרש • אבל עיקר הוכחת התוס' הוא מהתוספתא דפוסל בחליצה וכיון שזכינו לדין דתנאי פליגי בזה ח"כ התוספתא היא כרבנן • ולרב הונא מסתבינו דגיטין כר' ישמעאל • וא"כ להרמב"ם ונמ"ג וסמ"ג והתרומה והרי"ף לדעת בעה"ע • עפסקו כר"ה עיין בב"י סי' קכ"ג

לפילו טועה ממש סגירם והב"ח טע"ג הגט כשר לגמרי ולפי' לטעם הפוסקים שפסקו כשמואל בשייר מקום התורף • מ"מ אין הטעם לומר שאם כתב התורף בגדול טע"ג • שיהא הגט בטל בודאי אלא מספק שמא לא סמכינן על הוכחת מעמיו שהי' מתכוין לשמה • ואיך מלאו חכמי' כשפ"מ לומר במותרת לפילו לכהונה בדבר שהרבה פוסקי' מכשירין הגט לגמרי לפילו בטועה ממש :

ואחר שנתרתי שלפילו לדעת המתמירי' מ"מ אין כאן רק ספק • ס"כ לפי' לומר שם היו כאן שני כתי עדים המכחישים זה את זה בהכחשה גמורה על מהות הנעל בטעה כתיבה ונתינה ממש וכת אחד היו אומרים שהי' טועה גמור • וכת אחד היו אומרים שהי' פקח גמור • מעתה חכמי ק"ק פ"פ מקבלים עדים שהי' הנעל טועה גמור בטעת כתיבה ונתינה • והיו אומן עדים מכחישים הרב המוב"ג המפורסם מב"ד ק"ק קלוף ובית דינו הגדול אין אומרים בנדון זה אוקי תרי לבדי תרי ואוקי חסה בחזקת ח"מ שהרי עכ"פ מחזקת ח"מ כשר יצאה שלפילו לבת האומרים שהי' טועה ממש • מ"מ כיון שהב"ד עמדו ע"ג שלפילו להיותר מחמירין אין כאן חזקת ח"מ רק ספק ח"מ והרי כתב הס"כ בכללי הספי' דלפילו לדעת הפוסקי' דבחזקת איסור לית מהכי ס"ס • מ"מ הויא לתיכת ג' ספיקות מותר מעטם מחזקת איסור מצוה ספק להתפון כודאי • לפל לית מסוי לי' כודאי עם לחזקה • וא"כ בזה לפילו לדברי הכת שהי' טועה מ"מ לפי דבריהם ספק הוא • וע"י חזקת איסור אין מסיקין ספיקא דילמא כודאי' והרי לפלו מעידין עלי' שהיה ח"מ והאחרים שמעידין שהי' פיקח מעידים שהיה פגום • ומלד הסברה ג"כ אין ספק של אלו מוליא מידי ודאי של אלו :

ועוד כיון שאני כתי עדים מכחישין ניזל בתר הרוב והרי הוא בדין ופקח לפניהו ולא שייך לומר זיל בתר מעיקרא שהי' פעם אחד טועה שהרי החזקה דמעיקרא ליתא • דלפ"ז לאולינן בתר מעיקרא ליכא אלא ספיקא וחזקה דהשתא ברורה והי' מקום להאריך בפרט הזה אם הי' בחמת ג' כתי עדים לפניהו המכחישים זה את זה • אבל כיון שלפי דאותי' בכל הגרות של ק"ק פ"פ וכרוזיהם לא נתקבל סוס עדות לפניהם על טעת הגירושין מעם ועקר קבלת עדותן הי' על מה שעשה בק"ק מנהיים ובדרך • וגם כאותו בסנך דברי הרב המסדר שכתב שמגרשך הביא בפניו בהיותו בקלוף שהוא בורח ממחת לימת מות וזהו עיקר תלונות שכתבי ספ"מ על טעת הגירושין שמחשבין זה למופת שהוא טועה • וזה כבר בארתי ועוד יתבאר ולכן לא ארחיב הדבור פאן שאין צורך בו :

ובמה שכתבתי והבאתי ירושלמי דחרומות דפל גי בזה תלוי הוגה לי מה שקשה לפי פי' התוס' שכתבו דבחרם שהוצרך לומר בו טעם שהיו רוצי להתיפה מטעם דלפלו בני קריפה הוא לי לפלו הכי הוי מהני בחרים עומדים על הדין • וא"כ קשה גם כמי יהא מהני בו בחרים ע"ג • ולמה תצן בחרם הוא שיהו מוציא עולמי' בינתים בדים פרק חרם ושם ניחת סג"כ הטעם משום שצריך לומר בטעת כתיבה ה"ז גיטך ושם לא אמר לדעת קלת פוסקי' הגט בטל • ולדעת כלת פסול • עכ"פ עיין בסי' קל"ו מ"מ קשה ס"כ מה הקשה הי"ג לרבנו פס

בפ' מרס מ"מ החסה שכתקרסה יוצאה • והחים שנתחרם ליכו מוציא • ומתי קוסי' החים צריך שיאמר ה"ז גיטך והחסה זו בשתיקה • ורבנן אמי לא הוצרכו להסיב שהחסה יוצאה תפילו שלא לרצונה והחים ליכו מוציא כי אם לרצונו • ותיפוק להו תפילו אם גם החסה לא היתה יוצאה כי אם לרצונה תכתי הפרש יש בזה לריך שיאמר וזו ליכה לריכה רק שתקבל מרצונה ודי בשתיקה • אלא וודאי היתה ליתה ובפלוגתא תלי' דלר' יאמעאל בנו של ריב"ב מהני אחרים עש"ג תפילו בקידושין ולרבנן לא מהני וסוגי' דבפ' מרס אתי' כרבנן • ולהכי גם בשתטה ליכו מוציא לשל לר' יאמעאל בנו של ריב"ב ור"י דתרומות אתי כוותי' ולדידי גם רבה בב"ח אליבי' דר' יוחנן בגיטין דף כ"ג דמוקי כר"ח היינו עלמו ר"י דתרומות • ובגדול עש"ג ניחא דגם בשתטה מוציא בתחרים עש"ג • ותם נרלה לומר דגם סוגי' דפרק חרש אתי' תפילו כר' יוחנן דתרומות לחינא אתי אלא שתחה יוצאה אלא לרצונה לא היתה חרשת מחגרשת תפילו לר' יאמעאל דירושלמי שאלה אין כאן מעשה טיוכין על מחשבתה כלל • ובשתטה הוא שליכו מוציא מיירי בשתטה לגמרי עד שליכו מבין תפילו אם לחרים עש"ג ומסביר לי' ולא סביר :

וכיון שאין להחזיקו כשוטה ודאי אני אומר שים עוד מקום לחקל תפילו ה' בשעת הגט כמו שהיה במהביים דלפי הלגרות שבאו לידי מבוכה שהגרש גם קודם שתובתו משעה שבא לקרלת הכלה מחוץ לעיר מהביים תכף ה' בו שיכי' מורה ופחד וכן כל אותן הימים שקודם החופה • ח"כ כשם שאנו דנין על הגירושין כך אנו דנין על הקידושין • וגם הקידושין המה שפק שמא שוטה היה בשעה שקידש • וח"כ מותרת מטעם ס"ם שמא שוטה ה' בשעת קידושין • ואת"ל חלים • שמא גם בשעת הגירושין ה' חלים וס"ם מתהפך לכל לד • וכפק הרחמן מתיר יותר מן האחרון • שלא תאמר שכי הספיקות שם אחד שמא ח"מ שמא פטורים • לכן אני אומר לא כן הוא הספק הראשון שלא חלה הקידושין והרי היא פנויה לגמרי ומותרת אפי' לכהן • ואת"ל שחלו הקידושין שמא אלו גם הגירושין • והרי היא גרושה ומותרת לעלמה ואסורה לכהונה ואין לומר דבחזקת איסור לא מהבי ס"ם • שהרי על אחלת הקידושין אנו דנין ואין כאן חזקת איסור • ואת"ת אם נחמוד זה לס"ם ח"כ קשין דברי הב"י בסי קכ"ח ס"ה ודוקא בשתתקה וכו' ולכאורה ס"ל דאלם מעיקרא ח"ש כדיבור וכו' ואם אפשי שהוא אלם מחזקינן לי בשוטה ח"כ לא הוו בקידושין מתם • ומיהו אפשר כיון דאינו חרש גמור לא מספקינן לי' בשוטה לגמרי אלא מספקינן בעתים אלים עתים שוטה • ומה שכשחה הי' אלים ועכשיו כשהגרש הוא שוטה וכו' ע"ש בב"י ולפי"ז הי' לנו להתיר מטעם ס"ם שמא בשעת קידושין הי' שוטה ואת"ל אלים • שמא גם עתה בשעת גירושין אלים • זה אינו דאם לעניין אם צריך גיהוק קאמר הב"י • ח"כ כיון שים בידינו לברר אין נסמוך על הספק שמא הוא מספני ואלים • והלא נוכל לבדוק אולי יברר שהוא שוטה :

ואת"ת אכתי תקשה מפרק חרש דף קי"ג ע"ב דקאמר לתי לר"ת חרש עתים אלים וכו' קשה מני מקדם גרושי לא מני מגרש • ושם משמע דלא תהני בגיהוק וכן כתב בהדי' בסי' קכ"ח הל"ל • וח"כ לגיכא שוש בגיהוק כחיר מבת ס"ם

ס"ם נלע"ד שאין שום ספק לכתחלה להתיר לגרש ממה יהי' חליס בשעת הגירושין
לבל יהין שכבר בתנדסה ספיר יש להתיר מטעם ס"ם וכ"ל :

ואם כימה מפחד בשעת הקידושין עדיין לא עשה שום מעשה סיגעון ואף
שהי' מפחד ומתיירא אין הפחד והמורא שי' סיגעון . ואף"כ כתבר נרח
בשעת . זה עיקר סיגעון שלו . אף אלו כתבר שגם בהיותו בקליף לא עשה שום מעשה
סיגעון . רק שהי' מפחד ומתיירא ואין זה סיגעון . וכבר הבנתי מכוחלי שפקיהם וכרוזיהם
וגרוחיהם של חכמי פ"ם שטעמם כיון שכבר הוחזק לפי דעתם במעשיו במניהם
לסיגעון . ומ"כ כיון שגם בקליף אמר שמתיירא וזהו לחד מפרטי סיגעון הרשעון ואף
אם בשביל זה לבד לא הי' נחשבים למסוגע . מ"מ זהו אות ורחי' שלא נתרפא . ומ"כ
אלו מחזיקין אותו בחזקת מסוגע כדמעיקרא :

ובל זה לפי דמיוכח שע"פי מעשיו במניהם ודאי נחשב למסוגע ואפי' אומר לא
כן ורחי' ברורה מדברי הרם"בא הובא בב"י בריש סי' קכ"ח וז"ל בשאל
הרם"בא הא דאמר רבא עתים חליס וכו' : תשובה : פירוש מסתברא דעתים חליס
ועתים פוטה בשעה שהוא חליס הרי הוא כפקח לכל דבריו וכו' ומסתברא דאפי' חליס
בעלמא שאינו שפוי לגמרי הרי הוא בכלל תשתא וכו' כשהוא מדבר בעניניו ואינו קורע
את בגדיו ואינו לן בב"הק ואינו יוצא בלילה . ואינו מאבד וכו' ואע"פי שהוא חסר
ועדיין סימני חליו ניכרים בגופו שלא נתרפא לגמרי שלא כאדם המתחזק בחליו .
אם"ה בשעת חליותו הרי הוא כשיקח לשעתו עכ"ל הרם"בא . ולפי טבע העניין מיירי
שהי' בתחלה חולה ובשהוא בחליו . ועתה מתחיל להתרפאות והוא עתים חליס וגם
בעת שהוא חליס אינו שפוי לגמרי שלא שאינו מקרא כשותו וכו' ואם"ה הרי הוא כפקח
ולא תמרינן כיון שמחולי זה בשהוא ועדיין קלת סימני חליו בו ואינו שפוי לגמרי
ועתים הוא פוטה לגמרי . וז"כ נחזיקינן לפוטה כמעיקרא . ואם"ה תמרינן דלא
מחזיקנן ריעותא במה שאין בו לע"ע ק"ו בכל"ד שסוג בשום פעם לא עשה מעשה פטות
גדול . ואף שבשאר בו עבע הפחד לא בחזיק ריעותא כלל יותר ממה שאנו רואין וכיון
שמשום הפחד לא הי' נחשב פוטה מתחלה גם עתה לא נחשבנו כפוטה :

ועוד תומר אני שלדעתי ליכא פלוגתא כלל בין הרמ"בם ובין רבינו שמחה
ובין רבינו מאיר כהן . וגם הרמ"בם מודה דלא מחשב פוטה כי אם
בא' מארבעה דברים שהוזכרו בגמ' בהדי' דהא ודאי כך מלתא טעמא בעי סרבינו
הגדול הרמ"בם לא תידם לנו דין זה לפוטה בל"ד זורק חנניס וכו' רק בב"ל עדות .
ולמה לא הביא תירוש זה בב"ל פחיטה פ"ז הלכה ה' שכם כתב שפחיטת פוטה פסולה .
וכן לא הביא דין זה בהלכות גירושין פ"ב הלכה י"ז . או בפ"ג ה"ל ע"ו או בפ"ו ה"ל
או בפ"ד מהלכות תרומות ה"ל ג' או בפ"ב מה"ל חגיגה ה"ל ג' או בפרק כ"ט מהלכות
מכירה הלכה ד' והרי כל אלו קדמו להלכות עדות ולמה המתין בתירוש זה עד הלכות
עדות . ואם נאמר שהמתין עד סוף כל המקומות שדבר מהם משוטה והלכה למעשה
בתן כללעל כולם : מ"ב קשה לי לשונו של הרמ"בם שם שה"ל עדות בפ"ו ה"ל ט' וז"ל
השוטה פסול לעדות מן התורה לפי שאינו בן מצות ולא שוטה שהוא מהלך ערום ומשבר
כלים וזורק חנניס בלבד אלא כל מי שנשתנה דעתו ונמלאת דעתו משוכשת תמיד

בדבר מן הדברים אע"פי שהוא מדבר ומוסיף כענין בשארי הדברי' ה"ז פסול ובכלל טומ' יחסב · ולפ כוונת הרמ"בם ניתן כלל זה לכל ענייני טומה בכל מקום שהוכר בהלכותיו הכה בדיני מכירה ובדיני תרומה ובדיני חגיגה לפ שייך לגזון פסול ולפתם הוי לי' להרמ"בם למימר אע"פי שמדבר ומוסיף כענין בפחות הדברים הרי זה טומה · וממילא הי' כלל לכל מילי דטומה :

ולכן העולה על רוחי בזה הוא לדוקא לענין עדות נתן הרמ"בם כלל זה לפי שהרמ"בם סידם לנו טעם לפסול טומה לעדות לפי שאינו בן מצות · ובחמת תמה עליו הכ"מ היכן הוכר טעם זה · ואני אומר לתמוה על הרמ"בם היכי לי' לומר זה תמי' כל כך ורחמה עינו של רמ"בם יותר ממה שרחמה עינינו הולי מצה כן באיזה מום' או ירושלמי · אבל עקר התמי' ומה צריך לטעם הזה ומה חסר לנו בטעם שאינו בן דעת ורחימי שגם הל"חם הרגיש בתמי' זו · והנה בהלכה ד' כתב הרמ"בם העבדים פסולים לעדות מן התורה · שנאמר ועמיתם לו כתיב וזה לעדות לחייו מכלל שאתה כמותו מה תחיו בן בריות לף העד ב"ב ק"ו לעכו"ם שהם העבדים שהם במקנת מצות פסולים · העכו"ם לכ"ש והנה מה שמיעט עבדים מפני שאינם ב"ב אני תמה דבגיטין דף כ"ג ע"ב אמרו בהדי' דלף דרשינן לתם גם לתם מה לתם יצרהל לף שלוחכם ב"ב ולתר נו גם עבדים לטליחות הלף מדרבה דרשינן מה לתם ב"ב לף שלוחכם ב"ב ולתר נו גם עבדים לטליחות הרי שהעבד שפיר הוא בכלל ב"ב · ופיר"י שם לפי שהוא חייב במקנת מצות :

ואמנם לף שלשונו של הרמ"בם קשה לכל הכוונה נכונה לכאן בעדות בעינן שיהא בן בריות בכל המצות · ועבד לף שהוא ב"ב למקנת מצות ולבני נעשה שליח מ"מ לענין עדות לף שהני מקנת מצות ובעינן שיהא שייך בכל המצות ותוכן כוונתו למה שאמרו בפרק החובל דף פ"ח דילפינין עבד לפסול לעדות מה הלך מפסה וגזלן לו מקטן וגזלן שאינו בכל המצות ופסולי לף עבד שאינו בכל המצות פסול ולף שהרמ"בם רוצה ללמוד מלמתיו ובגמ' נלמוד מזה דברי ר"י דזה הלרכתי במקום לתר ולין כאן מקומו · אבל עכ"פ מה שכתב שאינו ב"ב היינו שאינו בכל המצות וכן מרחים סוף הדברים על כוונתו בריש דברי שארי מסיים ק"ו לעכו"ם שהם העבדים שהם במקנת מצותו כו' :

לפי זה לף שנשה בדבר אחד לף שאינו מחותן ד' דברים המפורשים בפס' חגיגה דהיינו יוליף יחידי בגילה ולין בב"ק ומקרא כתותו ומאחד מה שכותבין לו ואינו כתשב שנשה הוחיל ואין בו שום דבר שנות מחותן ד' דברים היינו שאינו שנשה לכל הדברים אבל עכ"פ לאותו דבר שבו נתרפה דעתו ומשובשת תמיד בדבר זה הלולחי שלכל מה שעוגב באותו דבר הוא שנשה ול"ב כל המצות הפייכים לאותו דבר לף שייך בהו · ולף שאחר מצות שייך בהו אבל לכולהו שאר דברים חכם הוא מ"מ שוב שאינו בכל המצות וילפינן מה הלך מפסה וגזלן לפסלו לעדות וזה שלמו טעמו של הרמ"בם שכתב לשנשה טעם פסולו משום שאינו במצות ולף נתן הטעם לפי שאינו בן דעת משו' דתי' מטעם בן דעת לף הי' מהניא שנשה כי הם בהוחזק בחחד מאותן המפורשים בחגיגה שאחד מהני הוחזק בכל דבר · אבל מסתי' שנשה בדבר אחד אין

מהני ד' הי' כשר לכל לפי הטעם שהיכו במלות גם זה פסול · ולכן לא סיים הרמ"ם הרי זה טוטה לפי שבחתימת היכו טוטה לכל שאר דברי' חוץ מלעניין פסול לעדות וספ"ר קאמר ה"ז פסול ומה שמסיים ובכלל טוטי' יתבאר היינו לפי שהרמ"ם הקדים בפ' ההוה בחלתו טעברה מיני פסולים הם · ובכמיו שפסל גם זה הרי הם אחד עשר · ולכן קאמר הרמ"ם זה היכו פסול בפני עצמו אלא בכלל טוטה הקשה · ומעתה אין הרמ"ם חולק על רבינו שמחה ועל רבינו אביגדור הכהן כלל וכל מה שהפסיד לנו להצוות המחלוקת ולעשות שלום בדברי הפוסקי' רחוי לנו לפרש דבריהם בלי מחלוקת :

ובזה ניחס דברי רבינו בעל הטורים דבי"ד סי' ס' כתב וטוטה היולא יחידי בלילא או מקרע כסותו או לן בב"ה או מהבד וכו' לפילו בה' מלו הם טוטה דרך טעות וכו' והרי שסתם הטור דדוקא בחחד מד' הללו ולא הביא דעת הרמ"ם כלל · ובח"מ סי' ל"ה כתב הטור טוטה פסול להעיד וזה טוטה שיולא יחידי וכו' ובא' מהלו וכו' והרמ"ם כתב כתב ולא טוטה שהולך ערום וכו' הרי שב"ד לא הביא דעת הרמ"ם ובח"מ הביאו · הלא ודאי כמו שכתבתי שגם דברי הרמ"ם הלו עלמם לא חמרם הלא לענין עדות ולא לטחיטה ולא לשאר דבריס :

ואפי' אם נחפס הי' זה דדברי הרמ"ם לדוחק מסוס דלפי הי' זה ה"כ בשאר דיני טוטה לא פירש הרמ"ם גבול לטוטה כלל במה יוחזק לטוטה והרי עכ"פ הי' צריך להכריע אם עד דעביד לכולהו ד' או בחד מנייהו שהרי נחלקו בזה חמוראי בגמ' וגם לא הזכיר לומן הד' בשום מקום אלא ודאי שסמך עלמו בכל המקומות על מה שכתוב בהלכות עדות דבכל מעשה טעות טעות ודעתו מסוכשת בו תמיד מחטיב טוטה מ"מ הני לומר שהרמ"ם אם תידם לנו בהלכות עדות עוד דבר ה' בטוטה מה שלא מיכו בגמ' כי הרמ"ם אם תידם לנו שאף דבשאר דבריס הוה מדבר ומוחל כעניו אפ"ה פסול בשביל דבר ה' שמוחזק בו טוטה תמיד ולמלא דברי הרמ"ם בזה הני לומר לפי דיוק דגמ' אף בחומן ד' כולהו המחבארים בגמ' ועביד להו לכולהו אם הנו רואים בנסיון שבכל שאר דבריס הוה חכם וחוחל ומטיב כעניו הרי הוה חכם לכל שאר דבריס חוץ מלו והסברה תעיד על זה כי למה כשמוך יותר על שלו שהוחזק בהם טוטה ולא כשמוך על שאר הדבה דבריס שהוחזק בהם חכם · שלא ודאי שבכל מה שהוחזק בהם חכם הרי הוה חכם · ובמה שהוחזק בהם טוטה הוה טוטה · ובגמ' דחגיגה דנחלקו ר"ה ור"י אם בחד מנייהו או עד דעביד לכולהו מיירי במי שמעטיו שחומין · ומין הנו מכירין לומו אם הוה חכם או טוטה · ורוחין לומו עושה דברי טעות · דר"י סבר כיון דעביד חדא מהנך הוחזק טוטה ומסחמא הוה טוטה בכל הדבריס ור"ה סבר עד דעביד לכולהו או מיירי לפילו במי שעד כמה הי' חכם בכל דבריו ככל שאר חכמים ועכשו נסחטא ועביד חד מהני או כולהו ולכל מר כדחית לי' ושאר דבריס לא בחנהו לומו שחמריכן מלהוחזק טוטה בהא או בהנך מסחמא נסחטא והרי טוטה לכל הדבריס · ולפילו אם שמענו לומו בדבר אחד מטיב כהוגן · מ"מ גם המשוגעים לפעמים מטיב' כהוגן ומחריכן מן הסחם הוחיל ועשה טעות בשעל מד' דבריס הללו מסחמא נסחטא לגמרי · ומה שהטיב בדבר ה' כהוגן מקרה הוא · ובזה מיירי מהרי"ו בחשוב' סי' נ"ב ע"ש וכל זה מן הסחם · אבל אם רלינו בחום שבדבריו זה הוא טיטה ·

לן

אז לפילו בתרבעתן ובשאר דברים רגילו בנסיון שהוא חכם . נודאי הוא חכם למה שהוכחו שהוא חכם ומבין . רק לעדות פסלו הרמ"ם שהרי עכ"פ היו בכל המלות שהרי בדברים שהוכחו שוטה אז בשאר דברים שלא הוכחו בהם בלל הרי הוא שוטה ולימי' בהנך מלות דשייך בהו . ואף שבדברים שהוחזק חכם יפנו בחותן מלות הפייכי' בדבר ההוא מ"מ היו בכל המלות :

ועוד אני אומר שגם להרמ"ם שפוסק דמוחזק שוטה בכל דבר שעושה דרך שטות . לפילו היינו מהנך ד' מ"מ ע"כ שעתו של הרמ"ם כמו שכתב הנ"ע בפ"ב סי' קכ"ח מלחשיב בחד בריימא תלת דהייבו יוצא ימידי ולן ומקרע ולא חשיב מלחד . ובחיבך בריימא חשיב מלחד ולא חשיב הכי תלת ס"מ דבל הבריימות ל"ד נקטי שלא דוממת נקטינהו וה"ה לכל כיוצא בהו ע"ש בב"י ואומר אני לפילו נודע שנקטינהו לדוממת מ"מ בל הנך קאני תלתא דבריימא רחמונה . ואן מלחד דבריימא חניינא מעשים גינהו דעושה מעשה של שטות בידים וה"ה לכל דכוותייהו שעושה מעשה של שטות אבל בדברי בעלמא שמדבר דבר ס"ם בעניו ר' ודעתו משובשת בדבר הזה תמיד לדבר דברי שטות ובבל שאר דברי' אינו רואים שמדבר ושוחל ומשיב דברי טעם בבל שאר ב"ח אינו נחשב שוטה בלל . דלאו בחנם נקטו בשני הבריימות להחזיקו בשוטה ע"י מעשה בפועל שעושה ד"ז . ולא תתעקם ולומר ל"ד ולרבותא נקט לף בים לחלות בבל ר' במו שאמר בחגיגה . גנדריפוס אחזו וק"ו המדבר דברי שטות . ת"ב קשה הרי בפירוש אמרו בגיטין בף' מי שאחזו במעשה דאסמבתי עם אלמה המלך דאסתי' בחדא מלחא לא סריך ופי' רש"י ז"ל לא סריך אינו כדבר לומר דבר ר' של שטות בל הימים שזה לומר הייתי מלך ואינו לומר דבר ס"ם אחרת . ולבאורה קשה דהא אמרו קיי"לן בר"י דאמר אפילו בחד מכייהו דעביד ד"ם מוחזק שוטה . ובעלמא לר"ם ור"ח בתן שמברי דוקא בהנך ד' בימא . אבל להרמ"ם דסובר ל"ד הנך ד' קמי' ובעלמא לפי מ"ם לעיל דדוקא לענין עדות פסלו הרמ"ם או לפילו מה שבתבתי דאף לבל הדברי' מחזיקו הרמ"ם בשוטה . מ"מ היינו מן הסתם אמרו מכירין מעשיו בשאר הדברים . והא דב' הרמ"ם אפי' שוחל ומשיב בענין בשאר הדברים וכו' דוקא לענין עדות בתב זה ולא להחזיקו שוטה ג"ב ניחא אבל אם נימא בל זה ל"ד . וה"ה לבל ענייני שוטה בתב הרמ"ם בלל זה . ת"ב קאי דבתן מבוה דאמרי' בחדא מלחא לא סריך . אלא ע"ב ל"ל דהרמ"ם ל"ק אלא בעושה מעשה בידים ובפועל ד"ם . אבל במדבר בפי דברי שטות בענין ר' תמיד ובשאר דברים הוא משיב בהוגן ספיר אמריגן שטי' בחדא מלחא לא סריך . העולה מזה פוזה ברור אלא מלוד בדעת הרמ"ם שע"פ מוכח אחת מהתי' לומים לחלוק בין שוטה לענין פסול לעדות לשאר ענייני שוטה לו שים חילוק בין עושה מעשה למדבר בפי דברי' בעלמא :

ובזה בל"ע החילוק שבין פתחים לשוטין שרין הפתחים הזכיר הרמ"ם אח"ב בהלחות פרק שלישי ה"ד ועיין בס"מ מע ח"מ סי' ל"ה ס"ק כ"ח והבריו לחוק מלוד שבין שחיבו מכיר דבר והיפוכו שרין לך דעה מעורפת לגמרי יותר מזה . ות"ב מה בין פתי בשוטה אבל לדידי ניחא שוטה שעושה מעשה בפועל ולבך שני בדבר אחד אבל בפתי לף שחיבו מכיר דבר והיפוכו מ"מ היינו עושה מעשה של שטות בידים רק שמדבר בפי ולבן בענינו שייבת פתי בבל הדברים :

ומעתה שכיון שכתבתי שפ"י עדותו של הרב המחו"ב המפורסם למצוה המסדר הגט ת"ל ד"ק קלף וב"ד מרתן בהמגרש דעתו נלוכה וחכם בכל הדברי' מהוד ובירר טענותיו ומסבותיו שכיון לבין לחתו בדברי ממון והכל במושלת ודעת הפי' נימח שמי' מדבר שים עליו פחד מות ת"ל' דברי שטות מ"מ חכם יחשב לעניין גט וכל שאר דבריה' וביחוד פוק חזי מאן גברא רבה דקא מסהיד על כל זמן היותו בק"ק בון דלא כשמע ממנו פוס דבר שטות ולא פוס מעשה של שטות רק מה שהי' מחכם' וכבר כתבתי שלדעתי גם הפחד הזה הכל במרמה ובחכמה' מ"מ אף אם נניח לחכמי פ"פ שפחד זה הי' לחנם ומחמת שטות כל זה חינו מזיק לגט והרי הרבני המופלא ומופלג מוהרר שמעון ק"ה מק"ק בון מעיד שכל זמן היותו בק"ק בון בכל הדבריה דבר בחכמה וכדחי הוא ר"ת לסמוך על דבריו אפילו שלא בשעת הדחק ובחתם כתבו חכמי פ"פ שטנה עליו כאלו לר"ש אין כל והנה ת"ל שהי מוציא לוחו שלא דברים ום לחתו דבר ה' זו הלכה ברורה וידו בכל פילפולו בחכמה ובדעת והוא חכם וסופר' ונותן לחמרי ספר ומכבודו לא ירד מחמת דברי חכמי פ"פ כי רואה שהי מסנאה קלקלה הסורה לכל חכמי ק"ק פ"פ' ומעתה לא יהום פוס חדש לעלמו והרואה ליפע את הגרוסה **לארן בת ר' יאקב** ג"ה מבון שהרי סיגיא הזמן המבואר יזכה במקחו כי אין עליו פוס חשש איסור ואפילו חסיד שבחסידים יוכל ליפע לוחו וכבר התירוהו הגאונים הרב הגאון ממין והגאון מאמשטרדם' ולפי הנראע גם כנוד מתשובי הגאון הצ"ק ק'אהל' ז"ל בתיר שואה יומעתה אם יסכימו לחתנו עוד שלשה רבני'מפורסמי'מרחבי קהלות הנכי הנכי על מומרתי להתיר השאה הנ"ל ושלא לחום כלל לברוזים שהכריזו בק"ק פ"פ יהי' להם שחר להם אם מעלימים טעמם לא נשניח בהם ואין לנו עסק בנסתרות והנגלות לנו ולבנינו לעשות עפ"י התורה וה' יגלינו מפגיעות:

והחשש הנני שעולה על דמיונו שנשבעו שפלו חכמי ק"ק פ"פ ושלו הגע הוא בשביל שגם בקלף אחר המגרש שרואה לברוח מעבר ליס מחשש שכנה' ואינו רואה לעגן לאשתו מ"ש חלה הגירושין בשכנה וכיון שעשתה חזר למקומו ונחלה שאין כו שכנה בשל הגע דומי' דמוכר בית תדעת למסיק לא"י ואף על יסוד זה בנו חכמי פ"פ יסודם' שנישבעו רעוע ואבי' בהרי' מבואר בש"ע מ"ש סי' ר"ז שזהו דוקא שאומר בשעת המקח' אבל במוכר סתם' אע"פי שקודם החבירה אמר שהוא מוכר ע"ד כך וכך כיון בשעת המבירה לא אמר אינו חוזר' וכאן מה אנו מצריכין בזה שידבר קודם שלוה לכתוב הגע כיון בשעת כתיבת הגט לא הזכיר דבר וכן בשעת נתינה אין כאן חשש ואף סי"ל דבמקבה דברי' שבלבו הוה דברים מ"מ גט למבר לא דמי שברי הבעל יולא חפצי מכל מיובים לאשתו שאר כסות וכו' ובהרי' אמרו גילוי דעת בגיטין לאו מלתא' ועוד שברי בשירם אמר שהוא מלוה לכתוב בלי חבלי וכן אמר בשירום בשעת כתיבה:

וזכור יחות עולם מה שחירע בדורו של משה שהוא שידר בוויבא גט של מרת שבע ומש"ה לובלין הי' קרוב של המגרש ורלה לבטל הגט מעשה שלא גירש אלא מפני שיחת מות וכיון שעמד מחליו בשעל הגט ועל ידו האזיק מה"ר יפה בעל הלבושים' ואע"פי כן נמשפו כל חכמי הדור ההוא והרחשם מהר"ש ונתנו חרם חמור עלהמוציא לע"ז ונשחת ליחוסי חרץ ואין לך חומרי' דמוכח ומגרש

מחמת מיתת מות יומר מגע ס"מ מ"מ כיון שאומר בפירוש שהוא נותן כלי תנאי בגט מועיל אפילו עמד מחליו:

ועוד שכאשר אין סוף לומדנא ואסר לבני לומר לי למעשה התעתועים של המגרש הזה מתחילתו ועד סופו ועוד שתפוך דבוזו לגובהן הי' בריח וכלים לגמרי. ומה שאמרו המוליאי לעז שבעברו בים כתרפת זהו תירון לויב. ולדרכה דרך הים לעבור דעתו של אדם. ולכן אסר אבי שופט במעשה הזה שהאחז המגרש הזה כאסר יצא קודם החתונה לקרקע הכלה לא מלאה מן בעיניו יהי' מפיזה טעם שיהי' ואין טעם לדבר. ואולי מחמת בושתו מפניו וקרובין ומחותניו לא הי' לו העזה לדבר דבר ולאחר מלקדם וע"כ הכניסה לחופה ועילה מלא לעשות מעשה ולברוח בשבת שקורין ווייז שענק ולומר שים לו ס"ב להשאר במדינה וכל זה הי' כוונתו כדי שתקבל גט ברצון כאסר הוכיח סופו על תחילתו שגירשה ברצון ובשמחה ואסר הגירושין נשע לגובהן והי' בריח כאזז ומקדש ומעולם לא הי' שושה כלל ולא הי' בלבו שום מחשבת רשע. אבל ברוני' אלפוה שיקרא' וכבר גרשת' עתה ים לך מקום לערער ולהוכיח מעות ולמדוה שיאמר שהי' שושה. זהו אסר אבי מדמה במעשה הזה. וע"כ אין כאן לומדנא דמ וכה כלל ולא לפי' בלוי דעת. ולא תאמרינן לומר דעתה מחמת שאמר שכנה היה לו לכן גירש אלא לומדנא מחמת שרצה לגרש אמר שכנה היו לו ולפ שאמר מעמו לפני הרב המסדר מה שכנתה היה לו והעיד המסדר שים טעם לשנה אבי לומר המסדר לא העיד שדברי המגרש אמיתי אבל העיד שרצו להיות הפרד מ' שכנה כזו אבל לא נתברר בפני המסדר שאמת הדבר שכאשר המגרש כן הוא:

ויותר מזה אבי לומר שאמר שים לבו טעם לתלות כל מעשיו מעשה רשושה שלא הי' דרך שנות לחזוקי שיעשי בשוטי' לא מחזיקין. ואפילו שם הי' מאשר כלים ושורק שכניס ומקרע כשותו והי' לבו דבר לתלות בו שים בו טעם ג"כ לא הי' מוחזק בשוטה. ודוד המלך שינה טעמו לפני אכימלך ועשה מעשה שוטים בשכמה ובשערמה. וע"כ לא כתב הרמ"בם שמי שכמלא דעתו מסוכסת בדבר מן הדברים שכלל שוטי' אלא שוודאי עושה דרך שטות ולכן כתב הרמ"בם מסוכסת תמיד בחופן שלא הי' מקום לתלות שכוונתו לשיוה ערמה. שברי הוא מסוכסת תמיד בדבר זה. ותמידים לנו לתלות שמה שכולל ולא לתלות בדרך שטות ולפ שלעיל כתבתי לפרש דברי מוסיפת בגיטין דף ע' ע"ב ד"ה כיוהם שאין כוונת התו' שמחמת ספק בקיל. הייני שכשתק מזהו ברוך בדיקה לברר שהוא חכם כי מן פשתם מחזיקין אותו בשוטה אבל בשאר כל אדם לא:

וכבר ראיתי שכתוב הרב הגאון אב"ד דק"ק פירדא ג"כ כתב ראי' מלומר כתבו גט לאשתי ועלה לרגם הגג וכפל ומת ואק"ל אם מעלמו נפל הרי זה גט ואין לך מעשה שיעיון מאחר לדעת ואע"פי כן אין מחזיקין אותו לשוטה בזה:

ומעתה מפשט הפשה לזה בת ר' יאקב ג"ה מבון אלמלא כבודם של מכמי מקרי לב דק"ק פ"ם והגלון והחסיד אב"ד שלפס הי' אולי מאתי להתירם

אור הישר

להתירה תיכף לכל גבר דתנדיין מן הלויס לו מן היתרליס מון מן הכהנים תחל מפני כבודן של חכמים הכ"ל לכי מתון עוד :

ועתה תחל מול חכמי פ"פ פני ותחם תדברה ותסלה מחתם מעכה לסון • יפתח ספתם ספתי פרח וסוסן • ויודיעוני על מה תסרה העלובה קסת רוח תסרוהו תכילי העיגון ויכול על מגן • וה' לבחות על חכמי ישרחל יגן • סלה יהי' ח"ן מחלוקת בין החכמים • כי לח נעשה כזה מימות עולמים • ותפילו הסנהדרי גדולה תסר בלשכת הגזית ושעמם וניסוק' לח הי' מעלימים • וחס מלינו י"ב תדם סלה הי' הטעם מפורסס • היינו בגזירה תדשה שגזרו מדעתם ולח מדין תורה כי היכי דלח לזלזלו • תבל מה שסורו על פי התורה ליו מקום להסתיר עלה במסקנים • ולמה לכם כל זה סלה טוב להסיר ממכם עקסות פה ולזות ספתים • וחין זה לכם כלל לגזום העבר כגוד כי חין הדבר הזה בגבולם • ומעולם לח בחה החשה ממחיצתם לפנים • ח"כ בדבר זה לח הס לבד תדונים • וממילח לח נעלה עלה מביניס • שתר חכמי הדור ונבוניס • וחס עדיין שפתותיהם יהי' תסוקים • ובלי טעם ורחי' יחמרו סלה החקים • שתר גזרנו להקים • סלה ירחו שכבר יצח לנגדם החדם גדול בעכקים • זקן ויושב בישיבה הרב הגחון המפורסס תב"ד דק"ק מין ובחח כהיחרח דילי' כבר נשמע למרחקים • ולח תחמר יחידחי הוח כי מימינו ומשמחלו כוסקי רומי קסת בחיקים ובדקים • גחוני הדור מובהקים • המוכנים להתיר יחתמו בדרחי ויכתבו בסווקי' ובוודחי ירבו המתירים • וחז היחידים חס כנוסה חרזים נבהם • קסת מלחמה יעברו וחנסי חיל לח מלחו ידיהם • ומי לנו גדול מר"ח הגדול • שתר הכריע בכף מחזנים כל חכמי ישרחל וכשתר הרבה לחלוק בתנוחו של עכבחי חבירו בחו בחימה שפוכה לח שכבה • עד שתר עשו חתו ברכה • וכל דבריו חון מחרבע מקומו' נדחו מהלכה • וחף חס תחמרו שחתם גדולים בערך הדור הזה יותר מר"ח גבד חכמי דורו • הנה החמול מלדבר עם כבוד בשר ודם • למכם היודעו לעליון • והלח ר"ח הגדול לשמים עלה סיתו • ומן השמים במותו הכריעו • ותע"פ מלחו תשובה לח בשמים היח וכבר כיתנה תורה להטות חחרי רבים :

ומעתה חגי חומר דעתי להלכה • תבל לח מעכשו למעשה כי חס כשתר יוסלם הזמן מחקבע וע"כם לדינה לפי הברחה לי לעת עתה חשה זחת סרי' • למשם לכבודן של חכמי פ"פ לחניל הוחיל ומלחנו לפעמים בחלמוד סלה גילו עד י"ב חדם • וחף שכתבתי סזה הוח רק בגזירה חדשה שגזרו • חני חומר חולי גם חכמי פ"פ למגדר מלחת ולהורחות שעה גזרו • ולכן מיום שהתחילו חכמי פ"פ לדבר כזה סיינו מפרי העבר עד חום שנה חמימה • וחס נחעברה השנה נחעברה לחכמי פ"פ ועד מלחת שנה חמימה החשה לח תכשל וכיון כך נשמע מה בפיהם של חכמי פ"פ • שתר לפי הסקפה רחשונה לח יחמרו טעמם קרוב הדבר שכל חכמי הדור יודו לדבריהם של שבעה מסיבי טעם • וחס יהי' לדבריהם פרכה יודו הם לשתר חכמי הדור • וכיון כך מהיות הי' רחוי לגזור בחרם הגדול על מי סיוליה לעז על הגט לו יזכר דבר מהכרוזות הרחשונים ויהי' כוונתו להטיל דופי ושמלה בגט זה תבל לפי נימוסי המדינות חין לבו רשות לגזור בחרם • תבל לחנחנו מוכירים שבבר יש על זה

גזירת

גזירת הקדמונים בכל מיני חומרי ומיני שיעבור על זה ויוציא דבה הוא רשע בעוכו ימות • וכל הדור יהיו נקיים לתנם מן הכלל חכמי ק"ק פפ"ד או מהר חכמי ישראל סירלאו לפלפל בדבר הלכה זו לכולם הרשות נתיבה עד זמן הכ"ל למען יגיה הדבר להורה ולעשות כהגרה :

ובהגיע זמן הכ"ל וחכמי ק"ק פ"ס לא ירצו להגיד טעמם או שיאמרו טעמם ולא יתקבל על ברבו המתירים על המוסרים • אז החסה הזאת תנסח כאות כפסה • ככל חסה אחר מחיסה גרושה • ומיום ההוא והלאה מי שיעבור ויוציא דבה על החסה • לאמר כי לא כדת היא גרושה • מכתו תהא תחוסה • ורבלה בו כל הלילה אחר בתורה מפורסה • תכסכו בושה • ואם יעיז מלמו בתחושה • הלרעת שם תפרח ותפסה • טמא טמא יקרא לא יגורף לכל דבר שבקדושה • והשומע יתברך בברכה מעולה • ואני בעזה בחכמי פ"ס ובגאון מפורסם אחר ברחסה אחר החה מעולם חכמי חידות וכל המעלות ומדות • להט עבר יהות • ומעולם בכנפיהם סוככים להסתופף בצלם • עדת ישראל להיות בתחדות • שגם עתה כנפיהם מצחר חכמי ישראל לא יכי' פרודות • ולא יעברו על לאו ללא התגודדו • לא תעשו תגודות תגודות :

ובהגיע זמן הכ"ל אם אחר חכמי הדור יכריעו להחזיק יחזקו לעלמם במקהלתם • ומדברי ר"ת ותלמידי' ספיר גזרתם • ולהעביר קול במחנותם • להכריז בבתי כנסיותם • לבטל הרחסוכים מדעתם • ולהכריז כח להתירה של החסה הכ"ל מחכימת דרת וחסידים כמותם היינו רבותיהו שבתנו מקום לתלמידיהם לנחם ומודים דרבנן הייבו שבחייהו :

ולא יאמרו מי הוא זה אחר בא לרדותינו ולהורות לנו הדרך אחר נעשה בקהל עדתינו • תלמידכם הני ומימכם הני שותה בלמח והבן בלילה תלמידו של ר"י היה ודבר גדול מזה גזר עליו שיבא חליו במקלו והתרמילו בין"כ שחל בחשבונו • ור"י קבל דבריו • ואם יאמרו שהני החם להחורה לחרה שחין לנו מועדי' לחלה חלו ולא כהן התורה לחרה לחרי רבים להטות • ולהסיר מגודות מוטות • ובפרט שהני ח"ו לא בחתי לגזור כגוזר • לפילו לא כמזהיר חלא כמזכיר • ואין לשום אדם לחשוד אותי ולדון לכף חובה ואם ח"ו שגיתי לא בזדון עשיתי • ולטובה ולשלום היתה כוונתי • ולא ע"מ לקבל פרס עשיתי • ולפילו מעות פחסט שקרוב לשפה זקוקים הולחתי • ועל זה בפעם האחרון כאשר כשתלחו כמה תכרוך של טערות מק"ק בון ג' חבר לסיוע הפחסט מעות קבלתי • והמותר לכי מוחל ומוחר מדעתי וק"ן שחין לכי תובע שום שכר על הורחתי והלוחי שדברי יעשה פירות לעשות שלום בין חכמי הזמן וזה יכי' שכרי כי בחלה חפלתי • ונשלם מחלוקת לא יעבתי :

הפסק הכ"ל הכינותי בשלחי חייר העבר בלחתי לחת הטיר לחרי גמרי לימודי הלכה תו' דרכי בכל שנה לגחת לחחת עדי השדה לעסוק שם ברשותות וזו הכינותי פסק הכ"ל וכבוחי לכאן נתיעלתי עם בית דיבי הרבנים המובהקים המאורות הגדולים ויעלני לכתוב עוד לק"ק פ"ס • וגם הם הרבנים ב"ד כתבו לי ויקוו

ויקוו לעשות עכשיו וכו' כי הסיבו מלת כהונן ומתחלת בפיהם שהמה הגוסים מקציני פרנסים קהלתם מלת יגלו טעמם וגם קפ"ו ק"ק פ"פ כתבו לכתן לקפ"ו קהלתינו לעשות דלת ההורתה בזה. ועתה הכי תומר שים לדון לדרוש את הגאון דק"ק פ"פ וכית דינו מגם בתחלה תנוס הוא בכל הדברים האלה. וגם בחמת. לוי לאותה בושה מבעלי בתים יכנסו רחשיהם בדיני תורה. ורחוי הם קפ"ו ק"ק פ"פ לנזיפה. ושתיקותם מדבורם יפה. לכל עכ"פ ים קצת זכות על הרב הגאון נרו יאיר עד עתה לא מצאתי פוס אקוס של סניגוריא על הנהגתו כזו ההורתה ולכן לא לאכב עוד ומעתה היותר החמה הכ"ל יצא ממני למכס בתמהין עד הזמן שקבעתי. ולפ שייכתי בכתבי הרב המסדר לאבר כתב לאי והנה הוא לא שמע בעלמו מפי המגרש טעם בריחתו רק שמע מפאר שמעע מהמגרש מ"מ לא על זה עמודי ההיותר כוסדו וה' יסיר קללה ובכלה מבקשי ישראל ויעא ביניהם אהבה ואחוה דברי הכותב וחותם יו' ו' ד"ו תמוז תקכ"א לפ"ק פה פרנקפ:

הקטן יהזקאל סג"ל לנדא:

החכמה תעוז לחכם זה יו"סף שקידם שם שמים בסחר תחלה. הוא הגאון הגדול מוה"ר יוסף סטייכרט כר"ו מב"ר ור"מ דק"ק פיורדא יע"א סחרין מגרוחיו עם חכמי ריבי בלהבה מסותרת ותוכחה מגולה. ממש היה מתחבט לפני רבנו של כל אחד ואחד ולא שמעו לו פין גם אחד מהם חולה. ולאחר עיני הקורא משכיל מחזיקה מתשובתו הרחשובה לאבר בה פתח בהללה. ויהי בראותו כי לא שמו לבם לדבריו המלוקים לז הוסיף ילו שניה וקידם שם שמים בפרהסיא ויגש יו"סף הכיתה לעשות מלאכתו ממגינה הוא מכת המתירים האמה מכללה. רב כהו של יו"סף שבמה לרות הגיעוהו ומנוחה הרהיכוהו ועדיין עמד בלקו ולא כתן תפלה. לף הוא רחה וידע וגלה כל מסתורין שלהם בסוד חלוה עלי לחלו קף הפיד ואויל תנא כי רוב"ל מגלה סוד ועמוקות מני לוגרות חסך ואפילה. רב הבוחות בכח אור ומחדדן שמעתתי' כבשבי דרב יו"סף מכמתו בחון תרוכה וברמוזות תתן קולה. ואתה עמה ברוך ס' סע לוזיך בחפרכסת לדברי הללה:

על דבר האמה ההגונה. היוסבת עליהם ועגונה. בבית הפיקדר"ר יעקב מגונה. כבר כתבתי מה שכ"ל לדינה. קלח בתריכות בתשובתי. אבר הכינותי. בחדם שבת העבר. על חופניו לבור דבר. וגם העליתי מגמרת וסברה. שהיא מגורשת גמורה. נגד דעת הגר"ב זצ"ל דק"ק מנהיים שהי' בעוברה. ורלה לחוסרה. מעשמוזכימוקו עמו. על סברת המגרש ובדל ממקומו. ביום ש"ק הרחשון שלאחר מתונתו. ויום מופתו. כחסר דיעה. ולחם בנכנס בו רוח העה. ולאחר הסבוהו בבית ד"ל אחד שמחון לחתום. הסיבוהו ומלאוהו שסי' בחתת ופחד ויוסב בלחבה. כמוכתב להריגה. וע"כ דכו למסובב. תזבו למוכה חלקי' ומנובע. וחן כל חלה רחי עיני. מהעתף לחיתי מפחד הגאון הכ"ל שפי' אי לחני. ולאחר בדבריו שתבוננתי. מצאתי רחיתי כי הע"פ שהי' בדול בחכמה ובתבונה. מ"מ בעיבן זה לא דיבר נכוחה. כאחר עין הקורא תחזיקה מסריס. בסומו עין עיונו בפסוקי הכ"ל היטב על כל הדברים. אחר שם נזכרים. והבוחן לבבות. היודע כל

כל המסבות לפניו נגלה שהי' כוונתי לשם שמים רלי"ה. בלתי שום פני', ורק לדבר דבר מה טוב בעתו. ולהוליך דין אמת לתמיתו לכבוד ר"ת וסיעתו. ולכבוד הגה"כ דק"ק קליווה והמקומים אשר אתו. וכמו הכותב כי אז לא ידעתי. וגם לא שמעתי שגם הגה"מ"ד כר"ו דק"ק פפ"ד עם כ"ד הרבנים החכמים והנבונים. כשמעם בבריתו וגם ידם אתו. להסכים אל דבריו. ולהפר עצת הגה"כ דקליף ואמריו. ולו אז כן ידעתי. ידי לא הרימותי. לכתוב מה שכתבתי ושפי"ע. הפליה גדולה מן מכמי מעלה. למלאת בקשתם לנפשם. רק הייתי עומן את ידי בצללית. למען תנוח נפשי אולי להכניס את רלפי בין הרים גדולים ורמים. והמה חכמים מחוכמים. ונתגדלתי ביניהם מנעורי. והם מיודעי מאז ומקדם מכירי. לשמם מי יבוא אשר אשר כבר עשה. ולהסיר מעשי ידיו כוונתו. בנקיון כפיו ותום לבבו. ורק לנפלת ידו מוצו. והנה אחרי זאת הגיעני מן הרב המסדר כתב אחרך מאוד וזו עוררני. להיות גם אנכי בעזרתו בעת צרתו כמו שאחרי רבנים מיודעיו ואוהביו היושבים סביביו. כאשר שמפלגת הכרוזים הנזכרים ונעמים לגדור גדר נגד הגע שסידר. שנתפרסמו בעירו. ישיחו בו יושבי שערו ומזמן מאוד מטה ידו. וזילזלו כולם בכבודו. ואפיס את דברי לעקתו הבאה אלי אל מלפופי מורסי לבבי. כי יאם לבבי בקרבי. וכי היכי דלא תפוק לי ריחשא מאודני. זאת חשבתי לעשות בעזרו גם אני. מלורף לזה כי שמעתי מגור מסביב דבת רנים במלאכי אלקי' מלעיבי' מילין לנד עלמי ימללו. וכנוד תורתינו הקדושה יחללו. ידברו על אלקי עולם עתק יצפניהם נגד כבוד הרבני' הנ"ל והגלוים אליהם. וע"כ אז אמרתי אחוז במגלת ספר. נאמרי ספר. לפני הגה"כ כר"ו דק"ק פפ"ד והחלופי' הרבני' הדייני' לשמוע מה בפיהם. ונעמם ונימוקם אשר עמהם. למען ידע מה להשיב את מורפם דבר כי מה לתבן את הבר. כאשר עיני הרואה יראה בכתבי אליהם בסוף ירחו עצת העצר. ומי יתן סיפוק ויכתבון מילי ויחוקו בעט ברזל ועופרת. להיות למסמרת ולמרחה עיניהם. לפני בעלי תריסין ובעלי קרניים. יביטו ירחו בו ויתבאר להם שהי' כוונתי לשם שמים. להסיר מהם עקבות שה ולזות שפתים ומבלי עלילות. שלחתי העתק מזה להגלון המסדר להיות לו לבטחת עניים. ולכל אשר אתו יכוונו לבזותו ולהמרות עיני כבודו לקריית סיניים. אמנם הרבני' הדייני' הנ"ל לא השיבני דבר. ולא אלי דבר. ורק הגה"כ כר"ו שנתפרסם עמותתו כבדיני. ושם אלי דברתו. ויען הבנתי מתוך בתבו. כי רוח אחרת בקרבו. להסדני ביכי לא לשלום יצפתי. ורק כי ח"ו לקטרם בחבו. כתבתי אליו טוב שנית. להודיעהו כי ת"ל לא כן אנכי עמדי. ושם שהי' קלת נגד כבודו. מ"מ לא מנעתי ממנו פרי עטי ומעשה ידי. בחושבי בן ואולי גי"כ יכונו מהשבתם ויחזרו מדעתם. ורק למען כבודם. יביאו נפשי בסודם. ויודיעני מהיזה טעם דנו והיסוד מוסד אשר עליו יקיפו ובנו. כאשר עשו כל הבמיכו קדמוניהם. והלא גם הם גם שים בנו. ועד מתי יתהפקו. וגזירה ואוק יחוקו. ולכל הרבני' אשר לדעת את טעמם יפללו ויתחוקקו. בדברים בעלמא ומילין דכדי יסחוקו. לכן אמן ועד עתה לא רחיתי לותומס. כי נפתרו מעל חשבתם. ומ"ת לפי מחסום פמתי. ולא כי מילין כתובות מדעים מלאתי. הסרתי והתפקתי. כי כליעשי וכל חפצי הי' לנקש פלום ולהשיב. ולא לעורר מ"ו ריב ולהיכה. בשמרי מה כתי ומה תילי. ומסכוכי נפשי מדרך המסדר למה לי. וגם ירחתי מקולי קילות המולות גדולות ומחומס. ומקהלס והמונס. ומהדר גחונס. כן מ"ו יחסדוני למתכבד בקלונס

בקלונס • ע"כ אמרתי לסקוטה במכוני תביעה ותחזה • לדעת מה זה ועל מה זה • אחת דברתי ולא אענה ופתים ולא אוסיף לדבר עוד בדבר הזה • אמנם עתה בחתי בחסר מלחתי רחיתי • כמה וכמה תסוכות בענין הזה מן היום ראבני וכמה גחוכים ובפרט מן הבחג"ב דק"ק מין ודק"ק פרנקפ ודק"ק למסטרדם • ואזיתי כי כביר מלאה ידם בחכמתם ובתבונתם וחריפתם ובקיאתם • להסוקי סמעתתא לגיבא דהלכתא • והסכימו כולם בסריותא דהך ליתתא • והפלירו בי היזה מן הרבני' מכירי ומיודעי כאה לי כריעי • לחות דעי • וגם ירחתי בן אם ח"ו לחזיק בפלך הסתיקה • יקרני עון ותהי' לי זאת למכשול ולפוקה • ואם אחום ידי למופי • יחשב לי לעסן ודופי • ובפרט כי הרבה מסנו ז"ל להתקות • בנות ישראל העגונות • ואפי' לענין דיני גיטין • אע' גיטין דף ע' ז"ע ע"ש • ע"כ זאת למסקנא חשבתי • עניתי ואמרתי • הן אעבור עליהם • ואם ח"ו תוסת כבודי לבלימה • אפתח פתחי ואענה • כי לא ידעתי הבבה • ואחוה את דעי בענין זה גם אני • כאשר מן השמים הורוני • אמנם בדרך קלרה אלוה מהלכות פסוקות • מבלי פלפול ואריכו' דברים בסיעתות • מחפש פנותי על המצוקה מסיבות טרדות רבות • סבובי מפפוני • ולא נתכוני • הסיב רוחי בלועי רוקי • והסלימו סוקי • וגם כי כבר הארכתי • בכתבי הנ"ל ובתשובתי • ע"כ יהי' כעת דברי מעטים בדיני הסוטי' וזה הכלי בעזר לורי וגומלי :

ראשון תחלה נאמר כי על מקומי אני עומד ומחטא את כל אים אשר פתח בקלקלה תחלה לערער על גט מסידר הגרוש ג"ב דק"ק קליף ה"ה הזקן זה קנה חכמה עשומה גדול בישראל שמו נודע • בכל חכמה ומדע מוה"ר ישראל נר"ו • ומשל יפלל בו ברחמוקה וכן החמו • ולא לערער במלחת דלא פסיקא לי' • ואחר לולי פעמים מחילות מעלמות הקדושים • על הגה"ב ז"ל דק"ק מנהיים תמ"ת עליו אז על ספירסם תלונתו על הרב המסדר הנ"ל והכריז על הגט שהו פסול ובהחמה עומדת בחזקת ח"מ מבלי חקירה ודריסה ומחלת פי מוה' ישראל החלה כי פן ולולי יודיע אליו טעמו ונימוקו עמו ואשר מעמנו וכן ראינו כי לאחר שגם נודע לו את כל ענין המגרש ואיכתו ומהותו ומעשיו במנהיים ודרך הילוכו מסס על בוכתי' ומסס למקומו • כשבא אליו אם הי' נגלה לפניו ככל הי' מסדר את הגט מבלי הקפוק וגמגום כלל וחין ספק כלל • כי כתבדר לו בע"פ ודברי המגרש ומעלין בעמדו לפניו ומפחת העדות העדים שם על עניניו ומהנהגו כי הי' המגרש שפוי וחזקת פיקח לפני סידור הגט ואחריו וקי לכו גדול בעדים מהמומחי המופלא מוה"ר שבתי נר"ו ק"ק מבוכה שבעיר הוא ואב"ד דעתי' בספ"ד בע"פ וגם כתכתב לאמור שהי' המגרש חלים ושפוי בדעת שלימה ומיושבת מאז לאתו מביתו חביו עד בואו לקליווה וגירש את אשתו וגם לאחרי כן • ולא הרגיש בו שום סימן מיגעון כלל בהמשך זמן הנ"ל • ובוודאי אלו הרגיש בו אז אפי' קלת סי' מגעון לא הי' מסתיר עניני מהגרון המסדר • והרי עמד בשעת סידור הגט והי' כמתרגם מבלי הגיד לו כי בורח הוא • ולמלמלת כתבדר לו שהי' דעת המגרש שפוי במשך זמן הנ"ל והכיר בו שהוא פיקח גמור • ח"ו לחזוך לאותו הפליק בכך לאמוך בפלך הסתיקה • ואפי' זאת למכשיל ולפוקה • למיסרי ח"ח לעלמא • ובפרט דידענא בי' דאיהו לורחא מרבנן ובקי בהלכו' ובאמן עלי הדיון • ומ"ם הרב המסדר שהוא מפורסם לאים קדוש וטהור יושב על כסא ההוראה זה שלשים שנה • ולמד תורה בהתמדה גדולה ובקידה בעמידה כ"ב שנה וגם בלילה לא שכב לבו

ולא נתן טיכה לעיניו ולעפעפיו תנומה רקג"ו ד' שעות • ומפליג לעשות מחברת כזה על הלכות חיסות כוודאי ברור לו הדבר כאחותו שהי' המברם שפוי מבלי שום בדבוד ספיקה כלל • ולבי נכון בשומבו שהשלמו הי' מחבוד לו גם אחר שסיידו הגע מפילו בדבוד מקלת ידיעתו ספק בגע הי' מחזיר את מעשה הגע וכשניו בכשולו ובעשמו שהשעה קיימת בחזקת ספק ח"ח • וביותר הי' קשה בעיני בגיות עדות אח"ז דכשלמת אלו הי' מתבוד מפאת ברישת המברם ביום ס"ק ומפאדו ושאתו שהוא גמור ע"פ הדין יפה עשו • כי צריך חקיוה וברישה אחריו לדעת אם חזר ונשתפה או לאו • אמנם השתא לא אתידע ולא איתבוד עי"ז שבשרפה דעתו מי שתיר לנו לעורר ספיקות וספיקי ספיקות ולחקור ולדרוש כדי למצוא שהות ריעותא וברישתו לגע שכבר ניתן וכסדר מגודל אחד ומחזיק במעמד שהוא כשר • ואיתתא בחזקת מגורשת קיימת וכמ"ש הגאון מהר"מ ז"ל בתשובתו בסי' ל"ח על אודות גע אחד שיצא עליו קול לעז ע"י אחד בפ"פ יע"ש ומה שכתבתי בכתבי הסכנית לפפ"ד שאם הייתי קרוב למקום המעשה הייתי ג"כ חוקר ודורש תחלה • שהרי בשמקי כי זה לא כתבתי אלא להגיד דעתם ולהסיר קשחם • אמנם מעולם לא עלה ולא יעלה על לבבי לחקור ולדרוש תחלה ערש לשוב על שחלת חכם המגיע לפני הענין כהוותו ולורחו על מתכוכתו • אלא חזקת מרבני קשיטתי דעבדי הכי • ורק רחוי להשמין לכל שחשל בענין להסיר כהלכה ומה לו לשקר ח"ו כמילתא דעבידא לגלוי • וגניח את זאת כי אם שעבר עבר ורק מכתוב נקרה אם ש"ל לכלכה ולמעשה לענין גע הש"ל ואתן והזמר :

כי עודני מחזיק בחומת שהגע כשר וכרי כך איתתא מרת **לאה** בת הר"ר **יעקב** סי' ג"ה מבון • להתנסבא לכל גבר דתיצביין לבר מכהנא מעשמים שכתבו הגאוני' הצ"ל דק"ק פראג • מין • אמסטרדם • והרב המסדר בתשובותיהם • ואנכי בתשובתי הנ"ל ואע"פי שיש לי קצת הרהורי דברים על מקלת הרחיות • מ"מ די והותר ברחיות הנשחרים להתיר את השה הנ"ל לעלמא דלמתי כיום לה• כי מפום ברישת המברם ופקדתו וירחתו מחיתת מות נפלה עליו ביום ש"ק כש"ל הרי כבר כתבתי דמפום זה אין להוציא מן חזקת פקחתו • דמתן ייתר לן דמפום שפשחת דבלבי' עביד הכי • אימא מנא לקושטא קמיר • והלב יודע מרת נפשו • וכאשר גילה רז זה אח"כ לאחד מבני החברותה בין ריון בערב לזאשנין והגיד לו את מעשה המקוער של המשרתת בלימכה • והא דהדר אתי לאחרי • בלא דחילו • הייט מפני שאפשר שהיו בהשחדלתן ועשלו ויגיעו המליה לו כחב חפציו • כאשר כבר נעשה כזה כמה פעמים • ועוד כמה וכמה שארי אחלאות כמ"ש כבר בתשובתי ובכתבי הרחמן בפפ"ד • ואם מעט ואוסיפה כהנה וכהנה דאפשר דליהוי מהכך דכתי' בהו פחדו בציון חטאים • ומפאת רשעתו חילל שבת וחעביר ד' אמות בר"ה והוליא והכניס מר"ה לר"ה ויפא חון לחחום ואפי' לא היו לנו רק אחלה אחלה • הייט דחין חולין בה לבלחי נוגיחנו מחזקת פיקחות דמעיקרא :

וראי מן הש"ס דניחן דף ס"ו ע"ח וכבר הביאה הבאה"ד בר"י דק"ק פראג בתשובתו לגודל עטחתו בשמי • וכן ביין הגאון אב"ד דק"ק מ"ד ווהו דחמן אמרי' הכרי שאמר כו' אם מעשמו כפל כ"ו גע • וקשה וחאמי כיהי גיטא וליחום לשמא נטרפה לעחו הוחיל ומחכר עלמו לדעת • וע"כ מחום דגדולה מזקת

דפיקתא למריכן דלא כשתגע חלא שהוא מן הנימילים מרי נפש המחכים למות ומצליכין ח"ע מן הגנות כמ"ש הרמ"ם פ"ב מ' סנהדרין פרק ח"י הלכה ו' יע"ש ותע"ב דהתם אין לנו לנגוע לגד אחר ורק להמת מפני הדרכים הכ"ל אפ"ה לא מפקינן לי' מחזקת פיקח. ומריכן דהוי גט ודלית בי' ספיקא. וק"ו ב"ש בל ק"ו במגרש בגד"ל שאחרנא ירא לכפשו כמבהג טבע תנוגי ונפשו המושכלת מרחו לתלות את מעשיו עבור זה בסיבות אמתלאות רחוות שבחנתי. ולא מסיבות טרוף דעתו. ואין לומר שמי התם. דאינו חלא איסור לאו דלא תהיה אשת איש החופה. שהרי אמרי' בש"ס דיבמות דף פ"ג וקי"ש מה לי איסור לאו ומה לי איסור כרת. והנה פ"ו הקצין התורני המופלא הדיין מוהר"ר דוד נר"ו דיפשיע הקשה לי ע"ז דאיתא דאיסור ח"ח דהיה עון מיתת ב"ד שמי. כמ"ש התו' ביבמות דף ו' ע"ב ד"ה עשאה דכתב דהמבלה כו' יע"ש ותרצתי לו דהמב"ל מוכח דאפי' לענין מי' ח"ח אמרינן הכי שהרי כתב הב"י בסי' קמ"ח ובש"ע שם סי' י"ו דזה"ל הי"ג וכותבין וחותמין כל זמן שיש בו כשעה והוא [מחוסרמת] משעה שהרי שכתבו לה את הגט הרי היא מגורשת אפי' קודם יציאת נשמת בעלה ואם עמדה אז ונתקדשה לאחר שרש מות בעלה הרי זו מקודשת ודלי. ואם כשטה וקיבלה אח"ז קידושין מאחר ח"ג גט ממנו ואחרי וביאתו לשמה כשרפה דעת בעלה הראשון כשעת אומרו כתבו גט לאשתי כיון שהי' אז בדעתו לסלק עצמו מן הגט ולא חפצי בה קידושי הפני. ותיבעי לפ"ז גט מבתרא. ואיך אמרינן ח"ח לעלמא מספיקא. וע"ב משום דגדולה מזקה ליכא לספוקי בהא אפי' לחומרא בעלמא משום ספ"ק ח"ח. ומהאי טעמא אפ"ש שהועד בפני הב"ד שאחר בהיותו בספינה לאשתו שאם לא תתבבנו ותתקדש אלו יפיל עצמו לתוך כור ריין. אין לחוש עבור זה כלל לשמא משום טרוף דעתו אחר הכי וכ"ש אלא דבלא"ה ליכא למיחש לזה כיון דאשת ר' ליב ווירמש העידה שאחוך שאוק והיתול אחר הכי אז אפשר דרק לאייש על אשתו אחר כן כדי שתתקרב אליו:

ועוד דאי' מהא שכתבו התו' בפ' גיטין דף ע' ע"ב בד"ה התם דעתי לילותא היא כו' ומשמע עד שיודע שכשרפה דעתו יחשב דעתו לילותא ע"כ. הרי שלך לפניך דאפילו אם הוא קרוב למות אמרי' דעתי לילותא היא אפ"ג דהדבר ברור וברור בשום שהאדם בבוא קצו אינו בדעתו ואתבעלו חושיו. אפ"ה אלא מפקינן לי' מחזקת ספוי עד שיתברר לנו הדבר. ומב"ש בגד"ל וכן אפי' מדברי התו' שם בד"ה ודילמא קורא אחרי כו' עד ולמה נענן לשמא חנם. ופי' הרשב"ם בחידושיו לשם דה"ם דלמא לא נבדוקינהו אחר בדיקה זו עוד בפעם. דאולי ימלא פיקא בבדיקה אחרת אחר בדיקה זו יע"ש. והרי התם שם לנו שני סימני מוכחים להחזיקו שוטה ח' שנשתתק.

ג' שהרכין להניח לו גלופקרא בימות החמה אפ"ה אמרינן דהוי פיקח כ"ש הכא:

ומעתה נדון ונאמר דלא מיבעי' לדעת הרב רבינו שמחה שפירש ור"ח הכהן ושיעתם דבעינן דוקא למיחשבי שוטה בדלית מחזק מדי' דברים המוזכרים בש' חגיגה פשיטא דלא מיחשב מגרש בגד"ל לשוטה מחמת מעשיו מקולקלים הכ"ל אלא אפילו לדעת הרמ"ם בפ"ט מה' עדות לא מחזקינן לי' לשוטה דהרי נשתר בלשונו וכתב בזה"ל ולא שוטה שורק אבנים כו' אלא כל מי שנטרפה דעתו

דעתו והיתה מסובסת תמיד בדבר מן הדברים כו' ובכלל סוטי' יחסב עכ"ל ולפ כתב בקצרה שלפ כל מי שמסובסת תמי"ד דע"ת וכו' ובכלל סוטים יחסב. ומ"ן שדעת הרמב"ם ז"ל דבעינן שיהא שבודאי נטרפה דעתו. ושבסביל זאת דעתו מסובסת תמיד פשם לפ יתברר לנו דמשום סוטי' עביד הכי לפ מיחסב לסוטה מפני התמדת עסותו מעשה מקולקלי'. דכמה כמי שדם מבוין שדעתם מסובסת בדבר מן הדברים. והמה חכמים מחוכמים. ויפה לו כן מן הש"ס דחגיגה דקאמר בהדי. מי שלפ עבדיכה ד"ש כו' ומשכי לעולם דעביד להו ד"ש כו' הרי משמע בהדי. דאפילו עושה כמה וכמה דברים מסובסים יוצאים מבדר היקש הכלל שבעי המוטית. אפי' עביד להו ד"ש כל זמן שלפ מחזיק דעביד להו ד"ש לפ מיחסבינן לי' לסוטה. ואפי' עביד להו ד"ש כל זמן שלפ שתחזק בהני תלתא זימנא לפ לימחזק לסוטה כמ"ש התו' שם. והב"י בח"מ סי' קכ"ח והש"ך בי"ד סי' ס"ק. ור"י ור"ל לפ פליג שלפ שלפ"ל לפ דיינין לי כסוטה לכל דבר עד שיתחזק בג' מיני סטות כמו גבי סור המועד. ולר"י בדשיתחזק לדבר אחד כמי מיחסב סוטה ומעשה שכתבו התו' שם בד"ה דרך סטות. אבל כ"ע מודים דבעינן שיעשה ד"ש ושיתחזק בזה ג' פעמי'. ומגרש דיקן כיון שלפ נתברר לן דמשום סטות עביד הכי מעיקרא. אע"פ שהי' עושה כן שם בהיותו בקליות לפ הי' לריך הרב המסדר למכתב ח"ע מסיזור גטו. כיון שלפ ידעינן דעביד הכי ד"ש וכ"ל ומכ"ש שלפ עשה שם מעשה בזה. שלפ הגיד בפני המגרש שמפני ירחתו משם שכנת נפשו במקומו לריך להרחיק נדוד. וכדי שלפ לענן משתו רושה לפוטרה בגט כריתות שפיר עביד הגאון מוהר"ר יעקב להזדקק לזה. ואפי' הי' נודע לו לז שם מעשה בהיותו במנהיים. הי' מן הדחוי לסדר גט. זה מפני תקנת משתו כיון דבכל המעשים הללו לפ לתחזק סוטה אפי' לדעת הרמ"כם:

ונ"ל דאפילו בדיקה לפ הי' לריך. ורבו' מת"ם הב"י בסי' קי"ט בשם ר"ם וז"ל שם שלפ מחזיקין לי' בחזקת סוטה לגרש עד שירצו בו שימצי סטות המפורשים בפ"ק דחגיגה כו'. ובעוד שלפ רצינו בו סי' זה אפי' בדיקה לפ לריך. וה"ה בחזקת פיקח ע"ל. הרי מוכח בהדי. דכל זמן שלפ מזינן בי' סי' מרצוי למוש בו לסוטה מחמתו ע"פ הדין. אפילו בדיקה ח"ל ומרבינו שמחה כשמע כמי להרמ"כם דכל עוד שלפ רצינו בי' שם סי' למחשבי עשורו לסוטה לדעת הרמ"כם אפי' בדיקה ח"ל. דבודאי בהא ל"פ הרמ"כם ור"ם שלפ להרמ"כם כחשב לסוטה בעשותו אחת מהשרי סטות יהי' מה שיהי'. ולהר"ם עד שיעשה אחת מד' דברים המוזכרים בפ"ם דוקא. ובמאי דפליגי פליגי ובמאי דל"פ ל"פ. וכן במרדכי פ' מי שאחזו סי' תכ"ח בשם תשובת ר"ח לר"מ סיים שכל זמן שלפ לתחזק באחת מד' דברים דפ"ק דחגיגה. אפי' בדיקה ח"ל. ובכל"ל נמי כיון שלפ לתחזק אפי' להרמ"כם ח"ל בדיקה:

ואפילו נעשה ים מלין ונאמר דלדעת הרמ"כם כתחזק מגרש דנד"ד לסוטה מחמת מעשיו במנהיים מ"מ כיון שלפ לתחזק בי' שום סי' סטות בהיותו בפני הרב המסדר. ומשך זמן היותו בקליף ומ"מ ואלרבה כל מעשיו שם הי' במופלגות ודעת נכונה חריף ומבין דבר מתוך דבר והמניח לעצמו פשם מן

הגר"ה יר"ה בלתי הסתלות זולתו עם סתרי סימני פיקח' כמשמעות הגדת העדים שם שכרתה לפני' ולתי חזר וכשתפס טרס בוחו לשם' ולא כתב הרמ"ם ואע"פ שמדבר ומוחל כענין כו' וכן המהר"ו בסי' כ"ב אלא בדלא נרתה מסתת מעטיו ודבריו שהוא פיקח גמור' ורק סדעתו דלה וחלושה ומוחל ומדבר כענין כחים שם' משמ"כ כלחזינן שהוא כנון ומסכיל וחריף כמו מגרם דיקן בהיותו בקלף ולתי לאו שוטה הוא ולא יתקבלו סני הפכניים בטוסף אחד ואע"פ דחזינן מיני' דבר מקולקל תלינן לי בחמתלת לחריני:

וראי' מהא דכתב המרדכי בסי' תכ"ח וז"ל ע"ר גט הניתן בווירצבורג כו' שנטרפה דעת הבעל' ובדקהו בדיקה מסולסת ונתברר להם כי בחוחו שעה חלים כו' וכו' עכ"ל' וקשה לכאורה הרי כתב הב"י דשוטה הוי כתי שתמזו קורדייקוס דלא מהני כי בדיקה' וכ"כ המהרש"ל בח"ת לתו' ד"ה התם דעתי' לילותא הוא בח' גיטין' דף ע' ע"ב' וי"ו דוקא בדיקת דכשתתק לא מהני כי' אבל בדיקה המסולסת גמורה היתם הוי כנון וחריף כמילי דעלמא כשתרי פיקחים ולתי מהני כי' מן הסברה כנ"ל' ואין להקשות ע"ז מש"ס דגיטין דף ע"ח ע"ב דקאמר אע"ג דחזינן לי' דחריף דהתם בנתחרש מיירי אבל בשוטה ולתי לי חזינן לי' דחריף כולא לכו שכבר כשתפס' ורתי' מש"ס דיבמות דף קי"ג ע"ב דקאמר אביי דיקא נמי דקתני גבי דיבה כשטית כו' וקשה קושי' התוס' שם בד"ה אמר אביי' ובגיטין ד"ה ה"ג לכדר"י' וע"ש כתירוצם שם יע"ש ותכתי קשה מכ"ל לאביי הא אימא הא דקתני גבי כשתטה עולמית לאשמועינן דאפי' בחריף טפי כדאמר ר"פ בגיטין' אע"ג דהתם בנתחרש דוקא שייך למימר הכי' משמ"כ בכשתטה' דולתי אי חזינן לי' דחריף הרי הוא כפיקח לכל דבריו' והא דקתני לגבי עולמית לאשמועינן לר' יצחק אתי:

ואין ספק דמה"ט אף לבתר דשמיע לי' להרב המסדר עריכתו דהמגרש ופחדי במנחיים לא הוי מהדר עובדא והכשיר את הגט והייכו כמי טעמי' דר"ת דגברא רבא הוא' ואפ"ה יתיב גבי בעידן סידור גיטין ושתק ולא אמר לי מידי משום דנתברר להו ממנהגו דמגרש ומילולו דהוי חריף טובא ובודאי הוא שפוי' וכ"כ הב"י בסי' קכ"ח בשם הרמ"ה ורי"ו וי"ל שם שמי סדעתו לגולה ומכין ומציב סדברים על בוריין' אע"פ שלבה וחלושה קידושין קידושין גמורים' וכן גירושין' ואם דעתו מסובשת שחינו מסיג גבול דבר על בוריו כו' ולא גירושין כלום עכ"ל הרי כתב בהדי' דמי שדעתו לגולה כו' גירושין גירושין' ואח"כ כתב שחינו מסיג גבול דבר כו' משמע הא אם מסיג אפי' גבול דבר על בוריו ה"ה כפיקח' וכ"ש מגרש דיקן שהי' לו ואח"כ דעתו לגולה בכל הדברים' ולא דמי להא מגרש להתאי מגרש דמהרי"ו סי' כ"ב ומגרש דהוי בתכפתי במדינות עלזום שפסלתי גטו' דהתם נתברר שלא הי' חריף ומבין הדברי' על בוריו ולא הי' רק מדבר ומציב ומוחל כענין כחים שם בדעת דלה ורזה וגם נתברר לנו שנשתר שטותא גם אחר נתינת הגט כמקדם' משמ"כ מגרש דכד"ת דהוי לי' דעת גלולה קודם נתינת הגט ואח"כ הוא כפיקח לכל דבריו' בענין בדיקה זו והכרת המגרש בע"ע דקלי' ודמילולי' ומוכן הנהגתו בולתי דהרב המסדר וחד דעתי' דהייכו מוהר"ר שמעון

שמעון ק"ה הכ"ל נתמנים יותר ממאה עדים לחתים מהמון עם ללא מכיסה בט"ע • ובפרט נגד הני תרי גברי רברבי • וקלת רתי' מהא דכתב הטור ובש"ע ס"ס סוף סי' כ"ג דשני דיינים נתמנים נגד שני עדים לחתים וכתב הסמ"ע שם לפי' מאה והיינו מטעם שכתב הרמ"ם בתשובה כלל כ"ו סי' ו' דלהדייני' ברירת מילתא טפי דרמי' עלוייהו מסה"כ מסהדי לחתימה • ומ"כ ה"ב לכוותי' ואע"ג דהרב המסדר לכתי לית ידע בעיון דסידר גיטא עובדין דמגרש בתנאים • מ"מ לכתר לחתיידע לי' רתי מנפשי' ומיכר דהוי המגרש פיקח ובקון בשעת נתינת הגט • וכעין הא דתמרינן בש' כתובות דף כ' ע"ב ותי לורבא מרבנן הוא כו' תכא הא דרמתי מנפשי' ותדכרי ע"כ • דתי לתו תכי ודתי הוי מהדר עובדא והוי פסיל לי' לגיטא • מ"ו נתברר תניו כל"ל שהוא פיקח גמור • ומה שתמר לפניו מעניו ס"ב לא הי' ללא מפני הבושה • וכשכר כבר לוח כברוכיא על שגרם לו ולבית תניו הבושת • בהיותו גוויסכה • וסי' טוב לתדם שהוא בייתן ובדתמרינן בב"ק דף פ"ו ע"ב ושושה בר בושת הוא :

ואף כי יהבינן לתו כל דעתיי' דלדעת הרמ"בם לתויל יקשב מכח מעשיו בתנאים • מ"מ תכי תמה על התכמים המתמירי' דמה כל הטרדה הזאת ולמה לא נסמוך בדיעבד על דעת ר"ש ור"ח והר"מ והמרדכי שהביא הריב"ם בסי' תס"ח והרא"ש בא בסי' תסם"ה והמהרי"ט בתלק ח"ה סי' ע"ו ופשטות משמעות דעת הטור וש"ע י"ל סי' ח' ור"י דכולהו ס"ל דלא כהרמ"בם הכ"ל ללא דבעינן דוקא לתחזוקי שושה תמת תד' דברים דבד"ק דתניא וכן משמע מתוה"ריק פורש י"ש דס"ל הכי להלכה ומן הראוי לפסוק הילכתא כוותי' כיון דבתרתי תיכון נגד הרמ"בם • ופשי' לכתתלה וכ"ם בדיעבד :

וגם שם נודע דהוי פיקח לי הלכה כהרמ"בם מי כבתרתי הכ"ל • מ"מ כיון דתתי המגרש הבתה לקתן ותוכן בי' דהוי פיקח גמור כמ"ש הגאון דמיץ • וחכמי פפ"ד גופייהו ע"י שמש ב"ד בהתראת למנורתא שתבוא לפניהם ולא כודע לן דהוי טעיא לבתר דיהיב גיטא • והדרבא נודע לנו ע"י הגאון תב"ד דח"ד וע"י שתרי תכמים ותכמים שלמים וכן רבים דהוי פיקח גמור בבוקו לנובדן • ח"כ שלנו לומר דגיטו גט מכח ס"ם • ח' דילמא הילכתא כה"ת שפירש וסיעתו • י"ב • ותת"ל הלכה כהרמ"בם וסיעתו דיש מהבתה פיקח • בשעת נתינת הגט נמי פיקח הוי • וס"ם כזה ח"ל להתהפך • דהא בעינן לתתמולי דשמא מעולם לא נסתעה • וכמ"ש הס"ך בדיני ס"ם סי' ט"ו • ומב"ש לפי מה שהעלה הפר"ח בדיני ס"ם סי' ט"ו דח"ל סוס ס"ם להתהפך • וב"ת גם פיקח תב הוא • לזה כ"ל דספק הרתטון מתיר יותר מן הספני דתלו לספק הרתטון לא בעינן שיהי' פיקח עכשיו לפניהן • ולספק השני בעינן שיהא עכשיו פיקח לפניהן • וכעין מ"ש הס"ך שם בסי' י"ח מ"ב יע"ש • ומב"ש גם שמא הדבר שנשתעתי • דעייל פתדא לח במגרש זה גם קודם תתוכתו דתיכא עול פיקח לקולא וק"ל • וכמו שכתב הגמ"ב בר נר"ו מפרש בתשובתו :

וב"ת דהוי ס"ם במקום דיחתזק היסורא דח"ח לזה י"ל דהא כתב הרא"ש בתשובתו סי' ת"ח דתמרינן ס"ם לפי' בב"ב ורתי' מדברי ר"ת דפסק בספק

בספק דרוסה שבתערובת • דמותר כל התערובת מכח ס"ס • תע"ב דהוי במקום חזקת איסור דבמקום בהיתה בחזקת איסור לבר מן הכי עומדת • תפ"ה לאמרי' לי' ותע"ג כל הפוסקי' מקלוקים על ר"ת בזה • הייגו משום דהוי ספק דרבנן בגופו והכאי בתערובת • ולו משום דספק דרבנן הוי לכר מן התורה • מ"מ אכ בזולת זה הוי מותה לר"ת למיתרי ס"ם בכ"הג • ומה שהקשה בס"ת מ"ב והביאוהו הב"ח והט"ז ופר"מ שם ע"ז • דשאני התם דתע"ב דבמקה בהיתה בחזקת אמ"ה עומדת • הרי לך בחזקת טרפה עומדת ודרוסה אינו אלא טריפה כ"ל דלק"מ דספק דרוסה כיון דיש לחוש לדריסת הזוסב דהוי כניקב דלא מכרי בי' סמיטה כדאי' בי"ד סי' ל"ג • מ"ש ולאי בחזקת אמ"ה עומדת • וכן העלה הפר"ח בכרם"ח הכ"ל ותע"ג דהגהון בעל מחבר פכי יהוסע כתב בתשובת אמ"א הגהון בעל שב יעקב בסי' מ"ח בשופו דלא בכרם"ח הכ"ל • מ"מ הרי כמה וכמה גאוני' מחרוני' מן הספרדיי' • מתירין ע"י ס"ם לפי' עיגונא דאיתתא • וכן רמיתי בס"ת מוה"ר בחלק ח"ה בעיגונא דאיתתא ובס"ת סי' ה' ו' ל"ה מ"ח • וכן בספר ס' חלי' רבה • בשגם די"ל דחזקת ח"ח דבב"ד לא מיקרי איתחזק איסורא • כמ"ש בס' יאמות קף פ"ח ע"ב ובכתובות קף כ"ב ע"ב • דחזקת הפה דייקי ומנסבה מגרע לה לחזקת ח"ח • ובפרט לדעת הר"י בר ברוך שבתו' בכתובות קף כ"ו ע"ב • וק"ו בבב"ד שבכר יפתה הפה מחזקת ח"ח והוחרה בב"ד בקליף • וכ"ל דזהו נמי דעת הר"מא בס"ת סי' ל"ח יע"ם • ומלתף לזה סברת רש"י דקידושין ס"ו ע"ח בד"ה סמוך לחבי כו' והכא ל"ש קושי' התו' שם ע"ז שהרי אין חזקת פיקח חלוי בחזקת ח"ח והרי הכו דכין על הרוב ולא על המעוט • והייגו נמי בפסוטות דברי הב"ם דמ' חולין יו"ד ע"ח שכין לחתרעי בהמה לא לימרעי ובבב"ד ל"ש קושי' התום' שם ממקוה • דהרי הייגו טושה לפנינו במקוה ושכין • וגם ל"ש לומר מסיר ואחי כו' דהא יל"ד מי' מסיר ואחי הרי הסרון העשה המחרוכה להסליס מ' שהה בא בעשם אחת • תע"ב דהכי פי' מסיר ואחי פי' רגיל להתחסר אחת לאחת • ומש"ה חייסינן שמא כבר נתחסר ממ' שהה בשעת העבילה מש"ה בבב"ד דאין רגילות להתחסר דעת האדם וק"ל :

והו כ"ל דבבב"ד אחי חזקת פיקח דמעיקרא ומגרע חזקת איסור ח"ח • ואמרי' דהוי פיקח בשעת נתינת הגט כדמעיקרא • ודמי למי שבטל ס"ח קבלה ושטר ומצא אח"כ בשבדקוה שהייגו יודע ה"ם • שכתב בהגהת הרמ"ח י"ד סי' ל' ע"ם ס' התוספה דכל מה שטחט קודם שבדק כבר משום דהוקמיגן לי' על חזקתו שבשעה שטחט הי' יודע ה"ם ואיתרע לה חזקת איסור דבמה בחיה • ואפי' לדעת הט"ז והפר"ח שמחולקים ע"ז הייגו מטעם דהרי ריעות' לפניך • שהייגו יודע ה"ם ודמי למקוה ושכין אח"כ מגרע דב"ד שהוה פיקח לפנינו • וקאי רואי לחוקמי לחזקת פיקח ולומר דלעולם לא נשחטה • והו דמי למקוה שרגיל להתחלח ולהתחסר • דכל היגו מוחזק להתחסר בפחות ממ' שהה • ומ"מ היגו יודע שהה שהחסר בינתיים לפחות ממ' שהה או לאו • שכתב הב"י בי"ד סי' ר"ח מתשובת הר"ן ובס"ע שם סעיף ס"ה שהם טבל שמא בחותו המקוה או שהה וגמדל חח"ז ומשלך שלם דעלתה להם עבילתם ולא הגמריכ' חוקמי' עמא על חזקתו מטום דהדרבה העמיד מקוה על חזקתו • וא"כ ה"כ דכוותי' ומש"ה דחיכא ס"ם דכ"ל • וזהו ברור :

וכיון שזכינו לדין ל"ע שנעלמו ממנו ענין גוף העדיות שנעשה בפ"ס יע"ש וכתוב בפרמ"ק ל"ע בפני הב"ד מ"מ מאחר שידענו שע"פ כמה"ר ש"ק סי' כ"ו וחד דעמי' כמדומה הנקר' ר' ליב ווירמס סי' ועוד לישב עדים העידו שלא הרגישו במגרש הזה שום סי' שנעשו בהמשך זמן הישוב אחו עמו בדרך הלוכו לבוכה. ל"ע שאפי' מאה עדים אחרים מכחישי' אותם שאמרו שלא נו סי' שעות גמור ואפי' כל הני דפ"ק דחגיגה והוי לי' תרי לבהדי תרי דהוי ספיקא דרבנן ומלתוריתא מוקימנן הכא בחזקת מ"מ דמעיקר' כדאמרי בשם' יבמות ל"ו ע"ש [והתוס' שם וכניטין ע"ח ע"ב וכתובות כ"ב ע"ב וב"ב דיש ע"ש וקידושין ס"ו ע"ש וב"ק ל"ב ע"ש] מ"מ כיון דאית לי' חזקת פיקח דמעיקר' לבהדי חזקת מ"מ אמרינן ספיר דאיפלגה תרי' מכח ס"ס כיון דלא איתחזק בשום פעם לשוטה. ואפשר כמו כתבתי לעיל בענין ס"ס דקלונית, ובירתי לתון בנו כח כלל לדונו כשוטה מפאת בריאתו ופחדתו מתחלתו דכיון דאמי הוי ס"ס. ספק שהחמת עם העדים שאמרו שלא הרגיש נו בדרך סי' שעות. ואת"ל בהמכחישי' ואמרו שלא ממנו הרבה סימני שוטה גמור. שמא מדהשתא פיקח בשעת נתינת הגט נמי פיקח הוי. שכבר נשתפה טרם נתנו לשם. ובפרט שכמה עדים העידו שלא הרגישו נו שם שום סי' שעות. ומדברת שכירו נו שהוא פיקח יותר מכמה לבושים. מהמון עם אולתו. ומה שהגיד בפני הרב המסדר שמפני חשש ס"ג הוא בורח ונודד ממקומו. לית מאן דפליג בחדא מילתא מיסרך סריך ודעתו מטרפת תמיד מתחלתו ועד סופו. שלא בחכמה עשה זאת להסיר ממנו מסוה הבושה על בריחתו מבית לביו. ועזבו את לשמו. ועילא מלא מפאת שאר עשה בחכמים להגיד לחתלא זו. והרחי שגילה לו טעם וכיסה ממנו וכן מצאתי בכי חדש שם שפסיים. שהעלים ממנו מהות תמיהת עיון הסכנה. וקורת אני עליו גם לויל מחרים לכפס יחשב. ואלו הי' שוטה הי' הולך רכיל מגלה סודו שם לכל חדש כפתי וכסיל יפרים הולת קטורה בלבבו:

וממה שאמר המגרש בהיותו בלונדן. ואחר שובו למקומו. שמאז לאחו מבית לביו עם חמיו עד בואו למדינת ענגלנד הי' כחים נרדם וחולם חלום ולא ידע דבר מכל אשר נעשה בו בפני הרב המסדר עד בואו לנבול מדינה הנ"ל שאז נעשה כבריה חדשה וכמי שיעור מצאתו לון ליקח רחי' כלל לגרוש את הבת עבור זה בשום דבר. מאחר הי' בחחלה. וכי אחי הבעל ומערער מי מיחון. כדמוכח בניטין דף ג' ע"ש. ובדוכתי טובא. דל"ל לה שבקת חי לכל גרושה שיהקרט המגרש על כתיבתו נט. וכן כל חוחן שאמרו חז"ל להוליח. יעמו כמגרש הזה כדי להחזיק בחשתו. ח"ו לחלק שייך למימר הכי כלל. ותמהני מאוד על המחמיכים לקול דבריו ופחזות שקרו מאחר שכל חיש בלבב במעט עיון יתבאר לו שכל מה שפעל המגרש ועשה ואמר אחר בואו ללונדן ואחר שובו לבית לביו נגד מעשה שגעו הי' כל כמות שהכשים מלומדה ועלת קרוביו ומיודעיו ופתי יחמין הדבר שנתפשט בבואו ללונדן וכי אנגליטירה ח"ו היא לחוירה מכשים. והחכמה מהין ממנה לו שם. וכי מעבר לים היא. ח"ו מעשה חגמרוחי. וחשבו לעור עיני פיקחי. ולטלטל דברי לדיקים. ואמרים מלודקי. ואי משום דגילה דעתו בפני הגאון המסדר שמפני חושבו שגרש אשתו ונודע לנו חת"ז דלא הוי חנשו להא פשר למגן. ודמי להחיא דקידושין דף מ"ט דזבין נכסיו לדעתי' לתיסק לת"י ולא חסתלק לי' דמכירתו בטילה. כדאי' בטור ופ"ע ח"מ סי' פ"ז ס"ג

ד"ל כלל ו', דקי"ל כתבי ביעל קנ"ס דאמר בפס' גיטין דף ל"ד דגילוי דעה בגיטין לאו מלתא היא ועוד הא קי"ל בעור"ם סי' קל"ד לכל לוגם דמכפרי' לה פסוי' לוגם ומכ"ש כיון דביטל בפעת הסידור גם כל המודעות וק"ל. ועוד דהתם גופא מי הוי סליק לה"י יהי' מחיזה סיבות פיהי' ובמלא חח"כ טלה הי' מן הרחוי לעלות לה"י מפני לותה הסיבה פהיתה בטילה מעיקרא. מ"מ כיון דהיו מיהו סליק מכירתו קיימת וה"כ דכותי' דאמ"ג דסיבת הליכתו לעבגלנד היתה מפאת ירחתו ובחלו ובמלא דפחד למגן. מ"מ כיון דע"כפ נסע לפס ולא הי' רוצה לעגן אחתו עבור זה הגע בפר בדת מ"ו:

והנה בהסקפה דאחסונה הי' עולה על דעתי לומר דה"עג שהי' כל העדיס בלתי הכתבה מעידים שרצו בו שימכי' פוטה דב"פק דהגיבה מ"מ מדחזינן הפתם שהוא פיקח לפניהו אמרי' כמי דאסתמא הי' ג"כ בפר פיקח בפעה שגירש. ורחי' מהא דק"ל בדב מ' קידושין ע"ט ע"ח הרי היא בוגרת לפניהו. וכר' נתן דהתם ודב"ב דף קנ"ג ותפי' ר' יעקב ל"פ עלי' דר"נ הלא מטעם דאוקמינן ממונא בחזקת מרא קמא. מ"מ הכא הליכא חזקה כנגד זה דחזקות ה"ה ליכא כמ"ש התו' בכתובות כ"ב ע"ב ד"ה אסם חלוי קלי. ובשארי מקומות שכתבתי לעיל. וכמ"ש הגאון מב"ל בר"ו דק"קמין בתשובתו. אמנם לאחרי שוני לעיין שפיר קא מזהינן הליכא למימר הכי דהא יל"ל על מילתא דר"נ דאמרינן חזקה למפרע ומדאסתמא ס"מ מעיקרו כמי הכי ומ"ם מכל התורה כולה דאדרבה אמרינן לוקי מילתא אחזקתי' דמעיקרא. ואמרינן הפתם הוה דתיתרע. כמו לעניו גביות בסי' פ"ח. ולעניו טריפות בסי' כו"ן ובפעל קבלה הכ"ל ודוקתי' אחריבא טובא עלמו מספר [והה דתנן בפ' בהרות פ"ה ומייתי לה הם"ס בריש מ' כלה דף ל' ועירובין דף ל"ם בגע בחד בלילה ולמחר מלאו מת כו' והכמים מטמאין דכל הטומאות בפעת מציאתן בפר כתבו התו' ריש נדה ופס דף ל' בד"ה מכל הטמאות דחזקה לעניו קדשים אמרינן הכי. וכ"כ בעירובין פס ובפרק פרוש ומחט חלוקה ע"ג מעלית המהומה. מפוס דאוקמינן הטהרות בחזקתן יע"ם. ותמהני על הגאון בעל הט"ז בי"ד סי' שפ"ז ס"ק ב' בקושיתו הרחבוקה פס מהריק דמ' פסחי' דף ל"ח המפקח את הגל כו' על שהעלים עיניו מדברי התו' הנ"ל דלפי דבריהם אין מקום לקושיתו דהתם לעניו עפיית הפסח מיירי [וה"כ ה"ג אע"ג שהוא עכפיו פ"מ נימא דאוקמינן בחזקת בדי' דאי הפתם בדי' מסייע חזקת דמעיקרא [שהי' בחזקת בדי כשארי בני אדם] לחזקה דהפתם לגר"ע חזקה ממון ומחכתו מחנה ואם הוא עכפיו פ"מ מסייע חזקת ממון לחזקה למפרע לבטל חזקה הגוף דמעיקרא' ולומר דמתכתו בטילה. ור' יעקב פ"ל דלפי' הוא עכפיו בדי' מ"מ אמרי' דחזקות ממון כמרא קמא עדיפי. ומברעא חזקות בדי' דמעיקרא עם חזקה למפרע דהפתם. אלא דהמקפה לימא כתבתי בקידושין ע"ט קו סבר דבין לר"י ובין לר"י אית להו דחזקת בדי' דמעיקרא' וחזקת ממון מקולים הם. לחוקי חזקה נגד חזקה. אלא דבהפליגי דר"י סבר חזקה למפרע חזקה מעלי' היא והייט כרב. ור"י סבר דל"ם כלל חזקה למפרע והייט כשמואל. וע"ז מסכי התם לימר לך רב וכו' ואימר לך שמואל והייט כנ"ל ומה"ט לא פרש הם"ס עם הך דתם פ"מ דר"י לליבי דשמואל. והייט משום דכבר פרים התם לליבי' דרב. דמחכי התם לליכא למימר העמד ממון על חזקתו.

וכן

וכן נאמר עליהן דשמואל גבי כך דאם כמצה ס"מ לר"נ: וזהו פשוט ונאמת: וכמצה
לפ"ז אם הי' נתבדר לנו ספרי המגרש שוטה בדרך הלוכו לקליף דח"עג דחזינן
לי' הסתת סהות פיקח לפניהן: מ"מ אפי' לר"נ ורב דס"ל כוותי' לא נוכל לומר
חזקה דלמפרע דמהסתת פיקח מעיקרא כמי פיקח דאדרבה הוקמינן לי' בחזקת
שוטה דמעיקר' דעליה ספי מחזקה דהסתת: ודר"נ סתמי דמסייע לי' חזקה דמעיקר'
הו חזקת ממון כנ"ל ודרב סתמי דליכא חזקה דמעיקר' לבטל חזקה דהסתת כדאמרינן
התם בהדי' יע"ש ולקמן ס"ל:

אלא דלא קריכין לרמי' בתרת הדין דבל"ה סבי בספרי כל חיכון מילין מעליין
וסתגמין תרוין סהריכן דכתיבנא לעילא ודנפקין מפומא דהכך
רבנן וגאוני' דאידכרן לעיל למעבד עובדא למיפרי הך חיתתא לאה דרתא דיעקב
לעלמא בלא מסתתא ואפי' למיסקל גיטא סהריכא מסוס חסם הלעז דנפיק מגיטא
קמא לא מצרכינן לה מסוס דלא דמי האי עובדא כלל לההיא עובדא דר"ת סכתוי'
פ"ב דגיטין דף ל' בד"ה והלכתא מותרת כו' מסוס יש לחלק לבין עובדא דהתם
לעובדא דידן דכתה מנפין: דהלו התם נכתב מילה כדת שלא כדת וכתב ספרא ברים
וחלופי ל"ר רי"ש: ותו דלית בן חילא למיכייפי כר"ת בעובדא דהתם: וכמו שכתב
בס"ת הר"מ סי' ל"ח ובכ"ש סי' מ"ה סעיף ס"ח וס"ב: ובפרט דהתידע לן בתר הכי
דהוי חד מקריבוהי דמגרש מהדר מזיופא ולבתר סהדי סיקר' ועיין בח"מ סי' ס"ג: ותו
דלא הוי ספיר ויאות ולימך לחכימא דפיק מעיקר' לעז לחתי גיטא מקמא דהוי
ברור לי דברותא דמגרש ועובדין דילי' בחתרא דרב המסדר דמקמי' דיהיב גיטא
ולבתר הכי דקפ"ה הוי מפיק סוס בים מרב המסדר ומגיטא דנא והוי מקרים בחתרי'
כרוזא בחיל דחיתתא דא בחזקת ח"מ קיימי למיגבי' סהדותא מיהו גופי' בבי דינא
דילי' בתר הכי מהתי מלתא ולמיפסק דינא לפומייהו דהכך סהדי דסהדידו קמי'
מסוס דמחזי כנוגע בעדות לענין האי דינא דלא ניתא לי' דיימון סהדי סהריכא דקא
מזמי להו לקמאי וכסיפא לי' מלתא עובדא למיהדר עובדא ולהוי מילין מילין דגזר
מעיקר' בטילין וסבירתין דלא סריריו ולא קיימין ותתבדר לעיניהן דכ"ע דלא ספיר
עביד דלא חייש לחרס דר"ת ודסתר מרגן ורבנן סגיתין דהוו עמי' וכמ"ש בח"ת
הרל"ח בקונטרס הסמיכות דף רע"ח ע"ג על ענייני' דכ"ה ברתיות ברורות ובדף
ס"י לוספי' הוא דקא מוסיף: ברתיות והוכחות על ענייני' דהסיא מלתא יע"ש: וה"כ
בנד"ד דדמי' לי' ותע"ב דהוי ידענא דמעיקר' דדיכא פרכא וקלא לאו בעלמא הוא
ולית בי' מפסק: מ"מ לסיקנא דלעתהי למיבעי לה גיטא סהריכא הכיכא מטעמי'
סגיתין ידיעין דלא כיון דחזינא לבתר הכי דמסוס לחתי דדרך דמסונא לסיתעביד
ההיא מלתא דנפקא קלא לבתר גירושין מכ"ם לבתר דשמענא דסיתעביד עיקולא
ועיכובא מן סבורי דמגרש למסונא דאזוה דמתרכתא דא: לוף הכא מהדרנא בי'
ומיכא דלא קריכנא הו גיטא סהריכא ואפי' לחומרא בעלמא כיון דלקוסטא דמלתא
גיטא קמא הוא כשר לדיכא ולית בי' סום ספיקא כלל: וכמ"ש בס"ת הכ"ל ועם כל
דא ספיר קאמי ליכוי דעתאי למתרכתא דא ואזוה דעיתי דילי דתתעכב עוד מרגן
ירחין לבתר ריש סתא דאתי זימנא דקבע לה הגה"ב כר"ו מפרהב מלהתנסבא כי היכי
דתסבוק רווחא לאזהוי דמגרש וברי' למיגרש קיטרא דאיתקטר בגרמא וברי' דלמוסנא
למסונא דר' יעקב סבית דמתרכת' ואזהוי דעותי' דברי ר' יצחק וספיר בשפי'

למיסדי ניטע תכיניא לבתי' דר' יעקב ע"י סליח להולכה כדמ"ו ותי לייתין ר' יצחק
ואבוהי למיעבד כדין טבח הוה ועבח להוי וכבון חוף תיהי לחה פריכה למיסב מני
ניטע דין ברעות נפשה ולח בעי למתמוני בתר הכי תלת ירחין · ברם מי לה לייהון
חבח וברי למיעבד הכי בגו זימנה דתרין ירחין לבעיל תיזול תיהי מ' לחה ותתנסבח
לכל גבר דתבדיין בלח סוס עיכובח כלל ותיכוב לח יתחח בירחח מן יומח דכן ולעלם ·
וכל מיכם דייתי בתר הכי לחפוקי סוס בים וקלח לבעז עלי' דגיטח קמח בזרנוחח
דליבי' ליהוי דחיל דיהול עילווי' סמתח דר"ת ומבורתח דילי' מכיתין דדרי' ומחרי
רבנן דבתרי' דחמין יתעבד וביתי כמלי יתסוס דהח קלבח ביטרחל עביד ויתעי' לי'
לעוחח ולישרקי' חיווי' דרבנן דלית לי' לחסות' ויהח ניחח לי לחדח כדחסתא לחודני
דף סחרי רבנן דברי' ליתתח דח כוותי יסכמון למילתח דח ותף חכיתי דרח ותבי ק"ק
פפ"ד יע"ח ליקר' דק"כ ותוריית' בתוקפי' דלהון ובח"ליהון ליהוין מסחלין דחספרכח
יתעביד הכי בגו חלי זימנח דקבעתו לעילח כי היכי דלהוי סלמח בעלמח מעילח
מחתח · ותי לח יהות ופפיר בחפיהן דרבנות' דברי' ליתתח דח לחסכמח עלי'
דההוח מילחח כוותי' תוף חנח מבטל דעתתי לגבייהו והדרנח בי וכל הח לעיל
חמינח ולח מסתפינח · ועד המינח הוינח עמינח · ולח בעינח · להחווי' דעתתי
בחלי דילענח מסוס דהוי לחילחי דלח יימרון לליקרח דילי עבידנח בלח בר עיליכח
ומסוס יהרח לחתתי ולמיהוי לף חנח בגו מכיינח דהנך חריותח קח מיחכוונח · ברם
לקוסטח דמילחח מסוס דהחח חזינח · דדינח דקטוס גזירנח · ובחסונח על הח
דחלילנח מקדמת דנח · דהחם כמי חדח ליתתח סריכח · כהנך רבנותח דדכירנח
מכל הכי טעמח דכתיבנח וקמי שמי' גלי' לליקר' דילי' עבידנח · דהח קח
מסתפינח · מעוכבח לחלקח יפרחל לי לח מבלינח · וכל קבל דנח · עילוחי קבילנח ·
למיתי חו זימנח לחדריכח · לחודעי לכל מלן דבעי למידע לחכתי בחילח קמח
קחמינח ולח הדרנחי ובדעתתי בדיוכח · לעלמח דחתי כי קחילנח דפפי' לבדרי
רבדבי לח מחכפינח · ובחלי דכ"ל להלכה ולמעבד לדינח · חנח נפפתי כחיבנח ונדחי'
מהימנח קח חתימנח פה פיורדח יום ו' עש"ק י' לחול חק"כז :

כחו' הק' יוסף מסטיינהרט חפ"ק הכ"ל והגפי' :

אדרבי הח סנח קדישח חזדמן לן דנסיר עלמין וכמה ערקיחות מחכלן
להחוח קומח מחלי רבנן הוח הגחון הגדול מוה"ר יוסף העפיל
לבוב נר"ו חכ"ד ור"מ דק"ק סווחנך וכל מדינת חנכנך מחסף לכל מחכה פלקיס זה
ונסע דגלו בחחרונה · לכל יש עת וזמן בגיע חרכי ליהו"ע חע מוהב יפר"ח לל וקול החור
קול תייר טב כשמע בחרציו זה קולו של יהו"ע רחם לכוכבים מלח רוח חכמה ובינה ·
ויחלים יהו"ע סערה דסחילה ומוליך לימין זרוע הפחרתו כמפחרת חדם הגדול
בענקים כמה רב גיבריה בחסונחו החסונה מחורם חלו"ב סדו חיחם יהו"ע חת
הח"רם הכה חר"ו חר"ם ברזל בברזל יחד וכפעים יפוצץ סלע המחלוקת לחסר חלק
לבם לסבח בסער מוכיח זפניהם מפכי לפונה · הוח ביטל חת המערערין לחתי ניטע
מעליותח ותבר גרמי גרמי לפוגמי מספחות מבדר ומלבן הלכתח בכח דהיתירח פכיו
כפני לבנה · והיו עיכך ולכך סם על כל מוצא פפתין פפתי דעת וכתן מלות
קדישה ומלות כוכח :

כדרפתי

נדרשתי לאסר שלוני לחות גס דעתי בדבר הגט שכתן כהר"ר איצק בן כהר"ר יעקב ליוך ניית בורג ממכתיס להסתו מרת לאה בת כהר"ר יעקב ג"ה מבונה שסידור לותו הרב המח"בג מוהר"ר ישראל נר"ו אב"ד דק"ק קליף והמדינה וב"ד בחתם אלול תקכו"ל. ולעומתו מתבטאים קול רעש גדול מק"ק מנהיים ע"פ כתבם שכתבו לק"ק פ"פ ה' תשרי תקכ"ו. וע"ז קמו ונתעוררו הגאון המפורסם החסיד אב"ד ור"מ בצירוף שני בתי דינים דק"ק פ"פ להתמין לקול הריעון ועשו מעשה רב להעביר קול מחכה העבריים ולכתוב להרב המסדר הגט ולגזור עליו בגזירת עירין פיצוה להכריז בחיל בב"כ שלין לסמוך על הגט כלל והתשה הכ"ל היה בחזקת ח"ולא יעשה סכיגורין לדבריו דק יכתוב להם גופא דעובדא של גירושין הללו. ובכתייס כך ליתתא ליסורה מכ"ע כהקדם בלי שום לד נדמוד ספק אם ס"ס שבעולם זהו תוכן כתב הכ"ל בקצרה:

והרב המסדר הנ"ל הסיב להכמי ק"ק פ"פ הנ"ל ושלח להם בכתב מפורש גופא דעובדא והמעשה ב"ר מתוס ממנו וביח דינו ומן המגרש הנ"ל. וגם הנ"ע שנגשה מהב"ד בקליף. ומכהון ירחו שלין לפקפק כלל על הגירושין והרי היח מ' לאה הנ"ל מותרת לכל אדם. ועל כל זה לא הסכימו חכמי פ"פ וזיו להכריז בב"הב שם בפ"פ כמה כרוזים שהתשה הנ"ל היה ח"ח בתורה. וגם פרסמו את הפסק שלהם בדברים לפסול את הגט בפסול גמור. והפריזו על המדה שתש ימות הגעל כ"ה חילק הנ"ל מותרת התשה מרת לאה הנ"ל מדינת חפילו לכהן. אך מפני מיגת עליה קול גרושה לא תנשא לו לכהן. והרב המסדר הנ"ל לוטק בכרוכיה לפני גאוני' גדולים המפורסמי' בדוריהו החונים על דגליהם ברחבי הקהלות שבמדינת חסכנז וערך מפעמו לפניהם בשלחן ערוך ערוכה בכל רחיות והכחות ומרחה פנים בכוחו דהיתירא בתר הקריך בתשובתו. ועליו יסתכלו הרועי רועי ישראל גאוני זמנינו ה"י לנעם. ורחשובה יגה הגאון המפורסם מוהר"ר ליב נר"ו בעל המחבר ספר שבת תרי' אב"ד ור"מ דק"ק מין והמדינה יע"ש. ותתרין הגאון ההפורסם מוהר"ר יחזקאל לנדא סג"ל נר"ו אב"ד ור"מ דק"ק פראג יע"ש. ותחריסה ס"ב הגאון המפורסם מוהר"ר שאול נר"ו אב"ד ור"מ דקהל התכנזים דק"ק אמשטרדם יע"ש וכל אחד מהשלשה גדולים חפם במדת עכוה יתירה ולפתוח בשלום להכוח להכמי פ"פ סיודיעו טעמם וכימוקם על מה ולמה שפעשו בכבוד הרב המסדר ורוצים לעגן את ישראל לבטל הגירושין. אבל חכמי פ"פ לא הסו לחוזן ולא רצו לגלות טעמם רק שלחו לכל אחד מהשלשה גאוני' הנ"ל הכרוזים שלהו להכריז בב"הב בפ"פ וכתבו ידי לחכימת ברמיזה. וע"ז שלחתן לדעת אחד מהכתובים לחזור בגיבור חיל לערוך מלחמות חובה לכבוד ה"ת יחשלה ותורתו הקדושה. והרחשון שקפץ ליס התלמוד תחלה להגדיל את הדיק מעיקרא להכשיר את הגט ולהסיר כגלי העיגון של התשה הנ"ל. הוא הגאון המפורסם אב"ד ור"מ דק"ק מין. ותחריו הגאון המפורסם אב"ד ור"מ דק"ק פראג. ותחריו הגאון המכונה אב"ד ור"מ דק"ק אמשטרדם. נרם יאירו לנעם. מהשני גאונים התקרונים הנ"ל מה שהשיבו כשלח לי כל תשובתם לבל מהתשובה שהשיב הגאון המפורסם דק"ק מין לח כשלח לי רק פסק שכפוף תשובתו לבל מ"ם בתחלת תשובתו ומכלכולו עדיין לח זכיתי להגות מאור תורתן ומלפולו. וכאשר שמעתי

יהנו עוד כמה רבנים גדולי ארץ שגם המה יגלו לעזרת ה' להרחות כוחו דהיתרא
ועריותא דהיתתא דכח לך דבריהם נעלמים ממני :

ולאחר שסקתי עיני ולבי לעיין בכל הני מילי דאמרי רבנן הנ"ל שהגיעו לידי מלחתי שהיו מהדרין מן המהדרין בכל לך ולא הניחו מקום שלא דברו בו מהכנרך לאותו ענין. ומי הוא זה ואיזה הוא שיבא אחריהם לדונו אפי' רק מספק שלא מלא והם כבר מרגיעתא מחותי' ומי יבא לחדש דבר מה שלא חדשו הם כבר ואיזה ענין יחסר ירחה מה שלא רמו הם. ואנכי לא ידעתי מה רחה הרב המ"הב המסדר הנ"ל וסייעתי' לבא אחרי לחתם את כלי ריקן קנקן יפן שחפילו אין בו לא חדש ולא יפן רק מנוגב מכל טוב זו תורה. כי ידעתי מיעוט ערכי ומולדה מלבי ודי להפקיע את עלמי. ואיך אשא ואריס רחם להכניסני בשלא המחלוקת בחתרא דמרייהו זייכייהו תלי' מחן מעיילינא לתמן. ובכן מהרחוי הי' להמשיך את ידי מזה הדבר. אפס לאחר שרחיתי שהגאונים גדולים המפורסמי' הנ"ל התעוררו לכל אלנסי חיל שחילם לתורייתא ואזרו חיל למלחמת חובה שלא יהיו בנות ישראל הפקר וכמה חסו ושקדו חז"ל על תקנות בנות ישראל שלא יהיו ערורו' ועגונות אף גם אלא להטיל מום בקדשים קדמי מיתם ת"ח גדול בישראל שח"ו בא להחיר ח"ח לעלמא ולגרום להרבות ממזרים בישראל הלילה שמוטל על כל מי שבגע ירחה ה' בלבבו להכניס את עלמו ולעייל בהך לבדוק בחורין ובסדקין עד מקום שידו מגעת אם יש למלוא בדק או תיקה במעשה הרב המסדר הנ"ל. אז לא. כל הלה הזדקקוני והכרוחוני לסוה אף אחת זעירא דמן חקרייתא ביני ולבי על כל הדברים האלה. ואחר יהיו אלהים בפי לומר ויהא רעוא דחימא מלחא דחתקבל :

והנה אחרי רואי שהגדולים גאוני זמנינו הנ"ל שקטנם עבה ממחני כבר פחחו בשלום בקריאה ולטון חיבה ובענוה יחירה בכחבם שכחבו לחכמי ק"ק פ"פ ובקשו מהם שיגלו להם טעם היסור שאסרו על כפו העלובה מ' לאה הנ"ל וליטח וליחן עמהם בשלכה. אבל מיאנו להשיב רחי' לדבריהם רק אמרו כך עלחה בחחבחם לפנינו ואין אנו צריכים לשלטל דוה עם שום חכם מחכמי ישראל. ומלפנינו לבד מספק הוה יצא ואין רשות לשום חכם מחכמי ישראל לדבר דבר בזה העסק וכה הכריזו בב"ה בפ"פ שאלחו הם בעלמם גוסח הכרוז ליד הגאונים הנ"ל כמבואר בחשובת בנאון המפורסם אב"ד ור"מ דק"ק פרחג נר"ו. אימו מהרחי שחכחוב גם אני אליהם שיודיעוני את דרכיהם. כי אם בחרים האלה נפלה שלהבת והבערה בלחו יצאה מלמלאות מבוקשם מה יעשו לחזור הקיר כמוני אמרתי כשם שמלוה לומר דבר להכשמע. כך מלוה שלא לומר כו' :

ולכאורה יש ליחן טעם על סירובם של חכמי פ"פ הן במה שעולה על דוקא מספק הזה יצא ולא לבד שחיכם רוצים ליחן טעם לספק שלהם. אף לא לשלוח הפרלטיקאל של ג"ע שגבו הם וכל מה שבנו פסק דין עליהם. הלא גמ' ערוכה היא בס"פ ז"ב ואם אמר כחבו וחחתמו ותנו לי אחיזה טעם דכחובי כוחבין
וגוחנין

ונותנין לו • ופ"כ הוה בבעל דין דלא גמירנא סבירא • כ"פ הוה היכא דאד מבעלי דיניו הוה ת"ח גדול ורב מובהק כמו בנדון זה • אף גם כל חכמי ישראל המפורסמין בדורותינו מודים ומבקשים לידע מהיזה טעם סדנו כך שמחוייבים לגלות להם טעמם על הדין סדנו • ועריך לומר שחכמי פ"פ תמכו יסודם על מה שכתב הב"י וגם הובא בדמ"א בהג"ה בח"מ סי' י"ד ס"ד שאין פריכין לכתוב: מהיזה טעם דכתהנו: אלא מב"ד קטן לב"ד גדול • אבל ב"ד גדול סדנו אין פריכין לכתוב אלא מייבינן לטעותא דס"כ אין לדבר סוף עכ"ל • ובאמת טעמו על רעיונם של חכמי פ"פ שהם המה ב"ד גדול וכולי עלמא לגבי דידהו לב"ד קטן חשיבו • מש"ה ס"ל לכתוב טעמם ולא לגלות ואיתא הפרמתקתל הנ"ל לשום שלום • וגם אין רשות לשום חכם מחכמי ישראל: ללמעשה של חכמי פ"פ כולם הם קטנים נגדם: לדבר דבר בזה העסק רק הם לבד • עשוה שהב"ד הגדול כופין ודנין את הבעלי דינים בעל כרחם:

אם על זה בנו יסודם • יסוד כופל הוא • דשום שכל הקשו על כך דז"ל מעובדא דהני תרי כותאי דפ' מ"ב דאמרו לקמי דר"פ בו' עד מ"ל קא חזינא דאתר דירי קאתי מר • תר"פ כה"ג ודאי צריך לאודועי כו' דמשמע דוקא לפי שהי לו פ"פ לאוסדו לצריך לאודועי מעוה והייתם נקיים מה' וישראל • אבל בעלמא לא • ואו' ר"ת דדוקא היכי דאתעלמו לדין כו' וכפו אותו לדון לפניהם: כמוכח בפ' ז"ב: הוה לכותבין ונותנין לו אבל אם מדעתו דכו אותו אין כותבין לו • אבל היכא שיש לו פ"פ לאוסדו בעובדא דר"פ ד"פ מ"ב כמי כותבין ונותנין לו • ומש"ה קאמר ר"פ כה"ג ודאי צריך לאודועי הואיל שיש לו פ"פ לאוסדו • עוד מחלק שם בפ' ז"ב בעניין אחר דר"פ ה"ק כי הני פ"פ שיכיו שוהל מהיזה טעם שתחייב אף"פ צריך לאודועי [משום שכי' לו פ"פ לאוסדו] • אבל בעלמא אי שהל אין אי לא לא • ולפ"ז אף אם דנו מדעתו' אף"פ מחוייב לכתוב ויתן לו מהיזה טעם שדנתהו אם שהל אע"פ שאין לו פ"פ לאוסדו • ובתוס' פ' מ"ב כתבו ו"ת דהכא כל כה"ג צריך לאודועי דלא ליירי הודעה מהיזה טעם מייב הוא אלא הי' מסיבו כל כה"ג הי' לך להודיעו כשהלקת ולא הי' לאוסדו אלא מדעתו ע"כ • ולפ"ז אף שדנוהו מדעתו ואפי' שאין לו פ"פ לאוסדו אף"פ צריך להודיעו מהיזה טעם שדנוהו כשפוהל ממנו שיכתוב לו מהיזה טעם דנתוני • וכב"י כתב דהיכא דהיכה פ"פ לאוסדו צריך לכתוב הטעם למה שדנו כך • אבל היכא דליכא לי' פ"פ מ"מ לכתוב הטעם • רק יכתוב הטענות והדין שפסקו עליהם לבד • וכ"כ הב"י בב"ע • ועיין בשמ"ע שם • וכתב הב"ח היכא דליכא מאלה דנועה הדין כנגדו ואפי' לאפי' מב"ד הגדול כותבין לו כדי להרחות לפני החכמים • כדי שיהי' נקי מה' וישראל ויש לדבר זה סוף עכ"ל • ולי נראה ראי' לדברי הב"ח • דר"פ אמר הכי אמר רב נחמן אזי כמאן דפליג אמי • ורב נחמן הי' מתנה דבי כסיפא ודייני דרים גלותא דה"ל הדין דב"ד הגדול • ואף"ה אמר ר"פ כגון זו צריך להודיעו והיינו הואיל שיש לו פ"פ וק"ל:

אף בשסק דאתי מב"ד הגדול צריך להודיעו היכי דיש לו פ"פ וק"ל:

אמור מעתה בשאר מחכמי פ"פ דנו את הדין זה בלי רשום של הרב המסדר הגע וב"ד ובלי רשונה על המשה הנ"ל • ואף גם שכל הרוחה כתנם

כתבם מכתבו הן להרב המסדר הכ"ל והן לק"ק בונא והכרוזים שהכריזו בפומבי בב"כ בפ"ם לא די שבעלי דיניהם חושדים אותם שהעבירו עליהם את הדין. אף גם שכל חכמי וגאוני זמנינו המפורסמי' בכל מדינות תבל כתבו לגדולי ישראל לאחר שראו העתקות מהכתבים שכתב אליהם הרב המסדר הכ"ל והמעשה ב"ד וגם הג"ע מב"ד מקליף. וגם מה שכתבו חכמי ק"ק פ"ם והכרוזים שהכריזו עם כב"כ כולם מסכימים שאם אין להם טענים אחרים רק אותן שהוזכרו בהכתב ממכחיש והכתבים וכרוזים מחכמי פ"ם. שפלא כדין הוא (מלבד מה שיש לפקפק עוד עליהם כמו שיבוא בדברי לקמן) שכדי לגזול ידי שמים וליראת שקיים מה' ומישראל שמחזיקים לא לבד ליתן העתק מפרטיקול מג"ע ומכל מה שבנו יסוד פסק שלהם עליהם עם הפס"ד שלהם. אף גם שמחזיקים לכתוב טענותיהם למה שדנו כך לכל התירוצים של תום' והכ"ע שהבאתי:

וכל זה אף אי שיהיה להו התוקף והמעלה והגדולה שלקחו לעצמם לעשות כמו שעושים ב"ד הגדול. ולהשוות כל חכמי דוריהן כבית דין הקטן בגדסי אבל בשאת המעיין בדברי המקברים הרחבונים. אפי' בימיהם של הרחבונים שהיו עושים מעלה אין לידון לעשות גדול או לעשות ב"ד לותו תותר ומעלה אם לא כשתקבלו מרוב חכמי ישראל כמו שתקבלו גאוני ישראל והגאוני' אחר המורחים ורבנן סבורי'. וכבר כתב מהרי"ק בשורש ל' שאפי' בזמן הרמ"בם שהיו מקומות שהיו בהן חכמים גדולים ומומחים לרבים. אבל בימי ר"י ז"ל שהיה אחריו כבר נתמעטו הלבבות ולא היו בזמנו מקום רחוי להקרא בית הועד וידוע שבכל דור ודור העולם הולך ומתמעט והתורה מתשכחת לרוב הצרות ואפי' בימי הרמ"בם לא היו ב"ד שרחוי לקרות ב"ד הגדול כמ"ש סוף פ"ו מהל' סנהדרין. ועוד כתב מהרי"ק שם שאפילו מתוך דברי הרמ"בם עצמו יש לדקדק דאפי' היו שם מקום אחר יקרא בית הועד אפ"ה אין המלוה יכול לכוף כ"א בבית שתותו מקום בית הועד בשרצו וכו' אבל ללכת אל ארץ אחרת ומדינות אחרות אין לכוף אפי' ללוה עכ"ל [ועיין שם בס"ת רמ"ח סי' י"ז] ס"ל מאין בזו חכמי פ"ם ליקח עטרה לעצמם הן לגזור גזרות על אותן הדרים תחת ממשלת שררות אחרות. ולעשות לכל חכמי ישראל שבתקבלו בקבלות יותר גדולי כפלי כפלים מקבלתם לרחבים עליהם להיות לנד"ד ולר"מ ופקיע שמייהו בכל הארצות הללה להשותן נגדם בקליפות הזוס ולומר שלנו דבר המסכא ולא לזולתינו אף לא ליקח וליתן עמהם בדין. הלא אף ר"ל דלא הוי מסקינן עם חיכסי וכל מאן דמסתפי בהדי היו מוסרין לו עסקא בלא סהדי. מ"מ בר"ת הוי נוסח ונותן בפלסולא אפי' עם בר בי רב דחד יומא. וכי גדולים היו משלמה עמודי עולם שכל בית ישראל נסתן עליהם ומימיהו לא שמעינן ה"ה הגאון מוה"ר משה לנדא ונקבי מוה"ר יוסף כהן בעל המחבר סו"ת שארית יוסף וגיסן הגאון מוה"ר מסה היסרלם זצ"ל בעסק הוקעות לעז על ג"ח מפרנס שהכלדים קבלו עליהם לקיים כל מה שיפסקו שלשה גאונים גדולי ישראל הנ"ל. והיו יכולין ליתן פס"ד בקצרה בלי טענים ורחיות. אעפ"כ הניחו בפס"ד כל הוכחות וכל הרחיות שמכחן הוציאו פס"ד. והתריכו על כמה דפין וכוסף על זה נשלם הפס"ד לכמה גאוני' גדולים תחרים. דהיינו להגאון מוהר"ש והגאון מוה"ר מלייזר והגאון מוה"ר קלמן לנדא. ולא תמרו שחין לנו ליתן וליתן עם

רבנים

רבנים מהרים רק כך עלה במחשבה לפניהם כמו שהזהירים חכמי פ"פ לך לא זז הדרך שלרבו בו כל גדולי עולם ולא יעשה כן עוד ביזרעל. בפרט שבאו לדון אותן שמינן רופים אותן לדייניס בע"כ. ומה שקרא לך שיתמיעת להו דברי מהר"ק בשורת ה' שקרה הגר על הכתי ווירצבורג על שהי' רופים לכוף לאחד שלא היה דר עמהם ולא תחת ממשלת השר שלהם לדון לפניהם בעירם. ואף שפתלו בתשלי רבדבי בהזהרם שמיות עולם הזמן העיר ווירצבורג להיות לה מקל ורצועה. וכן מתחו לה רבני יפיקים ועלומים. פשיטא ופשיטא שמעולם לא כוונו אותם הרבנים לפי הכלל"ד שלא לומר שהיו דייניס בעירם למען לא יצטרך כופה בתביעה להוציא מכה על מכה. אבל לומר שהי' להם כח להזמין מי שהיו בעירם לפניהם בעירם בפרט בביתו מון ממשלתם ח"ו לא מהה כזאת ביזרעל שיעשו הרבנים בזה שהפי' תינוקות של"ר יודעין שהין הדין כן וכו' ופשיטא שפי' היו אותן רבנים גדולים כרב אחי ורב אסי שלא הי' כח בידם לתקן דבר זה כו' עד שי נפשי כי רחוי ורחוי הוא לכל ירא שמים לקנאות בדבר כי הדברים מוכיחים שבאו בעקיפין ובמרמה כי תשובה השיבו לו על אשר שלח מהם [כוונתו על הרב הגאון מוה"ר אהרן שדר במקום אחר ומשדר לזכות אותו יחיל ע"פ] שעשה הסכמתם בהמרם שלא היו כולם יחד ושם מצו לא מציאו משלחו אלו הרי שלא נתכוונו שלא לדברי דחוי שהין בו ממש דח"כ לקתה מה"ד וכל אחד יהי' תוקף בעליותו של חברו ואמר ע"פ רבנים אחי עוסה. אבל הין אחי רועה להרחותו כו' ע"פ שהתריך בזה:

ובר מן הדא שהיך יצא תקלה זו מתחת חכמי פ"פ לגזור גזרה ולפסוק על מי שהיו רר תחת ממשלתם ולא שמו על כל התרמות שבתבנו מן דורות ראשוני בשפיפת רוב חכמי ופרנסי תשכנז בק"ק ווירמיזא בשנת ס"ב שבשביל ק"ק פ"פ היו שלל הפיסוק הכ"ל התלוי מהו"ר שמואל מזי"ט והתלוי כמוהר"ר ליזן והתלוי מוה"ר זעליגמן רייזבורך. וגם מזר ונתחדש בשנת שמ"ג וגם בשנת תמ"ח. והכל נכתב בפנקס הקהל שלהם. שכל רב ומורה רבים אז יתידים לא יגזרו ולא יתרימו מון לב"ד שלהם שלא ב"ד אחר ושהין לשום מורה לדון למי שהין רר תחת ממשלתו בעל כרחו. וכל הפסקים והגזרות והתרמות שנגזרו ונתנו מב"ד הן על יחיד או על רבים שהין רדים תחת ממשלתם יהי' הכל בטילים ומבוטלים וכאין וכאפס נחשבין ותחת דתו של אותו כתב או גזירה או פסק לשורפן בהגר בה"כ ויעמוד הרב ההוא בפני העמוד ויבטל דברי המעכבים או פסקיהם בביטול גמור והתריכו בההוסכם ובכרוזים שהוכרזו כמה פעמים גם בק"ק פ"פ עלמו. ואיך יכשלו חכמי ק"ק פ"פ עתה לעבור על התרמות הכ"ל בפרט שקבל פ"פ יע"ש שלמו העתק מהם לק"ק ויטינגין ולק"ק פפערמש זה לערך ג' שנים מעברו. ועין בעין כראה שהגדולה שנטלו לעלמם לעלות במעלות לפסוע על ראשי גדולי ישראל גאוני זמנינו בדברים ובמעשים גרם להם שהכתתם כפחלקת מהם כמ"ש רז"ל התחיל מקטרין בדבריס קשמר לחו הלכה זה שמעתי ושכחתי. כי כמה הלכתא רב רבותא שיתמיעת להו כמו שיבא לפנינו:

חרא מה שתמכו יתידותם הוא על העדות שנגבה במכתיים ושנבו הם חכמי פ"פ בעלמם כמוזכר בהכרוזים ובפסק שלח מתחם. כי לריך יגיעתם כי לותן עדות בטלה ולמה הוא נחשב כי נגבה שלא בפני הלסה ולא לפני הלכ"ד וב"ד מהדרי קגט. וכ"ג שפילו בדעבד פסול מן התורה כמ"ש הר"ם בתשובתו כלל מ"ו דין

ת' והעלה מכל מי שהי' בחותו עלה ובחותו ויעד לקבל העדות אל לעז ופגם של חסה היוסבת תחת בעלה אלא בפניה רחוים להעכיסם ע"ם [לתרי כותבי רחיתי פגם הגחון לב"ד מפרלג הניח בתשובתו לדברי הר"חל החלו] וידעתי שים לחכמי ס"ם לחלק ולומר דוקא היכא שע"פ הגע שהעידו העדים עליו לפוסלו כבר נעשית לאחר ככדון דהר"חם • אבל היכי שעדיין לא נעשית לאחר ובחים לאוסרה לעלמא כמו בב"ד • אף אם נתקבל העדות אלא בפניה כבר עכ"פ בדעבד • דמהאי טעמא דקדק רי"ן שעדות אלא בפני בע"ד כבר בדעבד מדכתר לכתחלה במקום שמקבלין אלא בפניו היכא דהיו העדים מולים או הולכים למד"ה ס"מ דע"כפ בדעבד אפי' אלא בפניו כבר :

אבל המדקדק היטב בדברי הרשבונים ירחה דאין לחסוך ולומר כן כי כל הנוגע לאיסות הן לאוסר' על בעלה והן להתירה לעלמא כב"ב דמיא דבעינן דוקא לקבל העדות בפני הבעל דין בחם לחו עדותם בעלה אף בדבעד ורחי' דרורה לזה מסוגי' דסוף יבמות אף קל"ב ע"ב דחי' התם אין בודקין עדי כסים בדריסה ובקירה דברי ר"ע • ר"ט אמר בודקין • וקאמפלגי בד"ה דת"ר חת ד"ת אחד ד"מ ואחד ד"ב בדריסה וקירה מנלמר מטפח אחד יכי לכם • ומ"ש אמרו ד"מ ת"ל דריסה וקירה אלא חנעול לא בפני לוין • ובמאי קאמפלגי מ"ם כיון דהיכא כתובה למסקל כד"מ דמי • ומ"ם כיון דקא סרינן ת"ח לעלמא כב"ב דמי ע"ב • הרי דאמי להתיר ת"ח לעלמא כב"ב דמי ובבעינן דריסה וקירה ומזה מביח הר"חם בם"ת לעיל דחי' לבדון דידיה כיון דבעי דריסה וקירה, כדי לאוסרה על בעלה בפני מסוס הלעז דעל הגע מנתן לה בעלה הרחשון • בעי נמי לקבל העדות בפניהם • ואף מרבינו חננאל והרי"ף והר"חם עלמא כתבו דקיי"ל כהחי הנח דלא בעי דריסה וקירה אף בעדי כסים • ת"ב גם קבלת העדות בפניהם לא בעי • היינו היכא דצייך לומר דבחו להפסידה כתובה חו לתסקל כתובה ולא בחו רק להתירה לעלמא חו להתירה לבעלה חו לחוסרה לעלמא חו לחוסרה על בעלה גם ר"ע מודה בב"ב דמי • דלא לב אמרי מלטריך הטעם דהוחיל דהיכא כתובה למסקל רק הל"ל ר"ע סבר דלחו כב"ב דמי • אלא ס"ם היכא דליכא הטעם דכתובה גם ר"ע מודה בב"ב דמי ובבי דרו"ח והי"ם בעי נמי לקבל העדות בפניה • ובחם לחו עדותם בעלה וכן הוא בהדי' בשו"ת רמ"ח סי' י"ב חתום מן אלבה גדולי עולם • והובח ג"כ בם"ת שזקני בעל שתרית יוסף סי' ע"ז • וז"ל אבל לחסור חסה לבעלה כב"ב דמי' דהא אמרו אלבי יבמות לענין ת"ח לעלמא כב"ב דמי ולחו דוקא אלא ה"ה כל שתרי עדות חסה לבעלה כן' עד במאי קאמפלגי מ"ם כיון דהיכא כתובה כו' ומדבקש למסקל כתובה משמע דוקא במקום דליכא למסקל כתובה וכו' עד ומעתה לומר מחר שנגנה עדות זו אלא בפני חסה ובעלה לא הוי עדות כלל לא לענין לחסור על בעלה ולא לענין הפסד כתובה כמו שבארתי עכ"ל • ועל לחותו פסק חתומי הגחון מו' משה לנדא • וזקני הגחון מוהר"י כהן בעל המחבר שו"ת ס"י • וגיסו הגחון מהר"מ ז"ל • וגם הגחון מוה"ר אליעזר ז"ל בעל המחבר ס' מעשה ה' הסכים עמהם בשתר הדין בתשובתו הובח בם"ת רמ"ח בסי' י"ז • ואף שהגחון מוה"ר הירן ז"ל שהי' בק"ק בריסק מפקפק מם על דברי הגחונים הנ"ל לענין קבלת העדות אלא בפניהם • והיינו משום שסמך לת עלמו על דברי הרא"ן ופיעתי' ואף שכמעט כל שתרי פוסקים לא ס"ל הכי • מ"מ לחיובח ואפס לדברי הרא"ן וסייעתי' לעיקר • מ"מ הדין שדנו הגחונים שבתשובות

שבתשובות רמ"ו וזקני בעל ע"י בתשובתו והמסכימים עמהם ולניני דכל הדיעות דין אמת וגם הרמ"בן וסייעתי מודים לזה. כי הם עלמם לא מיירי רק בד"מ. אבל בד"כ גם הם מודים. וכה"ג הקריב הגהון מהר"ש בת"ת סי' י"ח על ענין ג"ע שלא בפני בע"ד בד"ה ולפ שבורח לי שבעד שבנגדו כו' מאחר שיש לו שמה לתלות ויאמר דברי הרמ"בן עיקר ומהר"ח [בכתבים סי' קע"ה] הביאו נמי לפסק הלכה וכו' אין הכרון דומה לרחי' כו' דכאי דגבי ממוש מקום תקון העולם והפקר ב"ד הכשירו בדעבד ודימוהו קלת לתוגם אבל ג"ע לפסול אין מחזקת כשרות לפגום בכבודו כו' פסיעה ופסיעה שפ בדעבד היכו כשר והעדים והב"ד עברו מקום לא תשת שמע שוה וקריכת בי' לא תשית כו' וגם בסי' ל"ג הקריך עוד בזה ע"ש:

ולפ"ע ג"ל להביא רחי' לדברי הגהון מהר"ש דאפילו רק לפסול אין מכשרותו או לפגום בכבודו יש לו הדין דד"ב מספר הגורה דבעלאי יכמות הביא לפסק הלכה דברי הר"ף דקיי"ל כמ"ד עדי כשים אין בודקין בד"ת [רק יש לו גרסא אחרת דהוה גרס דר"ש סבר בודקין. ור"ע סבר דאין בודקין משום הסיפוק מגרסת הש"ס שלפנינו] וכפ' הבית על יכמות סי' ע"ז כתב וז"ל פעם אחת מעשה לידי לאה טוענת על ראובן שהי' רועה זוגות והוא כופר ופסקתי שאם תביא עדים שהוא כן יוציא ויתן כתובתה כו' עד גם אמרתי שיעידו העדים זה שלא בפני זה ויחקרו אותם בדריסה וחקירה כמו על ד"כ כו' ע"ש הרי דדוקא להתיר אשה לעלמה הוא דאין בודקין אותם בד"ת משום תקנות עגונות אבל להוסיף על בעלה או לאוסרה לעלמה אין לפגום בכבוד אדם אפילו היכא דליכא דררא דאיסורא דאי אפשר לבוא לכלל כריתות או מיתות ב"ד לפי' הכי יש לו הדין דד"כ וכבי דר"ת. וה"ה נמי סיון מקבלין עדות אלא לפניהן דוקא ולפי' בדעבד בעל העדות אם קבלו אלא בפניה בד"כ. וברחה לפע"ד להביא רחי' לדברי הגהגה ומהר"ש דאי דליכא שבאו להעיד להוציא את האדם מכשרותו או לפגום בכבודו לפגום שים לו הדין דד"כ ממה שפי' רש"י בפ' כי תצא בפסוק את האשה הזאת מכאן ת"ל דבר אלא בפני הב"ד עד עכ"ל וקשה אלא זה הוציא רש"י מהספרי כמ"ש המזרחי ואם איתא כזה ל"ל ואמר את האשה הזאת מלמד שאין אומר דברים אלא בעמידתה. דמשמע רק לבפני עמידתה בעינן והיינו משום שתוכל לבא לידי מיתה בשם אמת היה הדבר. אבל בעי"ד אלא שייך לנבי דררא דמיתה לא בעינן לאמירת דברים בפניו דוקא. ולדברי רש"י משמע דבכל בע"ד בעינן דיהא לאמירת דברים בפניו דוקא. ובלפ"ע לדברי רש"י מוכרחים דע"כ אין לחלק בין היכא דליכא דררא דמיתה להיכא דליכא דררא דמיתה. דאל"כ מה למשמעו ממ"ש את אשר כתתי לפיכך הזה ולא ליכם [בכתובות דף כ"ב ע"א] קשה למה לי לטרך הזה להורות שאין אומר דבר אלא בפני הב"ד. דאלא אתי' מן האשה הזאת. כיון דהיה יכולה לבא לידי מיתה בשם אמת היה הדבר. אבל הבעל אף אם שקר הוא אע"כ שאין לחלק בהבי אתי' הבעל נמי מיתור דהזאת והשתא אייתר הזה למעט היבם ושפיר פי' רש"י ולמד מן הזאת דגבי אשה שאין לומר דבר אלא בפני הב"ד עד דגם הבעל במשמע [ואין להקשות דה"ל לקרא לאשמעינן לימוד זה דאין לומר דבר אלא בפני בע"ד גבי האיש אף דליכא גבי' דררא דמיתה וגייתי מיני' האשה יותר דאיכא דררא דמיתה די"ל דאי אשמעינן גבי איש לא הוה מייתין האשה מיני' דה"א דהואיל דאיכא אביה ואמה שם א"צ שתהי' גם היא שם משה אשמעינן גבי האשה דא"פה בעינן שתהי'

היא עצמה שם וכ"ש הוא באיש שאין שם רק הוא לבד דפשיטא הוא שאין לומר דבר אלא בפניו] ומזה רמז' לדברי הגאונים דהיכי שנא לפנות לאדם זו להוליכו מכשרותיים לו הדין דל"כ. ומזה כתבו סמוכין לדברי הגאון מוהר"ר קלונימוס נר"ו שכתב בתשובתו וז"ל ומ"ש תכמי ספ"מ שקרובי האשה עמדו לפניהם. אני אמה וכי יתומה קטנה היא שהעמידו לה אפטרופוס מ' מקרובים אם כי אני האשה בעצמה לפניהם לא כי' מוציל כו' עכ"ל ולא הבי' רמי' לדברי'. וע"פ מ"ש ספתותיו ברור מללו כי במוליא ס"ר נאמר ואמר אני הכערה אל הזקנים את בני נתתי לאיש הזה וגו' הרי שני' לפניה סם ושנין בשנילה ספ"ה בעינן שתהיה גם בתו סם. כמ"ש את האשה הזאת וגו' להורה לנו שצריך להיות בעמידתה כדלעיל. ואני תושיף תמיה על תמיהת הגאון הכ"ל על תכמי ספ"ד שלפי דבריהם עשה הרב המסדר את הגט ובית דינו מעשה אשר לא יעשה ביתרואל להתיר מ"ח לעלמא ע"י גט פסול מדתורייתא. וע"א נתרכו מזרים ביתרואל חלילה. ובזה בתיס להוליך את המסדרים הגט הזה מכשרותם הקיר גבו עדות שנדם שלפניהם לפומנם ולהוליכם מכשרותם ע"פ לעז גדול כזה. דכ"ש בעלה האשה וכל הגאונים שבשובת רמ"ח שהבאתי לעיל וגם הגאון מהר"ר בתשובתו סי' י"ח וסי' ל"ג. דבעינן דוקא להעיד בפני בע"ד כיון דכ"ש דמיא ואף בעלה על דעת תכמי ס"פ האיש שקרובי האשה עמדו לפניהם היו, כאלו האשה עצמה עמדה לפניהם. מ"מ בשביל מסדרי גט לא עמד שום אדם בשביל לפניהם. ואפילו אם היו האשה עצמה עומדת לפניהם בשעת שהעידו העדים עדותן בעלה נגד מסדרי הגט. ואני ברורה לזה ממ"ש בשובות הרשב"א ח"ב ס"ע"ח. ומהר"ר אברהם הין מזימין את העדים שלא בפניהם. ומכחישין את העדים שלא בפניהם והזמה שלא בפניהם אני להזמה לא היו האשה מיהא היתה. ומפרש ריב"ח הובא בשטו' מיימוני לספר שופטי סי' ו' ובהגהת הר"ש ז"ל פי' מכחישין העדים שלא בפניהם דהאשה לא היו חוב מעדים כלל שלא חוב דב"ד עד והרי הוא לפניהן. אבל הין מזימין את העדים שלא בפניהם דהזמה היא חובתן ואכי מסיק אני דהזמה לא היתה לפילו בדעבד האשה מיהא היתה עכ"ל. ס"ל העדות שהעידו שלא בפני המסדרים הגט בטלה לא בדעבד. בפרט בב"ד שעיקר הלעז הוא על המסדרי הגט שנתים להשוותן לרשעים שסדרו הגט והכשירו ועל ידי זה יוגרם להרבות ממזרים ביתרואל ולהתיר מ"ח לעלמא שבכל שיתה תיכה כרת ומיתות ב"ד בעדים והתראה כי לפי דעת תכמי ס"פ. תכילו דיה הגט אין בו כי הם מתירין אותה לכהן כשהתחלמה ע"פ דיניהם לאשה לא"ח ודאי אן ההורה דפשיטא דבעינן שיעדו בפניהם דוקא כמו בעדים זוממין. דמה שכתב המרדכי דים דוחין שכל עניני הזמה מידום הוא ולא גמרינן מיני' כבר תמה על דברי הגאון מהרש"ל בתשובתו סי' י"ח דהא לא גמרינן מעדים זוממין הוציל לחומרא דמאי חזית דסמכין אהכי כו' ולא גמרינן מיני' לחייבה ולהחמיר אבל לפטורי ולקולא שפיר ילפינן מיני' מכח ק"ו כו' ע"ש מכ"ש בב"ד שלא הי' שום בע"ד לפניהם לא האשה ולא המסדרי הגט שהעדות בטלה אפי' בדעבד אפ עוכם חרון בדברי המהרש"ל שם. כל זה כתבתי רק להרחות לתכמי ק"ק פ"פ שעשו בדין בזה שבטו העדות שלא בפני האשה עצמה שלא בפני המסדרי הגט כי כאשר הגאון מגדולי הרחשונים שהעתיקו כן רחוק לעוכם ופשיטא שהעדות העדות שלא בפני בע"ד בב"ד הוא בטל ומבוטל. ולאמה הוא לאחסה. אבל בשאת אין לאנו לריכין לכל זה כי אף אי יהיבנא להו כל טענותייהו דלא בעינן בעדות

בעדות המסה שיעידו העדים לפני הבע"ד והעדות שהעידו לפני מכמי פ"פ נגבה כדין וכהלכה. לתוינה לה מחוי שלריך הי' יגיעתם והגע הוא גט כשר והמסה מותרת לעלמה והמפקפק על זה כתעלמה ממנו הלכה והמודה על האמת מה' יפה כרכה. והכי ידענה שכתתי תלגע בין שני המתעקשים לפלות פה ולומר דעכ"פ מוכחתין הם ומכחישין שלה בפניהם. ולה יבטו לוזן למ"פ לתחוינה לה דשלחי בל"ד שפגינו בכבוד הרב ובב"ד המסדרים להוציאם מכשרותם שים לכם הדין דהזמה. ותפילו לם הי' נגבה עדות בפניהם לפ"ה הגט כשר והיה מותרת לעלמה והרב והב"ד המסדרים כשרים ומופלקים מעיקרה בלי פקפוק כלל:

ואפרש שיחתי

ממה שכתב הרמ"ם בתשובה כלל ל"ו סי' ו' על בע"ד שנאמרו שני לנסים לדון ביניהם ולותן שני לנסים שמעו דבריהם והסכימו לדעת לחד הי' שם בשעת גמר דין שני עדים ולת"ל הדבר כתוב ולחתום מתחת יד העדים בענין לחד ומתחת יד שני בורריס בענין לחר הי' עד דבר פשוט שפני דיניס נלמניט לעולם לומר כך פסקנו לת הדין דהוקא דיין לחד לומרינן דנלמן רק בזמן שבע"ד עומדין לפניו לבל שני דיניס נלמנים לעולם לומר לזה זכינו ולזה חייבנו ונלמנים יותר מן העדים המכחישים לותם דרמו לכשפייהו ומדברי שפי מוצעדים כו' ע"ש[ודין זה מוסכם בכל גדולי ראשונים ועיין בריב"ש סי' שי"ן וסי' ת"ד. ובתשובת מוהר"ר אהרן ששון בסי' ק"ב]גם בשמ"ם סי' י"ג וגם המחבר הביאו לפסק הלכה בס"ע סם ו"ל בל זמן שבע"ד עומדים לפני הדיין הי' עד ובל זה דוקא בדיין לחד. אבל שנים נלמנים לעולם. ותפילו לם יש ג' עדים שמכחישים לותם הי' ובתב הסמ"ע ע"י בראה דה"ה שפי מסניס דתרי כמאה דמו עכ"ל. ולפ"ז בב"ד הרב המסדר הגט ובית דינו לומרים שהמגרש הי' שפוי בשעת בחד מבעלי שבל מעיקרו לסופו בל זמן שעמד לפניהם. וצוה לכתוב לת הגט לאשתו בטוב טעם ודעת והי' בהשבל בל זמן בתיבת הגט ובתיבתו ליד האסה ולא ראו ולא שמעו ממנו סוס שטות בעולם. רק בלא מבעי' שבל העדות שהעידו שראה מהבעל במה שטות הן במהניים והן במקומות אחרים קודם שעמד לפני הרב המסדר ובית דינו בקלף או שראו ממנו שעשה מעשה שטות לאחר בתיבת הגט לאו בלום הוא. כי אף אי שהוא שוטה גמור אף בד' דברים דחזיב בפ"ק דגיטין. רק שהוא עתים חלים דשהוא חלים הרי הוא בפקח לבל דבר במ"ש בשו"ע סי' קכ"ח. ואף שהעידו עדים שאמרו שני' בשעת בתיבת הגט או בתיבתו וראו שהמגרש הוא שוטה לינם נלמנים אף אם הם שהעידו נגד הרב ובית דינו מסדרי הגט במ"ש לעיל:

ולבאורה יש להקשות עלי דלאיזה צורך הי' לי לומר דלינן נלמנין נגד מסדרי הגט מהראיות שהבאתי הלא לותם עדות בלא"ה פסולים להעיד הואיל שנותנין הרס ר"ת ותלמידו דבינו משה וכל הגדולים שכל מי שיודע לייה ערעור על הגט פיגיד לל המסדר הגט קודם בתיבתו בשם לאו נלכך בשו"ת הל"ל ס"ל העדים שהעידו שמ"ל לפני חכמי פ"פ שהגט ניתן שלא בדין עברו על הרס הל"ל הם פסולים לכל עדות במ"ש בשו"ע סי' ל"ד. אבל לק"מ דהעדים יכולים להתכחל לת עלמם ולומר דלאו דיבא גמירי ולא ידעו בשם

אור הישר

ממגרש הוא שטוה מחיצו גט וכה"ג מצאתי בש"ת זקני הגאון בעל ס"י נסי' ל"ח מהגאון מוהר"ר דוד ווילנבורג עלה על דעתו לפסול את העדים מטום המרס הכ"ל. והוא הסיב על זה וז"ל יכול בעל הדין להסיב דלמא העד לאו בר הכי הוא דאמנו כ"ע דיכה גמירי ומה שהגיד אח"כ הוא ע"י התעוררות ו[ח]ילת התכס יע"ש ומש"ה הוכרחתי להביא ראיות שהעדים מיכם כאמנים נגד מסדרי הגט:

ועדיון לא פלטתי מכולה דאכתי יש לצדד"ר להקוק ולומר הה דהעדים מיכם כאמנים נגד הב"ד מיכו בד"מ דאיכא למימר הפקר ב"ד הפקר אבל בחיסורי דחיסות י"ל דהוי הכחשה כמו כתי עדים המכחישין זח"ז דעכ"פ לא תבטל לכ"ע כדאי' בכתובות דף כ"ב ע"ב:

אחויגא להו ממוי שנתעלם מהם דברי גדולי הראסונים בתסובותיהם בחחד הוא בהסב"ן נסי' ס' בדף ו' כתב וז"ל אחר שהוכחתי מזאת הסשה המזוקק גרוסה ע"ש ב"ד מעתה אין לחוש כלל ולעולם פ' וע' הבחים לפסול גרושי אשה בהכחשת ב"ד שהתירוה כו' עד והרי זה כב"ד שדנו שראובן קייב לשמעון מנה מפני שהודה כן בפניהם ובאו ב' עדים ואמרו בפני ב"ד אחר לא הודה אין דנין כאן עדים המכחישות זו את זו אלא שהכו פוסלין אלו עדים המכחישין מעשה ב"ד כאלו ב"ד פוסלו לוחם לעולם שהרי ב"ד יודעין שאלו שקר העידו כו' והאריך שם בדבריו ובראיותיו. עד שכתב שם ע"ב עוד ובזה כח ב"ד יפה מכח עדים שעדים מכחישים עדים ואין עדים מכחישין ב"ד וכ"כ שם ס"מ כו' עכ"ל. וכוונתו על מה שהביא העור ס"מ תשובת מהרי"ם ז"ל נסי' כ"ג:

הא חרא

תנינא דהרמ"ם עשמו בכלל מ"ו סי' ס' בנדון גט ס"מ שהמסדרי גט כתבו מעשה ב"ד להחשה שנתגרשה בגט כשר. וחח"כ יצא ערעור על הגט שנכתב התנאי בתוך הגט. כתב הרמ"ם וז"ל ובנדון זה הי' ראוי לומר בחר בי דינא לא דייקינן דכיון שכתבו שנתברר להם שנתגרשה גט כשר ומחוקן בחחז"ל דמאן יימר לן שנוסח גט הרשאן נתגרשה שמא בגט שנתגרשה בו לא כתב התנאי בתוכו אלא שלבו מסמס כיון שלא נראה להם סוס ריעותא בגט הרשאן אלא ו' דוכדו זעירא מסחתא ממנו העתיקו הסני עכ"ל. הרי משמע דדוקא היכי דאיכא הוכחה ונראה לעיניים שהב"ד טעו בזה אלעז. אבל אם לא הי' נכתב רק גט אחד ונתנוהו והתירו את האשה לשלמא. וחח"כ באו עדים ואמרו שראוהו שנכתב באותו גט התנאי. לא נייתינן להו ולא דייקינן בחר ב"ד. רק אמרינן כיון שכתבו הב"ד שפיר נתגרשה בגט כשר ומחוקן כחחז"ל לאו כל כמיניה דעדים להכחים את הב"ד. ס"כ כ"ם וק"ו בב"ד שלא ראינו סוס ריעותא בגט ולא נשמע סוס טעות ממסדרי הגט אדרבה שידוע ומפורסם שהרב המסדר את הגט הוא ת"ח גדול ויודע בעיב בטין כאד מהרבנים שבמדינת אשכנז. והוא וב"ד מעידין על המגרש שדעתו הי' מיושבת עליו ככל בעלי דעת בכל זמן שהי' בקליף

בקלף ולא כרתה ולא נסמא ממנו בדיבור או במעשה סוס פטות • לף אם כתבן לקול לוחצי לחציס סחי' לפני בוחו לקלף או אחר נסיעתו מסס מעורף • אף"ה הגע כפר הוא כיון סחי' חלים ונפוי בדעתו בכל הזמן שעמד לפני המסדרי הגע מעיקרא לסופו • וכל המקפקפים ומהגיס נגד דברי הב"ד המסדרים הגע • דברי ריק וכטלים הם כמו שכתבנו :

וכל זה הוא לי כוחה לחכמי פ"פ ולילמח שמה שעשה המגרש במכתיים בשבת [שענק ווייך] כוח מעשה פטות ולדמותו למעשה פוטים דקקטיב ברים חגיגה • אבל בחמת אין לו לחיוב בלל בסוס עפין רק יש לדמותו לקל שבקלים ולדוכו כמחלל שבת במזיד ולחי אין חלם חוטח אח"כ ככבס בו רוח פטות • מסוס זה אין לו דין סוסה • כי אי הוא סוטה יותר מכופר בעיקר ועבר כל התורה • ת"מ נותן גט לאשתו והגע כפר בלי פקפוק :

והנה בב"ד הי"ל הא דברח עם מעותיו בשבת [שענק ווייך] הי' הוחיל שלוחב שחביו יקח מעותיו כדי לפרוע חובותיו שחי' קייב קודם הנסוחין • או שהי' לו מורח מחחת מעשיו שעשה • או הוחיל שאשתו לא מלחה חן בעיניו ורוצה למאס חת עלמו בעיניה כדי שתתרלה לפטור ממנו בגט • כאשר האריכו גאוני הדברים הרב המסדר חת הגע בתשובתו • והגחון הב"ד דק"ק למסדרם בתשובתו הגע בעלמך שם אחד הי' עוסק שלו חרבעה דברים דקקטיב הפ"ם ברים חגיגה והי' שוחלין חותו למה עשחן • והטיב שלן בב"ק כדי שתשרה עליו רוח טומחה ויצח יחידי בליל • משום דגמדרישם לחידי' וקרע כסותו משום שבעל משבעות הוח וכן החביב מה שהותכין לו שהוח ג' מחחת שבעל משבעה הוח [כמו שפי' המפרש בירושלמי דתרומות פ"א ע"ש) דליכח למימר דפליג דלח משבעין לי' לפטוה כיון דלח חזינן לי' שעשה שוס דבר מחחת פטות כי כן פריך בפ"ם שם בחגיגה חי לח עביד להו דרך פטות חפי' כולהו נמי לח • ברי חי לידעינן דלח עבד ד"ם חין מחזיקין חותו לפטוה • ופלוגחח דר"י ור"ם שם הוח רק חן הסחם דלח ידעינן כוונחו דלמר חמרינן חן הסחם דדרך פטות עשה חפי' בחחד מהן • ולמר לף חן הסחם בעינן דעביד לכולהו • אבל היכח דיביב טעמח למה דעביד להו דלפי חותו טעם לח עבדינהו דרך פטות כ"ע מודים דלח מחזיקינן לי' לפטוה • דחלח"ם לר"י יהיו כל עמח דדרים בכפרים וחפי' בעירות חמ"ח שלהם בבהמות טורים וסוסים • שע"פ הרוב הולכים יחידים בלילה מוחזקין לפטוים • וגם חפי' חסיד שהקניטתו חשתו והלך ולן בעיר"ה בב"ה ג' שנים זח"ז כדחי' בפ"ג דברכות יהי' מוחזק לפטוה לר"י חלח ודחי כל מיביב טעם למלחח דלפי חותו טעם לחו ד"ם הוח דעביד להו פטוה יחשב • ולח כעלם ממני דברי הכותב והמהר'ש בח"ח שם • אבל פשיטח דהלמודא חינו סובל פירושים • ומי דקחי' להו חחיך עביד חחי חסיד דבר זה לנון במקום טומחה • לחו קושי' הוח מדברי עלמם שבהיח חסידח עני מדוכח הוח ולבך הקניטתו חשתו בשביל הייבר שכתן לעני כי לח הי' לו לעזוד פח לחם • וחרז"ל שלשה דברים מעבירין חלם על דעתו ועל דעת קונו וחד מנהון דקדוקי עניות וכוסף ע"ז חשם רעה שהיח מר ממות וסי' רש"י דם"ם חתי לחשמועינן שחין נעשין בזה שעוברין על דעת קונם • מ"מ ליבעי רחמי דלח ליתי לידי כך • ת"ב חין להחשים לחשתו חסיד

על זה כי מחמת טער גדול ואוכס עצה ומה שעשה לח"כ ג' סניס זל"ז עשה כדי שיהי' לו פת לאכל לחכול ולידע זמן הזריעה אלא לילקי תבואתו כדי שיהי' לו מנוחה מלאתו. וא"כ אין לכו לריכין לדחוק ולומר שכל זה חלוס ה' שתין מסמעות הפרייתא משמע הכי. ילא לכו ממ"ם דאי יהיב טעמא שתין בו דבר שעות אף כאלו דרים מגיעת לכ"ע אין מחזיקין לי' לשוטה. אף לאותן טעמים רחוקים ואלוסים הם אף"ה ילא על פיסס מגדר השוטה. מכ"ם בנ"ד שכל טעם מהטעמים שהזכרתי קרובים הם להחתין שמשום הכי ברח ואזיל ממכניים. דאפילו מן הסתם יש לומר שעשה כן מחמת הטעמים הנ"ל. מכ"ם היכא שהוא עצמו אמרן. כאשר מוכר בתשובו' הנ"ל דלא מחזיקין לי' לשוטה. ואף לפי שעלה על דעת חכמי פ"פ שמה שעשה המגרש בנ"ד דרך שוטת עביד. ס"מ אין להחזיקו בזה לשוטה. דאפי' לר' יוחנן כתב הב"י בסי' ל"ה וכתם וז"ל וכ"ל שתין הכוכ' שבפע' אחד שיעשו אחר מלאו ד"ם מיקרי שוטה אלא כשדרכו בכך יוזה שכתב הרמ"כם ז"ל ומלשת דעתו משוכשת תמיד כנ"ל עכ"ל. ובטח"ע סי' ק"ט. דבאשה עתים חלים ועתים שוטה שהוא אסור לגרשה עכ"פ לכתחלה הביא הב"י שתלת כתוב בשם רבינו שמשון בר אברהם שם בתקרתי בעלמא, כשנו, וכתרפתי, וכשני, וזוב כתרפתי, הוחיל ואין לה וסת אין לחוש שתחזו, לשני, מחמ'תרי זימנא. וכה"ג לאו מיקרי עתים חלוגת, עתי, שוטה עכ"ל. ועיין בב"י שם סי' ק"ט ס"ק י"ב ינוסף הסמ"ע בח"מ סי' ל"ם ס"ק כ' כתב וז"ל מצוכם תמיד כתב תמיד לאפוקי בתקרתי בעלמא עכ"ל. וכה"ג יש להוכיח מתו' דחגיגה בד"ה דרך שעות כו'. כמו שמפרש מהרש"ם שם את דבריהם וכתב וז"ל ופי' לדבריהם היא תפי' בחד נמי דקאמרינן הייכו בעלמא חדא ועשאה ג"פ דהוה מועד לאותו דבר כו' ע"ש ובכ"ל הי' זה פעם אחד בתקרתי בעלמא ואף אי נימא סד"ם עשה לה כתחזק בכך לשוטה. אבל בחמת לה מלאתי בזה העשה שעשה דבר דרך שעות. דשמה שברח בשנת בהזכמה ממכניים הי' כדי ליקח מעותיו עמו לאכילו מיד לביו. ומה שהי' כמה שעות הולך ביער. חדא שמא הי' תושב בדרך והה הוה סכיח ורגיל. ועוד מלן יימר שהי' כך כי אין סוס יהודי לא רחוה ביער כי אכת הי'. ואחריס היכם כתכתים על זה לעשותו שוטה לפסלו מעדות ומכל שאר דברים שמקחו לא יהי' מקח ומכרו לא יהי' מכר ולא יהי' ביכלתו ליתן ולישתן עם סוס אדם מחמת זה. ולסוף יהי' מועל בדעב. ואי מסוס שהי' אומר ממוכרח להרחיק כדוד מחמת פחד ומרה שמורה כמ"ש הרב ז"ל מממכניים בכתבו לק"ק פ"פ דמ"כ אין לו הדין שוטה. אדרבה אי עשה סיוה שעות ויכולין לתלות שעשה כן מחמת פחד ומרה שמורה לאו שוטה הוא. וכי מוכח מפי' רש"י ותי"ם הם ס"ם ויכולין יחידי בלילה לישון בנהריסים אחידי, ז"ל אלי שמעתי חולי האומו מתוך לחגה וכו'. ואף שפי' שם עוד פי' אחר מ"מ תרוייהו אחת. ובערוך מפרש בנהריסים חולי של שעות וכשעבר החולי הוי פיקח לכאי לא אחזיב לי' שוטה כי עביד הא גרידא עכ"ל ואף לר"י מחזיקינן ליה יחידי בלילה לאודויי הוא בפחד ורעד בלתי סיכה בלויה ויריעה כו' ע"ש. הרי שזה הוא מחמת חולי מלד הטבע כמ"ש. ואין זה לא שגעון ולא מחמת שעות ומה שקורין הרופאים מלאנקוליה קורין העולם מרה שחורה. ואין זה המין סוס שוטה. רק הם עלבים מובדלים מכני אדם מחמת עלבות וכמאה לזה אבל יש בהן דעת בכל מילי. וכל זה אף אם כודה לדברי המערערים. אבל בחמת אין לו סוס חולי ואין בו סוס שעות רק לגרמי' הוא דעביד לי' להניל מעותיו לי' לפעור מלאתו או לרעות

את עצמו ליל למקום שאין מכירין אותו ולעשות מה שלבו חפץ:

והנה ראיתי בהעתק מהכתב שכתבו חכמי פ"פ ת' חסידי תקכ"ל להרב המחה"ג מג"ד דק"ק קליף נר"ו שסיים כאומר בזה"ל כי התחלת סדריך להרחיק כדוד. גו פתח בקלקלה תחלה ועליון בחדה מלתא מסדריך סדיך שעי' והייכו שיעותא דידי המפורסמי' לרבים כו' עכ"ל. תתמה על הנסיים שלימים החלה חכמי פ"פ שיעשו בשעות עצמו דאי בחדה מלתא מיסדר סדר לאו שעי' הוא ואת דאו' מצלמה המ"עה דגבי כתי' ויבכם מכל חדם סדיך בחדה מלתא ומזה שסעו הסנהדרין דלאו שעי' הוא כדאי' בפ"ו דגיטין. וגם רס"י שם כתב בפירוש לא סדיך היינו כדבך לומר דבר אחד של שעות כל הימים אזה לומר הייתי מלך והיינו לומר שעות אחרת עכ"ל. וכיון לפי דבריהם זה המגרם בעלמא חדא מסדיך סדיך ודאי לאו שעי' הוא וקושטא קאמר שמוכרח להרחיק כדוד. ואי אתין יודעין על מי ועל מה הוא יודע למה שהוא מפחד. ואפשר חבני וקרובו כמי יודעין ומעלימין אותו בפני חכמי פ"פ. ואף שם בודע הוא שחכמים החה מ"מ לאו בכיתים הם לידע מה בלבו של חדם ודמגלין להו כל מעמקו בני חדם. ולבנות על דברי הבחי החלה יכול לפסול את הגט ולהתירה לכסתחלתחה לכהן מדינא. ולהוליא הרב הגדול ביערלא שבתבדל מנעוריו בבשרות בירחה ובתמימות מבשרותו. הוא ובית דינו וכל העדים שהעידו כפי הנ"ע מקלף להשוותן לרשעים מעידו עדי שקר כל השומע לא יהמין שדברים כחלה יגלו מפי דייניס מומחים ומורה הוראה בישראל בעלי תורה וירחה. זאת ועוד אחרת הלא ת' תפרי תקכ"ל לא ידעו חכמי פ"פ רק מ"ש לליקים הרב ז"ל ולפרסיו מן יומבי שם מ"ש שם במכתבים כאחר כתבו שם בכתבם להרב מקליף מ"ש בחיר הוציאו שקר מוחלט שמ"ש שבהתחלה סדריך להרחיק כדוד גו פתח בקלקלה תחלה כו' שדבר זה לא הוזכר כלל בכתב ממכתבים לליהם. שדברם מתותו כתב משמע שבמכתבים לא יהיב המגרם שום טעם לגרחיקתו רק בקליף אמר זה להסדר הגט. כל הרואה יתחומם על חכמי פ"פ מה דאו על ככה שמעיקרא לסופו חתרו וחפשו להעלילו על המסדר הגט לפשוט ידם בעיקור לעוקרו מן השורש להוליח לועז על שם גדול כזה וכית דינו:

וגם זוה לא נתכוונו להטיח דברים כלפי מעלת כבודו של החכם השלם המופלם בכל המדות שמנו חכמים בתורה בחכמה ובירחה הר' מוה"ר שמעון נר"ו מבוכח שמו בודע למרחקים. ואף שליבי מכירו לשם דמות תבניתו. כי לא ראיתיו מעולם. אבל זה יותר מספיק שכה שרי מרין לגרותיו שהיו מכתביו מחומים מן כבוד חמיו הגאון המפורסם מהו"ר יודא מילר זצ"ל בדיני' ושאלות שנשלחו אליו הם כתובים בחיבורי שו"ת פני לבנה בזמן היותי חונה על דגל הרבנות דק"ק טריר והמדינה. שהכרתי מעלות של החכם הנ"ל בילדה כר' שמעון תלד. זאיך לא שמו לליבי כנד עינים לזלזל ולפגום בכבודו לומר לנסוניו בגביר שפחיבו אתנו מי אלהון לנו. ולא חסו לאמרות ה' אמרה טהורות ככסף צרוף בעליל לאדץ מזוקק שבעתים שברפו וזקקו כל גאוני ודבני דוריהו ולזלו בחר ליפכח להפך קערה עליהם. והנה ידענא גם ידענא שיבינו אחרי ויאמרו מי אתה שמפעפע בגדינו שקטנינו עבה ממחנני ואפי' יחום וקיבת יומף קדמך. אף אנה אסוב להם שם חכמה אין כאן זקנה יש כאנוהריני כאן ע"ה סניח ויסבתי פ"ל יש' עמו על שם הרבנות זה קרוב למ"ה שנה ולפני זה הייתי מקדיישים בק"ק

מיץ יע"ח לערך תשעה שניים וח"י יתברך שמו הגדול שמעתות והשלות ותשובת
מתבדרין בעלמא שבשתי ונתתי עם הגאונים הרבנים הקודמים מק"ק פ"פ ומיץ
המבורג ברלין מיינץ פוטא מדינת קלוגי' ומקייס שכולם בארץ החיים המה
והלל כולם הי' ת"ל עולה דברי לרצון לפניהם . בכן גם זה לדברה נגד מלכים
ולא אימום ולא אכלם כי ה' יודע ועד עלא עשיתי משום הנאת ממון ולא משום
פנייה לחברת בעולם רק קנאת ה' לבחות תעשה זאת עלא יהי' בנות ישראל ארורות
חיות כבולים בכבלי העיגון מחמת עקשות והתרוממות לשר לא כן עשו החמורים
ואמרו דבר שאמרתי לפניכם טעות הוא כי מודים דברנו היינו שבמייהו ואין ספק
אלא שכל מי שים לו לב להבין ויניעים לרחות ודעת להשכיל יודו ויאמרו שאין
לפקפק על גב בשום פקפוק בעולם לר' השלוח שבעיסה מעכב עולה ויורד ומקטרג
לעשות קטיגוריא להסית ולהדיח כדי להקטין כבודן של הגאונים המפורסמים
בדוריהן ולהסליך בזרם נגד התורה ברחם כל חולות . וזאת נחמתינו שיהי' עקבת
דמשיחא שחכמת סופרים תסרח וירחי חטא יאספו והחמת תהא נעדרת . שבעוונותינו
כולהו לחיחניהו בעסק זה . עכ"פ מכל הא דכתבנו ברחיות ברורות וכל השכחות
שהוכחנו בתברר בבירור גמור שהגע בשר וניתן כדת ובכלבה והחסה מ' לחה בת
הר"ר יחקב ג"ה מבונה מגורשת היא מבעלה כ"ה חיים בן הר"ר ליזר כ"ב ממכתיים
והרי היא מותרת לכל אדם להתחתנה לכל גבר דתלבייתן בחין מוחה ומעכב כלל .
ומעתה אחלה כח לאחמי פ"פ ואפיל תחנתי לפניהם בקידה וכריעה והשתחויה שפיים
תרחה בפיהוש ידים ורגלים ויהושו לנפשם ולנשמתם ולתורתם שלא יהיו ח"ו
בלבדים בגזירת ר"ת ותלמידו רבינו משה וכל ליורופיטם . וגם להחרם שקבלו
מימי' וסבי' קהלות שתכנו על עצמן כמשמעות הכרוזי' שהוכרזה בקהלתם ק"ק פ"פ
בשנת ס"ב ושמ"ג וחמ"ח שכולם נכתבו בספקם של הקהל קודש פ"פ . מלבד מה
שנזכר מהגאון רמ"ח וכל הגאונים שעמו על מחיר הבל בר שלמה החז ועל חותן
שהחזיקו את ידו כאשר האריך בזה הגאון הנ"ל בתשובתו בסי' ל"ח שכל הרוצה
יסתמרו שערות ראשו וכמו כן בסי' כ"ה עד סי' ס' ויסיימו על לפנ השהור כמה
גדול העוכש של המוציא לעז על אדם ק"ו ממרגלים שהוציאו לעז על עשים ושבעים
מה היו להם . מכ"פ המוציא לעז על אדם ב"ב של ק"ו של ת"ח ושפתים כזיבים .
ולל יאמר האדם מי יתלון לי מי יפשוט טום אדם טופט עלי . כי ה' יריב ריבם ויהיו
דיוני עביד ולא יאמר לפלם . ועל העדים שהי' בשעת נתינת הגט הנ"ל בקליף
ולא אמרו דבר . ואמו העידו על הגט שניתן שלא כדין אם לומדים המה וידעו
הדין שאם ניתן כאשר העידו שהגט ניתן בפסול ושתקו בשעת סידור הגט
שעברו על חרם ר"ת וכל ליורופיו. פסולים המה לא לגבי לדבר זה לף גם לכל
עדיות שבעולם כמ"ש בח"מ סי' ל"ל :

והנה ראיתי בהשובו' של הרבנים הגאוני' המפורסמים הנ"ל שהאריכו יותר
מדאי להרחות מריפתן ובקיאתן בסוגיות התלמוד שקשתן חיון מלשרך
לנ"ל . וגם לאחר דקדקי דברי . שקלי גם זוטרי שים להשיב עליהם . ועי"ז נחנו יד
והגבע בין שיבי המעקש להחעקש . וכבר מלינו דומה לזה בסוף סו"ת רמ"ח בסי'
מ"ח שכתב זקני הגאון מהור"ם מפאדוי להגאון רמ"ח ז"ל קבלתי תגובה של כתבים
אשר תברת להשיב על פסק הגאון קש"ו והטבת לעשות כי מצאתי פירכה על כל

דבריו הרכתי יותר מדאי לכתוב לפעמים שלח לצורך כו' ולדרכה דדברים נותנים לו מקום להסביר עכ"ל • עם כל זה כולם בספה תחת מסכימים להתיר את החסה להתנסבה בתין מוחה ומעכב כלל • והמולימ לעז על גירושין זה גלכד במעודת גזרת ר"ת וצרופיו ותין לו תרופה ורפואתו לר"מת תברין וגדול עוכו מכשוף • וכל יצרהל יהיו נקייס וברוכים הכ"ד הכותב תור ליום כ' כ"ט תשרי אז יבקע כשחר אורך וארכת מהרה תצמח לפ"ק סה שוחבך :

יושע העשי' לגו"ב תוכה בק"ק שוחבך וכל מדינות מכסבך יע"ב :

עתה נחתי להגיע אל עין הקורח שלח כל כתבי הקדם ופסקי כלליים והסכמות מגחוני וחכמי הדור אשר הגיעו עדי לאחר ברלו הברוזים העקשים והכלוזים אחת מהם לא כעדר ולא נחלל מעיניהם עינת פקיחת דבר ולא תלי דבר המה רלו כן תמהו על כל הכתוב שם דברים קשים כגידין שאין בשם בכותן טעם לר' שמעון ולרבנן דקיימי בהדי' שלח בדרך גזירה וחוקה על המון העם שאין מכירין: שסהוא דבר שים לו מתירין • וברלותם כי כן • קמו הסדרים לעזרת ה' בגבורים בגזירת עירין • שלח לזוז מפסקיהם ודבריהם קיימין ועדיין • ושלח להסגית כלל על הברוזים הממולגים במלי מולייתא • וכשחם אז להיתירא כן כחם עתה ביתר שחת ויתר עז ובתרייתא עדיפא מקמייתא :

כתב הגחון מוה"ר יואל נר"ו שבי' לבל"ד דק"ק מויסטרלין וכעת הוא דיין ומ"ץ דק"ק ברלין יח"ע :

ב"ה ברלין עשי"ק פורים קטן אס יתמהמה חב"ה לו לפ"ק

שם משמ"עון: מוכה וסוכר ומוקל עין בעין • עוכר בעטור סופרים ומוכתר בגימוסין • ותיק ועשה חסד חסדתין מלין • נופ"ת צוף למרותיו לגבוה סלקין • סליק ונקית שם בימת רבה ומעלה מהגניתא ואיתי בידו מתניתא תמרי גמרא ומתרי סברא מבדר הלכה ברורה להו' יריד נפשי ורחימי הרבני המופל' החכם השלם החורני בק"ם מוה"ר שמעון נר"ו : יח"ק

הנה לל"ם ושובו ליראתי ה' ומוסבי שמו מודיע למעני לידי תמירה בעיתה כתיבה יהיבה לי ממעמקא לשבעותיו לרוגה מליצה דברים המתיסבים ותוזן מלין תבהן נבנין על היסוד המוסד ועל תדבי תמת ולדק ותם תרי' לא תזיתי מרבעתי' חזיתי מן הלוחיות שלמלוני שלמת חכם תלי תמוכה חדלי נפשתי בשמאי שים תהן לאותו לדיק דבי נפילה הגחון זצוק"ל דמן תברייו הוא :

ועתה תביבי מה נעשה כח עוד לכרמי תכפך לגפן סוריק בדור יתום הזה יתמי דיתמי תכן תוי לי תם תומר כו' מי יורה דרך לכו ומילין דתורייתא סתימין תיכון ותורה תחומה נתנה קמי שמיא גלי בקרלי סנים וסלשה לתות במכתבו קלסו תלילנה תזני ולחכה נפשי על לערת דידי' ועל דב תביבי תב"ד דק"ק קליוות

אמר הוא מורגש לבבי ולבי ימעני המו לו. ותמה מקרוב על דבר זה ליתן דין וריב לפניכם לעיולי לבי מדרשא ומשמע מסיומי לפי דברי הרב המסדר. מדם כזה מעידין עליו בכל עסיותיו ודבריו ורמזיו וקריאותיו בכל בדעת ומזימה. ועקימת מפתיו הוי מעשה זועה מה שאמר שים סוכה לו מה שהוא בחק הפסרי מבעל הסבות שאין רגע בלי בגע ואין שעה בלא רעה מי יימר דל"ה הוי. ולמה נגלגל עליו דברים בדוים מסברת הכרס מדבר מחמת קטות ולערער בסביל זה על הגע שעשה ברלוי ים ואמתו. ביחוד וכי לכן מחויבין לחפש העולם מחמתו להתגולל על מעשה מדם גדול מס מה שעשה ועביד מס כהונן וכדת עשה לו לה ולומר סקר אחה דובר שים אסר לא רחה וידע לת אסר נעשה תחת השמש והלל הטוב יכפר בודאי לריך כפרה ולא ידעתי לירך לסוף דעת המסייע שאין בו ממש וכי מקומות גמרי מהדדי מעשה קלוות ממניסיים רק על שעת סדור הגע ומסירה ליד אמתו שהי' שפוי וחלים בעת הסיח תו אין רגלי עוד לדון כלפון מהר"ק ז"ל בתשובה כאסר כתבתי כבר לאב"ד דק"ק קלוות על דברי הרב ממניסיים. והנה אין לריך להרבו' בחבילי רחיות גם אס אכפל לאסמיכן כל הני ולהדיא כל אילי נביות ותשורה כהנה שנאה מקלקלת השורה לפי הכרחה בכתבו ודי במעוט דברי להרב הנ"ל. ומרוב הטרדה אתן קיצי למלין וינוח דעתו דעת תוריה וכו' דברי ר"ש נאמן בבריתו הק' יואל נמ' יקותיאל ז"ל מגלונא דיין ומ"ש דק"ק ברלין יצ"ו ומאז היתה תכייתו בק"ק אוסטרלין יע"ר:

כתב נבחר מבנ"ב מוה"ר זלמן נר"ו מלובלין למר אביו הגאון הגדול המפורסם מוה"ר יעקב עמדין יכוכה יעבץ נר"ו בק"ק אלטונא יה"ע:

בע"ה עשרים יום לחדש תמוז תקכ"ל בלובלין

שלמא רבה ובסיעתא לחסידא קדישא ה"ה אדומ"ו אב רבב ישראל ופרנסו ה' נגב עליו וכל קדושיו הגאון אמתי המח"ס הג' למשפלת כ"י ע"ה פ"ה כ"ש הרב מ' יעקב נר"ו נר"ו:

זה יומים שקבלתי מכתב מחסם קודם מאדו"מוה נר"ו נר"ו כמים קרים כו' ונוזלים מן לבנון יזל מים מדלין כו'. והנה בח בדברי ח"ח זה פעמים מדוע המגרש מתמניים לביתי. עתה הפרש ביאתי מזה כמו תשעה חדשים ביקש ממני ב"ד הרב מאמסטרדם לחקור אחר אחד שהיו אים כי גירש את אשתו בתוך לח"ר לביאתו אלו ועזב את בית אביו בתוך ימי המשתה והלך לארץ הזאת שהיו מן המתנגדים ומה רחה על ככה לעשות דבר כזה שבתוך ממנו קטנוריא בין הלומדים עד שדייני ספ"ד ערערו על הגע וכמה רבנים במדינות אשכנז עמדו נגדם למחות בידם ושלא כדין הם עושים ומדברים סרה על הגע ואין ממש בדבריהם וכדי שלא להרבות מחלוקת ביאתי אטעל בעניו זה חולי יחגלגל זכות על ידי והקולות יחללון ויבא דבר שבשבתי למען לא ישמע עוד קול מחותן העושים מעשה פטיט מבשפי' והנגיס הגו סיגים מכסף משמיעים קול ומקדימים פה לעין קוץ מכאיב וסלון מחריב החומרים נפשם מה שלח רחו בעיניהם כי אס מחומד ומפי השמועה רחוקה ורחוק

קרובה

קרובה בעיניהם לגרסת מתוך דברי ק"ק פפ"ד מאין להם על מה סיסמכו ועמו להם סמוכות זבנו ביתא בתורה גם בחותה הגרסת שכתבו הלי הרמיקו עדיהם ומהם ובהם יבוחו ויעידו מקצתן נעשים עדים ומקצתם נעשים דיינים וחין עוד כביח וגו' וכ"כ כתבו לכמה רבני תשבצו להם לבדם מתנה הארן המה הגבורים וגו' גבורי כח מקדומי נעשה לבשמע והחמת חתם כי מי הוח זה וגו' להכניס ח"ע בתחום שבין ג' הרחים כו' ר"ת ור"מ חלקם בהיים כו' וברחותם שלח הסיגו מבוקשם בהגרת שכתבנו לי ועל דבר זה נתקנח כו' על שלחיתי להליין הרבני מ' ליברמן לכתוב להם תשובה שח"ו לשלוח להם גוף הג"ד מחמת טעם הכתוב כ"ח ההעתקה ודבר זה מרה להם עד מאד • ושמעו להשתח כו' וגו' ע"י ר"ל מכהיים שבי המגרש סיכריח לח בנו הכ"ל סימסור ח"ע ברשות לחר לחת לשר כתב הלי מקדם כמה לגרות בבכי ובתחנונים שלשים עיכי על הנער המגרש כו' מלורף לזה שבחותו הזמן היה המחורע עם לותו הכלילה שלל התיבה שלי כו' והכנסתיו לביתי לשמוני גברת ולשותה בשלמה וביותר לגודל הפלגות שבין כו' כידוע לכל בפי שער שירבו וברחותם שלח הסיגו ממני לעשות כמעשיהם שמו ושלשו מכתבי שמל וכו' ואפי' בדברי הגרת הזאת הנתת אין בה אפי' חלק מאה מהמעשים המקולקלים שכתבתם מזה הענין עד שכמעך מזה שלחת הסיח לזה המגרש לגמוד כל הכתבים שבתבו לי על לודות המגרש הכ"ל ואפי' הגרת שפ"ח שת הכל לקח וברח לבית חמת והלניע לותו בביתו בלומרו שברח מבאן כו' לזה דרכי לברוח מן המחלוקת ואפי' עשה מה שעשה עשיתי עלמי כשלו לח ידעתי ואיכי שומע לשום חדם לבטל ממני ח"ואפי' שעה ח' עול מלכות שמים כו' והו' זה שלו' מח"ה כנפש ח"ח וכפש עבדיך שכי הק' ישראל משלש זלמן בח"מו הגלון לחמתי מ' יעבץ כר"ו :

כתב טהור מטהר ידים שבר כוכבו ידי הגלון המפורסם מוהר"ר אריה ליב כר"ו שב"ד ור"מ דק"ק מץ יע"ח ויבי שך יצח יצח וסביבה עמו לעורר לב בני המחורות הגדולים המפורסמים שלח המה הגלון הגדול שב"ד ור"מ דק"ק למפורסם כר"ו והגלון הגדול שב"ד ור"מ דק"ק פרשב כר"ו •

ב"ה מין יום ד' ב' דר"ח שלוש תקכ"ג

שלום למר ולחורתו • לשרי יולדתו • מורה החמת לחמתו כו' כבוד מוהר"ר שאול כר"ו כו' :

הנה כבר נודע בשערים המלויכים בהלכה • דברי ריבות שבר כתגלגלו בעכין הגט שסידר הרב המח"לג דק"ק קליף • ורופ"מ הוח מבת המחירים כמוני • עתה בחתי בשביל דבר שבתחדש ולזרז להיות מן הזריזי' והשרילים שבר ה' יורח • לחברי שבח שלי מכתב מק"ק בוכח שחכמי ודייני ק"ק פפד"מ ובראשם הגלון מרח דחתלם הפריזו על המדה שמדדו מאז טרם כשמע הקול בכח קול בהדר מתשובת שלי חכמי הזמן בשריותא דהך מיתתא • ועתה הוסיפו לגדור חומר על הקפ"ו דק"ק בון שיחוזו לכפשם לקיים פסק דין שלשם • ואם כי חיזה מחכמי הזמן בחים בכח דהיתרא • חין להשגיח עליהם • והרבי נתיים

אור הישר

לחיים על יוסבי ק"ק בון • והטילו דופי בחכמי הזמן • לזאת אמרתי להודיע לרופ"מ לגלות בסתר לעין כל לבל יעלה על דעת שום אדם לחרי שפתחתי בהלכה מחלה טרם נפסק הפסק דין מחכמי ק"ק פ"פ ד"מ • פן ואולי לחרי רואי שהמה בחליטו הדבר לחיסור מעויכח בפסקי הרכנן • לח תהי' כזאת ביסרחל • כי אם בחקומי אני עומד וכאני אז כאי עתה להתירה ע"פ הסכמו' חכמי הדור הנזכרים בחשובתי • ואם המה הוסיפו מיח אנח סוסיף קמחא וסולת בקיא לבדר ולבאן כי החמת אחנו • מלבד מה שים מן הקוסי והזרות בפסק שלהם אשר כל רואיו מחחומם ועל מעלתו הדבר מחוב ומובה לעורר יתר חכמי הדור הסרים למחמעתו וביחוד אחיו הגאון נר"ו אשר אהבת עולם אהבתיו • וגם אנכי אעשה כן להיות כל חכמי יסרחל בספה ס' בכדי שיוגמר הדבר בקרב הימים אי"ה • וה' לבזות • יסיר חחלות וקנלות • מלב חכמי יסרחל • להיות כולם לגודה אחת • בחשובה ונאת כ"ד החותם :

ב"ה מין יום ד' כ' דר"ח שלול תקכ"ל

אל הר המור גבעת הלבונה קנה חכמה קנה בינה • חכמת תורתו בקון חרונה • ה"ה הרב הגאון המפורסם מחותי היושב בשבת התהמוני • כ"י ע"ה פ"ה כבוד מוהר"ר יחזקאל נר"ו יאיר כאור שבעת הימים • עד עמוד כהן לאורים ותומים :

את שמעו שמעתי מתהלך לתומו תומת יסרים יסרי לב חכמה ותבונה אשר נתן ה' בלבו לדעת להסיב לשואלי דבר בעת"ו מה טוב כאשר עיני רואו ולא זר בהעתק חשובת שלמה אשר יצא ממנו הנשתלח אלי מק"ק בון שנתגרשה מבעלה בשמו **איצק** מק"ק מנהיים והגע ניתן בק"ק קליווא ע"י הרב המח"ש כבוד מוהר"ר **ישראל** נר"ו אשר שמעו הולך בכל המדינות לרב מובהק וירא אלקי' מבעוריו • ויצא עלין עוררים מחכמי דייטי ק"ק פפד"מ וברחשם הגאון אב"ד וור"מ דקהלחם נר"ו • והנה מחוך כחלי חשובתו ניכר שעמד על כל דברי אשר העלתי בחשובת שלמה שפתחתי ורציתי בענין הזה ופתחתי בהלכה מחלה בפריותא דהך ליתתא • ואם כי ימים רבים נדרשתי על ככה מהרב המסדר נר"ו ומחבי המחגרשת לחוות את דעתי הקלושה • לא הביאני שמוע ולא הטיתי לוזן • כי חשבתי לחרי שדייני חכמי ק"ק פ"פ הכניסו את ראשם להוליאו לחורה • וודאי כתורה יעשה • טרם יחחכו הדין אם לטוב אם למוטב ידעינו הדברים כהווייתן אל יתר חכמי הדור מגדר המוסר ועכוה • מלבד המסורת בידינו מאבותינו • וכך למדנו ועל ניסחך אל חשען • ומרגלא בפומייהו מוטב שיחחוך הדין וכו' גלל הדבר הזה שמתי ידי למוסי ולא השבתי לותם דבר כי חכיתי בחוחן הימים שהפסקות משמוח יפורסם הדבר מחכמי דייטי ק"ק פפד"מ אל חכמי הזמן הקרובי' אליהם או אל הרחוקי' ויהי כי ארכו הימים והרב המסדר רחה כי לחרו פעמיתנו נתן עלי נקולו קול גדול ולא יסף לא פסיק יום ויום ידרשוני חבי חבי מדוע השבת אחור ימיך הוסיעה נא כי בהו עיים על נפש וכמעט שמסר דינו לשמים בהמרו שם אין דין למעה כו' ולזאת סעיפי העינני

בהיכא דמקום שיש ח"ס אין חולקין כבוד כו' אך כזאת נאות לך הלוך וקרוא עליהם בקריאה של חיבה לשאול מהם מענה מדוע עלה על דעתם הרחבת להרהר ואף להוציא לעז על גט' אחר הנתיבה שסידר רב מובהק הודיעני כח את דרכיכם ומה עול מלאתם בו הבל חשובתי שתומה וחתומה מכל לד הניעני · אשר לא התמהתי

שיעמו כזה לחיים כאחת בריתם כמוני :

ולואת מתוך ההכרח לעשות תשובת שלמה הביאוני · ואשר שם אלקים בפי אותו דברתי · ואם כי המה בעמדם יעמודו והוסיפו עליהם שטיח ח"ש גמורה ואשרו אשר התרתי · במקומי אני עומד ועל משמרתי אכתי כת להיתרא אם יסכימו עמי חכמי דרא · כאשר בתשובת שלמה אזרתי · והנה קריתי וכניתי בדברי קדמו ומלאתי דבריו בגוים על גדר הסכל אלקי אמת וסברות ישרות והמה בפי כלבם למתוק · גדלותי מעלת כבודו מרחה פניהם לכל לד ואופן בתוך האופן כמרחה יחזקאל · ואם בחפש קלהו גבהו דרכו מדרכי במה שהאריך הרחיב להם זמן עד מלוס שתא · ובמה שלח יספיקו לו שלשה רבנים מובהקים · ובאמת יש לי מקום עיון בזה ואין כאן מקומו · ואשר אני חושב עיקור כוונתו בזה כולי האי ואולי בחותם הימים · רוח אחרת יהי' אתם לבלות מצפוני' שלהם לעיני חכמי הדור · ואם כי לבבי לא כן ידמה · לו יהי' כן ויגולגל זכות ע"י זכיי · אמנם בגוף הדבר אין תלוי בזה כן ובכל הולך אחר החיתום ולמידין מעשה אחרונה שלח זה ילו מתוך ידי להיות מן הכתבים בסריותא דהך איתתא · עתה בחתי לעוררו בקול זה ימים הגיעני מכתב אלי כתיב מהמופלא מהור"ר שמעון קאפכהגין כר"ו ותוכו רצוף העתק כתב מכתבי דייני ק"ק פפד"מ עם הגלון מרא דאתרא אשר הוסיפו שנית ידם אל קט"ו דק"ק בון ותוכן ענינו · להשמר ולהזהר מגלגלי רחמים שלהם לקייס כל הנפסק מאתם ומכו' בל יזוזנו · ואם כי היה מחכמי הדור התירו אותה אין למום להם · כי מפיהם יצא תורה והלכה ברורה · וזולתם מדברים סרה · ורבות כהנה להבזות כל נפש יקרה · מתופסי התורה · וחכמי דרא · אי לזאת יחרד לבי ויחר ממקומו · ושמים על זאת יסומו · חרים נכח קולי קרא בגרון אל תחסוך · אל חכמי וגאוני הזמן · עד מתי אתם מחשים · עושו חושו קומו חרים מעטו מגן קומו לעזרת ה' בגבורים לבל יפרוץ הגדר וסייג אשר גדרו וסייגו אדירי יהומה ר"ת וסייעתו ולבל תוכלך אמת אלקי ח"ו ואלו נעשו בתרן בגזירה לגזירה דרבנן קשיטא לבל יזכר ולבל יפקד עוד שום לעז על הך גיטא · במלואת הימים אשר הובטל בתשובת שלמה אלו · ועל רומ"מ הדבר מוטל ביותר להאריך להרחיב הדבור אל חכמי הזמן הקרובי' אלו והטרים למשמעתו ותעשה כן גם אני להרים מכשול כזה מדרך עמינו · ובשמ' שהדי כל הנוגע לכבודו הוא מחול כי אם קנאת ה' לנאות תעשה זאת ותורתו הקדושה והגיה ולומדיה שלח יכהנו בהם מכהב הפקר ואם כל היתר בעיניו יעשה לבלתי שמוע אל רוב באוכי הזמן אשר זהו יסוד תורתינו ויתד שבכל תלוי בו · ולאל חי אני תפלה ובימינו יועמד הדת על תלה · ויוקפן פי כל עולה · וחכמי חסופו' יחדיו יהי' תמים בשפה אחת ודברים אחדים כמימים :

והנה לאחר שזכיתי ליהנות מאור הפסק של הגלון מאור הגולה הגה"ר דק"ק פרלג נר"ו היתה עלי פקודתו להעתיק ממנו פסקו תוכן ההרחתו ושלחו לק"ק

אור הישר

לק"ק פ"ש כולי האי ואולי יכנסו דבריו בחוזיכם • ופקודתו שמרה רוחי • רצפתי ההתרשה בתוך לחברת סלו' ומעתה רך להרב הגאון והחסיד דק"ק פ"ש נר"ו • וזה תוכנו :

ב"ה בוכה יוסי ד'כ"ב חלול ואחרי רבים להטות לפ"ק :

השובן בסמי סחקים • יכתבהו לחלתר לחייס בספר לדיקים • ויהן בלבו לקרב את המרוחקים • ה"ה הגאון החמתי בוליכת דקדושתה כו' לכ"ד ור"מ כ"י ע"ה פ"ה כש"ת מוהר"ר **אברם** הוח **אברהם** נר"ו יחיר לחתנו סלה :

החוח הנרדף אסר ביער סולה לל הארז אסר בלבנון מה סהועתק מתוך פסק הגאון הגדול רבן של כל בני הגולה אב"ד ור"מ דק"ק פרחג נר"ו כמלוה ועומד מפי גדול הדור אחד • ואף כי רוש הדרת מעלתו הרבה פלעי קנס • כחמנים פלעי חו"כ • את קונעת כוס התרעלה סתיתי מלתי • וכרחל לפני גוזזיה כהלמה פי לא פלתי • ועין כבודו לא מריתי • ידעתי כי לא ענה מלבו • כתוהו גם יכלו לו אחבי סלומו הגדילו עלי עקב בצד גודל"ש לבסוף יצא עתק מפיהם אומס לל דעות ה' ולו כחכמו עלילות הוח יודע כי קף אחי מפסע ועכשה בי לדקתי כי אחה ביום אחר בספר וספר וספור ועל ק"ן סס"ור יגיעו רחמי אחיס המרובים להסילני מאויבי אז ומסונאי כי אחמו מאני • ופירותי מודיעים לסחוס מי ניחון ידי אחיכן אסורות וקנה ונ"ף לא קמלו • ואם המה פסטו חו"ר והניגוני ערוס בלא מצות • רוב אחבי הדור האלילו עלי חן הרוח אסר עליהם והלביסוני כחנות חו"ר ובגדי יפע חלו זייניהן וכחריהן בי והודיעו לרביס דחן חברית אחה ולא כחברי דחו"ב • ואחר ר"ש הורע כחס בכניסחם לחתר הזה והורע כחס ביציאחם העוזה ריוסס לחלע הסס ולעשות התורה כפתי חורות חוי לדור שכך עלתה בימיו • ואם לי ולהם כי בחו להלחס אלי כחיב • ואהיותי אחם עמס בחיכחם הרחק לי פנים להודות • וכמעט נעברתי מהם כחנו עלי בקולם • והרעיפו את העולם • דחקו ובכנסו ותדבק נפשם בדיבי • ואחה ליכס לא בעינת • ולעשר אחבי הדור לייחיכת וכייפיכת • יסלח לי האדון שהעתרתי דברים על אחבי ברוחו • כי אדי דברי בס רוח בעני הניקחתי • והיה אס סלו' יענה ויפחח לי פחח לסלו' כמלח נקב מחט סדקית • אחכי אפחח לדודי כפחח סער האולם • פי המדבר בלב נדכה ונסבר ח"ב המהלל על סלותו ואחריות

ימיו הק' **שמעון** מק"ק קפנהגן :

ובויס ס"ק כ"ה חלול הכ"ל הכ"חב הוסב לבעליו כדמותו כללמו והוליחני חלק :

כתב ודרשת הגאון הגדול מוהר"ר **יחזקאל** סג"ל אב"ד דק"ק פרחג יע"א :

בס"ה פרשת ד' ז' תשרי תקכ"ט

תחל שנה וברכותיה לכבוד אלהי התורני המופלג כו' המפורסם המופלם במעלות ומדות כבוד מוהר"ר **שמעון** נר"ו :

קבלתי מכתבו וע"ד כרוזי פפד"מ בחמת הוץ עזות גדול ולפי הנראה המה עוברים בזדון ובפשע נפש על גזירת ר"ת מחמת קנאתם לכבודם • והנה בלום גדלי' דרשתי ברבים ופרסמתי היתר בהסה בבית הכנסת ולעשות נחת לכבודו לעתיק לו מלין מדרוש ההוץ • בסוף הדרוש כתבר התחלתי להוכיח על מדות רעות בהגיעי למסכת הקנאה והתאוה כו' התחלתי מזה הלמון • מדות הללו סכיתי ואני מבקש ומחפלל אל ה' יצילני ממדות הללו ולא יבואני לידי נסיון • כי הנסיון הזה קשה מאד • ואמרו רז"ל שמואל הסכמני לר"י דתלי בעיברת דדשם דכי אמר ומי אזור מה דכתיב ברבנן אי' סופר אי' סוקל אי' סופר המגדלים ואמר ר' אמי ד' מאה בעיי בעו דוגמ ואתיתופל במגדול הפורח באויר כולי האי עביד ותנן שתין לסם חלק לעה"ב אלן אנן מה מהא עלן ת"ל פיכנה טיבת היתה בלבם • והנה כיוצא בזה אני אומר על מעשה שהיה בזמננו בשנה אחת ושמה **לאה** בת ר' **יאקב** נ"ב מק"ק זון שהמגרשה מבעלה בק"ק קלוף בבית דינו של הרב הה"ג מב"ד דשם כדת משה וישראל • וחכמי פפד"מ פסלו הגט ורוב חכמי ישראל התירוה להנשא וגם אני מן המתירים והגני כשבא ברבים ככה נזכה להיות השנה הזאת מוהרים מהגלות המר כשם שהשנה הזאת מוחרת לכל אדם מישראל חוץ מהשנים וקרובים • ועם כל זה חכמי פפד"מ הכריזו עלי שיסור וכמה מן החברות ים להוציא לעז על גט כשר • והנה מ"ו לא הי' כוונתם להוציא לעז אלא שהיו מחללה בשבלו בהוראה ולפ להגדולים הקדמונים שהיו גדולי ישראל תירא לפעמים שגגת הוראה ועכשיו אמכם מחמת כבודם וקנאתם מחזיקים בזרוע בדעתם ועל זה אני בוכה שאני יודע שהנשים הללו גדולי ישראל המה ובשבלו בזה • ועכ"פ זאת מוטל עלי לפרסם שכל הכרוזים שלהם בעסק הך לית בהם ממש וסוס אדם לא יסום בזה לדבריהם • ולפ כי כבודם רב • מ"מ בזה שים בו חילול השם לריך לאני להזהיר על כבוד שמים ועל כבוד התורה ועל תקנת בנות ישראל ולפרסם ההיתר של השנה הזאת ומשים ומעלה על כל העומדים פה וכמו כן למי שיבא לחזקי ידיעה מכרוזי הזה שאני מכריז בעת מי שיוסיף להוציא לעז על גט הזה שאני לריך להחרימו בשמי כי שם מעלמו של עליו גזירת ר"ת : ע"כ דברי הדרוש הנ"ל שהיו בלוחו פעם יותר מלפ נפשות מישראל בבה"כ : ומעתה על רוש מעלתו להעתיק בעדים הכרוז הנ"ל שהר הכרותי שני בעלמי בדרושי ולקיימו בעדים ולשלחו בכל גדול ישראל • ובקשיני פרנסי מנהיגי קהלתו שני בשום שילחו להכריז כן בקהלתם ולא יסגיאו בהבלי הבלים של כרוזי פפד"מ • כי הסר דבר ה' בפיו יאמר הלכה ברורה • ולרוב נחיצת הפשטא לקצר דברי מ"ג הדש"ת : הק' **יחזקאל** סג"ל לנדא

אם היו שתמו עשרה רבנים מקהלות מפורסמות • הייתי יודע איך להתנהג נגד חכמי בפד"מ ע"כ התורה ואז מלינתם בהכרוז שלהם על מיקס תסוג

ויודיעני מעל' מי יתנו מהרבנים והייתי משלם להם מדה כנגד מדה :

הסבמה רציעית נתונה מלת גחון תפארת ישראל החסל הגדול הרב המפורסם מוהר"ר יעקב עמדין יכוכה יעב"ץ נר"ו בן ירוחם לאופני ההיתר הדרך קצרה וחרוכה מארץ מדה טרין למעלה הימנו מפרר וזורה לרוח לת דברי הכרוזים המדובללות מפיו לפידים יהבלכו ספך כתם חמתו על מוליאי לעז ויעקב על כל מלי חזהר על פיו יפק כפיקה של גדולה . כתה כתה חילן זה תפר בגלו כתיה בגולה • טח עיניך ורתה דרכיו וחכם :

על תרבעה לח תסיבנה ריקס החסה הנעלמת עלומת נפש מ' לוה בר"י ג"ה מבוכה • המגורשת מבעלה ר"ת כ"ב ממכתיים דהות חתתי' מן קדמת דנח• דח תהח למיקס לחתחת סריח להתנסבח לכל גבר דייצביכה • וטיבותה לבקיי' (מסקה ודולה מבאר מים חיים) מחזיקנא כתה ככרין דנרך למרח דיכי ה"ה הרב המובהק כמהו' ישראל בר"ו חב"ד דק"ק קליוות • סנעפל לדבר מלה זו לפטור לח העגונה • עס סיעת מרחמוהי ה"ה הרבני המופלם ס"ר ויקירא כמו' שמעון יצ"ו מסייע שים בו ממש חפרין נמטייה לר"ם סנזדקק לדבר הגון כזה • יהי חלקי עמהם וה' סייעוס לרחק ולח לקרב (המרוחק סמעטיו רחקוהו) להם סומעים סחמרו כהלכיבדין הוח סיעלו סברם כמלוים ועומים מהצ"ל • וכאשר כבר זכרתי בקלרה ברחסוכה • והוספתי סנית ידי לבטל הערעור מעיקרח • בל ישמיע עוד המערער קולו החוכה • פן יגע ויקלון ימלח • וחרפתו לח תמחה להגיד סב"כו ס"לו סיכה • טעמו לפנים כי יבין ואין מעכה • לן לבו פוכה • המעכה ידו על התחתוכה • ועס היותו דבר המפולם רפתי לני לרבעו • היוס הזה סמחתי לרחות מעכה ידי בני בחירי רלתה נפשי המה"ג כמו' משלם זלמן נר"ו חב"ד דקה"ב בלונדון • הודיעני לת הנעשה ע"פ המערערים בכלליהם בלי חמם מכרותיהם לקרב בזרוע לת הרחוק עמל ואון לזרוע • לו חמרתי סיפו בני מעי• כי מרחסית כזחת רחיתי מתוך דברי המערערים הרחסוכים הביאותי מוסדי תר"ם • מתחלה בעלילה בלו ובעקיפין לבטל מעשה רב ולח עשו לדבריהם חפי' סניפין ומחליהם כלים חלי כרוזם לח סרירין לח קיימים ולח חלים • הרי הם כחרס הנשבר בעלים ומבוטלים • והדבר ירין בהם להלוכח יחזוב מלים • מי יתן החרס יחריסון ותהי להם לחכמה בחרס יעגו ואין מכלים • ולהשומע לי חוקו יסליס • דברי החותם בחלטונה ר"ח לח תקכ"ו יעקב ישראל מכוכה יעגן :

עוד זחת לו להגיון החמתי בר"ו הכ"ל בכחבו חלי כתיב • חלטונה ר"ח חסון תקכח"ו : ברית שלומי לח תמוט מידידי הרבני המופלם ס"ר כמוה"רם בר"ו :

שני כתבים הבחים זח"ו מלמדים חובה על המערערים לותו יותר מדאי בלהתו לר לי • ומה תעשה עוד • מה לעשות לחר"מי ולח עשיתי יותר מכל הנטפלים לעסק מלוה זו (כמדומה רומי לובר בהם קולמסי נפח בהם רוח קנאה• עכ"ז עדיין נוסלים פנים בתורה) ומי יתן והיו חכמי הזמן לחחלים בידי ומסכימים עמדי הייתי עושה בהם מעשה חרוץ בלי פוס מטח פנים • ועוד תמיהתי במקומה עומדת על מעכ"ת מדוע נתרשל מלהגיה הדבר בדפוס לפרסמו בכל תפוצות ישראל מי מעכב על

ידו • גם נפלאת היה בעיני שלא מצאה היוכ"ה מכוח בית לישבה עד כאן • מחמר שכל הכמי הדור ומחוז למסכנו בכלל התירוה מכבלי עגונה • מי ישים לבו לדברי המערערים ומי יסגיר בהם חין כחם אלא בדברים בטלים וכלים מלליסם • ודיים לנזור בדחוק שלהם • לא לחמין סיפנה אדם יפר לגזרתם ולכרוזם הבל המה מעשה תעתועים כסילות על כסילות ומרמים חופפה יתירה כמנהג הדור הזה בעקבות משיחה • ובחמת אם יזדמן מי ומי מהמערערים לידי • אני בודל ממנו • בולאי נלכדו במלודת החרם הפרוסה מזו על אנשים כאלה הפורעים גדרו של עולם • ושמחת ליהו דיהים עביד • בלי ספק יתמרמרו בשעה שלא תועיל מרמה • בין כך וכך עליהה כשבבה לא תופל לה מי המוחה ומעמין בידה מלהכשל הלא כל החרן לפניהם ויד כל החכמים ומנהיגי הדור עמה • מי הוא אחר יעשה בזדון להמרות את פי זקני דורנו אחר להם דבר המשפט ולא להנשי בית רחוב אחד • דלמו רובא דלימא קמן • אלא כעורבא דלייתי אמא לקיניה • וכמלן דקני קנקא דלאו דיליה ומהדיב בייתיה • דום לה' והתחולל לו • בטח בה' והוא יעשה הטרוד יעקב ישראל • בטחתי אכסי ק"ק בונא לא יחוסו לדברי כרוז של מערערים סובבי קרדים תוהו ורוח נסכיהם • והפונה אל דברי התוהו נלכדים בבלבי כמוהו : בכן יזער ויאמר כל אדם בנפשו :

כתב ברוך מזוקק שבעתים אל חיק מעני היה שלוחה מהגה"ן מופת הדור מוה"ר אלחנן נר"ו אב"ד דק"ק דנציג והמדינה ובתקבל זה שתי שנים ומחצה לאב"ד דמדינת קלוכיה וגליל ברנשבורג ומדינת מיכטער יע"א לאחד מדייני ק"ק פ"פ :

דאלניק בע"ה יו' ו' עס"ק כ"ח מ"ר תקכ"ו לי :

אד"ש ועתירת החיים כמשפט ליראי ה' ולחושבי שמו • החמנסכי רבנו הימים מיום פרידתי מעמה ולא היי הדיבור מלוי בינינו מ"מ בכפי בשלמתי לכל מלן דאתי מתמן ונחית להכה לדעת שפעת שלומו וטלוס תורתו וטובתו כל הימים והחמת לא ידעתי ספורי למו ומייסינן למטרותי בכדי • אך עתה בחתי להעיר בפנו בפק לדיק כי"ב ע"פ ההכרח אחר לא יגונם • בגין הלי עובדא דגירושין שהחזיק ונסדר ע"י הרב דק"ק קליף בחודש אלול העבר והרועת קול ריעון בשמע לגרוש ולבטל הגט בסיבת כמה טעמי' הידועים להר"מכ ומאז ועד עתה הרבים יפלו דמופי' כתבי' מכתבי' שוני' לחוות דעתי ולהסכך בסריוחת דהלי אחתת לפ"ד דהמגרש הי' חלים בחוחו שעה בגירור דבריהם ע"י ג"ע שהעידו על ככה • ומחמי לפי מחסום במאי דאפשרי בדחייה בחר דחייה כדרכן של ב"ש לכסות דעתי ותשובתי אליהם • ודבר זה לא תלי' בגמר' אלו בסברה רק בחומד הדעת המגרש אם חלים או טפש היה אחר בנקל יותר להתגרר אלל הרבנים הסמוכים אליהם לדרום סמוכים ולעמוד על המקרה הטהורה היא או לאו • והרחיקי מכי' לאיסור כאחר שלא נודע מעשה המגרש אחר הגט כי אז לא נודע מקומו היה • ואולי עדיין הוא שוטה לפנינו • ולא דמי לפת דע"ח וע"ם כאחר התרתי שם • וזה כמו שלשה שנשאו' שחזרו וכחבו אלי עם תכריך שטרות העתק מתשובת הרבנים מפורסמי' שכמי שם ככל שפשוט הוא בעיניהם להתיר

ומתרעמי׳ עלי מאד מני יוסד ומקרים בדבר מאד עלי מוטל ביותר במאד מבתוך עמי היה יושבת וימילי בו עד בוש ולא יכולתי להסביר פניהם ריקם כפעם בפעם ·
ותשובתי להיהם · במאד מידעתי מדבר זה נפל ברברבותה ונפתה בגדולי ב״ד רבה דמ״חק לה לוכל להיזון לו להסמלי עד מאד מסמע מהוד מעלתם הרמה את כל וכוחת מה שבתהוו בעניו ע״פ החקירות והריסות מאד דרש דרש להם עפ״י מגידי אמת · והנה לה ידעתי הל מי מקדושים תפנה לדעת תוכן ואמתת העניו זאותו רציתי לבנו העיזור כאזן מתי והוא יעמידני על קו האמת · לכן מחלה פניו אפי רבדרי לעשות לי הטיבה זו לאת תודע הלי סלה יהה בהעלם דבר זו הלי דבר ממני למען אדע להסביר לשואלי דבר · והן אמת כפי השאלה מאד נשאלתי מלד המגידות יש לשדל להקל במקום עיזון · במאד שהוא חלים לפניהו עפ״י רציי׳ והוכחו כאשר הוא בכתבי׳ הללי ולא שזכתה עין הרואה זולתי רק הוא אחוס וכאום בשוברי במאד סיסוד השובתי סובב עפ״י מסמעות השואל · ואשבתי עם לבבי שוודאי יש דברים בגו ואין מדם רואה חובה לעצמו · ואם לה סיהי עלי דהרמ״ג לעורה לעיין בו · הנני מוכן כ״ע לשלוח לידו הרמה ובטוח אני ברוב שדקתו שלה יאמר נוחם לדברי ועלי להקוב הטיבה מול הטיבה · הכ״ד העומד ומלבה לדעת שפעת שלומו ושובתו כל הימי׳ בלב תמים עדי עולמים · הק׳ אלחנן :

השובת הדיין מפ״פ להרב הגאון הכ״ל :

סיל״ת יום ג׳ ט״ז ח״ם הקכז״ל ב״ה פ״פ דמיין

אחרי דברי הברית והשלו׳ ממשפט לאוהבי ה׳ נתתי להודיע שכתבו הרמה מכ״ת מ״ר קבלתי ליל עש״ק י״ב הנ״ל · וגם מכבו כמותו כמוני מיום לכתו מקהלתינו יע״ה תמיד הייתי פוקד בשלומו ולא היי מסתייע מילתא לאטרוחי בכדי ליחד מלוי הדבור אך עתה נתתי להעיר בפסו ולפקח עיניו מאחר נשוך מלכבי בוכח שאחר כדרכם לילך במחשיך מעשיהם והו׳ יזכה להטעות את נפשו נפש לדיק · במאד עשה להיזה מהכמי הדור הגל קורת מכי על מעלתו לה יאוכה וכו׳ ויקבל ר״מ בזה ג׳ העתקות והיינו ב׳ העתקות מה שכתבנו לקהל בוכח ילו בימי מורף העבר והעתקה אחת מהכרוז שהוכרז כאן בשתי כנסיות בי״ג ח״ר העבר למען אאר יודע כי לה דבר רק הוא כל מה שנעשה מאתנו ה״ה הגה״צ כר״ו בלירוף שני ב״ד ילו׳ על הגירושין המכוערין האלו ולדמות בזה בשתי ידים לאחבי בוכח והנה מתוך העתקות אלה יפקח עיניו לראות מיעוט דמיעוטא ואפס קצהו ויקח לזכו רק כמן מנהו · איך פרוצים אחבי בוכח לסמות עיניו האפקחים בזה מלבד הג״ע שנשלח לנו מק״ק מנהיים וגם מאד נגבה בקהלתינו יע״א ע״י הגה״צ כר״ו בלירוף שני ב״ד ופרנסיקול מטעמת ותשו׳ של אחבי בוכח המוכח לפניהו בתריכות גדול · האמת אחבר כי אף לאחר כל הלעו ורינון שנשמע במחנה העברים בקהלתינו יע״א מהמשובע המגרש הלז · אחזו במדת הסחיקה עד שנקרע בקרינו בקריאת תורה מהגאון הזקן ויושב בישיבה לפ״ל דק״ק מנהיים ולירופיו ואז באאר שהייתו יודעים סיס עדות בקהלתינו יע״א ובשובתינו היודעים בחמיאת העניו וג״כ באאר שעדיין לא הופיע הוד והדרת רו״מ בק״ק בוכח · בשביל זה מלאתו עשמיהו ה״ה הגה״צ כר״ו

בגירוש שכי ב"ד מחויב בדבר כדי להסיר המכשול מבני עמינו להזדקק על עניני דגירושין הללו. ונעשה מה שנעשה מחתנו בהסכמת כולם בלי שום מונע. זהנה מ"ש ר"מ שנסלח לו הג"ע שהלים כי' בחותו שעה עם סו"ת מרבני מפורסמי' חכמי המכון ופשוט בעיניהם להתיר. ידיעה ליהוי למעלתו שגם לפניהו מוחם הג"ע שקבלנו פה ומפר בסלח לנו הרב המסדר בקליות עם סו"ת שלו' והדרכה ע"ז בגירוש הג"ע שקבלנו פה ומפר בסלח לנו ממנהיגים עדיין נרחה לנו בהיפך ומעתה מיניהו מהנורך ליתן עצה לר"מ להיות בטוב ולא תעשה. כי ס"ת כלל להיות בקום ועשה מי שלח ידע ורחה הפרטיקלי וג"ע המוחם תלליהו בתריהי. ובפתר הסנהו ג"כ לתיזה רבני הדור שת"ח להם לפסוק בזה העסק דבר גדול תוקבן בתר שהמה כולם מבחין ותחתו מבטים. עכ"פ זאת עצה היעוצה מתחי לר"מ לסלק ידו בכל מה דתפתר כדי שלח לחלל כבוד שמים וכבוד התורה. ובפרט כתפר רחיתי בכתבו הנעים שדעתו ליסע בימי הקיץ הב"ע על לק"ק בוהח ולעבור דרך קהלתינו יע"א ותז עיניו תחזינה מיתרים הפרטיקלי וג"ע תפר מוחם הכל לפניהו. ופ"פ שדבר בו חת כל ומוכחת ובוודתי יהי' זה לו לנחת שם יהי' שומע לעצתי שלח יהח תהלת בישתו לבוחה למחלוקת. ומה מאוד תפתר פניו בבקשה בם"ם מעלתו שנסלח לו חיזה העתקות מרבני מפורסמי' שפשוט בעיניהם להתיר סיודיעני עכ"פ מי הם שותן הרבני'. ובבדיל זה מעלתו כתב שיש לו סו"ת מתוס בחוברותיו לגדל להקל במקום עיגון. וכתב עוד ר"מ שם שלח יהי' עלי לעורר תזי רוצה לבלוח לידי תשובתו בללו. לף מתם שתריגים עלי דברי דודים כתפר הייתי בתמהה שתו בהיותו בקהלתינו יע"א בימי הקיץ תק"כ שתחתו היינו משתעשעים יחדיו כל תחד בדברי תבירו בפלפול ובסברה. מ"מ בתפר שהוח עלמו כתב שיסוד התשובה הוח סובב ע"פ מסמעות הסוחל ח"כ ירחה תכ"ת לעיניו כעת ע"י העתקות הללה שנסלח לו שהוח כלל הענין לכ"ד. ומ"כ שתריין לף רחה הפרטיקל וג"ע המוחם לפניהו בתריכות. ותיכני מסופק שדברי סו"ת של ר"מ דברים כתים למי שתמרם. לף בוודתי תין ענין לבתון דידן. ובהיותה בימי קיץ הב"ע על דעתו לעבור דרך קהלתינו יע"ת. תזי יותר כחה לשמוע ממנו דברי סו"ת שלו פ"פ ובמרחה ולף בחידות כשתעשע יחד שלדיהם שתחתו עסוקין בו וודתי תין נפקותה בזה. ותקוה שבזה תנוח דעתו הרמה. וכסף כבודו יתגדל על התדמה תפת סוכן רומה:

חזר הרב הגאון הת"בד מיה"ר אלחנן כר"ו וכתב שוב שנית כמבואר להנה להדיין בק"ק פ"פ:

דפנ"ק ד' ניסן תקכ"ל

אחר שמוך לד"ם שלו' נופו ותורתו. זאת תומרת שכתבו הרמה מן ט"ו תדר שבי בגירוש ההעתקות מכתבי' לק"ק בוהח והכרוז הנעשה בק"ק פ"פ הגיעני לכבון בית ק"ק העבר. וזאת עלה היעולה שלי מהוד ר"מ כבר קיימתי בנפשי מסברת והייתי בם' ות"ת עד עתה. ובזתר כעת תחר הנטחתו כמתמה לגלות לי שלה הדברים הכסתרים תח כל ומוכחת הכוגעים לגדון גירושין הלז. ביום בוחי שמה תי"ה. וכן לכתוב כהיום לק"ק בוהח לקרובי המגורשת סיוחילו עד היותי תחס כדי להפיס גם דעתם בזה. ומה שנקשתי הר"מ להודיע מי המה הרבני' המתירים

המתירים. להוי ידיע שמרבני המתירי' לא נח לידי רק העתקות כתבי הס וסוף דבר בכל נסמע חמנם ידי חל תהי בו לגרוס ח"ו סוס גירוי וכילולי הם המחלוקת בין החכמי' ולדעתי גם מהר"מ היכנו בהעלם דבר כי לא מרחם בספר דברו. לך בחסר מרחיתי תוך הכרוז וז"ל. ואחכחו יהי' מתסיס בכל מה דבחסברתו לעשות כל הטדקות לייסב לגמר הדין דיבו על גירושין הללו. ע"כ. וח"כ עדיין הדבר סקול ולא גמרחס הדבר בהעלם לחיסורה. לכן אחת שחלתי ואחו אחקש שירחיבו את הגמר דין עד עת בואי למ"חק הרמה ה"ה ובעוח אני שלא יחעדני לבקש דברי' כחלה כדי להרבות ולהגדיל כבודו ח"ו חלילה והלילה לי חס לזרעה דחבה כי בקלוחי בעיני עד מאוד רק בהיות כי דבר זה בכל בחחומי' דידי והנני מרח לחחרח לידהו וכל מגמותי רק למען האמת והשלו. שלא יחרבה המחלוקת ח"ו. ומה גם להפיס דעת קרובי המגורשת וסיעתם ולהסיר מר"מ ומעלי חלונו' רגות והן הן הדברי' אשר הירעה קלרה מהכיל בהרחבת הדיבור לכוון דעת מבוקשי כחבר לבר"מ יובן מסברת דנפשי' ואין סוכן ומסרסין לחכם שכי"ב עד כסיקת פח"פ חי"ה יום שנחעלם בחהבים יחדיו דרחי' כח"פ ובזה יחמו דברי וימיו ושנותיו לא יחמו הכ"ד החפץ שלומו ומהכחבו לנגח הק' אלחנן:

ד"ה עם"ק י"ד מרחשון מפחח שפתי לפ"ק למסטרדס:

וואת שנית דיבר עמי הגאון המחיתי הגדול המפורסם מופת הדור מוה"ר שאול נר"ו ויחי' חב"ד בק"ק למסטרדס יע"א ושלח לידי הסכמה מוחלטת להיחירה עניכם הרוחות ומסחכלות ביופיו של שאול וקף דבם חמרי נועם חבר יצחו מפה קדוש החייר הגדול הנ"ל: וזה לשונו הנא והטהור

כבר מלחי למורה בדבר הגט שכחן ר"ח בר"ל כ"ב ממכחיים לחשחו מ' לחה בח ר"י ג"ה מבונא בפני הרב המובהק מוה"ר יש"א חב"ד דק"ק קליוה וב"ד. ופרחחי בחסובחי בטעמים ורחיות נכוחות דגיטא מעליא הוא ואחחה דא פריא לעלמא בלי סוס גמגום ופקפוק וכדעת רוב גחוני הזמן דלא כהגאון מפפד"מ וב"ד פרנו לאוסרה בלי טעם ושמנו פרין כל בריה יכולה לכוון הלכה זו חפס מחוחס מפני הפרחטיקאל הטמון בחוך ההלם ואיכ רוצים לגלות לסוס חדס. חבל כבר ברכנו פרין לנו לריכים לכל זה. כמבואר בחורך בדברי רבוחינו שבחשבנו ונס לני עניחי חלקי מלא מענה ועוד עמדי דבריס רבים כהמה שנחחדשו לי בס"ד ועחיד לני לפלחס ע"פ חוכות מסוס יגדיל חורה ויאדיר לחוכס עחה בחחי בקלרה לפי שרחיחי כרוז אחד שהוכרז בק"ק הכ"ל ביום ח' כ"ח חלוף חקבץ"ל נקבע בדפוס והפליגו בגודל האיסור כדי לחייס על המון העם ולהפחידם שיעברו מחסם מחזרות ח"ו ואחה האחה הזאת כטולה מן היהודים חלילה עלאחם לא חקום ולא חהי': לכן לני מודיע לכל רואה כ"ז שלא יקום ולא יפחד מהמון הפלגת דברי הכרוז הנ"ל כי דבר פשוט הוא שהאחה הזאת מוחרת לכל אדם ואם יזדמן לפניה מי שהגון לה בכל מקום לחבר דברי מגיע ואוכל בעלמי לסדר הקושיות לה לחמנע כי אין כאן סוס בית מיחוש ח"ו. ואע"פ שהגאון הנ"ל וב"ד גדולי הערך הם וכבל עת לני מכבדם כראוי. מ"מ בדבר זה כבודם במקומם מונח ואנו אין לנו אלא האמה להיחר ומני

ומני שיש טעם לחדי המגורשת להדפיס הדברים האלה בעת צרתן מרות על הלוחות ויחלקם ביעקב יפיצם בישראל · מובטחני שכל גדולי הדור גם הם יתנו עדיהן בקערה למען יעמדו יחדיו דברי המתירין על ספר חוקה למשמרת לחות · ועיני כל ישראל תחזינה מסריס סתין לחום לכרוז של ק"ק פפד"מ כלל שמינו אלה כמליב בדברים · אכל הדין דין אמת דמיתתה מרת לאה בת ר' יהקב ג"ה מבונה סריה לעלמה · והשומע לדבריהן · יבלע מעופש חרס ר"ת ותבא עליו ברכת טוב · כ"ד היום יום עש"ק י"ג כסלו הלהן תעבנדה לפ"ק הק' שאול מו' בק"ק אמסטרדם יע"ם :

כתב ופסק כללי שלוחה אלי מיד הגדולה · הוא הגאון הגדול המפורסם בדורו למכתם מר"י במסתרים ובנגלה · כבוד מוה"ר מהרי' ליב אב"ד ור"מ דק"ק מץ ואבפיה יע"ם :

שם משמעון ההולך וגדול במחנה העברים · זיינו עליו וספ"רו קוקולמסו נודע בשערים · מחזיק בתומתו תומת ישרים · שוחל כעניו וכהלכה דובר מסרים · ה"ה התורני והרבני המופלא במעלות ומדות שמנו חכמים · כבוד מוה"ר **שמעון** קאפנהאגן נר"ו יאיר לנגה :

קול הלות הרחמן המחיה מיים · חיים טובים יפגיעהו · ובשורת טובות יבשרהו · ובכל כנפיו יסתירהו · כל כלי יוצר עליו לא יצליח · וכל לשון עומה ה' בידו יצליח :

וקול הלות האחרון ע"ד מעלתו העתיר עלי דבריו פעם אחר פעם ועוררני בקול להוסיף מצותי נפשו המוגע לבדון הבעלבה האחה מ' **לאה** בת הק' כ"ה **יאקב** ג"ה מק"ק בונא שנתגרשה בק"ק קליווא מבעלה כ"ה **איצק** בן כ"ה **ליזר** נייהנזרג מק"ק מנהיים · והנה סידר הרב המאור הגדול המפורסם כבוד מוה"ר יחזקאל נר"ו אב"ד דשם בצירוף ג' הלדק · וחכמי ק"ק פפ"ד נתו בכיזון עליה לערך שנה תמימה ומסרוה לעלמה והרעימו והרעישו ברעש גדול בברוזים שונים שהכריזו בק"ק הכ"ל בקולות אחר לא יחדלון ובשער חברזחת · לפרסומי מלחה · להודיע כי רע להם המעשה · והנה ידעתי גם ידעתי את כל אחר נעשה · ותחתום מלוד על בעלי תריסין בעלי קרנים כמוהם · אחר בעוברי דרך מחניהם נודע לי טיבם ומהותם · נבוכי לחם ומירה · בעלי יראה וחניכה וחסדה · וכי זו היא מדות חסידים ואנשי מעשה בהשבותם את טעמם וכימוקם שהוא טעון בחם התבערה · לחלק יאלו על חכמי דרש · אחר על דגל חונים · וכולם כאחד עוכים · רבותא להיתרא עדיף מאיסורא · וע"כ מדוע אחם חרה · להגדיל המדורה · אם יש אחם עמם במחיצתם · טעמי לשבח ורב טוב הצפון לי' להם להגדיל תורה ולהאדירה · ואם כי אנכי פחחתי בכללה מהלם · כי שמעתי דבר רבים מגור מסביב וקולם כחולה · ולא יכולתי לחלט ההור"אה ע"כ שמעתי בפי בכפי · וידי לא שחתי למופי · ולא יגעתי ומלאתי לחתי לידי היחרת · בסו"ת ערוכה בכל ושמורה · ורבות כחלה מגאוני זמנינו · אחר קול התורה בשמע בחרבינו · החותרים מחירה תחת כסא כבודים

בגולים בשלה ותשובה • להתיר את האסה הנעלבה • ולף עתה לקול הסמועה
רמוקה וקרובה • בעמדם יעמודו ואיכם חוסמים לתקנת עיגון של האסה הנעזבה •
וחוסמים לחזור ממצנה רחמונה • וחוסבים כל המוזר ידו על התחתונה • והנה
על אנשי סם כמותם מה מאוד התמי' קיימת הלא כמה תנאים רחמונים מציא •
שמזרו ממצנתם וזכו הכמים בלשון המצנה לחרונה • הין זה כ"ש חקה תקקו
וגזירה כגזירת פרה • ולחכמים כחלה הי' להם להיות מסיבי מלחמה שערה • כי
הין כחיכו הלא בפה יחד כמתיק סוד ה' ליראיו והסומע יבחר ברור מילנו בדעת
וסברה • והחמת לא כעדרה • ע"כ תברך את ה' אשר יעצני • ואומר הכני •
מן המודיעים ולפנים לחרי רוחי פרבו המתיריס וחלה המה מעולם אנשי סם הגחונים
הגדולים המפורסמים היכם ברוכים רחי' • לזאת ככתי לו כנזכר בתשובת שחלה
שלי כחי עתה מן הנמנים להתירה • גלי פקוח ובדוק לאיסורה • ומהיום
והלאה הך חיתתך לאה בת יאקב גולצהויזן מבונא שבאחגרסא בק"ק קלויזא
מבעלה כ"ה איצק נייאבורג ממנהיים שריא להתנשבא לכל גבר דתיצביין מבלי
סום זמן והתעכבות מחיזה סיבה ותחלה שאהי' • ומעתה בחתי להזהיר • שבחי
יתן חל לבו לבל להרהר • ומכ"ש לדבר דבר • להוסיף לעז על גט זה המפקפק
יחום לעצמו לבל היות מהבת המורגים גבר • כי יפול הכופל מעצמו במסודת וחרס
ר"ת וסיעתו • וכל הסומע לדברי חכמים • יבלה שנותיו בנעימים • ולהיות בידו
לרחי' כתבתי והתמתי ‡ יום ט' ר"ח כסלין תקך"ח

הקטן אריה ליב חונה פה הק"ק מין ומגפי' יע"א :

וזאת אמר דבר הים שלשים קדוש הוא הגאון הגדול המפורסם בכל הגולה
מוהר"ר יחזקאל סג"ל נר"ו אב"ד ור"מ דק"ק פראג יע"א בפסק כללי
לחרי רחותו שמתאנים למאמרו • וירגנו בהשליהם בעסוקו בהבליהם שאין בם
מועיל ולא שמעו בקול דברו • ויען יהי להם לגלות בהתייעו וכל שניזרייהו ויכהגם
בכב"ח ודות ויכירם ופרש רשת החרם לרבני המערערים מרבו שלף מתערו • הם
בעל כפם אתה תן עיכך ולבך לברך ברכת הכהנים ליהנות מזיו אורו • והיה
יחזקאל למופת לכל בני דורו :

על דבר האסה מרת לאה בת הר"ר יאקב ג"ה מק"ק בונא • שנתגרשה
מבעלה כ' איצק בהר"ר ליזר נ"ב מק"ק מנהיים והגירושין נעשו כדת
משה וישראל בק"ק קלוף בפני הרב המאוה"ג דשבחוהו רבנן בתורה וירחה
מוהר"ר ישראל אב"ד ק"ק קלוף והמדינה והגירושין נעשו לשחקר בימי הסליחות •
וזה יותר משנה אמר כתעוררו הרב הגאון אב"ד ק"ק פפד"מ ובית דינו לעורר על הגט
הנ"ל בלי שום טעם ורחיה • והרבה מגאוני הזמן כתבו לחליהם סיגידו טעם לאיסור
והם העלימו דבריהם או שלא מצאו טעם כעיקר או מחמת היות שבה וחוכם • ויען
שמגיע גאוני הדור הרבו לכתוב רבות וקשות להרב הגאון ובית דינו הנ"ל והם ביזו
כל גאוני הדור בלעו כולם כחפם ותהו המה כחשבים וחין מורה לצדקה בכל חכמי הדור
אולחם • ויען בכל שלה שאר חכמי הדור לא פגעו בכבודם והיו מן הנעלבים • אבל
עה שנוגע לעיקר הדין ובפרט שלא לעזוב את ישראל שכולה ועגונה על מנן ובפרט

סלח לנשוא כנוד הרב המחו"הג המסדר • לכן אחר גניית עדיות ותקירות הרבב עמדו על הסורש ועל העיקר וילא דת האשה הנ"ל להיתר • והאשה לאה הנ"ל ברוסה גמורה היא והרי היא מותרת לכל אדם בלי שום חשש כלל • וגם אני הקטן והצעיר כמיתי עם חכמי הדור והסכמתי להתירה • ובכל זה חכמי ק"ק פפד"מ ומנהיגי ק"ק הנ"ל הכריזו בקהלתם לאסור האשה הנ"ל וגם הדפיסו דף אחד לפרסם האיסור • וכתבו שלא לשמוע לשום חכמי הדור המתירים • כי מורה"ר שמעון ק"ה מק' נונא הוא אשר הסיר בשקריו לחכמי הדור • ואני אומר לא ידעתי מה אירון בי' • שהרב הגאון החסיד מהר"ר ק"ק הנ"ל ובית דינו אשר מיום החל העסק הזה המה מבזים לכל חכמי הדור • ואין לך בזיון גדול ממה שעשו עתה בחתונה להדפיס בפרסום שחכמי הדור התירו ע"פי האמת היש ועל"פי דברי שקר • וכולנו אין שום ירידת חלציהם נגד עיני חכמי הדור שיתירו אשת איש לעלמא ולא יעמדו על העיקר ויחפשו בדברי שקר • ולכן אני אומר לא תציחו לשם זה • מ"ו לא התרנו עד אחר החקירה הגדולה וקבלת עדיות כרחוי' וגם לחלוף התורני המפורסם מורה"ר שמעון ק"ה לחו קטיל קניה הוא ויש לו יד ושם בתלמוד ובשאת ק"ק פפד"מ קלקלה הסורה: אבל נהפוך הוא אשר הרב החסיד ובית דינו חכמי ק"ק פפד"ד נחפשו לדברי שקר על מעמדת המגרש ע"פי תקיפי ק"ק פפד"מ • ופיק מזו כאשר הרגשתי אני ובית דינו לכתוב דברי תוכחה בהחבה רבה להרב החסיד הגאון ובית דינו הנ"ל על מה שם מעלימים טעמם • סוף תשובתם המחרוכה היתה שקיבי קהלתם מעכבים עליהם שלא יפלפלו בזה עם שאר חכמי הדור • ומ"כ מדברים בעצמם אתה למד שהמה מכוסים בדבר זה וסוד אין למדין מהם בדבר זה כלל • ולא עוד אלא שקפ"ו ק"ק פפד"מ כתבו לקפ"ק קהלתינו שימחו ביד הבית דין הגדול שבכאן שלא יתחתו על ההיתר של האשה הנ"ל בשאר שהכתיבם ע"פי הקיסר שם ובית דינו הנה זה ברור בעליל שבזדון הם בתים כי גם לתולינו החסיד הקיסר האדיר אין רצונו בזה לאסור המותר • ואעפ"כ עוד ירחים הבית הגדול לבא על התחום • ולכן שמעו אלי אבני לבב להלכה וגם למעשה האשה מרת לאה הנ"ל מבשת לכל מי שחרשה • ואשר יעבור מהיום והלאה ויוליח לעז על הבעל הנ"ל • שם כנופה תרויס גבהו יפול הנופל בדרשתו של רבינו תם שנזר על כל המוליח לעז על הבעל • ושם חסון הוא כלולוים החסון יהי' לנעורת • אחרור הוא הברית יכרת • ולא יאחר לו שם ושארית • ורבנו בו כל תלות הברית • והשומע לדבריהם יתברך בברכות • שמורות וערוכות • והעושה שלו' במרמה • יעשה שלו' בפחליה של מטה בין חכמיו • ויתן בלב הרב הגאון החסיד מהר"ר ק"ק פפד"מ ובית דינו שילבבו עצות כמדם מדתם הרחמנות כל הימים שהמה גדולי הדור בתורה וירחה ועצום יתירה • רק בדבר הזה גבר הניצוח וגם חולי קלת מורח מתקיפי ק"ק הנ"ל עליהם • ולכן אחר מחילת כבודם הרמה אין להסגיח בכרוזיהם הזה • ומי שירצה לזכות במקחו ולקחת האשה לאה הנ"ל לאשה יזכה במקחו ולא יחוש כלל • כי אין כאן שום בית מיחוש להתמיר כלל • והרשות ניתן ביד האשה הנ"ל לפרסם לבריות ברבים ולשלחם בכל גבול יחרחל •

כ"ד הכותב וחותם על דבר אמת הטרוד על התורה ועל העבודה פה פרחא היום עש"ק י"ג כסלו תקד"מ ל

הקטן יחזקאל סג"ל לנדא:

אור הישר

פסק כללי מלת החכם הכולל הבחון הגדול המפורסם רב ועצום מוהר"ר יוסף שטייכהרט נר"ו לפ"ד דק"ק פיורדא ואנפיה יע"א מה מתקו לחיך הטועם דברי הכבר הגדול הזה אשר קנה לתלהיו לחרי סובלו כמה בזיונות ורדיפות לא הסיב ידו הגדולה מלחות דעתו הרמה שחין להסגיר בבת קול הכרוזים כלל ונמלות קלרות מרחה מזוחו לרבים בגודל חריפתו ובקיאתו · ויהי ה' את יוסף שהלכה כמותו :

שילת פיורדא יו' ח' כ"ב כסליו תקכ"ח לפ"ק

שלו' לתהו' כו'

עיד אשר שחלני מע"כת להודיעהו · קלות דעתי והסכמתי בענין הגט שסידרו הרב גדול בישראל שמו כודע לפ"ד נר"ו דק"ק קליווא לחיים לחד שמו **איצק** בן ר' **ליזר** כ"ב ממכייס לגרש בו אשתו **לאה** בת ר' **יאקב** ג"ה מנוכח · כבר מילתתי לחורה בתשובתי בתריכות מן חודש כסליו לחשתקד ובכתבי לק"ק פפ"ד בחודש טבת שחרי · ובתשובתי החרונה מן חודש חלול העבר כי כ"ל להלכה ולמעשה שגגו כבר מבלי פקפוק וגמגום וחשם שהי המגרש שוטה בשעת כתיבת הגט · מפלת כמה טעמים נכונות ורחיות ברורות ישרות חזקות כרחי' מולקות שכתבתי שם מלבד רחיות שהרי רוב ועיקרי חכמי חשכנז כשבר יחבאר בדבריהם בחורף · ומפני חומר העניין וגודל חיסור הנשוא רעיוני על מסכבי סליקו תדירה מאז וע"ד עתה לעיין שפיר בהאי מילתא וחזרתי על כל לד ולדי לדין וגם ביכותי בספרים הרבה ולא מלאתי שום דבר אשר יאמר עליו כי הוא זה מתנגד או שותר אפי' מקלת דברי הרחשונים עם החחרונים · ולפ שכתבתי בתשובתי החרונה הנ"ל · כי כבר הדבר שתתעכב המתגרשת הנ"ל עוד שני חדשים בתר ריש שתא דעבר מלהנשא כדי ליתן זמן להמגרש לשוב לה גט אחי על חופן שכתבתי שם · כדי לחוך השלוש ולגלת י"מ כל הדיעות מן המערערים · מ"מ מאחר שכבר הגיע ר"ח כסלו ולא נענו לעשות ככה · על מקומי אחי עומד ומזכה את הרב המסדר ושולחי מחזיק בחומתי כפי הסכמתי לדברי שהרי גאוני זמניהו אשר בחחזו שכתבו שמעתה ומעכשיו הרי היא המגורשת מ' לאה הנ"ל מותרת לכל חדם והמתמין על יחוס אשר כפנו חפן בנת יעקב ורק יכניסנה ותהי האשה הזאת הבאה על ביתו כרחל וכלאה וכו' ויתברך בזאת הברכה אשר ביוך משה איש האל' ס"ה הגאון המפורסם רשב"בג מוהר"מ אלי זצ"ל בתשובתו סי' ל"ו להחיים הנוסף המתגרשת שעיערו על גיטה יע"ש · ויתר הדברים יהי' כמ"ש בתשובתי הנ"ל · ולא אכפיל את הענין במלות שונות מאשר פנותי אל המנוסה · ובכל זאת אינני פוגע בשום דבר בכבוד חכמי ק"ק פפ"ד ואף שכתבו לי שביזו את כבודי במקומם בפני המון עמי הארץ · וגם ביקשו למעט כבודי במקומי ע"י קיניהם אשר ע"י ידם התקיפה חוסנים לרדות בעם קהלות יעקב ולהכריחם למחות בחכמיהם מבלי לגלות לקרלת עזרת ישר"אל ע"פ החורה אשר יורו לור תעודה מחוס תורה בלמודה · מ"מ אשמרה לפי מחסום להזהר בכבוד ת"ח שבמחום · וכבודם במקומם מונח · ורק אחוד ואחפלל בהם כי מהרחו על ככה ומה הגיע אליהם מעלילים ומסתירים את טעמם וכימוקם עמם ואף שכתבתי אליהם מתחלה בענוה

יחירה

יתירה ובהכנעה עלומה להודיעני במ"כה או לאחד מבתרי חכמי מצבכה את דרכיהם למען אדע להסיר את חורפיהם דבר וגלוי וידוע לפני ה' סהי' כוונתי לשם שמים ולמען החמת והשלום • המה יסבו עלי מחשבות און לכי שלום וכי אדבר המה למלחמה • ואפי' סיבת ושילת העלמת טעמם לא גילו • ותמה תמה תקרא הה"ל לאסוקי אדעתייה' דילמא אי הוי מגלין טעמייהו כאחר עשו רבותינו וקדמונינו ואכפי הסם יסבר הי' מעולם שהגיעו דבריהם אלינו, אולי הי' קרא להם כמו שמירא לאחות העולם שע"י גילוי טעמיהם חזרו והודו זה לזה כדתנן במקומות רבות במשנתנו חזרו והודו ב"ה לדברי ב"ש • ובפ"ק דזבחים טוב דברים שאמרו לפניכם כו' ברם כך אמרו כו' וכן הדר' בי' הדר בי' מסמעתאי' • ואולי שגילה תלמיד ב"ש טעמייהו לר' יהושע בא' מהגיהה דף כ"ב ע"ב לא הי' ר' יהושע מוזר מדבריו שאמר כותבי מדבריכם ב"ש • ובא' נגעים ספ"ט אכס גדול אתה שקיימת את דברי חכמים • ורבה הוי פליג אתאמוראי רב הונא בא' סוכה דף י"ד ע"ב ולא רצה לקבוע לו עד שנתגלה לו טעמו ואמר ר"ה ומי בעיתו מינאי טעמא ולא אמרי לכו • ותע"ב שכתבו התוספו' בחולין ריש דף י"ג דתרי רב הונא הוי מ"מ מסתא דרבה הוי ברי' דרב הונא דהתם קבירו דרב קסדא ודר"ב כדאי' בפ"ג דשבת דף כ"ז ע"ב כי מיכלול רבה ברי' דר"ה כו' והרי אפי' שנהדרי גדולה הי' לריך כל אחד מן המזכין ומן המחייבין ליתן טעם לדבריו וזולת זה לימו מן המכין כדמסתע בסנהדרין דף י"ו ול"ד ובהרמ"בם הלכות סנהדרין ספ"ח ו"ט ואפי' במערבא כי גזרו גזירתא הוי מגלי טעמייהו • עכ"פ לבתר מריסר יומי סתמ • וכן הדין נותן כדמוכח מהגהת רמ"ח בי"ד סי' רמ"ב סעיף ל"ח והם"ב סם ס"ק נ"ח ובקיצור הורחת חוה' סי' י' לכל מעיין יפר ואיש כלבב • וגם ממ"ש הפוסקים ובפ"ב בת"מ סי' כ"ה ואפי' הוי אימתא מ' לאה הכ"ל מקבלת עלי' בכה"ה לעשות כדבריהם מצי למיהדר בי' ואפי' לבתי דיני ממיכות וכ"ם בכד"ד דדמי לד"ב כללא דמלתא דכ"ל לפשוט וברור בשמם להלכה דלמעשה שהיא מוחרת לכל אדם • והגע בסר מבלי שום חשבה כלל לדילמא הוי סיפא בזמן ההוא • וה' יכלנו מסגיאות • וירחמו מהוראו בפלאות • וירחמו לטובה אות • וימהר לנו את קץ הפלאות • כ"ד הכותב והמחתם לכבוד ה' ותורתו הקדושה פה פיורדא: יוס הכ"ל נסם

הק' יוסף מסטיינהרט חפ"ק הל"ל והגפי':

תשו"בת חן חן ואריגת מליצת יופי חן העיר כלילת יופי יוסבת על מלאת מספר וגדק ילין בה היה ק"ק פיורדא יע"א להשמיע דבר ה' אל קציני ק"ק פ"פ ומנהיגיו יע"א: שדברו סרה ומלין דלה בסרון על הדר גאונם ומחמד עיניהם בן פורת וגו' דלה שלטה בי' עינא בישא • ובקשה מכי' טובה כדי להרחות לעיני כל העדה עדת יסורון את יוסר לבב מנהיגי ק"ק פיורדא יא"ע וקנלחם לשמים ולב ק"ק פ"פ הדולפים ברדיפה מלה ונוטים בכידון לכל אחר ואחר:

ב"ה לקהל פ"פ יום ו' כ"ע שנת התקמ"ל בפיורדא

שלומים רנים • כעל וכרביבים • אל אפילי שער בת רבים • ה"ה המלופי' הרוזנים הקציני' פרנסי ומנהיגי הדור

אור הישר

בסנר יפות פנים • עומדים בפרץ ועל דורם מגינים • לכנו נעורי קרתא
ק"ק פ"פ י"ן כולם יזכו לעלות ליון נרננים :

את כעיס תמדת כתבם • מן כ"ה סיון העבר כתבדנו • ומה מלוך הרחיבו והאריכו לנון סס לירות במו חופל ליערי לב • ולתת יופר דעת לדמ"ו הגאון הגדול מב"ד נר"ו למעקסיס • לף כן לכתבו עמנו • כי מדלגה נדבר פן יהי' לנו למוקש לכבנים רחקינו בין הרים גדולים ולחקור ממופלא ממנו שמנו יד לפה • לבלתי הסיב דבר למעלת כבודם י"ן בעניו הזה • וחלילה לנו מעשות כזאת להיות כחרן אפר חוסית עוברים מבלתי עובר ושב בדברי תורה תורה ח' לכלנוכולם שמעו לדברי פלקי' חייס וחמרי רבים להעות וגו' ובתת לל הכהן אפר יהי' בימים ההם • ומה להם ולנו לקפוץ על ההוריס ומוריס ביזרחל אפר כבר כל לכסי מיל תלוי זייכס בלמוס מלחמות מלה וחובה המוטלת עליהו בלתו דלף תסור • חמכס החמרון מן כ"ה כסלו העבר הכבידו עלינו • כי רוח סמינו נלכל בסמיחותם • אפר לף סערו לבותם • הקרלו מרחק למנה ולבו בדרכיהם • ומה יתרון בהגדיל לעזוב אפר יעיבו ולעיבו לחריו • ותספקו עליו דברים אפר לף כן • וחלילה לנו מחטוח בלשוניהו בדברים כלנה נגד ח' החכמים • לף כי לער וגדול ביזרחל כמו חמ"ו הגאון נר"ו • ותקטן עוד זחת בעיניכם • לף גם ממכלי מכל כמבזה ונמס בלעזן עלגים בקרב כתבם הכ"ל • אפר כל רוחיו יעיבו להם • יפעירו בספה יניעו רחסס על חכמים כמותם יעסקו וכו' ומה למתן לת הבר • ומי יתן החרם תתריסון ותהי' לכס לחכמה למען לף ילמדו הזמירים מרי שיחתם וכוכר לעסס אפר הטה חלה וחת אפר סכנו לעזוב כחרב חזה להגביר ספותיהם לומר לנחנו ומסיכנו עוד • ולתת לותנו סחות לפניהם בתת לגו לות אפר לף לרלון יהי' לנו מניעת תעוכחינו • ומה יפלח בעיניכם אפר בדעיונם יבהלונו • בסבעס ובחימתם יבעתונו • הן בני מנגדיהם מלכתי מלחם לף יוכלו להכניע • ומה יפחדו לותנו אפר לף מפיהם הנו חייס • ועד אפר יעלו על רחוקים יעלו על קרובים ויושבי עירם • והנה שלמים לנחנו תמיד עם כבודם מעלתם י"ן • וברוך ה' אפר הפליל מסדו לנו וברית שלומו לף תמוט מלחנו • לבלתי הסיר מחוקק מבין רגליהו הלף המה זקני עירנו • יכפרס ה' מן הדור זו לעולם נוצרי תוכיה ומזימה • אפר גם להם לבב תה"ל ולף נופלים מפני ב"ד עירם לנכון היה לנהון היה ומניהם כת' עוביס להפליל עלה ולהגדיל חוסי' זה לעומת זה המה עיני עדתם ועדתינו • ומלניהם ברחניהם ילחמו מלחמת ה' לחתת המפסס ולהכחן לחסורו • ותורה ח' ומפסת ח' לכולנו • ונחנו נהריחון כי לף להם ולפו לבטוח חת פרלה הזחת • וממנו ירחו כבוד מעלתם י"ן • וכן יפסי לבלתי לכת בגדולות ובפלחות ממנו וטוב כי תחנו דמי לכס ולנו ולו יהי' מרגוע בספותינו למען נחזיק בגבורת סלומינו • אפר תלו ועולם ביניהו ולנמרו נלף כאפר לנחנו עומדים על המלפה להמשרת להיות לעוכחם בכל אפר יהו עליהו כ"ל הכותבים בפקודת פ"ו דקהילתינו י"ן בח"ת נחמני הקהלה :

טסקא דהזמנותת סללהו מחם העומדים על דעתם אפר פרסו רפתם • לירות במסחרים חס וידרכו חת קפחם • לפוגם לפון מדברת במתכוונים לפס סמים לעמוד מעמרת • לכל מחפפס ביכרת מתוך הכתב

הכתב שלח כמצוה בתשמרתם · כאשר ת"ל עמדם על סוף דעתם · עקבות מחרת לתם · והנני לעיני הקורא הכתב לאמר בשמם נכתב ונחתם · והבניע תור ויכוחי דלח דהיקנא תדוך פלן כי אם לינגד פיסתא ופלגא שם ימצאו תשובתם · כי עדיין לא קבלו על כתב זה תשובה לדבריהם · ושם לאדני עמהם עטפא ותברר מקחיהם · שלח לבם שמים בתכוונו יכלכו בגחוסם ברחמי זא עמנו פתים לרגליהם :

פילת יום ג' כ"ב ח"ם התקנ"ו ב"ה פ"פ למנין :

שלו' לאהו' פ"ה המלוף והקלין כ"ם כהר"ר יאקב יצ"ו :

ביום ס"ק העבר קבלנו כתב מהגה"נב דק"ק מנהיים שבח תחנו המגרש כ"ה איצק כ"ב בעלה של בתו מ' לאה ספק מגורשת שלם בנופו ובדעתו ובברירותו · ומיך שהכרת פנים עכתה בו שהוא בעוד רוחי ובמדע יותר כמקדם · ע"ז חספקנו יחד למקום הוועד שלנו בבית חמ"ן הגה"נב בר"ש לידע כדת מה לעשות לגמור מלאכתינו מלאכת שמים שבידינו · ולקייס הבטחתינו כפי שכתבנו להחלופים קלינים פרנסים ומנהיגים דשמה ד' שנת העבר · ועלתה ההסכמה בינינו ומפלתנו עלמינו מחויב בדבר להודיע מקודם הדברים כהוויתן חלין ועלין מוטל להודיע זאת לבתו מ' לאה ספק מגורשת הנ"ל · לזיך שמלאנו לפי הדין והיותר להזמין קודם גמר הדין את בתו מ' לאה הנ"ל שחבוא לכאן לפני העדה למסמך לטעון מה שבלבה כנד המגרש בעלה כ"ה איצק הנ"ל וזו מים קל מהר בעזרת הכבוכים דרך מורה · יען מסמכים לאורה · ורשות בתוכה מחתנו שם מחרלית בתו לבואה לכאן שחקק גם אתה עמה מורשת ותנטלר לטעון בחריקתה להסביר טענות לב"ד · ע"כ לא חמנע בתו הנ"ל מלקיים פקודתינו · שגם היא בעלמה חבוח לכאן עי"מ שבאמפרי כדי שהיא בעלמה לא תהי' גרמת להביאה ח"ע לידי חוחלת ממושכה וזו שם יבוח כתבו של מכ"ת שחחרלית בתו לבוח לכאן בימים מעוטים · גם אנחנו יהח מוכנים ת"ח להזמין את המגרש בעלה כ"ה איצק הנ"ל לבוח גם הוא לפנינו לדין ויקוב הדין הכר ביניהם · וידיעה נמשכה ליסוי לי בשם כאשר לא נקוה שם"ו בתו הנ"ל תעבור על פקודתינו ואינה מחרלית לבוח לפנינו · שלא יעלה על דעתה שבשביל זה אנחנו יהי' מעוכבים מלהזדקק לגמר הדין · לא תהי' זאת כן ביתרלל להעמיד את המגרש בעלה של בתו הנ"ל עם בתו עלמה בחוחלת ממושכה שלא ידעו מה יהי' בסופם · לך אנחנו מוכנים לעשות כפי מה שמוטל עלינו להזמין את המגרש לבד בלא שלא התרלה לשמוע ממנו דברי ערעורים וטענות שלו ולפסוק מש"כ כפי דין תורתינו הקדושה אשר יורנו מן השמים וכפי הפרטיקלל אשר מוכח לפנינו בתריכות גדול מטענות ותשובות של אנשים דשמה ה"ה ר' שבעון קלפינהאגן ותבירין קרובי בתו הנ"ל שהי' לפנינו בהוכ העבר ובוזלי כפי אשר נפסק מחתנו כה יהי' וכה יקום · וכל עדת ישראל יעשו חושו · לך לתעז בשמת והיותר עלה ההוגנת לה מאתנו שתצייח לדבריהם ופקודתינו · ובל תמרה את פינו שגם היא בעלמה חבוח לכאן לשמוע לאמרי' מה שבפי' · וזה נסיים ועלי' על דייני ישראל · ועל

אור הישר

ועל תשובתו נלפה תכף ומיד בפתקא הסמוכה • כ"ד הכותב והחותם בפקודת ק"ק
הגה"ב כר"ו בלירוף שני ב"ד יע"ק שלוחת דבי דינא רבה דפה ק"ק פפ"ד :
הקטן מרדכי בן כהר"ר זעליגמן פלערשו' ז"ל :

כתב שב"רס אשר כתבו דייני פ"פ לקציני פ"ו ק"ק בונא יע"ע והרי הוא
כמבו"ש מתוכותו ומרמה תחת לשונם • קצר פתום גרונם :

אחר דברי הברית וכלו' וכו' לקול השמיעה אשר שמענו ותרגז בטיעו הלי
קלה דכפיף מהכי ליכפי דלא מעלי ה"ה ר"ם ק"ה והציירו קרובי הפלה
שלחתו כתבו דעתיהו להזור משפ"ד הכ"ל להיות רוצים בקיומו של גט הכ"ל • מזה
נראה בעליל שעדיין לא נלקחו מיסר • והם עומדים במרדם • למען ספות הרוה את
הצמאה לא יאבה ה' סלוח להם • כי לתקנו ליכנו זיוש משפ"ד הכ"ל לפי' זיו כל
שהוא • כי כל מה שפשקנו שם הוא ע"פ דת ודין תורתינו הקדושה בלי פקפוק • בזן
כתבנו זאת למעלתם הרמה • בשאר שהם שם קרובים אל החילול מקום שהפלה שם •
ומוטל עליהם להודיע לה שלא תסגיה עלמה בדברים בעלים ובדברי הבלי של המחטיא
והמטעה והמסית אותה לשלול תחתיו, ושוחה עמוקה • כי שחה לל מות ביתה • ואשריהם
מרה כלענה • עוד נשמע בקלחיהו יע"ה שהמסית הכ"ל מתפאר ומשתבח בעיר
שמה שים לו תבילות בתבים מחכמים וגאונים אשר כתבו להתירה • ומבקש שמעלתם
הרמה המה יפרסמו לותם שם בתדר הקהל י"ן • ויש מהם לומרים שמעלתם יתנו
להעביר קול בתחנותם • להכריז שם בבה"כ דברי המתירים ההמה • שלמכם סיסוד
דברים הללו שבשר גאונים וחכמי הדור יפסקו להתיר הפלה הכ"ל אחר גמר הדין
לאיסורה מלתנו מרפסין לינרה • ואין להלמיהם לגמרי • והם נעיניהו רק דברים
בדוים וכזבים • כי כבר ידוע למעלתם מתוך כל הכתובים שבלתנו להם • וגם
מפורסמים ומפוזרים כל הברושים בכל המדינות אשר מבוקר מתוכם • שלי שפשר
לשום אחד מחכמי זמניהו לדבר בעסק ההוא • בשאר שלין להם פרטיקולר וג"ע המוכח
לפניהו • אך למיתם מיבעי לן ח"ו יצליח מעשי ידי עובדי עבירה כעובדת דירבעם •
ויהן מקום למסוך לב חכמי וגאוני זמניהו • ולהטעות אותם בדברי פתוים והסתומים
להחליק דברים לליהם בחלקלקות לשונו אשר עמו • ולהניח הפלה לפני חכמי הדור
בדברי בדאים וכזבים • בכן מלתנו עלמיהו מחויב בדבר זה לכתוב למעלתם הרמה •
שלף אם יבא כתבים מחיזה גאונים וחכמי הדור להתירה • שלין לסמוך על שום
אחד מהמתירים אותה • רשפון תחלה כבר נאמרה וכיבית • בשאר שלין להם
הפרטיקולר וג"ע המוכח לפניהו בתריכות גדול • וכל כתביהם הוא רק בנוי ע"פ
דברי הטועל המסית הכ"ל אשר הוא מועד מתחלתו להעלים הדברים דברי אמת
ולהמליץ שלות ומעטיות מזויפת • כדי שימלא הכבר להתי גיטה לף אם הוא שלא
כדין • זאת ועוד לחרת שין כח לשום אחד מחכמי זמניהו להתירה • בשאר שכבר
יצא הדבר מלתנו לאיסורה • אשר לנחנו בעשיהו ז"ל לאותו הדבר מן ה"ה הגאון
החסיד המפורסם אב"ד ור"מ דק"ק מנהיים זצ"ל • אשר הזוג הכ"ל עומדים תחת ממשלת
הרבנית שלו • והמה כפופים לו להיות סרים למשמעתו • ובכח הזה הי' מחלת זיקתיהו
מה שנזדקקו מחללה להכנים רשפוניהו בזה • וגם לח"כ החזיק ה"ה הגאון המפורסם
אב"ד דק"ק מנהיים זצ"ל על ידינו • ולזוה להכריז שם"ד שלנו הכ"ל בבה"כ בק"ק
מנהיים

מנהיים • ומעתה ממילא נשמע מתין כח לאחר יהי' מי שיהי' יפה להתיר • כל הכ"ל הוא תוכן מגוף הכתב הנכתב מה"מו הגה"צ בד נר"ו בכירוף שני ב"ד להחלופים קלויים פו"מ קהל יצ"ו דשם והעתקנו לות בלות כל מה שנכתב לעניינה דהתי לישתת לאהה בת כהר"ר יאקב נ"ה לשת כהר"ח נ"ב מק"ק מנהיים • היום יום ה' ק"י מנחם תקנ"ל • ונרמי' חתמנו לנחנו תרי שלושת דני דינת דבה פה ק"ק פ"פ יע"ת :

הקטן מרדכי בן כהר"ר זעליגמן פלערשו' ז"ל מ"ס :

הק' יחיאל מיכל בן כהר"ר דוד טעבלי ז"ל מ"ס :

נוסח כתב ההיתר לאחר יצא מפיהם ומפי כתבם של עשרה שליטים לאחר היו בעיר ושם בישראל ק"ק בראד יע"ע ונלשפו שמה העדרים ביומא דסוקא המה הגאונים הגדולים הרבנים המפורסמים במדינת פולין • ושפיר גזרתם בגזירה שה לכל כפא מישראל שלא יערה שום אדם את נפשו להיות פוגה פה ומלפלף נגד הגע והיתר האמה • והכל הולך אחר המעמידים הדת על תלה הלא המה שני המאורות הגדולים הגאונים המפורסמים הרבני' דק"ק פראג ומאטערדם יע"ע עליהם סמכו הגאונים המופלגים דמדינת פולין רשטם ורונם • וכתב הזה כשנתפרסם בק"ק פ"פ יהיבת ליקידת אשא • אוי מעלבונה של תורה ומאותה בושה • ולזמנו אשיב בסדר כבון מקלת הבזיונות שעשו לכני תריוותא תגלה טעם כו' לכבוד תורתינו הקדושה • ולמען ליון המלוייכים בהלכה אחשה • ואשתיר פני מהם כפי האפשרי' ומה דלא אפשר ולא קל אכוון לבזותם כולי עלמא לא פליגי דשרי :

שי"לת

נדרשנו לקול השמועה אשר שמענו • קול ושוברו עמו קול ענות בילין הגע שנתהוה בק"ק קליף לפני הרב המא"ם המפורסם מהור"ר ישראל נר"ו אב"ד דק"ק הכ"ל וב"ד הצדק והנה דבריהם אין לריכין תיזוק • ואחריהם אין לבדוק • כי בודאי לא יצא מת"י דבר שלינו מתוקן • ובודאי הכל נעשה ע"פ דין תורתינו הקדושה • אחכם היות כמצא אחכמים מוצאי דיבה ואומרים שהגע נפשל • וכבר התעוררו בזה רוב גאוני ארץ • העומדים בפרץ • רבני מדינות אשכנז הערו נפשם לדעת מדוע ליתרע האי גיעא • והם הביאו כי טעמם וניסוקם אחם אין לנלות סוד שהיה והאמרו רבנן בב"פילא בידי' • שניות מד"ם אחריכו על מול המערערים שיגלו טעמם ויבאחו דבריהם ולא מלאה יפם די הצב ביסיבה שים נה סאיכה סמיכת חכמים • רק תורה שתוקה ניתנה אחתם שהגע פסול אחמת טעם הכתוב אחם • מעתה אחשבתם ניכר כי לאהבת הניצוח • עוררו ויכוח • בלא טעם וריח • ולא חסו לנזירת ר"ת ותלמידיו שלא להגיה לעז על גע אם לא שים טעם כעיקר לחורייתא לכן חלקיכו אמרה נפשינו לחוות דעתיכו • אף כי לא אחלוקים אנחנו • יאחנו חון לנדריכו • כדי לחזק גדר הרחשונים ר"ת וסיעתו • ואם דברי המערערים כניס • יגלו דעתם גלוי מטום כח"ם שלא יאבדו בחלוקת קרמו של ר"ת והגאונים • ואם לא יגלו טעמם אזי יהי' להם אחר להם • ואין לחוש לקול המערערים • ואיתתא דא מותרת לכל אדם וחלילה לשום אדם לחזק שום קול עירור על גע של הפשה לאהה אשר כתנרשה בב"ד בק"ק קליף הנ"ל ויאות לעלמן לאחר"ת ולנזרתיכו כן יהיו נכוויס בגחלתן של ת"ח דמרתח להו אורייתא • ובטוחי,

אור הישר

ובטוחני שנתנו חיתנו מקום לדבריו שלה הנמצרים בנדק למיזוק דת תורתינו הקדושה ומזכה לבנין תפלה ולברכה מלפה וגדושה כ"ד הרבנים המפורסמים הגדולים בחוכי הזמן הנמלצים בעת פה ביומא דסוקא וברחשם כבוד הגאון מהר"ד ור"מ דפה ק"ק ברחב : יום ה' ו' ד' עבת תקכח"ל :

נאום הק' יוסף שצק"ש מבראד
חונה פה ק"ק הנ"ל
הק' חיים ס"ל לנרא
הק' חיים מצאנז · יהושע
בלא"א מוהר"ר צבי זצ"ל
הק' נפתלי מרגליות מבראד
הק' מנחם מענדל בהרב מו'
אפרים זלמן מואלקוו'
הק' אברהם אריה ליב בן
מוהר"ר ש כ"ץ ז"ל ה"ה מבראר

ונאום הק' נפתלי הירץ החונה
פה ק"ק דובנא רבתי יצ"ו
ונאום דוד הוא הקטן טעבלה
בהאב"ד מבראד חו' בק"ק האדחיב יצו'

מה שכתבנו לעיל שהשם לאה הנ"ל מותרת להכנס הייטו בשם ילה מפי כתוב גחוני שכתבו הייטו הרב הגאון המפורסם מהור"ר יחזקאל אב"ד ור"מ דק"ק פרחג · והגאון המפורסם מוהר"ר שאול אב"ד ור"מ דק"ק מאזערדם שם התירו גם הם שכתבנו מסכימים לדבריהם

ב"ה

קול סתון ברעש הכל נבהלים מתבהלים בסנגון אחד ה"ה הרבנים הגאונים החתומים לעיל בכדון הלעז אשר הוציאו אנשים מסוכים על הגט הניתן בק"ק קליף · ועם היות שדברי הגאונים ללעיל כמגילה חתומה ניתנה הכל מכני יודע ועד זאת שכבר הניעתני זה קרוב לעשרה חדשים לגרת בקורת מלת מחו' הגאון המפורסם המנוח מוהר"ר יצחק הלוי זללה"ה שהי' אב"ד דשלם קהלות הה"ן · וסח כאמר היה אב"ד חסוד שבישראל הדייני' המובהקי' דקהלה מפוארה פ"פ דמיין המה העוררים ומוקפים בכדון זה נגד להקת גחוני רבני מסכנו ינו' ואיכ רוצים לבטל דעתם מה רחו על ככה וכסבור הייתי שבודאי בין דת לדת יפרדו דבריהם הדייניס המומחים דק"ק אפב"מ ע"כ טמכתי ידי בללת · אמנם כהיום רחיתי שעדיין לת נודע בין החיים מיזה טעם העבירו קול תרועת מלחמה במחנה בפרט בנדון זה אשר ים בו מסוס לתת לחרם ר"ת ושם ח"ו הותרה הרלועה כזה לת הכיחובת לפ"ת ע"ה שכל ב"ד יפה שבישראל יוליחו חשם לעז לפי דעתם הכמוסה ומי הוא זה אשר לת יפמע לקול מלחשים לילבת ביפה למיפם מיהו בעיבן ובפרן המזון בישראל ובפטים יפולן סלע המחלוקת · ובבין דת התעתת מאור עיבינו ר"ת ז"ל להכריז כרוז חרם בפומבי וכל הרבנים מסדרי הגע עוכים מחריו שכל מי שיבא ויערער יגלה טעמו שם ים ממש בדבריו לת חזידי גחוני הזמן מלסודות והמה יחכו עדיהן ויבדיקו ושם רוב גדולי הדור לת ימלטו בדברי המערער טעם לפנוס הגע מחרי רבים להגות ומבטלין קלת דבחר גירושין לכן הציבו לת אשר דברו גחוני מדינתינו הגע"ה לעיל בכל זמן שלת יפרסו טעמם וביחוסק הב"ד בדק דק"ק ספר"מ המה מ"ו בכלל מוליחי לעז על הגע יחברכו מפי הסם ושם לדין ים תשובה ולת יחומן כי יסופר שהמה ידעו בלבנם שחין במוסק בכל מבעי הדור ובלם בקליפת הסוס

בשום נגדם שלום ח"ו כך עלתה במחשבתם רגל גשום הוא לשר לינגה מועדת לגל
מבמים הסלמים • ועכ"פ מקוייבים המה לבאר דבריהם כשמלה בפני הגאונים הסמוכים
כמו הגאון המפורסם מ' יחזקאל הלב"ד דק"ק פראג • והגאון המפורסם מהור"ר
שמואל הלב"ד דק"ק למסטרדם ודומיהם אשר נודע שמם בשערים ואינהו מהתם
ואתן מכבה כראה שם ים ממם בדבריהם ע"פ התורה הס"י יש להבת
החמת בלבביכוחכמי מלות • לבל יבא נרגן מפריד לגודות לגודות •
הכ"ל הכותב ברפיון ידים לסקופה בפרשת ללומדי תורה
בשמה היו"ן הכ"ל פה ק"ק ברלד יצ"ו :

שלמה בה"מ מרכבת המשנה הרב הכולל דק"ק זמאשץ
וגליל אוהרנצי"א יצו :

ובבך נשמע בין בחיים דברי העט"מות וזעקתם על דייני ק"ק פ"פ יצ"ע
לשמר שהוציאו לבית המוקד ע"י הרופים הסומרים שם כדי לשכנם בשלוה
הבאה בעבירה • לערוך מערכה גדולה ולהגדיל המדורה • ולסוף שת כחד הסיתר
מהגאונים דמדינת פולין הכ"ל ממעל לעלים ולל"הב ינא בהבערה • מותיות פורחות
ועסות בחירה • אז הביאו לדשום כרוז אחד למען תשום שת יסר"ל בלבם החורם און
בו הוציאו כל רושם ומליס יכבירו ולסוסם יגבירו בגאוה ובוז על הגאונים הכ"ל ושאר
מכמי הגולה אשר הארץ מכבודם האירה • וק"ו ב"ב של ק"ו לבדו בי גירת • וברחותי
שת הרימותי קולי וקרקר • הודעתי לערי לרביבו הגדול המקום יהיה בעזרו הוא
הגאון כזר יסרלל מוה"ר יחזקלל סג"ל נר"ו אב"ד דק"ק פראג יע"א ואגב גררת •
שלשלתיהו שם ים שת כשמו לכתוב דבר מה נגד הכרוז הזה אשר כל נושאיו
טעונים הזשת שליסי וסביבי ועריכים טהרה • וזשת היתה
תשובתו אלי ימים מהרה :

ב"ה פראג ד' י"ל תייר תקכח"ל :

כ"ה הנרכו למספר • יתן לאמרי שפר • ובריח שלומי לא תופר • מלת בבוד
תהו' ק"ל הלוף התורני הרבני המופל' החכם השלם הגדיל המפורסם
כבוד מוה"ר שמעון נר"ו :

מכתבו קבלתי • וע"ד הדפסת ספרו כבר כתבתי לו ברחוי לפרסם גוף
דבר ההיתר בדפוס וסכל אשר עשו בשפ"ם שלח ברלין חכמי הדור
עשו ושהם בשלים במיעוט ס • כל זה מן הרחוי להדפים למען יעמוד למסמרת וקיבעת
קלי • אבל אשר דברים דברי כיוסף וקבעורים לף שתינכי מוחה בידו כי מלך הדין לי

אור הישר

הספר למחות כיון שק' ספד"מ התחילו בקלקלה תחלה · מ"מ כבר כתבתי דרך עצה · לא יהן דופי ושמצה · ובזה יתמרו עליו הכל כרצה · ואע"פ מה שיעלה ברעונו לתי הספר לי לגזור עליו או לף דרך פסק לעכב וכל דברי דרך עצה · ומה שרוצה שתעלת כתב מדם בהיתר החצה · לא ידעתי מה לורך · ואם לפרסם שתיכני מצג ק בכרוזים שלהם ובמה שהדפיסו · זה אין צריך פרסום · וכי כמלא בכרוזיהם תיזה דבר טעם על תורה שיאמרו שמפני זה הדרי בהו הרבני' המתירי' ועוד אין לדבר סוף · ועם עור יכריזון מחדש גם אנחנו נכתוב מחדש · וגם מוצגי מחטאת · שאם לזכיר בכתב החדש הכרוז החדש שלהם · הלא אין כאן לצחוק על המעשה שעשו לצוות גאוני פולין · והייתי מחויב עפ"י הדין לעשות כמו שעשה ירמי' הנביא לחר שריפת יהויקים המגלה לכתוב מחדש דבריס שהיה כתוב עליהם · ואני צורח מן המחלוקת עם ק"ק ספד"מ שתין זה לדבי · ואם הייתי רוצה לפלס להם כפעלם · לא נופל לחי מחיים · לכל רואה אני שבדור הזה המשכיל ידוס מכמה טעמים · לבל לכתב מחדש שיצא בדפוס · הדורות הבאים לא ידעו מקלקול דור הזה ואז ידינוני לכף חובה על אשר שתקתי בזה ולכן שב ואל"ת עדיף · ודי בדברי הרחבונים · ויתמין לי שלא כתבתי למדינת פולין תלוסה ממעשה שריפה שעשו בספ"ד את נזירתם · כדי שממני לא יצא פוס ריב ומצה · ובעת לרוב טרדת בני הישיבה בתחלת הזמן לכן מוכרח אני לקלר · דברי ח"ב הד"ש :

הק' יחזקאל סג"ל לנדא :

ויצא חומר מגזע יעקבים עלה ועמו ספר מלחמות ה' אח והב בסופה · הוא הגאון הגדול מוהר"ר ישעיה העשיל לבוב נר"ו אב"ד ור"מ דק"ק שוואדנ וכל מדינת וגלילת מנסדך יע"א כמה מכוונו שמעתא דסבא קדישא ובריכא הדין יצא לכוון אמרתו הברופה · ור' יהו"ע הוא דלא מסגא בבא קול הכרוזים שלהם סוים לנפש היפה שם לא שם עמקי שפה · ואשם בני שלמי הקשיבו לקול דברי הגאון הזה הברופים ומנופים בי"ג נפה :

האל אשר בקודש נאדר · יתברך ויתעלה ויתהדר · יאזינו ויסמחו מסנכנם אחד · לאזני' החורבי המופלא בחורה ומופלג בחכמה מוכתר בכל מעלה כש"ת מהור"ר **שמעון** נר"ו וכח"לש ו"ר :

זה זמן רב שאלה לי מע"כ את אשר הציג מגאוני זמנינו בדבר שריפת התלמוד היקרה מרת ראדה בת ה"ה כהר"ר יאקב נ"ה מבונה לעלמא ע"פ הגט שקבלה מבעלה כהר"ר בן ה"ה כהר"ר ליזר נ"ב ממכתיים שסידר לחותו הרב המח"בג

AKADEMIA KONWI... TARA

המחה"ג מוסר"י תב"ד דק"ק קלוף וב"ד בתדם הגדול תקכו"ל וכל ח' וח' מהגאונים הנ"ל הוליח רק תמלית מתשובתו הגדולה והרחבה בקצרה רק ספסק בפריותח דחיתתח דבח • ובהירבח שהשבתי למעכ"ת בתותו פעם שטרידנח מאד ולח הי' הזמן מספיק למלאות מבוקשו אז • ותה גם דלח דמיח תשובתי הגדולה לתשובתם דכל הני גאונים גדולים הנ"ל דחיכח נתנו ערכח וקצבה לפריותח דח • נחמרס פן ותולי יודיעו חכמי פ"פ על מה שבנו יסודם לאסור היסור על נפש מרת לאה הנ"ל הן לפלוח העתק מפרטיקול ובב"ד שבנו וחן להכניח רחיתיהם ע"פ הדבר וע"פ התורה אסר הורחתיהם להיסור וזמנו של זה לח כזמנו של זה ומשום כך היו מוכרחים חח"כ לחזור ולכחוב בחסר שכבר עברו כל הקינין והזמנים וחכמי פ"פ שמו ידם לפיהם ולח עכו דבר שחיתתח דבח לח תתעבנה עוד ומותרת להתנשבח לכל גבר דחיכניין חבל חני לח דרכתי בדרכיהם ולח נתתי קבנה וזמן כלל לפריותח דחיתתח דבח • כי העליתי חף חס יהי' לחכמי פ"פ עדים שהעידו לפניהם נגד הרב מקלוף ובית דינו שהיום נחמנים ועל זה הבחתי רחיות ברורות כרחי מולקות מכל גדולי רחשונים ותשובותיהם • ח"כ חו חין לחוש לקטחייהו דחפילו קטחח טחינח לח טחני ולריך הי' יגיעתם • גלל כן לח חסתי להתעגן בלי סוס פקפוק • ומשום כך לחה חף שעה חדח • רק התרתי לוחה לעלמח בלי סוס פקפוק • ומשום כך לח לריכנח למזור ולכחוב פריותח דחיתתח דח בקלרה • חך זה פעמיים שחתר שרטו חכמי פ"פ חת פתבנן כתבי הגחונים המפורסמים שבדורינו חזרו לעמוד בקבי ערפס להכריז כרוז בבה"כ שם להתריע נגד גחוני זמנינו חסר לח כדת ומלח לבם להדפים לוחו כרוז להפיצם בחרץ • חזר והפליר בי מכ"ת לחוות גם דעתי שלין לזה מהתירה הרחשון ולח להסביח בכרוזים הנ"ל שם לחמנם שמחכתי לרחותן הכרוזים הנ"ל ומתיתי להכניס לוחה תועבה בביתי שלח לשמוע זילותח דהני רבנים גדולים גחוני זמנינו המפורסמים דלח ליפוק ח"ו ריחתח מחודני וגם חין לחוש דיגררו עלמח חחתרייהו כי קולם לח נשמע מקיר העיר וחוצה • וכל עלמח ידעו דרך בימותייהו קל מחו כי מה שחלו בקורי עכבים למנוע עילה בהרב מקלוף לית שכחתב לב"ד מדרלין שימלחו ליתר לחיב סיסח חסה על חסחו שבית חילונית וחינה רולית לקבל גט ממנו וסיפרש לבם שכר טרחתם קף חס חמת הדבר חין לחלות בוקי סריקי בהרב הנ"ל בשביל זה • וחף חס ח"ל שם"ו עשה זה נגד הדין כחסר חשבו חכמי פ"פ • מ"מ כל דיניו והוראותיו ומעשיו שבעשו עד הוחו מעשה עשוי • כי חפי' מי שהממין ופסק יד בעיקר חינו נפסל רק מכחן ולהבח וחינו מהפורך להלריך בזה • בכן שוב עמלו חכמי פ"פ ולריך הי' יגיעתם בזה : וליך הזמן לב העם הזה ועיניהם הטע מלראות ומליתן על לבם להוליח נפשם חפי' חס הי' רק ספק • מכ"ם פפריותח דחיתתח דבח ברור וגלוי בשמעתח בטיברח • והי' מהרחוי לבטל דעתם נגד דעת כל הני גחונים המפורסמים בדורינו ולח יוסיפון עוד לנפלף ולנדד כתף • וחינו מן הנורך עוד להלריך בדבר זה כי בלי ספק לגלי שסוס חדם מבני עמינו לח יחמין ולח יחוש עוד לדבריהם של חכמי פ"פ רק מי שימלח בעיניו שחסה זו הגוזה לו שיסחנה ויכניסה לחופה כדת מו"י ויהי' זיווגה עולה יפה ולמיניהם יהיו ברוכים בקרב כל ישרחל • וחף שנופי חלום מחד וחברי וידי כבדים וכחבים מחד • עם כל זה לח מנעתי מלמלחות רלוני לכתוב חת חשר עם לבבי שמוכה

חייתי ומזכה לכל עוד לחתחא דנח מרת לאה בת ה"ה כ"ה יאקב ג"ה מבונא
סמוהרת לכל חדש מיזרחל להיות לחסה • וכל מי מיערער על הטהירה סהחירוה
בחוכי זמניכו ויהרכר תחר הגע הכ"ל • כלכד בגזרת ר"ת ותלמידיו ומירופיו לנכנית
לי' חויה דרבנן דלית לי' חסוותא • והשומע לדברי רבנן יחברך מלעילא בכל
ברכתא • דברי הזקן המלפה לרפואת ולתשועת ה' במהרה בחותם יום ג' כ"ף חדר
הרחמון תקכט"ל פה סווחנך ירושע העשיל לבוב חוכה בק"ק סווחנך וכל
מדינת וגלילת מנסדך יע"ח :

והנה אחרי הודיעי לת כל זאת אין זאת אלא תורת אמת מאר"ם חכמת מפסקי הטעמים וכתבי חכמי הדור שהעמידו דבריהם במקום תורה ועמו להם חיזוק וסמוכין לעד לעולם. ואחרי הגיעי לפניך הקורא מסכיל מרחשית דבר עד אחרית דבר דבור על לפניו הן גופא דעובדא היכי הוה במנהיים וביני ביני וקלישות בשעת ואחר מעשה הגע ונוסח הכתב שכתב ממנהיים לפ"פ ולהגהון הח"ד דמדינת פפלונ נר"ו ופתשגן הכתב אשר לפי בדת מדייני ק"ק פ"פ להגהון המסדר נר"ו ותקנת הקדמונים שפתי ישנים גם אלמים אשר הכריזו וזמרו ויסדום חכמי ק"ק פ"פ וכתבום לדורות בספרם הקהל. וכתבי המסדר נר"ו וגב"ע שאלת לפ"פ. ומ"ש הגהון הגדול הח"ד דמדינת פפלונ נר"ו להגהון המסדר נר"ו ותשובתו עליו. גם לדעות מקנת כתבי מרירי כזית. המלחים גער ומיר וזית. אשר כתבו רודפי ורדי לבלוחי הזמן ומניגי הקהלות ותשובתם עליהם ובימוד מה שכתבו למניגי ק"ק בורגוס"ע:

באן הנן שוחל בעלי הריב בחם לבבו מה זאת ומה רעיתם לילך למרחבי ארץ לרעת מסכנות לו לכם מי שם אתכם לשרים ושופטים עליהם להרגם ולרדותם בתוך ביתם. ולסיות מושלים על גויתיהם. ריבו בעם"כם ריבו. ומעשר לעשר במבוי שלכם אשר תורתו כשתום עברו ושובו. מה לנו ולכם בני ארו"ה כי תהי"ו לנו היום לשטן לשכים ולמניגים. שלנו הם לימים הרחקונים. הניתה זאת בימיכם ואם בימי אבותיכם לכתוב לרב הגי הגהון המסדר נר"ו דרך גלה וגהון ופי התפוצות. ודברים כיוצריהם שהרב שלכם הגהון והמסיד זצ"ל מתחלה לא רצה ליחל שמו על הרעה. ולפתוח פה בדבר ולהריס קול בתרועה. כי הכתב גזירה אשר כותן להשחית ח' תשרי תקכ"ו לא הגיע ליד הרב המסדר נר"ו עד שמיני עצרת (עיין דף יו"ד ע"ב) ויותר מן המועד דשכתיבין לרבנן דפתחי במסכת נטין. זאת אומרת שהרב המסיד זצ"ל ידו מוחזת בעכ"ב מי מסוס עצותותיה ונגזה בעיניו כמלא לדבר בלשון מדברת גדולות ולגזור גזירות עם שני בתי דייני גזירות על מעלת כבוד הגהון המסדר נר"ו אשר כל שהוא לא שמעהו. ואי מסוס השמא דמחלוקת בקהלתו ולחת לריסורת וחפצר דכולהו ליתכהו בי"ד. ואי קשיא סוף סוף הח חתים בדבייהו. תריץ. עצרוהו כתרוהו ומנוחה הדריכוהו עד אשר נעתר לקולם קול ענות מלחמה הטו את לבבו העהור עליהם לטוב מאחרי. וישמע אשר"ם לקול ה"י. וירק את חניכו. לבא עלי שלח כדרכו. ולדבר עמי בחיבה. זכרה לו אלהי לטובה. והריני כשבע בתי העולם בהיותי בק"ק פ"פ כשלו תקכ"ו שמעתי מבר שמכח ר' שהרב החסיד זצ"ל קבל ועשק נגדו על זדון לב אשר הפיצו לר' נתן מחז וקרא עליו אי לך ארץ וגו'. גם מתימתו תוכים שהרב וככם בין השטין לאחר שכבר חתמו הדייניס וידברו על לבו שהגהון המסדר נר"ו יבא בנקרות הסורים וכשעיפי הסלעים מבני פחדם ומהדר גאונם. ולא יאחר לעשות הדבר כרצונם. ומי יבא אחריהם את אשר כבר עשוהו כהלכתא בלא טעמא. הן הן הדברים וכיוצא בהם רכות וקשות אשר דברו על לב רבם זצ"ל והשיבו ברב לקחם. כאלו מלחמות ה' הוא בלחם. ויהי כי הקיצו לו בדבריהם ויתלבשהו הוא מלך תמות ומסירות ועבה שבו החמין לטובתם ולא בלחם בגאי"ם ההם נגד רצונו וכבודו. ועד האידנא כמי זכותי' הוא שהביני להו לכסותם בשל ידו. ולא עלתה על לבו השחור סיפקה המסקנת. ודאי אלו ידע ורחם את האם הגדולה מהגדולות

אור הישר

שבגדולות הזאת הי' טומן ידו בצלחת :

וכשם שאין בלבי עליו כן בעודכו חי וגם כי לאחרי מותו • כך אין בלבי על כבוד מעלת המנהיגים דק"ק פ"ב שנים עשר ארזים העומדים שם על שם המעלות לסייע על ידי הדיינים והחזקני לעלות במרכבה ויהי הקטר למיץ • וקולם ברמה נשמע בכרוזים גם בכתבים למנהיגי הקהלות למחות כיד הלוף ע"י רס הרב סלסה ולנעול בפניו דלתי הכיתר • השמח לאחי ית' שלח עמו ידיהם תושיה • ויש לי ללמד זכות עליהם • ואשמם ברשותיהם הדיינים קודמי שם מאזני זיקות הכניסו חימ"ה להעלי"ר המנהיגים לנגוח ולבוז עמשם בקצרי המלחמה • קרנו שם שמן ברעש מרקו הרמשים לבשו הערימות • ומשכו הרוחות ברו"ח ונטלו הטוחנות • ואם כי המה חכמים מחוכמים וכל דברי מלכות נחתכים על פיהם ועפרות זהב למו • מ"מ בחסר שמין להם יד ושם בחלמוד ובפוסקים : החמינו לקול דברי הדיינים • שכל אחמתי הלוך מבחון והמה מבפנים • לף כי הוא דבר והיפוכו :

וגדולה מזו אני אומר שאפילו על משמת רעי חוי"ב המה משמה הדיינים לא תרה כל כך אפי • אשר ומתו לקחת נפשי על לא חמס בכפי • כי היו כאילים לא מצאו מרעה ורחשם בצד הרחם ב"ד ר' כתן מאז מלין ישמעו ומחמת לימתו המוטלת עליהם הוא דעבדי מאי דעבדי עכ"ז אין זו דרך מוליאתן מידי עבירה ומידי ערעו"ר שלא כדין לא יצאו • ולמה שמעו לקול חוי"ב לא בדעת ידבר • הרידה מטפסו"מ ועד עז"ה בכל עבר • כתרו לי זעיר ומגיד מסנה אשיב לכם על כל קוץ מכחיב וסילון ממחיר ודעו ורחו כי רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני ה' להסליך לחמת חרלה • תכי ר"ם כל פרלה שאינה מן הגדולים אינה פרלה :

ועתה לכו כחרלה פנים וכשחעה יחד • העבד ישרח"ל לא יליד בית הוא מדוע היה לבז בעיניכם לבא עליו בקרדומות כחוטבי עצים • הסכלחם עמו • אם מלד הדין וחרמי גבוה ואם מלד דרך חרזחיה לכם לבקר בהיכלו • ולקרוא לשלו' דבר מדברו ברשונה שהול תשלחו • לאחר ספר לא לכו משפט הגב הזה ומה מעשהו • ואם היככם למודים כבר לבחוב מעבה רך לרב קעיבה • אבל אחינה • הלא אם קטן הוא בעיניכם רחם שבטי ישרחל הוא כי כניר מלחה ידו • ולחו מקומו של אדם מכבדו • וכל זה לדבריכם דידכו קחינה שלחמתם את רגליכם אל קיר נטויה • נדר מזה ונדר מזה החמויה • להתעבר על ריב לא לכם • אחנם מעיקרא לדינא פירכא הלא חקנותיכם ודבריכם יבטלו בחייכם • ואין לחפס בחמתחת הזכות ולומר שבטלחם אותה החקנה • זה אינו • שלא • אין כח ב"ד שלכם יפה לבטל דברי ב"ד הגדול ממנו בחכמה ובמנין וכבל ענין • הא אחנו עלי' דהחי חקנחא רוב חכמי ומנהיגי מחוז חסכבה והחקנה לא זזה ממקומה • ועוד קחינה מזה לערך שתי שנים ומחצה נחלקו על ענין אחד בק"ק ליטיגנן ובק"ק ספערמי • ואחם שלחתם העתק מאותן החקנות לשם לקיים עליהם את כל תוקף החקנות • (עיין בחשו' הגאון מוהר"ר יוסף העניי' סר"ע דף ע"ג ע"ח) ולא עוד אלא שאחם גם אחם סומכים רשחשם רוכבם על חקנות הללו בהכרזו שכדפם אחר מעשה הטריפה שקה היה ג' אחר חקנת"ל שם נאחר וז"ל • אף זו שהוא נגד חקנות וגזירות ישנות בגזירת נחם בחקנות קהלחינו יע"א מכמה מאות שנים

שניים כהתאספות יקר ביום הועד גאוני קהלות מסכנז כמו כפם זצ"ל שלח להסתרר מוס
רב או רבנים אחרי על ימיד מכני קהלתינו יע"א ומכ"ם על רבים • עכ"ל : וא"כ הויתון
כעורבא דחייתי נורח לקניס :

והנה לניולנכס ידע מה שהעתקתם מלשון התקנה הוא דרך לחזות עיניס
ונגיבת דעת הברויות דתידוק מניה הא לתם יכולים ורשיס להסתרר
עליהו ולהתנכל עליהו ולקחת אותהו לעבדים • ממכם בדותא היא • שהרי בהתאסף
רחמי עס בק"ק וורמייזא בשנת ש"ב ואל תעשה לפ"ק בשתלחו שמה מקהלתכם שלשה
מעיני לעד מוהרר"ם מוזיא ומהר"ר ליכן ומהר"ו זצ"ל ושאר גאוני ארץ ועמודי עולם
ממדינת מסכנז ובאותו פרק באותו מעמד הסרו איסור עולם מזה הלשון : שכל רב אב
מורה רבנים או יחידים לא יגזרו ולא יחרימו חוץ לב"ד שלכם אלא ב"ד אחר וכל הנכתב אל
ב"ד אחר יפסל בהתכנת חוץ למקומו וחוץ לזמנו פגול הוא לא ירצה ולא יתעב כו' חולי
יכוונו איזה רבנים לכבוד עלמם לטובתם ולהנאתם יפסיעו פסיעה נסה על רחמי עס
קודם ויאמרו ידינו רמה ובסבה זו ס"ם מתקלקלירבו מחלוקת בישראל ויתכשלו ויתגברו
על ליס או מסיפה או שבע יחיחו ידיהם ורגליהם לכתוב אל תוך ב"ד אחר כו' עכ"ל :
ומלתת בי מדרשנו בפיכורי זה נוסח התקנה והכרוז (מן דף ה' עד
סוף דף ו') :

פשטא דליסנה הדין יורה יורה סגזירה כוללת היא ונחתים בה התקנה • על כל
ליס אשר בתס ישראל יכולה • ואין בחכם יפה בזה מסתרי קהלות
גדולות או קטנות ומסתפק אחד לכולהו • והכתוב בתקנה קבעו חובה עליהו • וא"כ אתס
למה ודבריכם למה תפריעו ותניחו את לב בני ישראל ולקחתם את עמיכם לגד אחד
לחלוק על האחת • ולחלק התיומת • ועתה לכו בחור לחכם • מידכם היתה זאת לכם•
והמכשלה הזאת תחת ידכם • וחדעו בחמנה שבכל פיזות שאתם פוגים לבלבל ולאחוז את
עין הקורא ולכסות את עין ה"רם ולומר הא"בה • אנכי אסיר את המסוה כי קרן או"ר
הי"ש"ר ונפקחו עיניכם והייתם כא"ם לא יפתח פיו ועל כל פלעי"ם תכסה תהנה :

אחלה פניכם סודיעוני על מה תריבוני ומה פרלתם עליכם פרץ להעלות עפר
בראשכם מכל אנקת רוכ"ל . אתכתם לדוש תמיהרי תחריבי ועל מה
דאתי מהחלפה ח' תסרי תקבי"ל כנסר יטוש עלי לוכל • והרי בתגרסא סוף אלול תקבי"ל
ולא כלו לה הסלסלה חדשים עד סוף כסלו תקבי"ל ובימי ביני כבוד חכמים תקוע דבר
בהלכע לכת בנחת ודרך כבוד מהגלון החסדר נר"ו • אנל כל מדותיכם חינן חלק
נזירות • להנליך מסמים ארץ תסתרת ישראל בתחד הברורות • ולף דרחימתן עזיזת •
קרינך לכו עמך פחיזת :

עד כה דברתי לנוכח פניכם דרכיכם • ועתה אסתירה פני מכם ואדברה וירוח
לי בלשון נסתר בהלכה מסותרת עס החכמים בעיניכם :

הגדתי היום יגלתי והיום בתתי לרחות מה טובו ומה יפיו של אותו כתב גזירה
שכתבו לייני ק"ק פ"ם להגלון הגדוף המסדר נר"ו • ולפוס ריסעת
יתמר

יתמר הקומר שדבריהם מיוסדים על לחני הכתב שכתב לגיהם הרב המח"ב המגיה דק"ק מנהיים זצ"ל והקהיים לחר היו עמו ובבל הקי מן המתים". לגיהרת כל דייקין ספיר לשכחיהן שבמנהיים קבלו מעם ומה עזרו לרעה. לחזלי ומפעמי לי' לגיסור בפטומי מלין בעלמא לסו"ר הח"י וגיסו"ר הח"י. פותחין ומסיימין בגנחי:

פתח דבריהם לח יגירו בחמרם לגחפרומי מגיסורה קל לחתו. ברחו מן הרמץ ונפלו בגחלים. כסו מגיהם תרולים. ונלכדו בעקדת הגיסור לחר לסרו על נפשם וגזירת הקדמונים. מוסדי חרץ הלחנים. דקל פסקו ותנו וכיילי בכיילא רבה שכל רב לו מורה רבים לו יחידים לח יבזרו כו' חל ב"ד לחר יפסל כו' ויש במשמע הזה לח שבח ממונה ולח שבח גיסורה בלח פלוג ולח כתבו הכמים דבריהם לגזיעורין. הרי שעל הפתיחה מיבים שעברו על מרחי והקנות קדמונים עמודי הסורחה וקרקע חגר וערעור במלחת לגח פסיקה. וכותבי כתבם יוכיחו מה בים הדין עסקה. למעול מעל בגזירת קדמוני ובתרחי ולפסוק עלמם בגדוד לכבוש קרית מלך רב ומחוזות בגזירות ופסקים וכרוזות שלח ברשון שכמים. ולח מבעות עלמם מבח בדמים. כללו ברב עלמם. לבדה עלה ונסרחה חכמתם. לוי מי יגילם מיד החלגים החדירים החלה. ולי מה יקרו דברי חז"ל כל מי שהוח חכם ופסל בדך ודעת הבריות נוחה הימנו יהח דיין בעירו. מי רחה בגעי פ"ם לו מי פקח לת ידו לפכיים מן החומה שלהם. נטעו כוטעים וחללו לת השם בהם. הייטב בעיני ה' ולחם במה שגזרו חומר על המסדר בר"ו לעבוה חכף ומיד בלי שום שהיי ולהטיל עליה גזירה דרבנן בצירוף הקב"ה ושכינתי' שלח תסמוך עלמה על הגע. ועם רחות כתבם יכריז המסדר בר"ו בפומבי בב"הב דשמה ולפלוח לת"כ הכרוז להמגורשת:

עיניכם הרואות סיגלו מבוהלים ודחופים שלח בדבר המלך מלכו של עולם. ודחיתם פוכות מכל עם שחפילו דייני ויועצי המלכות לחר לגו חסים בצלם. לימם עיסים מעשה לסתור לת העבוי טרם עמדם על הבירור וביחוד בדייני בפפות. לחר לכל הדיעות לריך בב"ע בפכיה וחקירות ודריפות. כמה נפפות שקעו וחחמעכו בבנין הסרוס הזה כדי להסקיע ממון לחבי המגורשת כחוח מכמר. ולהעלות על במתי ח"ב המגרש ודם עכ"ו יפתה חמ"ר:

ומה יתן ומה יוסיף להזכיר לת השם ושכינתי' במעשיהם ודבריהם שלח יגין שלח מן המתמיהין. דעת המקום ב"ה מסכים לעוזה ולח לרעה. וכדחיתת להדיח בפו"ת בגימין זחב סי' רע"ו:

בא ורחה בהכחב שפלחו ממנהיים לפ"ם כחתר שבים ס"ק הנקרח שעבק ווין בהשמה בעלות השחר השכים החתן וברח מביתו: והם הוסיפו מדעתם ובתבו כי בים ס"ק הרחשון כו' ירד מדעתו: וזחת להם כדי להסריח ולכטוע נטיעה שלינה מסוכחת בלב העומד להחזיקו בחזקת מסוגע:

כתבו עוד דייני פ"ם וז"ל: לזה נדהמנו כו' הגחב"ד דק"ק מנהיים כו' כפי הפעתק המונח בזה כו' ע"כ: ושם היו גוהגין כפי סורת הדין וזרך חרץ ולח

ולא למלך מלכי המלכים • סוב לא היו צריכין להוסיף על דבריו אך לגרוע ממנו • כי אם לרמוז הכתוב ממהייס תוך גמ"ם להגאון המסדר נר"ו ולמשול מפני הכבוד והיראה ממנו מהות העניין אשר כאן אלהיס בלבם לעשות בו ליך נהייתה • וכאשר עשה הגאון המחבר הרב דמדינת בפולין נר"ו (ע' די"ג ע"ח) וכך היה המדה • כאך רואה בעיניך ומשם תוכל לדון לסוף דיבר כתחלת דיבר סירותא וסיפא לתהון בקשין • המתיקו העניין בהרדופ"י מלא ותוספת מרובה למען ספות הסיר הגדולה סיר אשר תלחתה בה ובחמן בידים עסקניות בלהטיהם מעשה כזבי"ם ידבקו רגבים בוחמין את הספ"ת בחבעון ובחסר דעה ומרה שחורה וחרכבותו אשרבע ריכבי מוכרות לחמת של לחת כלו דמות אחד לארבעתן • וקזוקי"ם כז"ב • ואין מלטרפין זה עם זה מפני שלא הוא בשיעורים • וכדי להחריד ולהפחיד לבבות המהולליס הפליגו בדברים • כאשר תעמינה הדבורים :

עוד שנו וכתבו בכתב הכ"ל וז"ל והוא בשגעון ינהג • הנוס"ר עודנו בין שניהם שלשו וכתבו בחמרו אלין בשגעון שלו סיוליכהו למדינת ענגילחנד ע"כ: ודברים קטים כאלו לא תמלח בהכתב מחבריים :

ומה ראו על ככה להאמין לכל דבר הכפרי שאמר לו המגרש סיוליכהו למדינת ענגילחנד • וכי אחורי תרעא הוו קיימי • ואף שהוא מסל"ת • לא מלינו בחינו כשר כי אם להיתירא ומשום עגונה ודאיתי דייקת ומינסבת אקילו בה רבנן • ולא לאוסרה ולשלשלה בשלשלאות של ברזלי שקרא • אם כי אין בזה שום נקמתא לדינא יהי' אחת מן שקר • אמנם הרחיתיך בעיניך שהדברים הללו אשר השליכו בחפזם ובחפץ להסיג חפצם אין להם סוף ואף לא יסוד ולא עיקר :

ושמעתי אומרים שדבר זה מחורת גב"ע שנשלח להם מחבחים למדו לשונם לדבר הכ"ל • כי העד העיד יהודי א' מפערנקייס שמעם כן מהכפרי • אכתי הדרת קושיא לדוכתי' • ועוד ניחזי אלן מכדי כי מעשה קדים • הא מעשה דשפיכות דמים קדים • שהדבר גלוי ובדור כשמם שבחבריים לא גבו שום עדות עד ר"ח חשון תקכ"ל • וה"ב חיפוש פורניחם לפויה קודם זמנו • שהרי הם כתבו כן ח' חשרי תקכ"ז והקדימו הפורענות • ואשר יבא עוד מזה על מקומו הרחוי • עיני על כל דרכיהם לא נסתרו מלפני ואכני מעשיהם ומחשבותיהם בלה לני • שבחם ונאותם ובושתי בני ידעתי • ובתוך כסף בתוך כור כן אחוב אחרף ואטהר סיני כתביהם ויגל כמים משפט אשר הפכו לענה • ושם יתחרו בשחול משם ידי תקחם ושם יתבלו ברשם הכרמל משם יחפש ולקחתים ולא ימלט מעשה • ואף שכל דבריהם אחד הם אני יודע לדורשן בעזרת החונן לאדם דעת • ובעש"י אמיכנה ע"ש לעקור וע"ש לטעת :

שוב כתבו על הספר בדיוק להרב המסדר נר"ו שהברת פניו ענתה בו • אומר אני הברת תברת הנפש ההיה מכל מקום ממי שאמר להם ככה • הרי לא רחוקו כ"כ • וגם אינם בחזקת שוטים לומר ע"פ הנבואה • גם לא מזלי' בבואה • והמגיד יפתח לא עונו • ומדה במדה לא בטלה יהיה מסוגע ממרחה עיני • הא לא

תוקימנוהו בכילתא. וכל העם סרחוהו על הדרך והביאתו לחתנו סה והקליוהו יחנו עדיהן ביק"ר סהדותא. דלא לסתכי מרחיתו לבריעותא. העיני החכמים ההם תנקר. הה לא הוי מפליג בפסוי, ולא בדיל מן חיכתי כל עיקר. וכנגון דה לא לסריכן לא רחיכו חיכה רחיה. דמ"כ נתבעלנו כל דיכי והכתתה בדים וכל דיוב, חומרים כתגרסה כי, ולרוב פסיעותו מ"ל להקריב ועיין בתשו' רמ"ח סי' ל"ח במעשה דכתן סטן ותתיר הבל מתו מק"ק ס"ט ותמצא כדברי. ובר מן כל דין מה לנו ולמרחיתו. הלמרחה עיניהם יפסיעו הם. במקום שמעינן לי' לר"י כ"ב דלסתר הכל הולך אחר המרחה. הכה דעתה כילותא בעינן והה חיכה:

פוק חזי כמה רב גוברייהו מה גברת ומה נברת. לוי"כ כזה לא היה ולא נברת. לאחר שגזרו על הגלות העלוב המסדר כר"ו לבטל מעשה הגט כתבו והחזיקוהו סלא יעשה סניגרון לדבריו להחזיק ולעמוד בדעתו: בשבט יכו על הלחי סופט ישרס"ל. כוסכים בסכיסם וקרוסלוס. ומתבתם מתוך מעשיהם ניכרת מרמו להכנים מורך בלבבו. הבו לפניו בתבע לדבה ובקשו סיתנמכם. וילך בחמת קרי לחוכסו מתוך הסניה ויבטל מעשה ידיו להתפאר:

ואחרי ככלות כל הגיוסים ותיומים הללו כתבו בזה"ל: ויכתוב לנו מה רחה פל ככה ומה הגיע עליו בגופה דעובדת סל גירושין הללו וכל הסכיפים כו' ע"כ:

השמע עם קול מדבר מתוך האש המחלוקת כזה מבי דינא דלא דייקי וקטלי. גזרו אומר כמין חומר לבטל הגט תכף ומיד בלי שום שהייה ולבלתי עשות סניגרון לדבריו. ואח"כ יודיע להם את אשר נעשה בהותו ענין. והכל בלשון גזירה ובלשון קנטוריא דברו. לא חלקו כבוד לרב הגלות המסדר כר"ו ולא עשו דרך בקשה. כי נמכר ביד חדוכים קשה. רחמים המצירים ליסרא"ל וכמו חכמים בלשון המצוי"ה. כאלו מיכף כייף להו. ויודם על העליונה. חזי מאי דסליק בהו. דבקלו ויבקלו ענך למתרפסייהו. שלחו לו מקבלות בקשו"ס ופטורי ניסים בפו"ן בחר"ם. ואיהו שדר להו תורפין ותבר לגזזייהו ולא העלו בידם אלא חרם. וכשנפטרו מכרך המסדר כר"ו. הם אמרו כאמן וגמרו דהך איתתא בחזקת ח"ח קיימא ואסורה לכ"ע כהקדם בלי שום לד כדבוד ספק לו ספק ספיקא שבעולם:

שומו יסרים על זאת ידוו בל הדויים. תבעה קדים להב"ה. עדיין לא נגבה שום עדות (עם כי כל הבריות המה מבכל יאר בידוע לחכמי הדור ולי לכי עבדם) אפ"ל כי לא ידעו מה הוה בהותן הימים מנסיעתו ומתניים עד אחר כתיבת הגט. וח"כ מאין הרגליס שהחליטו, דרותתין בכלי ראשון להיות רוצים בביטולו של הגט ושהיה ח"ח ודאית בלי שום לד כדבוד ספק לו ספק ספיקא שבעולם. הנמלא כזה דבר רע ומר שם כבקשתו בתחתית כל הגו"ת חדשים גם ישנים. ואין זכרון כזה לראשונים גם לאחרונים. עוד מי להם שה לומר לנו דבר המשפט. הפי שונה משפט יחיד. וכיבוש יחיד לא שמיה כיבוש. הוה הרבה ר"ל מאו של אחר יהיה שמה רושמו לנכח חיים של עבר פניו ילכו ל"ו. יסבו בלבתן כעס ככהן וכל החולק על חלומותיו ועל דבריו

JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY

דבריו כידון בזקן ממרח. והוא יבטח בריב עמרו ויתיב על דוכתיה בחמרא. כופך ומוכר עלם מעלמי ולא חיכפת לי' בבזיוכי ולעברת :

והנה שפתי הכלה מלהבר דבר או לסתור כתב הרחמן שכתב הגאב"ד דק"ק מכמיים ז"ל בפ"פ. גם את הסכי שכתב הוא להגאון מב"ד דמדינת פפלאן נר"ו. כי כבר הכחידו שלשת הרועים לחי ומרחמי וגיסי המה הגאונים הרבנים דק"ק פיורדא. ומליכת פפלאן. והמגבי נר"ו. ורביעי בקדש הוא הגאון והחסיד מוהר"ר דוד נר"ו מב"ד דגק"ק מה"ו יח"ע את כל דברי המערער הרחמן ז"ל הנ"ל. גם על כתב רודפי והודפי שעשלחו לבונא ה' חמון מקכ"ז תמצא תשובתם בשלו וגם הערכתי למעניתי ומלדתי להם במלא גלוסה בדרך כשושה (מן דכ"ך ע"ח עד דכ"ו ע"ב) :

ועל מגרת מרד השנית שעלתה לגבולי ך' שנת תקכ"ז (עיין דף כ"ו ע"ב) לאחר שהייתי בפ"פ לא רציתי לעסוק דיק וסולא. כי המה דברים של מה בכך וכלולים במכתב מן ה' חמון תקכ"ו. וכתבתיל שכתחתם פעם אחר פעם. פג ריחיה ולא עמד בו טעם. אך את זה רציתי ונתון אל לבי על מה שכתבו גם ז"ל :

בבן לא בחנו עדיין לנסות לעיין בעומקא דדינא הדין בדבר הלא מגורסת של כהר"ח המגרש הנ"ל אם הגירוסין הי' כדין או לאו כו' הרי היא בחזקת ספק מגורסת כו' ספיא ספק מגורסת כו' לעיין בדינא דגירוסין כו' אם הגע בזה הוא כשר בדין או לאו כו' ע"כ :

אומר אני פיהם ירבעיום ולא אני. ספרם יש כאן שכתבו ח' תשרי תקכ"ז וגזרו לבטל מעשה הגט ואך לאחתה בחזקת ח"א קיימא כו' בלי שום לד נלמוד ספק או ספק ספיקא שבעולם. ומשמע שכבר נחתי לעומקא דדינא והעלו שהיא בחזקת ח"א גמורה ולילא לספיקי בהא מלתא ומספיקא לא עקרי בספייהו. והדר מזיק דקא מנגיח ומסתייהו. ואחתני קטלא דכחתו דרגא וכשנו להאי לאחתא בחזקת ספק מגורסת. מי שאומר את החמורה הוא אומר את הקלה לחמחלת. והא לא דמי ליסו"ת בחרת לסיסו"ת קמח :

ותו הא כפי העולה על רוחם (אף כי הי' לא תהי') מכח ביאחינו לפ"פ הורע כח המגורסת העלובה לגריעותא. וחזרה לשחרירותא. וכן היכא למשמע מכל כחביהם וכרוזיהם. וא"כ מדוע החמירו עליה כתחלתה להחזיקה בחזקת ח"א גמורה. והקלו עליה בסופה אחר היותינו בפ"פ להכניסה בכור הספק כלפי לייח :

גם הודו ולא בושו דעדיין לא נחתי לעומקא דדינא אם נחגרשה לדין או לאו. וא"כ הערו את נפשם לקול השמועה בעלמא ויקומו לקול הס"פור לבטל מעשה רב ולהחזיקה לח"א בלי שום ספק בחתם תשרי תקכ"ז. ואכתי ספוקי קא

מספקא להו ולא עיינו בדיוק בחדש תקכ"ז. גלו לדעתייהו שנפלו במכתובים יחד לעבור בשתא כפם בלא דעת על תרס ר"ח ופירופין דלדידהו תרי' הוה דרביע עלי' תפי' בערעור דעלמא במלחמת דלא פסיקא וכדאי' בחגי' מהרי"קו. כ"ש למיהדר עובדא בלף ובחימה ובקלף גדול דרך גזירה כסומא בקרובה ולא תמרי בה טעמא. הים עון פלילי גדול מזה לא יתומן כי יסופר. וה' הטוב יכפר:

ומעתה עשה לזנוך כתפרכסת לשמוע סריקות עדרים מה שכתבנו עוד בכתבים הכ"ל וז"ל: בכן נתנו לכם רשות כו' לך נפש מלא תמרנו להחלוף והתורני ר"ם ק"ב כו' שהחסה המגורשת כו' עדיין בחזקת ספק כו' כל זמן שלא יצא מתחת יד לימתת הכ"ל כתב היתר מתחנו כו' ע"כ:

השומע סבור דבדידהו וברגו תליא מלתא לעכב על ידי מליך ולסוף לביתי כל לימת דבעינא לו שבחתי מלא כתלוחך ועומה. הם כי לא ל' זכיר. לית דחש להו ולגזירותייהו. וסבת הליכתי לפס חמלא בטוב פעם ודעת (מן דכ"ה ע"ב עד דכ"ו ע"ב) לא לבי הלך לפום חותם לדייניס מ"ע. והקורא לחתי יקבל החתת ממי שתמרו. ומה שעשה שלא נתן ר' כתן מקום לדברי המיוסדים על חדני היסר. להוליא חסירים בכוסר. וחין זה לי פחת מעלה חו חסרון כבוד שבעולם. כמקרה זה קרה לת כולם. רבים שתו מרגותיהו בגולה. לת מי המרים החלה. ובכבייכן למימר לקתן. הדרן לדקמן:

ויהי כרחות הגלון המסדר גר"ו דבתר דידי' קא חזלי ובעקיפין ועלילה בחו עלין מתחלה לעגותו ולבסוף לכלותו. עמד על נפשו וחגר מרבו כיסמעתל לנחת לקרחת נוסקי רחמ"י קס"ת דרמו בי' שקר"ח. ועבדו סמוכין לדבריהם החמ"בין מדר"ם ונופלות כנופלות מפליהם ויפר הניחוח פלביסייהו יקירת. ואגרות מלוחמת כתב הגלון הנרדף הכ"ל חל רבותיכו הגדולים המקום יהי' בעזרם. סם הרחה לת גדלו ולת ידו החזקה ולת קולו שמענו מתוך סם לת שפתותיו סוסנים כוטפות מ"ר בדחית לי' מזר בעמק הבכה בבכי ובחנונים יבח להגיע ולברר דבריו המלודקים ליושבי על מדין לנפוש בין סה בריס ובין סה רזה ודבריו כלולים חוך חומן הכתבים חסר כתב לפ"פ. והרי הוח כבן, עזתי בעקי טבריח. כגד הכי דזקפי לקועת עליה כחויח:

עתה לקום חסתר פני שלומי לחמוני ישרחל חכו לבבכם לחקור לת זחת מה שכתבנו לרי ומריבי לי זה פעמים בגחוה וכוו להגלון הגדול המפורסם פחר החכמים נור השלמים כבוד מוהר"ר **שאול** נר"ו חב"ד דעיר גדולה לחלהים ק"ק חמסטרדם יפ"ע. ומסובת החשל הגדול הזה חליהם ויהי ידיו חמונה. מעשה חרם ומוסד בדעת ובחבונה (עיין דכ"ו ע"ב עד דל"ח ע"ב) בחדש שבט תקכ"ז. הביטו ורחו לבון תרמית מתת שבכגדי החולקים על החתת חיך החשלמו להמפיק לבן בגמגום לבוחם לומר ומחו תמיד סיחתו בפיו כו': כוונתם להציל ציונים ולעשות כוכים לדברי הרמ"בם ז"ל (בפ"ט מה"ע הוכח בם ע"ח מ"ם סי' ל"ה) בחלה תמיד. ובחמרם שכתב להם החב"ד מחבריים זל"ל שהנסיג עלמו בשגיון מחותו

מאותו יום וחילך • ומסתפק לסוכם מסמע כולו כמלתו דבריס נדוייס הללו בכתב הרב זצ"ל סכ"ל להס • דהנו נה מעל ספר מלחמת הרב זצ"ל (דף ג' ע"ב) ורמה מס ים זכרון פורענות כזה שם • קרתו נה בפיכם בכתב פסרה הנעזית במנהייס (דף ח' ע"ב) חס כחמר לקרות שם שהולין ה"ה ר"י ג"ה להמגרש עמו לבונה חולי ע"י סיכוי הטויר ימלה לו תועלת ותרופה כחסר שכנו כחרב לסוכם בכתבם להגלון הנ"ל • תדרבה • מסס רחיה שטעמו הי' לרחות שם יעמוד בחלימתו • ושגרת ליסנך להפסרה יוכיח כדברי להמעיין בנדק בלי שום נפייה לד • התבוננו וקרתו מה שכתבנו עוד וז"ל : ובפסיל זה כתבנו להרב דק"ק קליוות בחדש תשרי העבר ולהוכיח לותו על פניו מה רחה על בכה ומה הגיע חלין לסדר גט כזה ע"כ:פסעת דליסנך קטיב כדין משמע שלה כתבו לו חלה דרך תוכחה בעלמת • לח כי • חלה דרך גערה וגזירה ויורה יתירה ולה מדעת של תורה לוו ותמרו להמסדר נר"ו לבטל חותיום מעשה הגט • ותח"כ בפיום כת"ב כמתם הזה תגב גדרת נסבי לסודיע להס מה רחו על בכה כו' שלו עיניכם ורחו מתוך כתב הפנית שכתב הגלון הנדרף נר"ו לפ"ס (דף ט' ע"ב) ומה שכתבתי (דכ"ד ע"ח) ובתבו' גחוכי הזמן חס ים שום נפקותה לדינה בין חססיימוה קמי' דהמסדר נר"ו מחי דהוה בתגבייס חו לח סיימוה קמיה • ובפירוש יתמה דלפ חי הוה ידע חת כל חסר נעשה בתגבייס ותפי' חי הוה תמן בתגבייס היה מסדר הגט • ובזה תסתפו מפרים שהבל יפלה פיהם בח"ם להגלון הגדול הרב דק"ק חמסטרדם נר"ו בענין הטלמת מעשה מנהייס • תן עיניך בנוי מליאתם ועקיבתם בח"ם שוד שם וז"ל • לך ורק שהי' שוחל להמגרש למה ממהר הוח ליתן גט וליל בחייס ונים רחוקים ושהמגרש הטיב לו חפני סכנת מות חסר עליו חי חפסר לו ליסב ולהתעכב בחדינה זו חבל הסכנה לח הגיד לו המגרש רק חחד מחכמי בוחה הכ"ל הגיד לו סבת הסכנה והרב המסדר כתב שהוח בר סמכח וכתב עוד וז"ל וכתדומה לי שר"ם ק"ם חית לי' ג"כ ידיעה מזה כו' ע"כ :

זחב רותח יוקן לחוך פיהם דבר שוח ושקורי קח מסקרי לחפוקי ר"ש מחזקי' • הסומים הללו ידעו כי עירומים הם ויתפרו עי"ה ותוחל"ה הם מנקטים בעצות דבריהם בחטחוכיות ולהטעות לב החריה הזה בחיל"וש חסר בדו מלבם שהמסדר נר"ו שוחל להמגרש למה הוח ממהר ליתן גט וסכוח תלה הדבר בסבת סכנת מות כו': דתידוק ותגמור מני' כמה הלכתה למסי"כת לב הקורח חליהם לגרועי כח הגט • חלח נזדקק הגלון העליון לסדר הגט כיהם לסנה זו • והנה דברי המסדר נר"ו נכתבו גם חת הרחגון גם חת הסני להם יוכיחו חלה דברו נכונה • ושם כוונתם במה שדיבר המסדר נר"ו עם המגרש בעת כתיבת הגט זו קבה מן הרחגון • ומי מנו חמרי הבי • הלחכה דברי המסדר נר"ו במכתבו הרחגון (דף ז' ע"ח) ותח"כ בעת כתיבת הגט הלכתי עם הר"י הכ"ל ביחוד לזוית מהחדר שנכתב בו הגט ואמרתי לו בני נער לי עליך יען שנעיר חתה ליתים ומנחת חן בעיני שמלומד חתה ומוטלם כי כך הנהגתי בך ולמה חתה רוצה להרחיק בדוד מעבר ליס וגם לח תזכור נער חביך ואמך שהלך מחתם בלי ידיעתם כו' ע"כ :

הרי שלך לפניך שלח דיבר חתו מלוחה בעת היות מעניין הגט כי חם מהפלגתו ליס ומעזיבת חביו ואמו • ולחלה בהנעת והמנחת מוליחי דבר שנשלל חותו

מה זה מהרת להמליץ בכי גט לפסוק :

עור כתבו כנ"ל שהוא בר שמכא · וכמדומה לי שר"ם ק"ה כו' ע"כ :

משום דמגמגמי בלישניהו קשה יד לסוגם לפרושי להו מלתא מאי בעו בזה ולאיזה לד העמן המערכה הזה כוונה ולא הספיקו לגמור את הדבר · ואני לפרש וסליחותא דידהו קא עבידנא · ותכא דשכיחנא גבייהו רמינא מכפתי ומעיינא :

ידוע תדעו שעל דיוק הזה שפכו סוללה וכמו עליו מגודים גדולים כעם שרקד כנגדי המחקר ר' נתן מפי בדיוק הגדול והנורא הזה פעם לחר פעם · בתמרו שלמון המסדר שר"ו בתה שכחב שהוא בר שמכא וכמדומה לי שר"ם ק"ה כו' · מכלל דהאי בר שמכא דקתמר בריפא לאו עלך קאי · וה"ל למור לתה להייט קאי · ובהאי דיוקא כחית וסליק מבריק בעיני' חריף בשניה מכעם נרגליה מורה בכוהן ידו היפכית כדי נסבה למעלה ובליף בחורה דלא מכחים כממליה המלה רבה · וכלאו הויות דאבי ורבה מלתא זוערתי היא לגבה · ותכא בעיותי הסיבותי לותו דבר כאחר עם לבבי · דלעולם ריפא וסיפא ר"ש ודעת המסדר שר"ו שסתם הדבריס שלא לעורר עליו מדכים ומיקשא להם מפלוגי בדברו שליהם שליבא דדיבא שאין להרהר אחר מעשה הגט כזה · והרב החסיד והנאון דק"ק פ"פ זצ"ל לא זו שאמר קשלום לדברי וכרכים שה ריפוא בי מדרשא · שלא לף זו אמר להדייקים שלא זה הדבר אשר דברתי שליכם כבר וקיימתיה מסנרא שכדברין כן הוא · ודא ברירו דמלה :

ואתה הקורא החביב עלי כנופשי הכר נא בעין שכלך שם דיוק דק ככפור על האר"ם כזה יש בו כדי מזיגת כוס התרעלה וכדי לעשות לוזן לקופה שאין לה לזנים וליטול ממנו מדת מבעל לפי הדפוס וכרוז לאר כרוז לבטולי גיעא :

שים כח עיניך על דבריהם בהגהרת הנ"ל בשמרם ולשלוח לותו מעבר ליס בלי מכהיב : ע"כ : מסתע שאכתו שלאכו לותו מעבר ליס · וזהו שקר גמור · וכבר מלתי לשורה (דף ב' ע"ב) שהשארתי בו עד בוא סיסע לתבו לבוקה ויסב לתבו שם כל ימי המג ולא רצה · ודבר זה ידוע לכמה מבעיי הגוזים בק"ק קליווא :

הן היום רחיבו שאכתי ריבו ואני המגרם לוכחו בדידהו ואיהו בדידיה מתנצחים בסגנון אחד · וכדבריס הללו דבר אחים הזה לפני ערכאות שבמהריס שבלבו את בני לאבדון · והעתיק הפסק מפ"פ ומסרו לערכאות כדי לעקל מעותיו של הק' ר"י ג"ה אבי המגורשת · לוכחו הוא דגרמי לתת הרב בידו להרגנו · למען מרבה תבה בלבם וקשתו"ם קש"ת רמיה תשברנה · וכאשר יבא על מקומו בעזה"י :

זאת לא זאת אמרו בכתב הנ"ל וז"ל : ובשכיל זה לכבוד הקב"ה ולכבוד תורתו כדי שלא להרבות מחזירים בישראל תורנו את עלמינו כו' ע"כ :

הן הן בעלי הגרופים דאתלי לבעותי עלמא בחסם מחזירות מה לכן חמיין בכח ייתון בני פ"פ ובבדין לן מחזרין · ר"ל תוריתין כסדרן ובכתיבן כסדרן :

ומה

ומה שכתבנו עוד בדבר ההכתפה וקראו לותנו עזי פנים ובדבר הטעמת סתר רבנים. לתמרה לפי מחסום עד עת הגיעי לכרוזים ופסק פלפס. כיצם סם נתמרה וכשבית סמועה זו לא נתה. ותפוכי מטרתת למה לי:

נקוט מיהת הני כללא ביד כגם שכתב זה לתמרו וז"ל: בכן עדיין לא נתחנו לעומק הדין של המגורשת הכ"ל כו' עדיין בחזקת ספק מגורשת עומדת כו' ע"כ:

ובסיום כתב הכ"ל כתבנו וז"ל: והמגרש בעצמו לתר שכל מעשיו הי' הכל בספקות יכהג ולאחר שהגיע למקום הרוויטש כו' ע"כ:

שומו שמים על זאת דדייקי בלישכייהו כשבי גלילאי ואמרו שהמגרש בעצמו דייקא לתר כו'. הני רבותא היא. ומי מהימנינן לי' לו מספחינן בי'. וכאשר תבין ממולא פי ה' היא תשו' הגאון המפורסם תב"ד ור"מ דק"ק תמסטרדם נר"ו לפס. ויותר מהמה בני הזהר לעיין בכתב שכב הגאון מוהר"ז נר"ו תב"ד ור"מ דק"ק לובדון יצ"ע לתבני הכשר הגדול הגאון החתני מוהר"ר **יעקב** יכופה יעצן נר"ו (דע"ח ע"ב) ופס תרתה פלאי פלאות מהעוותים תשר בעסו וכתעוררו בעניין זה כי תפי"לות הנה. והגאון הגדול בישראל הרב דק"ק תמסטרדם נר"ו שכתב להרב הכ"ל לעוכדן לאו משום דבעי למגדע דבורו ומלולו של המגרש אי אתי ומערער לו לאו. אלא היינו טעמא דרב אחי גאון הכ"ל לחקור ולתור בתכתה תם הוא מלים וקרי וברית לפניהו. ודבר זה תלוי בחקירת הב"ח. ובאמת העידו תשר החקירה שהוא ספוי בדעתו וברית חולם: וזהו תכלית המבוקש. ולא כמו שסגו ברוחה דייני ק"ק פ"ש ורבו לדון על דברת המגרש. עיין בכתבם הכ"ל. שרי להו מרייהו. ומה לנו ולדיבורו של המגרש. מבית לחיי למה כן. והיינו טעמא דמגלת קנות שכתב הגאון מוהר"ז תב"ד דק"ק הכ"ל למר לחיי הגאון הגדול הכ"ל שהמגרש נגב ממנו כל הכתבים שהריצו אלין בעניין זה. ולחי סט כמלתו וסס היו רזי דרזין מה שחיי מלמדו וכנסם הלב נפסם הנן. עם"ו מזריע זרע למינהו ועץ פרי טעם עץ ופריו סוין לרעה. ובקרבנו ימים תרבו לומר שבעצת סילוה הגע נשרפה לו הסעה:

ומאן דלא ידע כמה גדלה וגבורה תרת הגאון וגסות הרוח שבאנשי ריבא. ליעיין בשלי להרב הגאון תב"ד דק"ק תמסטרדם נר"ו. דתרתן רמוזי בתוך ספתותיו ספתי לעת בתשו' הרתשובה לפס דלא יתת עבדי ולתן תורח תרעת שלא בתתם הכתב אלא בתותם תחד מפלפס. מ"מ לא כתבנו תת עלמס לתחוס גם התגרת הסנית שכתבו להגאון הכ"ל י"ח שנת תקכ"ל (עיין דכ"ע ע"ב) בתותם ת' תהמוקלה שנפס:

ומדי דברי תכתבם הסנית להגאון הגדול הרב דק"ק תמסטרדם נר"ו תמו מעי במ"ש סס (דכ"ע ע"ב) וכבר סדרנו לותן הדברים סילא מפי המגרש תל הפרוטוקול ובב"ע כדי לעת מצא כו' ולפסוק הלכה כדיבת של תורה כו' ע"כ:

אור הישר

שמעת מני' שתקנו עלמא לדבר הלכה בדבור הקל הזה שקל מסוגין והלכה זו מקופחת • והרי זה כהרי לח הפרתיקאל שאין בורות חיים • והנה לתקף לי חדא בדברים המכוערים הללו • ולכאית לי חדא במה שכתוב פעם אחרית בכתב זה הכתב י"ח שנת תקכ"ו שלא עמדו עדיין על בירור הדברים • וה"כ יפה כח התמיה ורע המעשה לשר עשו בזדון לקוס בקימה שאין בה הידור לגזור ולכטל מעשה הגע ק' תפרי תקכ"ו • וכבר הקדמתי בזה :

שבתי ורחיתי בכתב הסכית מרודפי ומרי להגאון הכ"ל שר הין בו כדי להסניג עליו • כייגיע הירדן אלפיהם ומלח על כל גדותיו בתלרים ושבחים שר הכינו להם לעלמם • בקשו להרבות כבודם וממעטין על יד מפקידה בכבוד רבותינו שבדור • ועד כאן העיזו פניהם ברבותם לומר שלא נופלים הם משלרי חכמי דוריגו ושאין קריבים לזולתם ולפוס סיוע משלר חכמים שבזמיגו וכשלחני הזה שבכל מריגין לברית להם ומהם תלת תורה ושהם ח"ל לשחול הלכה לפוס ח' מחכמי הדור • אח כל הדברים יגעים החלה המכעיסים אפי' להלל הזקן תמלא מפורש בכתב הכ"ל • ואף כי דברים הללו עלורים כאח בעלמותי כי ידעתי מהותם ויש בי כדי אכרע • עכ"ז אמרתי לאחוז בזה שלך השתיקה • שפחותיהם יענו שם כי הגאוה אזור חלציהם • ורוח בכנפיהם • נעלו תשעה קנין גסות וסיימי מסאני דרב מכרעייהו ומשלשלין בגדיהם משרבו מוסכי הרש"ק רבו היסירים ומשרבו בעלי הגאוה נחעוותו הדיוקין ואפילו חזן הכנסת היכו כוסל עטרה לעלמו • כללא דמלתא דברים ותלרים כחלו שר שזרקה מפיהם ומפי כחבם לח לעזר ולח להועיל כי לבושת וגם לחרפה להם • דלחוי קח מלחו להו לרבנן בדברים שאין להם שר לח תוחר להם ולח הדר להם והחליעו מחוכו שהעריחו ח"ע הגם בלח חלות לגור שורת ממזרים ואמרו מי שחזן לנו בדבר הזה • עח עיניהם מרחות ומהסכיל לבותם מ"ש חז"ל שי לח דייקינן להו חיכחו היכי לייכי :

אך שת זה חזיתי ואספרה מה שכתבו בכתב הסכית הכ"ל וז"ל : וגוחים שנחנו זה לזה בהלכה : ע"כ :

ראה זה לבד מלאתי רחיתי אמת נכון הדבר • ומודינא להו בהאי שגוחים הם לזה האיש לר ואויב ר' נתן שלא בהלכה • ואם אמור יאמר להם בעלה לרקיע ובכנו בקרדומות • יאמרו הכנו ועלינו ויעשילו לעלות • הסמיס כך היח :

גם כין האחרי"ם שלקט כוקשו בשמרי פיהם בחמרס ז"ל בכתב זה : עד שר"ם ק"ה בעלמו הוכרח להודות שעקר דיבר הרב הכ"ל ע"כ .

על זה יתחמץ לבבי והי' רחוי לפגוע בהם ולהסיגם בסערה כמו שהם חרפוני בסערה • בשהר שהדבר אין בו אף ה' שלחי בבחות מערכות ישרחל אשר חרפו לעייבי שלח עלתה על לבו לחשוב מחשבה או לדבר דבר לפניהם הגורע כח המסדר כר"ת והגע ח"ן כחוש הסערה :

והיותר קשה כשאול קשיה רשפיהם רשפי אש שמה שכתבנו עוד שם ווז"ל: והיה שם שמוע ישמע הרב המסדר הנ"ל לדבריכם כו'. גם לכתבנו מוכנים למום על כבודו ולומר שלין לשמה ברשתו לך שלכתי בונת הנ"ל התעו לותו: ע"כ:

זיל בתר גניחת דעת הזה ועשים טעם מרירות ורדיפות לרי בני מר"רי מח"לי שמחלה כל גופו של אדם ויחיך העופש יאמר תוף שדי רוקד. בפת דרמ"לי בהה שלקו ובהה כתתו למיזל בתר דידי למטע לאחרי ועל שרשי רבלי יתחקו בהק וגזירה בעשם ועברה. וכי כך היה דרכה של תורה וזרך לרן להמית מיתת עולם לנקי וצדיק בריבו ולהחזיקו לרשע גמור כדי להרחיק שקר תרמיסים פחזותם ושעותם מרחים שלפיהם לכסות שם הגרון המסדר נר"ו אשר שפכו כמים ועדיין הדם תוסת בחפר מקל"ה. בעו לאחרובי ביתי' דיעק"ב ובעו לכפורי ידל בהבה נגרת ומרמ"ס בדמי כלנו במחתרת מלחוכי. הכוכי כל מליתי הלמוכי כל ידעתי. וכי מפני שלינו אב"ד גם לא נמלא רב"ד על כגבדי מותר לשלוט בגופי והיה כל מולפי יהרגני. וברוח שפתיו הן יקטלני. וכבר הלכו ומחלו להגרון הענוב המסדר נר"ו ומחקו רשמו בסתר"ח בהלמות עמ"לים והדר בעו למיעבד לי' סמתרי בדבר שלינו מתקיים. רופלי חליל כולם:

והבל הולך אחר החתום שחתמו וסיימו כתב שנית הנ"ל וז"ל בגמגומם: ומאז שלחנתו היה מביניהם מתוך כתב הרב המסדר הנ"ל שעדיין בעת כתיבת הגט חי' עומד בבגעון שלו כו'עכ"ל:

הן כיצד מלי דכדיבי. ובבר נתקייס בהם דין הכתבה גם בדבר הזה בחסר שסקר הזה כמלא ג"כ בהכתב שכתבנו ה' מרחשון תקכז"ל למכהיגי ק"ק בונא. ובשרו תבדק (עיין דכ"ג ע"ב ודכ"ד ע"ב) רחה והבן בכתבי הרב המסדר נר"ו לפ"ם (מן קף ו' ע"ב עד קף יו"ד ע"ב) שם יש רמז מזה לו שם הזכיר שום דבר מבחינת הגט שם בונא ושם רש. היכנו הוא דלמרי כבמוני"ן ולא שליך לדעתייהו. דייתי בר בפ"לי כמוני היום ויבדר מקח טעותם וסקר"ות דבכיתי גבייהו:

ואומר למי מלח רחה קלקול זה לא רחה קלקול מימיו. מן דאתך בחתו' ובכתבי חכמי הדור להם אשר חכמים יגידו ולא כתלו שהחתו ברודפי ומורפי פעם אחר פעם ולא הסירו מעליהם פעם מוסר שלא יפסקו הדין ביניהם לבין עלמם כי אם לצרף אחם נדולי הדור וחכמיו. ופסק מדעים נקטע"רו וקחלבטו בענין זה קודם שילא עוות הדין בפ"ד מדייני ק"ק אשר הלכו שפי והלכו מסכים בלבי דרכים. ומפלית לעשות הגרון המפורסם הנב"ד דק"ק אמסטרדם נר"ו רוש ישיבת בונא בחשובתו שלהם על כתבם מן י"ח שבע הקכ"ז (עיין קף למ"ד ע"ב) שם כיבר להם במדת ממחות שלו לעורר לבם ורוחם ו"ל הטהור: איך בהה שלי לעקת אבי המגורשת במרר יתן קולו על ברת בחו והוח מוחל ומבקש מחכמי הדור כולם יהנו לב לעיין בדבר ולהוליא כאור משפט להיחר הן לאיסור כו' כי מעולם לא נכנסו אנשי ק"ק בונא בעול הרבנות דק"ק פפ"ד לא להיות להם יד ושרה בק"ק הנ"ל יותר משאר גדולי הקהלות. לכן הוא מקבל עליו ועל בתו דברי המרובים ולא דברי היחידים וגם קותי קרא כו' לא

תשיבוני ר"ק עוד בדברים סתומים כו' הנה רוב גדולי הדור כתבו ומחר שכבר נפתח הדבר בגדולים כו' ואיני יכול לפרוק העול מעל צווארי כו' ע"כ :

ובמסילה זו העולה בית על עלה ותעלה גם מת"ו הגאון סהר המעלות מהר"ד דק"ק בוטא והמדיכות מוהר"ר אלחנן נר"ו בכתביו בזה לתר זה. (דף ב' ופ"ב) ולא מרחם בסתר דבר שדעתו נוטה להתיר. גם כתב וז"ל: רק בהיות כי דבר זה נפל בתחומין דידי ואנכי מרא דאתרא דידהו כו' עד כאיקת פ"פ מי"ה יום פלוגתא בהכנים יחדיו ברחיית פנים הל פנים כו' ע"כ :

הרי קמן שמותרין ועומדין מתחלה ועד סוף שלא ליטול עטרה שהיה הולמתן לעצמן ושהבי המגורשת והיה גם היה לומרו בכתב קובלנה לכל גאוני הזמן שהמה יגזרו לומר ויקם. ולא מפי דייני ק"ק פ"פ הם חיים הלובשים בגדי נקם. דמסתי להו ומשתמטו למיכתב חבא לפום ברתא וברתא דעלובתא לפום חבא ובאו על עסקי ממון ועל עסקי נפשות. ועל גביהם תורות. וביחוד ראו כח והתבוננו בכתבי הגאון מהר"ר אתרין הכ"ל שמשיר פניהם להחמין הדבר עד עת בואו אליהם. וכאשר בחמת כעך בת החכם בחדש חייר תקכ"ו למניינם. וה"ב למה דקמו וכנסו לעבודה שהיה זה אלמלי וגפטלת ביולא חון למקומו כפי תקנותיהם ומרמי גבוה ופסקו בסכינא חריפא ח' כיסן תקכ"ז שהגע בעל. וכזה תשתקיל מלולייהו ללא מלו למימר ב"ד תשסר כו'. ובלאו הכי לא הלה הורתתן כללי. וכי דנין לחדש בע"כ בלי הרשאה. כ"ש למאן דלמוחו אמר לא בעינא לדידיינו לי הבי רבנן אשר כדמו ממתילתן ואתו בטרוניא להרוג שלא במתכוין. הנה בקצת דקירת שדבקינן בהו דלא יכילנן למימר פסילו לן לדינא :

ואם תרגיש לירד לסוף דעתם ולעמוד על בוריין של דברים. תבין ותשכיל ממולת דבר ההזמנה אשר כתבו מהתם להכא כ"ב ח"ת תקכ"ז (דף ו' ע"ב) בו נקראה בשם ספק מגורשת ושם נאמר וז"ל: איך שמצאנו לפי הדין והיותר להזמין קודם גמר הדין את בתו מ' ליה הכ"ל שתבא לכאן לפני העדה למשפט כו' ורצות כתובה כו' שתקח גם היא עמה מורשת ונתעלה לטעון בחריקה להסביר טענות לב"ד עכ"פ לא תמנע בתו הכ"ל מלקיים פקודתינו שגם היא בעלמה חבא לכאן כו' ע"כ :

כאן הולו בעל כרחם שלא יכולים לעשות דבר עד אשר ישמעו מהחדבר ההזמה הגרושה מחיסה. וכן הדין נותן. ולא שני בלא"ה. ומבלעדה. כל מעשיהם מעשה קיא בעלמא. וכל גב"ש שגבו שלא בפניה כמאן דליתה דמי. (קף שבלי"ה ליה בהן לרוך) וה"ב מדוע הערו כפסח למ"ם בכל ההתרחות מגחוני הדור וממרא דאתרין ואחרי שמעם שלא ובאו המגורשת ממחסים ומתגנים במיחון אחר מיחון ובמאמר אחר מאמר בדיוק ובמפטם לא עוביט לא זזו מחוב"תה עד שגמרו דיוקה להריוגה בעל כרחה :

ובל ימים תכסה לב ירח ויספוד שלא בתכוונו שלא לגוד את כפסה. אי בעית אימא דסברי כיסא בקיאת עילוה תיזיל ותפרוק כפסה יכול לסמן הזמנה קרובי לגמרי בתוכה

נתינה הם • ולפי בעית הימין שהם ק"ו היתה נותנת מקום לדבריהם • לעלות ולרחוץ ולעמוד במעמד לפניהם • ולפי היו מפסיקין במחילה קל דרזל בינם לבין סכמי הדור ומושלין הכן דלתי העזרה בדלתים ובריח וימצאו הכעלים את ידם ולין דינה למחר • ולפי בעית הימין תרוייהו לית מנייהו מפקת • כי כל פנייתם דרך נימוס וחוטר בחור כדי שלהם יעמו במחולות הכו בחלוקי ישראל ונלחו קרבה • קמה ע"לותם לעלם כתיב וגם נלכה • וכל המפטפט בבגדים ירה יורה לו סקול יסקל • על כן תפוש תורה ויצא מפטפט מעוקל • למנם ברוך ה' אשר יעלנו ובדרך למת הנחנו ללא שמיע לן ולא סבירה לן גזירותייהו וברירה לן שהיו עוקבין להרוג בפשות ולא חשדין לחכמה על דבר פחגם ולא הסיבוסום דבר ולא חלי דבר • ולפ כי לא יבצר ממנו להמציא להם מעבה • מרור כלעבה • מנענו את עלמינו מזה • למיבעי לי' לחיכם למילף בפסיה בניחותא כל כמה דמלי למיסבל ולמיקם ד' • מלורף לזה למרנו בלבינו ברחוחם התרחת חכמי הדור ובמעט את תלוות המגורשת ואמניה ירוק ירק בפניהם • הלה יכלמו מעוותיהם • ויסלקו וירחקו ח"ע מן הכיעור הזה • ולפחות יצרפו לרבני קהלות המפורסמות עמהם בדבר המפטפט ולא לדון בחוזק יד בעל כרחו של יש"ראל • העבודה כך היא וכך עלתה במחשבה לפנינו מפני דרכי השלו' ושלא להעלות עשן בחפש יותר • ושפתנר בקמייתא :

בחבן עוד ו"ל : ובודאי כפי חשר נפסק מחתנו כה יהי' וכה יקום • וכל עדת ישראל יעשו אותו : ע"כ :

אילויא בעלמא הוה דכיל בפומייהו לחתויי הוי קרח דוכל עדת ישראל יעשו אותו החמור בפסח • כאמר להלן חקה ובחפזון ובחוזק יד וכאמר כאן חקה בחפזון ובחוזק יד • חתי גזירה שוה ועקרי הלכתא :

והנה בפני קנה מעלת חכלי טפקא לחזמנתא דח ודבר דבר הוחיל והוא מנח ללח שוי לחבלי' ורב לי מדוה ושמחה שירדנו לסוף דעתם ולא חהכי מעשייהו :

איברא בחתי לעורר לב הקורח בעיס במ"ם ו"ל : ה"ה ר' שמעון ק"ה וחבריו כו' עכ"ל :

יברן עלי חברים בכל חגרותיהם וכרוזיהם ופסקיהם וכבודי מעלי יפציעו לפי דעתם • ואני חומר כל כי הלי ריחמא ונקלותי עוד מזחת לכבוד ה' ותורתו • ועם החברים חבר חמרו עמם חכבדה • ועם כי היכם בני הורה • בני תרבות ניהנו ובדרך חרן חבר קדמה לתורה כ"ו דורות • הן הנה דברי הבחי בנחתי לקרורי בפנייהו • הן הן חולדות וחנות דר' כתן • ולחדם הזה לח מלחתי לו חבר בנגדו • הלה ריעו של הן זיעה לבדו :

והאידנא חתינה להגיד לך ניוכי הפס"ד דנפיק מפומי' דר' כתן וחבריו כדמות חבניתו • ויכלמו מעוותיהם חבר עשו לורתו • בח ומרחך דוגמתו :

כה ב 2 25 ע"ד

אור הישר

בע"ה

ע"ד הגירושין שנעשה בין הר"ר איצק בן כהר"ר ליזר נייאבורג מק"ק מנהיים ובין חמתו מרת לאה בת כהר"ר יאקב ג"ה מק"ק בונא ע"י הרב המסדר בקליווה • ובכר יצא קול לעז וריגון במחנה העברים דקהלתינו יע"א וגם במכתב נת אליהו מהרב מב"ד דק"ק מנהיים עם תשעה מנהיים עם תשעה מנכבדים לומדים יושבי בה"מ דשם אשר כתבו לנו ערעורים שלהם בחריפות שבעטות ושגיון נעשה הגירושין הנ"ל כאשר מפורסם עם במנהיים מהשטות ומהשגיון של המגרש שעשה בשכח שעשק ויין אחר החתונה • והרב מב"ד דק"ק מנהיים שלח לנו כמה גב"ע מכמה שטות ושגיון שעשה בק"ק מנהיים • וכתבנו בשכיל זה להרב המסדר בקליווה להודיע לנו מה זה מיהר לקרב ולסמוך יציאה להוי' בלי חקירה ודרישה היטב היטב ולא הרגיש עיש רמזות בדברים הללו • ובחמת מחוך תשו' הרב הנ"ל שהשיב לנו כיכר לפניהו שהוא עלמו כתקשה בדבר הזה הזה • אך המגרש בשטות ושגיון שלו השיב לו שבלתי אפשרו להשמיר מלה ובהכרחו להרמיך כדוד מעבר ליש ולא גילה לו סוס טעם ע"ז • גם מצותר סם שחכמי בונא הבאים לשם בשותה שהתי גברת ואחתת הנ"ל לסידור הגט • העלימו ממנו את כל מעשה שטות ושגיון שלו מה שעשה בק"ק מנהיים • ולא גילו את אזנו לא סמן מכנו • ועוד זאת כראה לנו בשליל מתוך תשו' הרב המסדר הנ"ל שחכמי בונא עשו חיזוק ותמלאות לדברי שטות ושגיון של המגרש הנ"ל בדברי חלקלקות ומליצות ושקרים וכזבים ולהטעים דבריהם בעיני הרב המסדר הנ"ל עד שיהיה ערבים ומתקבלים ומתישבים על לב שומעיהם • ולכלו הדברים ברורים ומתמיים היפך היפך ממש מכל התחת ולהלך שהי' מפורסם לשטות ומזוגע ממעשים שעשה בק"ק מנהיים • ומכאן כאשר שמפרסם אלינו ממעשה שטות ושגיון שלו שעשה במנהיים שהי' מחזיקים אותו כ"ע שם במנהיים בחזקת שוטה ומזוגע • וגם הכרנו מחוך הכתב תשובה מהרב המסדר דקליווה הנ"ל שבאותו שטות ושגיון עלמו שהי' לו בק"ק מנהיים • עדיין הי' עומד בשטותו ושגעונו ושטיה בחדה מלתא מסריך סריך אף בשעת כתיבת ותיכת הגט • ובשכיל זה מלאנו עלמינו מחויב בדבר לכתוב לקהל בונא יע"א ולהעמיד את האשה מ'לאה הנ"ל בחזקת שפק ח"ח עד אשר ישובו אותן האנשים שהלכו בשותה להתי גברת ואחתת הנ"ל מבונא לקליווה לסידור הגט לעמוד לפנינו ולשמוע מהם מפה לאזן כל בירורי הדברים ההוה • ובינתים קודם שבאו אנשי בונא לפנינו כשלח לנו כמה גב"ע מהרב מב"ד דק"ק מנהיים מכמה מיני מעשה שטות ושגיון שעשה המגרש בק"ק מנהיים • ובימי מנוכה העוברו'כתו לפנינו אנשי בונא הנ"ל ה"ה ר"ש ק"ה ואחריו קרובי האשה המגורשת וערכו דבריהם לפנינו במעמד מורשת מ'מלך שבנגדם ושעינו זה בנגד זה ולא ידעו בנגד זה • והנה אחר שהקרינו אותם ובחנו דבריהם לפנינו והתקבל לפנינו כמה וכמה עדיות פנים לפנים של אנשי בונא והוכחנו בכמה דברים • גם מצד יגעינו ולא הוכח לנו על אחר שבחנו למקומות אחרים קרובים ורחוקים למקור ולדרוש היטב בעניו זה • גם שם קהלתינו יע"א לא נחנו ולא שקטו להרבות בחקירות וגב"ע • גם השתדלנו בכל כחינו אחר שמעינו שהמגרש הנ"ל הוא בלונדן ובתרפ"ח שם מצוות ושגיונו וחזר ליסוד דעתו ושפי בברלטונה • שיחזור ויבא למדינתינו ולעמוד לפנינו פנים לפנים • והוא קיים דבריו ובא לבית הדין דק"ק מנהיים ביום ו' עש"ק י"ט ח"ש העבר ותח"ב בה לכאן ר"ת ביסן העבר • והנה בתחלת שבא מכבר קודם שבא המגרש למדינתינו כבר מוחזק לנו

לנו אחר העיון בפרטיקלו וגו"ע המונח לפניהו קו"מ שכשלח לנו מהרב מג"ד דק"ק מנהיים והן מהרב המסדר דקליווה והן מה שנגבית כאן בג"ד שכל המתלוות שכתבו אבוי בונח הכ"ל שהי' מקויים אותו בחזקת פקח ולא הי' כלל בחזקת טועה ומשוגע • בכל טוח ובקר ומערמות ותבואות של אבוי בונח"ד לאחרו היינו ממתינים ומתעכבים עד בא המברח לגבולינו כדי שיהא כרחה לעין כל המון עם מגדולים ועד קטנים שכל המתלוות של דופי מלבוי בונח הוא בכל שקר וכזב ושיהא כרחה לעיניהם שהכל מחמת טעות ומשוגע עשה המברח כל המעשים • ולכן היינו ממתינין מלגמור הדין עד שבא המברח בגבולינו וגם לכאן • ואחר שבא המברח לפניהו וחזר ונסע מכאן הזדקקנו לדין • וחזרנו לעיין בפרטיקלו וג"ע הכ"ל גם בג"ע הנגבית כאן בג"ד ש"ח • ומלאנו שליחותו הגם הכ"ל בכתבה בין כה"ר ה' הכ"ל ובינו מ' לאה הכ"ל בעל הוח וחיינו גם • והאי לישתא לאה בת ר"י הכ"ל אחת כהר"ה הכ"ל עדיין היא מ"מ גמורה ומסורה להכשה לגבר תומרן • ומעתה כל אחד בשם ישראל יכוכה • יזהר בנפשו שלא יעלה על דעתו לעסוק בשידוכין להחשם הכ"ל • ומכ"ש שלא יעלה על דעת שום אדם ליגע אותה החשה מ"ו • ומי שיעבור על דברינו ויגע אותה מ"ו • כל בעילות שהוא בועל הם בעילות מ"ש • ובניהם אחר יולידו הם ממזרים גמורים • ועליהם נאמר לא יבא ממזר בקהל ה' • כי הגירושין הכ"ל בטלין ומבוטלין והבא לינו גט • והנה לפי דיעת לחורייתא החשה לאה הכ"ל כשירה לכהונה אחר שתתחרמלה • אך בחשר שהקול של הגירושין כבר יצא בעלמא • וגם היכא למיחש דלמא היכא דאמן דשמע בקול הגירושין ולא נתוודע אליו קול ביטול הגירושין • ולמיחש מיהו מבעי • דלמא אתי למימר ולמסרי גרושה לכהן • בשביל זה מצאנו בגמ' ב"ק מ"ח לפסול החשה מ' לאה הכ"ל לכהונה • והיינו שום שתתחרמלה תהא אסורה לכהן • יצא מחתנו היום יום ג' לחי"ת כימן תקכ"ל :

בעז להיכא למלול ולזרוק כלאחר יד את כל דברי הפס"ד דמלי' כפיסין בפטטית ביתן וגפים בטרחא ושוור בשיורא כחותי מיכחת עד דנפיל תלחי תלחי ועד סיכלה כל מרחה לחמומית שבו הגיע שעת הביעור כאחר יבער הגלל עד תומו • טעמו פגמו :

פיהם שתחו לה בחכמה להכחיש את הידוע בחמרם וז"ל: והרב מג"ד דק"ק מנהיים שלח לנו כתה גב"ע מכתה טעות ומנעון שעשה בק"ק מנהיים • וכתבנו בשביל זה להרב המסדר בקליווה להודיע לנו מה זה מיהר כו' ע"כ :

שחים רעות עשו עמ"י • עזבו מקור החמת לומר לאחר שכשלח להם כתה גב"ע מנהיים כתבו לקליווה • והרי זה שמע טוח • ניחזי טעות דמאן קדים • ידענו שלא נגבה עדות במנהיים עד ר"ח תמוז תקכ"ל וזה הדבר ברור וגלוי וידוע • וזמנו של טעה גזירה ותסורו מוכיח עליו מן מ' תמרי תקכ"ו שהוא מוקדם ומזויף מהוכו • זו מסכת ר' כתן האומר מלוה לפנות וכל המשנה ידו על העליונה • בושבי מכם פרושים מה תעשו ליום פקודה ומה תענו ליום תוכחה ושאלה • וע"י וכיוצא בזה אמר רי"ב אוי לי אם אומר כו' וא"מ אחמרה • לא אחלה • ועוד סירבה לישמעיהו שקעי והזלי כיהילו לא כתבו להגמון הכרתך המסדר נר"ו כי אם להודיע להם טעם המשחות • ור"ש אומר מילוף הדברים • הרי כתבם וכרו"ם בין שניהם השדרו לי"

לי' דליבטל ניעוי תכף ומיד בלי שום שהיות :

עוד שנו שלקיש לומר שם וז"ל : ושמיה כו' אף בשעת כתיבת ונתינת הגט ע"כ : כבר הוכחתי שנשם זה הבל ורעות רוח . יורוני **היכא** רמיזת בכתבי המסדר כו"ו שום דבר מכתיבת הגט :

הוסיפו לדבר שרה שם וז"ל : לכתוב לקבל בונה י"ו **ולהעמיד את** השטר מ' לראה הכ"ל בחזקת שפק ח"מ כו' ע"כ :

הוא הדבר אשר דברתי הלא אסיק אדעתייהו דייקוס ליעס ויפעפס כנגדם לסתור דבריהם ולבער מעשיהם מעשה תוהו . **התיצבו** זרמו **את** דברי התגרת שכתבו לבונה (דכ"ג ע"ח) שטמלא כתוב בזה"ל : ובכתיים הך סיפתא בחזקת ח"מ קיימא : ע"כ : הרי שהחזיקוה ולחי לה"מ ולא בחזקת שפק כלשמרי תיבהו בשפק שלהם :

ועדיין לא הונח להם עד שהרחיבו פה והאריכו לשון חרמית וז"ל : בתו לשניהו שבני בונה הכ"ל ה"ה ר"ש ק"ה וחבריו כו' וערכו דבריהם לשניהו במעמד מורשת ח' מלא שכנגדם ושעבדו כו' ע"כ :

אוי ולחבוי מעלבונה של תורה . חי ה' לצחות ללהי ישראל כאשר עמדתי לפניהם ודם הלוי גברת דמיי' לוי וקוף בר שם . לא דברתי אתו דבר לפניהם מה שניגע לטענה לו סתירה וכנין . ואפי' הבחורים שהיו עמי לא רצו לדבר עם בורסקי הזה . ובפירוש אמרו שלין זה כבודם . ומאי קוה לי' למימר הלא הוא דבר רק אין בו מים של תורה ולא רשם מלורות מימיו לבל נחשים ועקרבים יש בו בקשו להם שים בלבבם וימלאו את יד הלוי ויהי להם הנער לכהן עבודת זר ובהסתר מסר לב"ד חקירות של מה בכך . ובעת חקירתם גזרו על לוי לדיוחוב מלדרסי וילכו לחרי ההבל להטעות ח"ע ואת כל העולם כולו בחקר תהום התהלכו לדרוש בשעל זאוב הכ"ל דרושים לכל הפליהם ובגוזה לפס בל ידרשו טוב רק רע כל היום מהגעשה בתכניים והמקר"ה לא טהור כדרם לפניו ולפני פניו מקלה שבעה חדשים יחקרו . לא והשוב מעת קרלו ח"בר ולא ילדו עד לשבעה חדשים הרו חשם וילדו קש . ילדו לשבעה וילדו למקוטעין ויצא דופן עקומה מחותך ומסורס . עת לדת יעל"ו שלא המחלוקת הלא ימלאו יחלקו ברגים של בני לשעוני בקעו וקורי עכבים יארגו והיו בכוי"ב בלדתם וילדיהם ירקדון על רחבי סהו"ריס :

גם המלכותם מעלמס נולד ר"ש להחזיקני בשפק דנח לבעל ערמה וחחבולה וכפרן סדו בי מומח בדוכתח לבידהו הוי מוס קבוע . וכל דרקיק לעיל על לפני כשל :

ויוסיפו בלדת את הב"ל מו"מ שחיקא דסכנתא לגלויי כחבו וז"ל : **ונתקבל** אצלינו כמה וכמה עדיות פנים לפנים כו' והוכחנו בכמה דברים ע"כ :

הנהו עדיות זיבורית כיצהו. ולא נח הכו"מב לסתום פלוגתא לפרש מי מלה :

בראשונה ע"ד יעלה מן הארץ"ם ר' מאיר בעלר שמו. והוא מוקע להחיים ר' נתן מאז ארך עלמו וכבודו הוא. והנה סקר עמו כי בחמרם שכתקבל עדותו בפני. כי כבר העיד עדותו בב"ד טרם נודעי שמה. לחנם כקרא ר"ב מאז מתוך הכתב לפני מה שהעיד הב"ל והכתבתיהו. אז הוא לזה ויעמוד לר"מ הב"ל בפני. וקזינא לר"מ מחמריו דלא בעינא לאסהדולי בחפי'. וכחבו בפניו עניתי שדבר עלי בזב. והמה קבעו הלכה כר"מ בגזירותיהם שע"ם שהוא לומר על שהור שמא ומרחין לו פנים להוכות. ור"מ רימון מלא קליפתו תכל תוכו זרק :

ותובן עדותו של רב מ"ג הב"ל הוא זה. בבואינו מחנכיים למענן בספינה. בא הוא רמ"ג מעיר מענן. וכבראהו ר"ע"ג תני המגורשת רץ לקראתו ויבך לו את כל אשר קרהו. ואמר לו לקרא לר"ם ישעתי כי דבר יקבר הוא לך את כל התלאה אשר מצאתני. וכאשר בתני אלו וסמתי לוכל לותו המאורע. אמר לי ה"ב הוא מסוגע וכופין לותו לגרש. ואמרתי לו להיות שהוא מסוגע אינו בר גירושין אלא היא תשעון טענת מחים עלי. אז אמר לי הרי אנו חון מביא הספר. וכבואינו הביתה. נראין לגרוש יחד בב"ז. עד כאן תוכן עדותו של רמ"ג אשר קראנו לפני בכתב שהינו מיושר :

ואני אמרתי אינו כדיב ומלי' כדיבין אלא אי אימתר הכי אימתר וכה דברי להיותך מחזיקו למסוגע או לסוטה ח"ב מה יועיל הכפוי' או הרישי לגירושין דלוקא בטענת מחים עלי ובלותן הסניים במענתינו אמרינן לכופין הוחיל ובגרש הזי. וכל זה לדברין דילי' קא אמינא ולי לא ס"ל להחזיקו למסוגע ח"ו. ולא סלקא אדעתאי עניני גירושין :

ועתה הסכילו סופטי ארץ בדברי עד סקר הזה. ההוא אמר שאמרתי לו שאינו בר גירושין אלא היא תשעון טענת מחים עלי :

ידענא אלא מסידנא כולי האי בעיני ברי ומויבי לי להוציא מפי מלין דלא כסברין כאלו ודאינא בפומי לא ידענא. לאם איתא שהמזקתיו כמי למסוגע. מה יתן ומה יוסיף את כח בטענת מחים עלי. הא לא מסתמעין מלין וטעמות דידה אי לאו בר הכי הוא דמלי לגרש :

ושמעתי דבת רבים אומרים לנפשי שכך עלתה בחסבנה לפני מתחלה להסתלל מעשה הגט :

דב"ה זו מה תהא עליה. לו יהי כדבריהם מה בכך. ומאן דעביד הכי לאו מעליותא היא. והרי פסק הרמ"ם וכבו הכרוך אחריו בשו"ע סי' קכ"ד דאים במשחטה יוסי יוסי מפיסין אותו לגרש. ואינא למימא מכי' דבדעתא קאיסחא בגי (עיין בתשו' הגאון הגדול מוהר"ח נר"ו חב"ד דק"ק החבנוי והמדינה דט"ז ע"ח) כ"ם

ב"ם וק"ו ובב"ח דהוה דעתיה בריורא ולילה כיומא דסתמא. וכבר זכינהו להו בגב"א פהוגבה בקליוה מסלמים וכן רבים וביחוד בעדות ובזעות הרת הגאון המסדר נר"ו וב"ץ. נוסף עליהם לחי הגבר רחה רחימו סדעת ספתי המגרש ברור מלגו וכל זמן היותו אתגו כלכל דבריו ומעשיו במשפט בהשכל ובדרך ארץ והוא לא פניט קלקל. ואתמי סבקו פתחא רבה ועיילי בפתחא זוטא לסמוך אהאי סהדא סקרא במקום שים הכתוב ובמקום שאין ממש בדבריו (לפ שם הומת אתו) לגרוע בח הגב בכל סהו לפני כל יודעי דת ודין זולת לדלת עם הארץ בבלי דעת ונפש חדם מן הנגזים אסר לא ידעו בין ימיגס לשמאלם ומאי קוו דסמכי אהאי גברא ודדמיה סומק טפי. ודם נקי ירפיעו:

וסתירת הבנין רעוע מעזות אחה אחת מבני בני הבניאים בפ"פ דבר ספתים כזה אך למחסור. ובתבדר לנו סהיה והדר בעלה העילו לטובת הגרוסה (עיין בתשו' הגאון דק"ק פיורדא נר"ו דס"ט ע"ח) ובסתר עדיות שבבו לא אסתית הכייר והדיו והזמן ולא סדינא זוזי בכדי להבניאים להשוב כי כולם מתנבאים בסגנון אחד ממה שאמר במנביים ובפ"ע ואין בהם תועלת. אמרה פרה ואמר לאת. וחבילי הבלי המקירות מדייני גזירות הלא המה כמוסים עמדי אתומים בחוברותי חוב"ר רעה ויגון:

ואפילו אית להו לרבנן אחה גמלי טעוני דרי"סה והקירה. לא יועילו ה"ן ביום עברה. כי סיח וכי סיג וכי דרך כסים להם. ויתבבאו ואסתעילו מהנעשה במנביים ולא יספו. לאחנם לא יראו ולא יסתיתו בכל הנעשה על הדרך ובנוגע ובקליוה בסעת הגרוסין גם לפניו ולאחריו. את הכל נעשה יפה ע"פ דיוהת תורת משה. אחה גרוסה מאיסה. בדעתה בלילה וברירה ולא בדעתה קליטה. והאחר הדבר בעדות ברורה. יותר מכדי לרכו ע"פ התורה. כזאת וכזאת אמרו מפני ומהנביים שעמי. עד לאנוע לא אסיר תומי:

והבל הבילו גם המה סהעמיקו והדסיקו לדבר עוד וז"ל: לאחר שזמנו סהמגרש הכ"ל הוא בלוכדן וכתרפא גם משעות ומגעוהו כו' עכ"ל:

יש אין מזי"ק מזה. כתב"ם היה לסיגים להגאון המפורסם מוה"ר שאול נר"ו מב"ד ור"מ דק"ק אמסטרדם יצ"ו בר"ח שבט תקכ"ז (דכ"ח ע"ב) גם נאחר לקרוח שבהגיעו למקום הרוויטש כהפך והיה לליל אחר ושכן אמר המגרש בעצמו דייקה: וה"כ למה אנו אח לבזוק כערב לומר שנתרפא בלונדן וכאלו עשק גם ברפואות זנערך להם. ולא אהבי שטוחם. דקיט לן ולכל יוצבי ק"ק קליוה שהי' בריא וחליט ושפוי מאד לפניהו. ולא זה ידו מתוך יהיהו. ומה לנו לדברי הבל ורעות רוח הכ"ל הפורחים באויר וסהרי לסהדי ומלדי הלדוני להרעים ולהבהיל להחריד ולהפחיד לב נפים ועם הארץ ולהכסילם בעת אפס להסמין בזוח כתעה כי לא ידעו מה הוא ואיזה דרך יסכון

אור"ח הישר"ח נכמרו רחמי עליהם דלאו בני דיעה ניהו ולא זכו להבחין לא מאחר ולא כל מאחר. לאלה אחלק אר"ם פסקם וכרוזיהם יערב להם ויבושם להם. אבל האיש אסר אלק ה' לו מכל פשוע ירחיק מפש ומהמתם כמלא עיניו. ועז"ר

אור"ח הישר"ח יאזור במתניו. וכאסר יהבק האזור אל אתני אים כן יהביק בדברי

מלורי ומחמדי עינינו חכמי הדור החפלים ממליצים ורועים בתקנת עגונה בטעם בעיקר דלורייתא ובדרבנן עבדינן עובדא כוותייהו. דפרושי קא מפרשי למלתייהו. ומרחין מקום הס לנו חכמתם מחין תמלא ואיזה מקום ניכר ההפסטות הדין ומקורו יורוונו ויתמכו לבינו מיכין דנוכו ומבטן מי יצאו דברי כבושים להתיר מגודת מוטב. ולרפואת סברי, כי מטה. ולא יקום ולא יפגיע ולא יפעה בדברי שקר על דייני פ"ם ו"י העמודים ו"ן דכתיב ולחופתה ודבריהם מהבל יפעמו. שסתמו המעיונות ולא פועל ה' לא הביטו. הרי הן כעץ בלי לחלוח דרך ניגוח וגסות הרוח והדרך עכוים יטו:

שוב כתבו ז"ל: וגב"ע המונח לפנינו הן מה שנשלח לנו מהרב הב"ד דק"ק מנהייס והן מהרב המסדר דקליוות והן מה שנגבית כאן בב"ד שכל לחתלחות שנתנו לנגוח הב"ל סכיו מחזיקים לותו בחזקת פקח כו' הכל סוף וסקר כו' ע"כ:

אומר לכי עד מתי הס מחכילים לותי רוקס. להטרי"פני בלחס חקס. וכי מה ענין גב"ע דמנהייס ודילהון לגל הבעשה בקליוות. ומה יודע ליפות לתורועי ולגרועי מעשה הגט ע"י כך. כל העדיות שנתנו ושיגנו עוד לינן חלא לעור ע"פ לשוחית:

ועל זאת יתפלח כל חכס לב שהכניסו להרב המסדר גר"ו בחמצע לעוד ליב להניח רחיה גם מגב"ע שנגבה בקליוות אשר שלח להס הגוחן הב"ל. ולא ידענא לי מלאכה די ממנא על שניסתא מן סמיא כחית ושנים יהון. דהא גב"ע זה יש בו די והותר והוא לבדו יעשה את שלו לבטל מעשה הפסק והכרזים דליהוון כעפרא דארעא ולהסלוק את עפרם של כחל קדרון. או שיש לומר שחמוו לדיקים הללו דרכם לבלבל את עיני ודעת הבריות שחיכם בקיאים במעשיהם. ולינהו הוא דקא מטעי נפשייהו למימר מי הוא זה יערב את לבו לגשת אליהם לפני, בדבור הקל כ"ם בכתב ומע"ל בדפוס לסחור דבריהם כאשר עשיתי להם לקדם פ"ם בפרהסיא ולברר מקחיהם ומעשיהם שלא לפ"ם ולא חסתי על נופי וממוני. תיתי לי:

עוד סס וזה נמגוס לסוכס: רק לנכחנו היינו ממתינין ומחכים עד בא המגרש לגבולינו כדי שיהא ברשה לעין כל המון עם כו' שכל לחתלחות של לופי מלגני בוכח הוא הכל שקר וכזב כו' שהכל ממנת שטות ושגעון עשה המגרש כל המעשים ולכן היינו ממתין כו' ואחר שבא המגרש לפנינו כו' הזדקקנו לדין ע"כ:

אינשי דבדיחותא ניהו וכל הסומע יפתק להס. מאי נעו דזה ומה לנו אם בא המגרש בגבולם או לא. להלוכח מלים ימסובו דזה שהמגרש לא היה שפוי וחלים בשעה הגט. מאי מסמע. ואם מפני החחלה שאחר לחתנו על הדרך. אין לנו לחרחין וערבדין לזה אם היה אחת או שקר. ולא מטעם זה נזדקק בגחון הרב דקליוות גר"ו לסדר הגט. וכבר הזכרתי בזה

ולא אמר לי' ולא מידי להמסדר נר"ו כי אם בשעת כתיבת הגט כשנכנס עמו בדבריס למה הוא עומד אבין ואתו ואחר מולדתו. ובאתם טרחו ויגעו אבסי ריבי לסדוק גודל רבה להמגרש לדיעקר סיבי' ומסבבי' מלובדן וילך ויסוב לביתו. לעסק האב ביוקר חלציו כמותו. וכבר הוכיחו חכמי הדור להדרבה. מכאן רמיה לקיום הגט ביתר שאת ויתר עז להיותו ברית לפניהו. וככה עתה כמו לז במעשה הגט. ויהי לן למימר דמחמת כיסופא לזל וערק לעלמא. או לסבה אחרת. ועיניהו הרואות שכל ימות החורף תקבז"ל היו דייבי פ"פ בפירוף אבי המגרש מדיניס לגרושתיהם ללובדן ולא נעתר להם המגרש ומיאן וסירב לבוא על מהכריחהו בע"כ. ואפשר שמיעד בעצמו או שאביו הודיעו שהשבה בעלה ובתעכבה:

והאמת אגיד לי למו שבלשוני קלקול לשונם הנלעג ממם קרא מקרא לא מובל. הייתי בא בתרובה לכלות כל הקושיס אשר הם מעלין לי בעיני. אמנם אין זה תכלית המבוקש. ולא יגיע מזה תועלת. כי להמביניס. די בראשי ענייניס. ולטפשים ועקשים לא יספיק כל הדרושים ופירושים:

והבל הולך אחר החתום. ומסוף דבריהם ניכר מחשבתם הרע למפרע. וכל המוסיף גורע. דבר הוי מסיימי ספרא דאו"ב הוא הפסק כתבו וז"ל:

ומצאנו שלותו הגט הנ"ל כו' בעל הוא ואינו גט כו' כי הגירושין הנ"ל בעלין ומבוטלין והגט גיטו גט. והנה לפי דינא דאורייתא בהפסק לאה הנ"ל כשירה לכהונה אחר שתתארמלה כו' עכ"ל:

בלפי שכתה לחיבת הרי הם בעלים ומתה כיוצא בהם ואפי' קונו של יו"ד מן הגט של יהא בעלה לעולם. ובעיקרא דדינא כבר קדמוני כל מכמי הדור והבקדנין חיפסין לחתן על כך כי נשערו הרועים וכי עקמו כמה לותיות שלינן מחכיומות כדי להוציא דבר מגוכה מפיהם ומפי כתבם. ואיכא למיחם דתיפוק מכי' חורנא. והרוצה ליהנות יהנה מקול ומרחה יחזקה"ל הוא הגאון הגדול המפורס' מה"ר דק"ק פראג נר"ו (דנ"ז ע"ב) והרוצה שם לומר ברקאי. ועל פה חברתהון. וזה שה לנזקין להרחות לכל העמים מאי דבחוונא דלבייהו. דלפ"ז אי הבינן להו כל טעותייהו אינהו וכל אביזרייהו. לא ימצאו ידיהם ורגליהם בב"מ ואחגלי בהתייהו. ומי זוטר רבינו אביגדור כהן ור"ם ודקיימי בשטחייהו דקא פסקי ותנו דהנך דפ"ק דחגיגה דוקא הוא דבעינן לדוגו בפוטה:

גם בתשו' מהר"ם סוף סדר י"ט כתב מסכ"ם הולך בעקבות הגאונים הנ"ל דבדוקא נקטינהו חלמודא דידן. ולפ שבשיום דבריו כתב וז"ל: ולפ ירחה בעיני כ"ת דלאו דוקא כו' דאע"ג דמחוך לשון ר"ח לא משמע כן וירחה בעיני כ"ת שהגיע זה לשטות גדול כמו הני דפ"ק דחגיגה כו' ח"כ הוא שלא היה בו מוס דעת והיה נחשב שוטה גמור כהני דפ"ק דחגיגה עכ"ל:

לא מסתבר למימר דקאי בסטת הרמ"כס ז"ל • דזהו מן הנמנע • מדכתב שהגיע זה לסטות גדול כמו הכי כו' גלי לדעתי' דלא סמיע לי' כלומר לא ס"ל דברי הרמ"כס ז"ל • דאי לאסרו"כס • אפי' נזהר מהני דאסיב כס"ס דילן אי עביד להו תדירה מחזיקינן לי' לסוטה • וזהו מוכרע • מדסניק ליסנה דגמרא ונקיט ולא סוטה שהוא מהלך ערום כו' בלבד • כלומר כמו דבהני דגריעי טפי מיניהו דקא מסמכי בס"ס הוחזק סוטה • ה"נ מי שנטרפה דעתו ונמלאת דעתו מסובסת תמיד בדבר מן הדברים אף שלא הגיע לסטות גדול בהני דחגיגה • בכלל סוטים יחסב :

ומדסיים מהרי"ק למלתי' וז"ל : ג"כ הוא שלא היו בו סוס דעת ואי' נחסב סוטה גמור כהני דפ"ק דחגיגה • עכ"ל : מוכחה מלתא דלא סני בנמלאת דעתו מסובסת תמיד בדבר מן הדברים אם הוא מדבר וסותל כעניו בשאר דברים ולא אחחזק לסטיה בהני שלא אם לא היו בו סוס דעת • ומדקא מסני לי' למי שאין בו סוס דעת להכי דחגיגה • שמעת מיני' דקיס להו לרבנן בדעביד להו לכולהו אי לאחד מנייהו תלתא זימני דרך סטות לאו כדאית לי' ולאו כדאית לי' • סוטה שמי' וסוטה קרו לי' ואין בו דעת כלל :

ובינותי בספר בנימין זאב סי' ל"ג כ' וז"ל :

תחלה אין לריכין לבאר מי הוא הנקרא סוטה לדון עליו ואם לאו אין לדונו כדין סוטה • סוטה הוא מקרא בסותו כו' ופיר"י אי היה סוטה בהאומר בכ"מ כו' משמע אם אין לן ואסתרא לא והרי הוא כפקח לכל דבריו • תדע דכן הוא ממה שהגיה ר"ח כ"ן לר"מ והביאו מהר"ק סוף סורם י"ע כו' עכ"ל :

ויש לדקדק בתחלת דבריו מאי הוי דקאמר ואם לאו אין לדונו כדין סוטה • דזהו ספק יחר • אמאי ליסנה דטעויי להורות נתן לדוקא הכי דחגיגה • ואם לאו אין לדונו כדין סוטה ולאפוקי מדעת הרמ"כס ז"ל :

ומדחזינן לרבינו הגדול מהר"יט ז"ל בתשו' חלק אה"ע סי' ט"ז הובא בתשו' בחוני הזמן דלחלק יפה בין עדות לספר עניניס ושהרמ"כס לא אמר כן אלא לענין עדות • אבל חזון הרבתי על דבריו • ואסבריני' בטעמא ואמינא דדוקא במלתא דרמיא עלי' דאינס למיעבד עובדא הנוגע לו לבדו ולא לזולתו אמו • הן דאלי דאמונה והן במלי דאיסורא כגון לאחרוס ולשאוב ואוכל רעיי' ולגרש ולחלוץ או לענין זכוי' ומתנה ומקח וממכר • אמרינן דכל כמה דלא הוחזק בהני דחגיגה דוקא אף אם נמלאת דעתו מסובסת תמיד בדבר מן הדברים ליח לן בה • וכל מעשיו קיימים הואיל ועסוק בכל עלמו יהיב דעתי' ספיר כל עוד שיש בו דעת ולא הגיע לגדר הני דחגיגה • ואם הגיע לגדרן ואחחזק בהני ודעביד להו דרך סטות וליח לן למיחלי בסוס דבר • דהוי סימני סעות גדול זכחלו אין בו סוס דעת וכדאחינא לעיל בשם מהר"ק • ודאי לאין במעשיו

כלום • אבל לענין עדות דקא אתי למיחב בחמריס לעוכרין לו לאפוקי ממונא •
דעתה ניולותא בעינן הוחיל ולא רמיא עלי' • תימור לא עיין שפיר ואמר בדמי •
ואף שלא הגיע לסוג ובדר הכ"ג שלא שכמלאת דעתו מסוכסת תמיד בדבר ת' ה"ש
פוטה לדעת הרמ"בם ז"ל • ואי קשיא לאפי זה עדיין לא גלה לנו הרמ"בם בסדורי
הקודמים מה יהי' מפסק הפוטה ומעשהו • סבר קושיא זו לא תעלה לה תרוכה
כל ערכה אף אם נאמר שפסק כך בעדות וה"ה לכל דבר • לאכתי תקשי למה התריץ
עד בואו להלכות עדות :

והנה מקום אתי להתריך כאן בסוגיות הש"ס דמציגה וב"ב ובדברי העור וב"י
גם להשתעסע בתשו' חכמי הדור • אבל לרוב טרדותי אני מחוסר
זמן • גם מכעתי את עצמי מזה שלא לאתחזי כיוחרא לערביכו וליתיכיהו מלין
הדיוטין דילי בתכורת לא אם לדברים שניהכו מסיני ועוקרי הרים גדולי הדור •
ובאחר דלהבא שריא ספסיתא לא אלכר קמי' • עכ"ז אלכתי לי ליוכים לעת מצא
זו ג"כורה של תורה • והיה בהניח ה' לי מעצבי ומרגזי • לתובה תרחה להביא
תחת מכבש הדפוס דברי כנוסים וכחבים ודברים אשר כחגלו לי בב"ל אם יהי' כורך
שעה ולפני מלכים לחילב מה שהעלתה מלודתי לגירת בעיני דשוטני הדוברים רע
על נפשי וחני מודיעם את ידי עם מי אם עוסקים ולמי עלנו כה את מי רדפו חנם
ואת מי חרפו ובדפו ועל מי הרימו קול לעגות כפה • ולא בחתי עתה אלא להאיר
עיני הקורא כמה פעמים עיני ראי ואויבי לי וכמה רחיקו מדוך הקמת בחמרם שהגע
בעל ושמדינת דאוריתא היא כשיהם לכהונה • דמו לי הני גורבי מרבנן בדאלת
גמרי אינשי שמעתתא • לא נתנו ג"זירות אלא להפלוגה להבדיל מדורת האיסור
ולסגור את השער אחרי כאשר יצאו הרודפים ברב חלומות והבלים ודברים הרבה •
הן הן הדברים הנקנין בחמירה לפתחים ומבוהלים וכחפזים ובגמולי מחלב עתיקי
מזדים • אבל הזכה להבחין • בבחינה בעלמא סבי לי' להוכיח מזה שבחשבה
יתבלבו • ואין להם על מה שיסמוכו • ופקע זיקת האיסור מכל וכל • השבת
נאבל יח' שלא זכו ולא יזכו לבבר סוס דבר שאינו הגון הכעשה בשעת הגע להחליט
עי"ז כח הגע בכל שהו • כ"ש אשר יאמר עליו כי הוא זה גע בעל ושמדינת העגונה
הגונה להכונה אחרי מות יב"ק • אוי לאזני' שכך פומעות ואוי לדור שכך עלתה בימיו •
העל שלא לתריך אתאפק • קרבו ריבכם יאמר ה' ונדעה כי אלהים
אתם • כן עת לדבר :

אתה התנין הגדול ר' נתן מאז הרוכן בתוך יוב"ריו דאווש עלך כולי עלמא
הוליעני מה הבעטהון הזה אשר בעתת להבדיל שקל ואחזני מרמה •
אדם גדול בעיניו כמותך יעשוק בדברים בעלים לומר שבגע בעל • לא אתית
טעין אלא מלין בעלין • אין פעטין את בעי זיל לגבי כפי דלאו דינא בחירי •
והדבור מלוי בנפשים • ואם לדין • אמני עירפך ואשלם לך • הן חודה ופיס
נא כבוד לאלהי ישראל • בנקשה ממך אל חוטיא לעז על הגע • זיל ובעי רחמי
אנפשך דשתתא בחתי דאפקת בפשך לבר מהלכתא • ודע ורחה כי רע ומר עזבך
את מקור החמת • ולמה אחה מתגאה בעולם שאינו שלך ומשלטל אחה
בג'ערי • העבודה שתגלתך לשמים • ואכתי עם לך גבי פלגא דקייתא • ושמתי
אתי

מאי בתוך ומתק"י בספיך • תוכל ותסבע ותותר לעולם הבא • ושיבותה היא
לגבך דתסקול למטרפסך בהאי עלמא • והיימנותא דיהך קא סמכינא סתלדיק
עליך את הדין תענה ותאמר סלחתי • הנה סתחי מדיהך סתה גם סתה מדיני •
תסקך מיין הרקח מעסים רמוני • ידעתי כי יערב לחכך כהדין דסתי קונדיטון •
מזור מזור על הכרוזי' הנלוזים ותיהך תסר כחתו די בספק וכל הכתבים סיגלו מתחת
יהך תסר לה הבחתי כולם בדפוס עדיין • אז תסכיל כי תכוני הולך בדרך טוביס
ונה מדלתי לך כפי המדה : ועדיין לה סגעתי לתומן ושוכלה :

ואחרי הכותי את ס"ן בכל כתבי פלסתר ופס"ד שלהם מבלי הסתיר להם
סריך ופליט ומקום לגום • תמרתי תקומה גם ותסובבה בדברי
הכרוזים ותרחה היא ה' ותורתו בקרבם ותם אין תנה גם מהחטר כמוני ותתכל את
תרס"י הכרוזים • ותגי ערס לענה • תעשה גם עליית פתיחה קטנה :

לאחנא בני גלילאה דייני ק"ק פ"פ ולבתר כל גלוחתך דיסרחל שלומכון
יסגא לעלם • מהודעכא לכון דזמכת דתכיבא מטא לתפרוסי
מתים"ורה דתמר"יה דכרוזיה דערקין ועסין ומתבדרין בכולי עלמא ופפרת מלחת
בתכפי ומלחת ספת למיעקר פרעי דתילני עורלתא הדין ולמיקלן ענפיהון •
תדא היא דתן הדמין יתעבדון ומולי יתסמון • וכל גרמיהון הליקת המון • כל
תתר לה יסתכח להון וכפא המון רוחא • קיומת דילהון לא ניחא למרייהו ולעלמא
לא תית בהו כייחא • דעבדי קרב עם קדישין ויסברון להסניה זמנין ודת • ותכנא
די מתיסו ובעו לממת יתי' יהוי לעור רב ועליותיה היך בפרא יחדת :

בריש כל מרא"ן רחיתי והנה תכור עפן ולפיד אש תבר עבר ע"י כרוז ה'
סילא לסויר העולם בתוקף תקבו"ל המתקיל שמעו כי תחינו בית
יסרחל • ותיני יודע אם זה ילא רחמן או אם הוא ולד לאב הרחמן בתבר שהוא
מחוסר זמן ומחוסר כפרה • בו התחילו לתכך בגרונם • והעתקתי מהם פיסקי
פיסקי וזה נסתו עם טעויותיהם כדרכם בכתבם ובלשונם : **שהרב** תב"ר דק"ק
מנהיים עם תסעה לכבוש לומדים דבה"מ דשם סהי' מערערים על הגע ע"י
כתבם להגה"ד בר"י בצירוף שני ג"ל שבשגיון נעשה כאשר מפורשם שם
במנהיים מהשגיון של ר"ש הכ"ל וכתבו לנו ערעורים שלהם בתריכות ומלאנו
עלמינו מחויב בדבר להודיע זאת לכבוד המסדר בקליות ולהודיע לנו גופא
דעובדא שכתהוו שם • ושלחנו לו הערעורים שכתב לנו הרב דק"ק מנהיים ולדעת
מה זה ועל מה זה סתך כ"כ יציאה להוויי' ולא הי' מרגיש שים רחוקות בדברים •
וע"ז הסיב לנו הרב בקליות • גם כתב בבירור מלא שהוא לא הי' ידע מכל
השגיון שנעשה בק"ק מנהיים : ע"כ :

מלה כדבה ושתיתה לומינו למימר במהות וחיכות כתבם להגיון הכרדף
המסדר נר"ו • וכבר הוכחתי מומס על פניהם פעמים רבות שלא
מן הטס הוא זה • כי גזרו עליו ושחפו שם שמים לבטל הגע בלי שום שהיי'
ושלא יעשה סניגרון לדבריו ואחר הביטול יכתוב להם גופא דעובדא • הלא זה

אור הישר

הדבר תלוי דברתי שבמכתיים קלפו מעט והמה עזרו לרעה דוק ותשכח:

ובקושטא קלמיכה כל עוד שהיו ממשמש בכרוזים היכי מוכח בהם טעם ורים על תורה שהכי, לריך לסתור ע"פ הדין. ולא שכיון דמן דין ודמות תלד להכי ומחוסר כעין ח"שמ"ל. ולא נקטו משום דבר שכתחלה בהם ומלין דסמכה כי מסתפקרות והתרוממות לעלמם דלית כוותייהו מלעיל ומלרע ומסוקי מלתא ביושתא ולית לן בה. לחכם מרחיקים ומעשיהם שוין כחומי הכרוזים וגמגומי הכתבים וחיומי הפסק נעוץ תחלתן בסופן לגומות דקות דרכם תסך וחלקלקות. ודברים הנראים לעין חסרי מדע כהוספה. היכם חלה גרעון כת"ב בכבוד רבותינו שבגולה וביחוד בכבוד העלוב הגאון המסדר נר"ו ובכבודי המדומה ולתכול לת יעק"ב ולת נהו". דברו חכמים הללו לפון הבחי כשלם מלות כור. שתו בשמים פיכם ולכושם תהלך בחר"ם על עכנתי. בהדי דדרש"י לגבתי. שדו זיהרייהו והתי זיה"רת דחי"מה מעין סופרי דר' נתן. ועבידי הכי רבנן דמשני להקדים המאוחר. ובדברים של מה בכך הם מוציאים לותי מחזקתי. ות"ב לת תלכה בהבל ימי ודמי להחריך בסתירת הכרוזים היבשים היו כל לת תורה ולת דרך תרן. גן לחד יולת ממפות שלי שסורף לת הכל ומבדר קטמייהו לשב ימי. ולת בחתי לתת לפרוך בגפורן דברים שהוסיפו מדעתם והפליגו בהם לעיני ההמון ודמה להם כהר גדול והיון לפי כחוט השערה. ומהם ובהם עשו לספקות בעזרה. קול קורא בהמון ובמסע קולו למרחוק לש"ג להכת תיכת חולשת. כמעט שעברתי חוץ מהכוונה. תבנת להכ"ל:

אמרו עוד וז"ל ולהעמיד לת השמה מ' **לאה** בת ר' יעקב הכ"ל לשת ר"ו הכ"ל בחזקת ספק מגורשת עד לחר שיבוחו כל סיעת תבשים כו' ע"כ:

כבר דברתי כשלמה מהכתב גזירה שמלתו להמסדר נר"ו ומהלגרות מרד שכתבו לבונה כי לת דברו בכונה שם כלשר ובשנית שהיה בחזקת ח"ש ודלית בלי שום ספק שבעולם ושהגע בעל. ולשר היותינו בחכונתם. מזרו מדבריהם הרחשונים בכעם והעמידוה בחזקת ספק:

כתבו עוד שם וז"ל. בלו לנשי בונה הכ"ל לנגן ה"ש ר"ש ק"ה וחבריו כו' גם הוגבו לפניהו כמה גב"ע מכמה לנשים לנשי כחנים מקהלתינו יע"ת כו' ולנחנו העמדנו לוחו עדות פנים לפניהם נגד לנשי בונה והם בעזות מלחם הכחישו לת העדות פנים לפניהם ולין לך דבר מבושר גדול מזה להכחיש עדות כו' לשרנו לר"ש ק"ה שלנחנו לריכין עוד לחקור חקירות בעסק הלז במקומות לחרות כו' ובכל ולת לת סמכנו על ר"ש ק"ה הכ"ל וכתבנו פעם שנית לקבל בונה להעמיד השמה הכ"ל בחזקת ספק מגורשת: ע"כ:

ודנה בעניו התבריס לשר תברו לי תמלה כתוב בכל כרוז וכתב מהם. ובבר הודעתי בזה לת קלים ר' נתן מלו ולת שיחו. ומלחתי לו

תבר

מבר אמר רב מנחות בכמו :

ומה שקראו אותנו עזי מצח . אם כדבריהם . מצלהם אני מ"ו . כי כל פים בו עזות פנים היינו לגלי מהם . וכי יש עזות גדול מזה ליטול עטרה וברכה לעצמו ולפסוע על ראשי שרי לבחות ישראל לתת לבנו קדם מרחם ומדרש לפרו"ניסי בכרוזים העזים אשר בחבני גיר מנופלים . ולהסקות את הכזירים יין המשומר בענביו עכבי רוש בכלים מכלים שונים להוה מסתבי זיהון ליערחל :

ובמה שאמרו אין לך דבר מבוער גדול מזה להכחים עדות . ניאמרו ליהבו לכפסייהו שעשו מוכני לבי"עור הזה בהכחשת העד לותי . ואי יכרת לגבי פייהו להיות דיניים בדבר זה כמו שעלתה על דעתם (אף שלפי האמת היינו כן) לא הי' להם להכיר פנים . ולומר שהחנפים מקבלתם שהעידו לפניהם המה חנפים נאמנים . ולפתות עלינו פה ברמה . לומר שחכחנו עזי מצח . ומרחקת דבר הערעור עד אחרית דבר לא פסקו מלהתנצחות עלינו רע ולכלות לנו שם לגבוי אין רוחה זכות ואין עושה עוד אין גם אחד . וח"כ סמי מכאן תורת הדייכות ודיניהם אין דין בלא"ה . כ"ש שכל עדיות שנגבה בפניהם ובחניהם מהמערער הרחשון הרב המנות דק"ק מנהייס ז"ל לא יועילו ולא יגילו כי חוהו המה ופסולים לפי' בדיעבד ע"פ הדין וכל"שה אין להם שום זיכות עם הנעשה בקלוות . והרי זה גע . וכבר העירותי מלפ"ן העדיות מחנסי פ"ש ונרחזו בחזון הגאון החתני המפורסם הרב דק"ק פיורדא נר"ו . שעדות כחים ואשה נפ"ש לא הוכשרו בעיני רובני ואני ולא מלאו בהם קורת רוח מפני שלא יצאו בערעון כמ הגע . והכת הנסי הוא רב מ"ג הכ"ל הכחים אותי ואני הכחשתיו . וכן עדות נער ג' שהוכשר מעשר היו עמי . ובלא"ה אין בעדותן ממש אף שם נודה לכל דבריהם והבליהם . ואי לאו שחוספני מחשת ומחילול השם יותר . הייתי מפרשם כל חקירותיהם ועדיהן המשחבם . ודאי כל רואיו יעיניבו למו . על השאת פימו דבר שפתימו . גם מסכחי את ידי ממנו שמא מחוכם ילמדו לשקר . תע"ב בלאו כל כמיניהו כנגדי כל עיקר . וביחוד שלעת כזאת אשר כל שבושי החקירות וגב"ע מונחים תחת יד ר' נתן מאז בעל מלאכה זו :

ועל מה שכחבו וז"ל : ובכל זאת לא שמכנו על ר"ם ק"ה הכ"ל וכחבנו פעם שנית כו' :

לשמי"כה זו מה אני עושה . ואם הם שמ"כו בשט"ת עצמן על אנשי העיר לכבי פ"פ . ת"ל אני שמו"ך וברוחה לכל גאוני הזמן . ולדקתם היה שמכחני . ולא לריכנה להו ולמטלעותיהו לחכני ריבי :

ובדבר שאמרו שלחרי היותינו חלנם כחבו לבוכח שהיה בחזקת ספק מגורשת :

נשפטה יחד . ממ"ש . אם כפי שטחיות לשונם המגומגם וכפי משמעות כחבם שכחבו לכל המקומות שמכח בוחינו שמה כחקלקל ענין הגע

הגע אחר אנו דנין עליו • יקשה קושיא עצומה ונגעלו כל שערי התירוצים מדוע קודם בוחינו אמה החזיקה בחזקת ח"ח ודחית וסקלו על חזקה זו לרשות שחינו שלהם לקלישת ולבוקע שהיה ח"ח ודחית ושהגע בטל בלי טוס ספק וכדמוד ספק ספיקא שבעולם • ואחר שהיינו שם החזיקה בספק מגורשת ונחתו דרגא • מכי' וכי' לבא ליזול כי' נרגא • כלפי לייא • ואי אחתי דיוא למעלותא ע"י כסיעתינו אמה • אמה אמה לקרא בכפלים וכפלי כפלים על עוות הדין ועל מה הטבעו אדוני הפסק דאזיל גיטא ונזל בפי"סלא • יחפצו נא בחיפוש מחיפוש בנייר"ות החקירות וגב"ע הפסול אם ים לחם דבר הגורם לבטל הגט ולומר שאפי' ריח הגט אין בו ושמדינא כשירה להכונה • תשתיים דפשילי לן לדיוא אף אם קבלנוש עליהו ח"ו • ק"ו ב"ב של ק"ו שלא קבלנוש עליהו לעולם • וכתבי הגאונים ותשובותיהם ואגרות הגאון המסדר נר"ו וכתב אחי המגורשת לחכמי הזמן יוכיחו •
עד כאן שפו אמו דברי ויכוחי נגד שבועי כרוז הרחמן :

ועתה התיבנו ורחו בידולים שגדלו בכרוז הפני שמתחיל בפה המדבר בלה"ק : אחינו בני ישראל הנו נא לאזניכם • ונומר בלע"ז • והיה תחיכה ברחוי להתכנד ותעב"ב • והעתקתי הדברים מלשון לעז ללשון הקדש • כי פי המדבר אליהם בל"הק עתה • ויגיע העת והשעה שתקרוא ב"כ ללועזים בלע"ז • וז"ל שם :

ובעת כשלא לכאן ממקומות אחרים ליזה תשובות מגאונים רבנים מחכמי זמינו הרוצים לקיים ולהכשיר הגט הנעשה ע"י התעוררות המסית ומדיח ר"ש ק"ה ע"י שקרים וכוזבים שלו • ע"כ :

בך כתיתנן למניינא לשבחיהן תמניא וזכין בכרוזא דא הלי ליתנא ביעא מסית ומדיח ר"ש ק"ה :

ואנא הסני לי בחדא זימנא דתמינא לי' להמסית ומדיח ר' כתן מלו אשריך מזכית לעם שדם זה • מסית קרית לי • חייך שטעית אפילו בדבר שת"שב"ר יודעים לותו שמוע בין לחיכם כתיב אפי' במלתא זוטרתי • כ"ש בעניני דגיטא דאתי הוא דרביע עלי' הרס ר"ת וסיעתו וחרם מסדרי הגט לבלום פיו ולא לערער ולהוליא לעז במלתא דלא פסיקא • ואין כ"ל שגדול עונק מנשא במה שגזרת וחקקה על הגאון המסדר נר"ו לבטולי גיטא ולא קיימת מלות כוכת שמע יפר"אל • אבל על שמ"ם גדול שניסת לדבריך ובלבך ברשחך • לא נהגת בנו מנהג תורה ולא מנהג דרך ארץ :

עוד שם ו"ל : שהגאונים ורבנים הנ"ל אין להם הפרעטוקול וג"ע הן מה שנשלח להנו מק"ק מנהיים הן מה שנגנזית כאן בנ"ד שנשנה הכל כדת ודין תורתינו הקדושה המונח לפנינו בתריכות גדול : ע"כ :

איפוך מנח שלמנצי ריבי אין להם דבר זלח תכי דבר תרתי לגרוע כח הגע כ"ם דליבטלי' • וכל הקירותיהם וגב"ע שלהם כמאן דליתא דמי וסביב למרכז החמת יחלכו • יקביבו ויעמעו לאחור מהבעמה במהיים • וגם בחלה סגו • לח כן תכמי הדור תסר עין בעין רתו בחסכלרית המחירה בתין מסך מבדיל ובהירין להו סבילין דבהר דע"ה של המברם בסעת גירוסין ע"י גב"ע מנגנה בקליוות מלכתי לורה • גם הגלון המסדר כר"ו וב"ד תסהידו עלי' דהמברם דלח חזו כי' ביסות כי תם דעת ודרך תרן ודבורו בכתת עם הבריות • שחל והסיב כעין • וכן תכי מעיד בחמונת שמים שהי' בחזקה מעליותת הדין כל זמן היותו לחכו על הדרך ובבוכח ובקליוות • וגם בלובן רחוטו ב"ד שהוח שפוי בדעתו • ומעדיות וחזקות הללו המספיקים דים לכל מלחכת היחיר והותר • סמכו חכמי הדור רחסם והוסם וילח הדבר בחיחר • שפה לחת לבולם ודברים לחדים בגזירה סוה לכל נפש שלח לערער חתר מעשה הגע • ויותר מתה שכתוב בהבלי מקירותיהם ודר"יסות של לופי • סתרו גלוכי הזמן וחמרו בעמעת לו יהי כן חו כן מכל מה שהלך יוכל לחסוך ולהרחיר • שהכל הבל ורעות רוח • ויהי רעות דכל כי הכי מלי מעליותת לימרו מסמייהו • תברייהו ותשרי חלקם שלח בשלו סניס בתורה :

וחמהני על לחרס כ"ל וז"ל : הן מה שנשלח לנו מק"ק מנהיים והן מה שנגנית כחן בב"ד : ע"כ : מדוע העלם יעלימו לת עיניהם ותשתמיטתייהו גב"ע שנשלח להם מקליוות • כחשר לחרו וזכרו בפסק גם מגב"ע הזה כדי לכסות לת עין החמת ולהעעות בני חדם כחלו חין ממש בעדות הזה ח"ו :

ומה שלחרו כ"ל הן מה שנגנית כחן בב"ד שנגנה הכל כדת ודין תורתינו הקדושה ע"כ :

אוי לחותה בושה • חם לוחת יקרח דת ודין • חומר לני תפתח לרן ותבלע דת"ן • קום קרח תגי' חכמי ישרחל חם יש ממש בגב"ע שלהם • (חף שחלר עלמיות העדות תבל הוח והכל הוח) ותי מהימני לן :

עוד שם וז"ל : מה שלח שלחתו הפרחטוקול וגב"ע לחותן רבניס גחוניס בב"ל לח בעמה לבזות ח"ו לחכמי גחוני רבני הדור בי' רק טעמת לחריכת לית דהו • בכן עכשיו שתין להם הפרחטוקול וג"ע לח העמידו כל הסימנים שלהם רק על דברי הסוחל המסית ומדיח ר"ם ק"ה הב"ל כי' וממליח שחלות ומעזיות מזויפת כי' ע"כ :

ודבר זה הנו שפלטו בפרוז זה בלעג הרבה ובלצון לעז בדי לחת לותי למשל ולשניבה בפי כל • וחף שחיכם נוגעים לבריבת כלל • מ"מ מלחתי ע"פ ההכרח להציע מקלת דבריהם המכוערים לל עין הקורח • שלח יחמר החומר סיפחתי חון לגמר המוסר לחבר חתם קסות • לית דין חפס מדבית לבח לדבר בגנות ע"ה כ"ם בבחלי הדקה • חבל חיהו הזה דחפסיהו מנפשייהו לדבר עלי סרה

אשר לא יוכלו כפרה בכל כתבם ופסקי וכרוזים ובכל שבתם וקיומם לכי מכניעתם • כעסוקי בהכליהם הכ"ל שים בו מטה להחזיקני לרצע גמור להמליץ היתר לח"ת גמורה ח"ו ולהטעות לחכמי הדור וכאשר ממרו פעמים הרבה בכרוז הזה • אשר עי"ז רחוי לירד עמהם על למייהם • והבקי בסיעורין דרבנן הללו ובמדתם הנפסה • יפער בשכלו ממלתי בלק ולפי הערך • בתחנונים ידבר ר"ש • והחלי מהם והכה ותגב למותת לא מתחזי כחפקירותת :

והנה לשיבה חורפי דבר כמה שממרו שלא היתה כוונתם במניעת הפרהטוקול לבזות לחכמי הדור :

בשפתם כבדוס ולבם רחוק מהם • נגב ה' על מ"ת לוגלת דבריס הללו הנוקבים ויורדים עד תהום רבה • רבו דבריהם מסמן והמה פתיחות • ורעה היא לגל הלדיקים חכמי הזמן וכדי בזיון וקלף לשימרו עלייהו שנמצאו לאחר הסתתי בכלי דעת ויסוד להתיר ח"ת לעלמא • ח"ו לא תהא כזאת בישראל • ואי לאו דקים להו לרבנן גאוני הזמן שלין לפקפק כלל בסריותת דהך לישתת ושדייני פ"ם שגו בהוראתן מתחלה • והעמידו דבריהם לבסוף לסכת חומר הגאוה והגדולה • ופסילי לן לדיעת וכל ג"ע ופרהטוקול שלהם דברי רוח • ואחי עמדו ולא קמו דבר :

תא חזי מתמוהת כל אחד מחכמי ישראל יש בו כדי לבעוט ולבתון ולהתדיד ולהרוס מלכי הכתבים ושיבי הפסק וכחבי הכרוזים ועובי הפרהטוקול אף אם יהי' כאחתים על פני האדון • כ"פ בהצטרפם יחד יהיו חמים מסלימים ומאירים **באור הישר** בתופן שיעקרו כל הערעורים ממקומם ולא נודע מקומם שין • כי גאוני הדור הלכו בחמצע סרעיף ופלטיה ולא בלדי דרכים שהלכו בו חכמי ריבי ניסת מלאו והקפידו ולא ניצולו מן הפחתים ומן הקוצים ומן הברקנים • והחליפו את הטהה בסרת מוכים • ואין לך דרך סדרכו בו שלין בו עקמימות • שנו לשוכם בערך ייקברו תרמית • וב"לוליס יעלו כי שם בלל ה' לת שפתם לבנות להם עיר ומגדל ע"ז ורחשו בשמים ממעל לברובים • ובעיניהם כל דיירי תרעא כלא מסיבין ונהי בעיניהם כחגבים • ולא עוד אלא שמסיתים לרבותינו שבבולה חכמים ותורתם לחת :

ומה שממרו שמניעת פילות הפרהטוקול שלהם יש בו טעם • לולא חרפתי בעגלתם עגלות אין לא מצתי מדתם • הטעם הוא מפני שאין בו טעם וריק בכל ג"ע ופרושוקול שלהם :

עוד פערו פיהם וזרקו טפת מרה בכעס לכבו"ל ואמרו כב"ל שאני מתלית ומעשיות מוזיפת :

משחתם בהם מוס בם קלמי ואמרי • יורוני דבר שקר לו תרמית לאבר יגלח שפי ומתחת ידי שובילנת מכייהו לקתרייהו לבי מסותת : ואם

ואם כוונתם על מה שאמרו עוד בכרוז הזה וז"ל: ואחד מהמקרים נתפרסם אותו ברבים שתחוך תשו' גאון אחד נאמר שדיין אחד מהב"ד כאן הוא קרוב עם החיים המגרש כ"ה ליפק הכ"ל • וזה בודאי ככתב לו ע"י המסית ומדית ר"ם ק"ה והבדר ידוע ומפורסם לכל העולם שאין בסוס דיין מב"ד כאן סוס לד קורבה לף בדרך רחוק שמיעת שבשמיעת: ע"כ:

מי הגיד להם שאמר כי הוא שכתב הדברים הללו • ותשובת גאון אחד שאמרו בו הלו דברים היה תשו' הגאון הגדול המפורסם הח"ד דק"ק פראג נר"ו בדברו אתם מעפש על ויכוח בעלמא בתחלת תשובתו וז"ל: בפרט שידעו שים בתוכם אחד שקרוב לבעל • ואם לינו קרוב כ"כ שהי' פסול לדון אבל עכ"פ הרחק מן הכיעור כתיב: ע"כ: (מ' דכ"ו ע"ב:

שום כה נגד עיניך דברי הגאון הנ"ל המתוקן כדבש ודבריהם המרורין כזית • ואתה תחזה חזות קשות בלשונם • ריש מלין אמרו ואטפו בפיהם שהוא קרוב לבגול • ומשמע שהוא פסול משמת קורבה • ולא שיימוה למלתי' דהגאון שאמר ואם לינו קרוב כ"כ כו' הרחק מן הכיעור כתיב • הרחיק' דעיניך שהמה כמגנבי דברים ושהגאון הנ"ל לא דבר אלא כנגד יפה"ח שלהם שהתחמצ לעלות במרכבה להיות דייני דמגיזתא בד"ז והוכיחן על כך שירחקו מן הכיעור אף אם הקורבה לינה פוסלת • ולא מפני זה הכעיר גאון זה את הגבו • ואפי' לסניף בעלמא לא עמדו • כי אם דרך מיים תוכחת מוסר בעלמא • ואחתי לא נחית לדיוק • ויהי ככלותו לדבר דברי תוכחה • אז ידבר לה' ואמר ועתה כסום לב מה שכוגע לדיוק (ע' דכ"ז ע"ח) • והנה סברון למקפ ואתקפקו • ובקדירה שבשלו בה נחבשלו ותבשילם הקליקו • וכל פנייתם וכוונתם לינו אלא להוציאני מחזקתי • ובחזקתם גבה לבם עד להשחית הנייר במילי דכדי ודכדיבי ומלתי להו במלתא דסריח • מילי מעשה לית בהו ואי אפשר הם לא לירויח • וכבר הוכחתי זמנין סגיאין שזייפו תורתם • ולא העלו בידם כלום אלא רגזונתם ועקמימותם • ואנא פסיעתי לעקמימותא מנייהו ונגלה ערותם:

יאמרו כה הגדיר הקצין ר"ח קן שהוא תקיף וחלים בעיקו והוא הי' ניסו של הרב"ד ר"ב מלז שם הוא לינו מחותן עם אבי המגרש והמגרש • הלף לין זאת • ואין לך מעפה גים גה מוכח שאין כולם מוכסין שכולם מפקין עלין • ולא כאיתא לחוסבנא שם הוא פחות או יתר משתות או בדרך אחוקה שמיעת שבשמיעת • כי אין זה שוס נפקותא • ולא בנה שוס אחד מחכמי הדור שרשי ויסודי הטיתר על פעומי מלין הללו • רק הגאון הח"ד דק"ק פראג נר"ו הניח דברים הללו דרך הגב בתוכחתו וכנ"ל • עכ"פ אתה הרחיק לדעת כי בת החלום ברב ענין • ואין תעיבת עניים בלא קיסמין מן המכין:

ומי סני למימר שאבי המגרש יש לו נוסים הרבה בפ"פ • ומדאגה מדבר שרחוקה כי חזלת יד וכי יפול הנופל • החזיקו בידו שלא יפלו בגרעון כסף כי אם בשם הדיינים שהכניסו ס"ע לחגר זה כדי להעמידו על עמדו • כי מטה

אור הישר

ידו • ואף שאין ידי משגת לברר דבר זה כפי המצטרך • מ"מ ידים מוכיחות
יש כאן כי קרוב הדבר מאד :

שוב אמרו בכורות הכ"ל וז"ל : שניות מד"ס ידוע שהנהגתן החסיד המנוח
הגה"ק דק"ק מנהיים בצירוף לומדים מופלגים יושבי בה"מ דסס בחרו
להגה"ק כר"ו דקהלתינו יע"א ושני ג"ל לב"ד לד"ז כו' ומעתה ממילא כשמע שאין
פוסק כמוהו יהי' מי שיהי' להתיר מה שנאסר מהגה"ק כר"ו דפה ושכי ג"ד יע"ו
ומהנהגתן החסיד המנוח הג"ד דק"ק מנהיים וצירופיו נאסר שהזוג הנ"ל כפופים לו
להיות סרים למשמעתו • ע"כ :

עתה מקום לערף ולעטר הגו סגיים מכת"ב כרוז הזה בדברים בעלים הנ"ל :

שא עיניך וראיה בהתחלת הכתב שפתחו רודפי והודפי לבונת ה' מרחמון תקכ"ז
(ע' דכ"ג ע"ח) מכנין להם להגבאי בה"מ הנ"ל סחס בסס תשעה מנפשים •
ועכשיו הפליגו בשבחם וקראום לומדים מופלגים • להלן קוראים אותם מנפשים
והכה מלאכים • כאן קודם שעשו שליחותן • כאן לאחר שעשו שליחותן ונשתחפו
עמהם בברוזים • בכל זאת אב אחד מהם ובל תלחם במנהיי"מהם • כי אנשי
העיר אנשי פ"פ נשבו עליהם כדי לצאת בשלכלה • כרכושתא ושוכרת עבדי הלולא
מתרבא דביש גדא אמרי דמא ואתרבא לדידן מבשא וביתרא לדידכו • שפתי שתי
קדירות ע"ג כיריה אחת ולא חשו להם חכמים ושתיהן יוקדות מגומא אחת ומחמיכות
מאור עיניו של אדם • והנה כשחת העז"ר לא יעלה לכל • ולהיות שידעתי שדייני
פ"פ מרוב גאוה שבהם גם הם שרויים בכעס שהיו לריבים לזה • לבן לא אוסיף
עוד דבר בדבר הזה כי עניבותא מסתיי :

ועל דברת בני האדם הללו שהרב דק"ק מנהיים זצ"ל ולירופיו בחרו אותם
לב"ד • אבל על דע"בדין יש מקין • ומקין הרגלים שעשו אותם לדיינים •

תא ואחזי לך שכל עצמו של הרב המנוח דמנהיים זצ"ל לא כתכוון לגלח סיפוו
להכריז תבף בבה"כ דפ"פ שסוס אדם לא יגע אצה זו (עיין קף ל' ע"ח)
ולא לעורר בקול ובגזר גזירה על הנאון המסדר כר"ו כמו שעשו הם • וברחותו
שלא הלכו אחרי דבריו ואחרי עצתו • אז שהתיר פניו אליהם ובתב בה"מ ס"ם
מקב"ו להנאון הגדול מוה"ר אלי' הירש נר"ו אב"ד ור"מ דמדינת שפאלן ובעת בתקבל
גם לגה"ד דקלויז במנהיים שיעורר ח"ע לד"ו ובשאר שאין לו היכירות לו שייכות
עם הרבנים ולהנאון דשפאלן הנ"ל יש לו סיוע גדול ממש מהרבנים הקרובים אליו
ה"ה גיסו הגה"ד דק"ק פיורדא ואחיו הגה"ד דק"ק האנוי בכן הוא שולח לו ב'
העתקות מכתב שרשר שלו והוא יקריב לותם לרשותו לנהוגים הללו • והוא מצפה
מיד לתשובתו הרמה איך דעתו כוטה ומה עליו לעשות עוד לפי שעה • (עיין
קף י"ב וי"ג) :

הרי לפניך שלח שמך מ"ע הרב המנוח דק"ק מנהיים זצ"ל על מכתי ריבי
יקרת לשלשת הרועים הנ"ל לדייניו דיניה • ובמה שלים כחייהו טפי
מהנהו

מהנהו רבנן • לדרכה הורע כחם • דמנהון לית בעי למלך לאכרוזי • לבל מהגזונים
הכ"ל דיבת בעי :

ובל זה לדבריהם דידהו קשיבא דלחזיה עינים בעלמא הוא לחמרי דעלויתא
דידי' קא עבדי • אבל לדידי ולכל מי שים לו מוח בקדקדו לית ס"ל
סהי' נכח הרב ז"ל הכ"ל למנות לפוס ב"ד לחר כיון שהוא עצמו לית לי' לדון כד"ז •
ולהיהו לית מלי עביד עבודה שלית היכי מסוי • והוא מכחם לחפי • חדא • שהוא
בחלוט בדבר בכתבו בפ"ם ולהגהון דפפחלן כר"ו שהגע פסול • ובכנגדו הרב הגהון
המסדר כר"ו נוח בכרוכיה שהגע כשר • וכעובדא דהגהון מוהר"ר מן נגד הגהון
מוהר"ר שכנא וב"ד ז"ל הובא בחשו' רמ"ח סי' נ"ה • לחטו להכי בעלי דבריס
ניהו • ועוד כחי של הרב ז"ל הכ"ל למנות דיינים והיה ככל החדש בדבר הזה •
ולחכמי הדור שחיים נוטים לנד לחד ולא מקדמי פומייהו לחודנייהו להס
דבר המשפט :

ובר מן כל דין הרי ע"י הגירושין לחשר עליו לחנו דנין כחרוקנה מרשות הבעל •
ולא יקרא עוד שמם זוג • וע"כ מה זה ועל מה זה לחמרו שהזוג כפופים
לו להיות סרים למשמעתו • לחמהם • הרי לדידן הוי גיטא מעליא כפי הדין והלחת •
ונמשך מזה שפקע זיקת הבעל ונעל רשות הרב של המגרש במגרשיס ולין לה עוד
פוס פייכות עם לס מלד הדין ולס מלד מקנות הקהל דשם • ולס הרב ז"ל הי'
מזמינה לפניו לדין לו לגבות עדות בפניה כפי הדין • יכולה היא למיחר מחרכחת
לכא ולא כייפיכא למר • לבא לייחי לחכמי ישראל ולא לבעל דבריס הקורא תגר
ופוסל הגט • וחמילא נשמע שלא הי' ניכלחו להוסיף דיינים לדייניהו לה
בע"כ בלי הרשאה :

והגאון הגדול החב"ד דק"ק פיורדא כר"ו מנהיר לן עיינין בחשובתו שהביא
בקצרה דברי הרלב"ח בפסק שסמיכה • דמי שהורה הורחה במורה •
לס יש עליו עוררין לימו רשאי לדון עוד בחותו דבר דכסיפא לי' מלחא למיהדר
בי' • ומזה הוכיח במורה ובורורה בשמם שהרב דק"ק מנהיים ז"ל ודייני ק"ק
פ"ע גם לו גם לכם לית יהיה דבר המשפט הוחיל וכבר הורו שהגע בעל • וע"כ
משחקיל מלולייהו לומר שמשם חלה דבר המשפט • ונרחין דבריהם למי שלינו
רוחה רחיי' שכלית ולבני כפי דידן • ולא למי שרחה חור מורה מימיו :

ולדברי הרלב"ח הנ"ל הסכים גם הגחון הרשד"ם בח"מ סי' פ' • גם הרב
מהר"ש בחשו' ח"מ סי' ע"ט מגדה לדבריהם להלכה ולמעשה
וכחב וז"ל : ואין דעחם מכרעת שנוגעים בדבר הם שנוזה היח להם שם יפסק
הדין עכשיו היפך דבריהם פיחמר שטעו בדין חחלה ואלו החמרים בלילום מהשניחה
והשטום כו' שנבלחי גדול הוא ויהיו מחזרין כל טלדקי דמלו למיעבד לעשות שניוון
לדבריהם הרחוקים כו' ופ"ה הרב מהר"י בי רב ז"ל (הוא בר טלוחי' הרלב"ח
בעניו הסמיכה) לח הי' טעמו שם אלח מפני שחותו העניו היכה הורחה כי לח
הי' בר יך מו"מ ולח מיקור דין אלח הסכמה ביניהם לבדר ח' מהם סיהי' סמוך כו

אבל

מבל אם כי' הסכמת הרוב לענין הדין אם יכסר או לא יכסר • מודה הוא שמי שתמך תחלה שיכסר לא יעלה אח"כ למנין עכ"ל מהרי"ט ז"ל הנ"ל • וכל דברינו כולם כתקיימו בהגהי ריבי לה בפל דבר ח' מכל דברו הטוב :

והרב הגאון ח"ל זצ"ל בתשו' סי' קל"ח כוותייהום"ל • דעד כאן לא קאמר התם • אלא בדלא דן ולא הורה עדיין רק שהסכים לתקנות הקהל • מבל אם עשה מעשה והורה הוראה גמורה • גם הוא מודה דאמרינן הואיל וכסיפא לי' מלתא למיהדר בי' היינו כשר לדון עוד בחותו עסק • וכן משמע מדבריו להדיא :

דהא קשן לפשי' למכיכא לא מזו מו לאטרופי • כ"ש לכל הדיעות לא יכילו למימר מלפניכו המשפט יצא ואין כח ביד כל חכמי ישראל לדבר בו דבר • יתהקע דבר חפל מבלי מלא כזה ומעולם לא עלה ולא יעלה על דעת טוב בר דעת לחלוק ע"ז • והמולך • בכלל טוטים יחשב • וק"ו בנ"ד שמחחלה בחו בעקיפין ובטרוניא נגד תקנות הקהלות וחקנותיהם ומרתי גבוה לבעל הבע טרם שמעו להגאון המסדר נר"ו • ולא נחתי עדיין לעיין בדינה כאשר הוכחתי בבירור מהם ובהם • והבריזו מה שהבריזו פעם אחר פעם בקול רעש לפנות את ישראל • ופיהם שלחו ברעה אחר רעה על הגאון המסדר נר"ו ועלי • וקץ מלבדי מלאודי ומרחין פניהם על מנה לשכנגדיכו • ולכו יקראו בשם בני בכל גם בני בלי שם ועזי מלח ומסית ומדיח ומילט קל לייטי לן ומורקים עליכו לן וזורקים מרה בכל כחביהם וכרוזיהם • וק"ו ב"ב של ק"ו שהני המגורשת והיא נתנו במרר קולם כי לא להם יהי' המשפט ולא מפיהם הם חיין ולא קבלום עליהם לדייניס וכל ג"ע שלהם כהדין חירגא דיומא • (לף ממלך עממו ריר בעלמא הוא וכימות מלליו) עוד מי להם פה לומר אנחנו דיינים בדבר ואפסיקנו עוד • קובל אני עליכם פרושים היכה תאמרו אנחנו וחורת ה' אתנו :

המציאו עוד בכרוז הנ"ל וז"ל : שליחת סידוע הוא בחשר בא המסית ומדיח ר"ם ק"ה הנ"ל לפני כו' לדין אמר בפה מלא כו' שהיה הכריחה לותו לילך לבאן לפני הדין • כי אמרה אף בחם כל הרבנים שבעולם יכסירו הגט חיבה נוספת אין אחר רק אם יבא לה היתר מהגאב"ד נר"ו ומבי ב"ד דק"ק פפד"מ • ובבן ירחו כל העולם שקבלה החעה הנ"ל הגאב"ד נר"ו ומבי ב"ד לדייניס ומחויבת לקייס הפס"ד הנ"ל כו' ולא חסמוך על גחונים רבנים אחרים המתירים לותה • המוטעים ע"י מקריס וכוזבים של המסית ומדיח ר"ם ק"ה : ע"כ :

אגן להם כאולחם אף בחם מלי דעלמא ופטפוטי דברים המתקבלים על לב סורים ועורים גמורים • ואשיב על רחמנן רחמון מהרוסם :

והנני נכטע לותם על אמרם כזב שבחתי לפניהם לדין • לא כך היה המעשה • ואנחנו הליכתי להם דבר • אף כי לא לרחון היה להם • אבל אחי מכאן דין :

ועל מה שהעמיסו עלי שאמרתי שהיה הכריחה אותי ליכנס בפנים ולדון לפניהם כו' כנ"ל :

כמה נלה ע"ענה זו • הריני נשבע בחלוים חיים ומלך עולם שהיה לי לדיבר אחי מחומה מעניין הליכתי שם הלך חו לה חלק • כ"ם שלה הכריחה אותי • ובמה תכריחני • לא היתה יד תקיפה עלי ביותר מידי רודפי ונרי • ויד שניהם שוין בי • גם לא מודינא להו בהאי שאמרתי דברים הנ"ל בפניהם • זכי מעוש להויבא בגייהו והוינא בעלמא דשקר אמינא להו מלין דשקר • לא ישמעו אזני שלה מלי דקשוט • וגם אוכני לא ידעתי מה בחלוש הזה ומה פתרונו • כי אם שאמרתי שאודה לדבריהם • היה הברחה מהגרועה • אודו לי מיהת אף אם היה לי הרשאה ממנה ולא נכתבה כדינה • היתה יכולה למימר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי עוות הדין כזה • ובימור שהיה גם היה יודעת בנפשה שמעולם לא נתה ולא דברה ולא עלתה על לבה לדבר כדברים האלה :

ותו מאן פליג להו דפלגו לדבורי • דייני דאקלתא כיונהו וחלפין גזירת הכתוב היה • הלא מרחשים כוונת הוליעו והבריזו שאני ממיני כוזבים • ול"ב למה זה אוכני לבם לתבוע לאמסיים ומביאים ראי' ממני להכביל ולהכפיל לב העניים בדעת • ומיתר דברי המלמדים זכות על הנבו • לא תיגמר גמרי מני' ואכפיתה • כמעט שיאמרו גזרו את הילד • ועי יתן לאחת בן כמותי :

הלא ראו (אף שלא לקחו מוסר) מתשובת והחרחת הגאון הגדול המפורסם אב"ד ור"מ דק"ק אמסטרדם מוהר"ר שאול נר"ו על כתבם שליט"א שבא תקנ"ל שהקפין ר"י ג"ה ובתו העלובה לעוק יפעקו שמוכנים לקבל עליהם דברי חכמי הדור ולא דברי היחידים (ע' דל"ח ע"ח) ואם בדבריהם שאמרתי דברים הנ"ל לפניהם שבא תקנ"ל • לא היה להם להתעין לדברי כיון דסתרי לדברי ר"י ובתו • וכפי הדין • אף שהתחילו לירד בזעף לכ"ד שלא כדין וכדברות הרחשנות ותחרונות לא נאמר בהם טוב הוחיל וסופן להשחבר • מ"מ לבסוף היה להם לסלק ח"ש מעשק זה ולא לדון בחלמות אחר כל הנעקות והתרחו' חכמי הדור • ועיניהם רחו ולא זר שלא זכו להשובה על כתב ההזמנה מן כ"ב ח"ם תקנ"ל שהבא המגורשת לפ"ם • (ע' דפ"ו ע"ח) זו רחיה שפין עליה תשובה שבמשפטם געלה נפשה ונפש שניה • כללא דמלתא כל דבריהם חינן שלא מן התמיהין • וכלל מה שכותבים לב לעצות כן ירבו כוסל גם נפשו לא יוכלו קום • עד כה סופי דמלתא מוליתא מכרוזא דנא והנה הנם כבר המון סאר כרוזים וכתבים ופס"ד שאר תמו • ואף שקולם נשמע מסוף העולם ועד סופו • נקללו רגליהם רגל מועדת ואין להם קפילין לכתר בהן על הארץ • נפסלו בקול • יסובו מלבא העבודה ולא יעבדו עוד עבודת זר :

ואבא היום אל העיון בהגהת אחר שלחו מסעיני למהיגי ק"ק בונא ח"י מנחם תקכ"ו המתחיל לאחרי דברי הברית (דפ"ו ע"ב) שם כתוב וז"ל : האי קלא דנפיק מהני תיגבי דלא מעלי ה"ם ר"פ ק"ם ונקבריו קרובי האמה שתקבצו

אור הישר

נתכנו דעתינו לחזור מפס"ד הכ"ל כו' מזה נראה בעליל שעדיין לא נקמו מוסר כו' לא יתבה ה' סלוח להם כו' עכ"ל :

לא יתבה ה' סלוח לי אם פעם שפתי ידבר פי דבריס כאלו יחזרו למוטב מפס"ד • ומהיכי תיתי תיסק לדעתאי הכי • תדרבה • ידענא בי' בהמסית ומדיח ר"ל מתו וקיס לי בגוי' כי מרוס לבבו ותשעה קבין נפוס דלית בי' אף לידיע לי' פשעה בתהו לא דרך ויתיבב על דרך לא טוב • לא יעה לאורו מכי חורס בקר • ומפני הגאוה והבילוס והבוסה • יאמר מכמותו לויך זה כבוסה • ועל סתר פשטיס בידין ובקר שלמדו לפומס והורגלו בהס • לא לשבוקי בהו שבעתי קלון מכבוד וכבר הזהרתי להס תמיהה על מקלסין ויתרס תהלל היה הבדה למיניהס :

ומה שקללו ואמרו לא יתבה ה' סלוח להס • כל דמני כך"ש מילט לייטי לי' • ולא ידעתי מה בא זה ללמדינו • אין למד מן הק"לות אי לשוקי יתי קא לחו • למינא להו לתון ולכל הא שבעה • ואי לבעותי יתי קא לחו • אי קלימנא כמבוי דילהו למינא הכי עיזא דבי טבחי סמינא מכאי יבא בעל הברכות ויברך את אשר ייעד בעיניו :

עוד בלו ממקום קדסם להזכיר בכתב זה שהם מלהזכיר לפרסם הסיתר :

אספו רוח בחפנם • כי מי יחום לגזירתס • וכבר נתפרסמו בימי החורף הקכה"ל • בהתאספות פ"ו המדינה והקהלה וכל בני הק"ק בוכח בחדר הקהל כל כתבי הקדם המלילין לוחנו מפני הדליקה • הן הנה פסקי וגזירות גאוני הדור הס המדברים בשדיותה להאי לישתא • וכל העם רואים ושומעים דברים שמחים כאלו ניתנו מסיני :

נחזור ונחמי דלמא אתנסיתן כלום • וכך מסדרנא לפאי ואערי לפסס בדברי רבותינו שבגולה לפי רגלי • חזיתי ואסתרה בפסק כללי מהגאון הגדול מופת הדור מוהר"ר יחזקאל סג"ל כר"ו אב"ד ור"מ דק"ק פראג כר"ו סמ"ק פ"ס בכתב לק"ק פראג סע"ם הקיסר יר"ה הס דגיס : (דפ"ס ע"ח)

ולי מה יקרו דברי הגאון הכ"ל בפסק הכ"ל מכתב שבועתו הס בחיים כי גס לדוגיגו החסיד הקיסר הלדיר יר"ה אין רמוכו בזה לאסור לת המותר • והריני מוסיף על דברי זאמר מלין רלון חסדו של הגאון הקיסר הלדיר והחסיד יר"ה לגזור גזירות קשות לשרף ולגדף ולבעל מעשה רב בלי יציעת תהלה וסוף והעלם דבר בגחיים ולדון לכני אדם החסיס בכל מלכות והגמוניא לחרת בעל כרחס בלי הרהור נגד דעת כל חכמי ישראל מעולם לא בשמע כדון כזה • וכמתוקנין שבהם לא עמדו • ובדרך ה' אשר בתן את מן עמו ישראל בעיני המלכים והדוכסים והסרים אשר בלבם כמיהה ויש עליהם מסך מחולקים להם מכבודם לדון דינה בהורמנא דילהון וביקוד בעניבי בעין וקידושין וזיכוך מיתר ושאר בימוסי ישראל וכחוהי יעשה

AKADE

יַעֲשֶׂה • ומיון למנסי ריבי בזה מעלה יתירה מסדר קהלות • יכבדו ויסבו בבית המועד שלהם • וסר"ח העוסק במצוי שלהם בו יכניסו את עצמם וגזירותיהם יסדר ממקומם בזו למקומם יסובו • ומי כהן להם יד להתנועע עליהם ולהתנגל עליהם ולקחת חותנו לעבדים ולתת חותנו למלאה בקמיהם • הן בני רחוב שלהם לא ישמעו אליהם מקובר כהם • ואיך יפרסו רשת לרגלי הנכנסים היושבים בטח תחת כל ככפי מלכים וזוכסים גדולים יתריבו ימים על ממלכתם ולחומם בעל כרחם • מחזיקת מלא הפנתי טיבותה וריבה כרע מגרמי' נגד גרמי המעלות כבוד הכמים מכריבי ק"ק פיור"ה יע"ע יסדר גם הם הרגישו כמחט בבשר החי בהטלת לימה יתירה שלהם עליהם • ורוח מביכתם יענה להם דבר בעט"ם מה טוב ומה נעים • ולא אבו לשמוע ניזומים של הנסי ריבי ומים הרעים • ועל כל דבור ודבור טילת מפיהם נחמלה כל העולם כולו בשמים • ויכו את הרפ"ים שרפו ידיהם מד"ת ואת המי"מים • (עיין דפ"ו ע"ב) לבלתי תת מסחית לבא בפתח עינים עין מסכת הוה קד"וש ה' הדר גאונם והלוף עיר"ם • ישלם ה' שכרם :

שא עיניך ורחה שכל עצמם לא נהו הלה להתרברבה עלנה ולהטיל לימה הסכה גדולה על הבריות ירימו קולם בסופר זוכרון זכרונות של פורענות וכוללין עמהם מלביות ויופלין בפיהה בכרית מון לתחום ובלי"בתי יבנו תמי"ד • וכי מן דה לימון מדחילין לי • הריבי בריה קטנה שבעולם פחות מיתום ריבי מתירת פהם ומהמהם ומהמונם • והנני נתן אליהם בנאמונו של מקום והם יבלו בנאמונם • ואם המה נהו אלי במקלות בהנית ובכידון ועל הרגם יקיו ופוסחים על שתי הספיפים • אבכי נתן אליהם בשם ה' לבחות אלהי מערכות ישראל ובחורתו אשר אמרותיה נרופים • וכתבתי זאת זכרון בספר למען ידעו וילמינו כי תקראנה מלחמה ויבלו בזרוע רמה • מבחרי ימלאונני הבני הבכי ולא אהיה מובס ונתנה אל בכליס • כי אם אלחם אחם במיטור התורה הו על מרומי שדה נתרוחה פניס ונרחה מה יהיו מלומותיהם ודבר מי יקום ומי גו"בר את מי ולמי הניעות אשר לו יעבו בתופים ובמחולים :

גם הרב העלוב הנאון המסדר כר"ו יעשה את שלו יסליך מעליו ויעמום עליהם יותר מאשר יוכלו שתת והוא יתן להם כפלים במים"ר ומשנה כת"ב יקח בידו להגיה תשורה לסם על כת"ב סיגים • ירחם נפלאות על מי הרחיבו פה והחריבו לשון עלגים • ואם לימם יודעים ולימם שמים על לב לידע יקר ערכו • בפעם הזאת תודיעם את ידו ואת גבורתו כי כובה ה' דרכו • והנה הוא בא בתוך הבחים על הרשימה בק"ק פה"ו יע"ע אשר מסם יבחרו ט"ו מנסים בוררים ומנסי ג"ק הכ"ל רב ומורה • ולא ע"י מלינת קציני הדור כי אם ע"י מלינת ועדות מופלגי התורה • ובראשם הגאון החסיד המפורסם אשר כל רז לא נחם לי' מוהר"ר יע"ב בן נר"ו העיד עליו בישראל עוסה חיל לתוריתה ורחוי לתוחה אלמנה • גם בסדר מדינות וקהלות גדולות אחנו עלי' לתותבי בריתה ולא קיימה לי' בעתה ומזל נורס • ספריו יש בהן אם יזכה להוציאם לאור עולם • ואלי בכל הארץ יפץ טבעו ומוכיחון שלו :

אור הישר

ועתה לכו שמעו ואספרה כל יראי אלהים אסר עמו לויבי ורודפי לגדולי ישראל עמודי עולם עטרה רבניס דמדינת פולין דסכינתא קדמת ואתיא מביניהו והיכל ה' המה • ומה היא אומרת קלבי מרחמי קלבי מזרועי והתורה מוגרת פק ואסר מקלה • סופדת ומילנת כי בושו כי הפרו מבקשיה ודורסיה יושבי גורן עגולה • יושבי כטעים וגדרה עם המלך מלכו של עולם במלחמתו ונוטרים את הכרמים • כרם ה' לבחות בית ישראל ומזמים לילות ימים • וכך היה המעשה אסר לך יעשה ביישראל מהנגלות לנו • ועל דבר שבחתי ושבסתה • כסיתי עליו את תהום וכפיתי עליו פסכתר :

בשהגיע כתב ההיתר מעשרה גאונים הכ"ל לק"ק פ"פ כ"ח שבט תקכ"ל • הי' הלשון מלבין פני הגאונים ברחובות קריה • וכתב הזה דנוהו לשריפה • והלי"קנין שרפו לותו בחלה בה"כ כדי ליהנות מעלי המערכה • וכך סדורו • ג' אדר תקכ"ל בעידן לנותא דמנחה נה"מ בתם • הלכו הדיינים לבה"כ והמ"ילול מכה לפניהם • וכל מי שלא רחה שמחה זו לא רחה שמחה מימיו • וזריזים הקדימו הפורעניות וערכו מערכה גדולה והתם בוער עד לב השמים • ולא היה שם אדר שהיכה מהתם הגדולה הזאת • וכין מנחה למעריב יצא השמש מבה"כ • התחיל מחט"ק ויורד לבית השריפה • וכתב ההיתר מגאונים הנ"ל בידו • וזרך הלוכו היה קרב ובא לכל פרים כערים המגוערים אסר למשמתם פרים פעמדו שם להרבות עליהם ולהגדיל המדורה • הוא אסר להם כתב הנ"ל • והם הניחו בו את האור • ולחיבוב המלוה ממש בלו ליהי שכנה • כי כל אחד רץ כדרכו להקדים את חבירו להיות זוכה ראשון ולזכות אחין עמו • בו בפרק אלו המקדם המעות והוברו פאסקוויל אחת המתחלת שמעו נא עם ה' • והיא מסניא מן כל חיותא די קדמה אכלה ומדקה ושארה פרגלף רפסה וקרנין עם"ר לם שבלה קרב עם קדישי עליונין ויסבר להשניה זמנין ודת • ותמלך למת מרמה ובת השעים יתן להשחיתה :

היום ג"לותי את תרפת פאסקוויל הזאת ומתי עסקי' דהדין חברבר • וקודם כל דבר • אתחלה לאמרי ריבי מה המלוה הזאת ומה טעם יש בה בשריפה זו • גבורתא למיקלא רגיש • ואם תמור יאמרו ויודיעו שמוסבנים ועומדים לעשות ככה לעיכובא בכח התקנות שנתיסדו וכאסר תמרו בפאסקוויל דנא • הין זו הודעה • כי מדוע לא תבער אם לא נוסף בכתב גזירה שמלתו להגאון הרב דקליוות כר"ע לבטל הגט לותיהם • שזהו ודאי בלא התקנות והרם סרסי הדת ופורץ גדר הקדמונים וגדרי עלמם וחרמי גדוש מעל גבוש ים עון פלילי גדול מזה • גם נפשי לותה לדעת מפני מה גלה עטן בלשם ואם מפיהם אחלל בדברי הגאונים הנ"ל יותר מבשאר פסקי גאוני הדור אסר הגיעו לידם בפי הודאת עלמם המלאים גער על עמדם במרדם לבעול דלת בפני העיוים • וכי בדידהו קיימי להוסיף ולגרוע ולעבור על התקנות ולעשות עוכם ותוכחה למי סירלו וכפי בידלו • וקושיא זו תהא מונח עד שיבא אליהו • ודאי מלתא פשוטה מנהון :

ודברי נרגנים כמתלהמים בפלפקוויל הזאת כבר נתפרסם בכל הארץ. כי נתנו לת הכת"ב המס"ן על ידי עוסי מלחכת הדפוס. ויטלחוהו מן המחנה סלסם בכל גבול ישראל. למעו לבבי לא בחתי להניע פה לולי מקנת מעשיהם המקולקלים והחולים והבלים הכלולים שם ואשר מן הצורך להסיר עליהם. דם יחשב ונפשו של אדם קלה בו. ובימוד שבחו בערבובית בלה"ק ובלע"ז ובשתים לא יתחתנו להיותן קצרי יד בלשונות הללו ובכולו עלתה חזזית ורוח חזזית וזה לשונם:

ובתוך התכריך נמלא כתב הכ"ל מליצה רבנים במדינות פולין בלירוף ליזה חכמים אשר לא ידע סוס אדם מה טבעם ומה שיחם. רק אחד מיוחד מהם חחם עלמה בהמ"ם מרכבת המשנה רב הכולל דק"ק זאמשט וגליל הרדבליזיא י"ן. הוא ליש מפורסם לכל מי שהולך על יריד לייפציג ורואה קוסערטין שפולין קן מלן הרב הנ"ל דת בייח פיכדן. גם רגיל תמיד בשוק שהך נאנשיל. והרבו בלעג הרבה ודברי בזיונות והולצא יתירה על הסס"ד כו' והנה כעת מוטל עלינו כו' ולפרסם מי הוא הרב המסדר ר"י דקליוות הנ"ל ובד"ם אשר סמכו עתה ליזה רבנים דמדינות פולין עם לירופיסם ליזה חכמים הנ"ל וגם כבר סמכו ליזה רבני גיתוי הדור עליו ועל חבירו המסית ומדיח ר"ם ק"ה אשר הוא מפורסם בסוד משחקים של לומברי שפילר וכל שאר מיני משחק אשר החחבר על רעהו ר' ישראל בקליוות הנ"ל כו' י. גם נפרסם מי המה בד"ה כו' בסידור הגט כו' הדיין הרחמן כו' והי' בורח ממחת חובות כו' והליין הבני הוא בחור מסוע בארץ ומי יודע אם שחיכו בכלל יוסבי קרנות. גם ידוע ומפורסם שמעולם לא הי' סוס דייניס בקליוות כו'. קן מלן הון שאהן חוף ושעלבי ליזה רבנים דמדינות פולין זיך סומך זיין ובסביל זה כסומא בארובה כו' מפסיר זיינן. ומדברים עוד דברי עזות וגבהות בלשון מדברת גדולות חונך מלכן מורח בארח ר"ת כו' רק ליתן מורך בלב עם כו' מהגוהב נפש המסית ומדיח ר"ם ק"ה הנ"ל שהי' גוהב את נפש חבתו מלחו כו' והנה לא די שהרבנים דפולין כו' שהי' נוהגים שלא כסורה וכדת של תורה כו' וגם שהם מדברים הרבה דברי עזות קנטורים וגזיונות בכתב שלהם לף זה שהוא נגד הקנו' וגזירות ישיבות כו' בכן הוסכם מלחנו הכתב של רבני פולין עם לירופיסם חכמים הנ"ל בפרוף בפומבי בחלר בה"ב לעיני כל ע"י נערים ותעלולים ימלו בחתב הנ"ל בפריפחו כו' וגם להרחות לכל המון ישראל שכל דבריהם שלהם לא נחשב לכלום בטילין ומבוטלין לא סרירין ולא קיימין וכחפש ובחוכו כחשבון כו' גם ועפרדי זיך חיין יעדר חין חכט נעמן מגחלי רחמים של חרמות ותקנות גיתוי קדישי גיתוי חסכנו ז"ל הנ"ל דם הכתב של רבני פולין הנ"ל עם חכמים לירופיסם הנ"ל כלל ובלל ניקם נו עסטומירן כו' עכ"ל:

והנה כל רוחם הוליחו בפלפקוויל הנ"ל. נדעו בחרי חף כל קרן ישר"חל - וכל עסקן עם הכמים שהחיר הגחון המסדר נר"ו ומוליך חת ישר"חל בפחיבתו לברלין ומדברים בגנותן של ב"ד. ולח יועילו חופרות חסך הללו לחסר כח הגט מ"ו חפילו כטיפה מן היס. ותשובה לדבריהם החלוסים כמוסים ויבמים פען בלי לסלומית של תורה תמלח בפסק כללי דהגחון הגדול מוהר"ו העסיל נר"ו

מצ"ל דק"ק שוואבך והמדינות (דפ"ט ע"ב) ומחר שמנו בחולתם והוליחו והקיזו כל מה שבלבם וכל הזוות במגורם בקרבם • תבח תקריבם לסתור הבליהם • עו"י מסגי בריחם והדר לימ"ח ימי כברייתם של עולם דבריתא חסוכה והדר נהורא בריא **באו"ר חיו"ישר** • הסורף את מבילי קק יען רקבון מסוח בספר • הכה ימים בחים לא בבירים דבר ידבר הוא הגהון דקליוות נר"ו את לויבים בספר סכיזון בו שלח כדין לו תפקקנה עיני עוריס דנעו למיחזי בי' ביסות • ואם המה כעת מת"סרין חס"רין • יבא העת והשעה שיהיו מת"למים ק"למים • וידעו כי הם עירומים • לא סוף דבר רחיבו לחתי וסחיל בי מדרשא • ובדרבנן עבדינן עובדא והדר סיליגן והדר מוחבינן • גם בב"ד המה בעלי תורה ויודעים בטיב גטין וקידושין כחמל מהם • יש לחמד ה"ה מוהר"כ הירץ קבוב בי מתא קליוות והוא סופר ונחמן המדינה נבון ומסכיל בכל חכמה • ושני לו לחבר נסע מזה הוא התורני כהר"ר יוסף נודע בשערים המצויינים בהלכה ושרי לסבוחי דפיר סומעני' ותחזוקי חיכמי ברסיעי לא מחזיקינן לדם כי יקר"ב מכם כתיב ואין דומין בשתי ידים • ובקהלות קטנות כגון בונא • סנקיווערע • קאנטענן ודיסלדארף ודומיהן לף שהיו הרבנים שלהם תמיד גדולי ישראל • מ"מ לא יש שם ב"ד קבוע והרב מצרף שלנו ב"ד כשר לשרוך מקומו ושעתו • לא מפני זה ימוטו ידקו מוסדי מעשיהם ח"ו • וביחוד את העסוי במקום שזכינו בהול לתקנת עגונה לא לחרה חדש מעולם :

ועל דגשת מחרפי ולוחרי נגד הגאונים הלדירים דמדינת פולין וביחוד נגד גדול מעלת הגהון המפורסם בהם"ס מרכבת המשנה נר"ו • על שלה לחריב שתשפק • ולא לשיב חורפיהם דבר • ומי שמבקש עלבונה של ס"ת הוא יבקש עלבונם :

אמנם מזות קשה הניחו וז"ל : גם ילוע ומפורסם שמעולם לא הי' שום לייניש בקליוות : ע"כ :

גם נזה לא נחר ה' לא לדקו לעגם • מודעת זאת שק"ק הכ"ל לפניש ביטראל היתה קרוי עליהם ושם רחיבו בה"מ קבוע ומרגילי הזמה שמה יסבו כסאות למטפט מטנת ח"ם וחילך ה"ה חמ"ו חמי הגהון והחסיד מוהר"ר **הירא כיילך** זצ"ל ובית דינו לייניש מופלגים מוהר"ר יסראל מעטענבורג בינענ ומוהר"ר דוד בהר"ר יצחק לייזק סליט • ומוהר"ר נחנאל זצ"ל ולא היתה קריה אחר שנבה ממנ"ה בחכמה בעושר וביחוס • גם סוחריה בקרבה חקיפי דחרעא • ומעת הוסר החמיד מיסיבת בה"מ • המים של תורה הי' הליך וחסור מהם כמו שסותת והולך בק"ק פ"פ ובשאר קהלות בעו"ה • עכ"ז עודם מחזיקים בחומתם חומה יקרים להחזיק ידי לומדי תורה • ויש להם רב גדול ועלום המספיק מים של תורה ומזון לכולם בי' • השתכל בקש"ת רמיה ובשיחה קלה שלהם וחרהה שהחמת נעדרת מהם • מעיחים דבריהם כחן וזורקים מ"לה כלפי מעלה ובזות נפשם שאפו רוח ועוסקים ברוחות להיות רוח שקר בפי כל נביאיהם • כי לא ידעו את אשר כבר נעשה לרחשונים בקליוות כמו שלא ידעו מהנעשה בקליוות בסידור הגט

וגם

וגם אלה מגן ואך הבל יהמיון להלות כי בוקי סריקי בפסקוויל הנ"ל • ולא נפרכה אלה לקר"טין שבו ומכנין לותי בשם מהם אשר פי ה' לפי יקבנו לומכרי ספילר וכל אשר מיני שחוק וגוכב נפש :

פנים שלשות בלו לכלון • אל אלהים ה' הוא יודע ויערהל הוא ידע שאני עושק בישובו של עולם ותורתי לומכותי לחון מובטע • ותורה יבקשו מפי להורות היסוד והיתר להורתת שעה • וכי יהיה ריב בין אנשים וכבשו אלי • יקוו למשפט שם לדין ושם לפשרה • ואני מגיד מעריס בהגורות קדושות שבקהלתי והכל בלא פרס כי שם לשם יהוד קב"ה ושכינתי' ות"ל רוח במקום ורוח הבריות נוחה הימני ותחיקודי הוא דמתיקרי בי • וכל מילי דמתא והמדינות עלי דידי רמיא • ואותי יום יום ידרושו ויבקשו בעצתי מפיהם ומכתבם • וכמה נפשות מיערהל הצלתי כידוע ומפורסם • לאיש אשר אלה לו יקראון בשם משחק וגוכב נפש • כל הסומע ים"חק להם • וכל הפוסל בסומו פוסל • הכי את נפש המגורשת בצלתי ממלחעות כפירים הסוגגים לטי"רוף הדעת • ולו מצאתי עזר ליגף אשה אחרת לפי מעשיו • אבל המה עוקבי וגוכבי נפשות לאסור איסור על נפש האשה בכח וחלמות אלה כדין • וגם את נפש בעל המגרש יקחו ויאסרוה בכפוסתים ובחבלי שוא וכבשו מעיכו • דמו ודם זרעיותיו בכה בדרם והם יחלו את עונו • ועדי בשחק כאמן כי כל מה שכתבתי ממדותי החרומיות לא כתבתי להתגדר בו ח"ו • כי אם לגילוי בעיכת דפוטכי הדוברים רע על נפשי לא התלבתי את מחקי ואת תוכחתי הטובה המשמח אלקים ואנשים :

דון עתה רגע לדבר תוכחה מגולה בהבה מסותרת עם הרב"ר ר' בחן מאן ואומר מה מלאת בי עול כי אמתי למשגע לך וכהחל לנוס תהחל בי • הגידה נא לי אמה כחך גדול לעשות לך כוסיס להעליבני • ספר נא לי את כל הגדולות אשר עשית כי בחת לחרוש על גבי • ותרב כעסך עמדי • אמור את דיך ואנה אמיעך דידי • אי מקום תורה • הא אנא • גם לא תיקבי ירחת חטא • דהא אנא • ואם לבך גס בך בפאר תעלות ומדות • קים לי בנפשאי דידעגא עפי מך ולכל דבר אני מעולה ממך עשר ידות • ואי מקום דאהבי לך קמרת דאמיך הגביר הנכבד ז"ל דליסוייך רב"ד ושוייך כמי עתיר בכסף • אנא אהבי לי קמרת וזכותא דאמי הגאון החסיד והעניו זצ"ל אשר יקחני מיס על ידו וזרע קדם מלבתי להיות שלשלת היוחסין • הגע בעלמך מה רחית ועל מי בטחת להסתרר עלי • שכדי כי מיית האי גברא ליית לי' בהדין עלמא אלא ארבעה גרמידי הסתא בעית למיכסב לכולי עלמא ולא שבעת עד דבעית למיכסב כמי לדידי • ולפטוש מעלי כבודי • אלא אבקש לך מנוח את אשר ייטב לך בעולם שכולו טוב • ואיית וראית והיית כגן רטוב • את וניהוי לעמה חד • ויוס ה' חסון יאבד וביתי שכח אל יאבד • הסר הנגדים הכותים מעליך הן הכה תאות הבילות וחוטר הגאוה • והליפות למו לבוש כמותי והלבם לוחך מחלצות העכוה • סורה אלי אל תעמוד ואלה תלך עמי בחמת קרי • טוב אשר טוב ערי • הסר מעלי כגעיך נגעי כי

אלה

לדם הלנפח תחכל מרב • סמוך בני סחוק הוחיל ויצח הלבר בהיתר יצח • לך
והסחטם מלח קומתך לרלה • לפני רבותיכו סבגולה ולפני הגלון המסדר
בר"ן תמזר על לנבים ותחמר מטחתי ויבר העויתי ודברים סלמרתי
לפניכם טעות הם בידי • וה' הטוב יכפר בעדי • בעוק מני
בכך עכותכתם סיעדרו על מדותיכם • ועל כל פסעים
תכסה להבת הסלוס וגם לנכי חלך בעקבותיכם •
וכלהו מחילנא לך ולגודלא דילך • וגם אתה
תענה ותאמר סלחתי לם פלטה קולמסי
דבר מה נגד כבודך • ויהי
מימרא דה' בסעדך :

ואתם בני הל תי סימו לבבכם לכל הדברים הלנה לאמר מזה ומזה הם
כחובים • והיה לבבכם שלם עם בי דינא סריא והל תפכו הל רהבים
וסטי כזבוס • קחו מקחיכם לבם שמים ויעטרו מחכם בזהבים • ובזה תמו
ונשלמו דברי הנרדף הקוה מיהעלבים ויהיה עולבים • בסבת והתהלה
ליוסב הכרובים :

על ידי הפועל העוסק במלאכת הקודש הנעלה ליזר בן משה
ווחזר טרעניר יצ"ו בחמסטרדם :

על ידי הפועל העוסק במלאכת הקודש הדרוקר משה אריה
בר יואל ז"ל מנסמך בק"ק חמסטרדם :

AKADEMİ KÖNYVTÁRA

לוח התקון

מהטעיות שנמצאו בכתבי ובלשוני · ומאפס הפנאי לא יכולתי להגיה כתבי ופסקי גאוני הזמן כרי לנקותן משגיאות הטעיות וסמכתי בזה על המבין :

דף ח׳ ע״ב שורה ג׳ · ויציאותו · צ״ל ויציאתו :
דף ב׳ ע״ח שורה ל״ג · לסמלת · צ״ל לסמלה :
סס ע״ב שורה ו׳ · לבי · צ״ל בי :
סס שורה למ״ד · כאן · צ״ל כמן :
סס שורה ל״ד · נפשי · צ״ל נפשיה :
דף ג׳ ע״ח שורה ח׳ · מסגחתי · צ״ל הסגחתי :
סס שורה ג׳ · למחרתו · צ״ל ולמחרתו :
סס ע״ב שורה ל״ב · בעיר · צ״ל ביער :
דף ד׳ ע״ב שורה ט׳ · דייכה · צ״ל דייני :
דף כ״ד ע״ח שורה יו״ד · למסנוע · צ״ל למסונע :
דף כ״ה ע״ח שורה ג׳ · דעבידתא · צ״ל דעבידי :
סס ע״ב שורה ח׳ · בחסר · צ״ל כחסר :
סס שורה י״ט · מחוזה · צ״ל מחוזא :
דף כ״ו ע״ב שורה ג׳ · תסתורין · צ״ל מסתורין :
דף כ״ז ע״ב שורה ג׳ · המפורס · צ״ל המפורסם :
דף ל״ב ע״ח שורה ו׳ · צ״ל חיני סר למסמעתם :
סס שורה י״ד · מכס · צ״ל מהמכס :
סס שורה ט״ז · ולסלסה · צ״ל ולסלסלה :
דף פ״ז שורה ח׳ · עמדס · צ״ל עמדנו :
דף ל״ח ע״ב שורה ל״ה · רובכס · צ״ל ורובכס :
דף ל״ג ע״ב שורה ו׳ · מאו · צ״ל האו :
דף ל״ה ע״ב בשורה אחרונה · ר״ל · צ״ל ח״ל :
דף ל״ז ע״ח שורה ח׳ · להרחיק · צ״ל להחזיק :

לוח התקון

דף ק"ל ע"א שורה י"ח · מלאכה · צ"ל מלאכת :
דף ק"ב ע"ב שורה יוד · ליתיניהו · צ"ל ליתניהו :
שם שורה י"ח · תס · צ"ל עס :
שם שורה כ"ט · כן · צ"ל הן :
דף ק"ג ע"ב שורה ז' · הכתבס · צ"ל הכתבים :
דף ק"ו ע"א שורה כ"ט · הוס · צ"ל הוח :
דף ק"ז ע"א שורה ו' · ואיהו · צ"ל ואי לאיהו :
דף ק"ח ע"ב שורה י"ב · למד · צ"ל למדין :
שם שורה למ"ד · בכל · צ"ל בכל :

AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

B
47